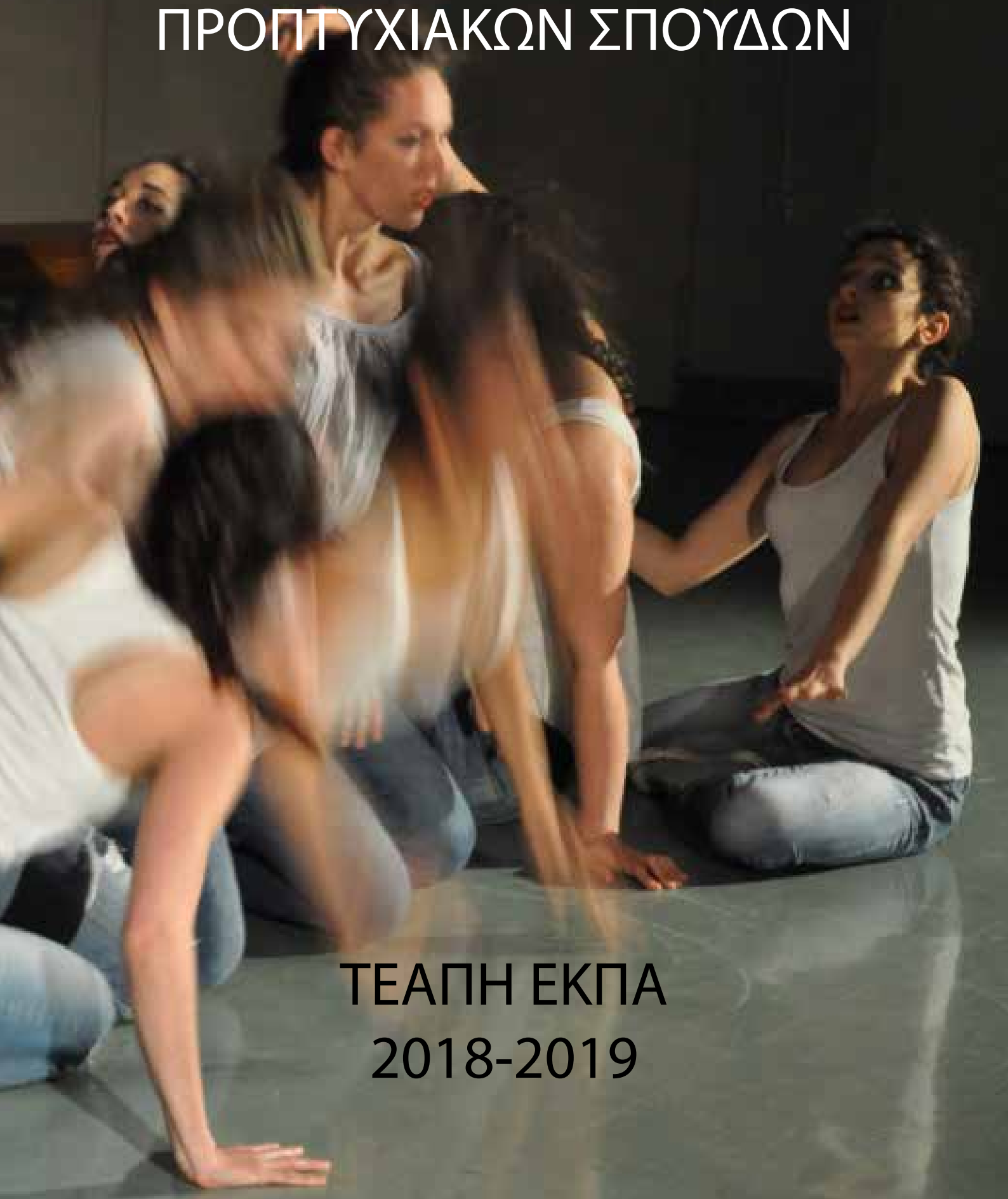

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΕΑΠΗ ΕΚΠΑ
2018-2019

Παράρτημα 11.4

Περιγράμματα Μαθημάτων Προπτυχιακών Σπουδών

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 101 Εισαγωγή Επιστήμες της Αγωγής Ι	7
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 127 Εισαγωγή Επιστήμες της Αγωγής ΙΙ	10
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 128 Γραμματισμός και παιδαγωγικές πρακτικές στην πρώιμη παιδική ηλικία ΙΙ	14
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 107 Γραμματισμός και παιδαγωγικές πρακτικές στην πρώιμη παιδική ηλικία	19
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 109 «Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή»	24
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 112 «Εισαγωγή στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση/Εκπαίδευση στην Αειφόρο Ανάπτυξη»	28
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 113 Εναλλακτικές διδακτικές προσεγγίσεις στην Εκπαίδευση	34
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 119 «Προφορικός και Γραπτός Λόγος στην Αναπηρία Ι»	39
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 130 «Προφορικός και Γραπτός Λόγος στην Αναπηρία ΙΙ»	44
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 121 Το παιδαγωγικό πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης/ Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΠΕ/ΕΑΑ)	48
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 123 Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις Ι: αξιοποίηση βασικών θεωρητικών εννοιών στην εκπαιδευτική πράξη	54
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 124 «Ζητήματα Περιβάλλοντος και Αειφορίας»	58
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 133 Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Πράξη....	63
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 135 «Το αναλυτικό πρόγραμμα και η αναμόρφωσή του από τον εκπαιδευτικό»	67
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 136 Παιδαγωγικές παρεμβάσεις σε ανοιχτά πλαίσια: ανάλυση δράσεων για πρόσφυγες και ευάλωτες κοινωνικά ομάδες.....	71
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 138 Κριτική Παιδαγωγική ΙΙ (Εργαστήριο).....	75

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 202 «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ Ι»	79
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 222 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	83
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 204 «Ανάπτυξη του Λόγου»	88
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 207 «Ρεύματα κοινωνικής ψυχολογίας»	93
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 208 Κοινωνιολογικές και ψυχολογικές θεωρίες για την οικογένεια	97
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 210 «Μέσα επικοινωνίας και παιδική ηλικία»	102
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 213 Συμβουλευτική Ψυχολογία	107
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 214 Συμβουλευτικές δεξιότητες στην εκπαίδευση ...	111
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 215 «Ψυχολογία της Εκπαίδευσης».....	115
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 216 ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	119
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 220 «ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ».....	124
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 221 «Επικοινωνία στις ομάδες».....	129
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 223 «ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ»	134
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 225 Κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη στην πρώτη παιδική ηλικία.....	138
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 226 ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ.....	143
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 301 Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία.....	150
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 303 Οι κοινωνικές παράμετροι της εκπαιδευτικής διαδικασίας	155
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 304 Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της παιδικής ηλικίας Ι	160
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 306 Εισαγωγή στην κοινωνιολογία της εκπαίδευσης	165
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 308 ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ... ..	170
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 309 Παγκοσμιοποίηση και Εκπαίδευση.....	175
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 310 Εκπαιδευτική πολιτική ΙΙ	181
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 311 Εκπαιδευτική πολιτική Ι: οι εκπαιδευτικοί θεσμοί στην πρώιμη παιδική ηλικία	185
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 313 Θεωρίες Φύλων.....	193
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 314 Φύλα και Πολιτιστικές Πρακτικές	198
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 317 Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της παιδικής ηλικίας ΙΙ	202

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 318 Πολιτικές ζωής και θανάτου.....	207
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 319 Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων	212
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 401 και ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 407 «Μεθοδολογία της Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες I & II»	217
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 403 Μεθοδολογία των Επιστημών του ανθρώπου: Στατιστική	222
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 501 «Εξέλιξη των ιδεών στις φυσικές επιστήμες»	226
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 502 «Έννοιες Φυσικών Επιστημών I».....	231
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 5Κ1/6Κ1 «Θεατρικές Εφαρμογές και Διδακτική της Φυσικής I»	236
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 5Κ2/6Κ2 «Θεατρικές Εφαρμογές και Διδακτική της Φυσικής II»	242
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 504 Λογικο-Μαθηματικές Σχέσεις και Αριθμητικές Έννοιες στην Προσχολική Εκπαίδευση.....	248
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 505 Εισαγωγή στην Πληροφορική	251
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 506 Οι Τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση	255
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 509 ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ	260
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 510 ΧΩΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	264
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 511 ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ I	267
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 512 «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην Προσχολική Εκπαίδευση»	270
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 514 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ.....	275
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 516 Εκπαιδευτική τεχνολογία και ψηφιακός κόσμος: Σύγχρονες τάσεις και προοπτικές	278
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 517 Ψηφιακά παιχνίδια, εικονικοί κόσμοι, και μάθηση: Έρευνα και εφαρμογές.....	284
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 518 «Διδασκαλία και μάθηση με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ)»	290
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 519 Ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα για την προσχολική εκπαίδευση: Σχεδιασμός, ανάπτυξη, και αξιολόγηση	295
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 520 «Σχεδιασμός εκπαιδευτικών σεναρίων και δραστηριοτήτων με ΤΠΕ».....	301
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 601 Θεωρίες μουσικής και κινητικής αγωγής.....	305

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 602 Αυτοσχέδιες κατασκευές μουσικών οργάνων ...	311
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 605 «Κατασκευές μουσικών οργάνων και μουσικά ιδιώματα Ι».....	314
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 606 «Κρουστά μουσικά όργανα και ηχογόνες πηγές. Μια παιδαγωγική προσέγγιση της μουσικής».....	318
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 619 Εισαγωγή στη μουσικοκινητική αγωγή Orff.....	322
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 620 «Κατασκευές μουσικών οργάνων και μουσικά ιδιώματα ΙΙ».....	328
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 624 «Ιστορικές, πολιτισμικές και παιδαγωγικές διαστάσεις των μουσικών οργάνων».....	331
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 627 Ο χορός στην εκπαίδευση.....	335
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 607 Διδακτική των Εικαστικών Τεχνών.....	341
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 608 Στοιχεία και τεχνικές των εικαστικών τεχνών	346
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 610 Ιστορία των Εικαστικών Τεχνών.....	351
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 618 Παιδικό σχέδιο: σύγχρονες προσεγγίσεις.....	355
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 611 Εισαγωγή στο κουκλοθέατρο.....	359
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 614 «Σύγχρονες και παραδοσιακές όψεις του θεάτρου σκιών, παιδαγωγικές εφαρμογές».....	364
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 621 Θέατρο και Πολιτισμός.....	371
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 622 Νεοελληνικό Θέατρο και Κοινωνία.....	374
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 623 Θέατρο στην Εκπαίδευση: Παιδαγωγικές και κοινωνικές παρεμβάσεις.....	378
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 628 Θεατροπαιδαγωγικά προγράμματα: Επινόηση, σχεδιασμός, εφαρμογή.....	383
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 629 και ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 630 Θεατροπαιδαγωγικές προσεγγίσεις και εφαρμογές σε εκπαιδευτικό πλαίσιο Ι Θεατροπαιδαγωγικές προσεγγίσεις και εφαρμογές σε εκπαιδευτικό πλαίσιο ΙΙ.....	388
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 704 Εισαγωγή στην παιδική λογοτεχνία.....	393
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 706 Διδακτική της Λογοτεχνίας στην Προσχολική Εκπαίδευση.....	399
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 707 Ελληνική Ιστορία, 19ος αιώνας.....	405
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 708 Ιστορία της εκπαίδευσης.....	409
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 709 Γλώσσα, Κοινωνία και Νόηση.....	412
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 710 Γραπτός Λόγος, Κοινωνία και Νόηση.....	418
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 711 Ελληνική Ιστορία, 20ός αιώνας.....	424
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 714 «Διγλωσσία και Εκπαίδευση».....	428

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 718 Παιδική Λογοτεχνία: Θεωρητικές προσεγγίσεις	436
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 719 «Γλώσσα και Σκέψη»	442
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 716 Η Ιδεολογία στην Παιδική Λογοτεχνία	447
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 720 Ιστορία και Εικονογραφημένο Βιβλίο	452
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 721 Γλώσσα και εκπαίδευση	457
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 722 Κοινωνιογλωσσολογία	463
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 723 Κειμενογλωσσολογία	470
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 724 Θέματα γλωσσικής πολιτικής	477
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 801 Αγγλική γλώσσα I	484
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 802 Αγγλική γλώσσα II	486
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 803 Επιστημονική Ορολογία και Κείμενα I	488
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 804 Επιστημονική Ορολογία και Κείμενα II	491
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 906 Παρατήρηση στο Νηπιαγωγείο. Ανάλυση και κατανόηση του πλαισίου της τάξης	494
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 901 «Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί και παιδαγωγικές πρακτικές στο νηπιαγωγείο»	499
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 902 «Σχεδιασμός, οργάνωση και διαχείριση περιβαλλόντων μάθησης για τις μικρές ηλικίες»	505
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Α Μετανάστες μειονότητες και εκπαίδευση: ταυτότητες και κοινωνικές ιεραρχήσεις	511
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Β Μουσική και κινητική αγωγή στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία: πρακτικές εφαρμογές	519
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Γ «Ενταξιακές Εκπαιδευτικές Πρακτικές»	524
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Δ Το Εικονογραφημένο Βιβλίο στην Προσχολική Εκπαίδευση	530
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Ζ «Πρακτικές ασκήσεις στην περιβαλλοντική εκπαίδευση/Εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη»	535
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Η Διδασκαλία σχεδίου στην προσχολική ηλικία	543
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Θ Παιδί και παιχνίδι στο νηπιαγωγείο	548
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Ι Κουκλοθέατρο και αυτοσχεδιασμοί - Πρακτική άσκηση	554
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Κ Διδακτική Φυσικών Επιστημών	561
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Λ ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ II	566
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Ν ΤΠΕ και εκπαιδευτική πράξη: Θεωρητικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις	570

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Ξ ΘΕΑΤΡΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ	577
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Ο Μουσείο και σχολείο.....	582
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Α Ποσοτική μεθοδολογία στην εκπαιδευτική έρευνα και συγγραφή συναφών επιστημονικών εργασιών	586
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Γ Θέματα οπτικοακουστικής επικοινωνίας	591
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Δ Εκπαιδευτικές πρακτικές και ανισότητες: σχέση σχολείου – οικογένειας.....	597
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Ε Ανάλυση Σχολικού Λόγου.....	604
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Ζ Οικογένειες παιδιών με αναπηρία και σχολείο: διερευνώντας ζητήματα συνεργασίας	610
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Θ Έννοιες Φυσικών Επιστημών II	616
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Ι Μεθοδολογία Ιστορίας.....	621
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Κ «Εκπαιδευτική έρευνα δράσης»	625
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Λ Ζητήματα Εκπαιδευτικής πολιτικής: Μεθοδολογία ανάλυσης των εκπαιδευτικών θεσμών	630
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Μ Εκπαίδευση για Δημιουργικότητα και Ανάπτυξη στη Σύγχρονη Ελληνική Κοινωνία	635
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Ν Το φύλο των επαγγελματιών και της απασχόλησης	641
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ1 Διαπολιτισμική Εκπαίδευση	648
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ2 Φύλα, Σώμα, Ετερότητες	652
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ4 Θεματική Εβδομάδα «Παιδί και Παιχνίδι».....	657
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ6 Κοινωνικές Ανισότητες και Εκπαίδευση	663
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ7 Διαφοροποιημένη Παιδαγωγική	668
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ8 Οικογένεια	673
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ10 Θεματική εβδομάδα: Παιδική ηλικία και κοινωνικός έλεγχος	677
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Θ11 Θεματική εβδομάδα: Μιλώντας για ζητήματα δημοκρατίας στο σχολείο.....	682
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ13 Παιδί και κινηματογράφος	687
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ14 Το αειφόρο σχολείο	692

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 101 Εισαγωγή Επιστήμες της Αγωγής I

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	101	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	1ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Εισαγωγή Επιστήμες της Αγωγής I»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		2	5
Φροντιστήριο		1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Γενικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD169/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα αποτελεί το βασικό εισαγωγικό μάθημα στο πεδίο των Επιστημών της Αγωγής και οργανώνεται συνδυαστικά με το μάθημα Εισαγωγή στις Επιστήμες της Αγωγής II. Στόχος του μαθήματος είναι ο/η φοιτητής/τρια να αποκτήσει μια συνολική εικόνα του γνωστικού αντικείμενου των Επιστημών της Αγωγής, ώστε να αποτελέσει βάση πάνω στην οποία θα αναπτυχθούν επί μέρους ειδικά μαθήματα του πεδίου και αργότερα οι πρακτικές ασκήσεις.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα μπορεί

α) σε επίπεδο γνώσεων

να προσδιορίζει το εννοιολογικό πεδίο και την προβληματική των Επιστημών της Αγωγής σε αντίθεση με την προσέγγιση της παιδαγωγικής ως εφαρμογής

να περιγράφει τους στόχους και το αντικείμενο ποικίλων Επιστημών της Αγωγής

(Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, Ψυχολογία της Εκπαίδευσης, Ιστορία της Εκπαίδευσης, Κοινωνιογλωσσολογία...)

να αντιλαμβάνεται την διεπιστημονική, κριτική, διερευνητική φύση των Επιστημών της Αγωγής

να προσδιορίζει τους βασικούς ιστορικούς σταθμούς της εξέλιξης από την Παιδαγωγική στις Επιστήμες της Αγωγής

β) σε επίπεδο δεξιοτήτων

να ερμηνεύει τη διαχρονική εξέλιξη των δομικών εννοιών και του πεδίου των Επιστημών της Αγωγής

να συσχετίζει τα εκπαιδευτικά ζητήματα με τις σύγχρονες προσεγγίσεις των Επιστημών της Αγωγής

να εντοπίζει και να ταξινομεί διαφορετικές προσεγγίσεις και ιδεολογίες σε κείμενα σχετικά με την εκπαίδευση

να διακρίνει, να ερμηνεύει και να συσχετίζει τις διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις σε έρευνες που αφορούν θέματα της εκπαίδευσης

να κατανοεί την χρησιμότητα των ερευνών του συγκεκριμένου διεπιστημονικού πεδίου για την κατανόηση και την ανάλυση εκπαιδευτικών συνθηκών

γ) σε επίπεδο ικανοτήτων

να ορίζει και να εξηγεί τις πολυσύνθετες παραμέτρους που ορίζουν κάθε εκπαιδευτική διαδικασία

να χειρίζεται βιβλιογραφία ερευνητική σε σχέση με τα ζητήματα των Επιστημών της Αγωγής

να αξιοποιεί την αναλυτική ματιά σε σχέση με την εκπαιδευτική διαδικασία

να μελετά κριτικά κείμενα σχετικά με την εκπαίδευση

να αξιοποιεί τον διεπιστημονικό χαρακτήρα των ΕτΑ για να ερμηνεύει ποικίλες εκπαιδευτικές συνθήκες

Γενικές Ικανότητες

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

Αυτόνομη Εργασία

Ομαδική εργασία

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εννοιολογικός προσδιορισμός των Επιστημών της Αγωγής.

Ο διεπιστημονικός χαρακτήρας των Επιστημών της Αγωγής

Ιστορική αναδρομή της εξέλιξης από την αντίληψη της Παιδαγωγικής στις Επιστήμες της Αγωγής.

Ανάλυση της διεπιστημονικής διάστασης των Επιστημών της Αγωγής.

Παρουσίαση του περιεχομένου και των εννοιολογικών πεδίων των Επιστημών της Αγωγής με έμφαση στην Κοινωνιολογία, τη Ψυχολογία και την Ιστορία.

Παρουσίαση και ανάλυση δημοσιευμένων ερευνών από τη σκοπιά ποικίλων επιστημών της Αγωγής: ανάλυση των φάσεων μιας έρευνας.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις και διαδραστική διδασκαλία	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	52
	Αυτοτελής μελέτη	47
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική δοκιμασία 1.Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει: -Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης -Ερωτήσεις ανάγνωσης και κριτικής ανάλυσης σύντομου κειμένου-αρθρογραφίας	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Δημαράς, Α. (2013). *Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Elliott, S.N., Kratochwill, T.R., Littlefield-Cook, J., Travers, J.F. (2008). *Εκπαιδευτική Ψυχολογία. Αποτελεσματική διδασκαλία. Αποτελεσματική μάθηση*, μετ. Αθήνα: Gutenberg.

Gewirtz, S., Cribb, A. (2011). *Κατανοώντας την εκπαίδευση: μια κοινωνιολογική θεώρηση*, μετ. Ε.Πανάγου, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Hofsteter R., Schneuwly B. (επ.) (2004). *Εισαγωγή στις επιστήμες της εκπαίδευσης*, μετ. Δ. Καρακατσάνη, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Mialaret, G. (2008). *Επιστήμες της εκπαίδευσης. Η διαμόρφωση και η εξέλιξη ενός επιστημονικού πεδίου*, μετ. Δ. Καρακατσάνη, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Mialaret, G., Καλογιαννάκη, Π, Καρράς, Κ. (επ.) (2011). *Περί Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός – Κ. Δαρδανός Ο.Ε.

Φραγκουδάκη, Α. (1985). *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, Αθήνα: εκδ. Παπαζήση.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 127 Εισαγωγή Επιστήμες της Αγωγής II

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	127	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	1ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Εισαγωγή Επιστήμες της Αγωγής II»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		2	5
Φροντιστήριο		1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Γενικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Ελληνική		

και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS

Ναι

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)

<http://eclass.uoa.gr/courses/ECD169/>

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα αποτελεί εισαγωγικό μάθημα στο πεδίο των Επιστημών της Αγωγής και οργανώνεται συνδυαστικά με το μάθημα Εισαγωγή στις Επιστήμες της Αγωγής Ι. Στόχος του μαθήματος είναι ο/η φοιτητής/τρια να αποκτήσει μια συνολική εικόνα της πορείας της παιδαγωγικής σκέψης και να την συνδέσει με την ανάπτυξη του διεπιστημονικού πεδίου των Επιστημών της Αγωγής.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα μπορεί

α) σε επίπεδο γνώσεων

- να γνωρίζει τους βασικούς ιστορικούς σταθμούς της παιδαγωγικής σκέψης από τον Διαφωτισμό έως τις μέρες μας.
- να προσδιορίζει βασικές έννοιες και θεματικές που συγκροτούν το πεδίο του σύγχρονου παιδαγωγικού προβληματισμού
- να αντιλαμβάνεται τον διεπιστημονικό χαρακτήρα της παιδαγωγικής σε αντίστιξη με την προσέγγιση της παιδαγωγικής ως εφαρμοσμένης επιστήμης
- να γνωρίζει τις βασικές αρχές σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων και να τις συνδέει με τα ποικίλα επιστημονικά πεδία με τα οποία οι προσεγγίσεις αυτές συνομιλούν.

β) σε επίπεδο δεξιοτήτων

- να ερμηνεύει τη εξέλιξη της παιδαγωγικής σκέψης συνδέοντάς την με αντίστοιχες πολιτισμικές, πολιτικές και επιστημολογικές ανακατατάξεις
- να εντοπίζει και να ταξινομεί διαφορετικές οπτικές σε παιδαγωγικά κείμενα
- να προσεγγίζει την εκπαιδευτική πράξη ως μια σύνθετη διαδικασία, που προσδιορίζεται από ποικίλες παραμέτρους
- να κατανοεί την χρησιμότητα της συσχέτισης της παιδαγωγικής με τα ποικίλα επιστημονικά πεδία, που αναλύουν παραμέτρους που επηρεάζουν την εκπαιδευτική πράξη
- να συνειδητοποιεί τη σημασία που έχει για τον/την εκπαιδευτικό η συστηματική ανάλυση της εκπαιδευτικής συνθήκης βασιζόμενος/η σε σύγχρονες προσεγγίσεις της παιδαγωγικής

γ) σε επίπεδο ικανοτήτων

- να μελετά κριτικά κείμενα σημαντικών παιδαγωγών και να προσδιορίζει τη συμβολή τους στην εξέλιξη της παιδαγωγικής σκέψης
- να αξιοποιεί τις βασικές έννοιες και θεματικές της παιδαγωγικής για να μελετά και να αναλύει κριτικά εκπαιδευτικές συνθήκες
- να προσεγγίζει κριτικά και να αναλύει την εκπαιδευτική πράξη αξιοποιώντας τις βασικές έννοιες και τις θεματικές του σύγχρονου παιδαγωγικού προβληματισμού
- να μελετά κριτικά εκπαιδευτικές συνθήκες και να αναλύει διδακτικές

- επιλογές
- να εντοπίζει την επίδραση σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων στην οργάνωση και την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας
- να χειρίζεται σχετική βιβλιογραφία για την κριτική προσέγγιση εκπαιδευτικών συνθηκών

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη Εργασία
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και την πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Εννοιολογικός προσδιορισμός των σύγχρονων παιδαγωγικών ρευμάτων
2. Επισκόπηση των παιδαγωγικών ρευμάτων και της σταδιακής τους εξέλιξης από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα έως τις μέρες μας (κίνημα Νέας Αγωγής, Dewey, Montessori, Freinet, Cousinet, Claparede, Neil).
3. Κριτική μελέτη κειμένων παιδαγωγών και συσχέτιση με το πολιτικο-κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο.
4. Βασικές θεματικές του σύγχρονου παιδαγωγικού προβληματισμού: βιωματική προσέγγιση, κίνητρο στην εκπαίδευση, διαφοροποιημένη παιδαγωγική, ανισότητα ευκαιριών, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, διαπολιτισμική εκπαίδευση.
5. Η εξέλιξη της παιδαγωγικής σκέψης στην Ελλάδα και τα ζητήματα που απασχόλησαν τους Έλληνες παιδαγωγούς την ίδια περίοδο (εκπαιδευτικός δημοτικισμός: Γληνός, Δελμούζος, Τριανταφυλλίδης, εκπαιδευτικά προγράμματα, κριτική παιδαγωγική, διαπολιτισμική εκπαίδευση...)
6. Ανάλυση συγκεκριμένων εκπαιδευτικών συνθηκών και εκπαιδευτικών γεγονότων από τη σκοπιά των σύγχρονων παιδαγωγικών ρευμάτων.
7. Παρουσίαση και μελέτη ερευνών σχετικών με τις βασικές θεματικές της παιδαγωγικής

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ
	Διαλέξεις και διαδραστική διδασκαλία	26	
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	52	
	Αυτοτελής μελέτη	47	
	Σύνολο Μαθήματος	125	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική δοκιμασία</p> <p>1.Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης -Ερωτήσεις ανάγνωσης και κριτικής ανάλυσης σύντομου κειμένου-αρθρογραφίας 		

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Ανδρούσου, Α. (επιστ, επιμ.), *Κλειδιά και Αντικλειδιά*, Αθήνα: ΥΠΕΠΘ - ΕΚΠΑ, www.kleidiakaiaantikleidia.net

Βρεττός, Ι. (2006), *Θεωρίες της Αγωγής*, Αθήνα: εκδ. Γρηγόρη.

Δημαράς, Α. & Βασιλού-Παπαγεωργίου, Β. (2008). *Από το κοντύλι στον υπολογιστή. 1830-2000 Εκατόν εβδομήντα χρόνια ελληνική εκπαίδευση με λόγια και εικόνες*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Houssaye J. (επ.) (2000) [1995], *Δεκαπέντε Παιδαγωγοί. Σταθμοί στην ιστορία της παιδαγωγικής σκέψης*, μετ. Δ. Καρακατσάνη, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κρίβας Σπ. (2004): *Παιδαγωγική Επιστήμη, Βασική Θεματική*, Gutenberg, Αθήνα.

Ματσαγγούρας, Η. (2009). *Εισαγωγή στις Επιστήμες της Παιδαγωγικής. Εναλλακτικές Προσεγγίσεις, Διδακτικές Προεκτάσεις*, Αθήνα: Gutenberg.

- Εωχέλλης, Π. (1997). Θεμελιώδη Προβλήματα της Παιδαγωγικής Επιστήμης. Αθήνα, Κυριακίδης.
- Εωχέλλης Π. (1997), «Υπαρξιακά Προβλήματα της Παιδαγωγικής Επιστήμης στο Παρελθόν και Σήμερα», στο Βάμβουκας Μ.Ι. & Χουρδάκης Α.Γ., *Παιδαγωγική Επιστήμη στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Τάσεις και Προοπτικές, Πρακτικά Ζ' Διεθνούς Συνεδρίου*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σσ. 17-26.
- Παπανούτσος, Ε. (1984). *Α. Δελμούζος*, Αθήνα: ΜΙΕΤ.
- Πυργιωτάκης Γ. (2007) *Παιδαγωγική του Νέου σχολείου*, Αθήνα: εκδ. Γρηγόρη.
- Reble, A. (2005), *Ιστορία της Παιδαγωγικής*, Αθήνα: εκδ. Παπαδήμα.
- Τερζής, Ν. (2000), *Η παιδαγωγική του Αλεξάνδρου Π. Δελμούζου : συστηματική εξέταση του έργου και της δράσης του*, Θεσ/νίκη: Αφοι Κυριακίδη.
- Tomlinson, C.A. (2004). *Διαφοροποίηση της εργασίας στην αίθουσα διδασκαλίας. Ανταπόκριση στις ανάγκες όλων των μαθητών*, μετ. Χ. Θεοφιλίδης & Δ. Μαρτίδου – Φορσιέ, Αθήνα: εκδ. Γρηγόρη.
- Χαραβιτσίδης, Π. (2013). *Χτίζοντας ένα δημοκρατικό και ανθρώπινο σχολείο*, Θεσ/νίκη: εκδ. Επίκεντρο.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 128 Γραμματισμός και παιδαγωγικές πρακτικές στην πρώιμη παιδική ηλικία II

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	128	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Γραμματισμός και παιδαγωγικές πρακτικές στην πρώιμη παιδική ηλικία II	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2 ώρες/εβδ.	2
Φροντιστήρια		

Εργασία με ομάδες	2 ώρες /εβδ.	
Εργαστήρια Εκπαιδευτική παρέμβαση σε τάξεις νηπιαγωγείου χρονικής διάρκειας τριών εβδομάδων	3 ώρες την ημέρα για 3 εβδομάδες	3
Σεμινάρια		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σκοπός του μαθήματος είναι να δοθεί η ευκαιρία στις φοιτήτριες και τους φοιτητές να αξιοποιήσουν παιδαγωγικές προσεγγίσεις και διδακτικές πρακτικές που στηρίζονται στη θεωρία του γραμματισμού και των πολυγραμματισμών.

Στο πλαίσιο του μαθήματος πραγματοποιείται σε μεγαλύτερο βάθος επεξεργασία των ιδεών που προσεγγίστηκαν στο Μάθημα 107 που αποτελεί και προαπαιτούμενο. Οι φοιτήτριες/τές υποστηρίζονται στο να εμβαθύνουν στη διαθέσιμη βιβλιογραφία σχετικά με παιδαγωγικές προσεγγίσεις για την προώθηση του γραμματισμού στις μικρές ηλικίες σε διαφορετικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και, αξιοποιώντας την, να μελετήσουν εκ νέου και να αναμορφώσουν ή και να ανατρέψουν εκπαιδευτικούς σχεδιασμούς που πραγματοποίησαν στο πλαίσιο της πρακτικής άσκησης του 3ου έτους, εστιάζοντας στην προοπτική της προώθησης του γραμματισμού των παιδιών. Τους νέους τους σχεδιασμούς θα αξιοποιήσουν σε τριώρες παιδαγωγικές παρεμβάσεις διάρκειας 15 εργάσιμων ημερών, στο πλαίσιο των οποίων βασικός στόχος θα είναι να διερευνήσουν ιδέες, αντιλήψεις και κατακτήσεις των παιδιών για τη γραφή και το γραμματισμό αξιοποιώντας ως όχημα βιβλία με ιστορίες.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες και οι φοιτητές αναμένεται να έχουν τις παρακάτω κατακτήσεις, σε ό,τι αφορά:

Γνώσεις:

- να έχουν εμβαθύνει στη σύγχρονη επιστημονική συζήτηση σχετικά με το γραμματισμό,
- να γνωρίζουν πρακτικές γραμματισμού που στηρίζονται στη θεωρία του γραμματισμού και των πολυγραμματισμών,
- να γνωρίζουν ερευνητικές εργασίες που έχουν πραγματοποιηθεί σχετικά με την προώθηση του γραμματισμού στις μικρές ηλικίες και μπορούν να αναφερθούν στα πορίσματά τους.
- να έχουν σε βάθος κατανοήσει τη σημασία της θεωρίας για την εκπαιδευτική πράξη σε ό,τι αφορά την προώθηση του γραμματισμού των παιδιών στις μικρές ηλικίες.

Δεξιότητες:

- να είναι σε θέση να αξιοποιήσουν γνώσεις που προσεγγίζονται στο πλαίσιο του μαθήματος για τη διερεύνηση και την κατανόηση ζητημάτων που συνδέονται με την προώθηση του γραμματισμού στην πρώιμη παιδική ηλικία.
- να μπορούν να αναπτύξουν δραστηριότητες γραμματισμού σε τάξεις νηπιαγωγείου που στηρίζονται στη θεωρία του γραμματισμού και των πολυγραμματισμών.

Ικανότητες:

- να μπορούν να αξιοποιούν πηγές στη μελέτη τους
- να μπορούν να αξιολογούν παιδαγωγικές πρακτικές σχετικά με την προώθηση του γραμματισμού στις μικρές ηλικίες.
- να είναι σε θέση να συνεργάζονται στο πλαίσιο ερευνητικών προσπαθειών για τη συλλογή και την επεξεργασία ερευνητικών δεδομένων.
- να μπορούν να οργανώνουν και να παρουσιάζουν σε κοινό δεδομένα που έχουν προκύψει από ερευνητική τους εργασία.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων με χρήση και της απαραίτητης τεχνολογίας.
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Ανάπτυξη κριτικής ικανότητας.
- Ανάπτυξη της ικανότητας σχεδιασμού εκπαιδευτικών παρεμβάσεων με προσδιορισμένους μαθησιακούς στόχους
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

<ol style="list-style-type: none">
1. Γραμματισμός και πολυγραμματισμοί
2. Η υποστήριξη του γραμματισμού των παιδιών στο σχολικό πλαίσιο
3. Τα βιβλία με ιστορίες και η αξία τους για την προώθηση του γραμματισμού των μικρών παιδιών.
4. Διαδρομές που διανύουν τα παιδιά στην πορεία προς το γραμματισμό.
5. Ερευνητικά εργαλεία για τη διερεύνηση ιδεών και γνώσεων που διαμορφώνουν τα μικρά παιδιά σε σχέση με την ανάγνωση και τη γραφή.
6. Ερευνητικά εργαλεία για την αξιολόγηση διδακτικών παρεμβάσεων.
7. Σχεδιασμός, συγκρότηση και παρουσίαση ομαδικών εργασιών των φοιτητριών/τών.
---

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο, εργαστήρια και βιωματικά εργαστήρια, δημόσιες παρουσιάσεις των εργασιών φοιτητριών/τών και συζήτηση.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ (9)	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	20
	Μελέτη βιβλιογραφίας	25
	Σχεδιασμός διδακτικών παρεμβάσεων	15
	Πραγματοποίηση διδακτικών παρεμβάσεων σε τάξη νηπιαγωγείου	15
	Ανάλυση των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν	20
	Συγγραφή της εργασίας	20
	Οργάνωση της παρουσίασης της εργασίας	8
	Παρουσίαση της	4

	εργασίας	
	Σύνολο Μαθήματος (5 πιστωτικές μονάδες με 25 ώρες φόρτο εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	127
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ (11)	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική. Η αξιολόγηση είναι διαμορφωτική και συμπερασματική/τελική και περιλαμβάνει:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ομαδική παρουσίαση στην ολομέλεια του σχεδιασμού της διδακτικής παρέμβασης με επιχειρηματολογία σχετικά με τις επιλογές ώστε να εξυπηρετούν τους στόχους. (20%) 2. Ομαδική παρουσίαση των ερευνητικών δεδομένων που η ομάδα συγκέντρωσε από τη διδακτική της παρέμβαση. (20%) 3. Συγγραφή ομαδικής εργασίας που περιλαμβάνει θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο στηρίχτηκαν ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός και η παιδαγωγική παρέμβαση, αλλά και η αξιολόγησή της (40%) 4. Στην εργασία περιλαμβάνονται ατομικές αυτοαξιολογήσεις (10%) 	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

Anderson R.C., Hiebert E.H., Scott J.A., Wilkinson J.A.G. (1994). *Πώς να δημιουργήσουμε ένα έθνος από αναγνώστες – Από την Ψυχολογία της Ανάγνωσης στην Εκπαιδευτική Πρακτική* (Επιμέλεια – πρόλογος Βοσνιάδου Σ.). Αθήνα: Gutenberg.

Barton, D. (2009) *Εγγραμματισμός. Εισαγωγή στην οικολογία της γραπτής γλώσσας*. (Επιστημονική επιμέλεια Τζέλα Βαρνάβα – Σκούρα), εκδόσεις Παπαζήση.

Baynham, M. (2002) *Πρακτικές γραμματισμού*, εκδόσεις Μεταίχιμο.

Cook – Gumperz, J. (2009) *Η κοινωνική δόμηση του γραμματισμού*. (επιμέλεια – θεώρηση Τριανταφυλλιά Κωστούλη), εκδόσεις Επίκεντρο.

Curto L., Morillo M., Teixido M. (1998). *Γραφή και Ανάγνωση*, τόμοι I, II, III. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Κέντρο Καινοτομικών Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, ΟΕΔΒ.

Δαφέρμου Χ., Σφυρόερα Μ. (2019). *Βιβλία με ιστορίες: για το γραμματισμό και την κοινωνική ενδυνάμωση όλων των παιδιών*. Εκδόσεις Gutenberg υπό έκδοση

Mclachlan, C., Flear M., Edwards S. *Αναλυτικά προγράμματα προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Σχεδιασμός, αξιολόγηση και εφαρμογή* (επιστημονική επιμέλεια και εισαγωγή: Μ.Παπανδρέου). Εκδόσεις Gutenberg.

Άρθρα

Ferreiro, E. (1998) «Διαδικασίες νοηματοδότησης της γραπτής γλώσσας. Παραδείγματα από παιδιά σε διαφορετικές χώρες», στο *Το παιδί και η γραφή - Μία σχέση κλειδί για τη δια βίου μάθηση*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Κέντρο Καινοτόμων Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, ΟΕΔΒ (πρακτικά σεμιναρίου).

Ferreiro, E. (2004) «Διαφορετικότητα και εγγραμματισμός: από τον εορτασμό στην αφύπνιση» στο περιοδικό *γέφυρες*, τεύχος 19.

Pascucci, M. (2007) «Διδάσκοντας γραφή στα παιδιά της Α' τάξης του δημοτικού σχολείου: παραδοσιακές καταστάσεις και πειραματικά περιβάλλοντα», στο περιοδικό *γέφυρες*, τεύχος 34

Teberosky, A. (1998) «Δομητική μάθηση της γραπτής γλώσσας» στο *Το παιδί και η γραφή - Μία σχέση κλειδί για τη δια βίου μάθηση*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Κέντρο Καινοτόμων Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, ΟΕΔΒ (πρακτικά σεμιναρίου).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 107 Γραμματισμός και παιδαγωγικές πρακτικές στην πρώιμη παιδική ηλικία

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	107		
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Γραμματισμός και παιδαγωγικές πρακτικές στην πρώιμη παιδική ηλικία		
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:			
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	3	
Φροντιστήρια			
Εργασία με ομάδες	1		
Εργαστήρια Ερευνητική εργασία σε τάξη νηπιαγωγείου	1	2	

Σεμινάρια		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD234/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα (4)
<p>Στο πλαίσιο του μαθήματος ο γραμματισμός προσεγγίζεται ως κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο, το οποίο στις μεταβιομηχανικές κοινωνίες συνδέεται με την πρόσβαση σε πολλά και διαφορετικά μέσα παραγωγής μηνυμάτων και στην συνάρθρωση πολλαπλών συστημάτων αναπαράστασης. Αναλύονται πρακτικές γραμματισμού τόσο στο επίπεδο της οικογένειας όσο και στον οργανωμένο χώρο του νηπιαγωγείου και του δημοτικού σχολείου. Μέσα από την παρουσίαση ερευνητικών δεδομένων, αναδεικνύονται οι πρακτικές γραμματισμού που θεωρείται ότι ευνοούν τις κατανοήσεις των μικρών παιδιών σχετικά με την ανάγνωση και την γραφή. Επίσης, δίνεται η ευκαιρία στις φοιτήτριες και τους φοιτητές να πραγματοποιήσουν μικρής κλίμακας ερευνητικές εργασίες, οι οποίες συμβάλλουν στις δικές τους κατανοήσεις σχετικά με τις διαδρομές που διανύουν τα παιδιά στην πορεία κατάκτησης του συστήματος γραφής.</p> <p>Γνώσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> • να γνωρίζουν στοιχεία της σύγχρονης επιστημονικής συζήτησης σχετικά με το γραμματισμό • να γνωρίζουν πορίσματα ερευνών σχετικά με πρακτικές γραμματισμού στο οικογενειακό και το σχολικό πλαίσιο. • να γνωρίζουν ερευνητικές εργασίες που έχουν πραγματοποιηθεί στην προοπτική της κατανόησης του πώς τα παιδιά μαθαίνουν να διαβάζουν και να γράφουν. <p>Δεξιότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • να έχουν αντιληφθεί τη σημασία της θεωρίας για την ερευνητική προσέγγιση ενός ζητήματος και για την ερμηνεία των δεδομένων που θα συγκεντρωθούν. • να είναι σε θέση να αξιοποιήσουν γνώσεις που προσεγγίζονται στο πλαίσιο του μαθήματος για τη διερεύνηση και την κατανόηση ζητημάτων που συνδέονται με την προώθηση του γραμματισμού στην πρώιμη παιδική ηλικία.

- να μπορούν να διερευνήσουν και να αξιολογήσουν ιδέες και γνώσεις που έχουν τα παιδιά σχετικά με την ανάγνωση και τη γραφή.

Ικανότητες:

- να μπορούν να αξιοποιούν πηγές στη μελέτη τους
- να μπορούν να αξιολογούν παιδαγωγικές πρακτικές σχετικά με την προώθηση του γραμματισμού στις μικρές ηλικίες.
- να είναι σε θέση να συνεργάζονται στο πλαίσιο ερευνητικών προσπαθειών για τη συλλογή και την επεξεργασία ερευνητικών δεδομένων.
- να μπορούν να οργανώνουν και να παρουσιάζουν σε κοινό δεδομένα που έχουν προκύψει από ερευνητική τους εργασία. **(5)**

Γενικές Ικανότητες (6)

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων με χρήση και της απαραίτητης τεχνολογίας.
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Ανάπτυξη κριτικής ικανότητας.
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

8. Ο γραμματισμός στο σύγχρονο κόσμο: ορισμός/ορισμοί του γραμματισμού.
9. Ο γραμματισμός στην καθημερινή ζωή.
10. Πρακτικές γραμματισμού στην οικογένεια στο πλαίσιο διαφορετικών κοινωνικών περιβαλλόντων
11. Πρακτικές γραμματισμού στο νηπιαγωγείο και το δημοτικό σχολείο: παραδοσιακές και σύγχρονες προσεγγίσεις
12. Η συζήτηση γύρω από τα κείμενα
13. Διαδρομές που διανύουν τα παιδιά στην πορεία προς το γραμματισμό
14. Ερευνητικά εργαλεία για τη διερεύνηση ιδεών και γνώσεων που διαμορφώνουν τα μικρά παιδιά σε σχέση με την ανάγνωση και τη γραφή.
15. Ο γραμματισμός δεν είναι εκμάθηση μιας τεχνικής
16. Σχεδιασμός, συγκρότηση και παρουσίαση ομαδικών εργασιών των φοιτητριών/τών.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ: (7)	Πρόσωπο με πρόσωπο, καθοδηγούμενες ομαδικές εργασίες, εργαστηριακή προετοιμασία των παρουσιάσεων, δημόσιες παρουσιάσεις των εργασιών φοιτητριών/τών και συζήτηση.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ: (8)		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ (9)	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	20

	Μελέτη βιβλιογραφίας	30
	Σχεδιασμός ερευνητικής δραστηριότητας	12
	Ερευνητική εργασία σε τάξη νηπιαγωγείου	8
	Ανάλυση των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν	20
	Συγγραφή της εργασίας	20
	Οργάνωση της παρουσίασης της εργασίας	12
	Παρουσίαση της εργασίας	4
	Σύνολο Μαθήματος (5 πιστωτικές μονάδες με 25 ώρες φόρτο εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	126
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ (11)	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική. Η αξιολόγηση είναι διαμορφωτική και συμπερασματική/τελική και περιλαμβάνει:</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Ομαδική παρουσίαση άρθρων που έχουν μελετηθεί συναφών με το ζήτημα της προώθησης του γραμματισμού των παιδιών στο σχολικό πλαίσιο. Κάθε ομάδα παρουσιάζει ένα ή δύο άρθρα. Κατά την παρουσίαση όλα τα μέλη της ομάδας παίρνουν το λόγο (10%). 6. Ομαδική παρουσίαση στην ολομέλεια των ερευνητικών δεδομένων που η ομάδα συγκέντρωσε από την ερευνητική της προσπάθεια στην τάξη. Αντικείμενο της διερεύνησης ιδέες και γνώσεις των παιδιών σχετικά με τη γραφή (20%) 7. Συγγραφή ομαδικής εργασίας που περιλαμβάνει θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο στηρίζεται η ερευνητική προσέγγιση που ακολουθήθηκε, αλλά και την οργάνωση, παρουσίαση και ερμηνεία των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν μέσω κλινικών συνεντεύξεων με τα παιδιά (50%). 8. Στην εργασία περιλαμβάνονται ατομικές αυτοαξιολογήσεις (20%) 	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

- Anderson R.C., Hiebert E.H., Scott J.A., Wilkinson J.A.G. (1994). *Πώς να δημιουργήσουμε ένα έθνος από αναγνώστες – Από την Ψυχολογία της Ανάγνωσης στην Εκπαιδευτική Πρακτική* (Επιμέλεια – πρόλογος Βοσνιάδου Σ.). Αθήνα: Gutenberg.
- Βαρνάβα-Σκούρα, Τζ. (1997, Επιστημονική επιμέλεια). *Το Παιδί και η γραφή : μια σχέση κλειδί για τη δια βίου μάθηση, η δομητική προσέγγιση της γραπτής γλώσσας*. Πρακτικά του διήμερου συμποσίου για τη γραφή και την ανάγνωση στην πρώτη παιδική ηλικία. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Καινοτόμων Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων.
- Barton, D. (2009) *Εγγραμματισμός. Εισαγωγή στην οικολογία της γραπτής γλώσσας*. (Επιστημονική επιμέλεια Τζέλα Βαρνάβα – Σκούρα), εκδόσεις Παπαζήση.
- Baynham, M. (2002) *Πρακτικές γραμματισμού*, εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Cook – Gumperz, J. (2009) *Η κοινωνική δόμηση του γραμματισμού*. (επιμέλεια – θεώρηση Τριανταφυλλιά Κωστούλη), εκδόσεις Επίκεντρο.
- Curto L., Morillo M., Teixido M. (1998). *Γραφή και Ανάγνωση*, τόμοι I, II, III. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Κέντρο Καινοτομικών Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, ΟΕΔΒ.
- Δαφέρμου Χ. , Κουλούρη Π., Μπασαγιάννη Ε. (2006). *Οδηγός Νηπιαγωγού, Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί, δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης*. Αθήνα: ΟΕΔΒ
- Mclachlan, C., Flear M., Edwards S. *Αναλυτικά προγράμματα προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Σχεδιασμός, αξιολόγηση και εφαρμογή* (επιστημονική επιμέλεια και εισαγωγή: Μ.Παπανδρέου). Εκδόσεις Gutenberg.

Άρθρα

- Δαφέρμου, Χ., Σφυρόερα, Μ. (2010) «Το ξεκίνημα της γραφής στο σχολικό πλαίσιο: εκμάθηση μιας τεχνικής ή ενεργοποίηση της σκέψης;» στο περιοδικό Σύγχρονο Νηπιαγωγείο.
- Ferreiro, E. (1998) «Διαδικασίες νοηματοδότησης της γραπτής γλώσσας. Παραδείγματα από παιδιά σε διαφορετικές χώρες», στο *Το παιδί και η γραφή - Μία σχέση κλειδί για τη δια βίου μάθηση*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Κέντρο Καινοτόμων Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, ΟΕΔΒ (πρακτικά σεμιναρίου).
- Ferreiro, E. (2004) «Διαφορετικότητα και εγγραμματισμός: από τον εορτασμό στην αφύπνιση» στο περιοδικό γέφυρες, τεύχος 19.
- Pascucci, M. (2007) «Διδάσκοντας γραφή στα παιδιά της Α' τάξης του δημοτικού σχολείου: παραδοσιακές καταστάσεις και πειραματικά περιβάλλοντα», στο περιοδικό γέφυρες, τεύχος 34
- Teberosky, A. (1998) «Δομητική μάθηση της γραπτής γλώσσας» στο *Το παιδί και η γραφή - Μία σχέση κλειδί για τη δια βίου μάθηση*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Κέντρο Καινοτόμων Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, ΟΕΔΒ (πρακτικά σεμιναρίου).

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 109 «Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	109	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	3 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		2	5
Φροντιστήριο		1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Γενικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD280/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα αποτελεί το βασικό εισαγωγικό μάθημα στο πεδίο της ειδικής αγωγής και της εκπαίδευσης μαθητών με αναπηρία. Στόχος του μαθήματος είναι ο/η φοιτητής/τρια να αποκτήσει μια συνολική εικόνα του γνωστικού αντικειμένου της Ειδικής Αγωγής ώστε να αποτελέσει βάση πάνω στην οποία θα αναπτυχθούν επί μέρους ειδικά μαθήματα του πεδίου. Το μάθημα στοχεύει στην κατανόηση από τους/τις φοιτητές/τριες της σημαντικότητας και της αναγκαιότητας της ειδικής αγωγής στην εκπαίδευση του εκπαιδευτικού, καθώς οδηγεί σε ένα διακριτό επιστημονικό πεδίο/επάγγελμα.

Στο μάθημα πραγματεύονται τα ζητήματα των ορισμών και των στόχων της Ειδικής Αγωγής ως επιστήμης, αναλύεται ο πολυεπιστημονικός της χαρακτήρας και η σχέση της με άλλους επιστημονικούς κλάδους. Γίνεται αναφορά στην ιστορία της Ειδικής Αγωγής στην Ελλάδα από το 1900 έως σήμερα και δίνεται έμφαση στο νομοθετικό πλαίσιο των ζητημάτων που ρυθμίζουν την ειδική εκπαίδευση αναπήρων από το 1981 έως σήμερα. Περιγράφεται η δομή και

λειτουργία του σύγχρονου ειδικού σχολείου και σκιαγραφείται ο ρόλος του ειδικού εκπαιδευτικού. Αναλύονται ζητήματα που άπτονται των αναλυτικών προγραμμάτων στην ειδική εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία. Τέλος, παρουσιάζονται οι ποικίλες ερμηνευτικές προσεγγίσεις της αναπηρίας σε μια προσπάθεια νοηματοδότησης του όρου «αναπηρία».

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει το εννοιολογικό περιεχόμενο του προσδιορισμού της Ειδικής Αγωγής ως επιστήμης,
- να γνωρίζει τους στόχους και το αντικείμενο της Ειδικής Αγωγής,
- να γνωρίζει τους βασικούς ιστορικούς σταθμούς της ειδικής αγωγής από το 1900 έως σήμερα,
- να γνωρίζει τους βασικούς νομοθετικούς σταθμούς στην εκπαιδευτική νομοθεσία της ειδικής αγωγής από το 1981 έως σήμερα,
- να γνωρίζει τη διάθρωση, τη δομή και τη λειτουργία του ειδικού σχολείου,
- να γνωρίζει και να κατανοεί τους βασικούς στόχους, τις διδακτικές μεθόδους και τους τρόπους αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου στο πλαίσιο λειτουργίας των ειδικών σχολείων,
- να γνωρίζει τις αρχές και το περιεχόμενο των αναλυτικών προγραμμάτων που υιοθετούνται στην εκπαίδευση αναπήρων,
- να γνωρίσει και να κατανοεί τις σύγχρονες ερμηνευτικές προσεγγίσεις της αναπηρίας,

β) δεξιοτήτων

- να εντοπίζει την επιρροή των σύγχρονων ερμηνευτικών προσεγγίσεων της αναπηρίας στη δομή και τη λειτουργία των ειδικών σχολείων, στη σύνταξη και στην εφαρμογή των αναλυτικών προγραμμάτων, στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των διαγνωστικών φορέων και στη διαμόρφωση των κοινωνικών στάσεων και αντιλήψεων αναφορικά με την αναπηρία

γ) ικανοτήτων

- να κατανοεί τις βασικές αρχές της διεπιστημονικής- πολυεπιστημονικής συνεργασίας στο πλαίσιο των ειδικών σχολικών μονάδων,
- να αντιλαμβάνεται τον ρόλο του ειδικού εκπαιδευτικού,
- να μελετά κριτικά την εκπαιδευτική νομοθεσία,
- να συντάσσει με επιστημονική ορθότητα και με τη χρήση ερευνητικών εργαλείων παιδαγωγικές εκθέσεις μαθητών με και χωρίς αναπηρίες.

Γενικές Ικανότητες

- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Εννοιολογικός προσδιορισμός της Ειδικής Αγωγής: θεωρητικές προσεγγίσεις.
2. Η Ειδική Αγωγή ως επιστήμη: η έρευνα στην Ειδική Αγωγή.
3. Ο πολυεπιστημονικός και διεπιστημονικός χαρακτήρας της ειδικής αγωγής.
4. Οι στόχοι και το αντικείμενο της Ειδικής Αγωγής.
5. Η πολυπλοκότητα του ορισμού της αναπηρίας: σύγχρονες ερμηνευτικές προσεγγίσεις της αναπηρίας.
6. Σύντομη ιστορική αναδρομή της ειδικής αγωγής από το 1900 έως σήμερα.
7. Νομοθεσία της ειδικής αγωγής από το 1981 έως σήμερα.
8. Η δομή και η λειτουργία του ειδικού σχολείου.
9. Ο μαθητικός πληθυσμός του ειδικού σχολείου.
10. Ο ρόλος του ειδικού εκπαιδευτικού.
11. Τα αναλυτικά προγράμματα στην ειδική εκπαίδευση .
12. Τρόποι σύνταξης παιδαγωγικής έκθεσης μαθητών με και χωρίς αναπηρίες.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.		
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ			
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ
	Διαλέξεις	26	
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	52	
	Αυτοτελής μελέτη	47	
	Σύνολο Μαθήματος	125	
	(25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)		
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική και η ελληνική νοηματική γλώσσα. Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική δοκιμασία		
	1.Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει: -Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής -Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης		

- Ερωτήσεις σωστού λάθους
- Ερωτήσεις συμπλήρωσης σωστού όρου
- Ερωτήσεις ανάγνωσης και κριτικής ανάλυσης σύντομου κειμένου-αρθρογραφίας

2. Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης φοιτητών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις:

2^α. Προφορική εξέταση στην ελληνική ή στην ελληνική νοηματική γλώσσα με τη παρουσία διερμηνέα (100%):

- Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης
- Ερωτήσεις ανάγνωσης και κριτικής ανάλυσης σύντομου κειμένου-αρθρογραφίας

2^β. Προφορική εξέταση στην ελληνική ή στην ελληνική νοηματική γλώσσα με τη παρουσία διερμηνέα (50%) και γραπτή εργασία ή στη γραφή Braille (50%):

- Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης
- Γραπτή εργασία βιβλιογραφικής επισκόπησης

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2011). *Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους. Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης*. Αθήνα: Πεδίο

Ζώνιου-Σιδέρη, Α., Ντεροπούλου-Ντέρου Ε., Παπαδοπούλου Κ. (2012). *Η έρευνα στην ειδική αγωγή, στην ενταξιακή εκπαίδευση και στην αναπηρία, Συλλογικός Τόμος Α', Β, Γ'*. Αθήνα: Πεδίο

Ζώνιου-Σιδέρη, Α., Καραγιάννη, Π., Ντεροπούλου Ε., Παπασταυρινίδου Γ. & Σπανδάγου, Η. (2004). Η σημασία και ο ρόλος του αναλυτικού προγράμματος στην ενταξιακή εκπαίδευση των τυφλών παιδιών στην Ελλάδα στο: *Εκπαίδευση και Τύφλωση: Σύγχρονες τάσεις και προοπτικές*, επιμέλεια Α. Ζώνιου-Σιδέρη, Η. Σπάνδαγου, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, σελ. 189-200.

Ζώνιου-Σιδέρη, Α., Ντεροπούλου-Ντέρου, Ε., Βλάχου-Μπαλαφούτη Α. (επιστημονική επιμέλεια) (2012). *Αναπηρία και εκπαιδευτική πολιτική: Κριτική προσέγγιση της ειδικής και ενταξιακής εκπαίδευσης*, εκδ. Πεδίο, Αθήνα, σελ. 293

Νόμος 1143/1981. *Περί Ειδικής Αγωγής, Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαιδευσεως, Απασχολήσεως και Κοινωνικής Μερίμνης των αποκλινόντων εκ του φυσιολογικού ατόμων και άλλων τινών διατάξεων*. ΦΕΚ 80, τεύχος Α', 31 Μαρτίου 1981.

Νόμος 1566/1985. *Δομή και Λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες Διατάξεις*. ΦΕΚ 167, τεύχος Α', 30 Σεπτεμβρίου 1985.

Νόμος 2817/ 2000. *Εκπαίδευση των Ατόμων με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες και*

άλλων Διατάξεων. ΦΕΚ 78, τεύχος Α', 14 Μαρτίου 2000.

Υπουργική Απόφαση 449/2007. Καθορισμός των ιδιαίτερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων του εκπαιδευτικού προσωπικού που υπηρετούν σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής και του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού. ΦΕΚ 449, τεύχος Β', 3 Απριλίου 2007.

Νόμος 3699/ 2008. Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. ΦΕΚ 199, τεύχος Α', 2 Οκτωβρίου 2008.

Αναλυτικό Πρόγραμμα σπουδών (ΑΠΣ)-Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) (2003). <http://www.pi-schools.gr/>

http://www.pi-schools.gr/content/index.php?lesson_id=300&ep=367 (Νηπιαγωγείο)

Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής (1996). www.pesea.gr/.../P.D.301-96_Analytiko_Programma_Eidikhs_Agwghs.doc

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Disability and Society, Publisher Routledge.

European Journal of Special Needs Education, Publisher Routledge.

International Journal of Inclusive Education, Publisher Routledge.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 112 «Εισαγωγή στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση/Εκπαίδευση στην Αειφόρο Ανάπτυξη»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	112	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	4 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Εισαγωγή στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση/Εκπαίδευση στην Αειφόρο Ανάπτυξη»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις/Σεμινάρια	2	5	
Φροντιστήριο	2	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Γενικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ			

ΜΑΘΗΜΑΤΑ:**ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:**

Ελληνική

**ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ
ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS**

Ναι

**ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)**<http://eclass.uoa.gr/courses/ECD153/>**2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ**

Το μάθημα αυτό αποτελεί το βασικό εισαγωγικό μάθημα στο πεδίο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΠΕ/ΕΑΑ). Στόχος του μαθήματος είναι ο/η φοιτητής/τρια να αποκτήσει μια συνολική εικόνα του γνωστικού αντικείμενου της ΠΕ/ΕΑΑ ώστε να αποτελέσει βάση πάνω στην οποία θα αναπτυχθούν επί μέρους ειδικά μαθήματα του πεδίου.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα μπορεί

α) σε επίπεδο γνώσεων

- να προσδιορίζει τις βασικές δομικές έννοιες: φύση, περιβάλλον, οικολογία, οικονομική ανάπτυξη, αειφορία, περιβαλλοντικό ζήτημα/ζήτημα αειφορίας
- να προσδιορίζει το εννοιολογικό πεδίο και την προβληματική της ΠΕ/ΕΑΑ
- να περιγράφει τους στόχους και το αντικείμενο της ΠΕ/ΕΑΑ
- να περιγράφει τις αρχές και τα χαρακτηριστικά της
- να αντιλαμβάνεται την συστημική, διεπιστημονική, κριτική, αξιακή και
- πολιτική φύση της ΠΕ/ΕΑΑ
- να προσδιορίζει τους βασικούς ιστορικούς σταθμούς της εξέλιξης της ΠΕ και της μετεξέλιξης προς ΕΑΑ
- να περιγράφει τη διάθρωση, τη δομή και τη λειτουργία του αειφόρου σχολείου,
- να περιγράφει τις σύγχρονες ιδεολογικές προσεγγίσεις του περιβαλλοντισμού, της αειφορίας και της ΠΕ/ΕΑΑ

β) σε επίπεδο δεξιοτήτων

- να ερμηνεύει τη διαχρονική εξέλιξη των δομικών εννοιών και του πεδίου της ΠΕ/ΕΑΑ
- να ερμηνεύει και να εξηγεί τους στόχους και τις αρχές της ΠΕ/ΕΑΑ
- να συσχετίζει τα περιβαλλοντικά ζητήματα με το σύγχρονο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης
- να εντοπίζει και να ταξινομεί διαφορετικές προσεγγίσεις και ιδεολογίες σε κείμενα σχετικά με το περιβάλλον, την αειφορία και την ΠΕ/ΕΑΑ
- να κατανοεί και να εξηγεί τις πολύπλοκες έννοιες της συστημικής, διεπιστημονικής, κριτικής, αξιακής και πολιτικής προσέγγισης στην

ΠΕ/ΕΑΑ

- να συσχετίζει τις διάφορες μορφές ΠΕ με διαφορετικές περιβαλλοντικές και εκπαιδευτικές ιδεολογίες
- να διακρίνει, να ερμηνεύει και να συσχετίζει τις διαφορετικές λύσεις που προτείνονται για τα περιβαλλοντικά ζητήματα με τα διαφορετικά ρεύματα ιδεών και πολιτικών που διαμορφώνονται στο χώρο της αιεφόρου ανάπτυξης
- να ερμηνεύει και να εξηγεί την εξέλιξη της ΠΕ σε σχέση με την εξέλιξη του περιβαλλοντισμού και της αιεφορίας
- να κατανοήσει ότι η έννοια της αιεφορίας δεν είναι δεδομένη αλλά κτίζεται συλλογικά με βάση χωροχρονικές και πολιτισμικές συνθήκες και ιδιαιτερότητες.

γ) σε επίπεδο ικανοτήτων

- να συγκρίνει διαφορετικές απόψεις και ρεύματα σχετικά με την αιεφορία και την ΠΕ/ΕΑΑ
- να αξιολογεί κριτικά τις διάφορες μορφές αιεφόρου ανάπτυξης που προτείνονται από διάφορα κέντρα εξουσίας
- να αξιολογεί κριτικά τις διάφορες μορφές ΠΕ/ΕΑΑ που διαμορφώνονται και προτείνονται στο χώρο της εκπαίδευσης
- να ορίζει και να εξηγεί τις πολύπλοκες δομικές έννοιες της ΠΕ/ΕΑΑ
- να ορίζει και να εξηγεί την ΠΕ/ΕΑΑ
- να αναλύει τις πολύπλοκες έννοιες της συστημικής και διεπιστημονικής προσέγγισης
- να μελετά κριτικά κείμενα σχετικά με την ΠΕ/ΕΑΑ
- να αξιολογεί κριτικά το ρόλο και την σημασία της ενσωμάτωσης της ΠΕ/ΕΑΑ στα προγράμματα σπουδών της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών και της εκπαίδευσης γενικότερα όλων των βαθμίδων.
- να ερμηνεύει, στο πλαίσιο της αιεφορίας, την εξέλιξη της ΠΕ προς ΕΑΑ
- να υποστηρίζει και να επιχειρηματολογεί για την αναγκαιότητα αλλαγής στάσεων και αξιών στο πλαίσιο της ΠΕ/ΕΑΑ
- να αναπτύσσει κριτικό λόγο σχετικά με τις αξίες της αιεφορίας
- να διατυπώνει αξιολογικές κρίσεις σχετικά με τις ιδεολογίες στο χώρο του περιβάλλοντος, της αιεφορίας και της ΠΕ/ΕΑΑ
- να συλλογίζεται αυτοκριτικά και να αναθεωρεί προσωπικές απόψεις και ιδέες σχετικά με το περιβάλλον, τα περιβαλλοντικά ζητήματα, την οικονομική ανάπτυξη, την αιεφόρο ανάπτυξη και την ΠΕ/ΕΑΑ

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη Εργασία
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

- Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εννοιολογικός προσδιορισμός της ΠΕ/ΕΑΑ: θεωρητικές προσεγγίσεις.

Ανάλυση των βασικών προσδιοριστικών εννοιών της ΠΕ/ΕΑΑ: φύση, περιβάλλον, οικολογία, αειφορία, οικονομική ανάπτυξη, περιβαλλοντικό ζήτημα.

Ιστορική αναδρομή της ΠΕ

Η μετεξέλιξη της ΠΕ προς την ΕΑΑ

Η ιδεολογική δομή του περιβαλλοντισμού, της αειφορίας και της ΠΕ/ΕΑΑ,

Ο πλουραλισμός των εννοιών της αειφορίας και της ΠΕ/ΕΑΑ

Οι στόχοι και το αντικείμενο της ΠΕ/ΕΑΑ.

Οι αρχές και τα χαρακτηριστικά

Θεωρητική προσέγγιση της ΠΕ/ΕΑΑ ως συστημικής, διεπιστημονικής, κριτικής, αξιακής και πολιτικής εκπαίδευσης: ανάλυση εννοιών και πρακτικών

Εισαγωγή στην έννοια του αειφόρου σχολείου.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο, διαδραστική διδασκαλία. ομαδική εργασία .	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις και διαδραστική διδασκαλία	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	52
	Αυτοτελής μελέτη	47
	Σύνολο Μαθήματος	125
	(5 πιστωτικές μονάδες με 25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική δοκιμασία

1.Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει:

-Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης

-Ερωτήσεις σωστού λάθους

-Ερωτήσεις ανάγνωσης και κριτικής ανάλυσης σύντομου κειμένου-αρθρογραφίας

Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στον οδηγό σπουδών (περιγραφή του μαθήματος) και στη σελίδα του μαθήματος στο e-class.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Γεωργόπουλος Α. (2014) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ζητήματα ταυτότητας*, Αθήνα: Gutenberg

Γεωργόπουλος Α. (επ)(2005) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ο νέος πολιτισμός που αναδύεται*, Αθήνα: Gutenberg

Δασκολιά Μ. (2004) *Θεωρία και Πράξη στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Αθήνα: Μεταίχμιο

Δημητρίου Α. (2009) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Περιβάλλον, Αειφορία. Θεωρητικές και Παιδαγωγικές προσεγγίσεις*, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο

Λιαράκου Γ. και Φλογαΐτη Ε. (2007) *Από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη*, Αθήνα: Νήσος

Παπαδημητρίου Β. (1998) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Σχολείο*, Αθήνα: Τυπωθήτω - Γιώργος Δάρδανος

Ταμουτσέλη Κ. (επ) (2009) *Δημιουργώντας Βιώσιμα Σχολικά Περιβάλλοντα*, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο

Φλογαΐτη Ε. (2011) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Αθήνα: Πεδίο (Α έκδοση 1993)

Φλογαΐτη Ε. (2011) *Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία*, Αθήνα: Πεδίο (Α έκδοση 2006, Ελληνικά Γράμματα)

Φλογαΐτη Ε. και Λιαράκου Γ. (επ) (2011) *Η έρευνα στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη*, Αθήνα: Πεδίο (Α έκδοση 2008, Ελληνικά Γράμματα)

Φλογαΐτη, Ε. & Λιαράκου, Γ. (Επ.), (2009) *Εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη. Από τη θεωρία στην πράξη*. Ηράκλειο: ΚΠΕ Αρχανών/ENSI

Φλογαΐτη, Ε. & Γεωργόπουλος, Α. (Επ.), (2012) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ερευνητικές εργασίες στην Ελλάδα*. Αθήνα: Πεδίο.

Ξενογλώσση

Corcoran P. B., Weakland J. P., Wals A. E. J. (2017). *Envisioning Futures for Environmental and Sustainability Education*. Wageningen: Wageningen Academic Publishers

Dobson, A., Bell, D. (eds)(2005) *Environmental Citizenship: getting from here to there*, Cambridge, MA: MIT Press

Gough, S., Scott, W. (2007) *Higher Education and Sustainable Development: Paradox and possibility*, London/New York: Routledge.

Haigh, M., Chalkley, B., Higgitt, D. (eds)(2008) *Education for Sustainable Development: Papers in Honour of the United Nations Decade of Education for Sustainable Development (2005-2014)*, London: Routledge.

Jensen, B., Schnack, K., Simovska, V. (eds) (2001) *Action Competence Revisited*, Copenhagen: Royal Danish School of Educational Studies.

Jickling B. & Sterling S. (eds) (2017) *Post-Sustainability and Environmental Education*. Clam:Palgrave Macmillan

Leicht, A., Heiss, J., Won Jung B. (2018) *Issues and trends in education for sustainable development*. Paris: Unesco.

McKeown, R. (ed) (2007) *Good Practices in Education for Sustainable Development: Teacher Education Institutions*, Paris: UNESCO

Orr, D. (1992) *Ecological Literacy: Education and the transition to a postmodern world*, Albany: SUNY Press

Palmer, J. (1998) *Environmental Education in the 21st century*, London: Routledge.

Reid, A. D., Scott, W.A.H. (2007) *Researching Education and the Environment: retrospect and prospect*, London: Routledge.

Reid, A., Nikel, J., Scott, W. A. H. (2006) *Indicators for Education for Sustainable Development: a report on perspectives, challenges and progress*. London: Anglo-German Foundation.

Reid, A.D., Jensen, B.B., Nikel, J., Simovska, V. (eds) (2007) *Participation and Learning: perspectives on education and the environment, health and sustainability*, London: Springer Press.

Sauvé, L. (1994) *Pour une éducation relative à l'environnement*, Montréal: Guérin, Paris: Eska

Scott W. and Gough S. (Eds) (2004) *Key Issues in Sustainable Development and Learning, A critical review*, London and New York: RoutledgeFalmer

Sterling, S. (2001) *Sustainable Education: Re-visioning Learning and Change*, Bristol: Green Books.

Tilbury D., Stevenson R., Fien J., and Schreuder D. (eds) (2002) *Education and Sustainability. Responding to the global challenge*, Gland: IUCN

Tilbury D. and Wortman D. (2004) *Engaging People in Sustainability*, Gland and Cambridge: IUCN

Διεθνή περιοδικά

- Environmental Education Research
- Journal of Environmental Education
- Canadian Journal of Environmental Education
- Australian Journal of Environmental Education
- Applied Environmental Education and Communication
- Southern African Journal of Environmental Education, Ethics and Action

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 113 Εναλλακτικές διδακτικές προσεγγίσεις στην Εκπαίδευση

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	113	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ 6 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Εναλλακτικές διδακτικές προσεγγίσεις στην Εκπαίδευση	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	1	2
Βιωματική συνεργατική διδασκαλία	2	3
Φροντιστήριο	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD204/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα μπορεί

α) σε επίπεδο γνώσεων

- να αναγνωρίζει και να προσδιορίζει διδακτικές προσεγγίσεις και τεχνικές ενεργούς μάθησης
- να προσδιορίζει τα βήματα υλοποίησης και τη στοχοθεσία των τεχνικών που έχει διδαχθεί: χαρτογράφηση εννοιών, διαλογική αντιπαράθεση, μελέτη περίπτωσης, παιχνίδι ρόλων, δίλημμα, περιβαλλοντικός έλεγχος, η μελέτη πεδίου
- να αναγνωρίζει τις δυσκολίες και τα εμπόδια κατά την εφαρμογή των τεχνικών αυτών στην εκπαίδευση
- να γνωρίζει το θεωρητικό υπόβαθρο των τεχνικών αυτών
- να περιγράφει σε ποιες περιπτώσεις προτείνεται η κάθε τεχνική και τι στόχους της ΠΕ/ΕΑΑ εξυπηρετεί
- να αναγνωρίζει την ανάγκη εφαρμογής των τεχνικών αυτών κατά τη διδασκαλία της ΠΕ/ΕΑΑ
- να γνωρίζει θεωρητικά και εμπειρικά την βιωματική διδασκαλία
- να κατέχει κριτήρια επιλογής των τεχνικών σε σχέση με τη στοχοθεσία της διδασκαλίας.

β) σε επίπεδο δεξιοτήτων

- να εξηγεί τα καινοτόμα παιδαγωγικά χαρακτηριστικά των διδακτικών τεχνικών ενεργούς μάθησης
- να εξετάζει και να συσχετίζει τις τεχνικές αυτές σε σχέση με τους στόχους και τις αρχές της ΠΕ/ΕΑΑ
- να διερευνά και να ανακαλύπτει και άλλες τεχνικές ενεργούς μάθησης που εφαρμόζονται στην ΠΕ/ΕΑΑ και δεν έχει διδαχθεί
- να εξηγεί την ανάγκη εφαρμογής των τεχνικών αυτών στο πλαίσιο της ΠΕ/ΕΑΑ
- να εξηγεί τις συγκλίσεις και αποκλίσεις που προκύπτουν από τη σύγκριση της βιωματικής διδασκαλίας με την κλασική διδασκαλία στο σχολείο και να συμπεραίνει τις δυσκολίες εφαρμογής της στο σχολείο.
- να διακρίνει, να ερμηνεύει και να εκτιμά τις ευκολίες και τις δυσκολίες της εφαρμογής των τεχνικών αυτών στην καθημερινή λειτουργία του σχολείου
- να διακρίνει, να ερμηνεύει και να συσχετίζει τις τεχνικές αυτές με τις αρχές και τις πρακτικές των αειφόρων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
- να αντιληφθεί ότι η σύνθετη φύση των ζητημάτων του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης απαιτεί την αναδιοργάνωση της μαθησιακής πορείας και την υιοθέτηση παιδαγωγικών προσεγγίσεων βασισμένων στην ενεργή, συνεργατική και βιωματική μάθηση.

γ) σε επίπεδο ικανοτήτων

- να ερμηνεύει τα χαρακτηριστικά της βιωματικής προσέγγισης και των τεχνικών ενεργούς μάθησης και να αξιολογεί την καινοτόμο διδακτική άποψη που φέρουν στο εκπαιδευτικό σύστημα
- να συγκρίνει και να αξιολογεί κριτικά τις διαφορετικές τεχνικές και να

επιλέγει αυτές που συνάδουν με τους στόχους της εκπαιδευτικής διαδικασίας

- να υποστηρίζει και να επιχειρηματολογεί για την ανάγκη ενσωμάτωσης της βιωματικής προσέγγισης και των τεχνικών ενεργούς μάθησης στην καθημερινή λειτουργία το σχολείου και της εκπαίδευσης γενικότερα
- να συλλογίζεται αυτοκριτικά και να αναθεωρεί προσωπικές απόψεις και ιδέες σχετικά με τις τεχνικές ενεργούς μάθησης
- να συλλογίζεται αυτοκριτικά και να αναθεωρεί προσωπικές απόψεις και ιδέες σχετικά με τη βιωματική διδασκαλία
- να αξιολογεί κριτικά τις απόψεις που διατυπώνονται και το διάλογο που αναπτύσσεται δημόσια σχετικά με διδακτικές προσεγγίσεις και τεχνικές που εφαρμόζονται στο σύγχρονο σχολείο και τις δυνατότητες αλλαγής τους αλλά και να συμμετέχει στον διάλογο αυτό με επιχειρήματα
- να διερευνά, να πειραματίζεται και να εξελίσει τις τεχνικές διδασκαλίας που προτείνονται στην ΠΕ/ΕΑΑ.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη Εργασία
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Οι διδακτικές τεχνικές συνεργατικής και ενεργούς μάθησης ως αναγκαιότητα στην Εκπαίδευση
- Η βιωματική προσέγγιση στη διδασκαλία με έμφαση στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση/Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη
- Βιωματική, συνεργατική διδασκαλία, σε ομάδες, βασικών τεχνικών ενεργούς μάθησης χρησιμοποιώντας ως θεματολογία σύγχρονα ζητήματα περιβάλλοντος και αειφορίας:

η χαρτογράφηση εννοιών,

η διαλογική αντιπαράθεση,

η μελέτη περίπτωσης,

το παιχνίδι ρόλων,

το δίλημμα,

ο περιβαλλοντικός έλεγχος,

η μελέτη πεδίου

- Θεωρητικό υπόβαθρο, στοχοθεσία και κριτήρια επιλογής των παραπάνω τεχνικών

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο, βιωματική –συμμετοχική διδασκαλία	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις, διαδραστική διδασκαλία, ομαδική εργασία	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	52
	Αυτοτελής μελέτη	47
	Σύνολο Μαθήματος	125
	(25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική δοκιμασία 1. Γραπτή τελική εξέταση (80%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει: -Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης -Ερωτήσεις σωστού λάθους -Ερωτήσεις ανάγνωσης και κριτικής ανάλυσης σύντομου κειμένου-αρθρογραφίας -Γραπτή εργασία 2. Αξιολόγηση διαμορφωτική (20%) της ποιότητας της ομαδικής εργασίας στη διάρκεια του μαθήματος	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Βασάλα, Π. (1994). Μέθοδοι Διδασκαλίας Θεμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Πεδίο. Εκπαιδευτική Κοινότητα, τ.27.

Γεωργόπουλος Α. (2014) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ζητήματα ταυτότητας*, Αθήνα: Gutenberg

Γεωργόπουλος, Α. & Τσαλίκη, Ε. (1993). *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Αρχές - Φιλοσοφία - Μεθοδολογία - Παιχνίδια και Ασκήσεις*, Αθήνα: Gutenberg.

Δερβίσης, Σ. (1998). *Οι μαθητές μιας τάξης ως κοινωνική ομάδα και η ομαδοκεντρική διδασκαλία*. Αθήνα: Gutenberg.

Δημητρίου, Α. (2009). *Περιβαλλοντική εκπαίδευση. Περιβάλλον, αειφορία*, Αθήνα: Επίκεντρο

Helm, J. & Katz, L. (2012). *Η μέθοδος project στην προσχολική και πρωτοσχολική εκπαίδευση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κοσσυβάκη, Φ. (2003). *Εναλλακτική διδακτική προτάσεις για τη μετάβαση από τη διδακτική του αντικειμένου στη διδακτική του ενεργού υποκειμένου*. Αθήνα: Gutenberg.

Ματσαγγούρας, Η. (2000). *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Ντολιοπούλου, Ε. (2005). *Η Εφαρμογή της Μεθόδου Project σε Ελληνικά Νηπιαγωγεία*. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.

Φλογαΐτη, Ε. & Βασάλα, Π. (επιμ.) (1999). *Το Ενεργειακό Ζήτημα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Χρυσοφίδης, Κ. (2002). *Βιωματική – Επικοινωνιακή διδασκαλία. Η εισαγωγή της Μεθόδου project στο σχολείο*. Αθήνα: Gutenberg.

Ξενόγλωσση

Behnke, S. (2005). On being an ethical psychologist. *Monitor on Psychology*, 36, 7. Available on <http://www.apa.org/monitor/julaug05/ethics.html>. (accessed 20 April 2012).

Bérubé, G., Villeneuve, F. (2002). Ethical dilemmas and the decision-making process. Is a consensus realistic? *Energy Policy*, 30, 1285–1290.

Broda-Bahm, K. & Kempf, D. (2004). *Argument and Audience: Presenting debates in public settings*. New York: IDEA.

Henderson, L. (2005). Combining moral philosophy and moral reasoning: The PAVE moral reasoning strategy. *International Educational Journal*. 6:2, 184-193.

Fedrizzi, M. & Ellis, R. (2011). *Debate*. Mason, OH: South-Western, Cengage Learning.

Poling, D.A. & Hupp, J.M. (2009). Active Learning Through Role Playing: Virtual Babies in a Child Development Course. *College Teaching*, 57(4): 221-228.

Scoullis, M.J. & Malotid, V. (2004). *Handbook on methods used in Environmental*

Education and Education for Sustainable development. Athens: MIO-ECSDE.

Διεθνή περιοδικά

Environmental Education Research

Journal of Environmental Education

Canadian Journal of Environmental Education

Australian Journal of Environmental Education

Applied Environmental Education and Communication

Southern African Journal of Environmental Education, Ethics and Action

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 119 «Προφορικός και Γραπτός Λόγος στην Αναπηρία Ι»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	119	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Προφορικός και Γραπτός Λόγος στην Αναπηρία Ι»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήρια	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Παράλληλη παρακολούθηση του «Προφορικού και Γραπτού Λόγου στην Αναπηρία ΙΙ» (κωδ. Καθ.: 130)		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD281/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα αποτελεί βασικό γνωστικό αντικείμενο στο πεδίο της ειδικής και ενταξιακής εκπαίδευσης μαθητών με αναπηρία. Στόχος του μαθήματος είναι ο/η φοιτητής/τρια να αποκτήσει μια σφαιρική εικόνα για την ανάπτυξη του προφορικού και γραπτού λόγου σε διαφορετικές μορφές αναπηρίας.

Το μάθημα, εισάγει τους/τις φοιτητές/τριες στις διαταραχές λόγου και ομιλίας μαθητών προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας με κώφωση/βαρηκοΐα, τύφλωση, κινητική και νοητική αναπηρία. Ειδικότερα, εστιάζει στη διάγνωση, στην αιτιολογία και στα συστήματα ταξινόμησης των διαταραχών λόγου και ομιλίας. Αναλύει τις φωνητικές, προσωδιακές, ρυθμικές διαταραχές καθώς και τις διαταραχές που σχετίζονται με τη δομή, τη σημασιολογία και την επικοινωνιακή λειτουργία του προφορικού και γραπτού λόγου. Στο πλαίσιο του μαθήματος παρουσιάζονται και αναλύονται οι στόχοι των λογοθεραπευτικών παρεμβάσεων με σκοπό τη γνωριμία των φοιτητών/τριων με το λογοθεραπευτικό έργο και με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της διεπιστημονικής συνεργασίας μεταξύ του εκπαιδευτικού και του λογοθεραπευτή.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τα συστήματα ταξινόμησης των διαταραχών λόγου και ομιλίας,
- να γνωρίζει τη διαγνωστική εικόνα και την αιτιολογία των φωνητικών, προσωδιακών, ρυθμικών διαταραχών καθώς και των διαταραχών που σχετίζονται με τη δομή, τη σημασιολογία και την επικοινωνιακή λειτουργία του προφορικού και γραπτού λόγου,
- να γνωρίζει τα βασικά χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητες ανάπτυξης του προφορικού και γραπτού λόγου στις αισθητηριακές αναπηρίες (κώφωση/ βαρηκοΐα, τύφλωση), στην κινητική και νοητική αναπηρία,
- να γνωρίζει τους μηχανισμούς λειτουργίας των διαταραχών του προφορικού και γραπτού λόγου,
- να γνωρίσει τους τρόπους και τις βασικές αρχές της διεπιστημονικής συνεργασίας στην άσκηση του λογοθεραπευτικού και εκπαιδευτικού έργου,

β) δεξιοτήτων

- να εντοπίζει στον προφορικό και γραπτό λόγο πιθανές διαταραχές που σχετίζονται με την πρωτογενή διαγνωστική εικόνα των αναπηριών,

γ) ικανοτήτων

- να κατανοεί το εννοιολογικό περιεχόμενο, τους όρους και την κλινική περιγραφή μιας διαγνωστικής γνωμάτευσης που αποστέλλεται στις σχολικές μονάδες και συμπεριλαμβάνεται στον προσωπικό φάκελο του μαθητή με αναπηρία,
- να διακρίνει τον βαθμό και το είδος της διαταραχής του προφορικού και γραπτού λόγου.

Γενικές Ικανότητες

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Διάγνωση και αιτιολογία των διαταραχών στον προφορικό και γραπτό λόγο.
- Αποσαφήνιση της κλινικής και παιδαγωγικής ορολογίας των διαταραχών στον προφορικό και γραπτό λόγο.
- Παρουσίαση των συστημάτων ταξινόμησης των διαταραχών λόγου και ομιλίας.
- Παρουσίαση και ανάλυση των φωνητικών, προσωδιακών και ρυθμικών διαταραχών: η σχέση τους με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προφορικού και γραπτού λόγου στις αισθητηριακές αναπηρίες, στην κινητική και νοητική αναπηρία.
- Παρουσίαση και ανάλυση των διαταραχών στη δομή και τη σημασιολογία του προφορικού και γραπτού λόγου: η σχέση τους με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προφορικού και γραπτού λόγου στις αισθητηριακές αναπηρίες, στην κινητική και νοητική αναπηρία.
- Παρουσίαση και ανάλυση των διαταραχών στην επικοινωνιακή λειτουργία του προφορικού και γραπτού λόγου: η σχέση τους με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προφορικού και γραπτού λόγου στις αισθητηριακές αναπηρίες, στην κινητική και νοητική αναπηρία.
- Παρουσίαση των στόχων των λογοθεραπευτικών παρεμβάσεων στις διαταραχές του προφορικού και γραπτού λόγου.
- Διεπιστημονική συνεργασία και ανάπτυξη συνεργατικών πρακτικών στο θεραπευτικό και εκπαιδευτικό έργο.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και ανάλυση	26

	βιβλιογραφίας	
	Μελέτη περίπτωσης	26
	Αυτοτελής μελέτη	47
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική και η ελληνική νοηματική γλώσσα.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική δοκιμασία

1.Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει:

- Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής
- Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης
- Ερωτήσεις σωστού λάθους
- Ερωτήσεις συμπλήρωσης σωστού όρου
- Ερωτήσεις ανάγνωσης και κριτικής ανάλυσης σύντομου κειμένου

2.Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης φοιτητών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις:

2α. Προφορική εξέταση στην ελληνική ή στην ελληνική νοηματική γλώσσα με τη παρουσία διερμηνέα (100%):

- Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης
- Ερωτήσεις ανάγνωσης και κριτικής ανάλυσης σύντομου κειμένου-αρθρογραφίας

2β. Προφορική εξέταση στην ελληνική ή στην ελληνική νοηματική γλώσσα με τη παρουσία διερμηνέα (50%) και γραπτή εργασία ή στη γραφή Braille (50%):

- Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης
- Γραπτή εργασία βιβλιογραφικής επισκόπησης

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Καλαντζής Κ. (2011). *Διαταραχές του λόγου στην παιδική ηλικία. Φωνή, Ομιλία, Ανάγνωση, Γραφή*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Γαβριηλίδου Ζ. (2003). *Φωνητική συνειδητοποίηση και διόρθωση παιδιών προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Ζώνιου-Σιδέρη, Α., Ντεροπούλου-Ντέρου Ε., Παπαδοπούλου Κ. (2015). *Η έρευνα στην ειδική αγωγή, στην ενταξιακή εκπαίδευση και στην αναπηρία, Συλλογικός Τόμος Δ΄*. Αθήνα: Πεδίο
- Mason, H. & McCall, S. (2011). *Παιδιά και νέοι με προβλήματα όρασης: Η πρόσβαση στην εκπαίδευση*, (επιστημονική επιμέλεια Α. Ζώνιου-Σιδέρη & Ε. Ντεροπούλου-Ντέρου). Πεδίο: Αθήνα.
- Warren, D.H. (2011). *Τύφλωση και παιδί*, (επιστημονική επιμέλεια Α. Ζώνιου-Σιδέρη & Π. Καραγιάννη). Πεδίο: Αθήνα.
- Σιδέρη- Ζώνιου, Α. & Σπανδάγου, Η. (επιμ), (2011). *Εκπαίδευση και Τύφλωση: Σύγχρονες τάσεις και προοπτικές*. Πεδίο: Αθήνα.
- Mooges, D.F. (2011). *Εκπαίδευση και Κώφωση: Ψυχολογική προσέγγιση, αρχές και πρακτικές*, (επιστημονική επιμέλεια Α. Ζώνιου-Σιδέρη & Ε. Ντεροπούλου-Ντέρου). Πεδίο: Αθήνα.
- Παπασπύρου, Χ. (1998). *Κινηματική γλώσσα και καθολική γλωσσική θεωρία*. Ελληνικά Γράμματα: Αθήνα.
- Thomas, D. & Woods, H. (2008). *Νοητική Καθυστέρηση: Θεωρία και Πράξη*, Σιδέρη, Α., Ντεροπούλου, Ε. (επιμ.). Τόπος: Αθήνα.
- Hodapp, R.M. (2005). *Αναπτυξιακές θεωρίες και αναπηρία. Νοητική καθυστέρηση, αισθητηριακές διαταραχές και κινητική αναπηρία*, Σιδέρη, Α. και Σπανδάγου, Η. (επιμ.). Μεταίχμιο: Αθήνα.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- International Journal of Speech & Language Pathology and Audiology*, Synergy Publishers.
- Child Language Teaching and Therapy*, Sage Publications, <http://clt.sagepub.com>.
- International Journal of Language & Communication Disorders*, Royal College of Speech & Language Therapists, <http://www.tandf.co.uk/journals>.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 130 «Προφορικός και Γραπτός Λόγος στην Αναπηρία II»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	130	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Προφορικός και Γραπτός Λόγος στην Αναπηρία II»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		2	3
Σχεδιασμός εκπαιδευτικών παρεμβάσεων	1		2

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Παράλληλη παρακολούθηση του «Προφορικού και Γραπτού Λόγου στην Αναπηρία I» (κωδ. μαθ.: 119)
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD282/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα αποτελεί βασικό γνωστικό αντικείμενο της ειδικής και ενταξιακής εκπαίδευσης μαθητών με αναπηρία. Συνδέεται άμεσα και αποτελεί νοητή συνέχεια του μαθήματος «Προφορικός και Γραπτός Λόγος στην Αναπηρία I» (κωδ. μαθ.: 119).

Το μάθημα του «Προφορικού και Γραπτού Λόγου στην Αναπηρία II» δίνει έμφαση στην εκπαιδευτική παρέμβαση και στους τρόπους οργάνωσης του εκπαιδευτικού έργου αναφορικά με την ανάπτυξη του προφορικού και γραπτού λόγου μαθητών με αισθητηριακή (κώφωση/βαρηκοΐα, τύφλωση), νοητική και κινητική αναπηρία προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας. Ειδικότερα, στοχεύει σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις ανάπτυξης του λόγου μαθητών με αναπηρία σε δομές γενικής και ειδικής εκπαίδευσης. Οι διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις στοχεύουν στην ανάπτυξη του προφορικού λόγου και ειδικότερα στη βελτίωση της φώνησης, της προσωδίας, της ρυθμικής οργάνωσης του λόγου, στην ανάπτυξη της δομής και σημασιολογίας του λόγου και των επικοινωνιακών δεξιοτήτων μαθητών με αναπηρία. Επίσης, δίνεται έμφαση στην εξοικείωση των μαθητών με αναπηρία με τον γραπτό λόγο στο πλαίσιο της προσχολικής και πρωτοσχολικής εκπαίδευσης.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τις αρχές και τους τρόπους οργάνωσης του εκπαιδευτικού έργου αναφορικά με την ανάπτυξη του προφορικού και γραπτού λόγου μαθητών με αισθητηριακή (κώφωση/βαρηκοΐα, τύφλωση), νοητική και κινητική αναπηρία προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας.
- να γνωρίζει το εννοιολογικό περιεχόμενο της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής προσέγγισης στην ανάπτυξη του λόγου μαθητών με αναπηρία σε δομές γενικής και ειδικής εκπαίδευσης.
- Να γνωρίζει τις σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις του γραπτού λόγου σε μαθητές με αναπηρία στο πλαίσιο της προσχολικής και πρωτοσχολικής εκπαίδευσης.

β) δεξιοτήτων

- να αξιοποιεί την αποκτηθείσα γνώση στην ανάπτυξη του προφορικού και γραπτού λόγου σε μαθητές με και χωρίς αναπηρία.

γ) ικανοτήτων

- να σχεδιάζει εκπαιδευτικές παρεμβάσεις που στοχεύουν στην ανάπτυξη του προφορικού και γραπτού λόγου και ειδικότερα στη βελτίωση της φώνησης, της προσωδίας, της ρυθμικής οργάνωσης του λόγου, στην ανάπτυξη της δομής και σημασιολογίας του λόγου και των επικοινωνιακών δεξιοτήτων μαθητών με αναπηρία,
- να ανταπεξέρχεται στις προκλήσεις της διαφοροποιημένης διδασκαλίας αναφορικά με την ανάπτυξη του γραπτού και προφορικού λόγου σε δομές ενταξιακής εκπαίδευσης,
- να συνεργάζεται με εκπαιδευτικούς ειδικής και γενικής εκπαίδευσης στο πλαίσιο της συνδιδασκαλίας μαθητών με και χωρίς αναπηρία σε δομές ενταξιακής εκπαίδευσης,
- να αντιλαμβάνεται τη σημαντικότητα του εκπαιδευτικού ρόλου στην ανάπτυξη του προφορικού και γραπτού λόγου μαθητών με και χωρίς αναπηρία και
- να συνεργάζεται με τους/τις συμφοιτητές/τριες για την εκπόνηση της εργασίας.

Γενικές Ικανότητες

- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Οι αρχές της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής στην ανάπτυξη του προφορικού και γραπτού λόγου στην αναπηρία.
2. Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις του γραπτού λόγου στην εκπαίδευση παιδιών με αναπηρία των μαθητών με αναπηρία στο πλαίσιο της προσχολικής και πρωτοσχολικής εκπαίδευσης.
3. Διαφοροποίηση του εκπαιδευτικού έργου αναφορικά με την ανάπτυξη του προφορικού και γραπτού λόγου μαθητών με κώφωση και βαρηκοΐα.

4. Διαφοροποίηση του εκπαιδευτικού έργου αναφορικά με την ανάπτυξη του προφορικού και γραπτού λόγου μαθητών με τύφλωση.
5. Διαφοροποίηση του εκπαιδευτικού έργου αναφορικά με την ανάπτυξη του προφορικού και γραπτού λόγου μαθητών με νοητική αναπηρία.
6. Διαφοροποίηση του εκπαιδευτικού έργου αναφορικά με την ανάπτυξη του προφορικού και γραπτού λόγου μαθητών με κινητική αναπηρία.
7. Διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις αναφορικά με τη βελτίωση της φώνησης και της προσωδίας.
8. Διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις αναφορικά με τη ρυθμική οργάνωση του λόγου.
9. Διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις αναφορικά με την ανάπτυξη της δομής και σημασιολογίας του λόγου.
10. Διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις αναφορικά με την ανάπτυξη των επικοινωνιακών δεξιοτήτων μαθητών με αναπηρία.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο		
Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.			
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ
	Διαλέξεις	26	
	Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας	20	
	Σχεδιασμός και συγγραφή εκπαιδευτικών παρεμβάσεων	36	
	Αυτοτελής μελέτη	43	
	Σύνολο Μαθήματος	125	
	(25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)		
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική και η ελληνική νοηματική γλώσσα.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική δοκιμασία</p> <p>1.Γραπτή τελική εξέταση (100% ή 60%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει:</p>		

- Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής
- Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης
- Ερωτήσεις σωστού λάθους
- Ερωτήσεις συμπλήρωσης σωστού όρου

2. Προαιρετική Γραπτή εργασία (40%)

-Σύνταξη δεκαέξι (16) σχεδίων διαφοροποιημένων εκπαιδευτικών παρεμβάσεων αναφορικά με τις διαταραχές στον προφορικό και γραπτό λόγο μαθητών με αναπηρία.

3.Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης φοιτητών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις:

3α. Προφορική εξέταση στην ελληνική ή στην ελληνική νοηματική γλώσσα με τη παρουσία διερμηνέα (50%):

-Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης και

3β. Γραπτή εργασία (50%):

-Γραπτή εργασία έξι σχεδίων διαφοροποιημένων εκπαιδευτικών παρεμβάσεων αναφορικά με τις διαταραχές στον προφορικό και γραπτό λόγο μαθητών με αναπηρία.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Καμπανάρου Μ. (2007). *Διαγνωστικά θέματα λογοθεραπείας*. Έλλην: Αθήνα.

Bell, K., Beukelman, D., Strand, E., Yorkston, M. (2006). *Θεραπευτική παρέμβαση νευρογενών κινητικών διαταραχών ομιλίας σε παιδιά και ενήλικες*. Έλλην:Αθήνα.

Tomlinson C.A. (2010). *Διαφοροποίηση της εργασίας στην αίθουσα διδασκαλίας. Ανταπόκριση στις ανάγκες όλων των μαθητών*. Εκδόσεις Γρηγόρη: Αθήνα.

Mason, H. & McCall, S. (2011). *Παιδιά και νέοι με προβλήματα όρασης: Η πρόσβαση στην εκπαίδευση*, (επιστημονική επιμέλεια Α. Ζώνιου-Σιδέρη & Ε. Ντεροπούλου-Ντέρου). Πεδίο: Αθήνα.

Warren, D.H. (2011). *Τύφλωση και παιδί*, (επιστημονική επιμέλεια Α. Ζώνιου-Σιδέρη & Π. Καραγιάννη). Πεδίο: Αθήνα.

Σιδέρη- Ζώνιου, Α. & Σπανδάγου, Η. (επιμ), (2011). *Εκπαίδευση και Τύφλωση: Σύγχρονες τάσεις και προοπτικές*. Πεδίο: Αθήνα.

Moores, D.F. (2011). *Εκπαίδευση και Κώφωση: Ψυχολογική προσέγγιση, αρχές και πρακτικές*, (επιστημονική επιμέλεια Α. Ζώνιου-Σιδέρη & Ε. Ντεροπούλου-Ντέρου). Πεδίο: Αθήνα.

Thomas, D. & Woods, H. (2008). *Νοητική Καθυστέρηση: Θεωρία και Πράξη*, Σιδέρη, Α., Ντεροπούλου, Ε. (επιμ.). Τόπος: Αθήνα.

Hodapp, R.M. (2005). *Αναπτυξιακές θεωρίες και αναπηρία. Νοητική καθυστέρηση, αισθητηριακές διαταραχές και κινητική αναπηρία*, Σιδέρη, Α. και Σπανδάγου, Η. (επιμ.). Μεταίχμιο: Αθήνα.

Κούρτη, Ε. (επιμέλεια) (2002). *Η έρευνα στην προσχολική εκπαίδευση, τόμος Γ'*

Ποιότητα, προβλήματα και οργάνωση της προσχολικής εκπαίδευσης. Εκδόσεις Τυπωθήτω –Δάρδανος: Αθήνα.

Ντεροπούλου-Ντέρου Ε., Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2002). Οι προαναγνωστικές δυνατότητες νηπίων με κώφωση και ήπια πολλαπλή αναπηρία (βαρηκοΐα και νοητική καθυστέρηση) στην προσχολική εκπαίδευση στο: *Η έρευνα στην προσχολική εκπαίδευση, τόμος Γ' Ποιότητα, προβλήματα και οργάνωση της προσχολικής εκπαίδευσης*, επιμέλεια Ε. Κούρτη. Εκδόσεις Τυπωθήτω –Δάρδανος: Αθήνα, σελ.343-353.

Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (επιμέλεια) (2012). *Σύγχρονες Ενταξιακές Προσεγγίσεις: Θεωρία και Πράξη*. Πεδίο: Αθήνα.

Ντεροπούλου-Ντέρου Ε. (2012). Πρακτική εφαρμογή προγραμμάτων ένταξης παιδιών με αισθητηριακές διαταραχές (κώφωση-τύφλωση), στο: *Σύγχρονες Ενταξιακές Προσεγγίσεις: Θεωρία και Πράξη*, επιμέλεια Α. Ζώνιου-Σιδέρη. Πεδίο: Αθήνα, σελ. 351-376.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Journal of Child Language, Cambridge Journals, <http://journals.cambridge.org/JCL>.

Child Language Teaching and Therapy, Sage Publications, <http://clt.sagepub.com>.

International Journal of Language & Communication Disorders, Royal College of Speech & Language Therapists, <http://www.tandf.co.uk/journals>.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 121 Το παιδαγωγικό πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης/ Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΠΕ/ΕΑΑ)

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	121	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Το παιδαγωγικό πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης/ Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΠΕ/ΕΑΑ)		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		2	5
Φροντιστήριο		1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		

ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD243/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα μπορεί

α) σε επίπεδο γνώσεων

- να αντιλαμβάνεται τον καινοτόμο παιδαγωγικό χαρακτήρα της ΠΕ/ΕΑΑ και να προσδιορίζει τα χαρακτηριστικά που την ορίζουν ως καινοτομία
- Να αντιληφθούν ότι η σύνθετη φύση των ζητημάτων του περιβάλλοντος και της αιφόρου ανάπτυξης απαιτεί την αναδιοργάνωση της μαθησιακής πορείας και την υιοθέτηση παιδαγωγικών προσεγγίσεων βασισμένων στην ενεργή, συνεργατική και βιωματική μάθηση.
- να περιγράφει και να συνδυάζει μεταξύ τους τις βασικές παιδαγωγικές αρχές της ΠΕ/ΕΑΑ όπως η ενεργή μάθηση, η συλλογική κατασκευή της γνώσης, η ανάπτυξη της κριτικής και της συστημικής σκέψης, η ανάλυση και η διασαφήνιση αξιών και η ανάλυση ανοικτών και αντιφατικών ζητημάτων
- να προσδιορίζει τους τρόπους ενσωμάτωσης της ΠΕ/ΕΑΑ στα αναλυτικά προγράμματα
- να περιγράφει τα συστατικά στοιχεία του αιφόρου σχολείου, του αιφόρου πανεπιστημίου και γενικότερα των αιφόρων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
- να γνωρίζει την σχετική Νομοθεσία, τους θεσμούς και τα αναλυτικά προγράμματα στο Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα
- να προσδιορίζει τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στη σύγχρονη εκπαίδευση και την αιφόρο εκπαίδευση.

β) σε επίπεδο δεξιοτήτων

- να εξηγεί τα καινοτόμα παιδαγωγικά χαρακτηριστικά της ΠΕ/ΕΑΑ
- να εξετάζει και να συσχετίζει τα αναλυτικά προγράμματα ΔΕΠΠΣ σε σχέση με τους στόχους και τις αρχές της ΠΕ/ΕΑΑ
- να εξετάζει και να συσχετίζει τα αναλυτικά προγράμματα της ΠΕ/ΕΑΑ σε σχέση με τις αρχές και τους στόχους της ΠΕ/ΕΑΑ
- να εξετάζει και να συσχετίζει τα ΔΕΠΠΣ με τα αναλυτικά προγράμματα ΠΕ/ΕΑΑ
- να εξηγεί τις συγκλίσεις και αποκλίσεις ου προκύπτουν από τα παραπάνω και να συμπεραίνει τις δυσκολίες εφαρμογής της ΠΕ/ΕΑΑ στο

σχολείο.

- να διακρίνει, να ερμηνεύει και να εκτιμά τις ευκολίες και τις δυσκολίες ενσωμάτωσης της ΠΕ/ΕΑΑ στα ΑΠ
- να διακρίνει, να ερμηνεύει και να συσχετίζει τις αρχές και τους στόχους της ΠΕ με τις αρχές και τις πρακτικές των αειφόρων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
- να συσχετίζει τις παιδαγωγικές αρχές με τους στόχους και τις αρχές της ΠΕ/ΕΑΑ
- να διακρίνει τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στα σύγχρονα και τα αειφόρα εκπαιδευτικά συστήματα

γ) σε επίπεδο ικανοτήτων

- να ερμηνεύει, στο πλαίσιο της αειφορίας, τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου σχολείου και να αξιολογεί την ΠΕ/ΕΑΑ ως καινοτομία
- να συγκρίνει και να αξιολογεί κριτικά τις διαφορετικές απόψεις που διατυπώνονται σχετικά με την ενσωμάτωση της ΠΕ/ΕΑΑ στην εκπαίδευση
- να υποστηρίζει και να επιχειρηματολογεί για την ανάγκη ενσωμάτωσης της ΠΕ/ΕΑΑ στην εκπαίδευση
- να συγκρίνει τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου σχολείου με αυτά του αειφόρου σχολείου
- να αξιολογεί κριτικά την νομοθεσία και τις διμές που έχουν αναπτυχθεί στην Ελλάδα σχετικά με την ΠΕ/ΕΑΑ
- να συλλογίζεται αυτοκριτικά και να αναθεωρεί προσωπικές απόψεις και ιδέες σχετικά με την δομή και λειτουργία του σύγχρονου σχολείου
- να αξιολογεί κριτικά τις απόψεις που διατυπώνονται και το διάλογο που αναπτύσσεται δημόσια σχετικά με τα σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα και τις δυνατότητες αλλαγής τους αλλά και να συμμετέχει στον διάλογο αυτό με επιχειρήματα στην κατεύθυνση της αειφορίας
- να υποστηρίζει και να επιχειρηματολογεί για την ανάγκη ανάπτυξης του αειφόρου σχολείου και γενικότερα μιας αειφόρου εκπαίδευσης

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη Εργασία
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Το καινοτόμο παιδαγωγικό πλαίσιο της ΠΕ/ΕΑΑ
2. Βασικές παιδαγωγικές αρχές της ΠΕ/ΕΑΑ όπως η ενεργή μάθηση, η βιωματική μάθηση, η συλλογική κατασκευή της γνώσης, η ανάπτυξη της κριτικής και της συστημικής σκέψης, η ανάλυση και η διασαφήνιση αξιών και η ανάλυση ανοικτών και αντιφατικών ζητημάτων
3. Η ενσωμάτωση της ΠΕ/ΕΑΑ στα αναλυτικά προγράμματα των σχολείων
4. Νομοθεσία, θεσμοί και σχετικά αναλυτικά προγράμματα στην Ελληνική Εκπαίδευση
5. Το αειφόρο σχολείο: Στόχοι, δομή, λειτουργία και πρακτικές
6. Το αειφόρο Πανεπιστήμιο και γενικότερα τα αειφόρα εκπαιδευτικά ιδρύματα
7. Σύγχρονη εκπαίδευση και αειφόρος εκπαίδευση: ομοιότητες και διαφορές

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο , διαδραστική διδασκαλία		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.		
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ			
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ
	Διαλέξεις, διδασκαλία, εργασία	26	
	Μελέτη και βιβλιογραφίας	52	
	Αυτοτελής μελέτη	47	
	Σύνολο Μαθήματος	125	
	(25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)		
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική δοκιμασία</p> <p>1.Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης -Ερωτήσεις σωστού λάθους -Ερωτήσεις ανάγνωσης και κριτικής ανάλυσης σύντομου κειμένου-αρθρογραφίας -Γραπτή Εργασία 		

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Γεωργόπουλος, Α. (2002). *Περιβαλλοντική Ηθική*, Αθήνα: Gutenberg.
- Γεωργόπουλος Α. (2014) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ζητήματα ταυτότητας*, Αθήνα: Gutenberg
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2007) Βασικές Ικανότητες για τη δια βίου μάθηση. Ένα Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς σ. 10.
- Θεοδωροπούλου, Ε., Καΐλα, Μ., Larrère, C. & Bonnett, M. (επ.) (2009). *Περιβαλλοντική ηθική: Από την έρευνα και τη θεωρία στην εφαρμογή*, Αθήνα: Ατραπός.
- Κόκκος Α. (2005). *Να αναπτύξουμε τις κοινωνικές ικανότητες: για ποιο λόγο και με ποιο τρόπο*. Πρακτικά 2ου Διεθνούς Συνεδρίου Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων Εκπαίδευση Ενηλίκων και Κοινωνικές Δεξιότητες. Αθήνα 16-18 Δεκεμβρίου 2005.
- Κοσσυβάκη, Φ. (1997). *Κριτική-επικοινωνιακή διδασκαλία*. Αθήνα: Gutenberg.
- Κωσταρίδου-Ευκλείδη, Α. (2005). *Μεταγνωστικές Διεργασίες και Αυτο-ρύθμιση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Larrère, C. (1999). *Η Φιλοσοφία του Περιβάλλοντος*, Αθήνα: Πατάκη.
- Λιαράκου, Γ. και Φλογαΐτη, Ε. (2007). *Από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη: Προβληματισμοί, τάσεις και προτάσεις*. Αθήνα: Νήσος.
- Ματσαγγούρας, Η. (2005). *Στρατηγικές Διδασκαλίας. Η Κριτική Σκέψη στη Διδακτική Πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Μαυροσκούφης, Δ. (2008). *Διδακτική Μεθοδολογία και Ανάπτυξη της Κριτικής Σκέψης*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αδελφών Κυριακίδη.
- Μπάλιας, Σ. (επιμ.) (2008). *Ενεργός πολίτης και Εκπαίδευση*. Αθήνα: Παπαζήσης
- Ταμουτσέλη Κ. (επ) (2009) *Δημιουργώντας Βιώσιμα Σχολικά Περιβάλλοντα*, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο
- Φλογαΐτη Ε. (2011) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Αθήνα: Πεδίο (Α έκδοση 1993)
- Φλογαΐτη Ε. (2011) *Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία*, Αθήνα: Πεδίο (Α έκδοση 2006, Ελληνικά Γράμματα)
- Φλογαΐτη Ε. και Λιαράκου Γ. (επ) (2011) *Η έρευνα στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη*, Αθήνα: Πεδίο (Α έκδοση 2008, Ελληνικά Γράμματα)
- Φλογαΐτη, Ε. & Λιαράκου, Γ. (Επ.), (2009) *Εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη. Από τη θεωρία στην πράξη*. Ηράκλειο: ΚΠΕ Αρχαίων/ENSI

Ξενόγλωσση

- Bloom, B. Englehart, M. Hill, W. Furst, E. & Krathwohl, D. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook :1 Cognitive domain*. New York: Longman Green.

Corcoran P. B., Weakland J. P., Wals A. E. J. (2017). *Envisioning Futures for Environmental and Sustainability Education*. Wageningen: Wageningen Academic Publishers

Caduto M. (1985). *A Guide on Environmental Values Education*, Paris: Unesco

DfES, (2006), Sustainable Schools for pupils, communities and the environment, (www.teachersnet.gov.uk/publications).

Elliot, J. (1995). Environmental Education, Action Research and the role of the school, in *Environmental learning for the 21st Century*. Paris: OECD, 65 – 78.

European Commission / Directorate – General for Education and Culture (2004) Implementation of «Education and Training 2010» work programme / Working Group B «Key Competences».

Huckle J. (1999b). *Education for Sustainability: an invitation to join a debate*, in <http://john.huckle.org.uk>.

Johson D. & Johson R. (2000). *What is a cooperative learning*. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: pages/d.html (20/11/2010).

NAAEE, (2000), *Excellence in Environmental Education – Guidelines for Learning (K-12)*, The National Project for Excellence in Environmental Education, (<http://eelinked.naaee.net/n/guidelines>).

Simovska V. & Jensen B.B (2003). *Young-minds.net/lessons – Student participation, action and cross-cultural collaboration in a virtual classroom*. Copenhagen NV: Research Centre for Environmental and Health Education. The Danish University of Education.

Sterling S. (2001). *Sustainable Education, Re-visioning Learning and Change*, Totnes: Green Books (for the Shumacher Society).

UNESCO (2005). *UN Decade of Education for Sustainable Development 2005-2014. International Implementation Plan*. Paris: UNESCO.

Διεθνή περιοδικά

- Environmental Education Research
- Journal of Environmental Education
- Canadian Journal of Environmental Education
- Australian Journal of Environmental Education
- Applied Environmental Education and Communication
- Southern African Journal of Environmental Education, Ethics and Action

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 123 Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις I: αξιοποίηση βασικών θεωρητικών εννοιών στην εκπαιδευτική πράξη

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	123		
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις I: αξιοποίηση βασικών θεωρητικών εννοιών στην εκπαιδευτική πράξη		
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	ζ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΩΡΕΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2		3
Φροντιστήρια	1		2
Εργασία με ομάδες			
Εργαστήρια			
Σεμινάρια			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	_____		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD141/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το επιλεγόμενο αυτό μάθημα έχει ως στόχο του να οικειοποιηθούν οι φοιτήτριες/φοιτητές βασικές έννοιες των γνωστικών και κοινωνιογνωστικών θεωριών μάθησης ώστε να τις αξιοποιούν: α) για την ανάγνωση-ερμηνεία

εκπαιδευτικών καταστάσεων με εστίαση στις διαδικασίες σκέψης, μάθησης και διδασκαλίας και β) για τον σχεδιασμό κατάλληλων περιβαλλόντων μάθησης για τις μικρές ηλικίες. Παράλληλα, το μάθημα στοχεύει στην κατανόηση της σύνδεσης της θεωρητικής γνώσης με την εκπαιδευτική πράξη και στην εξοικείωση των φοιτητριών/φοιτητών με την κλινική-κριτική συνέντευξη ως ένα από τα εργαλεία που επιτρέπουν αυτή τη σύνδεση.

Στο μάθημα παρουσιάζονται μέσα από τη θεωρία, αλλά και με αξιοποίηση εκπαιδευτικών παραδειγμάτων βασικές έννοιες που συνδέουν τις θεωρίες μάθησης με τη διδακτική πράξη.

Γνώσεις: Σε επίπεδο γνώσεων ο/η φοιτητής/τρια αναμένεται

- να γνωρίζει τις βασικές έννοιες των θεωριών των Piaget, Vygotsky και Bruner και τη σχέση τους με την εκπαιδευτική διαδικασία.
- να γνωρίζει τις βασικές έννοιες που συγκροτούν το υπόβαθρο των σύγχρονων διδακτικών προσεγγίσεων (προϋπάρχουσα γνώση, αρχικές ιδέες, μάθηση με νόημα, κίνητρο, μεταβίβαση της μάθησης, γνωστική και κοινωνιογνωστική σύγκρουση, στρατηγικές μάθησης και διδασκαλίας, μεταγνώση, λάθος και αξιοποίησή του, αλληλεπίδραση, διαμεσολάβηση).
- να γνωρίζει τα χαρακτηριστικά της κλινικής-κριτικής συνέντευξης.

Δεξιότητες: Σε επίπεδο δεξιοτήτων ο/η φοιτητής/τρια αναμένεται

- να εντοπίζει τις παραπάνω έννοιες σε εκπαιδευτικές καταστάσεις (δραστηριότητες/ εκπαιδευτικές παρεμβάσεις/ εκπαιδευτικά προγράμματα) και να τις αξιοποιεί για την κριτική ανάλυσή τους.
- να συνειδητοποιεί την πολυπλοκότητα της σκέψης του παιδιού και να βρίσκει ενδιαφέρον στην ανάλυσή της με βάση τις βασικές έννοιες των γνωστικών και κοινωνιογνωστικών θεωριών μάθησης
- να συνειδητοποιεί τη σημασία που έχει για τον εκπαιδευτικό η δυνατότητά του να αναλύει συστηματικά τις διαδικασίες μάθησης και διδασκαλίας.

Ικανότητες: Σε επίπεδο δεξιοτήτων ο/η φοιτητής/τρια αναμένεται

- να μελετά με τρόπο κριτικό άρθρα που παρουσιάζουν εκπαιδευτικές παρεμβάσεις αξιοποιώντας τις βασικές θεωρητικές έννοιες των σύγχρονων διδακτικών προσεγγίσεων
- να οργανώνει και να διεξάγει μικρές κλινικές-κριτικές συνεντεύξεις για να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά συγκροτούν διαφορετικές έννοιες.
- να αντιλαμβάνεται τον ρόλο του εκπαιδευτικού-ερευνητή και να επιστρέφει σε αυτόν αναστοχαστικά με εστίαση στις διαδικασίες μάθησης.
- να συγγράφει μικρές ερευνητικές εργασίες.

Γενικές Ικανότητες

- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη εργασία

- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Βασικές έννοιες της θεωρίας του Piaget και η σχέση τους με την εκπαιδευτική διαδικασία.
2. Βασικές έννοιες της θεωρίας του Vygotsky και η σχέση τους με την εκπαιδευτική διαδικασία.
3. Βασικές έννοιες της θεωρίας του Bruner και η σχέση τους με την εκπαιδευτική διαδικασία.
4. Η αξιοποίηση της προϋπάρχουσας γνώσης κατά την εκπαιδευτική διαδικασία (αρχικές ιδέες).
5. Μάθηση με νόημα- Το κίνητρο στις διαδικασίες μάθησης.
6. Γνωστική και κοινωνιογνωστική σύγκρουση.
7. Η έννοια της μεταβίβασης της μάθησης.
8. Στρατηγικές μάθησης και διδασκαλίας.
9. Μεταγνώση και μάθηση.
10. Το λάθος και η αξιοποίησή του.
11. Ο ρόλος της γλώσσας στις διαδικασίες μάθησης
12. Αλληλεπίδραση και διαμεσολάβηση
13. Κλινική/κριτική συνέντευξη.

Για την επεξεργασία όλων των παραπάνω εννοιών παρουσιάζονται και σχολιάζονται παραδείγματα που αφορούν παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:

Πρόσωπο με πρόσωπο

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Ηλεκτρονική εποπτεία για τον σχεδιασμό και την ανάλυση της κλινικής/κριτικής συνέντευξης και αξιοποίηση της η-τάξης.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
Διαλέξεις	26
Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	32
Σχεδιασμός κλινικής/κριτικής συνέντευξης	10
Διεξαγωγή και ανάλυση κλινικής/κριτικής συνέντευξης	12
Συγγραφή 1 ^{ης} και 2 ^{ης} εργασίας	20
Αυτοτελής μελέτη	25

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΦΟΙΤΗΤΩΝ**

**Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική
Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική
και τελική**

**1. Ενδιάμεση εργασία ανάλυσης άρθρου
(30%)**

**2. Ενδιάμεση εργασία σχεδιασμού,
διεξαγωγής και ανάλυσης
κλινικής/κριτικής συνέντευξης (40%)**

Η εργασία αυτή εποπτεύεται από τη διδάσκουσα ως προς τον σχεδιασμό της και την ανάλυσή της και αναμορφώνεται από τον φοιτητή μετά την ανατροφοδότηση από τη διδάσκουσα.

3. Τελικές γραπτές εξετάσεις (30%)

Η γραπτή εξέταση βασίζεται σε ερωτήματα ανάπτυξης στα οποία οι φοιτητές καλούνται να αναλύσουν υλικό από εκπαιδευτικές ή/και ερευνητικές παρεμβάσεις με βάση τη θεωρία που έχει αναπτυχθεί στο μάθημα.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

ΒΑΡΝΑΒΑ- ΣΚΟΥΡΑ, Τζ. (1994). *Θέματα γνωστικής ανάπτυξης, μάθησης και αξιολόγησης*, Αθήνα: Παπαζήσης.

BIGGE, M. (1990). *Θεωρίες Μάθησης για Εκπαιδευτικούς*, Αθήνα: Πατάκης.

ΒΟΣΝΙΑΔΟΥ, Στ. (1998). *Γνωσιακή Ψυχολογία*, Αθήνα: Gutenberg.

BRUNER, J. (1997). *Πράξεις νοήματος*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

CAONAC'Η, D. & GOLDER C. (2003). *Εγχειρίδιο Ψυχολογίας για την Εκπαίδευση*, Τόμος Α και Τόμος Β., Αθήνα: Πατάκης.

DOISE, W. & MUGNY G. (1989). *Η κοινωνική ανάπτυξη της νοημοσύνης*, Αθήνα: Πατάκης.

MERCER, N. (2000). *Η συγκρότηση της γνώσης. Γλωσσική αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτικών και εκπαιδευόμενων*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Κ. (2009). *Η Ζώνη Εγγύτερης Ανάπτυξης στη Θεωρία του L.S. Vygotsky*, Αθήνα: Gutenberg.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ, Μ & ΤΕΡΖΗ, Μ. (2013). Η διαδικασία της ανίχνευσης των αρχικών ιδεών των παιδιών ως παιδαγωγική πρακτική και ως εργαλείο για το σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων επεξεργασίας φυσικών φαινομένων στην τάξη του Νηπιαγωγείου. Στο Α. Δημητρίου (Επιμ.) *Έννοιες για τη φύση και το περιβάλλον στην προσχολική ηλικία. Ερευνητικά δεδομένα, μεθοδολογικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικές εφαρμογές*. (σελ. 41-52). Αθήνα: Επίκεντρο.

ΡΑΒΑΝΗΣ, Κ. (1999). *Οι φυσικές επιστήμες στην προσχολική εκπαίδευση. Διδακτική και*

γνωστική προσέγγιση, Αθήνα: Τυπωθήτω.

ΡΑΠΤΗ, Μ. (2002). *Τα λάθη των μαθητών και ο ρόλος τους στη διαδικασία μάθησης*, Αθήνα: Gutenberg.

VYGOTSKY L.S. (1997). *Νους στην κοινωνία*, Αθήνα: Gutenberg.

ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗ- ΕΝΡΙΚΕΣ, Α. (1997). *Ο Piaget και το σχολείο*, Αθήνα: Εκκρεμές.

Άρθρα:

De Vries, R. *Vygotsky, Piaget, and Education: A Reciprocal Assimilation of Theories and Educational Practices*, Regents' Center for Early Developmental Education, University of Northern Iowa στο

<http://www.uni.edu/coe/regentsctr/Publications/Vygotsky%20Piaget%20and%20Edu.pdf>

Papandreou, M. & Terzi, M. (2011) Exploring children's ideas about natural phenomena in kindergarten classes: designing and evaluating 'eliciting activities' *Review of Science, Mathematics and ICT Education*, 5, 2, 27-47.
<http://resmicte.lis.upatras.gr/index.php/review/article/view/887/765>

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Γέφυρες

Ψυχολογία

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 124 «Ζητήματα Περιβάλλοντος και Αειφορίας»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	124	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	3 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Ζητήματα Περιβάλλοντος και Αειφορίας»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις/σεμινάρια		2	5
Φροντιστήριο		1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ	-		

ΜΑΘΗΜΑΤΑ:**ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:**

Ελληνική

**ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ
ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS**

Ναι

**ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)**<http://eclass.uoa.gr/courses/ECD203/>**2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ**

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα μπορεί

α) σε επίπεδο γνώσεων

- να αναγνωρίζει και να προσδιορίζει τα Ζητήματα Περιβάλλοντος και Αειφορίας (**ΖΠΑ**) ως αντικείμενα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης/ Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΠΕ/ΕΑΑ)
- να περιγράφει τα ΖΠΑ που έχει διδαχθεί
- να αντιλαμβάνεται τα ΖΠΕ ως πεδία σύγκρουσης απόψεων και συμφερόντων σε τοπικό και διεθνές επίπεδο.
- να συνδυάζει τα ΖΠΕ με τις κοινωνικές, πολιτικές και αναπτυξιακές πρακτικές
- να προσδιορίζει τα ΖΠΑ ως οικολογικά, κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα
- να αντιλαμβάνεται και να συνδυάζει τις διαφορετικές ερμηνείες των ΖΠΑ με τις περιβαλλοντικές ιδεολογίες

β) σε επίπεδο δεξιοτήτων

- να εξηγεί τα ΖΠΑ όχι μόνο ως φυσικά φαινόμενα, υποκείμενα σε αντικειμενικές επιστημονικές διαγνώσεις και λύσεις αλλά και ως κοινωνικά, πολιτικά και πολιτισμικά ζητήματα που απασχολούν τις σύγχρονες κοινωνίες.
- να επεξεργάζεται στο πλαίσιο της αειφορίας και ΖΠΑ τα οποία δεν έχει διδαχθεί
- να αποτιμά κριτικά τα συμπτώματα, τις αιτίες, τις επιπτώσεις και τις εναλλακτικές λύσεις των υπό διερεύνηση ζητημάτων.
- να συσχετίζει τα ΖΠΑ με το σύγχρονο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης και συγκεκριμένες κοινωνικές και πολιτικές επιλογές
- να διακρίνει, να ερμηνεύει και να συσχετίζει τις διαφορετικές αναλύσεις και τις λύσεις που προτείνονται για τα ΖΠΑ με τα διαφορετικά ρεύματα ιδεών και πολιτικών που διαμορφώνονται στο χώρο της αειφόρου ανάπτυξης

γ) σε επίπεδο ικανοτήτων

- να διερευνά και να αποτιμά κριτικά τα συμπτώματα, τις αιτίες, τις επιπτώσεις και τις εναλλακτικές λύσεις των υπό διερεύνηση ζητημάτων.
- να αξιολογεί τους κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτικούς, πολιτιστικούς και ηθικούς παράγοντες που ενυπάρχουν και διαπλέκονται στα διάφορα ΖΠΑ και στα μοντέλα ανάπτυξης και να αναζητούν δημοκρατικές επιλογές και λύσεις

- να ερμηνεύει, στο πλαίσιο της αειφορίας, ολιστικά, συστημικά και κριτικά ημι-δομημένα ΖΠΑ σε διάφορες κλίμακες αναφοράς τόπου (τοπικά, διασυνοριακά, παγκόσμια) και χρόνου (διαχρονική εξέλιξη περιβαλλοντικού τοπίου), διατυπώνοντας κατάλληλες παραδοχές
- να αξιολογεί κριτικά τις λύσεις που προτείνονται από διάφορα κέντρα εξουσίας για τα διάφορα ζητήματα
- να συγκρίνει τις διαφορετικές απόψεις που διατυπώνονται σχετικά με τα αίτια τις επιπτώσεις και τις λύσεις των ΖΠΑ και να συμπεραίνουν τα κίνητρα και τα συμφέροντα που ενυπάρχουν.
- να συλλογίζεται αυτοκριτικά και να αναθεωρεί προσωπικές απόψεις και ιδέες σχετικά με τα ΖΠΑ
- να αξιολογεί κριτικά τις απόψεις που διατυπώνονται δημόσια για τα αίτια και τις λύσεις σχετικά με ΖΠΑ αφετέρου να συμμετέχουν και να διαμορφώνουν το διάλογο αυτό.
- να υποστηρίζει και να επιχειρηματολογεί για την ανάγκη ανάπτυξης θετικών στάσεων όσον αφορά την ενασχόλησή με ζητήματα περιβάλλοντος και αειφορίας

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη Εργασία
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Εννοιολογικός προσδιορισμός του περιβαλλοντικού ζητήματος/ζητήματος αειφορίας.
2. Τα Ζητήματα Περιβάλλοντος και Αειφορίας (ΖΠΑ) ως αντικείμενο της ΠΕ/ΕΑΑ
3. Η οικολογική, κοινωνική και πολιτική φύση των ΖΠΑ
4. Περιγραφή και κριτική ανάλυση των ΖΠΑ όπως:
  - η φτώχεια,
  - οι περιβαλλοντικές ανισότητες,
  - οι πτυχές του ενεργειακού ζητήματος,
  - η ρύπανση,
  - η υποβάθμιση των φυσικών πόρων και της βιοποικιλότητας,
  - η κλιματική αλλαγή κ.ά,
 ως προς τις αιτίες, συνέπειες και τους τρόπους αντιμετώπισης

5. Οι διαφορετικές προσεγγίσεις των ζητημάτων περιβάλλοντος και αειφορίας σε σχέση με τις περιβαλλοντικές ιδεολογίες

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο, διαδραστική διδασκαλία		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.		
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ			
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	
	Διαλέξεις, διδασκαλία, εργασία	διαδραστική ομαδική	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας		52
	Αυτοτελής μελέτη		47
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)		125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική δοκιμασία 1.Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει: -Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης -Ερωτήσεις σωστού λάθους -Ερωτήσεις ανάγνωσης και κριτικής ανάλυσης σύντομου κειμένου-αρθρογραφίας</p>		

5.ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Δημητρίου, Α. (2009) *Περιβαλλοντική εκπαίδευση. Περιβάλλον, αειφορία*, Αθήνα: Επίκεντρο

Miller, Tyler G. (2019) *Περιβαλλοντικές επιστήμες*. Αθήνα : Τζιόλας

Σκορδούλης, Κ. & Σωτηράκου, Μ. (επιμ) (2005). *Περιβάλλον, επιστήμη και εκπαίδευση*. Αθήνα: Leader Books

Τσάλτας, Γ. (επιμ.)(2009). *Κλιματική αλλαγή : Το περιβάλλον μετά τη διεθνή διάσκεψη των Η.Ε. στο Μπαλί*. Αθήνα : Εκδόσεις Ι. Σιδέρης

Τσάλτας, Γ. & Κατσιμπάρδης, Κ. (επιμ.)(2009), *Διεθνής κλιματική πολιτική*. Αθήνα :

Εκδόσεις Ι. Σιδέρης

Τσάλτας, Γ. & Κατσιμπάρδης, Κ. (επιμ.)(2011), *Κοπεγχάγη 2009: Το περιβάλλον στη δίνη μιας παγκόσμιας κρίσης*. Αθήνα : [Εκδόσεις Ι. Σιδέρης](#)

Φλογαΐτη, Ε. (2011) *Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία*, Αθήνα: Πεδίο,

Φλογαΐτη, Ε. & Λιαράκου, Γ. (2007) *Από την περιβαλλοντική εκπαίδευση στην εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη*, Αθήνα: Νήσος,

Wright, R.T. & Boorse, D.F. (2012) *Περιβαλλοντική Επιστήμη – Προς ένα βιώσιμο μέλλον*, Αθήνα: Παρισιάνος, 2012.

Ξενόγλωσση

Corcoran P. B., Weakland J. P., Wals A. E. J. (2017). *Envisioning Futures for Environmental and Sustainability Education*. Wageningen: Wageningen Academic Publishers.

Buckingham, S. & Turner, M. (2008). *Understanding Environmental Issues* (Google eBook), London: Sage.

Easton, Th. (2009) *Clashing Views on Environmental Issues*. London: McGraw-Hill.

Harris, F. (2012) *Global Environmental Issues*. London: Wiley.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΙ ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

- Food and Agriculture Organization of the United Nations: <http://www.fao.org/>
- International Energy Association: <http://www.iea.org/>
- International Labor Organization: <http://www.ilo.org/>
- International Organization for Migration: <http://www.iom.int/>
- Organisation for Economic Co-operation and Development: <http://www.oecd.org/>
- The World Bank: <http://www.worldbank.org/>
- UNESCO: <http://www.unesco.org/>
- UNHCR – The UN Refugee Agency: <http://www.unhcr.org/> και <http://www.unhcr.gr/>
- UNICEF: <http://www.unicef.org/> και <http://www.unicef.gr/>
- United Nations Environment Programme: <http://www.unep.org/>
- World Health Organization: <http://www.who.int/en/>
- World Trade Organization: <http://www.wto.int/>

Διεθνή περιοδικά

- Journal of Environmental Management
- Environmental Management
- Environmental Education Research
- Journal of Environmental Education
- Canadian Journal of Environmental Education
- Australian Journal of Environmental Education

- Applied Environmental Education and Communication
- Southern African Journal of Environmental Education, Ethics and Action

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 133 Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Πράξη

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	133		
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Πράξη		
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Γ'		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΩΡΕΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2		3
Φροντιστήρια			
Εργασία με ομάδες			
Εργαστήρια			
Σεμινάρια	1		2
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD356/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Το επιλεγόμενο αυτό μάθημα έχει στόχο να προσεγγίσουν οι φοιτητές/τριες το ρεύμα της Κριτικής Παιδαγωγικής και τις επιδράσεις του, τόσο στους στόχους όσο και στην ανάπτυξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Σε αυτό το πλαίσιο μελετούνται κείμενα

βασικών εκπροσώπων του παιδαγωγικού αυτού ρεύματος (Freire, Apple, McLaren, Giroux, Aronowitz) και διερευνούνται οι συνεπαγωγές του στις ποικίλες παραμέτρους που προσδιορίζουν την εκπαιδευτική πράξη σε συγκεκριμένες εκπαιδευτικές συνθήκες.

Στο μάθημα παρουσιάζονται μέσα από τη θεωρία και την αξιοποίηση εκπαιδευτικών παραδειγμάτων βασικές έννοιες που συνδέουν τη θεωρία με την εκπαιδευτική πράξη.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες θα είναι σε επίπεδο:

Γνώσεων:

- Να γνωρίζουν τις βασικές αρχές του κινήματος της Κριτικής Παιδαγωγικής.
- Να γνωρίζουν του βασικούς εκπροσώπους του κινήματος.
- Να γνωρίζουν την ιστορική σχέση της Κριτικής Παιδαγωγικής με τα άλλα εκπαιδευτικά κινήματα.
- Να γνωρίζουν εφαρμογές της Κριτικής Παιδαγωγικής στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Δεξιοτήτων:

- Να μπορούν να διακρίνουν την εστίαση της Κριτικής Παιδαγωγικής σε σχέση με άλλα παιδαγωγικά ρεύματα
- Να μπορούν να αναγνωρίζουν την αξία της ανάδειξης της «φωνής» των μαθητών/τριών κατά την εκπαιδευτική διαδικασία.
- Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία που έχει για τον/την εκπαιδευτικό να αναλύει κριτικά την εκπαιδευτική πράξη.
- Να μπορούν να σχεδιάζουν δραστηριότητες που εμπλέκουν δημιουργικά τους μαθητές/τριες.
- Να αντιληφθούν τη σημασία της συνεργασίας στη διεξαγωγή μίας ερευνητικής εργασίας.

Ικανοτήτων:

- Να μπορούν να παρουσιάζουν σε κοινό τα αποτελέσματα των εργασιών τους.
- Να αντιλαμβάνονται τον ρόλο του εκπαιδευτικού-ερευνητή στις διαδικασίες μάθησης.
- Να μπορούν αν μελετούν κριτικά εκπαιδευτικά άρθρα που παρουσιάζουν εκπαιδευτικές παρεμβάσεις με βάση θεωρητικές έννοιες των επιστημών της αγωγής.
- Να εντάσσουν την έρευνα στην επαγγελματική τους πρακτική. **(5)**

Γενικές Ικανότητες

- Αυτόνομη εργασία.
- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών.
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Η Κριτική Παιδαγωγική ως εκπαιδευτικό κίνημα.
- Η Κριτική Παιδαγωγική ως μετανεωτερικό ρεύμα στη σύζευξή του με ριζοσπαστικά στοιχεία της νεωτερικότητας.
- Βασικές αρχές της Κριτικής Παιδαγωγικής.
- Η Κριτική Παιδαγωγική και το Αναλυτικό Πρόγραμμα.
- Ο ρόλος του εκπαιδευτικού και των μαθητών/τριών στην ανάπτυξη του Αναλυτικού Προγράμματος.
- Η ενδυνάμωση της φωνής των μαθητών.
- Πολιτισμική πρακτική και πολιτικό σχέδιο δράσης.
- Η «παιδαγωγική των ορίων».
- Βασικοί εκπρόσωποι της Κριτικής Παιδαγωγικής: Freire, Apple, Giroux, McLaren, Aronowitz.
- Κριτική Παιδαγωγική και σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα.
- Εφαρμογές της Κριτικής παιδαγωγικής στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο. Δημόσιες παρουσιάσεις εργασιών φοιτητών/τριών - Κριτική.		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	Χρήση διαφανειών power point, χρήση οπτικο-ακουστικού υλικού, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ
	Διαλέξεις /Σεμινάρια	25	
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	30	
	Συγγραφή εργασίας	45	
	Αυτοτελής μελέτη	25	
	Σύνολο Μαθήματος	(10)125	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η αξιολόγηση περιλαμβάνει:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Παρουσίαση ομαδικής εργασίας (30%). 2. Γραπτή τελική ομαδική εργασία (40%). 3. Τελικές γραπτές εξετάσεις σε ερωτήσεις ανάπτυξης (30%). 		

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γούναρη, Π., Γρόλλιος, Γ. (2010) (επ.). *Κριτική Παιδαγωγική, μια συλλογή κειμένων*. Αθήνα: Gutenberg.
- Γρόλλιος, Γ., Καρανταΐδου, Ρ., Κορομπόκης, Δ., Κοτίνης, Χ., Λιάμπας, Τ. (2002). *Γραμματισμός και Συνειδητοποίηση. Μια παιδαγωγική προσέγγιση με βάση τη θεωρία του Paulo Freire*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Γρόλλιος, Γ. (2005). *Ο Paulo Freire και το Αναλυτικό Πρόγραμμα*. Θεσ/νίκη: Εκδόσεις Βάνιας.
- Γρόλλιος, Γ. (2011). *Προοδευτική Εκπαίδευση και Αναλυτικό Πρόγραμμα*. Θεσ/νίκη: Επίκεντρο.
- Δαφέρμος, Μ. (2003). Μια απόπειρα μεθοδολογικής κριτικής των κοινωνιολογικών ερμηνειών της εκπαίδευσης. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 129: 91-107.
- Κατσαρού, Ε. (1998). *Αναμόρφωση Αναλυτικού Προγράμματος (ΑΠ) με Ενεργητική Συμμετοχική Έρευνα: το Παράδειγμα της Νεοελληνικής Γλώσσας*, αδημοσ. διδακτορική διατριβή, Φιλοσοφική Σχολή Πανεπ. Αθηνών, Τμήμα ΦΠΨ, Τομέας Παιδαγωγικής, Αθήνα.
- Κατσαρού, Ε. & Τσάφος, Β. (2003). *Από τη Διδασκαλία στην Έρευνα - Η Εκπαιδευτική Έρευνα Δράσης*. Αθήνα: Σαββάλας.
- Κόντου, Α. (2012). *Κριτική Θεωρία και Εκπαίδευση. Adorno & Horkheimer, Habermas, Κριτική Παιδαγωγική*. Αθήνα: Εκδόσεις Ι. Σιδέρης.
- Κουζέλης, Γ. (1991). *Από τον βιωματικό κόσμο στον επιστημονικό κόσμο. Ζητήματα κοινωνικής αναπαραγωγής της γνώσης*. Αθήνα: Κριτική.
- Μαρμαρινός, Ι.Γ. (2000). *Το Σχολικό Πρόγραμμα*, Αθήνα.
- Λεοντσίνη, Μ. (επιμ.). *Φύλο και Κοινωνικό Κεφάλαιο*. Αθήνα: Κριτική.
- Νικολακάκη, Μ. (επ.). *Η Κριτική Παιδαγωγική στον νέο Μεσαίωνα*. Αθήνα: Ι.Σιδέρης.
- Πηγιάκη, Π. (2006). *Δημοκρατική – Κριτική εκπαιδευτική καινοτομία. Μαθήματα από το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Τσάφος, Β. (2014). *Αναλυτικό πρόγραμμα. Θεωρητικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Τσιάκαλος, Γ. (2000). *Οδηγός Αντιρατσιστικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Τσιάκαλος, Γ. (2002). *Η υπόσχεση της παιδαγωγικής*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- Φρυδάκη, Ε. (2009). *Η Διδασκαλία στην τομή της Νεωτερικής και της Μετανεωτερικής Σκέψης*, Αθήνα: Κριτική.
- Χαραβιτσίδης, Π. (2013). *Χτίζοντας ένα δημοκρατικό και ανθρώπινο σχολείο στην Αθήνα*. Θεσ/νίκη: Επίκεντρο.
- Χατζηγεωργίου, Γ. (2001). *Γνώθι το Curriculum. Γενικά και Ειδικά Θέματα Αναλυτικών Προγραμμάτων και Διδακτικής*, Αθήνα: Ατραπός.
- Χειμαριού, Ε. (1987). *Αναλυτικά Προγράμματα. Σύγχρονες τάσεις σχεδιασμού στην Αγγλία*, Θεσ/νίκη: Αφοι Κυριακίδη.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 135 «Το αναλυτικό πρόγραμμα και η αναμόρφωσή του από τον εκπαιδευτικό»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	135	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Το αναλυτικό πρόγραμμα και η αναμόρφωσή του από τον εκπαιδευτικό»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		2	5
Φροντιστήρια		1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD409/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα ««Το αναλυτικό πρόγραμμα και η αναμόρφωσή του από τον εκπαιδευτικό» αποτελεί γνωστικό αντικείμενο της παιδαγωγικής θεωρίας και των αναλυτικών προγραμμάτων.

Το μάθημα συνοδεύεται από προαιρετική πρακτική άσκηση που πραγματοποιείται σε εκπαιδευτικές δομές της προσχολικής εκπαίδευσης και σχετίζεται με τις ποικίλες θεωρίες του αναλυτικού προγράμματος και τον ρόλο του εκπαιδευτικού στο σχεδιασμό και την ανάπτυξή του.

Στόχος του μαθήματος είναι α) η μελέτη των Αναλυτικών Προγραμμάτων (ΑΠ) ως θεσμικών κειμένων σε άμεση συσχέτιση με την προσωπική θεωρία του εκπαιδευτικού, και το εκπαιδευτικό πλαίσιο και β) η αναμόρφωσή τους από τους φοιτητές/ήτριες σε συγκεκριμένο εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τις ποικίλες θεωρίες του ΑΠ και τις παιδαγωγικές συνεπαγωγές τους,
- να γνωρίζει τις βασικές κατευθύνσεις της εκπαιδευτικής πολιτικής αναφορικά με τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη των ΑΠ,
- να γνωρίζει τα διαφορετικά μοντέλα ανάπτυξης των ΑΠ και τον ρόλο που προδιαγράφει για τον εκπαιδευτικό και τους μαθητές κάθε μοντέλο,
- να γνωρίζει τις παραμέτρους με βάση τις οποίες σχεδιάζεται ένα ΑΠ και το παιδαγωγικό πλαίσιο που με βάση αυτές διαμορφώνεται,
- να γνωρίζει τα ΑΠ της προσχολικής εκπαίδευσης, τις επιστημονικές τους αφετηρίες ως προς την γνωστική περιοχή και τις θεωρητικές τους αφετηρίες σε σχέση με την ανάπτυξη του ΑΠ και τον ρόλο του εκπαιδευτικού και των μαθητών σε αυτήν,
- να γνωρίζει τις ποικίλες αναγνώσεις του ΑΠ από εκπαιδευτικούς της προσχολικής εκπαίδευσης και τις δυνατότητες εναλλακτικής τους πρόσληψης.

β) δεξιοτήτων

- να εξοικειώνεται με κριτήρια κριτικής ανάγνωσης των ΑΠ,
- να μελετά κριτικά τα ισχύοντα ΑΠ διερευνώντας τις επιστημονικές και παιδαγωγικές ορίζουσές τους,
- να αντιλαμβάνεται την αναγκαιότητα αφενός της συσχέτισης του ΑΠ με το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο και αφετέρου της αναμόρφωσής του με βάση αυτό το πλαίσιο,
- να προσεγγίζει την εκπαιδευτική πράξη ως μια σύνθετη δυναμική διαδικασία, που προσδιορίζεται από ποικίλες παραμέτρους μία από τις οποίες, και όχι η μοναδική, είναι και το ΑΠ,
- να αντιλαμβάνεται ότι η διδασκαλία δεν είναι η απλή εφαρμογή τεχνικών ούτε η μετατροπή της θεωρίας σε συγκεκριμένη πράξη, αλλά η αναζήτηση της κατάλληλης κάθε φορά λύσης σε ένα πλαίσιο διερεύνησης των δυνατοτήτων που παρέχονται στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο όπου εφαρμόζεται
- να συνειδητοποιεί την προσωπική του εκπαιδευτική θεωρία και τον ρόλο της στην κριτική ανάγνωση και την αναμόρφωση των ΑΠ
- να συνειδητοποιεί τη σημασία που έχει για τον/την εκπαιδευτικό αφενός η κριτική ανάγνωση των ΑΠ και αφετέρου η αναστοχαστική διαμορφωτική αξιολόγηση της ανάπτυξής τους σε επίπεδο σχολικής τάξης

γ) ικανοτήτων

- να αναμορφώνει το ΑΠ βασιζόμενος/η αφενός στους στόχους και τις παιδαγωγικές του αρχές και αφετέρου στο εκπαιδευτικό πλαίσιο και στις ανάγκες/ενδιαφέροντα των παιδιών,
- να σχεδιάζει και να δοκιμάζει διαφοροποιημένες δραστηριότητες επιδιώκοντας την επίτευξη των στόχων που έχει ορίσει στο πλαίσιο της συγκεκριμένης αναμόρφωσης,
- να δημιουργεί και να δοκιμάζει εναλλακτικές μεθόδους αξιολόγησης των δραστηριοτήτων για παιδιά προσχολικής ηλικίας,
- να αξιολογεί την αναμόρφωση του ΑΠ και την ανάπτυξή του σε επίπεδο

σχολικής τάξης με βάση τόσο προκαθορισμένα όσο και ανακλύπνντα από τη διαδικασία κριτήρια,

- να συνειδητοποιεί και να μπορεί να αναθεωρήσει την προσωπική του εκπαιδευτική θεωρία (απόψεις, εκπαιδευτικές αξίες και προσωπικές πεποιθήσεις),
- να συνεργάζεται σε επίπεδο ομάδας για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη ΑΠ στη σχολική τάξη και να εξοικειώνεται με διαδικασίες διαμορφωτικής αξιολόγησης και ατομικού και συλλογικού στοχασμού.

Γενικές Ικανότητες

- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Θεωρητική πλαισίωση του επιστημονικού πεδίου των Αναλυτικών Προγραμμάτων (ΑΠ).
2. Βασικές θεωρίες των ΑΠ, οι επιστημολογικές αφετηρίες, τα αντίστοιχα μοντέλα σχεδιασμού, ανάπτυξης και αξιολόγησης των ΑΠ.
3. Τα ισχύοντα ΑΠ της προσχολικής εκπαίδευσης: επιστημονικές αφετηρίες και θεωρητική πλαισίωση.
4. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη του ΑΠ.
5. Η προσωπική εκπαιδευτική θεωρία.
6. Μικρής κλίμακας ομαδικές ερευνητικές εργασίες σε νηπιαγωγεία σχετικές με την ανάπτυξη και την αναμόρφωση των Αναλυτικών Προγραμμάτων στο Νηπιαγωγείο.
7. Συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς προσχολικής εκπαίδευσης και ανάλυσή τους στο πλαίσιο του μαθήματος.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο και πρακτική παρέμβαση στο πεδίο		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.		
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ			
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ
	Σεμιναριακά μαθήματα	26	
	Πρακτική άσκηση σε τμήμα νηπιαγωγείου	60	

Παρουσίαση ΑΠ κατά 25 γνωστική περιοχή και ενότητα	
Τελική παρουσίαση 30 εκπαιδευτικής παρέμβασης	
Συγγραφή ομαδικής και 30 ατομικής εργασίας	
Αυτοτελής μελέτη	29
Σύνολο Μαθήματος	200

**(25 ώρες φόρτου
εργασίας ανά πιστωτική
μονάδα**

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική και η ελληνική νοηματική γλώσσα.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:

1. Παρουσίαση ομαδικής εργασίας στην ολομέλεια (κριτική ανάγνωση ενοτήτων ΑΠ) (20%).
2. Τελική παρουσίαση ομαδικής εργασίας στην τάξη (20%).
3. Συμμετοχή στις στοχαστικές συζητήσεις στην ολομέλεια και την εποπτεία (20%)
4. Γραπτή ατομική εργασία (40%)

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Ελληνόγλωσση

Apple, M. (1986/1979). *Ιδεολογία και Αναλυτικά Προγράμματα*, μετ. Τ. Δαρβέρης. Θεσ/νίκη: Παρατηρητής.

Aronowitz, St. & Giroux, H. A. (2010α/1986). Θεωρία του Αναλυτικού Προγράμματος, Εξουσία και Πολιτισμική Πολιτική, μετ. Κ. Θεριανός. Στο Π. Γούναρη & Γ. Γρόλλιος (επ.). *Κριτική Παιδαγωγική, μια συλλογή κειμένων*. Αθήνα: Gutenberg, σσ. 189-220.

Βρεττός, Γ. & Καψάλης, Α. (1994). *Αναλυτικά Προγράμματα*, Θεσ/νίκη: Art of Text.

Carr, W. & Kemmis, St. (1997/1986). *Για μια Κριτική Εκπαιδευτική Θεωρία. Εκπαίδευση, Γνώση και Έρευνα Δράσης*, μτφρ. Α. Λαμπράκη-Παγανού, Ε. Μηλίγκου, Κ. Ροδιάδου-Αλμπάνη. Αθήνα: Κώδικας.

Γρόλλιος, Γ. (2005). *Ο Paulo Freire και το Αναλυτικό Πρόγραμμα*. Θεσ/νίκη: Εκδόσεις Βάνιας.

Γρόλλιος, Γ. (2011). *Προοδευτική Εκπαίδευση και Αναλυτικό Πρόγραμμα*. Θεσ/νίκη:

Επίκεντρο.

- Grundy, Sh. (2003) [1987]. *Αναλυτικό Πρόγραμμα: Προϊόν ή Πράξις*, μετ Γεωργιάδη, Αθήνα: Σαββάλας.
- Κατσαρού, Ε. & Τσάφος, Β. (2003). *Από τη Διδασκαλία στην Έρευνα - Η Εκπαιδευτική Έρευνα Δράσης*. Αθήνα: Σαββάλας.
- Μαυρογιώργος, Γ. (1996): Σχολικό Πρόγραμμα και Παραπρόγραμμα. Στο Α. Γκότοβος, Γ. Μαυρογιώργος & Π. Παπακωνσταντίνου (1996). *Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Πράξη*. Αθήνα: Gutenberg, σσ. 135-145.
- Stenhouse, L. (2000/1975). *Εισαγωγή στην Έρευνα και την Ανάπτυξη Αναλυτικού Προγράμματος*, μετ. Αθ. Τσαπέλης, Αθήνα: Σαββάλας.
- Τσάφος, Β. (2014). *Αναλυτικό Πρόγραμμα: θεωρητικές προσεγγίσεις εκπαιδευτικοί προσανατολισμοί. Αναζητώντας νέες σταθερές σε έναν αβέβαιο κόσμο*, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Whitty, G. (2007/1985). *Κοινωνιολογία και Σχολική Γνώση. Θεωρία, Έρευνα Πολιτική του Αναλυτικού Προγράμματος*, μετ. Ε. Πολιτοπούλου. Θεσ/ν Επίκεντρο.
- Φρυδάκη, Ε. (2009). *Η Διδασκαλία στην τομή της Νεωτερικής και Μετανεωτερικής Σκέψης*, Αθήνα: Κριτική.
- Χατζηγεωργίου, Γ. (2001). *Γνώθι το Curriculum. Γενικά και Ειδικά Θέματα Αναλυτικών Προγραμμάτων και Διδακτικής*, Αθήνα: Ατραπός.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 136 Παιδαγωγικές παρεμβάσεις σε ανοιχτά πλαίσια: ανάλυση δράσεων για πρόσφυγες και ευάλωτες κοινωνικά ομάδες

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	136		
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Παιδαγωγικές παρεμβάσεις σε ανοιχτά πλαίσια: ανάλυση δράσεων για πρόσφυγες και ευάλωτες κοινωνικά ομάδες		
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Ε		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΩΡΕΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις			
Φροντιστήρια	1		0
Εργασία με ομάδες			

Εργαστήρια	2	5
-------------------	---	---

Σεμινάρια

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού Υπόβαθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD173/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Το μάθημα αποσκοπεί στην προετοιμασί των φοιτητών και φοιτητριών για εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε ανοιχτά πλαίσια μη τυπικής εκπαίδευσης. Στον χώρο της μη τυπικής εκπαίδευση αναπτύσσονται τα τελευταία χρόνια πολλές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις τόσο στην Ελλάδα όσο και αλλού. Το μάθημα εστιάζει σε παρεμβάσεις που αφορούν παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας, αλλά και ενήλικες, πρόσφυγες και ευάλωτες κοινωνικά ομάδες. Στο πρώτο μέρος του μαθήματος παρουσιάζονται οι θεωρίες μάθησης και η σύνδεσή τους με την μη τυπική εκπαίδευση καθώς και θεωρίες που αφορούν ριζοσπαστικές παιδαγωγικές πρακτικές (Freire κα.) Στο δεύτερο μέρος αναλύονται κριτικά δράσεις που αφορούν σε ομάδες προσφύγων ή κοινωνικά ευάλωτων ομάδων.

Η αξιολόγηση γίνεται μέσω εργασιών που γίνονται κάθε φορά ατομικές και μια ομαδική στο τέλος του μαθήματος.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση σε επίπεδο

A) γνώσεων

Να γνωρίζουν βασικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις σχετικά με το των δράσεων της μη τυπικής εκπαίδευσης.

Να γνωρίζουν τις πολλαπλές θεωρίες για την μάθηση.

Να γνωρίζουν τις σύγχρονες αντιλήψεις για την σχέση τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης.

Να γνωρίζουν παιδαγωγικές δράσεις που έχουν ήδη υλοποιηθεί από διάφορους φορείς όπως πχ τα εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων. .

B) δεξιοτήτων

Να διακρίνουν τις παραμέτρους που προσδιορίζουν τη σχέση τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης

Να εντοπίζουν και να αναλύουν εκπαιδευτικές πρακτικές οι οποίες στο πλαίσιο της μη εκπαίδευσης στοχεύουν στην ένταξη των ευάλωτα κοινωνικά ομάδων.

Να αναλύουν κριτικά τις παιδαγωγικές μεθόδους ως προς την καταλληλότητά τους στο συγκεκριμένο πλαίσιο αναφοράς.

Να αναλύουν κριτικά τις δράσεις και τις δραστηριότητες που γίνονται με στόχο την ένταξη των παιδιών προσφύγων στο σχολείο και την κοινωνία.

Γενικές Ικανότητες

- Ομαδική εργασία
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου και κοινωνικών ανισοτήτων
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το περιεχόμενο του μαθήματος οργανώνεται με βάση τους εξής θεματικούς άξονες:

- Διαφοροποιημένες παιδαγωγικές προσεγγίσεις: ανάλυση συγκεκριμένων δράσεων και επισκέψεις σε χώρους όπου φοιτούν παιδιά πρόσφυγες/μετνάστες
- Συμμετοχή σε διαδικασίες βιωματικού χαρακτήρα.
- Παρουσιάσεις από μουσειοπαιδαγωγούς, εθελοντές, ακτιβιστές και εκπαιδευτικούς που λειτουργούν σε τυπικά και μη τυπικά περιβάλλοντα εκπαίδευσης.
- Σχέση χώρου, χρόνου και μάθησης
- Θεωρίες μάθησης
- Κριτική παιδαγωγική και ριζοσπάστες παιδαγωγοί

Η επεξεργασία των σχετικών ζητημάτων γίνεται σε μικρές ομάδες όπου συμμετέχουν ενεργά όλοι/ες οι φοιτητές και οι φοιτήτριες. Οι εισηγήσεις στην ολομέλεια έχουν άμεση σχέση με την εργασία των ομάδων.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, παρουσίαση διαφανειών σε power point, προβολή κινηματογραφικών ταινιών, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.		
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:			
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ
	Βιωματικά εργαστήρια/ επεξεργασία σε ομάδες/ Διαλέξεις	32	
	Τήρηση ημερολογίου/	10	

αναστοχασμός	
Μελέτη βιβλιογραφίας	28
Συγγραφή εργασίας	55
Σύνολο Μαθήματος	125

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική διαδικασία.

Περιλαμβάνει:

1.Την ενεργητική συμμετοχή στο μάθημα και τα εργαστήρια (20%)

2.Ατομική γραπτή τελική εργασία η οποία περιλαμβάνει
α) παρουσίαση ενός κειμένου της βιβλιογραφίας με βάση συγκεκριμένους άξονες και β) κριτική ανάπτυξη ερωτημάτων, η οποία προϋποθέτει μελέτη της βιβλιογραφίας (40%).

3.Κατάθεση ατομικού ημερολογίου στο οποίο οι φοιτητές/ριες καλούνται να αναστοχαστούν σχετικά με το μάθημα ως εκπαιδευτική διαδικασία: α) να αναφέρουν το περιεχόμενο κάθε εισήγησης (γνώσεις, μεθοδολογία) και β) να παρουσιάσουν κριτικά τις γνώσεις που θεωρούν ότι κατέκτησαν, τα ερωτήματα που τους δημιουργήθηκαν, τις δυσκολίες που συνάντησαν (40%).

Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης

α. για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα για την καλύτερη ένταξή τους στις δραστηριότητες του μαθήματος.

β. για φοιτητές/τριες Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα υποβολής των εργασιών στην αγγλική γλώσσα.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Cummins, J. (1999). *Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση. Εκπαίδευση με σκοπό την Ενδυνάμωση σε μια Κοινωνία της Ετερότητας*. Αθήνα: Gutenberg.

Freire, P. (1993). *Pedagogy of the oppressed* (M. Bergman Ramos, Trans.). New York: Continuum.

Freire, P. (1995). Preface. In P. McLaren, *Critical pedagogy and predatory culture* (pp.ix-xi). London: Routledge.

Ζωγραφάκη Μ., *Κοινωνικό πλαίσιο και διδακτική πράξη*, σειρά Κλειδιά και Αντικλειδιά (υπεύθ. Α.Ανδρούσου), ΥΠΕΠΘ/Πανεπ. Αθηνών, 2004 (www.kleidiakaiantikleidia.net)

Συλλογικό έργο, *Παιδαγωγικές δράσεις και διδακτικές προσεγγίσεις σε πολυπολιτισμικό περιβάλλον: Το παράδειγμα του 132ου Δημοτικού Σχολείου Αθηνών*, εκδόσεις Ντουντούμη, Σειρά: Γέφυρες

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 138 Κριτική Παιδαγωγική II (Εργαστήριο)

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	138		
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Κριτική Παιδαγωγική II (Εργαστήριο)		
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Δ'		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ	ΩΡΕΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
	ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ		
Διαλέξεις	1		2
Φροντιστήρια			
Εργασία με ομάδες			
Εργαστήρια	2		3
Σεμινάρια			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Πράξη		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ΝΑΙ		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD428/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Σκοπός του μαθήματος είναι να δοθεί η δυνατότητα στους συμμετέχοντες/ουσες να γνωρίσουν εκπαιδευτικές πρακτικές που στηρίζονται στη θεωρία της Κριτικής Παιδαγωγικής.

Στο πλαίσιο του μαθήματος θα εμπλακούν οι φοιτητές/τριες σε βιωματικά εργαστήρια με σκοπό να μπορέσουν να τοποθετηθούν κριτικά απέναντι στην εκπαιδευτική πράξη και να αναπτύξουν ικανότητες εκπαιδευτικού σχεδιασμού με βάση τις αρχές της Κριτικής Παιδαγωγικής Θεωρίας.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες θα πρέπει να είναι σε επίπεδο:

Γνώσεων:

- Να γνωρίζουν βασικές παιδαγωγικές αρχές της Κριτικής Παιδαγωγικής.
- Να κατανοούν τις διαφορετικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις της Κριτικής Παιδαγωγικής
- Να γνωρίζουν εκπαιδευτικές πρακτικές που στηρίζονται στη θεωρία της Κριτικής Παιδαγωγικής.
- Να γνωρίζουν τα διαφορετικά κοινωνικά πλαίσια των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων.

Δεξιότητες:

- Να μπορούν να διακρίνουν τις διαφορετικές μορφές εφαρμογής της Κριτικής Παιδαγωγικής στο πεδίο.
- Να μπορούν να επιλέγουν αποτελεσματικές εκπαιδευτικές πρακτικές.
- Να αντιληφθούν τη σημαντικότητα του εκπαιδευτικού σχεδιασμού.
- Να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών παρεμβάσεων

Ικανότητες:

- Να μπορούν να σχεδιάζουν εκπαιδευτικά προγράμματα με στόχο την πρόληψη της σχολικής επιτυχίας και της χειραφετήσεως των μαθητών/τριών.
- Να μπορούν να εφαρμόζουν προγράμματα παρέμβασης στο πεδίο.
- Να εντάσσουν την έρευνα στην επαγγελματική τους πρακτική.
- Να αναπτύξουν κριτικές ικανότητες για την αξιολόγηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων
- Να μπορούν να παρουσιάζουν δημόσια την υλοποίηση των σχεδιασμών τους.

Γενικές Ικανότητες

- Αυτόνομη εργασία.
- Ομαδική εργασία.
- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών.
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα προσφέρεται κατ' επιλογήν και αναπτύσσεται ως εξής:

- Η Κριτική Παιδαγωγική ως εφαρμοσμένο εκπαιδευτικό κίνημα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.
- Παρουσίαση παραδειγμάτων εφαρμογών της Κριτικής Παιδαγωγικής στην Ελλάδα και στο εξωτερικό μέσω ανάπτυξης βιωματικών εργαστηρίων.
- Σύνδεση εφαρμοσμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων Κριτικής Παιδαγωγικής με τους βασικούς εκπροσώπους του κινήματος.
- Παιδαγωγικά εργαλεία και η αξιοποίησή τους στο πλαίσιο της Κριτικής Παιδαγωγικής.
- Προτάσεις σχεδιασμού και υλοποίησης διδακτικών παρεμβάσεων - ανάπτυξη και παρουσίαση διδακτικών δραστηριοτήτων από ομάδες φοιτητών/τριών.
- Αξιολόγηση του μαθήματος, παρουσίαση των εργασιών των φοιτητών/τριών.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο. Καθοδηγούμενος ομαδικός σχεδιασμός εκπαιδευτικών σεναρίων. Δημόσιες παρουσιάσεις εργασιών φοιτητών/τριών.																					
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	Χρήση διαφανειών power point, χρήση οπτικο-ακουστικού υλικού, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.																					
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	<table border="1"><thead><tr><th>ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ</th><th>ΦΟΡΤΟΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ</th><th>ΕΡΓΑΣΙΑΣ</th></tr></thead><tbody><tr><td>Διαλέξεις</td><td>16</td><td></td></tr><tr><td>Παρουσίαση σχεδίων διδακτικών σεναρίων</td><td>10</td><td></td></tr><tr><td>Σεμινάρια - Εργαστήρια</td><td>33</td><td></td></tr><tr><td>Αυτόνομη μελέτη</td><td>27</td><td></td></tr><tr><td>Συγγραφή ατομικής εργασίας</td><td>40</td><td></td></tr><tr><td>Σύνολο Μαθήματος</td><td>125</td><td></td></tr></tbody></table>	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ	Διαλέξεις	16		Παρουσίαση σχεδίων διδακτικών σεναρίων	10		Σεμινάρια - Εργαστήρια	33		Αυτόνομη μελέτη	27		Συγγραφή ατομικής εργασίας	40		Σύνολο Μαθήματος	125	
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ																				
Διαλέξεις	16																					
Παρουσίαση σχεδίων διδακτικών σεναρίων	10																					
Σεμινάρια - Εργαστήρια	33																					
Αυτόνομη μελέτη	27																					
Συγγραφή ατομικής εργασίας	40																					
Σύνολο Μαθήματος	125																					
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική. <ol style="list-style-type: none"> 1. Συμμετοχή στο εργαστήριο (40%) 2. Προφορική παρουσίαση ατομικής εργασίας (20%) 3. Ατομική γραπτή εργασία (40%)																					

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Altrichter, H., Posch, P. & Somekh, B. (2001). *Οι εκπαιδευτικοί ερευνούν το έργο τους. Μια εισαγωγή στις μεθόδους της έρευνας δράσης* (Μ. Δεληγιάννη, μτφρ.). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Ανδρούσου, Α. (2004). Πρόλογος. Στο ΕΑΔΑΠ (Επιμ.), *Μαζί. Παιδαγωγοί και γονείς στο διαπολιτισμικό σχολείο*. Αθήνα: τυπωθήτω.

Ανδρούσου, Α. (2005). «*Πώς σε λένε;*». *Διεργασίες μιας Επιμορφωτικής Παρέμβασης στη Μειονοτική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Guteberg.

Apple, M. (1986). *Ιδεολογία και αναλυτικά προγράμματα* (Τ. Δαρβέρη, μτφρ.). Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Ασκούνη, Ν. (2001). Εθνική Διαπαιδαγώγηση και Σχολική Γνώση. Στο *Εκπαίδευση: Πολιτισμικές Διαφορές και Κοινωνικές Ανισότητες – Εθνοπολιτισμικές Διαφορές και Εκπαίδευση*, Τόμος Β (σελ. 67-110). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Βαρνάβα-Σκούρα, Τ. & Βεργίδης, Δ. (2002). *Προγράμματα για τη σχολική επιτυχία – απογεύματα, νύχτες και δύο καλοκαίρια*. Αθήνα: Παπαζήση.

Bernard van Leer Foundation, Πανεπιστήμιο Αθηνών (1996) *Το πολύχρωμο σχολείο. Μια εμπειρία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης μέσα από την τέχνη*. Αθήνα: Κέντρο Παιδαγωγικής και Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης «Σχεδία».

Coelho, E. (2007). *Διδασκαλία και μάθηση στα πολυπολιτισμικά σχολεία* (Ε. Τρέσσου & Σ. Μητακίδου, Επιμ.). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Cummins, G. (2002). *Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση. Εκπαίδευση με σκοπό την ενδυνάμωση σε μια κοινωνία της ετερότητας* (Ε. Σκούρου, Επιμ., Σ. Αργύρη, μτφρ.). Αθήνα: Gutenberg.

Δραγώνα, Θ., Σκούρτου, Ε. & Φραγκουδάκη, Α. (2001). *Εκπαίδευση: Πολιτισμικές Διαφορές και Κοινωνικές Ανισότητες*, Τόμος Α. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Goffman, E. (2001). *Στίγμα. Σημειώσεις για τη διαχείριση της φθαρμένης ταυτότητας* (Δ. Μακρυγιώτη, μτφρ.). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Θεριανός, Κ. (2006α). *Αποτελεσματικά σχολεία και εκπαιδευτικοί*. Αθήνα: τυπωθήτω

Κατσαρού, Ε. & Τσάφος, Β. (2003). *Από τη Διδασκαλία στην Έρευνα - Η Εκπαιδευτική Έρευνα Δράσης*. Αθήνα: Σαββάλας.

Τσάφος, Β. (2014). *Αναλυτικό πρόγραμμα. Θεωρητικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Μακρυγιώτη, Δ. (2001). *Παιδική ηλικία*. Αθήνα: Νήσος.

Μητακίδου, Σ. & Τρέσσου, Ε. (2002). *Διδάσκοντας γλώσσα και μαθηματικά με λογοτεχνία. Μια δημιουργική συνάντηση*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Παπαδοπούλου, Ε. (1997). *Β. Σουχομλίνσκι: Το «Σχολείο της Χαράς». Εφαρμογές και πρακτικές μιας ανθρωπιστικής παιδείας*. Θεσσαλονίκη: Α/φοι Κυριακίδη.

Πλεξουσάκη, Ε. (2003). Πολιτισμός και σχολείο. Στη σειρά Κλειδιά και Αντικλειδιά (επιστ. Υπεύθ. Α. Ανδρούσου), πρόγραμμα «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων» ΥΠΕΠΘ, Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Από www.kleidiakaiantikleidia.net

Πρωτονοταρίου, Σ. κ.συν. (2008). *Παιδαγωγικές Δράσεις και Διδακτικές*

Προσεγγίσεις σε Πολυπολιτισμικό περιβάλλον. Το παράδειγμα του 132^{ου} Δημοτικού σχολείου Αθηνών. Αθήνα: Ντουντούμης.

Σκούρτου, Ε. (1997α). Διγλωσσία και εισαγωγή στον αλφαριθμητισμό. Στο Ε. Σκούρτου (Επιμ.), *Θέματα διγλωσσίας και εκπαίδευσης* (σελ. 51-62). Αθήνα: Νήσος.

Τσάφος, Β. (2017) *Αναλυτικό πρόγραμμα: Θεωρητικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικοί προσανατολισμοί: Αναζητώντας νέες σταθερές σε έναν αβέβαιο κόσμο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Τσιάκαλος, Γ. (2000). *Οδηγός Αντιρατσιστικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Φραγκουδάκη, Α. (1985). *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Φραγκουδάκη, Α. & Δραγώνα, Θ. (1997). *Τι είν' η πατρίδα μας. Εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Χαραβιτσιδής, Π. (2013). *Χτίζοντας ένα δημοκρατικό και ανθρώπινο σχολείο στην Αθήνα*. Θεσ/νίκη: Επίκεντρο.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 202 «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ I»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	202	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	1ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ I»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		2	5
Φροντιστήριο		1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Γενικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD240/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα αυτό είναι το πρώτο εισαγωγικό μάθημα στο πεδίο της ανάπτυξης του παιδιού. Στόχος του μαθήματος είναι ο/η φοιτητής/τρια να αποκτήσει μια συνολική εικόνα του γνωστικού αντικείμενου της αναπτυξιακής ψυχολογίας ώστε να αποτελέσει βάση πάνω στην οποία θα αναπτυχθούν επί μέρους ειδικά μαθήματα στον τομέα της ψυχολογίας και των παιδαγωγικών επιστημών. Το μάθημα στοχεύει στην κατανόηση από τους/τις φοιτητές/τριες της σημαντικότητας και της αναγκαιότητας της αναπτυξιακής ψυχολογίας στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών καθώς αποτελεί απαραίτητη βάση για όσους εργάζονται με παιδιά ή/και σχεδιάζουν προγράμματα για παιδιά σε διαφορετικά περιβάλλοντα. Προς το σκοπό αυτό, το μάθημα επιδιώκει την κατανόηση διαφορετικών θεωρητικών προσεγγίσεων για την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών, τους παράγοντες με τους οποίους συνδέεται και τους μηχανισμούς των αναπτυξιακών αλλαγών, και προάγει την προσέγγιση του παιδιού ως ατόμου αλλά και ως μέλους κοινωνικών και πολιτισμικών ομάδων.

Στο μάθημα παρουσιάζονται και αναλύονται η ιστορία, το αντικείμενο και τα κεντρικά ζητήματα της αναπτυξιακής ψυχολογίας. Δίνεται έμφαση στη συζήτηση της φύσης, των χαρακτηριστικών και των μηχανισμών της ανάπτυξης στο πλαίσιο σημαντικών θεωρητικών προσεγγίσεων από το χώρο της ψυχολογίας που έχουν επηρεάσει και καθορίσει το χώρο της αναπτυξιακής ψυχολογίας, όπως οι ψυχοδυναμικές θεωρίες, οι συμπεριφορικές θεωρίες, οι γνωστικές θεωρίες, οι κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες και οι συστημικές θεωρίες. Επίσης παρουσιάζονται οι βασικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις της ανάπτυξης των παιδιών και επιχειρείται η κατανόηση της σύνδεσης θεωρίας, έρευνας και πράξης.

Επιπλέον, το μάθημα πραγματεύεται τους παράγοντες που συνδέονται με την ανάπτυξη των παιδιών, την αλληλεπίδραση των παραγόντων αυτών και τη σχέση τους με την ανάπτυξη και τους μηχανισμούς της. Σημαντικά θέματα που αναπτύσσονται είναι το ζήτημα της σχετικής επίδρασης κληρονομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων, η σύνδεση της ανάπτυξης με κοινωνικοπολιτισμικούς παράγοντες και η επίδραση διαφορετικών πλαισίων στην ανάπτυξη των παιδιών, τόσο σε σχέση με θεωρητικές προσεγγίσεις όσο και με βάση τα πορίσματα ερευνών.

Η ανάλυση αυτή προσφέρει το αναγκαίο θεωρητικό υπόβαθρο για την κατανόηση της ανάπτυξης σε διαφορετικές ηλικιακές περιόδους, ξεκινώντας από την ενδομήτρια ζωή και τη νεογνική περίοδο.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει το εννοιολογικό περιεχόμενο της αναπτυξιακής ψυχολογίας ως επιστήμης,
- να γνωρίζει την ιστορία, το αντικείμενο και τα κεντρικά ζητήματα της αναπτυξιακής ψυχολογίας,
- να γνωρίζει τις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της ανθρώπινης ανάπτυξης,
- να γνωρίζει τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις της αναπτυξιακής ψυχολογίας,
- να γνωρίζει τους παράγοντες που συνδέονται με την ανάπτυξη των παιδιών και τους τρόπους με τους οποίους την επηρεάζουν,

- να γνωρίζει τα χαρακτηριστικά της προγεννητικής περιόδου της ανάπτυξης,
- να γνωρίζει τα χαρακτηριστικά της νεογνικής περιόδου της ανάπτυξης

β) δεξιότητων

- να διακρίνει διαφορές ανάμεσα σε θεωρητικές προσεγγίσεις της ανάπτυξης του παιδιού,
- να διακρίνει τη σύνδεση θεωρητικών αρχών με τη συμπεριφορά των παιδιών και των σημαντικών άλλων σε διαφορετικά πλαίσια,
- να κατανοεί την αμφίδρομη σχέση θεωρίας, έρευνας και πράξης,
- να μελετά εμπειρικές έρευνες στο χώρο της αναπτυξιακής ψυχολογίας,
- να επεξεργάζεται κριτικά σχετική με το θέμα βιβλιογραφία

γ) ικανοτήτων

- να κατανοεί τις βασικές αρχές και τα χαρακτηριστικά της ανάπτυξης του παιδιού,
- να αντιλαμβάνεται τη σχέση της ανάπτυξης με την αγωγή και την εκπαίδευση των παιδιών,
- να μελετά κριτικά διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις και να αντιλαμβάνεται τη συμβολή τους στην κατανόηση της ανάπτυξης των παιδιών και των παραγόντων με τους οποίους συνδέεται.

Γενικές Ικανότητες

- Αυτόνομη εργασία
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Ψυχολογία-Αναπτυξιακή Ψυχολογία: ορισμοί και ιστορική αναδρομή
2. Το αντικείμενο της Αναπτυξιακής ψυχολογίας
3. Κρίσιμα ερωτήματα και ζητήματα προβληματισμού στην Αναπτυξιακή Ψυχολογία:
  - Η έννοια της ανάπτυξης
  - Η φύση της ανάπτυξης
  - Οι μηχανισμοί της ανάπτυξης
  - Η σχετική επίδραση κληρονομικότητας και περιβάλλοντος στην ανάπτυξη
  - Ατομικές διαφορές στην ανάπτυξη
  - Οι επιδράσεις του πλαισίου
4. Ζητήματα μεθοδολογίας και δεοντολογίας της έρευνας στο πεδίο της Αναπτυξιακής Ψυχολογίας
5. Θεωρητικά πλαίσια και προσεγγίσεις στην Αναπτυξιακή Ψυχολογία:
  - Βιολογικές προσεγγίσεις
  - Ψυχοδυναμικές προσεγγίσεις
  - Συμπεριφορισμός και θεωρίες μάθησης
  - Ανθρωπιστικές προσεγγίσεις
  - Γνωστικές προσεγγίσεις με έμφαση στη θεωρία του J. Piaget
  - Προσεγγίσεις του πολιτισμικού πλαισίου με έμφαση στη θεωρία του L.S. Vygotsky
  - Προσεγγίσεις της θεωρίας των συστημάτων με έμφαση στο μοντέλο του

Bronfenbrenner

6. Οι απαρχές της ανάπτυξης: ενδομήτρια περίοδος, το έμβρυο και το νεογέννητο

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικό υλικό, σημειώσεις και παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	52
	Αυτοτελής μελέτη	47
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική: <ol style="list-style-type: none"> 1. Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει: -Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής -Ερωτήσεις σωστού λάθους 2. Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης φοιτητών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις (σύμφωνα με τα ισχύοντα στο ΕΚΠΑ) 3. Για φοιτητές Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα υποβολής εργασίας στα αγγλικά.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Βοσνιάδου, Σ. (1992). *Κείμενα εξελικτικής ψυχολογίας: γλώσσα*. Αθήνα: Gutenberg.
- Βοσνιάδου, Σ. (1994). *Κείμενα εξελικτικής ψυχολογίας: σκέψη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Βοσνιάδου, Σ. (1995). *Κείμενα εξελικτικής ψυχολογίας: κοινωνική ανάπτυξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Cole, M και Cole, S. (2000). *Η ανάπτυξη των παιδιών (2 τόμοι)*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Donaldson, M. (1995). *Η σκέψη των παιδιών*. Αθήνα: Gutenberg.
- Κουγιουμουτζάκης, Γ. (Επιμέλεια Έκδοσης), (1992). *Πρόοδος στην αναπτυξιακή ψυχολογία των πρώτων χρόνων*. Ηράκλειο, Κρήτη: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Κουγιουμουτζάκης, Γ. (Επιμέλεια Έκδοσης), (1995). *Αναπτυξιακή ψυχολογία : παρελθόν, παρόν και μέλλον*. Ηράκλειο, Κρήτη: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Πανοπούλου – Μαράτου, Ο. (1998) *Παιδί, Επιστήμη και Ψυχανάλυση. Οι Διαδρομές του Jean Piaget*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Salkind, N. (2004) *Θεωρίες της Ανθρώπινης Ανάπτυξης*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Slater, A., & Bremner, G. (2019). *Εισαγωγή στην Αναπτυξιακή Ψυχολογία, 3η έκδοση*. (Επιμέλεια Β. Τσούρτου). Αθήνα: Εκδόσεις Τζιόλα.

Smith, P. K., Cowie, H., & Blades, M. (2018). *Κατανοώντας την ανάπτυξη των παιδιών, 6η έκδοση*. (Επιμέλεια Ε. Γαλανάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Τζιόλα.

Vygotsky, L. (1997). *Νους στην κοινωνία*. Αθήνα: Gutenberg.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:
Ψυχολογία
Child Development
Developmental Psychology
European Journal of Developmental Psychology
Early Child Development and Care
Early Education and Development

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 222 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	222	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	2ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ II		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		2	5
Φροντιστήριο		1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Γενικού υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ I		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	http://eclass.uoa.gr/ECD241/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα αυτό είναι το δεύτερο εισαγωγικό μάθημα στο πεδίο της ανάπτυξης του παιδιού. Λειτουργεί αλληλο-συμπληρωματικά με το μάθημα «Ανάπτυξη του Παιδιού Ι», δίνοντας έμφαση στην κατανόηση της γνωστικής, συναισθηματικής, κοινωνικής ανάπτυξης και της ανάπτυξης της προσωπικότητας. Στόχος του μαθήματος είναι οι φοιτητές/τριες να γνωρίσουν τη θεωρία και την έρευνα σε σχέση με τους παραπάνω τομείς, να κατανοήσουν την ομοιομορφία αλλά και τη διαφορετικότητα στην ανθρώπινη ανάπτυξη καθώς και τη σύνδεσή της με τα πολιτισμικά και κοινωνικά πλαίσια στα οποία συντελείται. Το μάθημα επίσης στοχεύει στην ανάδειξη των πρακτικών εφαρμογών της θεωρίας και της έρευνας στην ανατροφή και την εκπαίδευση των παιδιών καθώς και του τρόπου με τον οποίο η θεωρία και η έρευνα μπορούν να αξιοποιηθούν για την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη σύνδεση και τη σημασία της γνωστικής και κοινωνικο-συναισθηματικής ανάπτυξης για τη μάθηση, τα εκπαιδευτικά επιτεύγματα, την ψυχική ευεξία και την κοινωνική προσαρμογή των παιδιών.

Η παρουσίαση των πιο πάνω θεμάτων είναι οργανωμένη σε ηλικιακές περιόδους, δίνοντας έμφαση στην αλληλεπίδραση ανάμεσα στους διαφορετικούς τομείς αλλά και τις διαφορετικές περιόδους της ανάπτυξης, μέσω της οποίας προκύπτει ένας ολοκληρωμένος άνθρωπος. Το μάθημα επικεντρώνεται στην βρεφική, νηπιακή, πρώτη παιδική και μέση παιδική ηλικία, δεδομένης της σημασίας τους για τη μετέπειτα εξέλιξη του ατόμου. Παράλληλα τονίζεται ότι η ανάπτυξη του ανθρώπου είναι μια διαρκής διαδικασία η οποία ξεκινάει με τη σύλληψη και συνεχίζεται μέχρι το τέλος της ζωής.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διαφορετικών περιόδων της ανάπτυξης,
- να γνωρίζει ερευνητικά δεδομένα και θεωρητικές ερμηνείες σε σχέση με τη γνωστική, συναισθηματική, κοινωνική ανάπτυξη και την ανάπτυξη της προσωπικότητας στις διαφορετικές ηλικιακές περιόδους,
- να αναγνωρίζει την πολυπλοκότητα της ανάπτυξης
- να αναγνωρίζει την αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφορετικών τομέων της ανάπτυξης
- να αναγνωρίζει τη σύνδεση της ανάπτυξης με τα πλαίσια στα οποία συντελείται
- να αναγνωρίζει το ρόλο των σημαντικών άλλων στην ανάπτυξη των παιδιών

β) δεξιοτήτων

- να διακρίνει τη σύνδεση θεωρητικών αρχών με τη συμπεριφορά των παιδιών και των σημαντικών άλλων σε διαφορετικά πλαίσια,
- να κατανοεί ότι οι εμπειρίες των παιδιών τόσο στο πλαίσιο της οικογένειας όσο και σε πλαίσια φροντίδας, αγωγής και εκπαίδευσης έχουν καθοριστική επίδραση στη γνωστική, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη και στην ανάπτυξη της προσωπικότητας
- να αναγνωρίζει το ρόλο των εκπαιδευτικών στην ανάπτυξη των παιδιών

- να αναγνωρίζει ανάγκες των παιδιών καθώς και κατάλληλους τρόπους ανταπόκρισης σε αυτές
- να κατανοεί τη διαφορετικότητα και τη μοναδικότητα των παιδιών
- να είναι σε θέση να πραγματοποιεί συνδέσεις ανάμεσα σε καθημερινές πρακτικές στο σπίτι ή στο σχολείο και τη σημασία τους για την ανάπτυξη των παιδιών
- να είναι σε θέση να παρουσιάσει ιδέες σχετικά με δραστηριότητες ή/και πρακτικές οι οποίες να προάγουν τη γνωστική και κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών
- να κατανοεί την αμφίδρομη σχέση θεωρίας, έρευνας και πράξης,
- να μελετά εμπειρικές έρευνες στο χώρο της αναπτυξιακής ψυχολογίας,
- να επεξεργάζεται κριτικά σχετική με το θέμα βιβλιογραφία

γ) ικανοτήτων

- να κατανοεί την αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφορετικών τομέων και φάσεων της ανάπτυξης και τη σημασία της για την ολόπλευρη ανάπτυξη του ατόμου
- να κατανοεί το παιδί ως «όλον», συνθέτοντας χαρακτηριστικά και ικανότητες που συνδέονται με διαφορετικούς τομείς της ανάπτυξης σε ένα ολοκληρωμένο σύνολο
- να κατανοεί τη σημασία της γνωστικής και κοινωνικο-συναισθηματικής ανάπτυξης για τη μάθηση, την κοινωνική προσαρμογή, την ψυχική ευεξία, την εκπαιδευτική πορεία και τα επιτεύγματα σε όλους τους τομείς
- να αντιλαμβάνεται την αμφίδρομη σχέση της ανάπτυξης με την αγωγή και την εκπαίδευση των παιδιών,
- να κατανοεί τη σημασία προαγωγής της γνωστικής και κοινωνικο-συναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών καθώς και του ρόλου του σχολείου στο θέμα αυτό
- να βελτιώσει την αναλυτική του/της ικανότητα και την ικανότητα δόμησης επιχειρηματολογίας σε συναφή θέματα
- να μελετά κριτικά διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις και να κατανοεί τη συμβολή τους στην κατανόηση της ανάπτυξης των παιδιών και των παραγόντων με τους οποίους συνδέεται

Γενικές Ικανότητες

- Αυτόνομη εργασία
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και την πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Βρεφική και νηπιακή ηλικία
  - Αισθητηριακή ανάπτυξη και ανάπτυξη των αντιληπτικών ικανοτήτων
  - Γνωστική ανάπτυξη στη βρεφική ηλικία: χαρακτηριστικά, θεωρία, έρευνα
  - Κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη
    - ιδιοσυγκρασία
    - συναισθήματα και συναισθηματικά ορόσημα

- οι πρώτες σχέσεις
- δεσμός
- ημερήσια φροντίδα
- Ανάπτυξη της προσωπικότητας
- η ανάπτυξη του εαυτού
- αναπτυξιακές συγκρούσεις
- εμπιστοσύνη και ασφάλεια
- αυτονομία και πειθαρχία
- προκοινωνική συμπεριφορά

2. Πρώτη παιδική ηλικία

- Γνωστική ανάπτυξη στην πρώτη παιδική ηλικία: χαρακτηριστικά, θεωρίες, έρευνα
- Συναισθηματική ανάπτυξη
  - συναισθήματα
  - συναισθηματική ρύθμιση και αυτορρύθμιση
- Ανάπτυξη της προσωπικότητας και κοινωνική ανάπτυξη
  - η ανάπτυξη του εαυτού
  - αναπτυξιακές συγκρούσεις
  - επιθετικότητα
  - προκοινωνική συμπεριφορά και ενσυναίσθηση
  - ηθικότητα
  - παιχνίδι
  - συνομήλικοι και φίλιες
  - οικογένεια
  - προσχολική αγωγή και ανάπτυξη

3. Μέση παιδική ηλικία

- Γνωστική ανάπτυξη στη μέση παιδική ηλικία: χαρακτηριστικά, θεωρίες, έρευνα, ζητήματα νοημοσύνης και αξιολόγησής της
- Μάθηση και σκέψη στο σχολείο
- Συναισθηματική ανάπτυξη, ανάπτυξη της προσωπικότητας, κοινωνική ανάπτυξη
  - συναισθήματα
  - η ανάπτυξη του εαυτού
  - επιθετικότητα
  - ηθικότητα
  - παιχνίδι
  - συνομήλικοι και φίλιες
  - οικογένεια

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικό υλικό, σημειώσεις και παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	52
	Αυτοτελής μελέτη	47
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει: <ul style="list-style-type: none"> -Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής -Ερωτήσεις σωστού λάθους 2. Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης φοιτητών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις (σύμφωνα με τα ισχύοντα στο ΕΚΠΑ) 3. Για φοιτητές Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα υποβολής εργασίας στα αγγλικά. 	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:
- Αυγητίδου, Σ. (2001). *Το παιχνίδι: σύγχρονες ερευνητικές και διδακτικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Βοσνιάδου, Σ. (1992). *Κείμενα εξελικτικής ψυχολογίας: γλώσσα*. Αθήνα: Gutenberg.
- Βοσνιάδου, Σ. (1994). *Κείμενα εξελικτικής ψυχολογίας: σκέψη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Βοσνιάδου, Σ. (1995). *Κείμενα εξελικτικής ψυχολογίας: κοινωνική ανάπτυξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Brazelton, B., Cramer, B. (Επιστημονική επιμέλεια Γ. Αμπατζόγλου, Ζ. Παπαληγούρα-Ράλλη) (2009). *Η Πρώτη Πρώτη Σχέση. Γονείς, Βρέφη και το δράμα του Πρώιμου Δεσμού*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Bremner, G., Slater, A., Butterworth, G. (Μετάφραση-επιμέλεια Χριστίνα Παπαηλιού) (2012). *Η Ανάπτυξη των Βρεφών. Πρόσφατες Εξελίξεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Cole, M και Cole, S. (2000). *Η ανάπτυξη των παιδιών (2 τόμοι)*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Damon, W. (1995). *Ο κοινωνικός κόσμος του παιδιού*. Αθήνα: Gutenberg.

- Donaldson, M. (1995). *Η σκέψη των παιδιών*. Αθήνα: Gutenberg.
- Dunn, J. (1988). *Αδέλφια: σχέσεις, προβλήματα, αντιθέσεις*. Αθήνα: Κουτσούμπος.
- Dunn, J. (1999). *Οι στενές προσωπικές σχέσεις των μικρών παιδιών*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Garvey, C. (1990). *Το παιχνίδι: η επίδρασή του στην εξέλιξη του παιδιού*. Αθήνα: Κουτσουμπός.
- Κουγιουμουτζάκης, Γ. (Επιμέλεια Έκδοσης), (1992). *Πρόοδος στην αναπτυξιακή ψυχολογία των πρώτων χρόνων*. Ηράκλειο, Κρήτη: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- Κουγιουμουτζάκης, Γ. (Επιμέλεια Έκδοσης), (1995). *Αναπτυξιακή ψυχολογία : παρελθόν, παρόν και μέλλον*. Ηράκλειο, Κρήτη: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- Μπόλμπτ, Τ. (1995). *Δημιουργία και διακοπή των συναισθηματικών δεσμών*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Πανοπούλου – Μαράτου, Ο. (1998) *Παιδί, Επιστήμη και Ψυχανάλυση. Οι Διαδρομές του Jean Piaget*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Rubin, Z. (1987). *Οι φιλίες των παιδιών*. Αθήνα: Κουτσουμπός.
- Salkind, N. (2004) *Θεωρίες της Ανθρώπινης Ανάπτυξης*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Schaffer, R. (1996). *Η κοινωνικοποίηση του παιδιού κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής του*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Slater, A., & Bremner, G. (2019). *Εισαγωγή στην Αναπτυξιακή Ψυχολογία, 3η έκδοση*. (Επιμέλεια Β. Τσούρτου). Αθήνα: Εκδόσεις Τζιόλα.
- Smith, P. K., Cowie, H., & Blades, M. (2018). *Κατανοώντας την ανάπτυξη των παιδιών, 6η έκδοση*. (Επιμέλεια Ε. Γαλανάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Τζιόλα.
- Stern, D. (1988). *Η πρώτη σχέση: μητέρα και βρέφος*. Αθήνα: Κουτσουμπός.
- Τσιάντης, Γ. και Δραγώνα, Θ. (1999). *Μωρά και μητέρες: ψυχοκοινωνική ανάπτυξη και υγεία στα πρώτα χρόνια της ζωής*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Vygotsky, L. (1997). *Νους στην κοινωνία*. Αθήνα: Gutenberg.
- Συναφή επιστημονικά περιοδικά:
Ψυχολογία
Child Development
Developmental Psychology
European Journal of Developmental Psychology
Early Child Development and Care
Early Education and Development

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 204 «Ανάπτυξη του Λόγου»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΤΜΗΜΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ

Προπτυχιακό

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

204

ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ

3^ο

ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Ανάπτυξη του Λόγου»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		2	5
Φροντιστήριο		1	0

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Γενικού Υποβάθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Συνιστάται η επιτυχής ολοκλήρωση του υποχρεωτικού μαθήματος του πρώτου έτους «Γλώσσα, Κοινωνία και Νόηση».
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD106/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Πρόκειται για ένα από τα μαθήματα Ψυχολογίας του Προγράμματος Σπουδών, το οποίο έχει θεσπιστεί ως υποχρεωτικό λόγω του κομβικού ρόλου της γλώσσας στην ψυχολογική ανάπτυξη. Εξετάζει θεωρίες για την ανάπτυξη των γλωσσικών-επικοινωνιακών ικανοτήτων, έννοιες περιγραφής τους καθώς και εμπειρικά ευρήματα για το πώς ακριβώς εξελίσσονται συγκεκριμένες επιμέρους ικανότητες. Παρότι στέκεται σε εξελίξεις από τη βρεφική έως τη σχολική ηλικία, εστιάζει κυρίως στη νηπιακή ηλικία. Εξετάζει επίσης τις προεκτάσεις των θεωρητικών θέσεων και των εμπειρικών πορισμάτων σχετικά με τις ικανότητες των παιδιών και την εξέλιξή τους για τις διδακτικές πρακτικές του σχολείου.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων σχετικά με

- το πώς εξελίχθηκε ιστορικά η μελέτη της ανάπτυξης της γλώσσας στα παιδιά.
- τον κομβικό ρόλο της γλώσσας στην όλη ψυχολογική ανάπτυξη του παιδιού.
- τις διαφορετικές θεωρίες της γλωσσικής ανάπτυξης.
- τις θεωρητικές έννοιες που καθιστούν δυνατή την περιγραφή της ανάπτυξης των ικανοτήτων γλωσσικής επικοινωνίας, πρωτίστως τον επιμερισμό τους.
- τα ευρήματα για την ανάπτυξη ικανοτήτων σε επιμέρους τομείς της γλωσσικής επικοινωνίας, όπως η άρθρωση, το λεξιλόγιο και η αφήγηση.
- το πώς μπορεί η εκπαίδευση να προωθήσει την ανάπτυξη της γλωσσικής επικοινωνίας, με βάση τα επιστημονικά πορίσματα για το τι γνωρίζουν ή δεν γνωρίζουν τα παιδιά όταν φτάνουν στο σχολείο και όχι με βάση τις

παραδοσιακές αντιλήψεις για τα ζητήματα αυτά.

β) δεξιοτήτων

- Να προσεγγίζουν κριτικά την παραδοσιακή διδασκαλία της γλώσσας με βάση τα επιστημονικά πορίσματα για τη γλωσσική ανάπτυξη.
- Να αναγνωρίζουν ότι τα γλωσσικά «λάθη» των παιδιών είναι συχνά ευφυή και να ανακαλύπτουν τη λογική τους.
- Να εντοπίζουν ποια είδη λόγου συνηθίζουν τα παιδιά σε κάθε συγκεκριμένο κοινωνικό περιβάλλον και ποια είδη τους είναι λιγότερο οικεία αλλά απαραίτητα στην εκπαίδευση.
- Να προβληματίζονται για το τρόπο με τον οποίον το σχολείο μπορεί να αμβλύνει τις κοινωνικές ανισότητες αξιοποιώντας ικανότητες επικοινωνίας που έχουν και τα παιδιά κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων.

γ) ικανοτήτων

- Ως εκπαιδευτικοί να εντοπίζουν τις ανεπάρκειες των παιδιών στη γλωσσική έκφραση όχι με βάση καθημερινές εντυπώσεις αλλά τα επιστημονικά πορίσματα.
- Ως εκπαιδευτικοί να προετοιμάζουν διδακτικές δραστηριότητες με γνώμονα αφενός ποιες μορφές λόγου είναι οικείες στα παιδιά αφετέρου την ανάγκη εξοικείωσής τους με νέες και πιο απαιτητικές μορφές επικοινωνίας.

Γενικές Ικανότητες

- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη εργασία
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Εισαγωγή στη μελέτη της ανάπτυξης των γλωσσικών-επικοινωνιακών ικανοτήτων του παιδιού: Ιστορική ανασκόπηση, θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα αυτής της μελέτης. Έμφαση στις διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις της ανάπτυξης, κυρίως στις κρίσιμες διαφορές τους. Επιμερισμός της ανάπτυξης σε ικανότητες γλωσσικές και επικοινωνιακές.
2. Η ανάπτυξη γλωσσικών ικανοτήτων: ειδικότερα πώς το παιδί κατακτά τη φωνολογία, τη γραμματική (μορφολογία και σύνταξη) και τη σημασιολογία (κυρίως το λεξιλόγιο) της γλώσσας του.
3. Η ανάπτυξη επικοινωνιακών ικανοτήτων: πώς το παιδί μαθαίνει να χρησιμοποιεί το λεξιλόγιο και τη γραμματική της γλώσσας του με αποτελεσματικό τρόπο για διάφορους σκοπούς σε ποικίλες επικοινωνιακές περιστάσεις και γένη ομιλίας. Έμφαση στις ικανότητες συγκρότησης αφηγημάτων.
4. Γλωσσικές/επικοινωνιακές ικανότητες του παιδιού και ζητήματα εκπαίδευσης: πώς μπορεί η εκπαίδευση να εμπλουτίσει τις ικανότητες γλωσσικής επικοινωνίας λαμβάνοντας υπόψη α) τί κατέχουν ήδη τα

παιδιά όταν φτάνουν στην εκπαίδευση και τι όχι ακόμη με βάση επιστημονικά πορίσματα και όχι καθημερινές προκαταλήψεις και β) κοινωνικές διαφορές στις χρήσεις της γλώσσας.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.		
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ			
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ
	Διαλέξεις	26	
	Γραπτή εξέταση	4	
	Προετοιμασία συμμετοχής στη γραπτή εξέταση	30	
	Αυτοτελής προσωπική μελέτη	65	
	Σύνολο Μαθήματος	125	
	(25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)		
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική. Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:</p> <p>Γραπτή τελική ατομική εξέταση με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και σύντομης ανάπτυξης (100%).</p> <p>Περιλαμβάνει ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και σύντομης ανάπτυξης αναφορικά με βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις και έννοιες, μεθόδους έρευνας και εμπειρικά πορίσματα των επιστημών της γλώσσας. Συμπεριλαμβάνει ερωτήσεις κρίσης με πολύ σύντομη απάντηση, που προϋποθέτουν όμως δημιουργική αξιοποίηση των παραπάνω γνώσεων.</p>		

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία:

Κατή Δ. (1992). *Γλώσσα και Επικοινωνία στο Παιδί*. Αθήνα: Οδυσσέας.

Τζουριάδου Μ. (1995). *Ο λόγος του παιδιού της προσχολικής ηλικίας*. Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς.

Βοσνιάδου Σ. (επιμ.) (1992), *Κείμενα Εξελικτικής Ψυχολογίας*, τόμος Α': *Γλώσσα*. Αθήνα: Gutenberg.

Κονδύλη, Μ. & Παπαπάνου, Ι. (Εισαγωγή-επιμέλεια Μ. Κονδύλη) (2000). *Μάθηση και δημιουργικότητα. Εκπαιδευτικές δραστηριότητες για την επικοινωνιακή χρήση της γλώσσας για παιδιά 5-8 ετών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μότσιου, Ε. (2012). *Εισαγωγή στην ανάπτυξη της γλώσσας*. University Studio Press.

Παπαηλιού, Χ. (2005). *Η ανάπτυξη της γλώσσας: Θεωρητικές προσεγγίσεις και ερευνητικά δεδομένα από την τυπική και αποκλίνουσα γλωσσική συμπεριφορά* Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2005.

Στασινός, Δ. (2009). *Ψυχολογία του λόγου και της γλώσσας: Ανάπτυξη και παθολογία, δυσλεξία και λογοθεραπεία*. Αθήνα: Gutenberg.

Μπασλής Γ. (2003). *Η κατάκτηση της γλώσσας από το παιδί*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Νικολόπουλος Δ. (2008). *Γλωσσική ανάπτυξη και διαταραχές*, Αθήνα: Τόπος.

Piaget J. (1923/2007). *Η γλώσσα και η σκέψη του παιδιού : Μελέτες για τη λογική του παιδιού*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Vygotsky L. (1934/1988). *Σκέψη και Γλώσσα*. Αθήνα: Γνώση.

Άρθρα:

Κατή Δ. (2001). Ανάπτυξη της γλώσσας. Α.-Φ. Χριστίδης (επιμ.). *Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας: Από τις αρχές έως την ύστερη αρχαιότητα*. 94-101. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].

Κατή Δ. (2005). Βιολογικοί περιορισμοί στην ανάπτυξη της γλώσσας. *Νόησις*, 1, 91-115.

Κατή Δ. (2008). Η ανάπτυξη της γλώσσας στο παιδί: θεωρία, έρευνα και κλινικές επιπτώσεις. Γ. Τσιάντης (επιμ.), *Η Παιδοψυχιατρική της προσχολικής ηλικίας*, Τόμος 1^{ος}: *Βασική Παιδοψυχιατρική: Ερευνητικά και Κλινικά Κείμενα*. 198-240. Αθήνα: Καστανιώτης.

Κατή Δ. (2008). Η ανάδυση των λέξεων στην οντογένεση: προβλήματα και προοπτικές της εμπειρικής έρευνας. Μ. Θεοδωροπούλου (επιμ.), *Θέρμη και Φως: Αφιερωματικός τόμος στη μνήμη του Α.-Φ. Χριστίδη*, 421-430. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Κονδύλη, Μ. (2003). 'Η γλώσσα του παιδιού στην κοινωνιοσημειολογική λειτουργική γλωσσολογία', Δ. Μακρυγιάννη (επιμ.), *Κόσμοι της παιδικής ηλικίας*, Νήσος, Αθήνα, 129-150.

Κονδύλη, Μ. (2001), 'Ερευνητικές προϋποθέσεις και εφαρμογές για τη διδασκαλία της

γλώσσας στο Νηπιαγωγείο',. Ευ. Κούρτη (επιμ.) ,*Η Έρευνα στην Προσχολική εκπαίδευση. Τ. Α'. Διδακτική Μεθοδολογία*, Τυπωθήτω-Δαρδανός, Αθήνα, 45-53.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Journal of Child Language, Cambridge University Press.

First Language, Sage.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 207 «Ρεύματα κοινωνικής ψυχολογίας»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	207	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	6ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Ρεύματα κοινωνικής ψυχολογίας»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις/ Σεμινάρια		2	5
Εργαστηριακή άσκηση – Φροντιστήριο		1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD380/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζουν τις ομοιότητες και διαφορές μεταξύ της κοινωνικής

ψυχολογίας και των άλλων επιστημών που μελετούν την ανθρώπινη συμπεριφορά,

- να γνωρίζουν τις σύγχρονες τάσεις στη θεωρία και την έρευνα της κοινωνικής ψυχολογίας,
- να γνωρίζουν το επιστημονικό περιεχόμενο των κεντρικών εννοιών και θεωριών της κοινωνικής ψυχολογίας στα πεδία της κοινωνικής σκέψης, της κοινωνικής επιρροής και των διαφόρων μορφών κοινωνικών σχέσεων,
- να γνωρίζουν ότι η έρευνα στο χώρο της κοινωνικής ψυχολογίας καλύπτει όλο το φάσμα του τετράπτυχου: άτομο, дуάδα, ομάδα, κοινωνία και συνεπώς η αλληλεπίδραση του ατόμου και του κοινωνικού περιβάλλοντος προσεγγίζεται σε ενδοατομικό, διαπροσωπικό, διομαδικό και ιδεολογικό επίπεδο,
- να γνωρίζουν την ιδιαιτερότητα των κοινωνιοψυχολογικών φαινομένων ως αντικειμένων έρευνας καθώς και τις διαδικασίες σχεδιασμού και διεξαγωγής μιας κοινωνιοψυχολογικής έρευνας.
- να γνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της γλώσσας των μέσων επικοινωνίας και να διακρίνουν τους στόχους των παραγωγών μιντιακών κειμένων.

β) δεξιότητων

- να μπορούν να διακρίνουν τις διαφορές στην προσέγγιση της κοινωνικής συμπεριφοράς μεταξύ της κοινωνικής ψυχολογίας και των άλλων κοινωνικών επιστημών,
- να μπορούν να αξιολογούν την επίδραση του κοινωνικού πλαισίου στην κοινωνική συμπεριφορά,
- να εφαρμόζουν τις γνώσεις που απέκτησαν για να σχεδιάζουν, υλοποιούν και αξιολογούν δράσεις που έχουν στόχο την κάλυψη κοινωνικών και εκπαιδευτικών αναγκών σε σχολικό πλαίσιο (π.χ. διευκόλυνση ενδοομαδικών ή/και διομαδικών διεργασιών λήψη αποφάσεων, μάθηση, επίλυση συγκρούσεων, επιθετική και προκοινωνική συμπεριφορά...),
- να μπορούν να εκπαιδεύουν τους μαθητές τους στα χαρακτηριστικά και τη γλώσσα των κειμένων των ΜΜΕ ώστε να μπορούν να τοποθετούνται κριτικά απέναντί τους διακρίνοντας ποιους πολιτικούς, οικονομικούς και πολιτισμικούς σκοπούς εξυπηρετούν,
- να μπορούν να εφαρμόζουν τις θεωρίες της κοινωνικής ψυχολογίας για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση κοινωνικοψυχολογικών παρεμβάσεων σε διάφορους τομείς (π.χ. μειονοτικές ομάδες, οργανισμοί, ΜΜΕ, προστασία του περιβάλλοντος, οικογένεια και διαπροσωπικές σχέσεις).

γ) ικανοτήτων

- να κατανοούν και να αναλύουν κριτικά εργασίες και δημοσιεύσεις που έχουν ερευνητικό χαρακτήρα στο χώρο της κοινωνικής ψυχολογίας στα πλαίσια της μετέπειτα ακαδημαϊκής ή/και επαγγελματικής τους πορείας
- να εκπονούν και παρουσιάζουν επιστημονικές εργασίες στις οποίες τοποθετούνται κριτικά απέναντι στις υφιστάμενες θεωρητικές προσεγγίσεις και μεθόδους έρευνας της κοινωνικής ψυχολογίας και διατυπώνουν ερωτήσεις που ωθούν στην περαιτέρω διερεύνηση της κοινωνικής συμπεριφοράς σε διάφορα πλαίσια.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών. Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Αυτόνομη ή ομαδική εργασία.
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Στόχος του μαθήματος είναι οι φοιτητές/-τριες να έλθουν σε επαφή με τις κύριες ερευνητικές κατευθύνσεις και τα πεδία εφαρμογής των θεωριών της κοινωνικής ψυχολογίας «ως επιστήμης των ιδεολογικών φαινομένων και των φαινομένων επικοινωνίας» (Moscovici). Το μάθημα διεξάγεται υπό μορφή εισηγήσεων, βιωματικών ασκήσεων και προβολών κινηματογραφικών ταινιών. Παρουσιάζονται θέματα σχετικά με την κοινωνική ψυχολογία και τον ρόλο της στον ευρύτερο χώρο των κοινωνικών επιστημών, με τα επιστημολογικά και μεθοδολογικά ζητήματα της κοινωνικής ψυχολογίας και με τα επίπεδα της κοινωνιοψυχολογικής ανάλυσης (ενδο-ατομικό, δι-ατομικό, δι-ομαδικό, ιδεολογικό). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε θέματα κοινωνικής επιρροής (συμμόρφωση, υπακοή, διαδικασίες διάδοσης μιας καινοτομίας από τις 'ενεργές' μειονότητες) και στις θεωρίες των επιδράσεων των παραδοσιακών και των σύγχρονων μέσων επικοινωνίας.

Οι βασικοί άξονες γύρω από τους οποίους οργανώνεται η ύλη του μαθήματος είναι:

1. Ορισμός της Κοινωνικής Ψυχολογίας,
2. Ιστορική προσέγγιση των κοινωνιοψυχολογικών θεωριών και βασικές αρχές έρευνας της Κοινωνικής Ψυχολογίας
3. Κοινωνική Σκέψη (Στάσεις και συμπεριφορά, Κοινωνική απόδοση, Αντίληψη για τα πρόσωπα, Γνωστική ασυμφωνία, Κοινωνικές αναπαραστάσεις).
4. Κοινωνική επιρροή (θέματα συμμόρφωσης και υποταγής, διαδικασίες μειονοτικής επιρροής, μηχανισμοί πειθούς).
5. Διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις.
6. Κοινωνιοψυχολογικές προσεγγίσεις των μέσων επικοινωνίας
7. Κοινωνιοψυχολογικές προσεγγίσεις του διαδικτύου (Κυβερνοψυχολογία)
8. Κοινωνική Ψυχολογία και κινηματογράφος.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο, καθοδηγούμενη ομαδική ή ατομική εργασία φοιτητών, φροντιστηριακή/εργαστηριακή προετοιμασία παρουσιάσεων και παρουσιάσεις φοιτητών-κριτική στην αίθουσα		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.		
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ			
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ
	Διαλέξεις	20	
	Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας	30	
	Προετοιμασία και παρουσίαση project	40	
	Συγγραφή εργασίας	35	
	Σύνολο Μαθήματος	125	
	(5 πιστωτικές μονάδες με 25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)		
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική. Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:</p> <p>Η αξιολόγηση του μαθήματος γίνεται με εργασία πάνω σε επιμέρους ζητήματα του μαθήματος. Η εργασία μπορεί να είναι ατομική ή ομαδική (2-3 άτομα) και βαθμολογείται ως εξής:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Προφορική παρουσίαση της εργασίας κατά τη διάρκεια του εξαμήνου (50% του βαθμού). 2. Κατάθεση γραπτής εργασίας και προφορική υποστήριξη της στο τέλος του εξαμήνου (50% του βαθμού) 		

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Hewstone, M., & Stroebe, W. (2007). *Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχολογία* (μτφρ. Γ. Γαλάνης). Αθήνα: Παπαζήσης.
- Hogg, M., & Vaughan, G. (2010). *Κοινωνική Ψυχολογία* (μτφρ. Ε. Βασιλικός). Αθήνα: Gutenberg.
- Lippa, R. (2003). *Κοινωνική Ψυχολογία* (μτφρ. Κ. Μαύρος). Αθήνα: Έλλην
- Παπαστάμος, Στ. (Επιμ.) (2006). *Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχολογία*. Τόμοι: Α και

Β. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Potter, J., & Wetherell, M. (2009). *Λόγος και Κοινωνική Ψυχολογία: Πέρα από τις στάσεις και τη συμπεριφορά* (μτφ. Ε. Αυγήτα). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Sapsford, R., Still, A, Miell, D., Stevens, R., & Wetherell, M. (2006). *Η θεωρία στην Κοινωνική Ψυχολογία* (μτφρ. Ν. Μποζατζής & Ε. Αυγήτα). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Χρηστάκης, Ν. (2016) *Ψυχοκοινωνιολογία των Μαζικών Επικοινωνιών*. Αθήνα: Gutenberg

Wetherell, M. (Επιμ.) (2005) *Ταυτότητες, Ομάδες και Κοινωνικά Ζητήματα* (μτφρ. Ν. Μποζατζής). Αθήνα: Εκδ. Μεταίχμιο.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 208 Κοινωνιολογικές και ψυχολογικές θεωρίες για την οικογένεια

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	208	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Κοινωνιολογικές και ψυχολογικές θεωρίες για την οικογένεια		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		2	5
Φροντιστήριο		1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD176/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Εξετάζεται η έννοια της οικογένειας, το ιδεολογικό στερεότυπο της «οικογένειας», ο μετασχηματισμός της οικογένειας από την παραδοσιακή εκδοχή της σε νέες μορφές που ακολουθούν τις αλλαγές της νεωτερικότητας, η δομή και η λειτουργία της οικογένειας μέσα από διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις όπως η συστημική, η κονστρουξιονιστική, η φεμινιστική, και η ψυχαναλυτική. Έμφαση δίνεται στην ελληνική οικογένεια και την εξέλιξή της μέσα στο χρόνο. Το μάθημα διατρέχει η διασύνδεση του ψυχικού με το κοινωνικό.

Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα και στοχεύει στη σύνθεση γνώσεων που ο/η φοιτητής έχει αποκομίσει από προηγούμενα μαθήματα στο αντικείμενο της ψυχολογίας όπως η συμβουλευτική ψυχολογία, η ανάπτυξη του παιδιού, η επικοινωνία.

Αντλώντας από ένα ευρύ φάσμα θεωρητικών οπτικών, από την κοινωνιολογία και την κοινωνική πολιτική μέχρι την ψυχολογία και την ψυχανάλυση εξετάζονται κριτικά οι παραδοχές για την οικογένεια που ενσωματώνονται στο λόγο της κοινωνικής πολιτικής και στον νομικό και πολιτικό λόγο. Η συρότηση της οικογένειας στη «δημόσια» και την «ιδιωτική» σφαίρα προσεγγίζεται διεπιστημονικά.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τις αντιθέσεις που ανάμεσα στις κυρίαρχες αντιλήψεις για την οικογένεια και τη βιωμένη πραγματικότητα,
- να γνωρίζει την εντυπωσιακή ποικιλία οικογενειακών μορφών στη σύγχρονη κοινωνία και να κατανοεί τους ψυχοκοινωνικούς μηχανισμούς που τις προσδιορίζουν,
- να κατανοεί το μετασχηματισμό της ελληνικής οικογένειας από την παραδοσιακή εκδοχή της μέχρι αυτήν της ύστερης νεωτερικότητας,
- να γνωρίζει τις βασικές νομοθετικές ρυθμίσεις του ελληνικού οικογενειακού δικαίου,
- να γνωρίζει πώς ο κονστρουξιονισμός, η θεωρία των ρόλων, η θεωρία των συστημάτων και η ψυχαναλυτική θεωρία αναλύουν την οικογένεια,
- να γνωρίζει το ρόλο που έπαιξαν τα κοινωνικά κινήματα, και ιδιαίτερα το φεμινιστικό, στην κατανόηση του θεσμού και τη λειτουργίας της οικογένειας,
- να ατιλαμβάνεται την ιδεολογική δύναμη που κουβαλούν οι διάφορες έννοιες που έχει η οικογένεια,
- να γνωρίζει ότι η λειτουργία της οικογένειας προσδιορίζεται όχι μόνο από συνειδητές αλλά και ασυνείδητες διεργασίες

β) δεξιοτήτων

- να εξετάζει κριτικά τις παραδοχές για την οικογένεια που ενσωματώνονται στο λόγο της κοινωνικής πολιτικής, στο νομικό και τον πολιτικό λόγο,
- να εντοπίζει τους ψυχοκοινωνικούς μηχανισμούς που είναι υπεύθυνοι για τη λειτουργία της σύγχρονης οικογένειας,
- να αντλεί από διαφορετικές επιστημονικές πειθαρχίες για να εξετάσει την οικογένεια

συνθετικά

γ) ικανοτήτων

- να μελετά κριτικά τη νομοθεσία που αφορά την οικογένεια,
- να μπορεί να προσεγγίσει την οικογένεια ερευνητικά
- να μεταφέρει τη γνώση που απέκτησε στην κατανόηση της οικογενειακής δυναμικής των μικρών μαθητών/τριών στην τάξη του/της

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής ευαισθησίας σε θέματα φύλου
- Άσκηση στον αναστοχασμό
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Ζητήματα στη μελέτη της οικογένειας. Συζητώνται τα πέντε πεδία διαμάχης στη μελέτη της οικογένειας: (α) η έννοια της «οικογένειας», (β) οικογένεια και κοινωνική αλλαγή, (γ) η λειτουργία της οικογένειας, (δ) εξουσία και οικογενειακή ζωή, (ε) οικογένεια ως «πρόβλημα» και προνοιακή μέριμνα.
- Μορφές διαφορετικότητας και βιωμένες πραγματικότητες. Εικόνες διαφορετικών μορφών οικογενειακής ζωής. Επιχειρήματα κατά και υπέρ της οικογένειας.
- Η δυναμική της ελληνικής οικογένειας από το παραδοσιακό στο νεωτερικό πρότυπο. Διακρίνονται σχηματικά τρεις φάσεις στην εξέλιξη της ελληνικής οικογένειας και αντίστοιχα παρατίθενται και σχολιάζονται οι νομοθετικές ρυθμίσεις του οικογενειακού δικαίου την περίοδο πριν από τη μεταρρύθμιση της δεκαετίας του 1980, την περίοδο των μεταρρυθμίσεων-σταθμών της δεκαετίας του 1980 και την περίοδο των νομοθετικών ρυθμίσεων της δεκαετίας του 1990 έως και σήμερα.
- Οικογενειακά συστήματα. Διερεύνηση των τρόπων με τους οποίους οι πεποιθήσεις της οικογένειας διαμορφώνουν μοτίβα δράσης, συναισθημάτων και σκέψεων («Συστήματα οικογενειακών πεποιθήσεων», «Ψυχολογία οικογενειακών κατασκευών», «Κυβερνητική δεύτερης τάξης», «Κονστрукτιβιστική οικογενειακή θεραπεία»). Στην παρουσίαση αυτών των ιδεών λανθάνει η θεραπευτική δουλειά με οικογένειες η οποία έχει προσφέρει πολύτιμες πληροφορίες για τους εσωτερικούς κόσμους των οικογενειών, τα σχήματα των πεποιθήσεων τους και κατ' επέκταση τα σχήματα δράσης τους.
- Από τα οικογενειακά συστήματα και την οικογενειακή θεραπεία η έμφαση περνάει στις έννοιες της κοινωνικής ψυχολογίας και εξετάζονται περισσότερο οι πολιτισμικές και κοινωνικές παρά οι προσωπικές ή οικογενειακές κατασκευές, οι κοινωνικοί ρόλοι και οι κοινωνικές θέσεις παρά οι θέσεις των μελών στις οικογένειες. Εξετάζεται η

μητρική και πατρική φροντίδα, οι διαφυλικόι ρόλοι και η διαπραγμάτευση στα πλαίσια της οικογενειακής δυναμικής. Επιχειρείται έτσι η σύνδεση των κατασκευών και των πολιτιστικών συστημάτων των οικογενειών με τις ιδεολογίες, τα σχήματα εξουσίας, τις κοινωνικές προσδοκίες και τον καταμερισμό εργασίας.

- Αναλύονται τα διαφορετικά ρεύματα της ψυχαναλυτικής σκέψης για την ταυτότητα και την οικογενειακή ζωή. Επίσης επιχειρείται ο συνδυασμός ψυχαναλυτικών εννοιών με κοινωνιολογικές αναλύσεις για την οικογενειακή ζωή. Έμφαση δίνεται στη φεμινιστική θεωρία των αντικειμενοτρόπων σχέσεων.
- Παρουσιάζεται η επίδραση της φεμινιστικής σκέψης στην αντίληψη για την «οικογένεια». Κριτική και αποδόμηση της οικογένειας. Αναδόμηση και εξύμνηση της μητρότητας. Η νέα έμφαση στην πατρότητα.
- Οικογένεια και σχολείο. Αντλώντας από τη θεωρητική προσέγγιση της αλληλεπίδρασης και της συστημικής θεωρίας αναλύεται η σχέση της οικογένειας με το σχολείο και αντλώντας από την ψυχοδυναμική προσέγγιση αναλύονται οι ενδοψυχικές διεργασίες που επιτελούνται τόσο στον εκπαιδευτικό όσο και στον γονιό όταν συναντιούνται.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Πρόσωπο με πρόσωπο και ομαδική εργασία μέσα στην τάξη.

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ
---------------	-----------------	----------

Διαλέξεις	26	
-----------	----	--

Μελέτη και ανάλυση	52	
--------------------	----	--

βιβλιογραφίας		
---------------	--	--

Αυτοτελής μελέτη	47	
------------------	----	--

Σύνολο Μαθήματος	125	
-------------------------	------------	--

(25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος της αξιολόγησης είναι συμπερασματική δοκιμασία

1. Απαιτείται γραπτή εργασία (50%) στην ελληνική γλώσσα.
2. Γραπτή τελική εξέταση (35%) στην

ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει
-ερωτήσεις σωστού-λάθους
-ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής
-ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης
3. Συμμετοχή στο μάθημα (15%)

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Gellert, Sh. Όμοιος ομοίω... ζευγαρώνει. Αθήνα: Διογένης.
- Giddens, A. (2002) *Κοινωνιολογία*. Μετ. Δ. Τσαούσης. Αθήνα: Gutenberg.
- Δουμάνη, Μ. (1989) *Η Ελληνίδα μητέρα άλλοτε και σήμερα*. Αθήνα: Κέδρος.
- Δραγώνα, Θ. (2004) *Οικογένεια και Σχολείο*. Κλειδιά και Αντικλειδιά. Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Δραγώνα, Θ. και Ναζίρη, Δ. (1995) *Οδεύοντας προς την Πατρότητα*. Αθήνα: Εξάντας.
- Elkhaim, M. (2008) *Αν μ'αγαπάς, μη μ'αγαπάς*. Μετ. Ν. Χρηστάκης. Αθήνα: Κέδρος.
- Κατάκη, Χ. (1984) *Οι τρεις ταυτότητες της ελληνικής οικογένειας*. Αθήνα: Κέδρος.
- Μουσούρου, Λ. (2005) *Οικογένεια και οικογενειακή πολιτική*. Αθήνα: Gutenberg.
- Μουσούρου, Λ. και Στρατηγάκη, Μ. (2004) (επιμ.) *Ζητήματα οικογενειακής πολιτικής: Θεωρητικές αναφορές και εμπειρικές διερευνήσεις*. Αθήνα: Gutenberg.
- Muncie, J., Wetherell, M., Langan, M., Dallos, R., & Cochrane, A. (επιμ.) (2008) *Οικογένεια: Η μελέτη και κατανόηση της οικογενειακής ζωής*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Napier, A. (1995) *Το ζευγάρι: Εύθραυστος Δεσμός*. Μετ. Μ. Καΐρη και Η. Ρόκου. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Napier, J. και C. Whitaker (1987) *Οικογένεια Μαζί, Όμως Αλλοιώτικα*. Μετ. Α. Νίκας. Αθήνα: Κέδρος.
- Satir, V. (2011) *Πλάθοντας Ανθρώπους*. Μετ. Λ. Στυλιανούδη. Αθήνα: Κέδρος.
- Skynner, R. και Cleese, J. (1992) *Οικογένεια: Η Σύγχρονη Οδύσσεια*. Μετ. Μ. Σεϊτανίδη. Αθήνα: Κέδρος.
- Skynner, R. (1998) *Οικογενειακές Υποθέσεις*. Μετ. Παπασταύρου. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Τσαμπαρλή, Α. (2011) *Η Ψυχαναλυτική Προσέγγιση της Οικογένειας*. Αθήνα: Ατραπός.
- Τσιάντης, Γ. και Δραγώνα, Θ. (1999) (επιμ.) *Μωρά και Μητέρες*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Watzlawick, P., Beavin, J. & D. Jackson (2005) *Ανθρώπινη Επικοινωνία και οι Επιδράσεις της στην Συμπεριφορά*. Μετ. Α. Γολέμη. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Συναφή επιστημονικά περιοδικά:
- Family Process
- Journal of Family Therapy

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 210 «Μέσα επικοινωνίας και παιδική ηλικία»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	210	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	2 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Μέσα επικοινωνίας και παιδική ηλικία»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		2	5
Εργαστηριακή άσκηση – Φροντιστήριο		1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD367/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων:

- να γνωρίζουν τη βαρύνουσα σημασία των μέσων επικοινωνίας στην κατασκευή της κοινωνικής πραγματικότητας και ειδικότερα στην κατασκευή της παιδικής ηλικίας,
- να γνωρίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις διάφορες μορφές της μιντιακής κουλτούρας των παιδιών στην εποχή της παγκοσμιοποίησης,
- να γνωρίζουν τις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις με τις οποίες αναλύεται η σχέση των παιδιών με τα μέσα επικοινωνίας,
- να γνωρίζουν τη σημασία του ιστορικού, κοινωνικού, πολιτικού,

πολιτισμικού και τεχνολογικού πλαισίου της σχέσης των παιδιών με τα μέσα επικοινωνίας,

- να γνωρίζουν τις βασικές αρχές και τα πορίσματα της έρευνας σχετικά με τις γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές διαστάσεις της σχέσης των παιδιών με τα μέσα επικοινωνίας,
- να γνωρίζουν τα βασικά θέματα του δημόσιου διαλόγου για τη σχέση των παιδιών με τα μέσα επικοινωνίας,
- να γνωρίζουν τη δομή και τις πολιτικές των βιομηχανιών μιντιακών κειμένων για παιδιά στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης,
- να γνωρίζουν τη γλώσσα των διαφόρων μέσων επικοινωνίας και να αναλύουν κριτικά τα μιντιακά κείμενα για παιδιά ή με παιδιά,
- να γνωρίζουν τη σημασία των μέσων επικοινωνίας ως άτυπη μορφή εκπαίδευσης
- να γνωρίζουν το ρόλο και να αναλύουν κριτικά τα εκπαιδευτικά ψυχαγωγικά μιντιακά προϊόντα της αγοράς (edutainment),
- να γνωρίζουν τις βασικές αρχές της εκπαίδευσης στα μέσα επικοινωνίας για παιδιά και ειδικότερα αυτών της προσχολικής ηλικίας.

β) δεξιότητων

- να εντοπίζουν τον τρόπο με τον οποίον τα παιδιά χρησιμοποιούν και κατανοούν τα παραδοσιακά και τα νέα μέσα επικοινωνίας σε διαφορετικά πλαίσια,
- να διακρίνουν το ρόλο που παίζουν τα διάφορα μέσα στην ανάπτυξη, κοινωνικοποίηση και μάθηση των παιδιών,
- να διακρίνει το ρόλο των βιομηχανιών μιντιακών κειμένων για παιδιά στην καταναλωτική συμπεριφορά και την υγεία των παιδιών και τη δημιουργία προτύπων συμπεριφοράς,
- να προσεγγίζουν κριτικά τα κείμενα των μέσων επικοινωνίας και ειδικότερα όσα αφορούν τα παιδιά και την παιδική ηλικία με βάση τις διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις με τις οποίες αναλύονται θέματα σχετικά με την παρουσία και αναπαράσταση των παιδιών στα μέσα επικοινωνίας,
- Να διακρίνουν τους τρόπους με τους οποίους τα μέσα επικοινωνίας συμβάλλουν στην κατασκευή της παιδικής ηλικίας.

γ) ικανοτήτων

- να αντιλαμβάνονται τον ρόλο των μέσων επικοινωνίας στην κοινωνία, να κατανοούν τον τρόπο λειτουργίας τους και τη σχέση τους με την αγορά καθώς και να αναλύουν κριτικά τα κείμενα τους,
- να αναγνωρίζουν τα Μέσα ως ένα από τα πιο σημαντικά και σταθερά «μαθησιακά περιβάλλοντα» του σύγχρονου ανθρώπου για να αντιληφθεί τον κόσμο που τον περιβάλλει και να αναστοχάζονται πάνω στην προσωπική του σχέση με αυτά,
- να αντιλαμβάνονται την αυξανόμενη σημασία των μέσων επικοινωνίας στην ζωή παιδιών ως το πιο σημαντικό κομμάτι της σύγχρονης κουλτούρας τους και να αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα της εκπαίδευσής τους στα μέσα από την προσχολική ηλικία,
- να κατανοούν το ρόλο των εκπαιδευτικών στο σύγχρονο μιντιακό περιβάλλον,
- να εντοπίζουν, αξιολογούν και χρησιμοποιούν μιντιακά κείμενα

(έντυπα, κινηματογραφικές ταινίες, τηλεοπτικά κείμενα, ψηφιακά παιχνίδια, μουσική, κοινωνικά δίκτυα κ.λπ.) για εκπαιδευτικούς σκοπούς,

- να συμμετέχουν στην επιστημονική συζήτηση για τη σχέση των παιδιών με τα μέσα επικοινωνίας με επιχειρήματα που στηρίζονται στη σύγχρονη βιβλιογραφία και έρευνα.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Δυνατότητα αυτόνομης εργασίας
- Δυνατότητα ομαδικής εργασίας
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Στο μάθημα αυτό εξετάζονται οι βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις και οι αρχές της έρευνας με τις οποίες αναλύεται η σχέση των παιδιών με τα μέσα επικοινωνίας. Στόχος του μαθήματος είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές/-τριες τον καθοριστικό ρόλο πλέον των μέσων επικοινωνίας στην κοινωνία και ειδικότερα στην καθημερινή ζωή και την ανάπτυξη των παιδιών, στην κοινωνική κατασκευή της παιδικής ηλικίας και στην αναδιάρθρωση της σχολικής εκπαίδευσης. Μέσω μιας διεπιστημονικής προσέγγισης που αναγνωρίζει την πολύπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ παιδικού κοινού, τεχνολογίας, οικονομίας και μιντιακών κειμένων, στο μάθημα παρουσιάζεται αρχικά η μεταβαλλόμενη φύση του μιντιακού περιβάλλοντος των παιδιών και αναλύονται οι εμπειρίες τους με τα Μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης χωρίς να παραγνωρίζεται η σημασία του ιστορικού, κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου καθώς και των πραγματολογικών δεδομένων που ισχύουν σε κάθε κοινωνία ξεχωριστά. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκεται να κατανοήσουν οι φοιτητές/-τριες τόσο την αναγκαιότητα της συνεχούς, συστηματικής και πολυεπίπεδης μελέτης της σχέσης των παιδιών με τα μέσα επικοινωνίας όσο και τη σημασία της εκπαίδευσής τους στα μέσα επικοινωνίας από την προσχολική ηλικία. Οι βασικοί άξονες γύρω από τους οποίους οργανώνεται η ύλη του μαθήματος είναι: ορισμός των μέσων επικοινωνίας και της παιδικής ηλικίας· ιστορική προσέγγιση των θεωριών και των βασικών αρχών της έρευνας για τη σχέση των παιδιών με τα μέσα επικοινωνίας· πολιτικές της ρύθμισης των μιντιακών κειμένων/προϊόντων για και με παιδιά· ψηφιακή μιντιακή κουλτούρα των παιδιών: τα παιδιά ως χρήστες και παραγωγοί μιντιακών κειμένων/προϊόντων σε διάφορα περιβάλλοντα στην εποχή της παγκοσμιοποίησης· γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές διαστάσεις της σχέσης των παιδιών με τα μέσα επικοινωνίας· δομή και πολιτικές των βιομηχανιών μιντιακών κειμένων/προϊόντων που απευθύνονται σε παιδιά· οπτικοακουστική γλώσσα και αναπαράσταση των παιδιών στα μέσα επικοινωνίας· σχέση εκπαίδευσης και μέσων επικοινωνίας.

1. Εννοιολογικός προσδιορισμός των μέσων επικοινωνίας και της παιδικής ηλικίας: θεωρητικές προσεγγίσεις.
2. Ο διεπιστημονικός χαρακτήρας της έρευνας για τη σχέση των παιδιών με τα μέσα επικοινωνίας: ιστορική προσέγγιση, βασικές αρχές, σύγχρονες

- θεωρίες.
3. Ο δημόσιος διάλογος για τη σχέση των παιδιών με τα μέσα επικοινωνίας και οι πολιτικές ρύθμισης των μιντιακών κειμένων/προϊόντων για και με παιδιά.
  4. Παγκοσμιοποίηση και χαρακτηριστικά της ψηφιακής μιντιακής κουλτούρας των παιδιών: τα παιδιά ως χρήστες και παραγωγοί μιντιακών κειμένων/προϊόντων
  5. Μέσα επικοινωνίας και καταναλωτική συμπεριφορά των παιδιών
  6. Βιομηχανίες μιντιακών κειμένων/προϊόντων για παιδιά: το παράδειγμα της Disney
  7. Γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές διαστάσεις της σχέσης των παιδιών με τα μέσα επικοινωνίας.
  8. Οπτικοακουστική γλώσσα και αναπαράσταση των παιδιών στα μέσα επικοινωνίας.
  9. Μέσα επικοινωνίας και αναδιάρθρωση της σχολικής εκπαίδευσης
  10. Ψυχαγωγικά εκπαιδευτικά ψηφιακά παιχνίδια: από την άτυπη στην τυπική εκπαίδευση
  11. Σύγχρονες τάσεις της εκπαίδευσης στα μέσα επικοινωνίας
  12. Η εκπαίδευση στα μέσα επικοινωνίας στην προσχολική ηλικία.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Πρόσωπο με πρόσωπο, καθοδηγούμενη ομαδική παραγωγή φοιτητών, φροντιστηριακή/ εργαστηριακή προετοιμασία παρουσιάσεων και δημόσιες παρουσιάσεις φοιτητών-κριτική.

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ
---------------	-----------------	----------

Διαλέξεις	26	
-----------	----	--

Μελέτη και ανάλυση της βιβλιογραφίας	52	
--------------------------------------	----	--

Αυτοτελής μελέτη	47	
------------------	----	--

Σύνολο Μαθήματος	125	
-------------------------	------------	--

(5 πιστωτικές μονάδες με 25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική. Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική δοκιμασία και περιλαμβάνει:

1. Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει:

- Ερωτήσεις σωστού λάθους
- Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής
- Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης
- Ανάλυση ενός μιντιακού κειμένου

2. Δίνεται η δυνατότητα εκπόνησης προαιρετικής ατομικής ή ομαδικής εργασίας (2-3 άτομα) η οποία παρουσιάζεται προφορικά στην αίθουσα και αποτελεί μέρος της ύλης του μαθήματος. Το θέμα επιλέγεται σε συνεργασία με τη διδάσκουσα πάνω σε επιμέρους ζητήματα του μαθήματος. Η εργασία έχει προσθετικό χαρακτήρα στη βαθμολογία της γραπτής εξέτασης (μέχρι 3 μονάδες). Ο βαθμός της εργασίας δεν λαμβάνεται υπόψη αν ο βαθμός της γραπτής εξέτασης είναι κάτω της βάσης.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία,

- Βρύζας, Κ., & Τσιτουρίδου, Μ. (2014). *Νέοι και τεχνολογίες της επικοινωνίας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Buckingham, D. (2003/2008) *Εκπαίδευση στα ΜΜΕ* (μτφρ. Γ. Σκαρβέλη). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κούρτη, Ε. (Επιμ.) (2011). *Παιδική Ηλικία και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας* (τόμ. 1 και 2). Αθήνα: Ηρόδοτος.
- Κούρτη, Ε., Σιδηροπούλου, Χ., & Τσίγκρα, Μ. (Επιμ.) (2009). Αφιέρωμα «Παιδική ηλικία και κινηματογράφος. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*. Τεύχος 9.
- Lemish, D. (2007/2009). *Παιδιά και τηλεόραση. Μια παγκόσμια προοπτική* (μτφρ. Α. Γολέμη). Αθήνα: εκδόσεις Τόπος.
- Ντάβου, Μπ. (2005). *Η παιδική ηλικία και τα μαζικά μέσα επικοινωνίας. Μετατροπές της παιδικής κατάστασης*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Σέμογλου, Ο. (2005) (Επιμ.). *Εικόνα και παιδί*. Θεσσαλονίκη: Cannot design publications.
- Χαραμής, Π. (2001) (Επιμ.). *Η αξιοποίηση των Μ.Μ.Ε. στο σχολείο. Δυνατότητες-Όρια-Προοπτικές*. Αθήνα: Εκδόσεις της Σχολής Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά

- *Journal of Children and Media* (<https://www.tandfonline.com/toc/rchm20/current>)
- *The Media Education Research Journal* (<https://merj.info/>)
- *The Journal of Media Literacy Education* (<http://digitalcommons.uri.edu/jmle/>)

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 213 Συμβουλευτική Ψυχολογία

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	213	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Συμβουλευτική Ψυχολογία		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήρια	1	0	
Εργασία με ομάδες			
Εργαστήρια			
Σεμινάρια			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD158/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα αποτελεί το βασικό εισαγωγικό μάθημα στο γνωστικό αντικείμενο της συμβουλευτικής ψυχολογίας. Στόχος του μαθήματος είναι ο/η φοιτητής/τρια να αποκτήσει μια συνολική εικόνα του γνωστικού αντικειμένου της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας στις αρχές, τις μεθόδους και τις θεωρητικές κατευθύνσεις της. Το μάθημα στοχεύει στην κατανόηση από τους/τις φοιτητές/τριες της σπουδαιότητας και της αναγκαιότητας της συμβουλευτικής ψυχολογίας στην κατάρτιση του εκπαιδευτικού καθώς και των εφαρμογών της στο χώρο της εκπαίδευσης.

Στο μάθημα πραγματεύονται τα ζητήματα των ορισμών και των στόχων της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας ως επιστήμης, αναλύεται ο πολυεπιστημονικός της

χαρακτήρας και η σχέση της με άλλους επιστημονικούς κλάδους. Ακόμη, μελετάται η φιλοσοφία, η φύση και οι στόχοι καθώς και η συμβουλευτική διαδικασία. Γίνεται αναφορά στην ιστορία της διεθνώς αλλά και στην Ελλάδα και σκιαγραφείται ο συμβουλευτικός ρόλος του εκπαιδευτικού στο σχολείο και στην τάξη.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα μπορεί σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει το εννοιολογικό περιεχόμενο της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας ως επιστήμης,
- να γνωρίζει τους στόχους και το αντικείμενο της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας,
- να γνωρίζει τους βασικούς ιστορικούς σταθμούς στην εξέλιξη της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας,
- να γνωρίζει τις θεωρίες της συμβουλευτικής ψυχολογίας και των εφαρμογών της για την προαγωγή της εξέλιξης του ατόμου
- να γνωρίζει τις βασικές έννοιες και τα συστήματα μέσω των οποίων οργανώνονται οι σκέψεις και τα φαινόμενα σε κάθε θεωρία.
- να γνωρίζει την πολιτισμική διαφορετικότητα
- να γνωρίζει τη διαδικασία υιοθέτησης προσωπικού μοντέλου συμβουλευτικής εφαρμόσιμου σε ατομικές ή ομαδικές συνεντεύξεις.
- να γνωρίζει τις δεξιότητες επικοινωνίας και συμβουλευτικής.
- να γνωρίζει τρόπους επίτευξης επιτυχημένων διαπροσωπικών σχέσεων.
- να γνωρίζει τον τρόπο προσέγγισης προσωπικής ανάπτυξης και αυτογνωσίας.

β) δεξιοτήτων

- να έχει επίγνωση του προσωπικού του τρόπου επικοινωνίας και να εμπλουτίσει το προσωπικό «ρεπερτόριο» βοηθητικών δεξιοτήτων.
- να αναγνωρίζει και να περιγράφει τις βασικές παραμέτρους μιας βοηθητικής σχέσης.

γ) ικανοτήτων

- να χρησιμοποιεί τις αρχές και τεχνικές της συμβουλευτικής θεωρίας για την επίτευξη αλλαγής η οποία θα διευκολύνει την ανθρώπινη εξέλιξη.
- να μεταφέρει τις αρχές της μάθησης στη συμβουλευτική πρακτική.
- να εδραιώνει και να διατηρεί γνήσιες ανθρώπινες σχέσεις
- να χρησιμοποιεί δεξιότητες ενεργητικής παρακολούθησης και ακρόασης.
- να ερμηνεύει την λεκτική και μη λεκτική συμπεριφορά
- να εφαρμόζει τις βασικές αρχές των κύριων συμβουλευτικών προσεγγίσεων για αυτογνωσία και προσωπικό αναστοχασμό

Γενικές Ικανότητες

- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Ικανότητα αποτελεσματικής επικοινωνίας
- Προαγωγή της ικανότητας αναστοχασμού και της προσωπικής αυτογνωσίας

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εισαγωγή στο γνωστικό αντικείμενο, στις αρχές, τις μεθόδους και τις θεωρητικές κατευθύνσεις της συμβουλευτικής ψυχολογίας. Ειδικότερα ζητήματα που εξετάζονται περιλαμβάνουν την φιλοσοφία, τη φύση και τους στόχους της συμβουλευτικής ψυχολογίας, καθώς και τη συμβουλευτική διαδικασία. Η Συμβουλευτική Ψυχολογία είναι ένας από τους εφαρμοσμένους κλάδους της Ψυχολογίας που στόχο έχει να βοηθήσει τον άνθρωπο να: α) ξεκαθαρίσει σκέψεις και συναισθήματα, β) να ξεπεράσει δυσκολίες, γ) να μάθει περισσότερα για τον εαυτό του. Η θεωρία και η πρακτική της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας δίνει έμφαση σε ζητήματα α) αυτογνωσίας, β) αποτελεσματικής επικοινωνίας (στην οικογένεια, στη συντροφική σχέση, στην ομάδα, σε οργανωτικά πλαίσια), γ) επίλυσης συγκρούσεων, δ) θέσπισης προσωπικών στόχων, ε) ενδυνάμωσης προτερημάτων. Απώτερος στόχος είναι να προωθηθεί η βέλτιστη λειτουργικότητα και ποιότητα ζωής των ανθρώπων. Όλα τα παραπάνω ζητήματα αναλύονται μέσα από το πρίσμα των βασικότερων θεωριών της συμβουλευτικής ψυχολογίας.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.		
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ			
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ
	Διαλέξεις	25	
	Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας	40	
	Διαδραστική διδασκαλία	20	
	Αυτοτελής μελέτη	40	
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική δοκιμασία 1.Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει:</p>		

- Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής
  - Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης
  - Ερωτήσεις σωστού λάθους
  - Ερωτήσεις συμπλήρωσης σωστού όρου
  - Ερωτήσεις ανάγνωσης και κριτικής ανάλυσης σύντομου κειμένου-αρθρογραφίας
- 2. Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης φοιτητών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις:**
- 2α.** Προφορική εξέταση στην ελληνική ή στην ελληνική νοηματική γλώσσα με τη παρουσία διερμηνέα (100%):
- Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης
  - Ερωτήσεις ανάγνωσης και κριτικής ανάλυσης σύντομου κειμένου-αρθρογραφίας
- 2β.** Προφορική εξέταση στην ελληνική ή στην ελληνική νοηματική γλώσσα με τη παρουσία διερμηνέα (50%) και γραπτή εργασία ή στη γραφή Braille(50%):
- Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης
  - Γραπτή εργασία βιβλιογραφικής επισκόπησης

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Γιοβαζολιάς, Θ. & Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (Επιμ. Έκδ). *Συμβουλευτική Ψυχολογία: Εφαρμογές και Προκλήσεις*. Αθήνα: Πεδίο
- Corey, G. (2007). *Θεωρία και πρακτική της συμβουλευτικής και της ψυχοθεραπείας*. Αθήνα: Έλλην
- Μαλικιώση – Λοΐζου, Μ. (2006). Αρχές Συμβουλευτικής Προσέγγισης των γυναικών. Στο Μ. Μαλικιώση- Λοΐζου, Δ. Σιδηροπούλου – Δημακάκου & Γ. Κλεφτάρας (Επιμ.). *Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στις Γυναίκες*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μ. Μαλικιώση – Λοΐζου (2007)(επιμ.). *Συμβουλευτική Ψυχολογία: Σύγχρονες Προσεγγίσεις* Αθήνα: Ατραπός.
- Μαλικιώση – Λοΐζου, Μ. (2008). Η πολυπολιτισμική διάσταση της ενσυναίσθησης. *Ψυχολογία*, 15 (1), 1 – 15.
- Μαλικιώση-Λοΐζου,Μ. (2012). *Συμβουλευτική Ψυχολογία (αναθεωρημένη έκδοση)*. Αθήνα: Πεδίο.
- Μαλικιώση – Λοΐζου, Μ. & Παπαστυλιανού, Α. (2009)(Επιμ.). *Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στους άνδρες*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Μαλικιώση- Λοΐζου, Μ., Σιδηροπούλου – Δημακάκου, Δ., & Κλεφτάρας, Γ. (2006)(Επιμ.). *Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στις Γυναίκες*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- McLeod. J. (2003). *Εισαγωγή στη Συμβουλευτική*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- *Ψυχολογία*

- *Hellenic Journal of Psychology*
- *Journal of Counseling Psychology*, American Psychological Association
- *The Counseling Psychologist*, Sage Publications
- *The European Journal of Counselling Psychology*
- *International Journal of Psychology and Counselling*

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 214 Συμβουλευτικές δεξιότητες στην εκπαίδευση

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	214	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	6ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Συμβουλευτικές δεξιότητες στην εκπαίδευση		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Εργαστηριακή Άσκηση	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	213 Συμβουλευτική Ψυχολογία		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)			

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα είναι δομημένο σε αλληλεπιδραστική συμμετοχική παρακολούθηση. Στόχος του μαθήματος είναι ο/η φοιτητής/τρια να αποκτήσει μια συνολική εικόνα του τρόπου με τον οποίο δομείται και διεξάγεται μια αποτελεσματική διαπροσωπική επικοινωνία και συμβουλευτική. Το μάθημα στοχεύει στην κατανόηση από τους/τις φοιτητές/τριες της σπουδαιότητας της αποτελεσματικής επικοινωνίας και συμβουλευτικής στην

εκπαίδευση και στις ανθρώπινες σχέσεις γενικότερα.

Στο μάθημα πραγματεύονται τα ζητήματα της καλής διαπροσωπικής επαφής, μέσω της ανάπτυξης της ενσυναίσθησης, του αμοιβαίου σεβασμού και εμπιστοσύνης προκειμένου να βοηθηθεί η επικοινωνία. Μελετάται η φύση, οι στόχοι και τα στάδια της συμβουλευτικής διαδικασίας. Σκιαγραφείται ο συμβουλευτικός ρόλος του εκπαιδευτικού στο σχολείο και στην τάξη.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα μπορεί σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τις βασικές αρχές της επικοινωνιακής-συμβουλευτικής συνομιλίας
- να γνωρίζει τις δεξιότητες επικοινωνίας και συμβουλευτικής.
- να γνωρίζει τρόπους επίτευξης επιτυχημένης συμβουλευτικής διαδικασίας
- να γνωρίζει τη δομή και τα στάδια εξέλιξης της συμβουλευτικής σχέσης,
- να γνωρίζει και να μπορεί να εκτιμήσει την πρακτική εφαρμογή των επιμέρους δεξιοτήτων της συμβουλευτικής διαδικασίας

β) δεξιοτήτων

- να έχει επίγνωση του προσωπικού τρόπου επικοινωνίας και να εμπλουτίσει το προσωπικό «ρεπερτόριο» βοηθητικών δεξιοτήτων.
- να αναγνωρίζει και να περιγράφει τις βασικές παραμέτρους μιας βοηθητικής σχέσης.
- να αναγνωρίζει τις διακριτές διαφορές των βασικών διευκολυντικών επικοινωνιακών και συμβουλευτικών τεχνικών

γ) ικανοτήτων

- να μεταφέρει τις αρχές της μάθησης στη συμβουλευτική πρακτική.
- να εδραιώνει και να διατηρεί γνήσιες ανθρώπινες σχέσεις
- να χρησιμοποιεί δεξιότητες ενεργητικής παρακολούθησης και ακρόασης.
- να ερμηνεύει την λεκτική και μη λεκτική συμπεριφορά.
- να διαθέτει πλούσιο απόθεμα επικοινωνιακών και συμβουλευτικών δεξιοτήτων
- να έχει αυτογνωσία και αυτοεπίγνωση στις διάφορες επικοινωνιακές στιγμές
- να χρησιμοποιεί την προσωπική του αυτογνωσία και αυτοεπίγνωση για πιο αποτελεσματική επικοινωνία με τους μαθητές του

Γενικές Ικανότητες

- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

- Δεξιότητες αναστοχασμού
- Ικανότητα δημιουργικής παρουσίας σε ομάδα με αλληλεπιδραστική δομή και απαιτήσεις αυτοαποκάλυψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ευαισθητοποίηση στο σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η συμβουλευτική ψυχολογία στο χώρο της εκπαίδευσης. Εξετάζεται η συμβουλευτική διαδικασία μέσα από μια πρακτική προσέγγιση που θα βοηθήσει τους φοιτητές/τριες να μάθουν πως πρέπει να διεξάγεται μια αποτελεσματική διαπροσωπική επικοινωνία και συμβουλευτική. Περιλαμβάνει βασικές αρχές της επικοινωνιακής-συμβουλευτικής συνομιλίας, τρόπους καλύτερης συμβουλευτικής προσέγγισης, τη δομή και τα στάδια εξέλιξης της συμβουλευτικής σχέσης, καθώς και την επίβλεψη, ανάλυση και εκτίμηση της πρακτικής εφαρμογής των επιμέρους δεξιοτήτων της συμβουλευτικής διαδικασίας. Το σεμινάριο έχει διαδραστική μορφή με συνεχή εξάσκηση στις δεξιότητες συμβουλευτικής και επικοινωνίας και βιωματικές ασκήσεις που στόχο έχουν να βοηθήσουν τους φοιτητές/φοιτήτριες να αφομοιώσουν πρακτικά όλα τα παραπάνω.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	20
	Διαδραστική διδασκαλία	40
	Εργαστηριακή Άσκηση	35
	Ανάθεση εργασιών	20
	Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας	10
	Σύνολο Μαθήματος	125
	(25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική δοκιμασία</p>	

Ενεργή συμμετοχή σε διαδραστικές ασκήσεις (40%)

Επίλυση προβλημάτων (10%)

Εργαστηριακή εργασία (50%)

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Geldard & Geldard (2011). *Η συμβουλευτική ψυχολογία στα παιδιά*.

Αθήνα: Πεδίο.

Geldard, K., Geldard, D. (2003). *Counselling Skills in Everyday Life*. New York: Palgrave Macmillan.

Hough, M. (2006). *Counselling Skills and Theory*. London: Hodder Arnold.

Kottler, J. & Kottler, E. (2007). *Counseling skills for Teachers*. Thousand Oaks: Corwin Press.

Λοΐζου, Φ., Μπενέτου, Α., Σουρλαντζή, Α. & Τσερμίδου, Λ. (2013) Ευαισθητοποίηση νηπιαγωγών στο προσωποκεντρικό μοντέλο: Εκπαίδευση σε δεξιότητες επικοινωνίας και συμβουλευτικής. Στο Στο Θ. Γιοβαζολιάς, & Μ. Μαλικιώση-Λοΐζου, (Επιμ. Έκδ). *Συμβουλευτική Ψυχολογία: Εφαρμογές και Προκλήσεις*. Αθήνα: Πεδίο.

Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (2011). *Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Πεδίο.

Μπρούζος, Α. (2009). *Ο εκπαιδευτικός ως λειτουργός συμβουλευτικής*.

Αθήνα: Gutenberg.

Nathan, R. & Hill, L. (2006). *Επαγγελματική Συμβουλευτική. Η Συμβουλευτική Προσέγγιση της Επαγγελματικής Επιλογής και Σταδιοδρομίας* (2^η έκδοση). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Nelson – Jones, R. (2009). *Βασικές Δεξιότητες Συμβουλευτικής. Ένα εγχειρίδιο για βοηθούς*. Αθήνα: Πεδίο.

Πολεμικός, Ν. & Κοντάκος, Α. (2007) (Επιμ.). *Μη -λεκτική επικοινωνία: Σύγχρονες θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Σπόντα, Ε. & Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (2005). Ο διάλογος για τα συναισθήματα: παράγοντας γνωστικής ανάπτυξης των παιδιών. *Γέφυρες*, 22, 28-32 & 49-57.

Verderber, R. & Verderber, K. (2006). *Δεξιότητες διαπροσωπικής επικοινωνίας*. Αθήνα: Έλλην.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Journal of Counseling and Development, Wiley editions

The International Journal for the advancement of counseling, Springer

Counselling Psychology Quarterly, Routledge publishers

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 215 «Ψυχολογία της Εκπαίδευσης»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	215	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	4 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Ψυχολογία της Εκπαίδευσης»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήριο	1	0	
Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο 4.			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Συνιστάται η επιτυχής ολοκλήρωση του υποχρεωτικού μαθήματος του πρώτου έτους «Ανάπτυξη του Παιδιού Ι».		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://eclass.uoa.gr/courses/PRIMEDU276/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Πρόκειται για ένα από τα μαθήματα της Ενότητας Ψυχολογίας του Προγράμματος Σπουδών και αφορά κυρίως τις εφαρμογές της Ψυχολογίας στο πεδίο της Εκπαίδευσης. Εξετάζονται θεωρητικά μοντέλα, ερευνητικά δεδομένα και πρακτικές/πολιτικές από ποικίλους βασικούς και εφαρμοσμένους κλάδους της Ψυχολογίας, όπως της Αναπτυξιακής, της Γνωστικής, της Κοινωνικής, της Συμβουλευτικής και της Κλινικής Ψυχολογίας, κατά την αξιοποίησή τους στα εκπαιδευτικά πλαίσια. Η εστίαση είναι στο

παιδί, με έμφαση στην προσχολική και σχολική ηλικία, στον εκπαιδευτικό, στη σχολική κοινότητα και στις σχέσεις σχολείου-οικογένειας.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος, ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- Να γνωρίζει τις βασικές θεωρίες μάθησης, παλαιότερες και σύγχρονες.
- Να γνωρίζει ένα εύρος πειραμάτων και ερευνητικών ευρημάτων που σχετίζονται με τις θεωρίες μάθησης.
- Να γνωρίζει τις βασικές θεωρίες κινήτρων.
- Να γνωρίζει ένα εύρος ερευνητικών ευρημάτων που σχετίζονται με τις θεωρίες κινήτρων.
- Να γνωρίζει τρόπους ενίσχυσης των κινήτρων των παιδιών.
- Να γνωρίζει τρόπους προαγωγής της σχέσης μεταξύ παιδαγωγών και παιδιών, κυρίως με βάση το θεωρητικό πλαίσιο της αναπτυξιακής θεωρίας του δεσμού.
- Να γνωρίζει τις βασικές δυσκολίες προσαρμογής των παιδιών, ιδίως στο εκπαιδευτικό πλαίσιο, καθώς και αποτελεσματικούς τρόπους διαχείρισής τους.
- Να γνωρίζει ποικίλες ψυχαναλυτικές προσεγγίσεις της ανάπτυξης και της μάθησης του παιδιού.

β) δεξιοτήτων

- Να αξιοποιεί στην πράξη τις θεωρίες μάθησης, με στόχο να διευκολύνει τα παιδιά να μαθαίνουν αποτελεσματικά σε πολλαπλά επίπεδα.
- Να εφαρμόζει κατάλληλους τρόπους ενίσχυσης των κινήτρων των παιδιών.
- Να αξιοποιεί στην πράξη τη θεωρία του δεσμού για την προαγωγή της σχέσης του παιδαγωγού με τα παιδιά.
- Να εφαρμόζει αποτελεσματικούς τρόπους διαχείρισης των ποικίλων δυσκολιών προσαρμογής των παιδιών.
- Να υιοθετεί παιδαγωγική στάση που διαπνέεται κυρίως από τη γνώση των ψυχαναλυτικών θεωρήσεων της ανάπτυξης και της μάθησης.

γ) ικανοτήτων

- Να αναγνωρίζει κρίσιμες διαφορές στις θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις της μάθησης και της προσαρμογής του παιδιού στο σχολείο.
- Να επιλέγει την κατάλληλη προσέγγιση με βάση την εκτίμηση της κατάστασης στο εκπαιδευτικό πλαίσιο.
- Να αποφεύγει σοβαρά παιδαγωγικά σφάλματα, που μπορεί να έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στην ανάπτυξη και την προσαρμογή του παιδιού στο εκπαιδευτικό πλαίσιο.
- Να έχει αυξημένη ευαισθησία απέναντι στις ατομικές διαφορές, τις ιδιαιτερότητες και τη διαφορετικότητα των παιδιών.
- Να δίνει έμφαση στην προσωπική ανάπτυξη και την αυτογνωσία του ως παιδαγωγός.

Γενικές Ικανότητες

- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων.
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Θεωρίες μάθησης: κλασική εξαρτημένη μάθηση, συντελεστική εξαρτημένη μάθηση, κοινωνική γνωστική μάθηση, γνωστικός κονστрукτιβισμός, κοινωνικο-πολιτισμικός κονστрукτιβισμός, θεωρία του Jerome Bruner.
- Κίνητρα, θεωρίες κινήτρων, τρόποι ενίσχυσης κινήτρων.
- Προαγωγή της σχέσης παιδαγωγών – παιδιών, με βάση την αναπτυξιακή θεωρία του δεσμού.
- Δυσκολίες προσαρμογής των παιδιών και η διαχείρισή τους.
- Ψυχαναλυτικές προσεγγίσεις της ανάπτυξης και της μάθησης, με έμφαση στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Γραπτή εξέταση	4
	Προετοιμασία συμμετοχής στη γραπτή εξέταση	30
	Αυτοτελής προσωπική μελέτη	40
	Συγγραφή εργασίας	25
	Σύνολο Μαθήματος	
	(25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.	

Η μέθοδος αξιολόγησης περιλαμβάνει:

Γραπτή τελική ατομική εξέταση με ερωτήσεις ανάπτυξης δοκιμίων και Συγγραφή εργασίας (80% και 20%, αντίστοιχα).

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Bigge, M. L., & Shermis, S. S. (2009). *Θεωρίες μάθησης για εκπαιδευτικούς*. Αθήνα: Πατάκης.

Bruner, J. (2004). *Δημιουργώντας ιστορίες: Νόμος, λογοτεχνία, ζωή*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Bruner, J. (2007). *Ο πολιτισμός της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Γαλανάκη, Ε. (2011). *Θέματα αναπτυξιακής ψυχολογίας: Γνωστική - κοινωνική - συναισθηματική ανάπτυξη*. Αθήνα: Διάδραση.

Γαλανάκη, Ε. (2015). *Προαγωγή της σχέσης μαθητή – δασκάλου: Πρόγραμμα Ο Χρόνος της Αποταμίευσης*. Αθήνα: Εργαστήριο Ψυχολογίας ΠΤΔΕ, ΕΚΠΑ.

http://psychlab.primedu.uoa.gr/fileadmin/psychlab.primedu.uoa.gr/uploads/Pdf/Drastiriotites/Kataskeui_Ylikou/Proagwgi_tis_Sxesis_Mathiti_Xronos_Apotamieusis.pdf

Elliott, S. N., Kratochwill, T. R., Cook, J. L., & Travers, J. F. (2008). *Εκπαιδευτική ψυχολογία: Αποτελεσματική διδασκαλία, αποτελεσματική μάθηση*. Αθήνα: Gutenberg.

Freud, A. (1991). *Παιδαγωγική ψυχανάλυση*. Αθήνα: Επίκουρος.

Freud, S. (1991). *Η σεξουαλική διαφώτιση του μικρού παιδιού*. Αθήνα: Επίκουρος.

Freud, S. (2014). *Τρεις μελέτες για τη σεξουαλική θεωρία*. Αθήνα: Πλέθρον.

Gaonach, D. & Golder, C. (2003) (Επιμ. Έκδ.). *Εγχειρίδιο ψυχολογίας για την εκπαίδευση*. Τόμος Α΄ & Τόμος Β΄. Αθήνα: Πατάκης.

Klein, M. (1979). *Η ψυχανάλυση των παιδιών*. Αθήνα: Πύλη.

Σάλτζμπεργκερ-Ουίτενμπεργκ, Ι., Χένρι, Τζ., Όσμπορν, Έ. (1996). *Η συναισθηματική εμπειρία της μάθησης και της διδασκαλίας*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Μοκό, Ζ. (2007). *Ψυχανάλυση και εκπαίδευση*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Schunk, D. H. (2010). *Θεωρίες μάθησης: Μια εκπαιδευτική προσέγγιση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Schunk, D. H., Pintrich, P. R., & Meece, J. (2010). *Τα κίνητρα στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.

Slavin, R. E. (2007). *Εκπαιδευτική ψυχολογία: Θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Stapleton, M. (2011). *Εκπαιδευτική ψυχολογία*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Winnicott, D. W. (2007). *Από την παιδιατρική στην ψυχανάλυση*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Winnicott, D. W. (2009). *Το παιδί, η οικογένεια και ο εξωτερικός του κόσμος*. Αθήνα:

Καστανιώτης.

Winnicott, D. W. (2009). *Το παιδί, το παιχνίδι και η πραγματικότητα*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Winnicott, D. W. (2016). *Διαδικασίες ωρίμανσης και διευκολυντικό περιβάλλον: Μελέτες για τη θεωρία της συναισθηματικής ανάπτυξης*. Τρίκαλα: Επέκεινα.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Ψυχολογία, Το Περιοδικό της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας

Παιδαγωγική Επιθεώρηση, Το Περιοδικό της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος

Journal of Educational Psychology

Educational Psychologist

Educational Psychology

Educational Psychology Review

Contemporary Educational Psychology

British Journal of Educational Psychology

Journal of School Psychology

School Psychology Quarterly

School Psychology International

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 216 ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	216	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	4 ^ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήρια	1	0

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υποβάθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD423/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχος του μαθήματος είναι να παρουσιάσει και να εξετάσει τις κυριότερες θεωρητικές προσεγγίσεις για τη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών και ειδικότερα για τον τρόπο που συλλογίζονται και μαθαίνουν. Το μάθημα θα κινηθεί σε δυο κατευθύνσεις. Αρχικά θα παρουσιαστούν οι κυριότερες θεωρητικές απόψεις όπως η θεωρία του Piaget, η θεωρία του Vygotsky και οι σύγχρονες κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες, η προσέγγιση της επεξεργασίας των πληροφοριών, οι θεωρίες αναδιοργάνωσης της γνώσης και θα εξεταστούν κριτικά οι διάφορες θεωρητικές απόψεις και οι πειραματικές εργασίες στο χώρο της γνωστικής ψυχολογίας. Σε ένα δεύτερο επίπεδο θα εξεταστούν πιο συγκεκριμένες πλευρές της σκέψης των παιδιών: η ανάπτυξη της μνήμης και της αντίληψης, η εννοιολογική κατανόηση και η ανάπτυξη βασικών εννοιών (αριθμός, χώρος, χρόνος, νους) και θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα εμπειρικών μελετών. Τα παραπάνω θα συζητηθούν στο πλαίσιο της συμφιλίωσης της κατασκευαστικής θεωρίας του Piaget και της εμφυτοκρατικής θεωρίας και θα γίνει μια προσπάθεια να συνδεθούν με την εκπαιδευτική πράξη.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα είναι ικανοί σε επίπεδο:

Γνώσεων:

- να γνωρίζουν τις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της γνωστικής ανάπτυξης
- να γνωρίζουν την κριτική σχετικά με κάθε θεωρητική προσέγγιση και τα εμπειρικά δεδομένα που υποστηρίζουν την κάθε θεωρητική άποψη
- να γνωρίζουν τη διαμάχη ανάμεσα στον εποικοδομισμό του Piaget και την εμφυτοκρατική θεωρία και τα εμπειρικά δεδομένα από τις νευροεπιστήμες
- να εισαχθούν στη συμβολή του κοινωνικού κόσμου στη σκέψη των παιδιών (κοινωνική αλληλεπίδραση, επίδραση εργαλείων πολιτισμού, μαθητεία)
- να γνωρίζουν πιο εξειδικευμένες πλευρές της σκέψης των παιδιών: την αντίληψη, τη μνήμη και την κατανόηση εννοιών
- να περιγράφουν την ανάπτυξη βασικών εννοιών (αριθμός, χρόνος, χώρος, νους)

- να κατανοούν τις διεργασίες μέσω των οποίων συντελείται η γνωστική ανάπτυξη κατά τη βρεφική και παιδική ηλικία και τους παράγοντες που επηρεάζουν την αναπτυξιακή αλλαγή
- να γνωρίζουν τις πρακτικές συμβολές της έρευνας στη σκέψη των παιδιών και στην εκπαιδευτική πράξη

Δεξιότητων:

- να εξηγούν τις διαφορές ανάμεσα στις θεωρητικές προσεγγίσεις
- να προσδιορίζουν τη συμβολή των εμπειρικών δεδομένων και των σύγχρονων ερευνητικών ευρημάτων στη μελέτη της γνωστικής ανάπτυξης
- να αναγνωρίζουν τις προεκτάσεις των θεωριών για την εκπαίδευση και τις επιρροές σε παιδαγωγικές πρακτικές
- να διακρίνουν τη συμβολή των κοινωνικών και πολιτισμικών παραμέτρων στη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών
- να αξιολογούν τη σύνδεση βασικών εννοιών κάθε θεωρητικής προσέγγισης με την ανάπτυξη των παιδιών και την εκπαίδευση
- να επεξεργάζονται κριτικά σχετική με το θέμα βιβλιογραφία

Ικανοτήτων:

- να μελετούν κριτικά διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις και να αναθεωρούν τη συμβολή τους στην ερμηνεία της γνωστικής ανάπτυξης των παιδιών
- να αξιολογούν τις διάφορες μεθοδολογίες και τους πειραματικούς σχεδιασμούς
- να συμπεραίνουν τις προεκτάσεις των θεωριών για την εκπαίδευση
- να βελτιώσουν την αναλυτική τους ικανότητα και την ικανότητα δόμησης επιχειρηματολογίας σε συναφή θέματα
- να αναλύουν με κριτικό τρόπο σημαντικές ερευνητικές δημοσιεύσεις στο χώρο της μελέτης της γνωστικής ανάπτυξης

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Ομαδική εργασία
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Εισαγωγή στην ψυχολογία της γνωστικής ανάπτυξης
- Η θεωρία του Jean Piaget για τη γνωστική ανάπτυξη
- Κοινωνικοπολιτισμικές Θεωρίες I: Η θεωρία του Lev Vygotsky για τη γνωστική ανάπτυξη
- Κοινωνικοπολιτισμικές Θεωρίες II: Σύγχρονες θεωρίες (Lave, Greeno, Η θεωρία της δραστηριότητας)
- Θεωρίες Επεξεργασίας Πληροφοριών
- Θεωρίες Αναδιοργάνωσης γνώσεων σε ειδικούς τομείς
- Θεωρίες Εννοιολογικής Ανάπτυξης

- Εννοιολογική ανάπτυξη βασικών εννοιών I: χρόνος, χώρος, αριθμός
- Εννοιολογική ανάπτυξη βασικών εννοιών II: θεωρία του νου
- Ανάπτυξη Αντίληψης
- Ανάπτυξη Μνήμης
- Αρχιτεκτονική βρεφικού νου: Συμφιλιώνοντας τον εποικοδομισμό με την εμφυτοκρατική θεωρία
- Συμπεράσματα για το παρόν-Προκλήσεις για το μέλλον

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο, φροντιστηριακή προετοιμασία παρουσιάσεων, παρουσιάσεις φοιτητών	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικό υλικό, σημειώσεις και παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και Ανάλυση Βιβλιογραφίας	26
	Παρουσίαση ομαδικής εργασίας	30
	Φροντιστήριο	13
	Συγγραφή εργασιών	30
	Σύνολο Μαθήματος	(10) 125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική:</p> <p>Παρουσίαση ομαδικής εργασίας στην τάξη (20%): η παρουσίαση αφορά προτεινόμενα θέματα συναφή με το περιεχόμενο μαθήματος, βάσει συγκεκριμένων κειμένων που θα προταθούν στο πλαίσιο του μαθήματος. Οι παρουσιάσεις ενσωματώνονται στις αντίστοιχες θεματικές ενότητες του μαθήματος.</p> <p>Συγγραφή σύντομων εργασιών/δοκιμίων (10%): σε κάθε θεματική ενότητα προτείνονται διάφορα ερωτήματα που οι φοιτητές/τριες καλούνται σύντομα να αναπτύξουν βασιζόμενοι στα προτεινόμενα κείμενα και στη σχετική βιβλιογραφία.</p> <p>Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής (70%): με την</p>	

ολοκλήρωση των θεματικών ενοτήτων

Τα κριτήρια αξιολόγησης ανακοινώνονται στο e-class.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

- Astington, J. W., Harris, P. L., & Olson, D. R. (1988). *Developing Theories of Mind*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Bransford, J. D., Brown, A. L., & Cocking, R. R., (1999). *How people learn: Brain, Mind, Experience and School*. National Academy Press: Washington, D.C.
- Carey, S. (2009). *The Origin of Concepts*. New York: Oxford University Press.
- Carey, S., & Gelman, R. (1991). *The epigenesis of mind*. LEA, Hillsdale, New Jersey.
- Donaldson, M. (1991). *Η σκέψη των παιδιών*. (Επιμ. Σ.Βοσνιάδου), Εκδόσεις Gutenberg.
- Eysenk, M.W. & Keane, M.T., (1995). *Cognitive Psychology. A Student's Handbook*. Psychology Press Ltd, UK.
- Karmiloff-Smith, A. (1995). *Beyond modularity: A developmental perspective on cognitive science*. MIT press.
- Lave, J. (1988). *Cognition in practice: Mind, mathematics and culture in everyday life*. Cambridge University Press.
- Luria, A.R. (1995). *Γνωστική ανάπτυξη*, (Επιμ. Α. Κωσταρίδου-Ευκλείδη), Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.
- Perner, J. (1991). *Understanding the representational mind*. Cambridge, MA: Bradford Books. MIT Press
- Rogoff, B. (1990) *Apprenticeship in Thinking. Cognitive Development in social Context*. N.Y.: Oxford University Press.
- Siegler, R. (2002). *Πώς σκέφτονται τα παιδιά*. (Επιμ. Σ. Βοσνιάδου), Εκδόσεις Gutenberg.
- Vygotsky, L.S. (1997). *Νους στην Κοινωνία*, (Επιμ. Σ. Βοσνιάδου), Εκδόσεις Gutenberg.
- Wadsworth, B.J. (2001). *Η θεωρία του Piaget για τη γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη: Τα θεμέλια του κονστρουκτιβισμού*, Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Wood, D. (1998). *How Children Think and Learn*. USA: Blackwell Publishing.
- Βοσνιάδου, Σ. (1992). *Κείμενα Εξελικτικής Ψυχολογίας, Β' τόμος: Σκέψη*, (Επιμ. Σ.Βοσνιάδου), Εκδόσεις Gutenberg.
- Βοσνιάδου, Σ., (2001). *Εισαγωγή στην Ψυχολογία. Τόμος Α: Βιολογικές, Αναπτυξιακές και Συμπεριφοριστικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Σειρά Ψυχολογία, Gutenberg
- Παπαδοπούλου, Κ. (2009). *Η ζώνη εγγύτερης ανάπτυξης στη θεωρία του L.S. Vygotsky*. Αθήνα: Gutenberg.

Άρθρα:

- Baillargeon, R. (1994). How do infants learn about the physical world?. *Current Directions in Psychological Science*, 3(5), 133-140.
- Brown, J. S., Collins, A., & Duguid, P. (1989). Situated cognition and the culture of learning. *Educational researcher*, 18(1), 32-42.
- Case, R. (1998). The development of conceptual structures. *Handbook of child psychology*, 2, 745-800.
- Dehaene, S., Izard, V., Pica, P., & Spelke, E. S. (2006). Core knowledge of geometry in an Amazonian indigene group. *Science*, 311, 381-384
- Flavell, J. H. (1999). Cognitive development: Children's knowledge about the mind. *Annual review of psychology*, 50(1), 21-45.
- Flavell, J. H. (2004). Theory-of-mind development: Retrospect and prospect. *Merrill-Palmer Quarterly*, 50(3), 274-290.
- Hatano, G., & Miyake, N. (1991). What does a cultural approach offer to research on learning?. *Learning and Instruction*, 1(3), 273-281.
- Inagaki, K., & Hatano, G. (2006). Young children's conception of the biological world. *Current Directions in Psychological Science*, 15(4), 177-181.
- Siegler, R. S. (2000). The rebirth of children's learning. *Child development*, 71(1), 26-35.
- Vosniadou, S. (1991). Are we ready for a psychology of learning and culture?. *Learning and Instruction*, 1(3), 283-287.
- Wellman, H.M., & Gelman, S.A. (1992). Cognitive Development: Foundational theories in core domains, *Annual Review of Psychology*, 43, 337-375.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Child Development

Developmental Psychology

Cognitive Development

Ψυχολογία

Νόησις

**ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 220 «ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ
ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ»**

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	220	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	8ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήριο	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD422/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα αυτό έχει διττό στόχο, καθώς αφενός στοχεύει στην εμπάθυνση των γνώσεων των φοιτητών/τριών στο πεδίο των διαπροσωπικών σχέσεων των μικρών παιδιών (βρεφών και νηπίων), αφετέρου, δε, εξετάζει τη σύνδεση της πιθανής αποτυχίας ή διαστρέβλωσης των σχέσεων αυτών με την εμφάνιση ψυχοπαθολογίας. Η προσέγγιση και εξέταση των διαπροσωπικών σχέσεων θα γίνει με βάση την ψυχοδυναμική θεωρία, καθώς θεωρείται ότι αυτή προσφέρει ένα πλήρες μοντέλο κατανόησης και επεξεργασίας των διαπροσωπικών σχέσεων, που θα μπορεί να φανεί χρήσιμο στην κατανόηση των διαπροσωπικών

σχέσεων έτσι όπως εμφανίζονται (όπως έχουν διαμορφωθεί στο οικογενειακό πλαίσιο) και εξελίσσονται μέσα στην πλαίσιο μία τάξης νηπιαγωγείου, μεταξύ των παιδιών, αλλά και μεταξύ των δασκάλων και των παιδιών, των δασκάλων και των γονέων και των δασκάλων μεταξύ τους. Πιο αναλυτικά, το μάθημα στοχεύει στα ακόλουθα:

- Κατανόηση της κεντρικής σημασίας της διαπροσωπικής επικοινωνίας και των διαπροσωπικών σχέσεων για την ανάπτυξη του παιδιού, με έμφαση στην ψυχοδυναμική κατανόηση των σχέσεων
- Εξοικείωση των φοιτητών/τριών με το γνωστικό αντικείμενο της αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας: βασικές αρχές, θεωρητικά μοντέλα, τρόποι ταξινόμησης, διαγνωστικά εγχειρίδια
- Εξοικείωση με μεθοδολογίες παρατήρησης, έρευνας και παρέμβασης στις διαπροσωπικές σχέσεις στις μικρές ηλικίες
- Κατανόηση της σχέσης της δυσλειτουργίας στη διαπροσωπική επικοινωνία με την ψυχοπαθολογία. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στο φάσμα του αυτισμού. Τονίζεται παράλληλα η σημασία των πρώιμης παρέμβασης με εστίαση στις διαπροσωπικές σχέσεις.
- Προς την επίτευξη των στόχων του μαθήματος, θα γίνουν διαλέξεις όχι μόνο από τη διδάσκουσα αλλά και από προσκεκλημένους ειδικούς που εστιάζουν την ερευνητική τους εργασία σε συγκεκριμένο τομέα της ανάπτυξης των διαπροσωπικών σχέσεων στις μικρές ηλικίες.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει την κεντρική σημασία της ανάπτυξης των διαπροσωπικών σχέσεων στην γενικότερη ανάπτυξη των παιδιών
- να γνωρίζει το εννοιολογικό περιεχόμενο των ψυχοδυναμικών θεωριών της ανάπτυξης των διαπροσωπικών σχέσεων,
- να γνωρίζει τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην μελέτη των διαπροσωπικών σχέσεων στις μικρές ηλικίες,
- να γνωρίζει τους παράγοντες που συνδέουν την ελλειμματική ανάπτυξη των διαπροσωπικών σχέσεων με την ανάπτυξη ψυχοπαθολογίας σε μικρές ηλικίες

β) δεξιοτήτων

- να διακρίνει τη σύνδεση θεωρητικών αρχών με τη συμπεριφορά των παιδιών και των σημαντικών άλλων σε διαφορετικά πλαίσια, όπως στο χώρο του νηπιαγωγείου
- να παρατηρεί και να διακρίνει τις διαφορές και τις ιδιαιτερότητες στην ανάπτυξη των διαπροσωπικών σχέσεων,
- να αντιλαμβάνεται τη δική του/της συναισθηματική εμπλοκή και αντίδραση στις διαπροσωπικές σχέσεις όπως διαμορφώνονται μέσα στην τάξη ή στο πλαίσιο παρατήρησης
- να κατανοεί την αμφίδρομη σχέση θεωρίας, έρευνας και πράξης,
- να μελετά εμπειρικές έρευνες στο χώρο της αναπτυξιακής ψυχολογίας,
- να επεξεργάζεται κριτικά σχετική με το θέμα βιβλιογραφία

γ) ικανοτήτων

- να αναγνωρίζει την πολυπλοκότητα και τις διαφορετικές ποιότητες των διαπροσωπικών σχέσεων
- να αντιλαμβάνεται τη σχέση της ανάπτυξης των διαπροσωπικών σχέσεων σε πολλαπλά επίπεδα με την αγωγή και την εκπαίδευση των παιδιών,
- να μελετά κριτικά διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις και να αντιλαμβάνεται τη συμβολή τους στην κατανόηση της ανάπτυξης των διαπροσωπικών σχέσεων των παιδιών.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Αυτόνομη εργασία
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Διαπροσωπικές σχέσεις: σημασία τους για τη συνολική ανάπτυξη, θεωρίες (με έμφαση στις ψυχοδυναμικές θεωρίες) και έρευνα
- Διαπροσωπικές σχέσεις: Αναπτυξιακά ευρήματα (διυποκειμενικότητα, θεωρία δεσμού) και πιθανή σύνδεση με παθολογία
- Αναπτυξιακή ψυχοπαθολογία: Ορισμός και βασικά θέματα (το «φυσιολογικό» και το «παθολογικό», προστατευτικοί παράγοντες, παράγοντες επικινδυνότητας και πρόληψη, συστήματα ταξινόμησης, διάγνωση και θεραπεία)
- Μεθοδολογία έρευνας στην διαπροσωπικές σχέσεις μικρών παιδιών
- Παρατήρηση των αλληλεπιδράσεων βρεφών και μικρών παιδιών στο σπίτι και στον νηπιαγωγείο
- Μελέτη συγκεκριμένων θεμάτων που προκύπτουν από τη σύγχρονη έρευνα στον τομέα των διαπροσωπικών σχέσεων μικρών παιδιών: attachment parenting, conflict resolution κ.α. (με συνδρομή προσκεκλημένων ερευνητών)
- Ελλείματα στις διαπροσωπικές σχέσεις: το παράδειγμα του αυτιστικού φάσματος
- Πρώιμη παρέμβαση

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικό υλικό, σημειώσεις και παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	24
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	54
	Αυτοτελής μελέτη	47
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική και θα περιλαμβάνει:</p> <p>Γραπτή εργασία (100%) στην ελληνική γλώσσα. Η εργασία αφορά παρατήρηση διαπροσωπικής συναλλαγής (τουλάχιστον 3 βινιέτες) βρέφους ή νηπίου ή παιδιού προσχολικής ηλικίας με ενήλικα (όχι τον παρατηρητή/τρια). Οι παρατηρήσεις σχολιάζονται συνδέοντας θεωρία και προσωπικά συναισθήματα που διακινήθηκαν μέσω της παρατήρησης.</p> <p>Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης φοιτητών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις (σύμφωνα με τα ισχύοντα στο ΕΚΠΑ)</p> <p>Για φοιτητές Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα υποβολής εργασίας στα αγγλικά.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Αλεξανδρίδης, Α. (2016). *Ο Πέτρος είναι ο Λύκος*. Αθήνα: Ικαρος.

Λάγιου-Λιγνού, Ε., Αναγνωστάκη, Λ., Μαραγκίδη, Μ., Μπαρτζώκη, Α., Τσελικά, Μ., & Χασιλίδη, Σ. (Επιμ.), *Παρατηρώντας το Βρέφος-Η Μέθοδος της Ψυχαναλυτικής Παρατήρησης Βρέφους*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Λάγιου-Λιγνού, Ε. (1999). Η κλινική αξία της εκπαίδευσης στη μέθοδο της ψυχαναλυτικής παρατήρησης βρέφους και οι εφαρμογές της σε προγράμματα πρώιμης πρόληψης. *Παιδί και Έφηβος. Ψυχική Υγεία και Ψυχοπαθολογία*, 10, 9-

20.

Ναυρίδη, Α. (2007). Ομάδες νηπίων (toddler groups): ένα μεταβατικό πλαίσιο για μια μεταβατική ηλικία. *Παιδί και Έφηβος: Ψυχική Υγεία και Ψυχοπαθολογία*, 9, 73-82.

Τσιάντης, Γ. & Αλεξανδρίδης, Α. (2008). *Προσχολική Παιδοψυχιατρική, Τόμος 1: Ανάπτυξη*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Τσιάντης, Γ. & Αλεξανδρίδης, Α. (2008). *Προσχολική Παιδοψυχιατρική, Τόμος 2: Κλινική και Θεραπευτικές Παρεμβάσεις*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Winnicott, D. (2016). *Διαδικασίες ωρίμανσης και διευκολυντικό περιβάλλον*. Αθήνα: Επέκεινα.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Ψυχολογία

Παιδί και Έφηβος: Ψυχική Υγεία και Ψυχοπαθολογία

Early Child Development and Care

Early Education and Development

Journal of Child Psychotherapy

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 221 «Επικοινωνία στις ομάδες»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	221	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Ζ'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Επικοινωνία στις ομάδες»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήριο	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ	-		

ΜΑΘΗΜΑΤΑ:**ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:**

Ελληνική

**ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ
ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS**

Ναι

**ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)**<http://eclass.uoa.gr/courses/ECD275/>**2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ**

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζουν τις βασικές προσεγγίσεις, έννοιες και θεωρίες της ανθρώπινης επικοινωνίας,
- να γνωρίζουν τα χαρακτηριστικά και τις βασικές αρχές συγκρότησης και λειτουργίας των κοινωνικών ομάδων,
- να γνωρίζουν τις θεωρίες καθώς και τις μεθόδους περιγραφής, ανάλυσης και αξιολόγησης της ομαδικής και διομαδικής επικοινωνίας σε διάφορα πλαίσια,
- να διακρίνουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της σύγχρονης τεχνολογικά διαμεσολαβημένης επικοινωνίας των ομάδων,
- να γνωρίζουν τον καθοριστικό ρόλο του πλαισίου στον τρόπο με τον οποίον επικοινωνούν τα μέλη των ομάδων,
- να γνωρίζουν τις δεξιότητες επικοινωνίας που απαιτούνται για τη λήψη αποφάσεων, επίλυση προβλημάτων και διαχείριση συγκρούσεων στις ομάδες,
- να γνωρίζουν τις διάφορες μορφές ηγεσίας και τις σχέσεις επιρροής και εξουσίας που αναπτύσσονται στο πλαίσιο των ομάδων,
- να γνωρίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ομαδικής και διομαδικής επικοινωνίας στο σχολικό πλαίσιο.

β) δεξιοτήτων

- Να διακρίνουν τη δυναμική και την πολυπλοκότητα της ανθρώπινης επικοινωνίας και την αναγκαιότητα διεπιστημονικής προσέγγισής της,
- να διακρίνουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις διαφορές μεταξύ της πρόσωπο με πρόσωπο και της διαμεσολαβημένης ομαδικής επικοινωνίας,
- να διακρίνουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της διομαδικής επικοινωνίας σε διάφορα επικοινωνιακά πλαίσια,
- να αναγνωρίζουν τις προκλήσεις των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στην κατανόηση και μελέτη της ανθρώπινης επικοινωνίας, τις δυνατότητες που προσφέρουν ή /και τα όρια τους στην αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ των μελών των διαφόρων ομάδων,
- να διακρίνουν ποιες επικοινωνιακές δεξιότητες είναι κατάλληλες, ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση, για την επίτευξη των στόχων μιας ομάδας,

- να κατανοούν και να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο λειτουργίας των διαφόρων ομάδων που αναπτύσσονται στο σχολικό πλαίσιο,
- να προτείνουν αποτελεσματικές επικοινωνιακές δεξιότητες για την επίτευξη των στόχων των ομάδων στο σχολικό πλαίσιο,
- να αναγνωρίζουν το ρόλο τους μέσα στις ομάδες και να βελτιώνουν κάθε φορά τον τρόπο επικοινωνίας τους ώστε να επιτύχουν τους προσωπικούς τους στόχους και αυτούς της ομάδας στην οποία ανήκουν.

γ) ικανοτήτων

- να αναλύουν τον τρόπο λειτουργίας και τη δυναμική των ομάδων που μελετούν ή συμμετέχουν σε διάφορα επικοινωνιακά και θεσμικά πλαίσια και να προτείνουν τρόπους βελτίωσης της επικοινωνίας των μελών τους,
- να συγκροτούν και να εμπυχώνουν ομάδες στον κοινωνικό και επαγγελματικό τους χώρο λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της θεωρίας και της έρευνας για την αποτελεσματική επικοινωνία των ομάδων,
- να συμμετέχουν ενεργητικά σε ομαδικά πρότζεκτ ή ομάδες εργασίας για διάφορους σκοπούς συμβάλλοντας στη στοχοθέτηση, το σχεδιασμό και την προβολή του έργου της ομάδας,
- να συμβάλλουν στη λήψη αποφάσεων και την επίλυση προβλημάτων στις ομάδες στις οποίες συμμετέχουν ή οργανώνουν εφαρμόζοντας τις κατάλληλες επικοινωνιακές δεξιότητες,
- να εντοπίζουν τα αίτια και να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις συγκρούσεις που προκύπτουν στις ομάδες που μελετούν ή συμμετέχουν,
- να αναστοχάζονται πάνω στον τρόπο με τον οποίον αλληλεπιδρούν σε διάφορα επικοινωνιακά πλαίσια με στόχο τη βελτίωση της προσωπικής τους επικοινωνίας αλλά και την επίτευξη των στόχων της ομάδας,
- Να χρησιμοποιούν τις γνώσεις και να εφαρμόζουν τις δεξιότητες επικοινωνίας που απέκτησαν στις ανάγκες άλλων μαθημάτων του προγράμματος σπουδών του Τμήματος (βλ. ομαδική εργασία, παρουσίαση εργασιών στην τάξη, πρακτικές ασκήσεις σε σχολικό πλαίσιο κ.λπ.)
- Να συμμετέχουν ενεργητικά στη δημιουργία ομάδων σε σχολικό πλαίσιο και να ενθαρρύνουν εφαρμόζοντας κατάλληλες δεξιότητες ακρόασης, λεκτικής και μη λεκτικής επικοινωνίας τη συνεργασία και τη μάθηση των μελών τους.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Λήψη αποφάσεων
- Ομαδική εργασία.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Μέσα από εισηγήσεις και βιωματικές ασκήσεις, οι φοιτητές/τριες εξοικειώνονται με την κοινωνικο-ψυχολογική έρευνα και θεωρία σχετικά με την επικοινωνία εντός και μεταξύ των ομάδων. Στο πλαίσιο αυτό, βασικές θεματικές του μαθήματος είναι: ιστορία της έρευνας για την επικοινωνία στις ομάδες· είδη, στάδια ανάπτυξης και μοντέλα της επικοινωνίας στις ομάδες· εαυτός και ταυτότητα· λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία· θέματα κοινωνικής επιρροής· ηγεσία και διαδικασία λήψης αποφάσεων· διομαδική συμπεριφορά· επίδοση και δημιουργικότητα στις ομάδες· συγκρούσεις και διαχείριση συγκρούσεων· ψυχοδυναμική προσέγγιση των ομαδικών διεργασιών· νέες τεχνολογίες και επικοινωνία στις ομάδες· ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας σε σχολικό πλαίσιο.

- Ανθρώπινη επικοινωνία: Θεωρίες και μοντέλα επικοινωνίας,
- Ορισμός, είδη και στάδια ανάπτυξης των κοινωνικών ομάδων
- Βασικές αρχές της έρευνας της επικοινωνίας στις ομάδες: επικοινωνιακές και κοινωνιοψυχολογικές προσεγγίσεις
- Ταυτότητες, ομάδες και κοινωνικά ζητήματα
- Ψυχοδυναμική οπτική για τις ομαδικές διεργασίες,
- Δεξιότητες επικοινωνίας σε ομαδικό πλαίσιο: λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία, ακρόαση, αντίληψη
- Ρόλοι, στάσεις και συμπεριφορά στις ομάδες
- Κοινωνική επιρροή: συμμόρφωση και υποταγή
- Μειονοτική επιρροή
- Θέματα ηγεσίας και λήψης αποφάσεων στις ομάδες
- Συγκρούσεις και διαχείριση συγκρούσεων στο πλαίσιο των ομάδων: ενδοομαδικές και διομαδικές συγκρούσεις
- Πρόσωπο με πρόσωπο και διαμεσολαβημένη επικοινωνία: επικοινωνία στα κοινωνικά δίκτυα
- Επικοινωνία και εκπαίδευση: Δεξιότητες επικοινωνίας στο σχολικό πλαίσιο, επίδοση και δημιουργικότητα.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ		
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις και βιωματικές ασκήσεις στην τάξη	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	52
	Αυτοτελής μελέτη	47
	Σύνολο Μαθήματος	125
(25 ώρες φόρτου		

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:

Προφορική παρουσίαση στην τάξη ή κατάθεση γραπτής ομαδικής εργασίας (40 %).

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να προβούν σε μια θεωρητική προσέγγιση και κριτική ανάλυση φαινομένων ενδοομαδικής και διομαδικής επικοινωνίας όπως αυτά παρουσιάζονται σε κινηματογραφικές ταινίες, λογοτεχνικά έργα ή σε άλλα μέσα επικοινωνίας. Η επιλογή του θέματος γίνεται σε συνεννόηση με τη διδάσκουσα. Κάθε ομάδα μπορεί να αποτελείται από 3-4 μέλη.

Συμμετοχή σε τρεις τουλάχιστον βιωματικές ασκήσεις κατά τη διάρκεια του μαθήματος (20%)

Γραπτή εξέταση στην ύλη του μαθήματος (40%) που περιλαμβάνει

Ερωτήσεις σωστού λάθους

Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης

ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Hogg, M.A., & Vaughan, G.M. (2008/2010). *Κοινωνική Ψυχολογία*. Μτφρ. Ε. Βασιλικός & Α. Αρβανίτης. Αθήνα: Gutenberg.

Littlejohn, S.W. & Foss, K.A.. (2008/2012). *Θεωρίες ανθρώπινης επικοινωνίας*. Μτφρ. Χ. Λυμπεροπούλου. Αθήνα: πεδίο.

Ναυρίδης, Κ. (2005). *Ψυχολογία των ομάδων. Κλινική ψυχοδυναμική προσέγγιση*. Αθήνα: Παπαζήσης

Wetherell, M. (Επιμ.) (1996/2005). *Ταυτότητες, ομάδες και κοινωνικά ζητήματα*. Μτφρ. Ν. Μποζατζής. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Χρηστάκης, Ν. (2010). *Το πρόσωπο και οι άλλοι. Θέματα επικοινωνίας και κοινωνικής ψυχολογίας*. Αθήνα: Παπαζήσης.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 223 «ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	223	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	6ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήριο	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Πρακτική Άσκηση 906. Παρατήρηση στο νηπιαγωγείο-Ανάλυση και κατανόηση του πλαισίου της τάξης		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD419/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στο μάθημα αυτό γίνεται η εισαγωγή των φοιτητών/τριών στο γνωστικό αντικείμενο της αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας. Στόχος του μαθήματος είναι ο/η φοιτητής/τρια να αποκτήσει μια συνολική εικόνα του συγκεκριμένου

γνωστικού αντικειμένου, των θεωρητικών προσεγγίσεων, της μεθοδολογίας, των ταξινομήσεων των αναπτυξιακών διαταραχών και των αντίστοιχων παρεμβάσεων. Εστιάζει, δε, στη αναγκαιότητα και χρησιμότητα του εντοπισμού και της αναγνώρισης διαφόρων αναπτυξιακών δυσκολιών από την πλευρά των εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής στο πλαίσιο του νηπιαγωγείου, που πολύ συχνά αποτελεί την πρώτη συστηματική επαφή του παιδιού με ένα πλαίσιο εκτός της οικογένειας. Προς το σκοπό αυτό, αρχικά, ορίζεται το γνωστικό αντικείμενο και παρουσιάζεται η ανάγκη κατανόησης της δυσπροσαρμοστικής συμπεριφοράς από αναπτυξιακή άποψη (σε αντιστοιχία με τις απαιτήσεις και τα προσδοκώμενα επιτεύγματα κάθε αναπτυξιακής φάσης). Στη συνέχεια, με κριτικό τρόπο αναλύονται ζητήματα σχετικά με τον ορισμό των εννοιών του «φυσιολογικού» και του «παθολογικού» και αναφέρονται οι θεωρητικές σχολές κατανόησης της ανάπτυξης. Παρουσιάζονται, παράλληλα, οι προστατευτικοί παράγοντες και οι παράγοντες επικινδυνότητας για την ανάπτυξη ψυχοπαθολογίας σε μικρές ηλικίες, με εστίαση στην κοινωνική διάσταση της ανάπτυξης. Κατόπιν, συζητώνται θέματα που αφορούν την ταξινόμηση των ψυχικών διαταραχών, τη διάγνωσή τους και τους πιθανούς τρόπους παρέμβασης. Τέλος, με στόχο την ευαισθητοποίηση των φοιτητών/τριών στην αναγνώριση συναισθηματικών, συμπεριφορικών και μαθησιακών δυσκολιών, παρουσιάζεται η συμπτωματολογία, η πιθανή αιτιολογία και οι τρόποι παρέμβασης στις πιο συχνά εμφανιζόμενες διαταραχές σε παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει το εννοιολογικό περιεχόμενο της αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας ως επιστημονικού κλάδου,
- να γνωρίζει το αντικείμενο και τα κεντρικά ζητήματα της αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας,
- να γνωρίζει τις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις στις αναπτυξιακές διαταραχές και στους τρόπους θεραπευτικής παρέμβασης
- να γνωρίζει τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις στα ζητήματα αναπτυξιακών διαταραχών και τους τρόπους ταξινόμησης
- να γνωρίζει τους προστατευτικούς παράγοντες και τους παράγοντες επικινδυνότητας για την ανάπτυξη ψυχοπαθολογίας σε μικρές ηλικίες,
- να γνωρίζει τα βασικά συμπτώματα των πιο συχνά εμφανιζόμενων διαταραχών στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία

β) δεξιοτήτων

- να διακρίνει διαφορές ανάμεσα σε θεωρητικές προσεγγίσεις της αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας
- να διακρίνει τη σύνδεση θεωρητικών ζητημάτων της αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας με τη συμπεριφορά των παιδιών στο πλαίσιο του νηπιαγωγείου
- να αναγνωρίζει δυσπροσαρμοστικές συμπεριφορές στο πλαίσιο του

<p>νηπιαγωγείου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • να κατανοεί την αμφίδρομη σχέση θεωρίας, έρευνας και πράξης στην αναπτυξιακή ψυχοπαθολογία, • να μελετά εμπειρικές έρευνες στο χώρο της αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας, • να επεξεργάζεται κριτικά σχετική με το θέμα βιβλιογραφία <p>γ) ικανοτήτων</p> <ul style="list-style-type: none"> • να κατανοεί τα χαρακτηριστικά δυσπροσαρμοστικών συμπεριφορών • να αντιλαμβάνεται τη σχέση της αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας με την αγωγή και την εκπαίδευση των παιδιών, • να μελετά κριτικά διαφορετικές θεωρητικές και θεραπευτικές προσεγγίσεις σε θέματα αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας
Γενικές Ικανότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Αυτόνομη εργασία • Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον • Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα • Άσκηση κριτικής • Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

<p>Αναπτυξιακή ψυχοπαθολογία: Ορισμός και βασικά θέματα</p> <p>Το «φυσιολογικό» και το «παθολογικό»</p> <p>Θεωρητικές σχολές κατανόησης της ανάπτυξης (ψυχοδυναμικές, συμπεριφορικές, γνωστικές, οικολογικές)</p> <p>Προστατευτικοί παράγοντες, παράγοντες επικινδυνότητας και πρόληψη</p> <p>Συστήματα ταξινόμησης των ψυχικών διαταραχών</p> <p>Διάγνωση και θεραπεία</p> <p>Συναισθηματικές, συμπεριφορικές και μαθησιακές δυσκολίες σε παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας (συμπτωματολογία, αιτιολογία, τρόποι παρέμβασης)</p> <p>Διαταραχές εσωτερίκευσης (αγχώδεις διαταραχές, καταθλιπτικές και ιδεοψυχαναγκαστικές συμπεριφορές)</p> <p>Διαταραχές εξωτερίκευσης (διαταραχές διασπαστικής και εναντιωματικής συμπεριφοράς)</p> <p>Διαταραχή ελλειμματικής προσοχής- υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ)</p> <p>Γενικές μαθησιακές διαταραχές (νοητική αναπηρία)</p> <p>Ειδικές μαθησιακές διαταραχές</p>
---

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικό υλικό, σημειώσεις και παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	27
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	46
	Αυτοτελής μελέτη	52
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική:</p> <p>Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής -Ερωτήσεις σωστού λάθους <p>Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης φοιτητών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις (σύμφωνα με τα ισχύοντα στο ΕΚΠΑ)</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αμερικανική Ψυχιατρική Εταιρεία (2015). *Διαγνωστικά Κριτήρια DSM-5TM*. Αθήνα: Λίτσας

Κάκουρος, Ε., & Μανιαδάκη, Κ. (2002). *Ψυχοπαθολογία Παιδιών και Εφήβων - Αναπτυξιακή Προσέγγιση*. Αθήνα: Τυπωθήτω

Sroufe, A., & Rutter, M. (1984). *The Domain of Developmental*

Psychopathology, *Child Development*, 55, 17-29

Τσιάντης, Γ. & Αλεξανδρίδης, Α. (2008). *Προσχολική Παιδοψυχιατρική, Τόμος 1: Ανάπτυξη*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Τσιάντης, Γ. & Αλεξανδρίδης, Α. (2008). *Προσχολική Παιδοψυχιατρική, Τόμος 2: Κλινική και Θεραπευτικές Παρεμβάσεις*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Wenar, C, & Kerig, P. K. (2008). *Εξελικτική Ψυχοπαθολογία: από τη βρεφική ηλικία στην εφηβεία*. Αθήνα: Gutenberg

Wilmshurst, L. (2011). *Εξελικτική Ψυχοπαθολογία: μία αναπτυξιακή προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg.

World Health Organization (2018). *International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (11th Revision)*. Retrieved from <https://icd.who.int/browse11/l-m/en>

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Ψυχολογία

Child Development

Developmental Psychopathology

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 225 Κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη στην πρώτη παιδική ηλικία

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	225	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	6^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη στην πρώτη παιδική ηλικία		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Σεμινάρια	2	5	
Φροντιστήριο	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ I & II		

ΜΑΘΗΜΑΤΑ:**ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:**

Ελληνική

**ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ
ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS**

Ναι

**ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)**<http://eclass.uoa.gr/courses/ECD329/>**2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ**

- Η πρώτη παιδική ηλικία είναι η περίοδος κατά την οποία τα παιδιά θεμελιώνουν την αυτοαντίληψή τους και αναπτύσσουν σημαντικές συναισθηματικές και κοινωνικές ικανότητες. Τα παιδιά σταδιακά αναγνωρίζουν και κατανοούν τα συναισθήματά τους αλλά και τα συναισθήματα των άλλων. Επίσης, μαθαίνουν να εκφράζουν και να διαχειρίζονται τα συναισθήματα, τις επιθυμίες και τις ανάγκες τους με τρόπους αφενός επιβληθτικούς για τον ίδιο τους τον εαυτό και αφετέρου κοινωνικά αποδεκτούς. Κατά την ίδια αναπτυξιακή περίοδο, εγκαθιδρύουν και διατηρούν σχέσεις με σημαντικούς άλλους εκτός οικογενείας. Η κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη στη βρεφική και πρώτη παιδική ηλικία είναι πολύ σημαντική για την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού, τη μάθηση και τα επιτεύγματά του σε όλους τους τομείς.
- Το μάθημα διεξάγεται μέσω διαλέξεων, συζητήσεων και βιωματικών ασκήσεων σε μικρές ομάδες.
- Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος, ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:
- **α) γνώσεων**
- να γνωρίζει τον εννοιολογικό προσδιορισμό των τριών κύριων διαστάσεων της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης (έννοια εαυτού, κοινωνική ανάπτυξη, συναισθηματική ανάπτυξη) και τη σημαντική διασύνδεση μεταξύ τους.
- να γνωρίζει τη θεωρία και την έρευνα σχετικά με την ανάπτυξη των παραπάνω διαστάσεων
- να γνωρίζει τη θεωρία και την έρευνα σχετικά με τη σύνδεση της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης με την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών και τη μάθηση
- να γνωρίζει τους παράγοντες που συνδέονται με την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και τις μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις
- να γνωρίζει τη σημασία της οικογένειας, του σχολείου και της κοινότητας στην κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών
- να γνωρίζει το ρόλο των σημαντικών ενηλίκων και των συνομηλίκων στην κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη
- να γνωρίζει τρόπους υποστήριξης της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών

- **β) δεξιότητων**
- να αναγνωρίζει τις σημαντικές διαστάσεις της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης
- να κατανοεί την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη ως κοινωνική και πολιτισμική και όχι στενά ατομική διεργασία
- να κατανοεί την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη στο πλαίσιο πολυεπίπεδων αλληλεπιδράσεων μεταξύ διαφορετικών παραγόντων που σχετίζονται με το παιδί, την οικογένεια, το σχολείο, την κοινότητα
- να αναγνωρίζει τρόπους έκφρασης κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων στην καθημερινή συμπεριφορά των παιδιών
- να αναγνωρίζει παράγοντες που προάγουν ή παρεμποδίζουν την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών
- να συσχετίζει τη θεωρητική γνώση με την εκπαιδευτική πρακτική ως προς την ανάπτυξη των κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων
- να κατανοεί τη σημασία των σχέσεων που αναπτύσσονται στο περιβάλλον του νηπιαγωγείου ως σημαντικό πλαίσιο για την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών
- να κατανοεί το ρόλο του νηπιαγωγείου στην κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και την υποστήριξή της
- να παρατηρεί, να κατανοεί, να ενθαρρύνει και να υποστηρίζει την κατανόηση, έκφραση και διαχείριση των συναισθημάτων στα παιδιά
- να εντοπίζει και να κατανοεί δυσκολίες στην κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη
- να επεξεργάζεται διαφορετικούς τρόπους υποστήριξης των παιδιών ως προς την ανάπτυξη κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων
- να αναγνωρίζει τη σημασία της συνεργασίας σχολείου-οικογένειας για την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών
- να προβληματίζεται και να αναστοχάζεται σχετικά με τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών και την διαχείριση από μέρους τους προκλήσεων και δυσκολιών της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών
- **γ) ικανοτήτων**
- να κατανοεί την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη στο πλαίσιο της ολόπλευρης ανάπτυξης των παιδιών και τη σύνδεσή της με την ψυχική ευημερία των παιδιών και με τη μάθηση
- να αναστοχάζεται σχετικά με τις δυσκολίες που παρουσιάζονται σε σχέση με τις κοινωνικοσυναισθηματικές δεξιότητες των παιδιών
- να συνεργάζεται με τους/τις συμφοιτητές/τριες για την ανάπτυξη παιδαγωγικών σχεδιασμών με στόχο την υποστήριξη των κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων των παιδιών
- να αναστοχάζεται και να αξιολογεί την καταλληλότητα και επιτυχία παιδαγωγικών σχεδιασμών για την προαγωγή της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης
- να πραγματοποιεί παιδαγωγικούς σχεδιασμούς σε αντιστοιχία με τους στόχους και τις επιδιώξεις του/της
- να αξιολογεί τα χαρακτηριστικά παιδαγωγικών σχεδιασμών για την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών
- να καλλιεργήσει την αναλυτική του/της ικανότητα και την ικανότητα

δόμησης της επιχειρηματολογίας όταν αναλύει σχετικά θέματα

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και πολυπολιτισμικότητα

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Εννοιολογικός προσδιορισμός και θεωρητικές προσεγγίσεις της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης
- Οι τρεις κύριες διαστάσεις: Ανάπτυξη της έννοιας του εαυτού-αυτοαντίληψη, Κοινωνική ανάπτυξη-κοινωνικές δεξιότητες, Συναισθηματική ανάπτυξη-κατανόηση, αναγνώριση και έκφραση συναισθημάτων
- Η σημαντική διασύνδεση των τριών διαστάσεων
- Η σημασία της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης για την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών και για τη μάθηση
- Εκφάνσεις της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης στην καθημερινή συμπεριφορά των παιδιών
- Παράγοντες που συνδέονται και συμβάλλουν στην κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη
- Η κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη στο πλαίσιο των σχέσεων που βιώνουν τα παιδιά με σημαντικούς ενήλικες και συνομηλίκους στο πλαίσιο της οικογένειας και εκτός αυτής (παιδικοί σταθμοί, νηπιαγωγείο)
- Ο ρόλος του νηπιαγωγείου και των εκπαιδευτικών στην υποστήριξη της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικό υλικό, σημειώσεις και παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμιναριακά μαθήματα	26
	Συμμετοχή σε ομαδικές ασκήσεις παιδαγωγικών σχεδιασμών	10
	Πρόδρομη παρουσίαση	14

	ομαδικής εργασίας	
	Συγγραφή ομαδικής εργασίας	40
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	20
	Αυτοτελής μελέτη	15
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική. Περιλαμβάνει:

Πρόδρομη παρουσίαση ομαδικής εργασίας (20%)

Παιδαγωγικοί σχεδιασμοί (20%)

Γραπτή τελική ομαδική εργασία (60%):

Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι προσβάσιμα στο e-class.

Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης φοιτητών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις (σύμφωνα με τα ισχύοντα στο ΕΚΠΑ)

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δαφέρμου, Χ., Κουλούρη, Π., Μπασαγιάννη, Ε. (2006). *Οδηγός Νηπιαγωγού*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.

Μπαμπάλης, Θ. (2005). *Η κοινωνικοποίηση του παιδιού στη σχολική τάξη: Ο Ρόλος του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Ατραπός.

Παπαδοπούλου, Κ. (2009) *Η Ζώνη Εγγύτερης ανάπτυξης στη θεωρία του L.S. Vygotsky*. Αθήνα: Gutenberg.

Παπαδοπούλου, Κ. (2012) *Παιχνίδι παιδιών-ενηλίκων: Η σημασία του για την ανάπτυξη και την εκπαίδευση*. Στο Ε. Κούρτη & Ι. Μπίστας (επιμ) *Παιγνιοθήκες. Χώροι Επικοινωνίας και Ψυχαγωγίας*. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου.

Πετρογιάννης, Κ. (2003). *Η μελέτη της ανθρώπινης ανάπτυξης*. Αθήνα: Καστανιώτη.

Πεντέρη, Ε. & Πετρογιάννης, Κ. (2013). *Σύνδεση σχολείου-οικογένειας και το ζήτημα της μεταξύ τους συνεργασίας: Κριτική παρουσίαση βασικών θεωρητικών μοντέλων*. Έρευνα στην Εκπαίδευση, 1.

Χατζηχρήστου, Χ. (2015). *Πρόληψη και προαγωγή της ψυχικής υγείας στο σχολείο και στην οικογένεια*. Αθήνα: Gutenberg.

Χατζηχρήστου, Χ. (2011). (Επιμ.) *Κοινωνική και συναισθηματική αγωγή στο σχολείο. Πρόγραμμα για την προαγωγή της ψυχικής υγείας & της μάθησης στη σχολική κοινότητα. (Τευ.1-6)*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Craig, J. Grace. & Baucum Don. (2007). *Η ανάπτυξη του ανθρώπου (Α' τόμος)*. Αθήνα: Παπαζήση.

Fleer, M. (2018). *Το παιχνίδι στην προσχολική ηλικία. Από τις προσωπικές εμπειρίες στις σύγχρονες θεωρίες*. (Επιστημονική επιμέλεια: Μ. Μπιρμπίλη). Θεσσαλονίκη: Σοφία.

KidsMatter: Australian Early Childhood Mental Health Initiative. An Overview. Commonwealth of Australia, 2012. Προσβάσιμο στον ιστότοπο www.kidsmatter.edu.au

Papadopoulou, K. et al. (2014): *A qualitative study of early childhood educators' beliefs and practices regarding children's socioemotional development*, Early Child Development and Care, DOI: 10.1080/03004430.2014.889693.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Ερευνώντας τον Κόσμο του Παιδιού

Διάλογοι

Child Development

Developmental Psychology

Early Child Development and Care

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 226 ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	226	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	7 ^ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήρια	1	0

Εργασία με ομάδες

Εργαστήρια

Σεμινάρια

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υποβάθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD404/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το πρόβλημα της εννοιολογικής αλλαγής αποτελεί ένα θεμελιώδες ερώτημα στο χώρο της γνωστικής ψυχολογίας με σημαντικές επιπτώσεις στη μάθηση και στην εκπαίδευση. Προκειμένου τα παιδιά να κατανοήσουν πιο εκλεπτυσμένες, επιστημονικές έννοιες σε διάφορα πεδία, πρέπει να συντελεστεί μια «βαθιά» εννοιολογική αλλαγή. Πρέπει να είναι ικανά να αναδιοργανώσουν την προϋπάρχουσα γνώση τους η οποία βασίζεται στην καθημερινή τους εμπειρία και στο υπάρχον κοινωνικο-πολιτισμικό πλαίσιο, μια αναδιοργάνωση γνωστή ως εννοιολογική αλλαγή. Στο μάθημα θα διερευνηθούν οι γνωστικοί μηχανισμοί που εμπλέκονται σε αυτή τη διαδικασία αναδιοργάνωσης της γνώσης και θα παρουσιαστούν οι διάφορες θεωρητικές θέσεις για την ερμηνεία της εννοιολογικής αλλαγής. Θα μελετηθούν παραδείγματα εννοιολογικής αλλαγής στα πεδία των Μαθηματικών, της Φυσικής, της Βιολογίας, της Παρατηρησιακής Αστρονομίας και των Θρησκευτικών. Τέλος θα συζητηθούν τα είδη των διδακτικών παρεμβάσεων που διευκολύνουν τη διαδικασία εννοιολογικής αλλαγής και την ανάπτυξη της επιστημονικής σκέψης των παιδιών.

Μετά την ολοκλήρωση των θεματικών ενοτήτων οι φοιτητές/τριες θα πρέπει να είναι ικανοί σε επίπεδο

Γνώσεων:

- Να περιγράφουν την ανάπτυξη επιστημονικών εννοιών ανάμεσα στα παιδιά
- Να αποκτήσουν λεπτομερή γνώση των κυριότερων θεωρητικών απόψεων και των εμπειρικών ευρημάτων για την κατανόηση επιστημονικών εννοιών από τα παιδιά και τη διαδικασία της εννοιολογικής αλλαγής
- Να περιγράφουν τι είναι οι αφελείς θεωρίες των παιδιών, τι είναι

- εννοιολογική αλλαγή και πώς διαφέρει από άλλες μορφές μάθησης
- Να περιγράφουν και να εξηγούν γιατί κάποιες παρανοήσεις είναι τόσο έντονες και αντιστέκονται στην αλλαγή
- Να γνωρίζουν γιατί κάποιες επιστημονικές έννοιες είναι δύσκολο να κατανοηθούν από τα παιδιά
- Να γνωρίσουν την κριτική που υπάρχει σε θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα σε κάθε θεωρητική προσέγγιση
- Να αναγνωρίζουν την επίδραση (θετική/αρνητική) των επιστημικών πεποιθήσεων του εκπαιδευτικού και του μαθητή στην πορεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας
- Να περιγράφουν εκπαιδευτικές τεχνικές που έχουν αναπτυχθεί για να προωθήσουν την εννοιολογική αλλαγή και να συζητούν για τα πλεονεκτήματά τους και τα αποτελέσματα εφαρμογής τους

Δεξιότητων:

- Να επεξεργάζονται κριτικά, να αναλύουν και να συνθέτουν τη βιβλιογραφία σχετικά με έννοιες που δυσκολεύουν τα μικρά παιδιά στις φυσικές επιστήμες, τα μαθηματικά, τα θρησκευτικά
- Να επιχειρηματολογούν για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές σε συγκεκριμένες επιστημονικές έννοιες με βάση τα εμπειρικά ευρήματα
- Να αξιολογούν τη σύνδεση κάθε θεωρητικής προσέγγισης με την εκπαιδευτική διαδικασία και να διακρίνουν τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα κάθε προσέγγισης με βάση τα εμπειρικά δεδομένα
- Να αξιολογούν περιβάλλοντα μάθησης σύμφωνα με τις αρχές της εννοιολογικής αλλαγής
- Να συνθέτουν περιβάλλοντα μάθησης σύμφωνα με τις αρχές της εννοιολογικής αλλαγής

Ικανοτήτων:

- Να αξιολογούν τις διαφορετικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις που χρησιμοποιούνται για να υποστηρίξουν κάθε θεωρητική προσέγγιση και να επιχειρηματολογούν υπέρ των πλεονεκτημάτων/μειονεκτημάτων
- Να προσεγγίζουν κριτικά σημαντικές ερευνητικές δημοσιεύσεις στο πεδίο μελέτης της εννοιολογικής αλλαγής
- Να αξιολογούν τις προεκτάσεις κάθε θεωρητικής προσέγγισης στην εκπαιδευτική διαδικασία
- Να αναπτύξουν την ικανότητα επιχειρηματολογίας και να αναπτύσσουν τις επιλογές τους στην εκπαιδευτική διαδικασία στηριζόμενοι στη σύγχρονη έρευνα στο χώρο της εννοιολογικής αλλαγής

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Ομαδική εργασία
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Εισαγωγή: Βασικές έννοιες
- Οργάνωση Εννοιών και Κατηγορίες
- Το πρόβλημα της Εννοιολογικής Αλλαγής
- Εννοιολογική Αλλαγή I: Παρατηρησιακή Αστρονομία και Μηχανική
- Θεωρητικά και Μεθοδολογικά Ζητήματα
- Εννοιολογική Αλλαγή II: Βιολογία, Μαθηματικά, Θρησκευτικά
- Βασικές αρχές σχεδιασμού αναλυτικών προγραμμάτων υπό το παράδειγμα της Εννοιολογικής Αλλαγής
- Εκπαιδευτικές εφαρμογές I: Αναλογική Σκέψη-Χρήση αναλογιών
- Εκπαιδευτικές εφαρμογές II: Τεχνικές
- Εννοιολογική Αλλαγή και Επιστημική Νόηση I
- Εννοιολογική Αλλαγή και Επιστημική Νόηση II: Μια πρόταση διδασκαλίας
- Παρουσίαση Διδακτικών Προτάσεων ανά θεματική ενότητα I
- Παρουσίαση Διδακτικών Προτάσεων ανά θεματική ενότητα II

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο, φροντιστηριακή προετοιμασία παρουσιάσεων, παρουσιάσεις φοιτητών	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικό υλικό, σημειώσεις και παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και Ανάλυση Βιβλιογραφίας	26
	Φροντιστήριο	13
	Συγγραφή Εργασιών	30
	Παρουσίαση ομαδικής εργασίας	30
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι ελληνική. Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική: Παρουσίαση και συγγραφή ομαδικής εργασίας (40%): το περιεχόμενο της παρουσίασης αφορά στην ανάπτυξη και το σχεδιασμό μιας εκπαιδευτικής προσέγγισης που να διευκολύνει την εννοιολογική	

αλλαγή σε κάποιο από τα πεδία (π.χ. φυσικές επιστήμες, μαθηματικά, θρησκευτικά, βιολογία) που παρουσιάστηκαν στη διάρκεια του εξαμήνου

Ερωτήσεις ανάπτυξης δοκιμίων (60%): μετά το τέλος των θεματικών ενοτήτων ζητείται από τους φοιτητές/τριες να αναπτύξουν την επιχειρηματολογία τους με βάση τις εμπειρικές έρευνες που έχουν μελετήσει κατά τη διάρκεια του εξαμήνου

Τα κριτήρια αξιολόγησης ανακοινώνονται στο e-class

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Arabatzis, T. & Kindi, V. (2009). The Problem of Conceptual Change in the Philosophy and History of Science. Στο S. Vosniadou (Ed.) *International Handbook of Research on Conceptual Change*. Routledge.

Carey, S., (1991). Knowledge acquisition: enrichment or conceptual change? Στο S. Carey & R. Gelman (eds.), *The Epigenesis of Mind: Essays in Biology and Cognition*. (257-291), Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Chi, M. T. H. (2008). Three types of conceptual change: belief revision, mental model transformation, and categorical shift. In S. Vosniadou (Ed.), *Handbook of research on conceptual change* (pp. 61-82). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Eysenck, M. W. (2010). *Βασικές αρχές γνωστικής ψυχολογίας* (επιμ. Βασιλάκη, Ε.) εκδ. Gutenberg

Lave, J. (1988). *Cognition in practice: Mind, mathematics and culture in everyday life*. Cambridge University Press.

Mason, L., & Gava, M. (2007). Effects of epistemological beliefs and learning text structure on conceptual change. In S. Vosniadou, A. Baltas, & X. Vamvakoussi (Eds.), *Reframing the conceptual change approach in learning and instruction* (pp. 165-196). Oxford, UK: Elsevier.

Schnotz, W., Vosniadou, S. & Carretero, M. (1999) *New Perspectives on Conceptual Change*, Elsevier Science

Stafylidou, S., & Vosniadou, S. (2004). The Development of Students' Understanding of the Numerical Value of Fractions. In L. Verschaffel and S. Vosniadou (Guest Editors), *Conceptual Change in Mathematics Learning and Teaching*, Special Issue of *Learning and Instruction*. 14, 5, 503-518.

Vamvakoussi, X., & Vosniadou, S. (2004). Understanding the Structure of Rational Numbers: A Conceptual Change Approach. In L. Verschaffel and S. Vosniadou (Guest Editors) *Conceptual Change in Mathematics Learning and Teaching*, Special Issue of *Learning and Instruction*. 14, 5, 453-467.

Βοσνιάδου, Σ. (2001). *Εισαγωγή στην Ψυχολογία* (τόμος Α), εκδ. Gutenberg

Αρθρα:

- Christou, K. P., & Vosniadou, S. (2012). What kinds of numbers do students assign to literal symbols? Aspects of the transition from arithmetic to algebra. *Mathematical Thinking and Learning, 14*(1), 1-27.
- Diakidoy, I.-A.N., Kendeou P., Ioannides C., (2003). Reading about energy: The effects of text structure in science learning and conceptual change. *Contemporary Educational Psychology, 28*(3), 335-356.
- Diakidoy, I.N. & Kendeou, P., (2001). Facilitating conceptual change in astronomy: a comparison of the effectiveness of two instructional approaches. *Learning and Instruction, 11*, 1-20.
- Gick, M. L., & Holyoak, K. J. (1980). Analogical problem solving. *Cognitive psychology, 12*(3), 306-355.
- Hatano, G., & Miyake, N. (1991). What does a cultural approach offer to research on learning?. *Learning and Instruction, 1*(3), 273-281.
- Hofer, B. K. (2006). Beliefs about knowledge and knowing: Integrating domain specificity and domain generality. *Educational Psychology Review, 18*, 67-76.
- Ioannides, C., & Vosniadou, S. (2002). The Changing Meanings of force. *Cognitive Science Quarterly, 2*(1), 5-62.
- Kyriakopoulou, N., & Vosniadou, S. (2013). Using Theory of Mind to Promote Conceptual Change in Science. *Science & Education, 1*-16.
- Kyrkos, C., & Vosniadou, S. (1997). Mental models of plant nutrition: A study of conceptual change in childhood. *Poster presented at the Seventh European Conference for Research on Learning and Instruction, Athens, Greece*
- Lee, H. S., & Holyoak, K. J. (2008). The role of causal models in analogical inference. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition, 34*(5), 1111
- Mason, L. (2001). Introducing talk and writing for conceptual change: A classroom study. *Learning and Instruction, 11*(4), 305-329.
- Mason, L., Gava, M., & Boldrin, A. (2008). On Warm Conceptual Change: The Interplay of Text, Epistemological Beliefs, and Topic Interest. *Journal of Educational Psychology. Vol 100*(2) 291-309.
- Nobes, G., Martin, A. E., & Panagiotaki, G. (2005). The development of scientific knowledge of the Earth. *British Journal of Developmental Psychology, 23*, 47-64.
- Nobes, G., Moore, D., Martin, A., Clifford, B., Butterworth, G. Panayiotaki, G. & Siegal, M., (2003) Children's understanding of the earth in a multicultural community: mental models or fragments of knowledge? *Developmental Science 6*(1), 72-85.
- Vosniadou S., Ioannides C., Dimitrakopoulou A., & Papademetriou E., (2001): Designing learning environments to promote conceptual change in science, *Learning and Instruction, 11*, 381-419.
- Vosniadou, S. & Brewer, W.F., (1992). Mental models of the earth: A study of conceptual

- change in childhood. *Cognitive Psychology*, 24, 535-585.
- Vosniadou, S. & Brewer, W.F., (1994). Mental models of the day/night cycle. *Cognitive Science*, 18, 123-183.
- Vosniadou, S. (1994). Capturing and modeling the process of conceptual change. *Learning and instruction*, 4(1), 45-69.
- Vosniadou, S., (1994). Capturing and modelling the process of conceptual change. *Learning and Instruction*, 4, 45-69
- Vosniadou, S., Skopeliti, I., & Ikospentaki, K. (2004). Modes of knowing and ways of reasoning in elementary astronomy, *Cognitive Development*, 19, pp. 203-222.
- Βοσνιάδου, Σ., Αρχοντίδου, Α., Καλογιαννίδου, Α., & Ιωαννίδης, Χρ., (1996). Πώς αντιλαμβάνονται οι Έλληνες μαθητές το σχήμα της Γης: μια έρευνα για την εννοιολογική αλλαγή στην παιδική ηλικία. *Ψυχολογικά Θέματα*, 7(1), 30-51
- Βοσνιάδου, Σ., Βαμβακούση, Ξ., & Σκοπελίτη, Ε. (2008). Το πρόβλημα της εννοιολογικής αλλαγής στην ψυχολογία. *Νόησις*, 3(1), 137-180
- Γκικοπούλου, Ο., & Βοσνιάδου, Σ. (2012). Επανακατηγοριοποίηση υλικών σωμάτων και φυσικές μεταβολές της ύλης. *Ψυχολογία* 19(1). Εκδόσεις Πεδίο.
- Κουκά, Α., Βοσνιάδου, Σ. & Τσαπαρλής, Γ. (2012). Δυσκολίες των Μαθητών στην Κατανόηση της Έννοιας του Νερού ως Ουσίας. *Νόησις*, 7, Εκδόσεις Gutenberg.
- Κυριακοπούλου Νατάσσα & Βοσνιάδου Στέλλα (2004). Οντολογικά και Επιστημολογικά Προβλήματα της Διάκρισης ανάμεσα σε Φαινομενολογικές και Επιστημονικές Εξηγήσεις του Φυσικού Κόσμου: Μια Αναπτυξιακή μελέτη στο χώρο της Παρατηρησιακής Αστρονομίας, *Ψυχολογία*, τχ.3, τόμος 11.
- Κυριακοπούλου Νατάσσα & Βοσνιάδου Στέλλα (2008). Η ανάπτυξη της μεταγνωσιακής επίγνωσης κατά την αλλαγή θεωρίας. *Νόησις*, τχ.4, σελ.123-142.
- Κυριακοπούλου Νατάσσα & Βοσνιάδου Στέλλα (2011). Διερευνώντας τις σχέσεις ανάμεσα στη Θεωρία του Νου και στις Επιστημικές Πεποιθήσεις των μαθητών του Δημοτικού Σχολείου. *Ψυχολογία*, τχ. 18(2), 137-158
- Πορτίδης, Δ. (2008). Η Ανάπτυξη των επιστημονικών εννοιών και η εξελικτική ιστορία των επιστημονικών μοντέλων. *ΝΟΗΣΙΣ*, 3.
- Σαμαρτζή, Σ. & Δημητρίου, Α. (2008). *ΝΟΗΣΙΣ 4: Γνωστική Ανάπτυξη*, Εκδόσεις Τυπωθήτω

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Cognitive Development

Cognitive Science

Cognitive Psychology

Learning and Instruction

Science & Education

Contemporary Educational Psychology

Educational Psychologist

Developmental Science

British Journal of Developmental Psychology

Educational Psychology Review

Ψυχολογία

Νόησις

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 301 Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	301	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	A
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήριο	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Γενικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΝΑΙ		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD285/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα έχει στόχο την εξοικείωση με την κοινωνιολογική ανάλυση, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί στη διάρκεια των τελευταίων δύο αιώνων. Βασικός σκοπός είναι η κατανόηση και η χρήση των κοινωνιολογικών εργαλείων και μεθόδων στην ανάλυση της κοινωνικής ζωής και η εμπέδωση των εννοιών, οι οποίες χρησιμοποιούνται στην κοινωνιολογική ανάλυση. Οι κοινωνιολογικές θεωρίες υπό εξέταση αφορούν ζητήματα κοινωνικής μεταβολής, κουλτούρας, κοινωνικοποίησης, κοινωνικής στρωμάτωσης, κοινωνικού ελέγχου και παραβατικότητας, φύλων και κοινωνικής τάξης. Θα αναδειχθεί η άμεση εμπλοκή του ατομικού πεδίου με το κοινωνικό καθώς και οι διαδικασίες κοινωνικής κατασκευής της πραγματικότητας και των κανόνων, οι οποίοι τη διέπουν.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε επίπεδο

A) γνώσεων να κατανοούν

- τις βασικές κοινωνιολογικές θεωρίες
- τις έννοιες, οι οποίες χρησιμοποιούνται στην κοινωνιολογική ανάλυση
- τις βασικές μεθόδους κοινωνιολογικής ανάλυσης
- τις διαδικασίες κοινωνικής κατασκευής της πραγματικότητας και των κανόνων της
- τους μηχανισμούς διαμόρφωσης των κοινωνικών ανισοτήτων
- τις διαδικασίες κοινωνικής κατασκευής της πραγματικότητας και των κανόνων της
- τη σημασία της κοινωνιολογικής θεωρίας στην εμπειρική έρευνα

B) δεξιοτήτων

- να εντοπίζουν τη σημασία των κοινωνικών δομών στη διαμόρφωση των κοινωνικών ανισοτήτων σε σχέση με το φύλο, τη φυλή, την κοινωνική τάξη ή την εθνοτικότητα
- να εντάσσουν τα κοινωνικά φαινόμενα στο ευρύτερο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης
- να αξιολογούν τη σημασία των προκαταλήψεων, των στερεοτύπων και των κλισέ στις διαδικασίες κοινωνικής διάκρισης ή κοινωνικού αποκλεισμού.

Γ) ικανοτήτων

- να πραγματεύονται τις βασικές έννοιες της κοινωνιολογικής θεωρίας
- να αναλύουν κοινωνιολογικά τα κοινωνικά φαινόμενα

<ul style="list-style-type: none"> • να κρίνουν την επάρκεια (και τα όρια) των μεθόδων κοινωνιολογικής ανάλυσης • να αντιμετωπίζουν κριτικά τις αποδεκτές αντιλήψεις σε σχέση με τις κοινωνικές τάξεις, τα φύλα, την εθνοτικότητα, τη φυλή, την κοινωνική στρωμάτωση.
Γενικές Ικανότητες
<p>Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.</p> <p>Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.</p> <p>Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.</p> <p>Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.</p> <p>Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης</p>

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

<ol style="list-style-type: none"> 1. Εισαγωγή, Κοινωνιολογία και Κοινή Λογική 2. Ερμηνείες κοινωνικής μεταβολής 3. Κοινωνιολογική Έρευνα και Μέθοδοι 4. Η μελέτη της καθημερινής ζωής 5. Θεωρίες Κοινωνικοποίησης 6. Κοινωνικός Έλεγχος, Παραβατικότητα. 7. Οι έννοιες της κουλτούρας και του πολιτισμού στην Κοινωνιολογία 8. Κοινωνική Στρωμάτωση, Κοινωνικός Αποκλεισμός, Κοινωνικά Κινήματα, το φαινόμενο της φτώχειας. 9. Φυλή, Εθνότητα 10. Φύλα, Σεξουαλικότητες.
---

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαφανειών power point, προβολή σύντομων ντοκυμαντέρ, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	125
	Φροντιστήριο	
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας	<p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική διαδικασία. Γίνεται με γραπτή εξέταση (100%) και περιλαμβάνει:</p> <p>ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής</p> <p>ερωτήσεις σωστού λάθους</p> <p>ερωτήσεις συμπλήρωσης σωστού όρου</p> <p>ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Αντόρνο, Τ., Χορκχαϊμερ, Μ. (1987), (επιμ.), Κοινωνιολογία. Εισαγωγικά δοκίμια, Αθήνα: Κριτική.

Aron, R. (1993), Η εξέλιξη της κοινωνιολογικής σκέψης : Ντυρκέμ, Παρέτο, Αθήνα : Γνώση.

Becker, H, S. Οι περιθωριοποιημένοι: Μελέτες στην κοινωνιολογία της παρέκκλισης, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη 2000

Bottomore, T. B. (1983), Κοινωνιολογία: Κεντρικά Προβλήματα και Βασική βιβλιογραφία, Αθήνα: Gutenberg.

Bourdieu, P. (1999), Γλώσσα και συμβολική εξουσία, Αθήνα : Καρδαμίτσα.

Bourdieu, P. (2002), Η διάκριση. Κοινωνική κριτική της καλαισθητικής κρίσης, Αθήνα: Πατάκης.

Bourdieu, P., Passeron, J-Cl. (1993), Οι κληρονόμοι. Οι φοιτητές και η κουλτούρα, Αθήνα: Καρδαμίτσα.

Bourdieu, P. (2014), Η αναπαραγωγή: Στοιχεία για μια θεωρία του εκπαιδευτικού συστήματος, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Durkheim, E. (1994), Οι κανόνες της κοινωνιολογικής μεθόδου, Αθήνα:

Gutenberg.

Ελίας, Ν. (1997), Η εξέλιξη του πολιτισμού. Ήθη και κοινωνική συμπεριφορά τη νεωτερική Ευρώπη, Αθήνα: Νεφέλη.

Craib, I. (1998), Σύγχρονη Κοινωνική Θεωρία. Από τον Πάρσονς στον Χάμπερμας, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Harvey, D. (2007), Η κατάσταση της Μετανεωτερικότητας. Διερεύνηση των απαρχών της πολιτισμικής μεταβολής, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Giddens, A. (2009), Κοινωνιολογία Αθήνα : Gutenberg - Γιώργος & Κώστας Δαρδανός,

Giddens, A. (1989), Εισαγωγή στην κοινωνιολογία - Αθήνα : Οδυσσέας, 1989.

Goffman, E. (2012), Η παραφροσύνη κατ' οίκον, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Goffman, E. (2006), Η παρουσίαση του εαυτού στην καθημερινή ζωή, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Goffman, E. (2001), Στίγμα, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Goffman, E. (1994), Άσυλα, Αθήνα: Ερύαλος.

Goffman, E. (2012), Η παραφροσύνη κατ' οίκον. Ψυχική ασθένεια, κοινωνική θέση και οικογένεια, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Hall, S. (2003), Η διαμόρφωση της νεωτερικότητας: Οικονομία, κοινωνία, πολιτική, πολιτισμός, Αθήνα : Σαββάλας, 2003.

Καλτσούνη-Νόβα, Χ. (1995), Κοινωνικοποίηση. Η γένεση του υποκειμένου, Αθήνα: Gutenberg.

Κυριαζή, Ν. (199), Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Maruani, M. (επιμ). (2008), Γυναίκες, Φύλο, Κοινωνίες. Τι γνωρίζουμε σήμερα; Αθήνα: Μεταίχμιο.

Μουζέλης, Ν. (1978), Νεοελληνική Κοινωνία. Όψεις υπανάπτυξης, Αθήνα: Θεμέλιο.

Μουζέλης, Ν. (2009), Οργάνωση και γραφειοκρατία, Αθήνα: Σάκκουλας.

Μουζέλης, Ν. (2010), Γέφυρες μεταξύ νεωτερικής και μετανεωτερικής κοινωνικής θεωρίας, Αθήνα : Θεμέλιο.

Φουκώ, Μ.,(2011), Επιτήρηση και τιμωρία. Η γέννηση της φυλακής, Αθήνα: Πλέθρον.

Foucault, M. (2008), 1926-1984. Οι λέξεις και τα πράγματα : Μια αρχαιολογία των επιστημών του ανθρώπου - Αθήνα : Γνώση.

Ritzer, G. (2012), Σύγχρονη κοινωνιολογική θεωρία, Αθήνα: Κριτική.
 Weber, M. (1996), Βασικές Έννοιες Κοινωνιολογίας, Αθήνα: Κένταυρος.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών <http://www.uth.gr/tovima/>

Επιστήμη και Κοινωνία. Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας
<http://www2.media.uoa.gr/sas/>

Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών <http://www.grsr.gr/index.php/ekke>

Sociology <http://soc.sagepub.com/>

American Journal of Sociology

<http://www.press.uchicago.edu/ucp/journals/journal/ajs.html>

American Journal of Cultural Sociology <http://www.palgrave-journals.com/ajcs/index.html>

Contemporary Sociology <http://www.asanet.org/journals/cs/cs.cfm>

Sociologie et sociétés <http://www.sociologieetsocietes.ca/>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 303 Οι κοινωνικές παράμετροι της εκπαιδευτικής διαδικασίας

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	303	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Η
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Οι κοινωνικές παράμετροι της εκπαιδευτικής διαδικασίας		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις/Σεμινάρια	1	2	

Εργαστήρια	1	3
Φροντιστήριο	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ENL131/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα έχει στόχο την κατανόηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας με ιδιαίτερη αναφορά στις κοινωνικές παραδοχές των παιδαγωγικών πρακτικών.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι ικανός/ή:

α) σε επίπεδο γνώσεων

να κατανοεί τη θεωρία των παιδαγωγικών πρακτικών

να αναγνωρίζει τις κοινωνικές παραδοχές των παιδαγωγικών πρακτικών και τους μηχανισμούς συγκρότησης του παιδαγωγικού λόγου

να γνωρίζει τις σημαντικότερες εμπειρικές έρευνες των παιδαγωγικών πρακτικών και τη συμβολή τους στη μελέτη της εκπαίδευσης

να γνωρίζει τη μεθοδολογική λογική στην οποία σχεδιάζονται και πραγματοποιούνται οι συγκεκριμένες μελέτες

να γνωρίζει πώς να διαβάζει κοινωνιολογικές έρευνες (κριτική ανάγνωση, σύνδεση θεωρίας-εμπειρικών δεδομένων, κατανόηση πλαισίου και διατύπωση ερωτημάτων για το σύγχρονο εκπαιδευτικό και κοινωνικό πλαίσιο)

β) σε επίπεδο δεξιοτήτων

να διαβάζει κριτικά μια κοινωνιολογική έρευνα

να συνδέει θεωρητικά ζητήματα ανισοτήτων με την εκπαιδευτική πράξη στην επαγγελματική του/της δραστηριότητα

να διακρίνει την ταξική διαφοροποίηση των οικογενειακών πρακτικών στη διαμόρφωση της σχολικής εμπειρίας

να αξιοποιεί τη θεωρία για να μελετήσει και να κατανοήσει τις παιδαγωγικές πρακτικές

γ) σε επίπεδο ικανοτήτων

να συμμετέχει σε μια κοινωνιολογική έρευνα/μελέτη παιδαγωγικών πρακτικών

να παρουσιάζει σε κοινό τα ερευνητικά του/της ευρήματα

να αξιοποιεί ένα θεωρητικό πλαίσιο για την κατανόηση της εμπειρικής πραγματικότητας και να καταγράφει τα ευρήματα σε συγκροτημένο κείμενο

Γενικές Ικανότητες

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.

Ομαδική εργασία.

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων.

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Στο μάθημα αυτό παρέχονται τα βασικά θεωρητικά εργαλεία για την ανάλυση διαφορετικών παιδαγωγικών πρακτικών εντός και εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού θεσμού, με ιδιαίτερη έμφαση στον χώρο της εκπαίδευσης και της αγωγής στην προσχολική και πρωτοσχολική ηλικία. Μέσα από τη θεωρία των παιδαγωγικών πρακτικών του Basil Bernstein μελετώνται οι ταξικές παραδοχές των πρακτικών, η παιδαγωγική σχέση, ζητήματα εξουσίας, κοινωνικού και συμβολικού ελέγχου, το πεδίο της σχολικής γνώσης και της επικοινωνίας, καθώς και η σύνδεση μικρο-μακρο επιπέδου στη μελέτη της κοινωνικής και εκπαιδευτικής ανισότητας. Το μάθημα διαλέξεις, μελέτη θεωρητικών κειμένων και ερευνών, εκπόνηση ερευνητικών εργασιών (ανάλυση παιδαγωγικών πρακτικών τυπικής ή μη τυπικής ή άτυπης εκπαίδευσης) καθώς και παρουσιάσεις εργασιών από τις/τους φοιτήτριες/ες.

Τρία μεταφρασμένα κείμενα του B. Bernstein από το βιβλίο Παιδαγωγικοί κώδικες και κοινωνικός έλεγχος (2000)(γ' έκδοση) αποτελούν κείμενα αναφοράς και λεπτομερούς μελέτης.

- 1 Εισαγωγή
- 2 Η θεωρία των γλωσσικών κωδίκων του B. Bernstein: προεκτάσεις
- 3 Βασικές έννοιες στη θεωρία των παιδαγωγικών πρακτικών του B. Bernstein

4	Η μελέτη των ορατών παιδαγωγικών πρακτικών
5	Η μελέτη των αόρατων παιδαγωγικών πρακτικών
6	Παιδαγωγικές πρακτικές στην προσχολική εκπαίδευση
7	Πρακτικές γραμματισμού στο πλαίσιο της οικογενειακής αγωγής
8	Πρακτικές γραμματισμού σε μη προνομιούχα, πολιτισμικά ανομοιογενή σχολεία
9	Παρουσιάσεις εργασιών
10	Αξιολόγηση μαθήματος

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Παρουσίαση διαφανειών σε power point, χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμινάριο	26
	Μελέτη βιβλιογραφίας & ανάλυση παιδαγωγικών πρακτικών	35
	Παρουσίαση ομαδικής εργασίας	14
	Συγγραφή ομαδικής εργασίας	25
	Αυτοτελής μελέτη	25
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική δοκιμασία</p> <p>Η αξιολόγηση των φοιτητών περιλαμβάνει:</p> <p>1) Απαλλακτική ομαδική εργασία (ανάλυση παιδαγωγικών πρακτικών) 70%</p>	

	<p>και</p> <p>Προφορικές παρουσιάσεις των εργασιών στην ολομέλεια 30%</p> <p>Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι προσβάσιμα από τους/τις φοιτητές/τριες στο e-class του μαθήματος.</p>
--	---

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Ελληνόγλωσση

Bernstein, B. (2000)(γ' έκδοση) *Παιδαγωγικοί Κώδικες και Κοινωνικός Έλεγχος*, (εισαγωγή-μετάφραση Ι. Σολομών), Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Κουλαϊδής, Β. και Α. Τσατσαρώνη (επιμ.) (2010) *Παιδαγωγικές πρακτικές: έρευνα και εκπαιδευτική πολιτική*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Σολομών, Ι. (1997) «Η ανάλυση των εκπαιδευτικών πρακτικών ως κοινωνιολογικό αντικείμενο: θεωρητικές αρχές και προϋποθέσεις» στο Θ. Μυλωνάς (επιμ.) *Κοινωνιολογία της Ελληνικής Εκπαίδευσης: Απολογισμός, νέες έρευνες, προοπτικές*, Πάτρα: Αχαϊκές Εκδόσεις.

Σολομών, Ι. (2000)(γ' έκδοση) «Εισαγωγή στην προβληματική της πολιτισμικής αναπαραγωγής του Basil Bernstein» *Παιδαγωγικοί Κώδικες και Κοινωνικός Έλεγχος*, (εισαγωγή-μετάφραση Ι. Σολομών), Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Ξενόγλωσση

Atkinson, P. (1985) *Language, Structure and Reproduction: An introduction to the sociology of Basil Bernstein*, London: Methuen.

Bernstein, B. (1975) *Class, codes and control*, Vol. 3, London: Routledge & Kegan Paul.

Bernstein, B. (1990) *The Structuring of Pedagogic Discourse, Class, codes and control*, Vol. IV, London: Routledge.

Bernstein, B. (2000) (αναθεωρημένη έκδοση) *Pedagogy, Symbolic Control and Identity: Theory, Research, Critique*, Oxford: Rowman & Littlefield.

Bourne, J. (2004) "Framing Talk: towards a 'radical visible pedagogy' " in Muller, J. Davies, B. & A. Morais (eds.) *Reading Bernstein, Researching Bernstein*, London: RoutledgeFalmer.

Chouliaraki, L. (1998) "Regulation in 'progressivist' pedagogic discourse: individualized teacher-pupil talk, *Discourse & Society*, 9(1): 5-32.

Hoadley, U. & J. Muller (2010) "Codes, pedagogy and knowledge: Advances in Bernsteinian sociology of education" in Apple, M. W. Ball, S. J. & L. A. Gandin

(eds.) *The Routledge International Handbook of the Sociology of Education*, London & New York: Routledge, 69-78.

Moore, R. (2013) *Basil Bernstein: The thinker and the field*, London: Routledge.

Sadovnik, A.R. (1995) Basil Bernstein's theory of pedagogic practice: a structuralist approach, στο A. R. Sadovnik (επιμ.) *Knowledge and Pedagogy: The sociology of Basil Bernstein*, Westport: Ablex, 3-35.

Sadovnik, A. R. (2008) "Schools, social class, and youth: a Bernsteinian analysis" στο L. Weis (επιμ.) *The Way Class Works*, New York: Routledge, 315-328.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

British Journal of Sociology of Education

<https://www.tandfonline.com/loi/cbse20>

Ethnography and Education <https://www.tandfonline.com/loi/reae20>

Linguistics and Education <https://www.journals.elsevier.com/linguistics-and-education>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 304 Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της παιδικής ηλικίας I

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	304	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	γ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της παιδικής ηλικίας I		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήρια	1	0	

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υπόβαθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	Eclass.uoa.gr/courses/ECD199

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της παιδικής ηλικίας είναι μάθημα επιλογής και εντάσσεται στην ενότητα Κοινωνιολογίας. Έχει στόχο να φέρει σε επαφή τους φοιτητές/τριες με τα σύγχρονα θεωρητικά ρεύματα που προσφέρονται για την κοινωνιολογική μελέτη της παιδικής ηλικίας, έτσι ώστε οι φοιτητές να μετακινηθούν από την πρόσληψη της παιδικής ηλικίας αποκλειστικά και μόνο με βιολογικούς όρους και να αναγνωρίσουν την κοινωνική της συγκρότηση καθώς και τους κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτικούς και επιστημονικούς παράγοντες που συνέβαλαν και συμβάλλουν στη διαμόρφωση και αναδιάμορφωσή της. Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές αναμένεται σε επίπεδο

α) γνώσεων

-να κατανοούν και να γνωρίζουν βασικές θεωρητικές έννοιες

-να γνωρίζουν τους ιστορικούς όρους συγκρότησης της παιδικής ηλικίας σε κοινωνική κατηγορία

-να αντιλαμβάνονται ότι η παιδική ηλικία δεν αποτελεί μια ενιαία ή ομοιογενή κατηγορία αλλά διαφοροποιείται εσωτερικά καθώς επηρεάζεται από κοινωνικούς παράγοντες όπως είναι η κοινωνική τάξη, το φύλο, η φυλή, η εθνότητα, κλπ

β) δεξιοτήτων

-να είναι σε θέση να σκιαγραφούν κριτικά την κοινωνική θέση που οι σύγχρονες κοινωνικές (δυτικές και μη) αποδίδουν στο παιδί

-να εντοπίζουν τη σημασία των κοινωνικών, οικονομικών, πολιτισμικών και επιστημονικών παραγόντων στη διαμόρφωση, μεταβολή και προσέγγιση της παιδικής ηλικίας και να αντιλαμβάνονται το ρόλο τους στη δόμηση της

εμπειρίας του να είναι κανείς παιδί

γ) ικανοτήτων

-να αντιλαμβάνονται τις βασικές αρχές που διέπουν τις κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της παιδικής ηλικίας, και να ανατρέχουν σε αυτές προκειμένου να εξετάσουν κριτικά κυρίαρχες και συχνά αδιαμφισβήτητες αρχές πρόσληψης των παιδιών

-να στέκονται κριτικά σε διαδεδομένες τάσεις φυσικοποίησης των παιδιών και κατά συνέπεια της θέσης τους στη δημόσια σφαίρα

-να εντοπίζουν τις επιπτώσεις που οι θεσμοί, η φιλοσοφία και οι τρόποι λειτουργίας τους έχουν για την παιδική ηλικία

-να υιοθετούν μια κριτική στάση απέναντι στην παραγόμενη επιστημονική γνώση γύρω από τα παιδιά και να αναζητούν τυχόν επιπτώσεις τους από τον τρόπο εφαρμογής τους

-να αναγνωρίζουν τη διαφορά και την ποικιλία έτσι ώστε να κατανοούν την παιδική ηλικία ως μια σύνθετη, ανομοιογενή κατηγορία.

Γενικές Ικανότητες

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και την πολυπολιτισμικότητα

Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

Άσκηση κριτικής και αναστοχασμού

Αποδόμηση στερεοτύπων

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

-Από τις μη κοινωνιολογικές στις κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της παιδικής ηλικίας

-Θεωρίες κοινωνικοποίησης- κριτική παρουσίαση

-Η παιδική ηλικία ως κοινωνικό φαινόμενο

-Θεωρίες κοινωνικής κατασκευής

-Από τις έρευνες για παιδιά στις έρευνες με παιδιά

-Ιστορική αναδρομή

-Από την παιδική ηλικία στις παιδικές ηλικίες: διαφορά, ρωγμές, μεταβολές

-Ρύθμιση-πειθαρχία-κοινωνικός έλεγχος

-Προστασία-συμμετοχή- ενδυνάμωση

-Το παιδί ως πολίτης: η Σύμβαση για τα δικαιώματα

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο, ενίσχυση συζήτησης και κριτικής	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	52
	Αυτοτελής μελέτη	47
	Σύνολο μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική δοκιμασία</p> <p>1. Η γραπτή τελική εξέταση (100%) περιλαμβάνει</p> <p>Κριτική ανάπτυξη ερωτήσεων με τη μορφή σύντομων δοκιμίων</p> <p>2. Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης φοιτητών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις:</p> <p>Προφορική εξέταση</p> <p>Προφορική εξέταση με την παρουσία διερμηνέα (σε περίπτωση που απαιτείται η νοηματική γλώσσα)</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Corsaro, W. (2010) *The sociology of childhood*. Sage publications
- James, A. & Prout, A. (2013) (επιμ.) *Constructing and deconstructing childhood-contemporary issues in the sociology of childhood*. Routledge.
- James, A. & James, Ad. (2004) *Constructing childhood-Theory, polity and social practice*. Palgrave, Macmillan.
- Handel, G. et.al., (2006) *Children and society: the sociology of children and childhood socialization*. Oxford University press.
- Larreau, An. (2011) *Unequal childhoods: class, race and family life*. University of California press.
- Μακρυσιώτη, Δ. (2001) (επιμ.) *Παιδική ηλικία-κείμενα*. Εκδόσεις νήσος
- Μακρυσιώτη, Δ. (2003) (επιμ.) *Κόσμοι της παιδικής ηλικίας*. Εκδόσεις νήσος
- Mayall, B. (2013) *A history of the sociology of childhood*. IOE press.
- Prout, A. (2005) *The future of childhood*. Routledge.
- Prout, A. (2008) 'Culture-nature and the construction of childhood' στο D. K. Drotner & S. Livingstone (επιμ.) *The international handbook of children, media and culture*. Sage.
- Prout, A. (2011) 'Taking a step away from modernity: reconsidering the new sociology of childhood', *Global Studies in Childhood*, 1: 1, 4-14.
- Qvortrup, J. (1999) *Childhood and societal macrostructures. Childhood exclusion by Default*. Working paper 9 Child and Youth Culture. The Department of Contemporary Cultural Studies, Odense University.
- Qvortrup, J. et. al., *The Palgrave handbook of childhood studies*. Palgrave Macmillan.
- Uprichard, E. (2008) 'Children as being and becomings' children, childhood and temporality', *Children and Society*, vol. 22, 303-313.
- Zelizer, V. (1994) *Pricing the priceless child. The changing social value of children*. Princeton University press.
- Συναφή επιστημονικά περιοδικά:
- Acta Sociologica
- British Journal of Sociology of Education
- Childhood
- Global Studies in Childhood

Sociology

Theory, Culture and Society

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 306 Εισαγωγή στην κοινωνιολογία της εκπαίδευσης

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	306	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Εισαγωγή στην κοινωνιολογία της εκπαίδευσης	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Β'	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήρια	1	0
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια		
Σεμινάρια		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Γενικού Υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD134/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα έχει στόχο να εξοικειώσει τους/ις φοιτητές/τριες με τις βασικές έννοιες και τη θεματική της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης και να δείξει τι είδους ερωτήματα θέτει ο επιστημονικός αυτός κλάδος, με τι εργαλεία τα μελετά και ποια είναι η σημασία της κοινωνιολογικής προσέγγισης του εκπαιδευτικού πεδίου. Βασικός σκοπός είναι η κατανόηση και η χρήση των κοινωνιολογικών εργαλείων και μεθόδων στην ανάλυση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας και η εμπέδωση βασικών εννοιών της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης. Το κεντρικό ζήτημα είναι οι κοινωνικές ανισότητες στην εκπαίδευση, η εξέλιξή τους μέσα στο χρόνο και οι διαφορετικές θεωρίες για τη σχέση των εκπαιδευτικών θεσμών με την κοινωνική διαστρωμάτωση και τις κοινωνικές ιεραρχίες. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην άμεση εμπλοκή του ατομικού πεδίου με το κοινωνικό καθώς και στην κοινωνική κατασκευή των κανόνων οι οποίοι διέπουν την εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση σε επίπεδο

A) γνώσεων να κατανοούν

- βασικές έννοιες της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης
- βασικές μεθόδους κοινωνιολογικής ανάλυσης της εκπαιδευτικής πραγματικότητας
- την ιστορικότητα των εκπαιδευτικών θεσμών
- την εξέλιξη της έννοιας της εκπαιδευτικής ισότητας
- τους μηχανισμούς διαμόρφωσης των κοινωνικών ανισοτήτων
- τις βασικές θεωρίες για τη σχέση της εκπαίδευσης με την κοινωνική ανισότητα

B) δεξιοτήτων

- να εντάσσουν τα εκπαιδευτικά φαινόμενα στο ιστορικό/κοινωνικό τους πλαίσιο
- να εντοπίζουν τη σημασία των κοινωνικών δομών στη διαμόρφωση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων σε σχέση με την κοινωνική τάξη, το φύλο, τη φυλή, ή την εθνότητα
- να αναγνωρίζουν τους μηχανισμούς με τους οποίους η εκπαίδευση συμβάλλει στη δημιουργία ή την ενίσχυση ανισοτήτων και κοινωνικών διακρίσεων
- να διακρίνουν διαφορές μεταξύ των διαφορετικών θεωριών για την ανισότητα στην εκπαίδευση.

Γ) ικανοτήτων

- να αναγνωρίζουν τους κοινωνικούς καθορισμούς των ατομικών συμπεριφορών στο σχολικό πλαίσιο
- να θέτουν ερωτήματα σχετικά με τη λειτουργία του σχολείου μέσα από κοινωνιολογικό πρίσμα
- να αντιμετωπίζουν κριτικά τις γενικά αποδεκτές αντιλήψεις που αποδίδουν τη σχολική επιτυχία/αποτυχία σε ατομικούς/εγγενείς παράγοντες. **(5)**

Γενικές Ικανότητες

- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Αυτόνομη εργασία.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου και κοινωνικών ανισοτήτων.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το περιεχόμενο του μαθήματος εστιάζει στο ζήτημα της κοινωνικής ανισότητας στην εκπαίδευση, η διερεύνηση του οποίου καθόρισε και τη δημιουργία της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης ως ιδιαίτερου επιστημονικού κλάδου στις αρχές της δεκαετίας του 1960. Παρουσιάζονται οι διαφορετικές εκδοχές κοινωνικών ανισοτήτων (ως προς το φύλο, την κοινωνική τάξη, τη φυλή, την εθνότητα), αλλά η έμφαση δίνεται στην ανάλυση της ταξικής ανισότητας στο εκπαιδευτικό πλαίσιο ως προς τις ορατές (κυρίως οικονομικές ή γεωγραφικές) αλλά και αόρατες (πολιτισμικές) διαστάσεις της.

Η θεματική του μαθήματος οργανώνεται γύρω από τους εξής άξονες:

- Η έννοια της ισότητας απέναντι στην εκπαίδευση και η εξέλιξή της στο χρόνο.
- Σχέση σχολικής επίδοσης και κοινωνικής προέλευσης: διεθνή ερευνητικά δεδομένα.
- Κοινωνικές ανισότητες στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο.
- Σχέση σχολικής επίδοσης και εγγενών νοητικών ικανοτήτων. Οι κοινωνικές παράμετροι μιας γενετικής προσέγγισης της ευφυΐας.
- Αξιοκρατία στην εκπαίδευση και κοινωνικές ανισότητες.
- Η σημασία της γλώσσας για τη σχολική επίδοση.
- Θεωρίες για την ερμηνεία των κοινωνικών ανισοτήτων στην εκπαίδευση:

Η φονξιοναλιστική ερμηνεία (T. Parsons)

Η θεωρία των γλωσσικών κωδίκων (B. Bernstein)

Η θεωρία του πολιτισμικού κεφαλαίου (P. Bourdieu).

- Σχολική γνώση και κοινωνικός έλεγχος.

Το μάθημα έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να ευνοεί τη συμμετοχή των φοιτητών/ριών κατά τη διάρκεια των διαλέξεων. Για το σκοπό αυτό οι φοιτητές/ριες καλούνται να έχουν μελετήσει πριν από κάθε μάθημα συγκεκριμένα κείμενα τα οποία αναρτώνται στην η-τάξη.

Στο φροντιστήριο που συνοδεύει το μάθημα οι φοιτητές/ριες έχουν την ευκαιρία να αναλύσουν κείμενα της σχετικής βιβλιογραφίας και να επεξεργαστούν ερωτήματα σχετικά με την εργασία που πρέπει να εκπονήσουν.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαφανειών power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Αυτόνομη μελέτη	70
	Συγγραφή εργασίας	29
	Σύνολο Μαθήματος	125

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική διαδικασία.</p> <p>Γίνεται με:</p> <p>A) Γραπτή εξέταση (70%) η οποία περιλαμβάνει:</p> <p>ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης</p> <p>ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής</p> <p>ερωτήσεις σωστού λάθους</p> <p>B) Ατομική εργασία (30%) η οποία συνίσταται σε κριτική ανάπτυξη ενός ερωτήματος με βάση τη μελέτη της βιβλιογραφίας του μαθήματος.</p> <p><u>Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης</u></p> <p>α. για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα για την καλύτερη ένταξή τους στις δραστηριότητες του μαθήματος.</p> <p>β. για φοιτητές/ριες με πιστοποιημένη δυσκολία στο γραπτό λόγο παρέχεται η δυνατότητα προφορικής εξέτασης.</p> <p>γ. για φοιτητές/τριες Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα εξέτασης και υποβολής των εργασιών στην αγγλική γλώσσα.</p>
----------------------------	--

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία:

Ασκούνη Ν., *Κοινωνικές ανισότητες στο σχολείο*, Αθήνα, Κλειδιά και Αντικλειδιά, ΥΠΕΠΘ/ Πανεπ. Αθηνών, 2004 (www.kleidiakaiantikleidia.net)

Ballantine J.H., Hammack F.M., *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Μια συστηματική ανάλυση*, (μτφρ. Υ. Κοσμά, Π. Κουρμένταλα, επιμ. Δ. Γουβιάς) Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο, 2015.

Θάνος Θ. κ. ά., *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης. Εισαγωγή σε βασικές έννοιες και θεματικές*, Αθήνα, Gutenberg, 2017.

Μπερυστίν Μπ., «Κοινωνική τάξη και γλωσσική ανάπτυξη: μια θεωρία της κοινωνικής μάθησης», στο Α. Φραγκουδάκη, *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, Αθήνα, εκδ. Παπαζήση, 1985, σ. 393-431

- «Κοινωνιογλωσσολογική προσέγγιση της κοινωνικοποίησης με αναφορά στη σχολική επίδοση», στο Α. Φραγκουδάκη, *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, Αθήνα, εκδ. Παπαζήση, 1985, σ. 433-468.

Μπουρντιέ Π., «Το συντηρητικό σχολείο: οι ανισότητες στην εκπαίδευση και την παιδεία», στο Α. Φραγκουδάκη, *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, Αθήνα, εκδ. Παπαζήση, 1985, σ. 357-391.

Νόβα-Καλτσούνη Χ., *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης*, Αθήνα, Gutenberg, 2010.

Πάρσονς Τ., «Η σχολική τάξη ως κοινωνικό σύστημα: Μερικές από τις λειτουργίες της στην αμερικανική κοινωνία», στο Α. Φραγκουδάκη, *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, Αθήνα, εκδ. Παπαζήση, 1985, σ.249-279.

Σιάνου-Κυργίου Ε., *Εκπαίδευση και κοινωνικές ανισότητες. Η μετάβαση από τη Δευτεροβάθμια στην Ανώτατη Εκπαίδευση (1997-2004)*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2005.

Φραγκουδάκη Α., *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, Αθήνα, Παπαζήσης, 1985.

- *Εκπαίδευση και κοινωνικές ανισότητες. Σημειώσεις για το μάθημα Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης*, ΤΕΑΠΗ-ΕΚΠΑ, Αθήνα 2005

Queiroz (de) J.-M., *Το Σχολείο και οι Κοινωνιολογίες του* (μτφρ. Ι. Χριστοδούλου, Γ. Σταμέλος), Αθήνα, Gutenberg, 2000

Συναφή επιστημονικά περιοδικά: Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών

<http://www.uth.gr/tovima/>

Επιστήμη και Κοινωνία. Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας
<http://www2.media.uoa.gr/sas/>

Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών <http://www.grsr.gr/index.php/ekke>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 308 ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	308	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	8
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήρια	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)			

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα Ζητήματα Κοινωνιολογίας του Σώματος είναι μάθημα επιλογής και εντάσσεται στην ενότητα της Κοινωνιολογίας. Εστιάζει α) στην κοινωνική πρόσληψη και τοποθέτηση του σώματος, στις διαδικασίες κατηγοριοποίησης, αξιολόγησης και ιεράρχησης του σύμφωνα με την κοινωνική τάξη στην οποία ο κάτοχός του ανήκει, το φύλο, τη φυλή, την εθνότητα, την αρτιμέλεια, την υγεία,

την ηλικία και τον σεξουαλικό προσανατολισμό και β) στην κοινωνική και πολιτική θέωρηση του θανάτου και της θνητότητας.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται οι φοιτητές/τριες σε επίπεδο

α) γνώσεων

-να έχουν εξοικειωθεί με τις κοινωνιολογικές προσεγγίσεις του σώματος και του θανάτου

-να μην προσλαμβάνουν το σώμα και το θάνατο αποκλειστικά και μόνο με φυσικούς και βιολογικούς όρους

-να αναγνωρίζουν ότι κοινωνικοί, πολιτικοί, ιδεολογικοί και πολιτισμοί παράγοντες παρεμβαίνουν και διαμορφώνουν την πρόσληψη του σώματος και του θανάτου

β) δεξιοτήτων

- να εντοπίζουν κοινωνικές/θεσμικές πρακτικές που ρυθμίζουν, ελέγχουν και πειθαρχούν τα σώματα

-να εντοπίζουν δυνατότητες συμμόρφωσης και αντίστασης των υποκειμένων μέσω του σώματος

-να αναγνωρίζουν τις κοινωνικές διαστάσεις με βάση τις οποίες συγκροτείται το κανονικό και το μη κανονικό σώμα

-να αναγνωρίζουν τις ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες που διαμορφώνουν την εκάστοτε πρόσληψη και 'διαχείριση' του θανάτου

γ) ικανοτήτων

- να στέκονται κριτικά στις κυρίαρχες τάσεις φυσικοποίησης του σώματος και της θνητότητας

-να έχουν επίγνωση του ρόλου της σύγχρονης βιο-τεχνολογίας στην πρόσληψη του σώματος, των ορίων και δυνατοτήτων του

-να αντιλαμβάνονται τις μεταβολές γύρω από την αντίληψη και διαχείριση του θανάτου σε σχέση με τις εξελίξεις στο πεδίο της ιατρικής και της βιοτεχνολογίας

-να μπορούν να ανατρέξουν σε θεωρητικά σχήματα προκειμένου να κατανοήσουν και να ερμηνεύσουν θέματα όπως είναι η σχέση του υποκειμένου με το σώμα του, η εμπορευματοποίηση και ο κατακερματισμός του σώματος, οι πρακτικές τροποποίησης, ο θάνατος ως μέσο αντιμετώπισης του διαφορετικού και ανεπιθύμητου σώματος, η γενοκτονία κλπ.

Γενικές Ικανότητες

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Αποδόμηση προκαταλήψεων και στερεότυπων

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Θεωρητικές και μεθοδολογικές αφετηρίες
- Ιστορική αναδρομή
- Η κοινωνική συγκρότηση του σώματος
- Το σώμα ως τόπος ελέγχου και ρύθμισης- το σώμα ως μέσο αντίστασης
- Από το 'κανονικό' στο 'μη κανονικό' σώμα
- Πρακτικές τροποποίησης του σώματος
- τατουάζ και πέρσινγκ
- αισθητική χειρουργική
- μόδα
- μεταμόσχευση οργάνων- εμπόριο οργάνων
- η περίδεση των ποδιών
- Ιατρικοποίηση και κατακερματισμός του σώματος (ηλικίωση, φθορά, ασθένεια)
- Εμπορευματοποίηση
- Η πολιτική και κοινωνική διαχείριση της θνητότητας: θεωρητικές αφετηρίες
- Οι νέες βιο-τεχνολογίες και ο εγκεφαλικός θάνατος
- Ο θάνατος ως μέσο αντίστασης
- Γενοκτονίες
- Η Σύμβαση για την Πρόληψη της Γενοκτονίας

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, power point, υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	52

	Αυτοτελής μελέτη	47
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η αξιολόγηση είναι συμπερασματική δοκιμασία</p> <p>Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα και περιλαμβάνει</p> <p>Ερωτήσεις σύντομης και αναλυτικής ανάπτυξης</p> <p>Ερωτήσεις ανάγνωσης και κριτικής ανάλυσης σύντομου κειμένου-αρθογραφίας</p> <p>Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης φοιτητών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις:</p> <p>Προφορική εξέταση στην ελληνική</p> <p>Προφορική εξέταση στην ελληνική με την παρουσία διερμηνέα</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Αθανασίου, Α. (2007) Ζωή στο όριο. Δοκίμια για το σώμα, το φύλο και τη βιοπολιτική. Εκδ. Εκκρεμές.

Αθανασίου, Α. (2011) (επιμ.) Βιοκοινωνικότητες. Θεωρήσεις της ανθρωπολογίας της υγείας. Μετ. Μιχ. Λαλιώτης. Εκδ. Νήσος

Αριές, Φ. (1999) Ο άνθρωπος ενώπιον του θανάτου. Ο εξαγριωμένος θάνατος. Μετ. Θ. Νικολαΐδης. Βιβλιοπωλείον της Εστίας

Αγκάμπεν, Τζ. (2005) Homo sacer. Κυρίαρχη εξουσία και γυμνή ζωή. Μετ. Παν. Τσιαμουράς. Εκδ. Scripta.

Γιαννακόπουλος, Κ. (2006) (επιμ.) Σεξουαλικότητα. Θεωρίες και πολιτικές της ανθρωπολογίας. Εκδ. Αλεξάνδρεια.

Casper, M. & Currah, P. (2010) (επιμ.) The body reader-essential social and cultural readings. NYU Press.

Cohen, J. & Weiss, G. (2003) (επιμ.) Thinking the limits of the body. State University of New York Press.

- Demello, M. (2014) *Body studies. An introduction.* Routledge.
- Featherstone, M. (2000) (επιμ.) *Body modification.* Sage.
- Κανγκιλέμ, Ζ. (2007) *Το κανονικό και το παθολογικό.* Μετ. Γ. Φουρτούνης. Εκδ. Νήσος.
- Μακρυνιώτη Δημ. (2004) (επιμ.) *Τα όρια του σώματος. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις.* Εκδ. Νήσος.
- Μακρυνιώτη, Δημ. (2008) (επιμ.) *Περί θανάτου. Η πολιτική διαχείριση της θνητότητας.* Εκδ. Νήσος.
- Μιχαηλίδου, Μ. και Χαλκιά, Αλεξ. (2005) (επιμ.) *Η παραγωγή του κοινωνικού σώματος.* Εκδ. Κατάρτι και Δίνη.
- Μπάτλερ, Τζ. (2008) *Σώματα με σημασία. Οριοθετήσεις του "φύλου" στο λόγο.* Μετ. Πελ. Μαρκέτου. Εκδ. Εκκρεμές.
- Shilling, Ch. (2005) *The body in culture, technology and society.* Sage.
- Sontag, S. (2003) *Παρατηρώντας τον πόνο των άλλων.* Μετ. Σερ. Βελέντζας. Εκδ. Scripta.
- Φουκό, Μ. (1998) *Ιστορία της σεξουαλικότητας.* Μετ. Γκ. Ροζάκη. Εκδ. Ράππα.
- Φουκό, Μ. (1997/2002) *Για την υπεράσπιση της κοινωνίας.* Μετ. Τιτ. Δημητρούλια. Εκδ. Ψυχογιός.
- Χαλκιά, Αλεξ. (2011) *Έμφυλες βιαιότητες. Εξουσία, λόγος, υποκειμενικότητες.* Εκδ. Αλεξάνδρεια.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Body and Society

Gender and Society

Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών

Journal of Aging Studies

Journal of Gerontology: biological sciences

Medical Anthropology Quarterly

Mortality

Signs

Omega

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 309 Παγκοσμιοποίηση και Εκπαίδευση

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	309	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Παγκοσμιοποίηση και Εκπαίδευση	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Δ	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήρια	1	0
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια		
Σεμινάρια		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Θεωρείται ότι οι φοιτητές/τριες έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς τα υποχρεωτικά μαθήματα	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ΝΑΙ	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD170/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η ανάλυση του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης και των συνεπειών του για τα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα. Επιπλέον εξετάζει τις διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως μία τις εκφάνσεις της παγκοσμιοποίησης και επιδιώκει να αναλύσει τη συγκρότηση των κοινωνικών και

πολιτικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών θεσμών.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σε επίπεδο:

A. γνώσεων να κατανοούν

- το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και τις βασικές οικονομικές, πολιτικές, κοινωνικές και πολιτισμικές του διαστάσεις,
- τις συνέπειες της παγκοσμιοποίησης για τα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα,
- την έννοια του Ευρωπαϊσμού ως πολιτικής κίνησης και ιδέας και τη συνάφειά του με το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης,
- τα πολιτικά και θεσμικά χαρακτηριστικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- τις διαδικασίες διαμόρφωσης και τα χαρακτηριστικά της εκπαιδευτικής πολιτικής στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- την έννοια του Ευρωπαϊκής ιθαγένειας και τις προκλήσεις που δημιουργεί η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης στην πρόσληψη και εμπέδωση των κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων στις Ευρωπαϊκές κοινωνίες,

B. δεξιοτήτων

- να διατυπώνουν τα χαρακτηριστικά του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης,
- να αντιλαμβάνονται τη σχέση της παγκοσμιοποίησης με τις διαδικασίες της Ευρωπαϊκής ενοποίησης,
- να μπορούν να περιγράφουν τις βασικές αρχές, τα θεσμικά όργανα και τη διαδικασία λήψης των αποφάσεων στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- να διακρίνουν τα όρια των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις βασικές πολιτικές του κράτους και ιδιαίτερα όσον αφορά την εκπαιδευτική πολιτική,
- να είναι σε θέση να αναζητούν και να επεξεργάζονται τα κείμενα διαμόρφωσης της εκπαιδευτικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση,
- να προσεγγίζουν κριτικά τον πολιτικό λόγο των διεθνών οργανισμών και ιδιαίτερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την εκπαιδευτική πολιτική,
- να διακρίνουν της Ευρωπαϊκή από την εθνική ιδιότητα του πολίτη και να μπορούν να επισημαίνουν τις προκλήσεις για την κατοχύρωση των κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο μιας μετα-εθνικής ιδιότητας πολίτη σε συνθήκες μιας παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας,

Γ. ικανοτήτων

- ως πολίτες και επαγγελματίες να αναγνωρίζουν τις διεθνείς επιρροές που υφίστανται οι σύγχρονες κοινωνίες και τα εκπαιδευτικά συστήματα και να έχουν επίγνωση των συνεπειών αυτών των επιρροών στο επαγγελματικό τους έργο,
- να αναπτύσσουν αναστοχαστική προσέγγιση όσον αφορά την εκπαιδευτική πολιτική και τα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα,
- ως επαγγελματίες ιδιαίτερα στο χώρο της εκπαίδευσης, να έχουν επίγνωση της ανάγκης να υπερβαίνουν τις παραδοσιακές εθνοπολιτισμικά προσδιορισμένες πρακτικές προκειμένου να

λειτουργούν συμπεριληπτικά και με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα,

- να είναι σε θέση να συμμετέχουν στο δημόσιο διάλογο αναπτύσσοντας συγκροτημένα και επιστημονικά τεκμηριωμένα επιχειρήματα όσον αφορά την εκπαιδευτική πολιτική και τα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα.

Γενικές Ικανότητες

- α. Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών, με τη χρήση και νέων τεχνολογιών
- β. Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- γ. Αυτόνομη εργασία
- δ. Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
- ε. Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- στ. Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- ζ. Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- η. Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η ανάλυση του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης ως νέας συνθήκης η οποία επηρεάζει καταλυτικά τις πολιτικές του κράτους. Εξετάζονται οι οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικο-πολιτισμικές τάσεις της παγκοσμιοποίησης καθώς και οι συνέπειές της στην αναμόρφωση των εκπαιδευτικών θεσμών. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζεται και η Ευρωπαϊκή Ένωση ως πολιτικός σχηματισμός και φορέας προώθησης των διαδικασιών της παγκοσμιοποίησης. Αναλύονται οι διαδικασίες συγκρότησης των κοινωνικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών θεσμών και ιδιαίτερα η πρόσληψη της εκπαίδευσης ως κοινωνικού δικαιώματος.

Στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζονται τα ακόλουθα θέματα:

- Η Παγκοσμιοποίηση ως νέα συνθήκη και οι συνέπειές της για την εκπαίδευση και την κοινωνία,
- Ο Ευρωπαϊσμός ως πολιτική κίνηση και ιδέα,
- Οι διαδικασίες συγκρότησης της ΕΟΚ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ),
- Οι θεσμοί και οι διαδικασίες λήψης των αποφάσεων στην ΕΕ,
- Οι βασικότερες τάσεις στον τομέα των κοινωνικών πολιτικών στην ΕΕ και ιδιαίτερα στην εκπαιδευτική πολιτική,
- Η έννοια του Ευρωπαϊκής ιδιότητας του πολίτη και η αναδυόμενη φύση των κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων στην ΕΕ,
- Τα δικαιώματα ως πολιτικό και κοινωνικό διακύβευμα στο πλαίσιο της Παγκοσμιοποίησης.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	Υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class, χρήση διαδικτύου, παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή με power point	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	40
	Αυτόνομη μελέτη	59
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική και βασίζεται σε γραπτή δοκιμασία (100%) η οποία περιλαμβάνει: α. απάντηση σε ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής (50%), β. ανάπτυξη ερωτήσεων κρίσης με τη μορφή σύντομου δοκιμίου (50%). Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης α. για φοιτητές/τριες με μαθησιακές δυσκολίες, αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις παρέχεται η δυνατότητα προφορικής εξέτασης ή και προφορικής εξέτασης με την παρουσία διερμηνέα, β. για φοιτητές/τριες Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα εξέτασης μέσω εκτεταμένου γραπτού δοκιμίου στην αγγλική γλώσσα.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία:

Ball, S. J. (2006) *Education Policy and Social Class*, London, Routledge.

Burbules, N. C. and C. A. Torres, Eds. (2000). *Globalisation and Education: Critical Perspectives*. New York & London, Routledge.

Coulby, D. (2000) *Beyond the National Curriculum. Curricular Centralism and Cultural Diversity in Europe and the USA*, London, Routledge / Falmer.

- Coulby, D. – Cowen, R.- Jones, C. (2000) (eds.) *Education in Times of Transition*, World Yearbook of Education 2000, London, Kogan Page.
- Coulby, D. & Jones, C. (1995) *Postmodernity and European Education Systems*, Staffordshire, Trentham Books.
- Coulby, D. and Zambeta, E. (eds) 2005 *World Yearbook of Education 2005. Globalisation and Nationalism in Education*, London: Routledge.
- Deakon, B. (1996) (επιμ.) *Η Νέα Ανατολική Ευρώπη. Το παρελθόν το παρόν και το μέλλον της Κοινωνικής Πολιτικής*, Αθήνα, Gutenberg.
- Delanty, G. (1995) *Inventing Europe. Idea, Identity, Reality*, London, Macmillan Press.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1996) *Λευκή Βίβλος για την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Διδασκαλία και εκμάθηση. Προς την κοινωνία της γνώσης*, Βρυξέλλες.
- Featherstone, M. (ed.) (1990) *Global Culture. Nationalism, globalisation and modernity*, London, Sage.
- Featherstone, M. et al. (eds.) (1995) *Global Modernities*, London, SAGE.
- Giddens, A. (2001) *Οι Συνέπειες της Νεοτερικότητας*, Αθήνα, Κριτική.
- Green, A. (2002). *Education, globalisation and the role of comparative research*. London, Institute of Education, University of London.
- Habermas, J. "Citizenship and National Identity: Some reflections on the Future of Europe" in Turner, B. & Hamilton, P. *Citizenship. Critical Concepts*, London, 1994, RKP, p.p. 341-358.
- Hall, S. et al. (eds.) (1992) *Modernity and its Futures*, London, Polity Press.
- Hall, S. & Gieben, B. (2003) *Η διαμόρφωση της Νεωτερικότητας, Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτική, Πολιτισμός*, Αθήνα, Σαββάλας.
- Harvey, D. (1989) *The Condition of Postmodernity*, Oxford, Blackwell.
- Hefernan, M. (1998) *The meaning of Europe*, London, Arnold.
- Held, D. and A. McGrew (2000). *The Global Transformations Reader. An introduction to the globalisation debate*. Cambridge, polity.
- Held, D. and A. McGrew (2002). *Globalisation/Anti-Globalisation*. Cambridge, polity.
- Held, D. and A. McGrew, Eds. (2002). *Governing Globalisation*. London, Polity.
- Kazamias, A. & Spilane, M. (1998) *Education and the Structuring of the European Space*, Athens, Seirios.
- Μαραβέγιας, Ν. & Τσινισιζέλης, Μ. (επιμ.) (1995) *Η ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα, Θεμέλιο.
- Μπουζάκης, Σ. (επιμ.) (2000) *Ιστορικο-Συγκριτικές Προσεγγίσεις. Τιμητικός τόμος Α. Καζαμία*, Αθήνα, Gutenberg.
- Marshall, T. H. & Bottomore, T. (1995) *Ιδιότητα του Πολίτη και Κοινωνική Τάξη*, Αθήνα, Gutenberg (Εισαγωγή, Μετάφραση: Ο. Στασινοπούλου).

- Miller D., (2000), *Citizenship and National Identity*, London: Polity Press.
- Pinder, D. (1998) *The New Europe. Economy, Society and Environment*, Chichester, Wiley.
- Lauder, H., Brown, P., Dillabough, J.A., Halsey, A.H. (eds.) (2006) *Education, Globalisation & Social Change*, Oxford, Oxford University Press.
- Lindblad, S. & Popkewitz, T. (2000) *Public Discourses on Education Governance, Social Integration and Exclusion. Analyses of policy texts in European contexts* Upsala Reports on Education 36, Upsala University, 2000.
- Siedentop L., (2000), *Democracy in Europe*, London: Penguin.
- Spring, J. (2015) *Globalisation of Education*, London, Routledge.
- Stromquist, N. P. and K. Monkman, Eds. (2000). *Globalisation and Education: integration and contestation across cultures*. Lanham, Rowman & Littlefield Publ.
- Unwin, T. (ed.) (1998) *A European Geography*, Longman.
- Usher, R. & Edwards, R. (1994) *Postmodernism and Education*, London, Routledge.
- White, J. (1997) *Education and the End of Work*, London, Cassell.
- Whitty, G. et al. (1998) *Devolution and Choice in Education. The school the state and the market*, Buckingham, Open University Press.
- Winder-Jensen, T. (ed.) (1996) *Challenges to European Education: Cultural Values, National Identities and Global Responsibilities*, Frankfurt am Main, Peter Lang.
- Χαραλάμπης, Δ. (1998) *Δημοκρατία και Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα, Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα.
- Άρθρα:
- Ozga, J. (2012) Governing knowledge: data inspection and education policy in Europe, *Globalisation, Societies and Education*, Vol. 12(4).
- Hay, C. & Rosamond, B. (2002) Globalisation, European integration and the discursive construction of economic imperatives, *Journal of European Public Policy*, Vol. 9(2).
- Smith, (2000) Negotiating New Europes: the roles of the European Union, *Journal of European Public Policy*, Vol. 7(5).
- Smith, W. et al. (2016) Global citizenship and the importance of education in a globallyintegrated world, *Globalisation, Societies and Education*, <http://dx.doi.org/10.1080/14767724.2016.1222896>
- Συναφή επιστημονικά περιοδικά:
- Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση <http://cire.edu.gr/>
- Comparative Education <http://www.tandfonline.com/toc/cced20/current>
- Comparative Education Review <http://www.journals.uchicago.edu/toc/cer/current>
- European Educational Research Journal <http://journals.sagepub.com/home/eer>
- Intercultural Education <http://www.tandfonline.com/loi/ceji20>

International Journal of Comparative Education and Development
<http://www.emeraldinsight.com/loi/ijced>

Globalisation, Societies and Education
<http://www.tandfonline.com/toc/cgse20/current>

Journal of Education Policy <http://www.tandfonline.com/loi/tedp20>

Journal of European Public Policy <http://www.tandfonline.com/toc/rjpp20/current>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 310 Εκπαιδευτική πολιτική II

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	310	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Εκπαιδευτική πολιτική II	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	ΣΤ	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήρια	1	0
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια		
Σεμινάρια		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Θεωρείται ότι οι φοιτητές/τριες έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς τα υποχρεωτικά μαθήματα	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ΝΑΙ	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η ανάλυση της εκπαίδευσης ως πεδίου της δημόσιας σφαίρας και της πολιτικής του κράτους.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σε επίπεδο:

A. γνώσεων να κατανοούν

- τις βασικές αρχές των θεωριών κράτους που πραγματεύεται το μάθημα,
- τις θεμελιώδεις μετατοπίσεις και εξελίξεις στο χώρο της πολιτικής θεωρίας όσον αφορά την ερμηνεία του ρόλου του κράτους στην εκπαίδευση,
- τις ιστορικές και κοινωνικές προϋποθέσεις που συνέβαλαν στη συγκρότηση των εκπαιδευτικών συστημάτων στον Ευρωπαϊκό χώρο και στην Ελλάδα,
- τη σχέση της εκπαίδευσης με διαδικασίες όπως η εκβιομηχάνιση, η πολιτική κοινωνικοποίηση, η ανάπτυξη των εθνικών κρατών και η παγκοσμιοποίηση,

B. δεξιοτήτων

- να διακρίνουν και να διατυπώνουν τις βασικές αρχές των θεωριών κράτους που πραγματεύεται το μάθημα,
- να είναι σε θέση να διατυπώνουν τις συνέπειες της εφαρμογής των βασικών αρχών των θεωριών κράτους που πραγματεύεται το μάθημα στην εκπαιδευτική πολιτική,
- να αντιλαμβάνονται τις κοινωνικές και εκπαιδευτικές συνέπειες που απορρέουν από την εκπαιδευτική πολιτική του κράτους,

Γ. ικανοτήτων

- να αποκωδικοποιούν τον δημόσιο λόγο όσον αφορά την εκπαίδευση ανακαλώντας τη θεωρητική γνώση που αποκτήθηκε και να διακρίνουν τις θεωρητικές του προϋποθέσεις και τις πολιτικές του συνέπειες,
- να είναι σε θέση να συμμετέχουν στο δημόσιο διάλογο αναπτύσσοντας συγκροτημένα και επιστημονικά τεκμηριωμένα επιχειρήματα όσον αφορά τη δημόσια πολιτική για την εκπαίδευση,
- ως πολίτες και επαγγελματίες, να έχουν επίγνωση των συνεπειών της εκπαιδευτικής πολιτικής στο έργο τους και στην εκπαιδευτική πράξη,
- να διαθέτουν ορισμένες βασικές προϋποθέσεις για τη συνέχιση των σπουδών τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο στο αντικείμενο της εκπαιδευτικής πολιτικής.

Γενικές Ικανότητες

- α. Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών, με τη χρήση και νέων τεχνολογιών
- β. Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

- γ. Αυτόνομη εργασία
- δ. Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
- ε. Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- στ. Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- ζ. Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- η. Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η ανάλυση της εκπαίδευσης ως πεδίου του δημόσιου χώρου και η ιστορική συγκρότηση των εκπαιδευτικών θεσμών. Το μάθημα επικεντρώνεται στο ερώτημα που αφορά τους λόγους για τους οποίους το κράτος παρεμβαίνει στο χώρο της εκπαίδευσης και συγκροτεί εκπαιδευτικά συστήματα. Διερευνάται ο βαθμός στον οποίο η συστηματοποίηση των εκπαιδευτικών θεσμών σχετίζεται με τις ακόλουθες διαδικασίες:

- α. τη διάδοση των ιδεών του Διαφωτισμού
- β. τη διαδικασία εκδημοκρατισμού και διεύρυνσης των κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων
- γ. την εκβιομηχάνιση
- δ. την ανάπτυξη του εθνικισμού και τη συγκρότηση των εθνικών κρατών.

Τα ερωτήματα αυτά διερευνώνται υπό το πρίσμα των σημαντικότερων θεωριών κράτους.

Ο ρόλος του κράτους στην εκπαίδευση και ο βαθμός στον οποίο συγκροτείται δημόσιο συμφέρον αναφορικά με τους εκπαιδευτικούς θεσμούς αποτελούν πολιτικά διακυβεύματα τα οποία επιδέχονται διαφορετικών ερμηνειών εκ μέρους της πολιτικής θεωρίας. Το μάθημα εστιάζοντας στις μεγάλες αφηγήσεις της θεωρίας κράτους οι οποίες αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της νεωτερικότητας (φιλελευθερισμός, μαρξισμός), αλλά και σε ορισμένες νεώτερες προσεγγίσεις (κράτος πρόνοιας, πλουραλισμός και μετα-νεωτερικότητα) έχει ως στόχο να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/τριες με τα βασικότερα επιχειρήματα που αφορούν την ερμηνεία της σύνθετης σχέσης κράτους-εκπαίδευσης-κοινωνίας.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	Υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class, χρήση διαδικτύου, παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή με power point

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	40
	Αυτόνομη μελέτη	59
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική και βασίζεται σε γραπτή δοκιμασία (100%) η οποία περιλαμβάνει:</p> <p>α. απάντηση σε ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής (50%),</p> <p>β. ανάπτυξη ερωτήσεων κρίσης με τη μορφή σύντομου δοκιμίου (50%).</p> <p>Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης</p> <p>α. για φοιτητές/τριες με μαθησιακές δυσκολίες, αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις παρέχεται η δυνατότητα προφορικής εξέτασης ή και προφορικής εξέτασης με την παρουσία διερμηνέα,</p> <p>β. για φοιτητές/τριες Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα εξέτασης μέσω εκτεταμένου γραπτού δοκιμίου στην αγγλική γλώσσα.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία:

Αγγελίδης, Μ. & Ψυχοπαίδης (επιμ.) (1992) *Κείμενα Πολιτικής Οικονομίας και Θεωρίας της Πολιτικής*, Αθήνα, Εξάντας.

Αλτουσέρ, Λ. (1983) «Ιδεολογία και Ιδεολογικοί Μηχανισμοί του Κράτους», στο: Αλτουσέρ, Λ., *Θέσεις*, Αθήνα, Θεμέλιο, σσ. 69-121.

Apple, M. (1993) *Εκπαίδευση και Εξουσία*, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής.

Apple, M. (2008) *Επίσημη Γνώση*, Αθήνα, Επίκεντρο.

Archer, M. S., (1984), *Social Origins of Educational Systems*, London: Sage.

Βούλγαρης, Γ. (1994) *Φιλελευθερισμός, Συντηρητισμός, Κοινωνικό Κράτος 1973-1990*, Αθήνα, Θεμέλιο.

Γκίντενς, Α. (1998) *Ο Τρίτος Δρόμος. Η ανανέωση της Σοσιαλδημοκρατίας*, Αθήνα, Πόλις.

Giddens, A. (2001) *Οι Συνέπειες της Νεοτερικότητας*, Αθήνα, Κριτική.

Γράβαρης, Δ. & Παπαδάκης, Ν. (επιμ.) (2005) *Εκπαίδευση και Εκπαιδευτική Πολιτική μεταξύ κράτους και αγοράς*, Αθήνα, Σαββάλας.

Green, A., (2013), *Education and State Formation. Europe, East Asia and the USA*, London: Palgrave MacMillan.

Ζαμπέτα, Ε. (1994) *Η Εκπαιδευτική Πολιτική στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (1974-1989)*, Αθήνα, Θεμέλιο.

Μηλιός, Γ. (1993) *Εκπαίδευση και Εξουσία*, Αθήνα, Κριτική.

Σακελλαρόπουλος, Θ., Οικονόμου, Χ., Σκαμνάκης, Χ., Αγγελάκη, Μ. (Επιμ.) (2018) *Κοινωνική Πολιτική*, Αθήνα, Διόνικος.

Sarup, M. (2006) *Μαρξισμός και Εκπαίδευση*, Αθήνα, Επίκεντρο.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Comparative Education <http://www.tandfonline.com/toc/cced20/current>

Comparative Education Review <http://www.journals.uchicago.edu/toc/cer/current>

European Educational Research Journal <http://journals.sagepub.com/home/eer>

International Journal of Comparative Education and Development <http://www.emeraldinsight.com/loi/ijced>

Journal of Education Policy <http://www.tandfonline.com/loi/tedp20>

Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση <http://cire.edu.gr/>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 311 Εκπαιδευτική πολιτική Ι: οι εκπαιδευτικοί θεσμοί στην πρώιμη παιδική ηλικία

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	311	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Εκπαιδευτική πολιτική Ι: οι εκπαιδευτικοί θεσμοί στην πρώιμη παιδική ηλικία	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Γ	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήρια	1	0
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια		
Σεμινάρια		

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υπόβαθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Θεωρείται ότι οι φοιτητές/τριες έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς τα υποχρεωτικά μαθήματα
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ΝΑΙ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD171/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η ανάλυση της εκπαίδευσης ως πεδίου της δημόσιας σφαίρας και της πολιτικής. Εστιάζεται σε δύο τομείς της εκπαιδευτικής πολιτικής που αφορούν: α. την πρώιμη παιδική ηλικία και β. τη θέση της θρησκείας στην εκπαίδευση.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σε επίπεδο:

A. γνώσεων να κατανοούν

- τις ιστορικές και κοινωνικές προϋποθέσεις που συνέβαλαν στη συγκρότηση των θεσμών αγωγής και εκπαίδευσης της πρώιμης παιδικής ηλικίας στον Ευρωπαϊκό χώρο και στην Ελλάδα,
- τις κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες της εκβιομηχάνισης και το βαθμό στον οποίο αυτές έχουν συμβάλει στην εμφάνιση και συστηματοποίησή των θεσμών αγωγής και εκπαίδευσης της πρώιμης παιδικής ηλικίας,
- τις κοινωνικές καταβολές της διχοτομίας μεταξύ εκπαίδευσης και φροντίδας της παιδικής ηλικίας,
- τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά και τις σύγχρονες τάσεις που αφορούν την ανάπτυξη των θεσμών αγωγής και εκπαίδευσης της πρώιμης παιδικής ηλικίας στην Ευρώπη, με ιδιαίτερη έμφαση στη σχέση αγωγής και φροντίδας,
- τα χαρακτηριστικά του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού της πρώιμης παιδικής ηλικίας,
- τη θρησκεία ως κοινωνικό φαινόμενο και πολιτισμική πρακτική και τη

- σχέση θρησκείας και νεωτερικότητας,
- την έννοια της εκκοσμίκευσης και τη σχέση κράτους και εκκλησίας στον Ευρωπαϊκό χώρο και στην Ελλάδα,
- την εκπαιδευτική πολιτική του ελληνικού κράτους όσον αφορά τη θρησκεία και τη θρησκευτική ετερότητα,

B. δεξιότητων

- να διακρίνουν τα διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά που έχουν προσλάβει οι θεσμοί αγωγής και εκπαίδευσης της πρώιμης παιδικής ηλικίας στην Ευρώπη και να είναι σε θέση να τα συσχετίσουν με τους ιστορικούς όρους συγκρότησής τους,
- να αξιολογούν κριτικά τη φιλοσοφία καθώς και τις κοινωνικές συνέπειες της εκπαιδευτικής πολιτικής που αφορά την πρώιμη παιδική ηλικία,
- να είναι σε θέση να διακρίνουν και να επεξεργάζονται κριτικά τη θέση της θρησκείας στη δημόσια σφαίρα και στο εκπαιδευτικό σύστημα,
- να αντιλαμβάνονται τις κοινωνικές και εκπαιδευτικές συνέπειες που απορρέουν από την εκπαιδευτική πολιτική όσον αφορά τη θρησκεία,

Γ. ικανοτήτων

- να αναπτύσσουν αναστοχαστική προσέγγιση όσον αφορά την εκάστοτε εκπαιδευτική πολιτική για την παιδική ηλικία και τη θέση της θρησκείας στην εκπαίδευση,
- να είναι σε θέση να συμμετέχουν στο δημόσιο διάλογο αναπτύσσοντας συγκροτημένα και επιστημονικά τεκμηριωμένα επιχειρήματα όσον αφορά τη δημόσια πολιτική για την παιδική ηλικία και τη θρησκεία,
- ως πολίτες και επαγγελματίες, να αναπτύσσουν πρακτικές με επίγνωση των κοινωνικών συνεπειών για την αγωγή της πρώιμης παιδικής ηλικίας και για τη θέση της θρησκείας στην εκπαίδευση,
- ως επαγγελματίες, να είναι σε θέση να επεξεργάζονται και να υλοποιούν πρακτικές και δράσεις οι οποίες να προωθούν τα δικαιώματα της παιδικής ηλικίας,
- να έχουν επίγνωση των συνεπειών που έχουν οι επαγγελματικές τους πρακτικές για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ιδιαίτερα εκείνα που συνδέονται με την παιδική ηλικία, το σεβασμό της ταυτότητας και τη θέση της θρησκείας στη δημόσια σφαίρα. **(5)**

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών, με τη χρήση και νέων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Αυτόνομη εργασία
- Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

η. Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα αναλύει την εκπαίδευση ως πεδίο της δημόσιας σφαίρας και πολιτικής παρέμβασης του κράτους. Αναπτύσσεται σε δύο ενότητες που εξετάζουν δύο διακριτά ζητήματα εκπαιδευτικής πολιτικής: α. την εκπαιδευτική πολιτική για την πρώιμη παιδική ηλικία και β. τη θέση της θρησκείας στην εκπαίδευση.

Η πρώτη ενότητα επιδιώκει να παρουσιάσει στους φοιτητές και τις φοιτήτριες θεωρητικές προσεγγίσεις που επιχειρούν να ερμηνεύσουν τους όρους συγκρότησης των θεσμών που αφορούν την πρώιμη παιδική ηλικία. Εξετάζει ιστορικά και συγκριτικά το φαινόμενο της αγωγής και εκπαίδευσης της πρώιμης παιδικής ηλικίας στον Ευρωπαϊκό χώρο και στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό συζητώνται ζητήματα όπως:

Ιστορικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των πρώτων θεσμών αγωγής και εκπαίδευσης της πρώιμης παιδικής ηλικίας στην Ευρώπη. Η παρέμβαση του κράτους στην αγωγή της πρώιμης παιδικής ηλικίας.

Οι κοινωνικές καταβολές της διχοτομίας των θεσμών φροντίδας και αγωγής της πρώιμης παιδικής ηλικίας στην Ευρώπη.

Οι βασικές τάσεις ανάπτυξης των θεσμών αγωγής και εκπαίδευσης της πρώιμης παιδικής ηλικίας στην Ευρώπη

Η επαγγελματοποίηση των θεσμών αγωγής και εκπαίδευσης της πρώιμης παιδικής ηλικίας.

Η δεύτερη ενότητα του μαθήματος εξετάζει τη θέση της θρησκείας στην εκπαίδευση ως πεδίου της δημόσιας σφαίρας. Εστιάζεται στην ανάλυση θεμάτων όπως τα εξής:

Η θρησκεία ως κοινωνικό φαινόμενο. Θρησκεία και εκκλησίες. Θρησκεία, Νεωτερικότητα και Εκπαίδευση. Η διάκριση μεταξύ θρησκευόμενου πιστού και πολίτη.

Η σχέση κράτους και εκκλησίας στην Ευρώπη και η θέση της θρησκείας στα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα.

Η σχέση κράτους–εκκλησίας στην Ελλάδα. Θρησκεία και εθνική ταυτότητα στην ελληνική εκπαίδευση. Η θέση της θρησκείας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Επιστημολογικά, κοινωνικά και πολιτικά χαρακτηριστικά του μαθήματος των θρησκευτικών στο ελληνικό σχολείο.

Η αντιμετώπιση της θρησκευτικής ετερότητας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:

Πρόσωπο με πρόσωπο

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class, χρήση διαδικτύου, παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	με power point	
	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	40
	Αυτόνομη μελέτη	59
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική	
	Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική και βασίζεται σε γραπτή δοκιμασία (100%) η οποία περιλαμβάνει:	
	α. απάντηση σε ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής (50%),	
	β. ανάπτυξη ερωτήσεων κρίσης με τη μορφή σύντομου δοκιμίου (50%).	
	Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης	
	α. για φοιτητές/τριες με μαθησιακές δυσκολίες, αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις παρέχεται η δυνατότητα προφορικής εξέτασης ή και προφορικής εξέτασης με την παρουσία διερμηνέα,	
	β. για φοιτητές/τριες Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα εξέτασης μέσω εκτεταμένου γραπτού δοκιμίου στην αγγλική γλώσσα.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία:

Αλιβιζάτος, Ν. (2001), *Ο Αβέβαιος Εκσυγχρονισμός και η θολή συνταγματική αναθεώρηση*, Αθήνα: Πόλις.

Ασημακοπούλου Φ., Χρηστίδου – Λιοναράκη Σ., (2002), *Η Μουσουλμανική Μειονότητα της Θράκης και οι Ελληνοτουρκικές σχέσεις*, Αθήνα: Λιβάνη.

Ασκούνη, Ν. (2006) *Η μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Βενιζέλος, Ε. (2000), *Οι Σχέσεις Κράτους και Εκκλησίας*, Αθήνα: Παρατηρητής.

Βερέμης, Θ. (Επιμ.) (1997), *Εθνική Ταυτότητα και Εθνικισμός στη Νεότερη Ελλάδα*, Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Γαζή, Ε. (2011) *Πατρίς, Θρησκεία, Οικογένεια. Ιστορία ενός Συνθήματος (1880-1930)*,

Αθήνα: Πόλις.

Διαμαντούρος, Π. -Ν. Ι., (1993), «Ελληνισμός και Ελληνικότητα», στο: Τσαούσης Δ. (Επιμ.), *Ελληνισμός και Ελληνικότητα*, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», σσ. 51-58.

Δημητρόπουλος, Π. (2001), *Κράτος και Εκκλησία: μια δύσκολη σχέση*, Αθήνα: Κριτική.

Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας (Επιμ.) (1994), *Έθνος – Κράτος – Εθνικισμός*, Αθήνα.

Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας (Επιμ.) (1996), *Μοντερνισμός: Η ώρα της αποτίμησης*, Αθήνα.

Ζαμπέτα, Ε. (1994) *Η εκπαιδευτική πολιτική στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (1974-1989)*, Αθήνα, Θεμέλιο σ. 414.

Ζαμπέτα, Ε. (1998) *Αγωγή και εκπαίδευση της πρώιμης παιδικής ηλικίας στην Ευρώπη. Συγκριτική προσέγγιση*, Αθήνα: Θεμέλιο.

Ζαμπέτα, Ε. (2003) *Σχολείο και Θρησκεία*, Αθήνα: Θεμέλιο.

Ζαμπέτα, Ε. (2018). *Θρησκεία, δημοκρατία και εκπαίδευση. Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη*, 13(1), 19-31.

Ζαχαρόπουλος Ν. & Ζιάκας Γ. (Επιμ.) (1996), *Το Ισλάμ στα σχολικά βιβλία της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, Επιστημονική Επετηρίδα Τμήματος Θεολογίας, Τομ. 2, Παρ. 2.

Κονιδάρης, Ι. Μ. (1993), *Εκκλησία και Πολιτεία, η αναγκαιότητα της αυτοτέλειας στη συνύπαρξή τους*, Αθήνα: Σάκκουλα.

Λίποβατς, Θ., Δεμερτζής, Ν., Γεωργιάδου, Β. (Επιμ.) (2002), *Θρησκείες και Πολιτική στη Νεωτερικότητα*, Αθήνα: Κριτική.

Μανιτάκης, Α. (2000), *Οι Σχέσεις της Εκκλησίας με το Κράτος και το Έθνος, Στη σκιά των ταυτοτήτων*, Αθήνα: Νεφέλη.

Μουζέλης, Ν. (1994), *Ο Εθνικισμός στην Ύστερη Ανάπτυξη*, Αθήνα: Θεμέλιο.

Πρεβελάκης, Γ. Σ. (2001), *Τα Βαλκάνια, πολιτισμοί και γεωπολιτική*, Αθήνα: Libro.

Σταμέλος, Γ. (2002) (επιμ.), *Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα, πρώτη και δεύτερη βαθμίδα, Δομές και Ποσοτικά Δεδομένα*, Αθήνα: Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας.

Σωτηρέλης, Γ. (1998), *Θρησκεία και Εκπαίδευση κατά το Σύνταγμα και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση. Από τον κατηχητισμό στην πολυφωνία*, Αθήνα: Σάκκουλα.

Ταίηλορ, Τ. (1997), *Πολυπολιτισμικότητα*, Αθήνα: Πόλις.

Τρουμπέτα, Σ., (2001), *Κατασκευάζοντας Ταυτότητες για τους Μουσουλμάνους της Θράκης, το παράδειγμα των Πομάκων και των Τσιγγάνων*, Αθήνα: Κριτική.

Τσαούσης, Δ. (Επιμ.) (1993), *Ελληνισμός και Ελληνικότητα*, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».

Τσιτσελίκης, Κ., Χριστόπουλος Δ. (Επιμ.) (1997), *Το Μειονοτικό Φαινόμενο στην Ελλάδα, μια συμβολή των κοινωνικών επιστημών*, Αθήνα: Κριτική.

Φραγκουδάκη Α., Δραγώνα Θ. (Επιμ.) (1997), *«Τι ειν' η πατρίδα μας;» Εθνοκεντρισμός*

στην Εκπαίδευση, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Χάντιγκτον, Σ., (1999), *Η Σύγκρουση των Πολιτισμών και ο Ανασχηματισμός της Παγκόσμιας Τάξης*, Αθήνα: Terzo Books.

Χριστόπουλος, Δ. (Επιμ.) (1999), *Νομικά ζητήματα Θρησκευτικής Ετερότητας στην Ελλάδα*, Αθήνα: Κριτική.

Ψυχοπαίδης, Κ. (1994), 'Εθνικισμός, Εθνισμός και Δημοκρατία', στο: Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας (Επιμ.), *Έθνος – Κράτος – Εθνικισμός*, Αθήνα, σσ. 53-66.

Ψυχοπαίδης, Κ. (1996) 'Προς μια θεωρία της νεοτερικότητας', στο: Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας (Επιμ.), *Μοντερνισμός: Η ώρα της αποτίμησης*, Αθήνα, σσ. 9-28.

Archer, M. S., (1984), *Social Origins of Educational Systems*, London: Sage.

Bereday G., Lauwerys, J., (1966), *Church and State in Education*, The World Yearbook of Education 1966, London: Evans Brothers Ltd.

Durkheim, E., [1912] (1995), *The Elementary Forms of Religious Life*, Εισαγωγή – Μετάφραση: Κ. Ε. Fields, New York: The Free Press.

Fraser, J. W. (1999), *Between Church and State, Religion and Public Education in Multicultural America*, London: Macmillan.

Gellner, E. (1992), *Postmodernism, Reason and Religion*, London: Routledge.

Green, A., (2013), *Education and State Formation. Europe, East Asia and the USA*, London: Palgrave MacMillan.

Provenzo, E. F. (1990), *Religious Fundamentalism and American Education, the battle for the public Schools*, Albany, N.Y.: State University of New York Press.

Tulasiewicz, W., Cho-Yee To (Eds) (1993), *World Religions and Educational Practice*, London: Cassel.

Turner, B. S. (1991), *Religion and Social Theory*, London: Sage.

Vaughan, M., Archer, M. S., (1971), *Social conflict and educational change in England and France 1789-1848*, Cambridge, Cambridge University Press.

Weber, M., [1922] (1993), *The Sociology of Religion*, Εισαγωγή: T. Parsons, Boston: Beacon Press.

Weber, M., [1930] (1992), *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*, Εισαγωγή: A. Giddens, Μετάφραση: T. Parsons, London: Routledge.

Άρθρα:

Ηρακλείδης, Α. (1997), 'Ελληνική Μειονοτική Πολιτική: Η αναχρονιστική στάση και τα αίτια της', *Σύγχρονα θέματα*, τ.χ. 63, σσ. 32-35.

Οικονομίδης, Β. (2010) Η θέσπιση της υποχρεωτικής προσχολικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα, στο: Πυργιωτάκης, Ι. & Οικονομίδης, Β. (Επιμ.) *Περί Παιδείας Διάλογος*, Ρέθυμνο, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Πετράκη, Γ. (1997), 'Στην Ξάνθη και στο Λαύριο: ταξικές διαστάσεις του μειονοτικού στην Ελλάδα', *Σύγχρονα Θέματα*, τχ. 63, σσ. 84-85.

Φουντεδάκη, Π. (2000) Σχέσεις κράτους και εκκλησίας στον ευρωπαϊκό χώρο, *Το Σύνταγμα*, τομ. 26, τευχ. 4-5.

Coulby, D. & Zambeta, E. (eds.) (2008) Special Issue: Intercultural Education, Religion and Modernity, *Intercultural Education*.

Foundethakis, P. (2000) Religion and Constitutional Culture in Europe, *Revue Hellenique De Droit International*, 53, σσ. 227-275.

Vrinioti, Kalliope (2013) Professionalisation in Early Childhood Education: A Comparative View of Emerging Professional Profiles in Germany (Bremen) and Greece, *European Education Research Journal*, 21(1), 150-163.

Zambeta, E. (2000) Religion and national identity in Greek education, *Intercultural Education*, τομ. 11. No. 2, σσ. 145-156.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση <http://cire.edu.gr/>

Comparative Education <http://www.tandfonline.com/toc/cced20/current>

Comparative Education Review <http://www.journals.uchicago.edu/toc/ceer/current>

Early Childhood Education Journal <http://journals.sagepub.com/home/ecr>

European Early Childhood Education Research Journal (EECERJ)
<http://www.eecera.org/journal/>

European Educational Research Journal <http://journals.sagepub.com/home/eer>

Intercultural Education <http://www.tandfonline.com/loi/ceji20>

International Journal of Comparative Education and Development
<http://www.emeraldinsight.com/loi/ijced>

Journal of Early Childhood Education Research <http://jecer.org/>

Journal of Early Childhood Research <http://journals.sagepub.com/home/ecr>

Journal of Early Childhood Teacher Education
<http://www.tandfonline.com/toc/ujec20/current>

Journal of Education Policy <http://www.tandfonline.com/loi/tedp20>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 313 Θεωρίες Φύλων

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	313	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Z
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Θεωρίες Φύλων		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήριο	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Γενικού Υπόβαθρου, Ειδικού Υπόβαθρου, Ειδικότητας	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD212/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Σε αυτό το μάθημα θα εξετάσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι Κοινωνικές Επιστήμες (ιδιαίτερα η Κοινωνιολογία και η Ανθρωπολογία) αναλύουν την έμφυλη διάσταση της κοινωνικότητας. Βασικός στόχος είναι να γίνει κατανοητή η έννοια του κοινωνικού φύλου ως προς τον τρόπο κατασκευής και λειτουργίας της. Με τη βοήθεια των βασικών θεωριών θα επιχειρήσουμε την προσέγγιση των ρόλων, των στάσεων, στερεοτύπων που συνδέονται με την κοινωνική κατασκευή της έμφυλης ταυτότητας. Θα αντιμετωπίσουμε δηλαδή την αρρενωπότητα και τη θηλυκότητα ως κατηγορίες ανάλυσης ιστορικά διαμορφωμένες, οι οποίες διαπλέκονται, αλληλοεξαρτώνται και σχετίζονται με τις σχέσεις εξουσίας που δεσμεύουν άτομα και ομάδες. Με τη σύντομη αναδρομή στην ιστορία του δυτικού κόσμου θα κατανοήσουμε τη λειτουργία της έμφυλης κοινωνικότητας στη διάρκεια των δύο τελευταίων αιώνων και η παρουσίαση των αντιλήψεων για τα φύλα σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές (Ασία, Αφρική, Ευρώπη, Αμερική) στη διάρκεια του δεύτερου μισού του εικοστού αιώνα θα μας επιτρέψει να αναδείξουμε τη σχέση αυτών των αντιλήψεων, δομών και σχέσεων εξουσίας με την κοινωνική στρωμάτωση και ανα/παραγωγή. Θα επιμείνουμε στις ιδιαιτερότητες του Μεσογειακού χώρου με αναφορές στη σχετική ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θα είναι σε επίπεδο

A) γνώσεων

- Να γνωρίζουν την ιστορική διαμόρφωση των θεωριών σχετικά με τα φύλα.
- Να κατανοούν ότι οι θεωρίες των φύλων αντλούν από διαφορετικά μεταξύ τους κοινωνικά και επιστημολογικά συμφραζόμενα.
- Να γνωρίζουν τις έννοιες οι οποίες έχουν συμβάλει στη διαμόρφωση των θεωριών για τα φύλα.
- Να γνωρίζουν τις διαδικασίες παραγωγής αρρενωποτήτων και θηλυκοτήτων σε συγκεκριμένα κοινωνικά συμφραζόμενα.

B) δεξιοτήτων

- Να μπορούν να αναλύουν πτυχές της κοινωνικής πραγματικότητας με τα εργαλεία των διαφορετικών θεωριών φύλων
- Να αναλύουν εκδοχές της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας ως αποτελέσματα κοινωνικής συναίνεσης ή σύγκρουσης.
- Να εντάσσουν τις θεωρίες των φύλων στην ευρύτερη κοινωνιολογική θεωρία.

Γ) Ικανοτήτων

- Να μπορούν να παρουσιάζουν τις θεωρίες των φύλων.
- Να μπορούν να αξιοποιούν τις θεωρίες των φύλων στο σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Γενικές Ικανότητες

- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Εισαγωγή
- Θεωρητικές επεξεργασίες στη διεκδίκηση της ψήφου
- Θεωρητικές επεξεργασίες στη διεκδίκηση της συμμετοχής στην εκπαίδευση
- Η κοινωνική κατασκευή του φύλου
- «Η γυναίκα» ως κατηγορία ανάλυσης
- Φιλελεύθερος Φεμινισμός
- Ριζοσπαστικός και Μαρξιστικός Φεμινισμός
- Πολυπολιτισμικές θεωρίες φύλων
- Οικοφεμινισμός
- Το φύλο ως επιτέλεση
- Οι μελέτες για την αρρενωπότητα
- Συμπεράσματα

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαφανειών power point, προβολή σύντομων ντοκυμαντέρ, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	125
	Φροντιστήριο	
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική διαδικασία. Γίνεται με γραπτή εξέταση (100%) και περιλαμβάνει ερωτήσεις ανάπτυξης.</p> <p>Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι προσβάσιμα στο e-class.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αθανασίου, Α., (επιμ.), *Φεμινιστική θεωρία και πολιτισμική κριτική*, Νήσος, Αθήνα 2006.

Αντμάν, Μ.-Ε., *Βία και πονηριά. Γυναίκες και άνδρες σ' ένα ελληνικό χωριό*, Καστανιώτης, Αθήνα 1987.

Αρνουτ, Μ., *Διαδικασίες αναπαραγωγής του φύλου. Εκπαιδευτική θεωρία και φεμινιστικές πολιτικές*, μτφρ. Χρ. Αθανασιάδου, Κ. Δαλακούρα, επιστημονική επιμέλεια Β. Δεληγιώργη – Κουιμτζή, Μεταίχμιο, Αθήνα 2006.

Butler, J. *Αναταραχή φύλου : Ο φεμινισμός και η ανατροπή της ταυτότητας*, μετφρ. Γιώργος Καραμπέλας, επιμέλεια Βενετία Καντσά, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2009.

Βαρίκα, Ε., *Με διαφορετικό πρόσωπο. Φύλο, διαφορά και οικουμενικότητα*, Κατάρτι, Αθήνα 2000.

Γεωργούδη, Στ., «Ο μύθος της μητριαρχίας. Μια προβληματική θεωρία», **Δίνη: φεμινιστικό περιοδικό**, 4, σελ. 45-54.

Γιαννακόπουλος, Κ., «Πολιτικές σεξουαλικότητας και υγείας την εποχή του AIDS», **Σύγχρονα Θέματα**, 66, σελ. 76-86.

Γιαννακόπουλος, Κ., (επιμ.), *Σεξουαλικότητα. Θεωρίες και Πολιτικές της Ανθρωπολογίας*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2006.

Connell. R. W., *Το Κοινωνικό Φύλο*, μτφρ. Ε. Κοτσιφού, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη

2006.

Evans, M., *Φύλο και Κοινωνική Θεωρία*, μτφρ. Α. Κιουπιοκλής, Μεταίχμιο, Αθήνα 2004.

Laqueur, T., *Κατασκευάζοντας το Φύλο. Σώμα και κοινωνικό φύλο από τους αρχαίους Έλληνες ως τον Φρόιντ*, μτφρ. Π. Μαρκέτου, εισαγ., Κ. Γιαννακόπουλος, Πολύτροπον, Αθήνα 2003.

Μπακαλάκη Α., *Αθρωπολογία, γυναίκες και φύλο*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1994.

Bryson, V., *Φεμινιστική Πολιτική Θεωρία*, μτφρ. Ε. Πανάγου, Μεταίχμιο, Αθήνα 2004.

Νασιάκου, Μ., "Απόψεις για το μητρικό ένστικτο", **Δίνη: φεμινιστικό περιοδικό**, 7, 87:91.

Nussbaum, M., C., *Φύλο και Κοινωνική Δικαιοσύνη*, μτφρ. Ν. Καλαϊτζής, θεώρηση μετφρ. Κ. Παπαγεωργίου, Εκδόσεις Scripta, Αθήνα 2005.

Παντελίδου Μαλούτα, Μ., *Το φύλο της δημοκρατίας. Ιδιότητα του πολίτη και έμφυλα υποκείμενα*, Σαββάλας, Αθήνα 2002.

Παπαγεωργίου, Γ., *Ηγεμονία και Φεμινισμός*, Τυπωθήτω, Αθήνα 2004.

De Beauvoir, S., *Το δεύτερο φύλο*, μτφρ. Κ. Σιμόπουλου, Γλάρος, Αθήνα 1979.

Σερεμετάκη, Κ., Ν., (επιμ.), *Διασχίζοντας το σώμα : Πολιτισμός, Ιστορία και Φύλο στην Ελλάδα*, Νέα Σύνορα – Λιβάνη, Αθήνα 1993.

Sontag, S., *Η νόσος ως μεταφορά. Το AIDS και οι μεταφορές του*, Δελφίνοι, Αθήνα 1993.

Χ. Νόβα-Καλτσούνη, (επιμ.), *Κείμενα κοινωνιολογίας του γάμου και της οικογένειας*, Τυπωθήτω, Αθήνα 2000.

Μ. Perrot, «Η ιστορία των γυναικών είναι η ιστορία της σχέσης των φύλων», **Δίνη: φεμινιστικό περιοδικό**, 1, σελ. 77-83.

Για εμπειρικές έρευνες σε θέματα έμφυλης κοινωνικότητας και εκδοχών της ανισότητας σε ποικίλους τομείς: www.kethi.gr/greek/meletes/index.htm

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Signs: Journal of Women in Culture and Society <http://signsjournal.org/>

European Journal of Women's Studies <http://ejw.sagepub.com/>

Sexualities <http://sexualities.sagepub.com/>

Men and Masculinities <http://jmm.sagepub.com/>

Gender and Society <http://gas.sagepub.com/>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 314 Φύλα και Πολιτιστικές Πρακτικές

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	314	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	στ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Φύλα και Πολιτιστικές Πρακτικές		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήριο	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD278/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θα είναι σε επίπεδο

A) γνώσεων

- Να κατανοούν τις διαφορετικές εκδοχές της έμφυλης κοινωνικότητας και τη διαπλοκή τους με τις πολιτιστικές πρακτικές
- Να αναλύουν τη σημασία της κοινωνικής κατασκευής του φύλου στις διαδικασίες κοινωνικής στρωμάτωσης
- Να αναδεικνύουν τις πολιτισμικές (δομικές και φαντασιακές) συνιστώσες της έμφυλης συμμετοχής στην πολιτιστική δράση (παραγωγή και δημιουργία).

B) δεξιοτήτων

- Να μπορούν να διακρίνουν τις έμφυλες παραμέτρους στη διαμόρφωση των πολιτιστικών πρακτικών.
- Να μπορούν να σχεδιάζουν εκπαιδευτικές παρεμβάσεις με τη χρήση ταινιών εμπλέκοντας τις διαδικασίες πρόσληψης στη μαθησιακή διαδικασία.
- Να μπορούν να αξιολογούν εκπαιδευτικές προτάσεις δικές τους ή / και των συμφοιτητριών, ών τους λαμβάνοντας υπ' όψιν την έμφυλη διάσταση της πολιτιστικής συμμετοχής.

Γ) Ικανοτήτων

- Να μπορούν να επιχειρηματολογούν δημόσια για τη σχέση των φύλων με τις πολιτιστικές πρακτικές.
- Να μπορούν να παρουσιάζουν τις έμφυλες διαδικασίες κοινωνικής ανισότητας με έρεισμα προϊόντα της καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Γενικές Ικανότητες

- Ομαδική εργασία
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Εισαγωγή, Παρουσίαση
- Η συζήτηση για την πρόσβαση και την έμφυλη στρωμάτωση
- Η διαφορά ως βασική έννοια ιεράρχησης.
- Οι μορφές κεφαλαίου : έμφυλες χρήσεις και τρόποι κτήσης
- Η συζήτηση για την πρόσβαση των γυναικών στην εκπαίδευση. Ιστορικά παραδείγματα
- Η συζήτηση για τη μεικτή εκπαίδευση
- Η κατασκευή της αρρενωπότητας στην εκπαίδευση και στα ΜΜΕ.

- Οι έμφυλες διαστάσεις των πολιτιστικών πρακτικών και οι χρήσεις του χρόνου.
- Γυναίκες, κορίτσια και κουλτούρα: τα 'γυναικεία' αναγνώσματα.
- Συμπεράσματα

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαφανειών power point, προβολή ντοκυμαντέρ και ταινιών, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και ανάλυση ταινιών ή βιβλιογραφίας	52
	Αυτοτελής μελέτη	47
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική διαδικασία.</p> <p>Περιλαμβάνει:</p> <p>Παρουσίαση μιας ομαδικής εργασίας με αφορμή μια ταινία ή στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης θεματικής, η οποία άπτεται του μαθήματος. Αφορά την κατανόηση των εννοιών και τη μεθοδολογία, οι οποίες σχετίζονται με την έμφυλη διάσταση των πολιτιστικών πρακτικών (50%).</p> <p>Γραπτή τελική ομαδική εργασία.</p> <p>Περιλαμβάνει την οργανωμένη γραπτή περιγραφή και τεκμηρίωση κάποιας από τις προτεινόμενες ενότητες και συμπεριλαμβάνει τα σχόλια, τα οποία έγιναν στην προφορική παρουσίαση (50%).</p>	

	Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι προσβάσιμα στο e-class.
--	---

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αβδελά, Ε., *Διά λόγους τιμής. Βία, συναισθήματα και αξίες στη μετεμφυλιακή Ελλάδα*, Αθήνα, Νεφέλη 2002.

Αβδελά, Ε., Ψαρρά, Α., *Σιωπηρές ιστορίες. Γυναίκες και φύλο στην ιστορική αφήγηση*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1997.

Βλαχούτσικου, Χρ., (σε συνεργασία με τη Kain-Hart, L.), (επιμ.), *Όταν οι γυναίκες έχουν διαφορές. Αντιθέσεις και συγκρούσεις γυναικών στη σύγχρονη Ελλάδα*, Μέδουσα, Αθήνα 2005.

Cowan, J., *Η πολιτική του σώματος: χορός και κοινωνικότητα στη Βόρεια Ελλάδα*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1998.

Ιγγλέση, Χ., *Πρόσωπα γυναικών, προσωπεία της συνείδησης. Συγκρότηση της γυναικείας ταυτότητας στην ελληνική κοινωνία*, Οδυσσέας, Αθήνα 1997.

Ιγγλέση, Χ., (επιμ.), *Ο αναστοχασμός στη φεμινιστική έρευνα. Σκιαγράφηση μιας αμφίθυμης σχέσης*, Οδυσσέας, Αθήνα 2001.

Καυτατζόγλου, Ρ., (επιμ.), *Οικογένειες του παρελθόντος: Μορφές οικιακής οργάνωσης στην Ευρώπη και τα Βαλκάνια*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1997.

Κωνσταντινίδου, Χ., «Η αναπαράσταση των κατά φύλο σχέσεων στον τύπο. Εμπειρικές εργασίες», **Σύγχρονα Θέματα**, τχ. 48, Ιούνιος 1992, σελ. 87-98.

Λεοντσίνη, Μ. (επιμ.), *Φύλο και Κοινωνικό Κεφάλαιο*, Αθήνα, Κριτική 2010.

Μιχαηλίδου, Μ., Χαλκιά, Α., (επιμ.), *Η παραγωγή του κοινωνικού σώματος*, Αθήνα, Κατάρτι & Δίνη φεμινιστικό περιοδικό, 2005.

Παπαταξιάρχης, Ε., & Παραδέλλης, Θ., (επιμ.), *Ταυτότητες και φύλο στη σύγχρονη Ελλάδα*, Καστανιώτης & Παν/μιο Αιγαίου, Αθήνα 1992.

Σκουτέρη - Διδασκάλου, Ν., *Ανθρωπολογικά για το γυναικείο ζήτημα*, Ο Πολίτης, Αθήνα 1991.

Για τις νέες τεχνολογίες αναπαραγωγής, βλ. **Δίνη: φεμινιστικό περιοδικό**, τχ. 7, 1994.

Σε σχέση με την ιστορία του γυναικείου κινήματος στην Ελλάδα : από το περιοδικό: *Ο Αγώνας της γυναίκας, που βρίσκεται στην Ιστοσελίδα www.genderpanteion.gr τα άρθρα :*

Γαϊτάνου-Γιαννιού Αθηνά, *Γυναίκα και πολιτική*, 1923

Θεοδωροπούλου Αύρα, *Ο αγώνας της γυναίκας*, 1922

Θρύλος Άλκης, *Γυναίκες*, 1923

Ιμβριώτη Ρόζα, *Γύρω από το φεμινιστικό αγώνα*, 1923

Παρρέν Καλλιρρόη, *Λόγος εναρκτήριοις*, 1921

Σβώλου Μαρία, *Η θέση του φεμινισμού στην Ελλάδα*, 1924

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Cultural Sociology <http://cus.sagepub.com/>

Cultural Sociology Journal <http://www.britisoc.co.uk/publications/CUS.aspx>

American Journal of Cultural Sociology
http://ccs.research.yale.edu/pubs_research/ajcs/

Gender, Place and Culture A Journal of Feminist Geography
<http://www.psypress.com/journals/details/0966-369X/>

Women and Music: A Journal of Gender and Culture
<http://academic.research.microsoft.com/Journal/18672/women-and-music-a-journal-of-gender-and-culture>

Gender and Education
<http://www.tandfonline.com/toc/cgee20/current#.VAV7a6MqPGg>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 317 Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της παιδικής ηλικίας II

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	317	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	στ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της παιδικής ηλικίας II		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΟΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	

Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήρια	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ Ι	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΝΑΙ	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	eclass.uoa.gr/courses/ECD286	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της παιδικής ηλικίας ΙΙ είναι μάθημα επιλογής και εντάσσεται στην ενότητα της Κοινωνιολογίας. Αντλεί από τις βασικές θεωρητικές αφετηρίες που παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν στο Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της παιδικής ηλικίας Ι. Έχει στόχο να εμβαθύνει σε συγκεκριμένες θεματικές ενότητες όπως για παράδειγμα η παιδική εργασία, η παραβατικότητα, ο κοινωνικός έλεγχος, η κατανάλωση, τα ΜΜΕ, φροντίζοντας να φέρει στην επιφάνεια τους μηχανισμούς και τις πρακτικές που οι σημερινές κοινωνίες, δυτικές και μη δυτικές, αναπτύσσουν προκειμένου να τα διευθετήσουν, επιλύοντας αντιφάσεις ή διλήμματα. Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται οι φοιτητές σε επίπεδο

α) γνώσεων

- να έχουν ενσωματώσει τους κοινωνιολογικούς τρόπους πρόσληψης των συγκεκριμένων ζητημάτων
- να ανατρέχουν με ευκολία στη θεωρία για να κατανοήσουν και να περιγράψουν κριτικά τη θέση των παιδιών, αναγνωρίζοντας τους παράγοντες που τη διαμορφώνουν και την μεταβάλλουν
- να αναγνωρίζουν το προφανές και κοινότοπο, να απομακρύνονται από αυτό χρησιμοποιώντας κοινωνιολογικά θεωρητικά και ερευνητικά εργαλεία

β) δεξιοτήτων

- να αναπτύσσουν επιχειρήματα προκειμένου να αντικρούσουν ιδεολογήματα και πεποιθήσεις 'κοινής λογικής'

- να στέκονται κριτικά στις τάσεις φυσικοποίησης στάσεων και αντιλήψεων αναφορικά με την πρόσληψη των παιδιών και των όρων συμμετοχής τους στο κοινωνικό γίγνεσθαι

γ) ικανοτήτων

-να αναγνωρίζουν ότι η θέση των παιδιών στην κοινωνία δεν απορρέει μόνον από βιολογικά κριτήρια αλλά είναι συνάρτηση της δράσης ενός σύνθετου πλέγματος κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών, ιδεολογικών και πολιτισμικών παραγόντων

-να εντοπίζουν μεταβολές τόσο στο εσωτερικό της παιδικής ηλικίας όσο και στον τρόπο πρόσληψής της

-να αναγνωρίζουν ότι οι επιστημονικές γνώσεις για τα παιδιά δεν είναι ουδέτερες, ότι ο τρόπος παραγωγής, διάχυσης και παγίωσής τους διαμορφώνουν σχέσεις εξουσίας μεταξύ παιδιών-ενηλίκων και επηρεάζουν τη στάση που οι κοινωνίες (δυτικές και μη δυτικές) υιοθετούν απέναντι στα παιδιά.

Γενικές Ικανότητες

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

Αποδυνάμωση στερεότυπων και προκαταλήψεων

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεωρητική επισκόπηση

Μεθοδολογικές αφετηρίες

Κατασκευάζοντας εκ νέου το επικίνδυνο και απειλητικό παιδί;

Θεσμοποίηση της παιδικής ηλικίας

α) εκπαίδευση

β) ιατρική γνώση

γ) επιστημονικές ειδικότητες

Παιδική ηλικία και νέες τεχνολογίες

Παιδική εργασία

Παιδική παραβατικότητα

Παιδιά στρατιώτες-παιδιά του πολέμου

Παιδιά μετανάστες
 Συμμετοχή- αυτονομία-δικαιώματα

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο και ενθάρρυνση για κριτική παρέμβαση και συζήτηση	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power-point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	52
	Αυτοτελής μελέτη	47
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική δοκιμασία</p> <p>1. Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει ανάπτυξη ερωτήσεων κρίσεων με τη μορφή σύντομου δοκιμίου</p> <p>2. Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης φοιτητών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις:</p> <p>Προφορική εξέταση</p> <p>Προφορική εξέταση με την παρουσία διερμηνέα</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Andress, B. 7 Belser, P. (2009) (επιμ.) Forced labour: coercion and exploitation in the private economy. International Labour Office.

Baily, M., A. (2009) Ethics and new-born genetic screening. New technologies,

new challenges. John Hopkins University Press.

Bhadha, J. (2011) Children without a state: a global human rights challenge. MIT Press.

Bhabha, J. (2014) Child migration and human rights in a global age. Princeton University Press

Coe, C. (2011) (επιμ.) Everyday ruptures: children, youth and migration on global perspective. Vanderbilt University Press.

Θεοδώρου, Β., Καρακατσάνη, Δ. (2010) Υγιεινής παραγγέλματα. Ιατρική επίβλεψη και κοινωνική πρόνοια για το παιδί τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Εκδόσεις Διόνικος.

Μακρυγιώτη, Δ. (1997)(επιμ.) Παιδική ηλικία- κείμενα. Εκδόσεις νήσος.

Μακρυγιώτη, Δ. (2003) (επιμ.) Κόσμοι της παιδικής ηλικίας. Εκδόσεις νήσος.

Μακρυγιώτη, Δ. (2014) Μικροί μάγεις στη μικρή οθόνη. Παίζοντας με τη γνώση, την απόλαυση και τον κοινωνικό έλεγχο. Εκδόσεις νήσος.

Κούρτη, Ε. (2012) (επιμ.) Παιδική ηλικία και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Τόμος 1 και 2. Ηρόδοτος/ Ο.Μ. Ε. Π.

Κωνσταντινίδου- Σέμελη, Ουρ. (2005) (επιμ.) Εικόνα και παιδί. Εκδόσεις cannot design publications.

Lemish, D. (2013) The Routledge International Handbook of children, adolescents and media. Routledge.

O'Connell Davidson, J. (2005) Children in the global sex trade. Polity press.

Pardeck, J. A. (2006) Children's rights: policy and practice. Routledge.

Prout, A. (2000) The body, childhood and society. Routledge.

Prout, A. et. al., (2006) Children, young people and social inclusion. Participation for what? Polity press.

Singer, P. W. (2006) Children at war. University of California Press.

Wessells, M. (2009) Child soldiers: from violence to protection. Harvard University Press.

Timini, S. (2014) Pathological child. Psychiatry and the medicalization of childhood. Routledge.

Weber, S. & Dixon, S. (2010) Growing up on-line: young people and digital technologies, 2nd edition. Palgrave Macmillan.

Weiner, M. et. al., (2007) Born unfree: child labour, education and the state in India. An omnibus: the child and the state. Oxford University Press.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Acta Sociologica

British Journal of Sociology of Education

Childhood

Global Studies in Childhood

Sociology

Theory, Culture and Society

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 318 Πολιτικές ζωής και θανάτου

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	318	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Πολιτικές ζωής και θανάτου	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	ε	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήρια	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Ζητήματα Κοινωνιολογίας του Σώματος	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ	ναι	

ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα Πολιτικές ζωής και θανάτου είναι μάθημα επιλογής και εντάσσεται στην ενότητα της Κοινωνιολογίας. Εστιάζει στις κοινωνικές και πολιτικές μορφές διαχείρισης της θνητότητας και του θανάτου. Το μάθημα εστιάζει στις κυρίαρχες αφηγήσεις και τις συνακόλουθες που οι κοινωνίες ανάλογα με τις επικρατούσες συνθήκες υιοθετούν και εφαρμόζουν στρατηγικές για τη διαχείριση της θνητότητας αλλά και του εκάστοτε θεωρούμενου ανεπιθύμητου και απειλητικού "Άλλου". Υπό αυτή την έννοια η ζωή και ο θάνατος εκλαμβάνονται ως όψεις του ίδιου νομίσματος και παρά το γεγονός ότι συνιστούν βιολογικά γεγονότα αποκτούν το νόημά τους μόνο μέσα σε κοινωνικά συμφραζόμενα. Παράλληλα το μάθημα στέκεται κριτικά στην "ανθρωπιστική παρέμβαση" επισημαίνοντας την αλληλέξαρτηση του πολιτικού με το ανθρωπιστικό και τις επιπτώσεις που αυτό μπορεί να έχει στο είδος των πολιτικών που εφαρμόζονται και στο πως οι αποδέκτες αυτών των πολιτικών προσεγγίζονται και προσλαμβάνονται. Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται από τους φοιτητές και τις φοιτήτριες σε επίπεδο:

Γνώσεων:

- Να έχουν εξοικειωθεί με τις κοινωνιολογικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις του θανάτου και της θνητότητας
- Να έχουν κατανοήσει ότι πίσω από τα λεγόμενα «φυσικά» αίτια θανάτου υπάρχουν κοινωνικές συνθήκες που επηρεάζουν σημαντικά τον τρόπο και το χρόνο θανάτου, αλλά και προσδιορίζουν τη δυνατότητα ή μη για δημόσιο πένθος
- Να γνωρίζουν κομβικά ιστορικά και κοινωνικά γεγονότα μέσω των οποίων υπογραμμίζεται η πρακτική της θανάτωσης ως «νόμιμη» πρακτική διαχείρισης της εκάστοτε ετερότητας (Ολοκαύτωμα, γενοκτονίες, εθνοκαθάρσεις, εξαφανίσεις, βασανιστήρια)

Δεξιοτήτων:

- Να μπορούν να αναγνωρίζουν μεθόδους και πολιτικές απέναντι στην ετερότητα και τις συνέπειες που αυτές έχουν
- Να αναγνωρίζουν τις πολιτικές προϋποθέσεις και ιεραρχίες με βάση τις οποίες αξιολογείται διαφορετικά η ανθρώπινη ζωή και ο ανθρώπινος θάνατος.
- Να μπορούν να διαβάσουν 'πίσω' από τις γραμμές της ανθρωπιστικής παρέμβασης και τους όρους υπό τους οποίους συντελείται
- Να εντοπίζουν τη δυναμική που ενδέχεται να έχει το νεκρό ή απειλούμενο σώμα καθώς οι σημασίες που του αποδίδονται κοινωνικά δεν εναρμονίζονται απαραίτητα με τις κυρίαρχες και αναμενόμενες.

Ικανοτήτων:

- Να μπορούν να ανατρέχουν σε θεωρητικά σχήματα προκειμένου να αναγνωρίζουν, να κατανοούν και να ερμηνεύουν μορφές 'θανατοπολιτικής' και 'βιοπολιτικής'
- Να στέκονται κριτικά στις πολιτικές, κοινωνικές και ιδεολογικές συνθήκες στο πλαίσιο των οποίων κάποιες ζωές κρίνονται ανάξιες να βιωθούν και κάποιοι θάνατοι ανάξιοι του πένθους
- Να αναζητούν τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται για να υιοθετηθούν διάφορες μορφές εξόντωσης του Άλλου και να μπορούν να ανταπαντήσουν με επιστημονικούς όρους
- Να αμφισβητούν πρακτικές που οδηγούν στη θυματοποίηση των αποδεκτών της ανθρωπιστικής βοήθειας

Γενικές Ικανότητες

- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στην ετερότητα
- Αποδόμηση προκαταλήψεων και στερεοτύπων
- Αποδόμηση του «φυσικού» και «βιολογικού» τρόπου προσέγγισης κοινωνικών φαινομένων όπως είναι η ζωή και ο θάνατος
- Αναστοχασμός πάνω στην έννοια του τραύματος και στους τρόπους με τους οποίους εισέρχεται στην κοινωνική και πολιτική σφαίρα

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεωρητικές και μεθοδολογικές αφετηρίες. Δίνονται οι άξονες του προβληματισμού και εισάγονται έννοιες κλειδιά...

Η θνητότητα και ο θάνατος ως κοινωνιολογικά ζητήματα. Σε αυτή την ενότητα γίνεται μια αναλυτική και κριτική επισκόπηση της κοινωνιολογικής μελέτης της θνητότητας και του θανάτου όπως συνοψίζεται υπό τον τίτλο 'Από τη σιωπή στη διαχείριση'. Αναδεικνύονται οι εστιάσεις και μετατοπίσεις του θεωρητικού ενδιαφέροντος, οι θεωρητικές αντιφάσεις και διαμάχες καθώς και τα σημεία συνάντησης της κοινωνιολογίας με την κοινωνική ανθρωπολογία, την ιστορία και την πολιτική επιστήμη. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο έργο του Μ. Φουκό, Τζ. Αγκάμπεν και Τζ. Μπάτλερ

Το όραμα της μέγιστης διάρκειας ζωής, η ανακατασκευή του θανάτου και η αυτοκτονία. Αυτή η ενότητα επικεντρώνεται στις στρατηγικές που οι κοινωνίες υιοθετούν προκειμένου τα μέλη τους να μπορούν να διαχειριστούν το γεγονός της θνητότητάς τους. Η 'αποδόμηση' της θνητότητας και της αθανασίας, ο 'εκδημοκρατισμός' της ιστορίας, η εμμονή στην υγιεινή, η χρήση της βιοτεχνολογίας, η ανάδυση του 'βιολογικού' πολίτη εξετάζονται υπό αυτό το πρίσμα. Παράλληλα εισάγεται η έννοια του ευ θνήσκειν και εξετάζεται κριτικά η επιλογή της αυτοκτονίας και της ευθανασίας.

Διεκπεραιώνοντας το θάνατο του ανεπιθύμητου άλλου. Η ενότητα αυτή είναι κεντρική. Αναλύει διεξοδικά την πρακτική της εξόντωσης ως έναν διαδεδομένο τρόπο για την αντιμετώπιση του Άλλου. Η αποικιοκρατία, ο φασισμός και ο

ναζισμός προσφέρουν το κοινωνικό, ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο για να μελετηθούν ζητήματα όπως η εξόντωση των ιθαγενών, το Ολοκαύτωμα, οι γενοκτονίες, η εθνοκάθαρση, οι εξαφανίσεις, οι μαζικές δολοφονίες και ταφές. Επίσης στην ενότητα αυτή εξετάζεται η έννοια της γενοκτονίας καθώς το φάσμα των διαβουλεύσεων που κατέληξαν στην ψήφιση της Σύμβασης για την πρόληψη της Γενοκτονίας από τα Ηνωμένα Έθνη.

Το ' ανυπάκουο' νεκρό σώμα. Εδώ εξετάζεται η κοινωνική δυναμική που φέρει ένα νεκρό σώμα και οι πολλαπλές, μη προβλεπόμενες σημασίες που είναι δυνατόν να προσλάβει, αρνούμενο να μείνει στην αφάνεια και τη σιωπή.

Το συν-αίσθημα στο πολιτική. Στην τελευταία ενότητα εξετάζεται ο σύνθετος και πολυεπίπεδος ρόλος των συναισθημάτων στην οργάνωση και στον έλεγχο του συλλογικού φαντασιακού και η πολιτική σημασία που αυτό έχει. Υπό αυτό το πρίσμα έμφαση δίδεται στην κατασκευή και διάδοση του φόβου, όχι πλέον ως ατομικό, αλλά ως κοινωνικό και συλλογικό συναίσθημα, καθώς και στην έννοια της συμπόνιας και της φιλάνθρωπης παρέμβασης.

Κλείσιμο. Εδώ γίνεται μια εφ' όλης της ύλης κριτική σύνθεση των προηγούμενων ενοτήτων.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικό υλικό, power point, υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου e-class	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	52
	Αυτοτελής μελέτη	47
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ (11)	<p>Γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική. Η αξιολόγηση είναι συμπερασματική διαδικασία.</p> <p>Γραπτή εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα και περιλαμβάνει</p> <p>Ερωτήσεις σύντομης και αναλυτικής υποστήριξης</p> <p>Ερωτήσεις ανάγνωσης και κριτικής ανάλυσης</p>	

	<p>σύντομου κειμένου</p> <p>Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης φοιτητών/τριών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις</p> <p>Προφορική εξέταση στην ελληνική γλώσσα</p> <p>Προφορική εξέταση στην ελληνική γλώσσα με την παρουσία διερμηνέα.</p>
--	---

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

- Αβραμοπούλου, Ε. (2018) (επιμ.) Το συν-αίσθημα στο πολιτικό. Υποκειμενικότητες, εξουσίες και ανισότητες στο σύγχρονο κόσμο. Μετ.: Ο. Τσάκαλου. Αθήνα: νήσος.
- Αθανασίου, Α. (2007) (επιμ.) Δοκίμια για το σώμα, το φύλο και τη βιοπολιτική. Αθήνα: Εκδόσεις Εκκρεμές.
- Αθανασίου, Α. (2011) (επιμ.) Βιοκοινωνικότητες. Θεωρήσεις στην ανθρωπολογία της υγείας. Μετ.: Μ. Λαλιώτης. Αθήνα: νήσος.
- Athanasiou, A. (2017) Agonistic mourning. Political dissidence and the women in black. Εδιμβούργο: Edinburg University press.
- Agamben, G. (2005) Homo sacer. Κυρίαρχη εξουσία και γυμνή ζωή. Μετ.: Π. Τσιαμούρας. Αθήνα: scripta.
- Fassin, D. (2007) When bodies remember. Μπέρκλεϋ: University of California Press.
- Hinton, A.L. (2002) Genocide:an anthropological perspective. Carlton: Blackwell.
- Μακρυγιάννη Δ. (2008) (επιμ.) Περί θανάτου: η πολιτική διαχείριση της θνητότητας. Μετ.: Κώστας Αθανασίου. Αθήνα: νήσος.
- Μπάλτερ, Τζ. (2009) Ευάλωτη ζωή. Οι δυνάμεις του πένθους και της βίας. Μετ.: Κ. Αθανασίου- Μ. Λαλιώτης. Αθήνα: νήσος.
- Ντεριντά, Ζ. Περί φιλοξενίας (Αν Ντυφουρμαντέλ προσκαλεί τον Ζακ Ντεριντά να απαντήσει περί φιλοξενίας) Μετ. Β. Μπιτσιώρης. Αθήνα: εκδόσεις Εκκρεμές.
- Παπαηλία, Π. (2016) “Ανθρωπολογία και μετααποικιακές σπουδές: από τη μετααποικιακή κριτική της ανθρωπολογίας στην ανθρωπολογία της αποικιοκρατίας” στο Α. Αθανασίου κ.ά. Αποδομώντας την αυτοκρατορία. Θεωρία και πολιτική της μετααποικιακής κριτικής. Αθήνα: νήσος.
- Foucault, M. (1978) Ιστορία της σεξουαλικότητας. Μετ.: Γκλ. Ροζάκη. Αθήνα:

εκδόσεις Ράππα.

Foucault, M. (2002) Για την υπεράσπιση της κοινωνίας. Μετ.:Τ. Δημητρούλια.
Αθήνα: εκδόσεις Ψυχογιός.

Άρθρα:

Συναφή επιστημονικά περιοδικά: Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών

Critical Anthropology, Body and Society, Sociology.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 319 Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	319	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Δ	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήρια	1	0
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια		
Σεμινάρια		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Θεωρείται ότι οι φοιτητές/τριες έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς τα υποχρεωτικά μαθήματα	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ΝΑΙ	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριων με τις βασικές αρχές της επιστήμης της διοίκησης καθώς και της διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών μονάδων.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σε επίπεδο:

A. γνώσεων να κατανοούν

- τα βασικά θεωρητικά μοντέλα της επιστήμης της διοίκησης,
- την έννοια του οργανισμού ως αντικειμένου διοίκησης και να αντιλαμβάνονται ότι η σχολική μονάδα αποτελεί ένα σύνθετο διοικητικό οργανισμό,
- τις βασικές αρχές της διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού,
- το ρόλο της ηγεσίας της σχολικής μονάδας ιδιαίτερα όσον αφορά την ενεργοποίηση και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της,
- τις αρχές και μεθόδους για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών στο επίπεδο της σχολικής μονάδας,
- τις αρχές της δημοκρατικής και αποτελεσματικής διοίκησης,

B. δεξιοτήτων

- να είναι σε θέση να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά της ελληνικής δημόσιας διοίκησης και ιδιαίτερα της διοικητικής δομής του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και να τα συσχετίζουν με τις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις και παραδόσεις της επιστήμης της διοίκησης,
- να αντιλαμβάνονται τις ιδιαιτερότητες των εκπαιδευτικών μονάδων ως διοικητικών οργανισμών και την ανάγκη της ορθολογικά σχεδιασμένης διοίκησής τους προκειμένου οι οργανισμοί αυτοί να επιτυγχάνουν τους στόχους τους,
- να διατυπώνουν τις βασικές λειτουργίες της διοίκησης και να αναγνωρίζουν τις ιδιαιτερότητές τους στο επίπεδο των σχολικών οργανισμών,
- να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητες του ανθρώπινου δυναμικού των σχολικών μονάδων και να είναι σε θέση να διατυπώσουν τις προϋποθέσεις για την ενεργοποίηση και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας,
- να αντιλαμβάνονται τη σημασία του επαγγελματισμού και της αυτονομίας της επαγγελματικής πράξης των εκπαιδευτικών,
- να αναγνωρίζουν το διοικητικό πλαίσιο λειτουργίας της σχολικής μονάδας και να διακρίνουν τα όρια της αυτονομίας της στην άσκηση εσωτερικής εκπαιδευτικής πολιτικής,
- αναγνωρίζουν τους όρους και τις προϋποθέσεις μιας δημοκρατικής διακυβέρνησης της σχολικής μονάδας

Γ. ικανοτήτων

- ως επαγγελματίες εκπαιδευτικοί να είναι σε θέση να συμβάλλουν στη δημοκρατική λήψη των αποφάσεων στο πλαίσιο των σχολικής μονάδας,
- να είναι σε θέση να αναπτύσσουν πρωτοβουλίες και ενδεχομένως να αναλαμβάνουν ηγετικό ρόλο στη διοίκηση εκπαιδευτικών οργανισμών,
- να μπορούν να συμβάλλουν στην αποτελεσματική και δημοκρατική διακυβέρνηση της σχολικής μονάδας.

Γενικές Ικανότητες

- α. Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών, με τη χρήση και νέων τεχνολογιών
- β. Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- γ. Λήψη αποφάσεων
- δ. Αυτόνομη εργασία
- ε. Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
- ζ. Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- η. Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- θ. Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- ι. Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η ανάλυση της διοικητικής δομής του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Ειδικότερα το μάθημα εστιάζει το ενδιαφέρον στην κατανόηση των εκπαιδευτικών μονάδων ως οργανισμών και στην ανάλυση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της διοίκησης ενός εκπαιδευτικού οργανισμού. Οι βασικότερες θεματικές του μαθήματος είναι οι ακόλουθες.

Οι βασικές παραδόσεις στην επιστήμη της διοίκησης: το αγγλοσαξωνικό και το κεντροευρωπαϊκό μοντέλο. Οι ιστορικές καταβολές της δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα.

Η έννοια του οργανισμού στην επιστήμη της διοίκησης.

Οι βασικές λειτουργίες της διοίκησης (προγραμματισμός, οργάνωση, καθοδήγηση, έλεγχος). Η σημασία του προγραμματισμού και η ανάγκη αξιολόγησης και λογοδοσίας των δημόσιων οργανισμών.

Οι εκπαιδευτικές μονάδες ως διοικητικοί οργανισμοί.

Η διοικητική δομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Η διοίκηση και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού των εκπαιδευτικών μονάδων.

Ο ρόλος της ηγεσίας στην διοίκηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Βασικές αρχές δημοκρατικής και αποτελεσματικής διακυβέρνησης των

εκπαιδευτικών οργανισμών.

Αλλαγή και καινοτομία στο επίπεδο της σχολικής μονάδας: προκλήσεις και διαχείριση της σύγκρουσης.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class, χρήση διαδικτύου, παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή με power point	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	40
	Αυτόνομη μελέτη	59
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική και βασίζεται σε γραπτή δοκιμασία (100%) η οποία περιλαμβάνει: α. απάντηση σε ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής (50%), β. ανάπτυξη ερωτήσεων κρίσης με τη μορφή σύντομου δοκιμίου (50%). Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης α. για φοιτητές/τριες με μαθησιακές δυσκολίες, αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις παρέχεται η δυνατότητα προφορικής εξέτασης ή και προφορικής εξέτασης με την παρουσία διερμηνέα, β. για φοιτητές/τριες Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα εξέτασης μέσω εκτεταμένου γραπτού δοκιμίου στην αγγλική γλώσσα.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία:

Ζαμπέτα, Ε. (1994) *Η εκπαιδευτική πολιτική στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (1974-1989)*, Αθήνα, Θεμέλιο σ. 414.

Κατσαρός, Ι. (2008) *Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης*, Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Παπακωνσταντίνου Γ. & Αναστασίου, Σ. (2013) *Αρχές Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού. Η διοίκηση του ανθρώπινου δυναμικού της εκπαίδευσης*, Αθήνα: Gutenberg.

Σταμέλος, Γ. (2002) (επιμ.), *Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα, πρώτη και δεύτερη βαθμίδα, Δομές και Ποσοτικά Δεδομένα*, Αθήνα: Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας.

Φλογαΐτης, Σ. (1987) *Ελληνικό Διοικητικό Σύστημα*, Αθήνα: Σάκκουλας.

Άρθρα:

Αργυρίου, Α. & Ζμας, Α. (2014). Ευρωπαϊκές πολιτικές εκπαιδευτικής αποκέντρωσης και αυτονομία εκπαιδευτικών στην Ελλάδα: παραδοχές και παραδοξότητες. Στο: ΕΕΜΑΠΕ (επιμ.). *Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Τάσεις στην Εκπαίδευση: οι επιρροές τους στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα* (σελ. 121- 128). Αθήνα: ΑΣΠΑΙΤΕ - ΕΕΜΑΠΕ.

Ζαμπέτα, Ε. Ζμας, Α. (2018) Ο εκπαιδευτικός οργανισμός και το ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον. Το δημοκρατικό σχολείο.

<https://eclass.uoa.gr/modules/document/index.php?course=ECD335>

Λαΐνας, Α. (2000) Διοίκηση και Προγραμματισμός Σχολικών Μονάδων: Επιστημονικές Προσεγγίσεις στην Ελληνική Πραγματικότητα, στο: Παπανασούμ, Ζ. (επιμ.) *Ο Προγραμματισμός του Εκπαιδευτικού Έργου στη Σχολική Μονάδα: από τη θεωρία στην πράξη*. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ & Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (σσ. 23-39).

Υφαντή Α.Α. και Βοζαΐτης Γ. 2005, 'Απόπειρες αποκέντρωσης του εκπαιδευτικού ελέγχου και ενδυνάμωσης του σχολείου στην Ελλάδα (1985-2003)'. *Επιθεώρηση Διοικητικής Επιστήμης: Διοικητική Ενημέρωση*.

Υφαντή, Α.Α. 2011, 'Συγκεντρωτισμός και προσπάθειες αποκεντρωτικών πολιτικών στη διοίκηση της εκπαίδευσης στην Ελλάδα'. Στο: Μπουζάκης, Σ. (Επιμ.), *Πανόραμα Ιστορίας της Εκπαίδευσης. Όψεις και απόψεις*, Τομ. Β' (Νεοελληνική Εκπαίδευση 1821-2010), Gutenberg, Αθήνα, σσ. 735-748.

Υφαντή, Α.Α. και Φωτοπούλου, Β.Σ. 2011, 'Ο επαγγελματισμός και η επαγγελματική ταυτότητα του εκπαιδευτικού', Στο: Βεργίδης, Δ.Κ. και Υφαντή, Α.Α., *Θέματα Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Θεωρητικές αφετηρίες και εκπαιδευτικά πρόγραμμα για τη βελτίωση του σχολείου*, Ύψιλον, Αθήνα: σσ. 69-94.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

International Journal of Leadership in Education
<http://www.tandfonline.com/toc/tedl20/current>

International Journal of Management in Education

<http://www.inderscience.com/jhome.php?jcode=ijmie>

Journal of Educational Administration <http://www.emeraldinsight.com/journal/jea>

Journal of Education Policy <http://www.tandfonline.com/loi/tedp20>

The International Journal of Educational Management

<http://www.ingentaconnect.com/content/mcb/060/>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 401 και ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 407 «Μεθοδολογία της Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες I & II»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	401, 407	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	2 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Μεθοδολογία της Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες I & II»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	4	10	
Φροντιστήριο	2	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Γενικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD180/ (διδάσκουσα		

ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	Θ. Δραγώνα) http://eclass.uoa.gr/courses/ECD274/ (διδάσκουσα Ε. Κούρτη) http://eclass.uoa.gr/courses/ECD248/ (διδάσκουσα Α. Βασιλοπούλου)
-----------------------------------	---

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η «Μεθοδολογία της Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες I & II» αποτελεί βασικό εισαγωγικό μάθημα στο αντικείμενο της μεθοδολογίας στις κοινωνικές επιστήμες. Αφορά τα χαρακτηριστικά και τις διαδικασίες παραγωγής επιστημονικής γνώσης. Παρέχει καταρχάς την απαραίτητη γνώση επιστημολογικών και μεθοδολογικών εννοιών, εργαλείων, προβληματισμών και κατευθύνσεων ώστε να είναι δυνατή η παρακολούθηση στη συνέχεια άλλων μαθημάτων

της ίδιας ενότητας, τα οποία εξειδικεύονται στις αναλύσεις ερευνητικών δεδομένων.

Καλύπτονται θέματα όπως: αλήθεια και αντικειμενικότητα, ιστορία και κριτική των μεθόδων, σχέση φυσικών και κοινωνικών επιστημών, επιστημονική εξέλιξη και πρόοδος, ιστορία και κοινωνιολογία της επιστήμης, έρευνα και ερευνητής/τρια, επιστημονική αξιοπιστία και εγκυρότητα, εξήγηση και ερμηνεία, μέθοδοι και τεχνικές, τεχνικές δειγματοληψίας, εφαρμογές. Το μάθημα στοχεύει επιπλέον να εξοικειωθούν οι φοιτητές με τη συγγραφή μιας επιστημονικής εργασίας, προϋπόθεση για τη συμμετοχή στα περισσότερα μαθήματα του Προγράμματος Σπουδών.

Τέλος, δίνεται η δυνατότητα εμβάθυνσης στις ποσοτικές και ποιοτικές μεθόδους έρευνας. Στις πρώτες εργαζόμαστε με αριθμητικά δεδομένα που προκύπτουν όταν χρησιμοποιούμε τις μεθόδους της παρατήρησης ή του πειράματος. Παρουσιάζονται μέθοδοι διαχείρισης και ανάλυσης δεδομένων της εκπαιδευτικής έρευνας, με στόχο την περιγραφή και ερμηνεία των φαινομένων που αντανακλώνται στα δεδομένα αυτά. Η ποιοτική έρευνα έχει ιδιαίτερους κανόνες και αρχές. Τα σχετικά μαθήματα ασχολούνται με το ζήτημα της αντικειμενικότητας, καθώς και με τις ποικίλες τεχνικές, όπως η ανάλυση περιεχομένου, η ανάλυση λόγου, η επιτόπια και συμμετοχική παρατήρηση, η εθνομεθοδολογία. Προτείνονται επίσης εφαρμογές των ποιοτικών μεθόδων σε ερευνητικά σχέδια με αντικείμενο τις εκπαιδευτικές σχέσεις και πρακτικές.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση:

α) Σε επίπεδο γνώσεων

- να γνωρίζει ζητήματα που αφορούν τη θεωρία της επιστήμης από την οποία

απορρέει η ερευνητική μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών

- να γνωρίζει θέματα που αφορούν τη δεοντολογία της επιστημονικής έρευνας
- να γνωρίζει τις βασικές επιστημονικές μεθόδους έρευνας
- να γνωρίζει τη διαφορά ανάμεσα στις ποιοτικές και ποσοτικές προσεγγίσεις, τις συγκλίσεις και αποκλίσεις μεταξύ τους
- να γνωρίζει πώς εξασφαλίζεται η εγκυρότητα επιστημονικών εργαλείων και μεθόδων
- να γνωρίζει πώς εξασφαλίζεται η αξιοπιστία επιστημονικών εργαλείων και μεθόδων
- να γνωρίζει μεθόδους δειγματοληψίας και συλλογής στοιχείων τόσο για ποσοτικές όσο και για ποιοτικές προσεγγίσεις
- να γνωρίζει πώς μετατρέπονται οι θεωρητικές έννοιες σε εμπειρικές μεταβλητές
- να γνωρίζει τα χαρακτηριστικά των μεταβλητών και τα προβλήματα που συνδέονται με τη μέτρηση των κοινωνικών φαινομένων στην εμπειρική έρευνα
- να γνωρίζει βασικές αρχές σχεδιασμού συλλογής και ανάλυσης δεδομένων που προέρχονται από γραπτή ή/και προφορική επικοινωνία

Κλίμακες μέτρησης στάσεων

Ερωτηματολόγιο

Συνέντευξη

- να γνωρίζει βασικές αρχές σχεδιασμού συλλογής και ανάλυσης δεδομένων που προέρχονται από παρατήρηση

Συστηματική παρατήρηση

Συμμετοχική παρατήρηση

- να γνωρίζει βασικές αρχές σχεδιασμού και συλλογής και ανάλυσης ιστορικών δεδομένων και αρχειακού υλικού
- Εφαρμογή ποσοτικών μεθόδων
- Εφαρμογή ποιοτικών μεθόδων
- να γνωρίζει τα στάδια και τη διαδικασία συγκρότησης ερευνητικής πρότασης
- να γνωρίζει πώς συντάσσεται μια επιστημονική εργασία

β) Σε επίπεδο δεξιοτήτων

- να εφαρμόζουν τις γνώσεις που απέκτησαν για να παρακολουθήσουν επιτυχώς τα υποχρεωτικά μαθήματα στο αντικείμενο της ερευνητικής μεθοδολογίας που έπονται στο πρόγραμμα σπουδών (στατιστική, παρατήρηση

και όλα τα μαθήματα που εντάσσονται στην υποενότητα μαθημάτων πρακτικής άσκησης στις μεθόδους έρευνας)

- να συνδέουν τη θεωρία με την έρευνα και να καταλαβαίνουν ότι τα επιστημονικά επιχειρήματα απαιτούν τεκμηρίωση
- να εφαρμόζουν τις γνώσεις που απέκτησαν για να εκπονούν μια επιστημονική εργασία

γ) Σε επίπεδο ικανοτήτων

- να κατανοούν και να αναλύουν κριτικά εργασίες και δημοσιεύσεις που έχουν ερευνητικό χαρακτήρα στο χώρο των κοινωνικών επιστημών και ειδικότερα στην εκπαίδευση
- να αντιλαμβάνονται το ρόλο του εκπαιδευτικού ως ερευνητή στην καθημερινή εκπαιδευτική πράξη
- να κατασκευάζουν ερευνητικά εργαλεία συλλογής δεδομένων που θα τους είναι χρήσιμα στο ευρύτερο σχολικό πλαίσιο
- να παρακολουθήσουν μεταπτυχιακές σπουδές έχοντας αποκτήσει ένα επαρκές υπόβαθρο στη μεθοδολογία της έρευνας
- να συμμετέχουν σε ερευνητικά προγράμματα ως μέλη ερευνητικής ομάδας και στη σύνταξη ερευνητικών προτάσεων

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Ομαδική εργασία
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Φιλοσοφικές και θεωρητικές προσεγγίσεις στις οποίες στηρίζεται η έρευνα στις κοινωνικές επιστήμες

Ποσοτικές και ποιοτικές μέθοδοι

Δεοντολογία της έρευνας

Βασικές ερευνητικές μέθοδοι: νατουραλιστική και εθνογραφική έρευνα, ιστορική έρευνα, περιγραφική έρευνα, μελέτη περίπτωσης, έρευνα συσχετίσεων,

<p>εκ των υστέρων έρευνα, πείραμα, έρευνα-δράση</p> <p>Φάσεις της έρευνας</p> <p>Εγκυρότητα και αξιοπιστία</p> <p>Μεταβλητές και μέτρηση</p> <p>Κλίμακες</p> <p>Τα υποκείμενα της έρευνας</p> <p>Ερωτηματολόγιο</p> <p>Συνέντευξη</p> <p>Βιογραφική προσέγγιση</p> <p>Συστηματική παρατήρηση</p> <p>Συμμετοχική παρατήρηση</p> <p>Ιστορική έρευνα</p> <p>Συγκρότηση ερευνητικής πρότασης/συγγραφή επιστημονικής εργασίας</p>
--

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	<p>Πρόσωπο με πρόσωπο</p> <p>Ασκήσεις στην τάξη σε ομάδες</p> <p>Προσκεκλημένοι ομιλητές</p>	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	<p>Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.</p>	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	52
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	104
	Αυτοτελής μελέτη	94
	Σύνολο Μαθήματος	250
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική δοκιμασία</p>	

	<p>Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής -Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης -Ερωτήσεις σωστού λάθους -Ερωτήσεις ανάγνωσης και κριτικής ανάλυσης σύντομου κειμένου-αρθρογραφίας
--	---

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Αστρινάκης Α. (2004) Μικροκοινωνιολογική και ανθρωπολογική επιτόπια εθνογραφική έρευνα, στο Γ. Παπαγεωργίου (επιμ.) *Μέθοδοι στην Κοινωνιολογική Έρευνα*, Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός.

Babbie, E. (2011) *Εισαγωγή στην Κοινωνική Έρευνα*, Αθήνα: Κριτική.

Cohen, L., Manion, L., και K. Morrison (2008) *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Δραγώνα, Θ. (1990) Συναρθρώσεις ποσοτικών και ποιοτικών προσεγγίσεων ή όταν τα διχαστικά τείχη καταρρέουν, *Δωδώνη* 1(Γ'), σ. 31-40.

Ιωσηφίδης, Θ. (2008) *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*, Αθήνα: Κριτική.

Κυριαζή, Ν. (2011) *Η Κοινωνιολογική Έρευνα: Κριτική Επισκόπηση των Μεθόδων και των Τεχνικών*, Αθήνα: Πεδίο.

Μαντόγλου, Α. και Γ. Προδρομίτης (2008) Το πείραμα στην κοινωνική ψυχολογία, στο Σ. Παπαστάμου (επιμ.) *Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχολογία*.

Mason, J. (2011) *Η Διεξαγωγή της Ποιοτικής Έρευνας*, Αθήνα: Πεδίο.

Πετρογιάννης, Κ. (2008) Εφαρμογές της παρατήρησης στην εκπαίδευση και την εκπαιδευτική έρευνα, *Εκπαιδευτική Έρευνα στην Πράξη*, ΕΑΠ, σελ. 42-48.

Πετρογιάννης, Κ. (2008) Η ποσοτική εκδοχή της παρατήρησης, *Εκπαιδευτική Έρευνα στην Πράξη*, ΕΑΠ, σελ.61-64.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 403 Μεθοδολογία των Επιστημών του ανθρώπου: Στατιστική

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	403	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Μεθοδολογία των Επιστημών του ανθρώπου: Στατιστική	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	δ	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Εργαστήρια	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Γενικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ΝΑΙ	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD166/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχος του μαθήματος είναι αφενός η εξοικείωση των φοιτητών με τις βασικές μεθόδους και τεχνικές της περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής και αφετέρου η εξοικείωση τους με την συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση ποσοτικών δεδομένων είτε όταν πρόκειται να υλοποιήσουν τη δική τους έρευνα είτε όταν τα δεδομένα προέρχονται από έρευνες που έχουν διεξαχθεί.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σε επίπεδο:

A. γνώσεων να κατανοούν

- τις κατανομές συχνοτήτων,
- τα μέτρα κεντρικής θέσης και διασποράς,

- την κανονική κατανομή,
- την αξιολόγηση ατομικών περιπτώσεων,
- την δειγματοληψία και την δειγματοληπτική κατανομή,
- την σημειακή εκτίμηση παραμέτρων και την εκτίμηση με τα διαστήματα εμπιστοσύνης
- τον έλεγχο υποθέσεων,
- τον έλεγχο t , τους ελέγχους με την κατανομή χ^2 , την απλή παλινδρόμηση και συσχέτιση με τον συντελεστή Pearson.

Β. δεξιότητων

- να είναι σε θέση να δημιουργούν μια κατανομή συχνοτήτων προκειμένου να ληφθούν οι πληροφορίες που τους ενδιαφέρουν,
- να μπορούν να κατασκευάσουν τη γραφική παράσταση μιας κατανομής συχνοτήτων ώστε να εξετάσουν τη μορφή της,
- να υπολογίζουν τα μέτρα κεντρικής θέσης και διασποράς,
- να αντιλαμβάνονται τη σημασία της κανονικής κατανομής και της τυπικής κανονικής κατανομής για την αξιολόγηση ατομικών περιπτώσεων,
- να είναι σε θέση να διακρίνουν τη μέση τιμή, τη διασπορά και τη γραφική μορφή της δειγματοληπτικής κατανομής,
- να μπορούν να λάβουν την κατάλληλη απόφαση σχετικά με έναν πληθυσμό, εξετάζοντας ένα δείγμα από τον πληθυσμό αυτό,
- να είναι σε θέση να μετατρέπουν τις ερευνητικές υποθέσεις σε στατιστικές υποθέσεις
- να αντιλαμβάνονται τις προϋποθέσεις εκτέλεση των στατιστικών ελέγχων
- να μπορούν να εφαρμόζουν τις αποκτηθείσες γνώσεις των στατιστικών ελέγχων για την απόρριψη ή μη απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης και τη γενίκευση του στατιστικού των ελέγχων στον πληθυσμό.

Γ. ικανοτήτων

- να μπορούν να οργανώσουν και να συνοψίσουν τα εκάστοτε δεδομένα μιας έρευνας,
- να μπορούν να ξεχωρίσουν τα είδη των μεταβλητών καθώς και τις ανεξάρτητες από τις εξαρτημένες μεταβλητές,
- να διατυπώνουν αξιολογικές κρίσεις και τεκμηριωμένες απόψεις για τον τρόπο που επηρεάζουν την επιλογή του κατάλληλου μέτρου κεντρικής θέσης η μορφή της κατανομής συχνοτήτων,
- να διατυπώνουν αξιολογικές κρίσεις και τεκμηριωμένες απόψεις για την σύγκριση των μέτρων διασποράς,
- να αναπτύξουν τις ικανότητες μετασχηματισμού των μεταβλητών για τη δυνατότητα αξιολόγησης των ατομικών περιπτώσεων,
- να αναπτύξουν τις ικανότητες για τη χρήση των ιδιοτήτων της κανονικής κατανομής για να προβλέψουν την πιθανότητα να συμβεί ένα γεγονός,
- να αναπτύξουν τις ικανότητες χρήσης των λογισμικών για την αξιολόγηση της έκβασης ενός στατιστικού ελέγχου,
- να αναπτύξουν τις ικανότητες χρήσης επαγωγικών διαδικασιών στη στατιστική συμπερασματολογία,
- να μπορούν να ερμηνεύσουν τα αποτελέσματα της ανάλυσης των

- δεδομένων
- να είναι σε θέση να γράψουν/παρουσιάσουν με κατάλληλο τρόπο τα στατιστικά συμπεράσματα ώστε να τεκμηριώνουν επιστημονικά τα ευρήματα μιας ποσοτικής έρευνας,
- να εντάσσουν την έρευνα στην επαγγελματική τους πρακτική αναπτύσσοντας δράσεις ενήμερες των επιστημονικών ερευνητικών δεδομένων.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών, με τη χρήση και νέων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Εισαγωγή στη Στατιστική
- Κατανομές συχνοτήτων
- Μέτρα κεντρικής θέσης
- Μέτρα διασποράς
- Κανονική κατανομή
- Μετασχηματισμοί και αξιολόγηση ατομικών περιπτώσεων
- Στατιστικές εκτιμήσεις- διαστήματα εμπιστοσύνης
- Έλεγχος υποθέσεων
- Έλεγχος t ενός δείγματος
- Έλεγχος t ανεξαρτήτων δειγμάτων
- Έλεγχος t κατά ζεύγη
- Έλεγχος χ^2 ανεξαρτησίας
- Έλεγχος χ^2 καλής προσαρμογής
- Συσχέτιση και παλινδρόμηση

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ: Πρόσωπο-με-πρόσωπο, καθοδηγούμενη ομαδική και ατομική παραγωγή φοιτητών/τριών, εργαστηριακή προετοιμασία εργασιών.

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ: Υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class, χρήση διαδικτύου, παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή με power point

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Διαλέξεις/Σεμινάρια	26
Μελέτη & επεξεργασία δεδομένων στα πλαίσια ασκήσεων	40
Εργαστήρια	26
Τελικές εξετάσεις	33
Σύνολο Μαθήματος	125

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και βασίζεται σε:

α. Τελικές γραπτές εξετάσεις (50%)

Ασκήσεις επίλυσης προβλημάτων περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής

β. Ατομική εργασία υπό ηλεκτρονική μορφή η οποία αφορά την ανάλυση ποσοτικών δεδομένων με τη χρήση στατιστικής μεθοδολογίας με τη χρήση του λογισμικού SPSS (50%).

Προβλέπονται διαφοροποιημένες μέθοδοι αξιολόγησης για ειδικές κατηγορίες φοιτητών/τριων (π.χ. ΑμεΑ, φοιτητές Erasmus) π.χ. συνεργασία με διερμηνέα για άτομα με κώφωση, προφορική εξέταση, κατάθεση εργασιών στα αγγλικά.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Γιαλαμάς Β., (2004). Στατιστικές Τεχνικές και Εφαρμογές στις Επιστήμες της Αγωγής. Αθήνα, Πατάκης.

Γναρδέλης Χ., (2009) Ανάλυση δεδομένων με το SPSS 17.0 for windows. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Μπεχράκης, Θ., (2010) Στατιστική για τις επιστήμες του ανθρώπου και της κοινωνίας. Εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα.

Δαφέρμος Β., (2011) Κοινωνική Στατιστική και Μεθοδολογία Έρευνας με το SPSS. Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 501 «Εξέλιξη των ιδεών στις φυσικές επιστήμες»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	501	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	7 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Εξέλιξη των ιδεών στις φυσικές επιστήμες»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις/ Σεμινάρια	2	3	
Παρουσιάσεις εργασιών	1	2	
Φροντιστήρια			
Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο 4.			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Συνίσταται στους/στις φοιτητές/τριες να έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς το μάθημα “Εννοιες φυσικών επιστημών Ι”. (κωδ. Μαθ.: 502)		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD120/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα έχει ως βασικό σκοπό την εξοικείωση των εκπαιδευομένων με κάποιες από τις «όψεις του φυσικού κόσμου» που προτείνονται από τις φυσικές-εργαστηριακές επιστήμες, κυρίως τους τελευταίους πέντε αιώνες.

Στη διδασκαλία χρησιμοποιούνται θέματα από ενότητες της κλασικής επιστήμης, των οποίων η διαπραγμάτευση στηρίζεται σε ιστορικές αναπλαισιώσεις και εστιάζει:

α) Στην κατανόηση διάφορων επιστημονικών όψεων του κόσμου σε σχέση με το πολιτιστικό πλαίσιο εντός του οποίου εμφανίστηκαν οι όψεις αυτές.

β) Στην αναγνώριση της σχέσης των επιστημονικών όψεων για τον κόσμο με τις σύγχρονες

τοπικές κουλτούρες, μέσα στις οποίες διαχέονται.

γ) Στη διάγνωση των προσωπικών όψεων για τον κόσμο που διαθέτουν/χρησιμοποιούν οι φοιτητές/τριες και στην ανάδειξη της σχέσης των όψεων αυτών με τις προσωπικές τους αξίες, πεποιθήσεις και δεσμεύσεις.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- Να γνωρίζουν ότι η επιστημονική δραστηριότητα και παραγωγή έχει αλλάξει αρκετές φορές βασικά χαρακτηριστικά της κατά τη διάρκεια της μακράς ιστορίας της.
- Να γνωρίζουν ένα τουλάχιστον μοντέλο περιγραφής των χαρακτηριστικών της επιστημονικής δραστηριότητας και παραγωγής.
- Να γνωρίζουν ένα τουλάχιστον μοντέλο περιγραφής των «κοσμοθεωριών»/ «όψεων του φυσικού κόσμου» ως πολιτισμικού συστατικού των ανθρώπινων κοινωνιών/κοινοτήτων.
- Να γνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της επιστημονικής δραστηριότητας και παραγωγής την κλασική περίοδο της «επιστημονικής επανάστασης», την περίοδο της «μοντέρνας επιστήμης» και της επιστήμης στη σημερινή «περίοδο της κρίσης».
- Να γνωρίζουν τις διαφορές που παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά της επιστημονικής δραστηριότητας και παραγωγής όταν αναπαρίστανται στο πλαίσιο της καθημερινής, της σχολικής και της επαγγελματικής επιστημονικής κουλτούρας.

β) δεξιοτήτων

- Να μπορούν να διακρίνουν από τη δομή του λόγου που χρησιμοποιεί ένα κείμενο την αντίληψη του συγγραφέα για τα χαρακτηριστικά της επιστημονικής δραστηριότητας και παραγωγής.
- Να μπορούν να διακρίνουν από τη δομή του λόγου που χρησιμοποιεί ένα κείμενο την «κοσμοθεωρία» του συγγραφέα.
- Να μπορούν να αναλύουν αξιόπιστα ένα κείμενο επιστημολογικά και πολιτισμικά.
- Να μπορούν να τοποθετούν ένα επιστημονικό κείμενο στο ιστορικό πλαίσιο που το έχει επηρεάσει.

γ) ικανοτήτων

- Να μπορούν να συγκροτούν ένα τυπικά οργανωμένο κείμενο στο οποίο να παρουσιάζουν πειστικά αποτελέσματα επιστημολογικής και πολιτισμικής ανάλυσης κειμένων.
- Να μπορούν να παρουσιάζουν σε κοινό αποτελέσματα επιστημολογικής και πολιτισμικής ανάλυσης κειμένων.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.

- Ομαδική εργασία.
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Γιατί το ερώτημα "τι είναι επιστήμη" δεν έχει νόημα χωρίς κάποιο χρονικό προσδιορισμό:

Μια σύντομη ιστορική αναδρομή από την Αριστοτελική Επιστήμη μέχρι την Επιστήμη ως σύγχρονο επάγγελμα.

Εικόνες του 20ου αιώνα: Η δημόσια "εικόνα" του επιστήμονα και η πραγματική/προσωπική επιστημονική δραστηριότητα.

Η στροφή της οικονομικής κρίσης: "ο παλιός, καλός τρόπος παραγωγής θεωρητικής γνώσης" έναντι του "νέου, ηρωικού τρόπου παραγωγής γνώσης για χρήση".

Κριτική ανάλυση των στόχων και των επιλογών του μαθήματος.

2. Οι κοσμοθεωρίες/ όψεις του φυσικού κόσμου ως συνιστώσες της καθημερινής, της σχολικής και της επιστημονικής κουλτούρας.

3. Μορφές και περίοδοι της σύγχρονης επιστήμης: μια προσπάθεια κατασκευής τομών στο κοινωνικό πλαίσιο και στον ιστορικό χρόνο.

Επιστήμη - Τεχνολογία - Πολιτισμός.

Φυσικρατία - Μηχανοκρατία - Τεχνοκρατία - Πολυπλοκότητα.

4. Κριτική ανάγνωση κλασικών επιστημονικών κειμένων: η περίπτωση του Γαλιλαίου

Το ιστορικό πλαίσιο.

Ανάγνωση, ερωτήματα, αναζήτηση, υποθέσεις, κατανόηση.

5. Ανιχνεύοντας και ερμηνεύοντας τα "απομεινάρια της ιστορίας" στα κείμενα των σύγχρονων σχολικών βιβλίων επιστήμης.

6. Ανιχνεύοντας και ερμηνεύοντας τα "απομεινάρια της ιστορίας" στα σύγχρονα κείμενα "επιστήμης" που διακινούν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

7. Αξιολόγηση μαθήματος: παρουσίαση των εργασιών των φοιτητών - συζήτηση.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Πρόσωπο με πρόσωπο

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΕΞΑΜΗΝΟΥ	
Διαλέξεις	26
Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	26
Ανάλυση κειμένων	26
Συγγραφή εργασιών	26
Παρουσίαση-κριτική εργασιών	26
Σύνολο Μαθήματος	130
(5 πιστωτικές μονάδες: 25 περίπου ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.
	Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική.
	1.Συγγραφή και παρουσίαση επιστημολογικής και ιστορικής ανάλυσης επιστημονικού κειμένου (50%):
	Ανάλυση κειμένου από τον «Διάλογο» του Γαλιλαίου.
	Επισήμανση των επιστημολογικών χαρακτηριστικών.
	Επισήμανση των ιστορικών επιρροών.
	Επισήμανση πολιτισμικών - κοσμολογικών χαρακτηριστικών.
	2. Συγγραφή και παρουσίαση πολιτισμικής και ιστορικής ανάλυσης σχολικού επιστημονικού κειμένου ή δημοσιογραφικού επιστημονικού κειμένου (50%):
	Επισήμανση πολιτισμικών - κοσμολογικών χαρακτηριστικών.
	Επισήμανση των ιστορικών επιρροών.
Η συμβολή συγγραφής και παρουσίασης σε κάθε μια από τις παραπάνω διαδικασίες κατανέμεται:	
Συγγραφή: 70%	
Παρουσίαση: 30%	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Westfall, R. S. (2008). *Η συγκρότηση της σύγχρονης επιστήμης*. Ηράκλειο: ΙΤΕ-ΠΕΚ.

Τσελφές, Β. (2011). *GALILEO GALILEI: Διάλογος γύρω από τα δυο σημαντικότερα κοσμικά συστήματα. Μια διδακτική προσέγγιση*. Αθήνα: ΤΕΑΠΗ-ΕΚΠΑ.

Debus, A. G. (2009). *Άνθρωπος και φύση στην αναγέννηση*. Ηράκλειο: ΙΤΕ-ΠΕΚ.

Kearney, M. (1984). *World View*. CA: Chandler & Sharp Publishers.

Τσελφές, Β. (2003). Μια πρόταση για τη διδασκαλία των Εργαστηριακών Φυσικών Επιστημών στηριγμένη στην κατά Ian Hacking προσέγγιση της «εσωτερικής ζωής» τους, στο Κ. Σκορδούλης & Λ. Χαλκιά (Επιμ.), *Η συμβολή της Ιστορίας και της Φιλοσοφίας των Φυσικών Επιστημών στη Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών*, Αθήνα: ΠΤΔΕ, ΕΚΠΑ, 259-271.

Τσελφές, Β. & Καριώτογλου, Π. (2003). «Όψεις του φυσικού κόσμου»: Πλαίσιο ανάλυσης και παραδείγματα που προωθούνται, μέσω των δραστηριοτήτων των παιδιών, στο νηπιαγωγείο. Στο Τσιτουρίδου, Μ. (Επιμ.), *Οι Φυσικές Επιστήμες και οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Προσχολική Εκπαίδευση*, Θεσσαλονίκη: Τζιόλας, 69–78.

Τσελφές, Β. & Σπυράτου Ε. (2008). Εποικοδομισμός και πολιτισμικές προσεγγίσεις στη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών: Οι πολλές όψεις των επιστημονικών εννοιών. Στο, Κ. Σκορδούλης, Θ. Νικολαΐδης, Ε. Κολέζα & Δ. Χασάπης (επιμ), *Ζητήματα Επιστήμης: Ιστορία, Φιλοσοφία και Διδακτική*. Αθήνα: Νήσος, 311-320.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 502 «Έννοιες Φυσικών Επιστημών Ι»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	502	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	2 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Έννοιες Φυσικών Επιστημών Ι»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις/ Σεμινάρια	2	2	
Σχεδιασμός και παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού	1	3	
Εργαστηριακή άσκηση – Φροντιστήριο	1	0	

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Γενικού Υποβάθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD362/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με μεθοδολογίες ανάδειξης και αναδόμησης α) των άδηλων αναπαραστάσεων που έχουν τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας για τον κόσμο που τα περιβάλλει και β) των ιδεών που δομούν για διάφορες έννοιες των φυσικών επιστημών. Σκοπός είναι, δηλαδή, να καταστούν ικανοί οι φοιτητές να αναγνωρίζουν και να λαμβάνουν υπόψη τους σε έναν διδακτικό σχεδιασμό το γεγονός ότι οι μαθητές από πολύ μικρή ηλικία, βασιζόμενοι στις εμπειρίες τους (στις συζητήσεις τους για τον «φυσικό κόσμο» καθώς και στις παρεμβάσεις τους πάνω σε αυτόν), οικοδομούν στο μυαλό τους στέρεες αντιλήψεις για τον κόσμο που τους περιβάλλει. Έμφαση δίνεται ακόμα αφενός στην κοινωνική διάσταση της δόμησης των αναπαραστάσεων και αφετέρου στους περιορισμούς που εισάγονται όταν οι αναπαραστάσεις χρησιμοποιούνται για να παρέμβουν τα παιδιά στον φυσικό κόσμο. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων οι φοιτητές θα ασκηθούν στον σχεδιασμό και στην παρουσίαση διδακτικών προτάσεων, αντλώντας θέματα από το Αναλυτικό Πρόγραμμα των φυσικών επιστημών του Νηπιαγωγείου (θέματα που αφορούν στα πεδία της Φυσικής, της Χημείας, της Βιολογίας και της Αστρονομίας).

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- Να γνωρίζουν το επιστημονικό περιεχόμενο κάποιων εννοιών/ όρων που χρησιμοποιούν οι ΦΕ.
- Να γνωρίζουν ότι τα παιδιά αποδίδουν σε έννοιες/ όρους των ΦΕ περιεχόμενο διαφορετικό από το επιστημονικό. Να γνωρίζουν ότι το περιεχόμενο αυτό έχει εμπειρική προέλευση και στηρίζεται από τη φυσική τους γλώσσα (το χρησιμοποιούν στην καθημερινή τους ζωή και οι ενήλικες).
- Να γνωρίζουν ότι ανάλογα με τους σκοπούς που καλούνται να υπηρετήσουν οι ΦΕ στη γενική εκπαίδευση, προβάλλουν διαφορετικές όψεις του περιεχομένου και των πρακτικών των ΦΕ και χρειάζονται διαφορετική κατά περίπτωση διδακτική-μαθησιακή διαχείριση.
- Να γνωρίζουν ότι οι ΦΕ στη γενική εκπαίδευση έχουν χρησιμοποιηθεί

κατά εποχές για να εξυπηρετήσουν διάφορους σκοπούς. Να γνωρίζουν τους σκοπούς που υπηρετούν οι ΦΕ στην εκπαίδευση σήμερα (πολιτικοί/πολιτισμικοί περιορισμοί της εκπαίδευσης).

- Να γνωρίζουν διαφορετικές όψεις της επιστημονικής δραστηριότητας (επιστημολογική ποικιλία των ΦΕ).
- Να γνωρίζουν διαφορετικές διδακτικές προσεγγίσεις των ΦΕ (διδακτική ποικιλία).
- Να γνωρίζουν τους πρόσφορους για την προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία τρόπους επικοινωνίας και δράσης των παιδιών στο πλαίσιο των αλληλεπιδράσεων τους με υλικές οντότητες.

β) δεξιότητων

- Να μπορούν να διακρίνουν από τις εκφράσεις και τις πράξεις των παιδιών το περιεχόμενο που αποδίδουν σε συγκεκριμένες έννοιες των ΦΕ.
- Να διακρίνουν από τα χαρακτηριστικά ενός εκπαιδευτικού ΠΣ (σε ότι αφορά τις ΦΕ) ποιους πολιτικούς/ πολιτισμικούς σκοπούς εξυπηρετεί, ποιες όψεις της επιστήμης προωθεί και ποιες διδακτικές πρακτικές προτείνει. Να μπορούν να τοποθετηθούν κριτικά απέναντί τους.
- Να μπορούν να σχεδιάζουν δραστηριότητες που εμπλέκουν ενεργητικά τα παιδιά με έννοιες των ΦΕ.
- Να μπορούν να διαχειρίζονται υλικά που υλοποιούν τα διδακτικά-μαθησιακά περιβάλλοντα που περιλαμβάνουν οι σχεδιασμοί τους.
- Να μπορούν να αξιολογούν διδακτικούς σχεδιασμούς και τρόπους υλοποίησής τους (δικούς τους και άλλων συμφοιτητών τους).

γ) ικανοτήτων

- Να μπορούν να παρουσιάζουν σε κοινό/ επικοινωνούν τους διδακτικούς σχεδιασμούς τους.
- Να μπορούν να παρουσιάζουν σε κοινό/ επικοινωνούν την υλοποίηση των σχεδιασμών τους.
- Να μπορούν να παρουσιάζουν σε τυπικά οργανωμένο κείμενο τους σχεδιασμούς, την υλοποίησή τους και την αξιολόγηση της όλης προσπάθειάς τους.

Γενικές Ικανότητες

- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων.
- Ομαδική εργασία.
- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Γιατί διδάσκουμε Φυσικές Επιστήμες (εκπαιδευτικοί/ διδακτικοί στόχοι) στη Γενική εκπαίδευση (ΓΕ);
- Εναλλακτικές όψεις της επιστήμης που προβάλλονται στην εκπαίδευση (επιστημολογικές και φιλοσοφικές όψεις της επιστημονικής δραστηριότητας και παραγωγής).
- Θεωρίες διδασκαλίας-μάθησης από τη διδακτική των ΦΕ.
- Σχέση εκπαιδευτικών στόχων, επιστημολογικών όψεων και διδακτικών πρακτικών.
- Σχεδιασμοί διδακτικών-μαθησιακών παρεμβάσεων: ζητήματα περιεχομένου και πρακτικών (αναπαράστασης και παρέμβασης) - ανάπτυξη και παρουσίαση διδακτικών-μαθησιακών δραστηριοτήτων από ομάδες φοιτητών/τριών.
- Ανάγνωση και γραφή επιστημονικών κειμένων.
- Αξιολόγηση μαθήματος: παρουσίαση των εργασιών των φοιτητών – συζήτηση

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο, καθοδηγούμενη ομαδική παραγωγή φοιτητών, φροντιστηριακή/ εργαστηριακή προετοιμασία παρουσιάσεων και δημόσιες παρουσιάσεις φοιτητών-κριτική.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	20
	Σχεδιασμός διδακτικών δραστηριοτήτων	14
	Παρουσίαση σχεδίων διδακτικών δραστηριοτήτων	14
	Υλοποίηση σχεδίων διδακτικών δραστηριοτήτων	26
	Παρουσίαση πλήρους/ υλοποιημένης διδακτικής πρότασης	26
	Συγγραφή εργασίας	26
	Σύνολο Μαθήματος	126

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:

Πρόδρομη παρουσίαση ομαδικής εργασίας (σχέδιο διδακτικής δραστηριότητας) στην τάξη (20%).

Το περιεχόμενο της πρόδρομης παρουσίασης βασίζεται στη μελέτη της βιβλιογραφίας και στη δημιουργική εργασία των μελών της ομάδας.

Αναφορά στην κατανόηση των εννοιών των φυσικών επιστημών που χρησιμοποιούνται στον σχεδιασμό.

Αναφορά στην κατανόηση της διδακτικής μεθοδολογίας/ διδακτικό μετασχηματισμό.

Παρουσίαση πλήρους/ υλοποιημένης διδακτικής πρότασης (50%).

Τα δεδομένα της παρουσίασης βασίζονται στο εργαστηριακά υλοποιημένο σχέδιο διδακτικής δραστηριότητας και περιλαμβάνουν:

Παρουσίαση του διδακτικού-μαθησιακού στόχου και δικαιολόγησή του μέσα σε ένα ευρύτερο ρεύμα εκπαιδευτικής πολιτικής.

Περιγραφή της διδακτικής δραστηριότητας.

Παρουσίαση των υλικών και των διαδικασιών που αναμένεται να εμπλέξουν μαθησιακά τα παιδιά.

Προσομοίωση της δραστηριότητας με κοινό ενηλίκων.

Ανάλυση της πιθανότητας επιτυχίας.

Αυτοαξιολόγηση του σχεδιασμού και της υλοποίησης.

Απαντήσεις σε ερωτήματα του ακροατηρίου και του διδάσκοντα.

Γραπτή τελική ομαδική εργασία (30%)

Το περιεχόμενο της τελικής γραπτής εργασίας περιλαμβάνει την τυπικά οργανωμένη γραπτή περιγραφή και αιτιολόγηση του σχεδιασμού και της υλοποίησης της διδακτικής δραστηριότητας.

Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στον οδηγό σπουδών (περιγραφή του μαθήματος) και στη σελίδα του μαθήματος στο e-class

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Χρηστίδου, Β. (2008). *Εκπαιδεύοντας τα μικρά παιδιά στις Φυσικές Επιστήμες. Ερευνητικοί προσανατολισμοί και παιδαγωγικές πρακτικές*. Αθήνα: Κυριακίδης.
- Χαλκιά, Κ. (2011). *Διδάσκοντας φυσικές επιστήμες*. Αθήνα: Πατάκης.
- Τσελφές, Β. (2002). *Δοκιμή και πλάνη*. Αθήνα: Νήσος.
- Ραβάνης, Κ. (2003). *Δραστηριότητες για το Νηπιαγωγείο από τον κόσμο της Φυσικής*. Αθήνα: Δίπτυχο.
- Kallery, M., Psillos, D. and Tselfes, V. (2009). Typical Didactical Activities in the Greek Early-Years Science Classroom: Do they promote science learning? *International Journal of Science Education*, 31(9), 1187-1204.
- Γιαλλούση, Μ., Γιαλαμάς, Β. & Τσελφές, Β. (2013). Ανάλυση και Ερμηνεία των στοιχείων μίας Έρευνας Μικτών Μεθόδων για την Αξιολόγηση Διδακτικού Έργου στο μάθημα επιλογής «Οι έννοιες των ΦΕ» στο ΤΕΑΠΗ/ΕΚΠΑ. *Στα Πρακτικά του 8ου Πανελληνίου Συνεδρίου Διδακτικής των ΦΕ και των ΝΤ στην Εκπαίδευση*, ΠΤΕΑ, ΠΘ, 753-760.
- Τσελφές, Β. & Παρούση, Α. (2010). Η «εικονικότητα» της εκπαιδευτικής πράξης και η περίπτωση της διδασκαλίας-μάθησης των Φυσικών Επιστημών. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 22, 151-178.
- Τσελφές, Β. (2011). Τα Προγράμματα Σπουδών Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης «νέας γενιάς» και οι Φυσικές Επιστήμες (προσκεκλημένη ομιλία). Στο *Πρακτικά 7^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Διδακτικής Φυσικών Επιστημών και Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση*, Αλεξανδρούπολη: ΠΤΔΕ, ΔΠΘ, 37-45.
- Σπυράτου, Ε. & Τσελφές, Β. (2011). Ιδέες μαθητών για έννοιες των Φυσικών Επιστημών: η σχέση τους με τη φυσική γλώσσα. Στο *Πρακτικά 7^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Διδακτικής Φυσικών Επιστημών και Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση*, Αλεξανδρούπολη: ΠΤΔΕ, ΔΠΘ, 931-939.
- Τσελφές, Β. & Μουστάκα, Μ. (2004). Σχετικά με τη φύση της διδασκόμενης επιστήμης στα παιδιά της προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. *Διδασκαλία των φυσικών επιστημών – Έρευνα και πράξη*, 7, 12-21.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 5Κ1/6Κ1 «Θεατρικές Εφαρμογές και Διδακτική της Φυσικής Ι»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	5Κ1 / 6Κ1 ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ 5 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Θεατρικές Εφαρμογές και Διδακτική της Φυσικής Ι»

ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Σεμινάρια	1	3
Εργαστηριακή δραστηριότητα	3	3
Προετοιμασία και παρουσίαση θεατρικής σπουδής – Θεατρική παράσταση – αξιολόγηση	2	4
Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο 4.		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου – διεπιστημονικό	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD112/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το θέατρο σκιών ως θεατρική τέχνη είναι ένας πολυσήμαντος χώρος διαχείρισης της γλώσσας, της κίνησης, της εικόνας, της μουσικής και της σκηνικής τέχνης. Ένα σημαντικό όμως μέρος της διαχείρισης αυτής μπορεί να στηριχτεί σε έννοιες και πρακτικές των φυσικών επιστημών (φύση, αναπαραστάσεις και διαχείριση του φωτός, κατασκευή ειδώλων/σκιών, ερμηνείες σχετικών φαινομένων, κλπ). Ταυτόχρονα, οι δραστηριότητες που σχετίζονται με το θέατρο σκιών μπορούν να μετασχηματιστούν σε ένα ικανοποιητικό ανάλογο των εργαστηριακών επιστημονικών δραστηριοτήτων, αν το υποκείμενο επιχειρεί να εναλλάσσει ρόλους. Αν, δηλαδή, επιχειρεί μια επαναλαμβανόμενη μετατόπιση από τη θέση του θεατή/παρατηρητή (που αναπαριστά, προβλέπει και ερμηνεύει τα «γεγονότα»), στη θέση του χειριστή (που παρεμβαίνει και τα «υλοποιεί»), όπως και αντίστροφα.

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η διερεύνηση και η καταγραφή διαφορετικών τρόπων χρήσης του θεάτρου σκιών ως μέσου διδασκαλίας των φυσικών φαινομένων, στην προσχολική ηλικία.

Το περιεχόμενο του μαθήματος συγκροτείται κατά το πρώτο μέρος του από δύο ενότητες: 1. Παρουσίαση και ανάλυση διαφορετικών θεατρικών εκφράσεων του θεάτρου σκιών (φως, σκιά, παραγωγή εικόνας, κλπ). 2. Αναπαράσταση και

«κατασκευή» φυσικών φαινομένων: επιστημονική και διδακτική διάσταση (μελέτη αυθεντικών επιστημονικών κειμένων/ εργαστηριακές δραστηριότητες).

Στο δεύτερο μέρος του μαθήματος οι φοιτητές/τριες σχεδιάζουν και εφαρμόζουν θεατρικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας, οι οποίες προβάλλουν επιστημονικές ιδέες. Στο πλαίσιο αυτό καλούνται να διαχειριστούν το υλικό τους κάτω από τις προϋποθέσεις που θέτουν τόσο οι επιστημονικές υποθέσεις και πρακτικές της φυσικής όσο και οι αρχές και οι υποθέσεις της αισθητικής και της διδακτικής.

Το μάθημα αξιολογείται μέσα από τη δημόσια παρουσίαση της δουλειάς των φοιτητών/τριών.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- Να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά διαφορετικών τεχνικών του κουκλοθέατρου.
- Να γνωρίζουν βασικές θεωρητικές περιγραφές και εργαστηριακές κατασκευές από ένα συγκεκριμένο θέμα της φυσικής.
- Να γνωρίζουν τις θεμελιώδεις διαφορές αφηγηματικού και επιστημονικού-δηλωτικού λόγου.
- Να αναγνωρίζουν τα δραματουργικά, σημειωτικά και αισθητικά χαρακτηριστικά μιας θεατρικής αφήγησης.

β) δεξιοτήτων

- Να μπορούν να εκφράσουν θεατρικά (αυτοσχεδιασμοί) μια ιδέα τους χρησιμοποιώντας την κατάλληλη τεχνική κουκλοθέατρου.
- Να μπορούν να συζητούν ελεύθερα και παραγωγικά για ένα ζήτημα φυσικής.
- Να μπορούν να φανταστούν/δημιουργήσουν μια μη τετριμμένη αφήγηση.
- Να μπορούν να μετασχηματίσουν δημιουργικά μια επιστημονική ιδέα έτσι ώστε αυτή να μπορεί να ενταχθεί με τους κατάλληλους επίσης μετασχηματισμούς, σε μια αφήγηση.
- Να μπορούν να συμμετέχουν σε μια καλλιτεχνική θεατρική δημιουργία. Να μπορούν να παρακολουθούν κατά την εξέλιξή της τους μετασχηματισμούς που υφίσταται η επιστημονική ιδέα που επιχειρούν να προβάλλουν.
- Να μπορούν να διαχειρίζονται το γεγονός ότι μια καλή θεατρική παράσταση για παιδιά είναι μια παράσταση που θα έβλεπαν με ευχαρίστηση και ενήλικες.
- Να μπορούν να διαχειρίζονται δημιουργικά τα υλικά που διαμορφώνουν τον σκηνικό χώρο μιας μορφής κουκλοθέατρου.
- Να μπορούν να διαχειρίζονται προσωπικά τη θεατρική πειθαρχία μιας παράστασης.

γ) ικανοτήτων

- Να μπορούν να κατασκευάσουν ένα σενάριο με το οποίο προβάλλεται μια επιστημονική ιδέα, περνώντας από τα απαραίτητα τυπικά στάδια της δημιουργίας του σεναρίου.

- Να μπορούν να παρουσιάσουν ένα σενάριο με περισσότερους από έναν τρόπους αναπαράστασης.
- Να μπορούν να υλοποιούν ένα σενάριο σε ένα ολοκληρωμένο θεατρικό γεγονός/ θεατρική σπουδή.
- Να μπορούν να πειθαρχούν στις απαιτήσεις μιας παράστασης.
- Να μπορούν να υποστηρίζουν τις επιστημονικές ιδέες τους και να αντιλαμβάνονται τα χαρακτηριστικά της θεατρικής αφήγησης που τα μετασχηματίζουν.
- Να μπορούν να συνθέτουν ένα τυπικό κείμενο στο οποίο να παρουσιάζεται και να αξιολογείται η όλη θεατρική-επιστημονική δραστηριότητα και δημιουργία τους.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Λήψη αποφάσεων.
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων.
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Παράλληλες θεωρητικές και εργαστηριακές προσεγγίσεις α) τεχνικών και δομής του κουκλοθέατρου (θέατρο σκιών, κούκλα, μαύρο θέατρο κ.λπ.) ή και της κινούμενης εικόνας και β) ενός θέματος από τις φυσικές επιστήμες (φως-σκιά, κίνηση, Γη, αιτιότητα-πιθανότητα, χρόνος κ.λπ.).

Θεωρία και τεχνικές της αφήγησης. Κατασκευή σεναρίου θεατρικής σπουδής με κεντρικό θέμα από τις φυσικές επιστήμες. Παρουσίαση, συζήτηση και μετατροπές των σεναρίων.

Επιλογή τεχνικής κουκλοθέατρου για την παραγωγή των θεατρικών σπουδών. Σκηνικές κατασκευές. Παρουσίαση και συζήτηση πρώτων προσπαθειών.

Εξέλιξη της παραγωγής των θεατρικών σπουδών. Παρουσίαση και σύνθεση των σπουδών σε μια ενιαία παράσταση διακριτών επεισοδίων.

Πρόβες για το ανέβασμα της παράστασης. Κατασκευή προγραμμάτων και προσκλήσεων. Πραγματοποίηση της παράστασης.

Αξιολόγηση του αποτελέσματος. Κριτική για το επίπεδο επιτυχίας της σύνδεσης των επιστημονικών θεμάτων/ ιδεών που παρουσιάστηκαν με το δραματουργικό, σημειωτικό και αισθητικό υπόβαθρο των θεατρικών σπουδών.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

<p>ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ</p> <p>ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ</p> <p>ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ</p>	<p>Πρόσωπο με πρόσωπο, εργαστηριακής μορφής δημιουργική διδασκαλία-μάθηση</p> <p>Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, δημιουργία διαφανειών σε power point ή και movie maker, χρήση τεχνολογιών φωτισμού και κίνησης, δημιουργία οπτικών εφέ, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.</p>	
<p>ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ</p>	<p>ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ</p> <p>Θεατρικά και επιστημονικά σεμινάρια</p> <p>Σχεδιασμός και παρουσίαση σεναρίου</p> <p>Εργαστηριακή σκηνική συγκρότηση θεατρικής σπουδής</p> <p>Παραγωγή και παρουσίαση θεατρικής σπουδής</p> <p>Συγκρότηση θεατρικής παράστασης</p> <p>Ανέβασμα θεατρικής παράστασης</p> <p>Αξιολόγηση παραγωγών</p> <p>Συγγραφή ομαδικής εργασίας</p> <p>Σύνολο Μαθήματος</p> <p>(10 πιστωτικές μονάδες: 25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)</p>	<p>ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ</p> <p>30</p> <p>30</p> <p>40</p> <p>40</p> <p>35</p> <p>20</p> <p>30</p> <p>25</p> <p>250</p>
<p>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ</p>	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:</p> <p>Ομαδική παρουσίαση σεναρίου θεατρικής σπουδής (20%).</p> <p>Το περιεχόμενο της παρουσίασης βασίζεται στις θεωρητικές γνώσεις και δεξιότητες σχεδιασμού μιας θεατρικής αφήγησης, καθώς και στις γνώσεις και δεξιότητες μετασχηματισμού επιστημονικού περιεχομένου έτσι ώστε να ταιριάζει με την αφήγηση.</p>	

Ομαδική παρουσίαση θεατρικής σπουδής (30%).

Η παρουσίαση αποτελεί θεατρικό γεγονός που πραγματοποιείται στο κοινό των συμφοιτητών/τριών και υφίσταται την κριτική του κοινού και των διδασκόντων ως προς τη θεατρική της αρτιότητα και την επιτυχή ανάδειξη της προβαλλόμενης επιστημονικής ιδέας. Θετικά αξιολογούνται οι καινοτομίες που επιτρέπουν μια τέτοια επιτυχή σύνδεση.

Διαδικασία αξιολόγησης της τελικής παράστασης (40%).

Τα μαγνητοσκοπημένα δεδομένα της τελικής παράστασης σχολιάζονται από τους διδάσκοντες και οι φοιτητές/τριες καλούνται να υπερασπιστούν τις ιδέες και παρεμβάσεις τους.

Τελική γραπτή ομαδική εργασία (10%)

Το περιεχόμενο της τελικής γραπτής εργασίας συγκροτεί ένα τυπικό επιστημονικό κείμενο, όπου παρουσιάζεται, τεκμηριώνεται και αξιολογείται η παραγωγή κάθε θεατρικής σπουδής.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Τσελφές, Β & Παρούση, Α. (2015). *Θέατρο και Επιστήμη στην Εκπαίδευση*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/4042>

Pavis, P. (2006). *Λεξικό του θεάτρου*. Αθήνα: Gutenberg.

Meschke, M. (2004). *Το θέατρο στ' ακροδάκτυλα*. Αθήνα: Gutenberg.

Meschke, M. (2007). *Τρεις Ελληνικοί μύθοι*. Αθήνα: Gutenberg.

Χαλκιά, Κ. (2011). *Διδάσκοντας Φυσικές Επιστήμες*. Αθήνα: Πατάκης.

Τσελφές, Β. (2011). *Galileo Galilei: Διάλογος γύρω απ' τα δυο σημαντικότερα κοσμικά συστήματα, το Πτολεμαϊκό και το Κοπερνίκειο. Διδακτικός σχολιασμός*. <http://eclass.uoa.gr/modules/document/document.php?openDir=/4a1863dfdwise> και <https://static.eudoxus.gr/books/69/full-12800469.pdf>

Γραμματικάκης, Γ. (2010). *Η αυτοβιογραφία του φωτός*. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Norris, S., Guilbert, S., Smiht, M., Hakimelahi, S. and Phillips, L. (2005). A Theoretical Framework for Narrative Explanation in Science. *Science Education*, 89, 535– 563.

Bruner, J. (1996). *The culture of education*. Cambridge: Harvard University Press.

Tselfes, V. & Paroussi, A. (2009). *Science and Theatre Education: A Cross-disciplinary*

Approach of Scientific Ideas Addressed to Student Teachers of Early Childhood Education, *Science & Education*, 18, 1115-1134.

Παρούση, Α. & Τσελφές, Β. (2007). Διερευνώντας μια θεατρική διάρθρωση του πλαισίου διδασκαλίας και μάθησης των φυσικών επιστημών. Στο Δ. Κολιόπουλος (Επιμ.) *Ιστορία, Φιλοσοφία και Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: Η πολιτισμική συνιστώσα των φυσικών επιστημών στην εκπαίδευση*, Πάτρα: ΤΕΕΑΠΗ, ΠΑ, 621-637.

Paroussi, A. & Tselfes, V. (2012). Early Childhood Education Student Teachers Cross the Cultural Borders between Science and Shadow Theatre: a Case Study of Pedagogical Content Knowledge development. *Critical Science and Education*, 12, 79-113.

Τσελφές, Β. & Παρούση, Α. (2009). Θεατρική αφήγηση επιστημονικών ιδεών: Αφορμή για μια διαλεκτική προσέγγιση της μάθησης, *Κριτική Επιστήμη & Εκπαίδευση*, 9, 33-57.

Παρούση Α. & Τσελφές, Β. (2011). Θεατρική αναπαράσταση επιστημονικών ιδεών από εκπαιδευόμενες νηπιαγωγούς. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 23, 158-182.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 5Κ2/6Κ2 «Θεατρικές Εφαρμογές και Διδακτική της Φυσικής II»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	5Κ2 / 6Κ2	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	6 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Θεατρικές Εφαρμογές και Διδακτική της Φυσικής II»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Σεμινάρια	1	3	
Εργαστηριακή δραστηριότητα	3	3	
Προετοιμασία και παρουσίαση θεατρικής σπουδής – Θεατρική παράσταση – αξιολόγηση	2	4	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικότητας – διεπιστημονικό		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		

**ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ
ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS**

Ναι

**ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)**

<http://eclass.uoa.gr/courses/ECD112/>

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα «Θεατρικές εφαρμογές και διδακτική της φυσικής ΙΙ» ακολουθεί τον σχεδιασμό του «Θεατρικές εφαρμογές και διδακτική της φυσικής Ι», το οποίο είναι και προαπαιτούμενο.

Διαφοροποιείται ως προς αυτό σε δύο σημεία:

A. Οι απαιτήσεις για τη θεατρική παραγωγή κινούνται προς το επαγγελματικό επίπεδο και

B. Οι επιστημονικές ιδέες που αναπαρίστανται θεατρικά επιλέγονται από τις βασικές ιδέες που διατρέχουν ουσιαστικά το σύνολο της επιστημονικής δραστηριότητας, των επιστημών του ανθρώπου συμπεριλαμβανομένων (π.χ. «σκοποί» έναντι «νόμων», «θεωρία» έναντι «φαινομένων», «ορθολογικότητα» έναντι «σχέσης», «φυσική γλώσσα» έναντι «τεχνικής», «παραγωγή» έναντι «επαγωγής» κ.λπ.).

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/ τριες θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- Να γνωρίζουν καλά τα χαρακτηριστικά μιας τεχνικής του κουκλοθέατρου ή της τεχνικής της κινούμενης εικόνας.
- Να γνωρίζουν βασικές επιστημολογικές/ φιλοσοφικές παραδοχές και διακρίσεις της γενικότερης επιστημονικής δραστηριότητας.
- Να γνωρίζουν τις θεμελιώδεις διαφορές αφηγηματικού και επιστημονικού-δηλωτικού λόγου.
- Να γνωρίζουν τεχνικές δραματουργικής, σημειωτικής και αισθητικής ανάλυσης μιας θεατρικής αφήγησης.

β) δεξιοτήτων

- Να μπορούν να εκφράσουν θεατρικά (αυτοσχεδιασμοί) μια ιδέα τους χρησιμοποιώντας επαρκώς μια τεχνική κουκλοθέατρου.
- Να μπορούν να συζητούν ελεύθερα και παραγωγικά για ένα ζήτημα επιστήμης σε επιστημολογικό/ φιλοσοφικό επίπεδο.
- Να μπορούν να φανταστούν/ δημιουργήσουν μια μη τετριμμένη αφήγηση.
- Να μπορούν να μετασχηματίσουν δημιουργικά μια επιστημολογική ιδέα/ σύγκρουση έτσι ώστε αυτή να μπορεί να ενταχθεί με τους κατάλληλους επίσης μετασχηματισμούς, σε μια αφήγηση.
- Να μπορούν να συμμετέχουν σε μια καλλιτεχνική θεατρική δημιουργία. Να μπορούν να παρακολουθούν κατά την εξέλιξή της τους μετασχηματισμούς που υφίσταται η επιστημολογική ιδέα που επιχειρούν να προβάλλουν.

- Να μπορούν να διαχειρίζονται το γεγονός ότι μια καλή θεατρική παράσταση για παιδιά είναι μια παράσταση που θα έβλεπαν με ευχαρίστηση και ενήλικες.
- Να μπορούν να διαχειρίζονται δημιουργικά τα υλικά που διαμορφώνουν τον σκηνικό χώρο μιας συγκεκριμένης τεχνικής κουκλοθέατρου ή κινούμενης εικόνας.
- Να μπορούν να διαχειρίζονται προσωπικά τη θεατρική πειθαρχία μιας παράστασης.

γ) ικανοτήτων

- Να μπορούν να κατασκευάσουν ένα σενάριο με το οποίο προβάλλεται μια επιστημολογική/ φιλοσοφική ιδέα/ σύγκρουση, περνώντας από τα απαραίτητα τυπικά στάδια της δημιουργίας του σεναρίου.
- Να μπορούν να παρουσιάσουν ένα σενάριο με περισσότερους από έναν τρόπους αναπαράστασης.
- Να μπορούν να υλοποιούν ένα σενάριο σε ένα ολοκληρωμένο και ποιοτικό θεατρικό γεγονός/ θεατρική σπουδή.
- Να μπορούν να πειθαρχούν στις απαιτήσεις μιας παράστασης.
- Να μπορούν να υποστηρίζουν τις επιστημολογικές/ φιλοσοφικές ιδέες τους και να αντιλαμβάνονται τα χαρακτηριστικά της θεατρικής αφήγησης που τα μετασχηματίζουν.
- Να μπορούν να συνθέτουν ένα τυπικό κείμενο στο οποίο να παρουσιάζεται και να αξιολογείται η όλη θεατρική-επιστημονική δραστηριότητα και δημιουργία τους.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Λήψη αποφάσεων.
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων.
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεωρητικές και εργαστηριακές προσεγγίσεις α) χαρακτηριστικών και δομής συγκεκριμένης τεχνικής κουκλοθέατρου και κινούμενης εικόνας και β) ενός θέματος από την επιστημολογία ή την φιλοσοφία των επιστημών (π.χ. «σκοποί» έναντι «νόμων», «θεωρία» έναντι «φαινομένων», «ορθολογικότητα» έναντι «σχέσης», «φυσική γλώσσα» έναντι «τεχνικής», «παραγωγή» έναντι «επαγωγής» κ.λπ.).

Θεωρία και τεχνικές της αφήγησης. Δραματουργική, σημειωτική και αισθητική ανάλυση θεατρικής αφήγησης. Κατασκευή σεναρίου θεατρικής σπουδής με κεντρικό ένα επιστημολογικό ζήτημα. Παρουσίαση, συζήτηση και μετατροπές των σεναρίων.

Παραγωγή των θεατρικών σπουδών. Σκηνικές κατασκευές. Παρουσίαση και συζήτηση πρώτων προσπαθειών.

Εξέλιξη της παραγωγής των θεατρικών σπουδών με δύο διαφορετικές τεχνικές. Παρουσίαση και σύνθεση των σπουδών σε μια ενιαία παράσταση διακριτών επεισοδίων.

Πρόβες για το ανέβασμα της παράστασης. Κατασκευή προγραμμάτων και προσκλήσεων. Πραγματοποίηση της παράστασης.

Αξιολόγηση του αποτελέσματος. Κριτική για το επίπεδο επιτυχίας της σύνδεσης των επιστημολογικών/ φιλοσοφικών θεμάτων/ ιδεών/ συγκρούσεων που παρουσιάστηκαν με το δραματουργικό, σημειωτικό και αισθητικό υπόβαθρο των θεατρικών σπουδών.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο, εργαστηριακής μορφής δημιουργική διδασκαλία-μάθηση	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, δημιουργία διαφανειών σε power point ή και movie maker, χρήση τεχνολογιών φωτισμού και κίνησης, δημιουργία οπτικών εφέ, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
Περιγράφονται αναλυτικά	Θεατρικά και επιστημολογικά/ φιλοσοφικά σεμινάρια	40
	Σχεδιασμός και παρουσίαση σεναρίου	30
	Εργαστηριακή σκηνική συγκρότηση θεατρικών σπουδών	30
	Παραγωγή και παρουσίαση θεατρικών σπουδών	40
	Συγκρότηση θεατρικής παράστασης	30
	Ανέβασμα θεατρικής παράστασης	20
	Αξιολόγηση παραγωγών	30

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Συγγραφή ομαδικής
εργασίας 30

Σύνολο Μαθήματος 250

**(10 πιστωτικές μονάδες:
25 ώρες φόρτου εργασίας
ανά πιστωτική μονάδα)**

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

**Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και
συμπερασματική και περιλαμβάνει:**

**Ομαδική παρουσίαση σεναρίου θεατρικής σπουδής
(20%).**

Το περιεχόμενο της παρουσίασης βασίζεται στις θεωρητικές γνώσεις και δεξιότητες σχεδιασμού και ανάλυσης μιας θεατρικής αφήγησης, καθώς και στις γνώσεις και δεξιότητες μετασχηματισμού επιστημολογικού/ φιλοσοφικού περιεχομένου έτσι ώστε να ταιριάζει με την αφήγηση.

Ομαδική παρουσίαση θεατρικής σπουδής (30%).

Η παρουσίαση αποτελεί θεατρικό γεγονός που πραγματοποιείται στο κοινό των συμφοιτητών/ τριών και υφίσταται την κριτική του κοινού και των διδασκόντων ως προς τη θεατρική της αρτιότητα και την επιτυχή ανάδειξη της προβαλλόμενης επιστημολογικής ιδέας/ σύγκρουσης. Θετικά αξιολογούνται οι καινοτομίες που επιτρέπουν μια τέτοια επιτυχή σύνδεση.

**Διαδικασία αξιολόγησης της τελικής παράστασης
(40%).**

Τα μαγνητοσκοπημένα δεδομένα της τελικής παράστασης σχολιάζονται από τους διδάσκοντες και οι φοιτητές/ τριες καλούνται να υπερασπιστούν τις ιδέες που προβάλλουν και τις θεατρικές παρεμβάσεις που υλοποιούν.

Τελική γραπτή ομαδική εργασία (10%)

Το περιεχόμενο της τελικής γραπτής εργασίας συγκροτεί ένα τυπικό επιστημονικό κείμενο, όπου παρουσιάζεται, τεκμηριώνεται και αξιολογείται η παραγωγή κάθε θεατρικής σπουδής.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Τσελφές, Β & Παρούση, Α. (2015). *Θέατρο και Επιστήμη στην Εκπαίδευση*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/4042>
- Pavis, P. (2006). *Λεξικό του θεάτρου*. Αθήνα: Gutenberg.
- Χαλκιά, Κ. (2011). *Διδάσκοντας Φυσικές Επιστήμες*. Αθήνα: Πατάκης.
- Meschke, M. (2004). *Το θέατρο στ' ακροδάκτυλα*. Αθήνα: Gutenberg.
- Τσελφές, Β. (2011). *Galileo Galilei: Διάλογος γύρω απ' τα δυο σημαντικότερα κοσμικά συστήματα, το Πτολεμαϊκό και το Κοπερνίκειο. Διδακτικός σχολιασμός*. <http://eclass.uoa.gr/modules/document/document.php?openDir=/4a1863dfdwse> και <https://static.eudoxus.gr/books/69/full-12800469.pdf>
- Hacking, I. (2002). *Αναπαριστώντας και παρεμβαίνοντας*. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις ΕΜΠ.
- Κουζέλης, Γ. & Ψυχοπαίδης, Ι. (επιμ) (1996). *Επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών*. Αθήνα: Νήσος.
- Σφενδόνη-Μέντζου, Δ. (επιμ) (2008). *Φιλοσοφία των επιστημών*. Θεσσαλονίκη: Ζήτη.
- Tillis, S. (1992). *Toward an aesthetics of the puppet*. New York: Greenwood Press.
- Norris, S., Guilbert, S., Smiht, M., Hakimelahi, S. and Phillips, L. (2005). A Theoretical Framework for Narrative Explanation in Science. *Science Education*, 89, 535– 563.
- Bruner, J. (1996). *The culture of education*. Cambridge: Harvard University Press.
- Tselfes, V. & Paroussi, A. (2009). Science and Theatre Education: A Cross-disciplinary Approach of Scientific Ideas Addressed to Student Teachers of Early Childhood Education, *Science & Education*, 18, 1115-1134.
- Παρούση, Α. & Τσελφές, Β. (2007). Διερευνώντας μια θεατρική διάρθρωση του πλαισίου διδασκαλίας και μάθησης των φυσικών επιστημών. Στο Δ. Κολιόπουλος (Επιμ.) *Ιστορία, Φιλοσοφία και Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: Η πολιτισμική συνιστώσα των φυσικών επιστημών στην εκπαίδευση*, Πάτρα: ΤΕΕΑΠΗ, ΠΑ, 621-637.
- Paroussi, A. & Tselfes, V. (2012). Early Childhood Education Student Teachers Cross the Cultural Borders between Science and Shadow Theatre: a Case Study of Pedagogical Content Knowledge development. *Critical Science and Education*, 12, 79-113.
- Τσελφές, Β. & Παρούση, Α. (2009). Θεατρική αφήγηση επιστημονικών ιδεών: Αφορμή για μια διαλεκτική προσέγγιση της μάθησης, *Κριτική Επιστήμη & Εκπαίδευση*, 9, 33-57.
- Παρούση Α. & Τσελφές, Β. (2011). Θεατρική αναπαράσταση επιστημονικών ιδεών από εκπαιδευόμενες νηπιαγωγούς. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 23, 158-182.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 504 Λογικο-Μαθηματικές Σχέσεις και Αριθμητικές Εννοιες στην Προσχολική Εκπαίδευση

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	504	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Γ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΛΟΓΙΚΟ-ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήρια	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD135/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα συνοψίζει τις αναγκαίες γνώσεις για την κατανόηση των νοητικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας στην ιδιοποίηση των εννοιών του αριθμού και των συμβολικών του παραστάσεων καθώς και για την ανάπτυξη δεξιοτήτων σχεδιασμού και υλοποίησης δραστηριοτήτων στο νηπιαγωγείο για την υπέρβαση των δυσκολιών αυτών.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/ηφοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να:

α) γνώσεων

Περιγράφει τα βασικά χαρακτηριστικά της συγκρότησης και ανάπτυξης της λογικής σκέψης των παιδιών προσχολικής ηλικίας

Περιγράφει τις νοητικές δυσκολίες των παιδιών προσχολικής ηλικίας στην κατανόηση των εννοιών του αριθμού και των συμβολικών του παραστάσεων.

β) δεξιοτήτων

Αναγνωρίζει τις νοητικές δυσκολίες των παιδιών της προσχολικής ηλικίας στην κατανόηση των εννοιών του αριθμού και των συμβολικών του παραστάσεων.

γ) ικανοτήτων

Σχεδιάζει και να αναπτύσσει δραστηριότητες υποστήριξης της συγκρότησης και ανάπτυξης της λογικής σκέψης των παιδιών προσχολικής ηλικίας

Σχεδιάζει και να αναπτύσσει δραστηριότητες για την διευκόλυνση της ιδιοποίησης των εννοιών του αριθμού και των συμβολικών του παραστάσεων από τα παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Γενικές Ικανότητες

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.

Λήψη αποφάσεων.

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

Προαγωγή της παραγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεμελιώδεις λογικές και μαθηματικές σχέσεις.

Βασικά χαρακτηριστικά της λογικής σκέψης.

Χαρακτηριστικά, οργάνωση και συμβολική έκφραση των μαθηματικών εννοιών.

Σχέση μαθηματικών εννοιών και υλικής πραγματικότητας.

Οι έννοιες του αριθμού.

Η ιδιοποίηση των εννοιών του αριθμού από τα παιδιά.

Απαρίθμηση, διάταξη και μέτρηση.

Συστήματα συμβολικών παραστάσεων και γλωσσικές εκφράσεις των αριθμών.

Οι αριθμητικές πράξεις και η αντιστοίχιση τους σε καταστάσεις της πραγματικότητας. Κλάσματα.

Οι διαδοχικές επεκτάσεις της έννοιας του αριθμού (ακέραιος, ρητός - δεκαδικός αριθμός).

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Παρουσίαση εφαρμογών σε video υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	24
	Ομαδικές ασκήσεις	12
	Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας	36
	Αυτοτελής μελέτη	53
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η αξιολόγηση γίνεται στην ελληνική γλώσσα και για ξενόγλωσσους φοιτητές/φοιτήτριες στην αγγλική Αξιολόγηση είναι συμπερασματική και περιλαμβάνει γραπτή δοκιμασία με ερωτήσεις σύντομης απάντησης και επίλυση προβλημάτων. Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι ρητά προσδιορισμένα και είναι προσβάσιμα στην ηλεκτρονική σελίδα του μαθήματος.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Χασάπης Δ., (2000), Διδακτική βασικών μαθηματικών εννοιών. Αριθμοί και αριθμητικές πράξεις, Εκδόσεις Μεταίχμιο. (Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 24036)

Ζαχάρος Κ., (2007) Οι μαθηματικές έννοιες στην προσχολική εκπαίδευση και η διδασκαλία τους, Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα. (Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 24226)

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Ευκλείδης Γ' (έκδοση Ελληνικής Μαθηματικής Εταιρείας)

Έρευνα στη Διδακτική των Μαθηματικών (Ένωση των Ερευνητή της Διδακτικής των Μαθηματικών)

International Journal for Mathematics in Education

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 505 Εισαγωγή στην Πληροφορική

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	505	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Εισαγωγή στην Πληροφορική	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	α,β	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Εργαστήρια	1	0

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υπόβαθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ΝΑΙ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD167/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τα βασικά στοιχεία των συσκευών πληροφορικής, η εκμάθηση του λειτουργικού συστήματος του Η/Υ και η εξατομίκευση του υπολογιστή τους, και η εξοικείωση των φοιτητών με τα βασικά προγράμματα του Microsoft Office καθώς και η υλοποίηση διδακτικών και μαθησιακών εφαρμογών στην τάξη του νηπιαγωγείου.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σε επίπεδο:

A. γνώσεων να κατανοούν

- τα βασικά μέρη του Η/Υ (hardware) και τη λειτουργία του,
- το λειτουργικό σύστημα Windows και τις βασικές εφαρμογές του,
- τη διαχείριση αρχείων και φακέλων,
- τις βασικές διαδικτυακές εφαρμογές.
- τα βασικά προγράμματα του Microsoft Office Word, Excel, PowerPoint και Outlook,
- τη χρήση του Excel και του PowerPoint για τη διεξαγωγή μιας μικρής έρευνας και την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της,
- την υλοποίηση εκπαιδευτικών εφαρμογών με ΤΠΕ στο νηπιαγωγείο

B. δεξιοτήτων

- να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν το λειτουργικό σύστημα για την σωστή λειτουργία του Η/Υ,
- να έχουν αντιληφθεί τη σημασία της σωστής διαχείρισης των φακέλων και των αρχείων του Η/Υ για την ευκολότερη πρόσβαση σε αυτά,
- να διακρίνουν τα προβλήματα στη λειτουργία του Η/Υ και να είναι σε θέση να τα αντιμετωπίσουν,
- να μπορούν να εφαρμόζουν τις αποκτηθείσες γνώσεις χρήσης των προγραμμάτων Word, Excel και PowerPoint για την εκπόνηση απλών ή/και επιστημονικών εργασιών στο πλαίσιο των σπουδών τους και κατά την επαγγελματική τους δραστηριότητα ως νηπιαγωγοί,
- να αντιλαμβάνονται τη σημασία της αναζήτησης έγκυρων και αξιόπιστων πληροφοριών και δεδομένων από το διαδίκτυο.

Γ. ικανοτήτων

- να μπορούν να ρυθμίσουν τον Η/Υ μέσω των κατάλληλων βοηθητικών εφαρμογών και να τον προσαρμόσουν κατάλληλα, ανάλογα με τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες,
- να διατυπώνουν αξιολογικές κρίσεις και τεκμηριωμένες απόψεις για τα προγράμματα χρήσης Η/Υ και για την εφαρμογή τους στην προσχολική

- εκπαίδευση,
- να αναπτύξουν τις ικανότητες επιλογής και κατασκευής συναρτήσεων με το Excel ώστε να αναλύσουν τα δεδομένα τους,
- να συγκρίνουν και να συμπεραίνουν σχετικά με τα χαρακτηριστικά και τις δυνατότητες εφαρμογής των προγραμμάτων του Office ώστε να εφαρμόζουν κατάλληλα τα συγκεκριμένα λογισμικά στην εκπαιδευτική πράξη
- να μπορούν να κατασκευάσουν παρουσιάσεις με την χρήση του PowerPoint και να επικοινωνούν σωστά και υπεύθυνα με το κοινό

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών, με τη χρήση και νέων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Δομή και λειτουργία Η/Υ
- Εξερεύνηση του περιβάλλοντος χειρισμού του λειτουργικού συστήματος Windows
- Μεταφορά δεδομένων και οργάνωση αρχείων και φακέλων
- Σύνδεση στο διαδίκτυο και αντιμετώπιση προβλημάτων
- Μορφοποίηση της δομής και της εμφάνισης κειμένου στο Word 2016
- Εισαγωγή και μορφοποίηση εικόνας στο Word 2016
- Κατασκευή πινάκων και σχεδιαγραμμάτων στο Word 2016
- Δημιουργία πίνακα περιεχομένων, ευρετηρίου εικόνων και σχημάτων στο Word 2016
- Εισαγωγή ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων στο Excel 2016
- Μορφοποίηση κελιών στο Excel 2016
- Δημιουργία συναρτήσεων και αυτόματων υπολογισμών στο Excel 2016
- Κατασκευή γραφημάτων στο Excel 2016 και ερμηνεία τους
- Δημιουργία και διαχείριση διαφανειών στο PowerPoint 2016
- Εισαγωγή και διαχείριση απλών γραφικών στο PowerPoint 2016
- Προσθήκη ήχου και κίνησης σε διαφάνειες στο PowerPoint 2016
- Παρουσίαση διαφανειών στο PowerPoint 2016 και εισαγωγή στο public speaking
- Υλοποίηση εκπαιδευτικών εφαρμογών με τη χρήση των προγραμμάτων του Office στο νηπιαγωγείο

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ: Πρόσωπο-με-πρόσωπο, καθοδηγούμενη ομαδική και ατομική παραγωγή φοιτητών/τριών, εργαστηριακή προετοιμασία εργασιών.

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ: Υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class, χρήση διαδικτύου, παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή με power point

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
---------------	--------------------------

Διαλέξεις/Σεμινάρια	26
---------------------	----

Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας-δεδομένων	30
--	----

Εργαστήρια	13
------------	----

Υλοποίηση έρευνας	20
-------------------	----

Συγγραφή ατομικής εργασίας	35
----------------------------	----

Τελικές εξετάσεις	2
-------------------	---

Σύνολο Μαθήματος	126
-------------------------	------------

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και βασίζεται σε:

α. Τελικές γραπτές εξετάσεις (60%)

Ασκήσεις στον Η/Υ που βασίζονται στην επεξεργασία στοιχείων (κειμένων και πινάκων) χρησιμοποιώντας το λογισμικό που περιλαμβάνεται στην ύλη του μαθήματος

β. Ατομική γραπτή εργασία υπό μορφή γραπτού δοκιμίου η οποία αφορά την ανάλυση των αποτελεσμάτων της ποσοτικής έρευνας την οποία διεξήγαγε ο/η κάθε φοιτητής/τρια με το αντίστοιχο λογισμικό (40%).

Προβλέπονται διαφοροποιημένες μέθοδοι αξιολόγησης για ειδικές κατηγορίες φοιτητών/τριων (π.χ. ΑμεΑ, φοιτητές Erasmus) π.χ. συνεργασία με διερμηνέα για άτομα με κώφωση, προφορική εξέταση, κατάθεση εργασιών στα αγγλικά.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Γκλαβά, Μ. (2018). 7 σε 1 Windows 10-Office 2016: Βήμα προς βήμα. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Δίσιγμα.

Frye, C. & Lambert, J. (2016). Ελληνικό Microsoft Office 2016 Βήμα προς Βήμα. Αθήνα, Χ. Γκιούρδα & ΣΙΑ.

Evans, A., Kendall, M. & Poatsy, M.A. (2018). Εισαγωγή στην Πληροφορική. 2^η Έκδοση. Εισαγωγή-επιμέλεια: Σταματίου, Γ. Μετάφραση: Μήλιος, Α. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Γκλαβά, Μ. (2016). Οδηγός και Εφαρμογές του MS EXCEL με αναλυτικά παραδείγματα. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Δίσιγμα.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση
<http://earthlab.uoi.gr/thete/index.php/thete>

Πρακτικά συνεδρίων Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση <http://www.etpe.gr/confs/>

Computers & Education. <https://www.sciencedirect.com/journal/computers-and-education>

Education and Information Technologies <https://link.springer.com/journal/10639>

European Early Childhood Education Research Journal (EECERJ)
<http://www.eecera.org/journal/>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 506 Οι Τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	506	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Οι Τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

Διαλέξεις	2	5
Εποπτεία (ατομικές και ομαδικές εργασίες)	1	0

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υποβάθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD291/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα πραγματεύεται θεματικές όπως θεωρίες μάθησης και διδακτικά μοντέλα με ΤΠΕ, ζητήματα ένταξης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στο σχολικό περιβάλλον, το διαδίκτυο στην εκπαίδευση (εφαρμογές, εργαλεία, αξιοποίηση), εκπαιδευτικό λογισμικό, και επισκόπηση συναφούς έρευνας. Σκοπός του μαθήματος είναι να εξοικειωθούν οι φοιτήτριες/τές με έννοιες, όρους, και προσεγγίσεις που αφορούν εργαλεία και μέσα ΤΠΕ και την εφαρμογή τους στην εκπαίδευση.

Γνώσεις:

- Να κατανοήσουν ότι οι ΤΠΕ έχουν το δυναμικό να αποτελέσουν αποτελεσματικά εργαλεία διδασκαλίας και μάθησης.
- Να κατανοήσουν και να περιγράψουν τεκμηριωμένα την πρόσθετη μαθησιακή αξία των ΤΠΕ σε σχέση με την ενίσχυση κινήτρων των μαθητών, την υποστήριξη, τη δόμηση, και την αναπαράσταση της γνώσης, τη δημιουργία, τον πειραματισμό, και την επικοινωνία.
- Να γνωρίζουν το θεωρητικό πλαίσιο, τις θεωρίες μάθησης, και τα διδακτικά μοντέλα που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και την ενσωμάτωση ΤΠΕ στην εκπαίδευση (π.χ. κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες, εποικοδομιστικές προσεγγίσεις, συμπεριφοριστικές θεωρίες).
- Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν χαρακτηριστικά διαφορετικών κατηγοριών λογισμικών και εφαρμογών (π.χ. ανοιχτό και κλειστό λογισμικό)
- Να γνωρίζουν στοιχεία θεωριών μάθησης που μπορούν να υποστηριχθούν από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά λογισμικού.
- Να γνωρίζουν διαφορετικά μοντέλα και πρακτικές ένταξης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση στην Ελλάδα και το διεθνή χώρο.

Δεξιότητες:

- Να εξοικειώνονται και να χρησιμοποιούν λογισμικό και εργαλεία ΤΠΕ

για τη διδασκαλία και τη μάθηση.

- Να είναι σε θέση να αναζητήσουν και να επιλέξουν το κατάλληλο για διαφορετικές εκπαιδευτικές συνθήκες λογισμικό ή ψηφιακό περιβάλλον.
- Να είναι σε θέση να αξιολογήσουν την εκπαιδευτική αποτελεσματικότητα λογισμικού.
- Να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν διαφορετικά διδακτικά μοντέλα και εκπαιδευτικές προσεγγίσεις της εφαρμογής ΤΠΕ στην εκπαίδευση.

Ικανότητες:

- Να αξιολογούν, να εφαρμόζουν κριτική σκέψη, και να διατυπώνουν τεκμηριωμένες απόψεις για εργαλεία ΤΠΕ και για την εφαρμογή τους στην εκπαίδευση.
- Να συγκρίνουν και να συμπεραίνουν σχετικά με χαρακτηριστικά, περιορισμούς, και δυνατότητες εφαρμογής λογισμικού και εργαλείων ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη.
- Να κατανοούν τις προκλήσεις και τις προϋποθέσεις για την εκπαιδευτική εφαρμογή ΤΠΕ.
- Να μπορούν να παρουσιάσουν σε κοινό και να επικοινωνούν τις απόψεις και την εργασία τους.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Λήψη αποφάσεων.
- Αυτόνομη εργασία.
- Ομαδική εργασία.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εισαγωγή στις ΤΠΕ στην Εκπαίδευση. ΤΠΕ και το σχολείο του 21ου αιώνα.

Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτικό λογισμικό : Συμπεριφοριστικές θεωρίες, γνωστικές θεωρίες, κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες, κοινωνικογνωστικές θεωρίες, εποικοδομιστικές προσεγγίσεις

Μοντέλα ένταξης των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση: τεχνοκρατικό, πραγματολογικό, ολοκληρωμένο. Παιδαγωγικά ρεύματα και ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση

Οι ΤΠΕ στην Ελληνική Εκπαίδευση. Αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, ζητήματα ένταξης στο σχολικό περιβάλλον.

Εκπαιδευτικό λογισμικό: ορισμός, βασικές κατηγορίες, δυνατότητες, εφαρμογή

Εφαρμογές διαδικτύου στην Εκπαίδευση: Web 2.0, εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ψηφιακές βιβλιοθήκες, μηχανές αναζήτησης, συνεργατική μάθηση με υπολογιστές, ηλεκτρονικά παιχνίδια διαδικτύου, κοινότητες μάθησης

Περιβάλλοντα Διαχείρισης Μάθησης και Διδασκαλίας στο Διαδίκτυο (Σύγχρονη και

Ασύγχρονη Τηλεκπαίδευση) – elearning

Μάθηση βασισμένη στο ψηφιακό παιχνίδι (digital games based learning),

Μάθηση με φορητές συσκευές

Εκπαιδευτικός προγραμματισμός και εκπαιδευτική ρομποτική

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο-με-πρόσωπο	
	Καθοδηγούμενη ομαδική και ατομική παραγωγή φοιτητών/τριών	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	E-class για ανάρτηση υλικού μαθήματος, κατάθεση εργασιών φοιτητών, επικοινωνία με φοιτητές	
	E-mail για επικοινωνία με φοιτήτριες/τές	
	Powerpoint, επιδείξεις επιλεγμένων τεχνολογικών περιβαλλόντων (π.χ. εικονικών κόσμων, υπηρεσιών Web 2.0)	
	Τηλεδιάσκεψη (π.χ. skype) για επικοινωνία εξωτερικούς προσκεκλημένους ομιλητές	
	Προβολή σχετικών ντοκουμανταίρ και βίντεο	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις/Σεμινάρια	26
	Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας	35
	Μελέτη & ανάλυση τεχνολογικών περιβαλλόντων	30
	Συγγραφή εργασιών	20
	Παρουσιάσεις εργασιών	12
	Τελικές εξετάσεις	2
	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική και περιλαμβάνει:	
	Τελικές γραπτές εξετάσεις (70%)	
	Ερωτήσεις Πολλαπλής Επιλογής	
	Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης	
	Ερωτήσεις Ανάπτυξης	

Ατομική ή Ομαδική τελική εργασία (προαιρετική)
(30%)

Γραπτή Εργασία ή Έκθεση / Αναφορά

Δημόσια παρουσίαση

Κείμενα και παρουσίαση – κατανοητά, ολοκληρωμένα, σαφή, με οργανωμένη δομή, εφαρμογή θεωρίας, επιστημονική τεκμηρίωση, κατανόηση των όρων, καλή μορφοποίηση και διατύπωση, κριτική σκέψη, δεξιότητες συνεργασίας, συντονισμού και οργάνωσης της ομαδικής δουλειάς

Η διαδικασία και τα κριτήρια αξιολόγησης αναρτώνται στο δικτυακό τόπο του μαθήματος (e-class).

Προβλέπονται διαφοροποιημένες μέθοδοι αξιολόγησης για ειδικές κατηγορίες φοιτητών/τριων (π.χ. ΑμεΑ, φοιτητές Erasmus) π.χ. συνεργασία με διερμηνέα για άτομα με κώφωση, προφορική εξέταση, κατάθεση εργασιών στα αγγλικά.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών, Β. Κόμης, Εκδ. Νέων Τεχνολογιών Μονοπρόσωπη ΕΠΕ, 2004, Αθήνα. 3327

Σενάρια διδασκαλίας με υπολογιστή, Μικρόπουλος Α. και Μπέλλου Ι., ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕ, 2010, Αθήνα. 28015

Άρθρα:

Komis, V., Tzavara, A., Karsenti, T., Collin, S. & Simard, S. (2013). Educational scenarios with ICT: an operational design and implementation framework. In R. McBride & M. Searson (Eds.), Proceedings of SITE 2013--Society for Information Technology & Teacher Education International Conference (pp. 3244-3251). New Orleans, Louisiana, United States: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). Retrieved from <https://www.learntechlib.org/primary/p/48594/>

Κόμης, Β., (2016). Διδακτική - γνωστική ανάλυση περιβαλλόντων προγραμματισμού προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Στο Τ. Α. Μικρόπουλος, Α. Τσιάρα, Π. Χαλική (επιμ.), Πρακτικά 8ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Διδακτική της Πληροφορικής», Ιωάννινα: ΕΤΠΕ. 23-25 Σεπτεμβρίου 2016. ISSN 2529-0908, ISBN 978-960-88359-9-3, σσ. 7-15. <http://www.etpe.gr/custom/pdf/etpe2377.pdf>

Μισιρλή, Α., Κόμης, Β., (2012). Αναπαραστάσεις των παιδιών προσχολικής ηλικίας για το προγραμματιζόμενο παιχνίδι Bee-Bot. 6ο Συνέδριο Διδακτική της Πληροφορικής, Φλώρινα, 20/04/2012 - 22/04/2012. <http://www.etpe.gr/custom/pdf/etpe1848.pdf>

Τζαβάρα, Α., & Κόμης, Β. (2003). Οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση των μελλοντικών νηπιαγωγών: παραδείγματα σχεδίασης και υλοποίησης διαθεματικών δραστηριοτήτων. Στο Πρακτικά του 2ου Συνεδρίου «ΤΠΕ στην εκπαίδευση» Σύρος, 258-268.

Τουλουπάκη, Σ., Κωνσταντινοπούλου, Μ., Νικολός, Δ., Baron, G., & Κόμης, Β. (2016). Η οικοδόμηση της έννοιας του «μηνύματος» στη γλώσσα Προγραμματισμού Scratch Jr από μαθητές 5-7 ετών. In 8ο Πανελλήνιο Συνέδριο Διδακτική της Πληροφορικής, 2016. Retrieved from <http://www.etpe.gr/custom/pdf/etpe2382.pdf>

Φεσάκης, Γ., & Σωφρονίου, Χ. (2011). Μαθησιακές δραστηριότητες επικοινωνίας και συνεργασίας μέσω Διαδικτύου για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Η περίπτωση του «σχηματοπλανήτη». Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση, 3(1), σ. 31-48.

Kalaš, I., Bannayan, H. E., Conery, L., Laval, E., Laurillard, D., Cher Ping Lim, ... Márta Turcsányi-Szabó. (2012). ICT in Primary Education: Volume 1 Exploring the origins, settings and initiatives. UNESCO Institute for Information Technologies in Education. Retrieved from <https://iite.unesco.org/publications/3214707/>

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση
<http://earthlab.uoi.gr/thete/index.php/thete>

Πρακτικά συνεδρίων Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση <http://www.etpe.gr/confs/>

Computers & Education. <https://www.sciencedirect.com/journal/computers-and-education>

Education and Information Technologies <https://link.springer.com/journal/10639>

International Journal of Child-Computer Interaction
<https://www.journals.elsevier.com/international-journal-of-child-computer-interaction/>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 509 ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	509	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	B

ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήρια	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD133/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στο μάθημα παρουσιάζεται η ιστορική εξέλιξη και τα φιλοσοφικά ερωτήματα των ακόλουθων θεμελιωδών μαθηματικών εννοιών και μεθόδων: Αριθμός και αριθμητικά συστήματα, το διακριτό και το συνεχές, το μηδέν και το άπειρο, η ισότητα και η εξίσωση, η γεωμετρία και οι γεωμετρίες, η πιθανότητα και η στατιστική, η απόδειξη, η αξιωματικοποίηση και η θεμελίωση των μαθηματικών.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να:

α) γνώσεων

Αναφέρει τα βασικά στοιχεία της ιστορικής εξέλιξης θεμελιωδών μαθηματικών εννοιών

Εκθέτει φιλοσοφικά ερωτήματα τα οποία συνόδευσαν την ιστορική εξέλιξη των μαθηματικών.

β) δεξιοτήτων

γ) ικανοτήτων

Αξιολογεί το ρόλο κοινωνικών, οικονομικών και πολιτισμικών παραγόντων στη συγκρότηση και εξέλιξη των μαθηματικών.

Γενικές Ικανότητες

- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ιστορική εξέλιξη και φιλοσοφικά ερωτήματα των ακόλουθων θεμελιωδών μαθηματικών εννοιών και μεθόδων:

Αριθμός και αριθμητικά συστήματα,

το διακριτό και το συνεχές,

το μηδέν και το άπειρο,

η ισότητα και η εξίσωση,

η γεωμετρία και οι γεωμετρίες,

η πιθανότητα και η στατιστική,

η απόδειξη,

η αξιωματικοποίηση και

η θεμελίωση των μαθηματικών.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Παρουσίαση εφαρμογών σε video υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

	Διαλέξεις	26
	Προβολή και συζήτηση κινηματογραφικών ταινιών	9
	Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας	30
	Αυτοτελής μελέτη	60
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η αξιολόγηση γίνεται στην ελληνική γλώσσα και για ξενόγλωσσους φοιτητές/φοιτήτριες στην αγγλική</p> <p>Αξιολόγηση είναι συμπερασματική με ερωτήσεις σύντομης απάντησης και επίλυση προβλημάτων.</p> <p>Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι ρητά προσδιορισμένα και είναι προσβάσιμα στην ηλεκτρονική σελίδα του μαθήματος.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Bentley, P.J. (2010) Το βιβλίο των αριθμών, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια (Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 12535920)

Katz J.V. (2012) Ιστορία των μαθηματικών: Μια εισαγωγή ΙΤΕ-Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης (Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 12388495)

Berlinski, D. (2011) Ανάβαση στο άπειρο: Μια σύντομη ιστορία των μαθηματικών, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια (Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 22768563)

Χασάπης, Δ. (2011) Θέματα ιστορίας & φιλοσοφίας των μαθηματικών: Διδακτικές σημειώσεις, διαθέσιμο στο eclass.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Μαθηματική Επιθεώρηση (έκδοση Ελληνικής Μαθηματικής Εταιρείας)

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 510 ΧΩΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	510	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Δ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΧΩΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήρια	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Βασικές έννοιες μαθηματικών		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD136/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα συνοψίζει τις αναγκαίες γνώσεις για την κατανόηση των νοητικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας στη συγκρότηση εννοιών και σχέσεων του χώρου και στην ιδιοποίηση βασικών γεωμετρικών εννοιών καθώς και για την ανάπτυξη δεξιοτήτων σχεδιασμού και υλοποίησης δραστηριοτήτων στο νηπιαγωγείο για την υπέρβαση των δυσκολιών αυτών.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση

να:

α) γνώσεων

- Περιγράφει τα βασικά χαρακτηριστικά της συγκρότησης και ανάπτυξης των βασικών εννοιών και σχέσεων του χώρου από τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας
- Περιγράφει τις νοητικές δυσκολίες των παιδιών προσχολικής ηλικίας στην κατανόηση βασικών γεωμετρικών εννοιών.

β) δεξιοτήτων

- Αναγνωρίζει τις νοητικές δυσκολίες των παιδιών της προσχολικής ηλικίας στην κατανόηση εννοιών και σχέσεων του χώρου.

γ) ικανοτήτων

- Σχεδιάζει και να αναπτύσσει δραστηριότητες υποστήριξης της συγκρότησης και ανάπτυξης της γεωμετρικής σκέψης των παιδιών προσχολικής ηλικίας
- Σχεδιάζει και αναπτύσσει δραστηριότητες για την διευκόλυνση της ιδιοποίησης των βασικών χαρακτηριστικών των επιπέδων και στερεών γεωμετρικών σχημάτων από τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας.

Γενικές Ικανότητες

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.

Λήψη αποφάσεων.

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

Προαγωγή της παραγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Έννοιες και σχέσεις του χώρου.

Τοπολογικές και προβολικές σχέσεις στο χώρο.

Ευκλείδειος χώρος και γεωμετρικές έννοιες.

Σχέσεις ευθειών στο χώρο (κάθετες και παράλληλες ευθείες, γωνίες).

Γεωμετρικά σχήματα και μεγέθη δύο και τριών διαστάσεων.

Κανονικότητες, συμμετρίες και μετασχηματισμοί στο χώρο.

Η κατανόηση των γεωμετρικών εννοιών από τα παιδιά και η ανάπτυξη της χωρικής και γεωμετρικής σκέψης.

Η οπτικοποιημένη σκέψη.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Παρουσίαση εφαρμογών σε video υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	24
	Ομαδικές ασκήσεις	12
	Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας	36
	Αυτοτελής μελέτη	53
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η αξιολόγηση γίνεται στην ελληνική γλώσσα και για ξενόγλωσσους φοιτητές/φοιτήτριες στην αγγλική Αξιολόγηση είναι συμπερασματική με ερωτήσεις σύντομης απάντησης και επίλυση προβλημάτων. Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι ρητά προσδιορισμένα και είναι προσβάσιμα στην ηλεκτρονική σελίδα του μαθήματος.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Ζαχάρος Κ., (2007) Οι μαθηματικές έννοιες στην προσχολική εκπαίδευση και η διδασκαλία τους, Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα. (Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 24226)

Καφούση Σ. & Σκουμπουρδή Χρ., (2008) Τα μαθηματικά των παιδιών 4-6 ετών. Αριθμοί και χώρος, ΠΑΤΑΚΗΣ, Αθήνα. (Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 21982)

Τζεκάκη Μ. (2010) Μαθηματική εκπαίδευση για την προσχολική και την πρώτη σχολική ηλικία, Εκδόσεις ΖΥΓΟΣ - Ιωάννης Μάρκου & Υίος Ο.Ε. (Κωδικός Βιβλίου

στον Εύδοξο: 47060)

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Ευκλείδης Γ' (έκδοση Ελληνικής Μαθηματικής Εταιρείας)

Έρευνα στη Διδακτική των Μαθηματικών (Ένωση των Ερευνητή της Διδακτικής των Μαθηματικών)

International Journal for Mathematics in Education

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 511 ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ Ι

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	511	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Ε
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ Ι		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήρια	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα συνοψίζει τις αναγκαίες γνώσεις για την επιλογή και τη χρήση των κατάλληλων εκπαιδευτικών υλικών καθώς και για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων στο νηπιαγωγείο, οι οποίες μπορεί να συμβάλλουν στην ιδιοποίηση λογικο-μαθηματικών σχέσεων και μαθηματικών εννοιών από τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να:

α) γνώσεων

- Αναφέρει τα βασικά χαρακτηριστικά και τις συνιστώμενες χρήσεις στο νηπιαγωγείο κατάλληλων εκπαιδευτικών υλικών για την ιδιοποίηση λογικο-μαθηματικών σχέσεων και μαθηματικών εννοιών
- Περιγράφει τα βασικά χαρακτηριστικά δραστηριοτήτων διαφόρων τύπων, οι οποίες υποστηρίζουν την ιδιοποίηση λογικο-μαθηματικών σχέσεων και μαθηματικών εννοιών από τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας

β) δεξιοτήτων

- Επιλέγει τα κατάλληλα κατά περίπτωση εκπαιδευτικά υλικά και κινητοποιεί τα παιδιά προσχολικής στη χρήση τους.
- Σχεδιάζει και υλοποιεί στο νηπιαγωγείο κατάλληλες κατά περίπτωση δραστηριότητες διαφόρων τύπων για την ιδιοποίηση λογικο-μαθηματικών σχέσεων και μαθηματικών εννοιών από τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας

γ) ικανοτήτων

- Αξιολογεί την αποτελεσματικότητα της χρήσης εκπαιδευτικών υλικών στη συγκρότηση και ανάπτυξη της μαθηματικής σκέψης παιδιών προσχολικής ηλικίας με συγκεκριμένα ατομικά χαρακτηριστικά
- Αξιολογεί την αποτελεσματικότητα εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στη συγκρότηση και ανάπτυξη της μαθηματικής σκέψης παιδιών προσχολικής ηλικίας με συγκεκριμένα ατομικά χαρακτηριστικά

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Λήψη αποφάσεων.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής

- σκέψης
- Προαγωγή της παραγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η προσέγγιση των διδακτικών υλικών ως φορέων μαθηματικών εννοιών (υλικά διδασκαλίας μαθηματικών των Μοντεσσόρι, Κουϊζενερ – Γκατένιο, Στερν).

Η προσέγγιση των δραστηριοτήτων με τα διδακτικά υλικά ως γενεσιουργού διαδικασίας συγκρότησης μαθηματικών εννοιών (υλικά διδασκαλίας μαθηματικών των Ντιένς).

Βιομηχανικά υλικά διδασκαλίας μαθηματικών παραγωγή (Lego, Unifix).

Παραδοσιακά και επινοημένα εκπαιδευτικά παιχνίδια στη διδασκαλία των μαθηματικών.

Νοητικές ασκήσεις και κινητικές δραστηριότητες στη διδασκαλία των μαθηματικών.

Η χρήση των υπολογιστών στη διδασκαλία μαθηματικών εννοιών.

Επιστημολογικές, σημειολογικές και διδακτικές ενστάσεις για τη χρήση διδακτικών υλικών στη διδασκαλία των μαθηματικών.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Παρουσίαση εφαρμογών σε video υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Ομαδικές ασκήσεις	9
	Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας	30
	Αυτοτελής μελέτη	60
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Η αξιολόγηση γίνεται στην ελληνική γλώσσα και	

ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>για ξενόγλωσσους φοιτητές/φοιτήτριες στην αγγλική</p> <p>Αξιολόγηση είναι συμπερασματική με ερωτήσεις σύντομης απάντησης και επίλυση προβλημάτων.</p> <p>Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι ρητά προσδιορισμένα και είναι προσβάσιμα στην ηλεκτρονική σελίδα του μαθήματος.</p>
-----------------	---

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Σκουμπουρδή Χρ, (2012) Σχεδιασμός ένταξης υλικών και μέσων στη μαθηματική εκπαίδευση των μικρών παιδιών ΠΑΤΑΚΗΣ Αθήνα (Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 22769781)

Τσολάκη Κ (2006), Παιδαγωγικό υλικό για παιδιά προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας. Δραστηριότητες για τα μαθηματικά ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ Αθήνα (Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 17057)

Χασάπης, Δ. (2011) Υλικά και δραστηριότητες διδασκαλίας μαθηματικών: Διδακτικές σημειώσεις, διαθέσιμο στο eclass.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Έρευνα στη Διδακτική των Μαθηματικών (Ένωση των Ερευνητή της Διδακτικής των Μαθηματικών)

International Journal for Mathematics in Education

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 512 «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην Προσχολική Εκπαίδευση»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ	512	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	δ' και ε'

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην Προσχολική Εκπαίδευση»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις/ Σεμινάρια	2	5	
Εργαστήριο	1		
Φροντιστήριο	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD379/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα έχει σαν βασικό σκοπό την εξοικείωση των φοιτητών/τριών με θεωρητικά και πρακτικά ζητήματα αναφορικά με την ένταξη, χρήση και αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην προσχολική εκπαίδευση. Το εργαστήριο του μαθήματος εστιάζει στην παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στην προσχολική εκπαίδευση και στην αξιολόγηση εκπαιδευτικών λογισμικών προσχολικής ηλικίας με χρήση ερωτηματολογίων/κριτηρίων αξιολόγησης. Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζουν τις εκπαιδευτικές λειτουργίες του ηλεκτρονικού υπολογιστή (ΗΥ) και ευρύτερα των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ)
- να γνωρίζουν τις βασικές προϋποθέσεις για την υποστήριξη-εμπλουτισμό της μάθησης των νηπίων με την ενσωμάτωση των ΤΠΕ (για την επίτευξη στόχων που θέτει το Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου)

- να γνωρίζουν βασικά ζητήματα σχετικά με το εκπαιδευτικό λογισμικό προσχολικής ηλικίας και ειδικά εργαλεία ΤΠΕ που μπορεί να αξιοποιηθούν στην τάξη του νηπιαγωγείου
- να γνωρίζουν θεωρητικά ζητήματα σχετικά με την εκπαίδευση-επιμόρφωση και τις στάσεις/απόψεις των νηπιαγωγών στις ΤΠΕ
- να γνωρίζουν τα ερευνητικά/εμπειρικά δεδομένα σχετικά με τη χρήση των ΤΠΕ από νήπια σε τυπικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα (αφορούν στη γνωστική και κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη, τη λεπτή κινητικότητα, το φύλο, την ειδική αγωγή και την υποστήριξη-διαμεσολάβηση των νηπιαγωγών ή ενηλίκων) και στο σπίτι, καθώς και ζητήματα προστασίας των παιδιών.

β) δεξιότητων

- να μπορούν να αξιολογούν εκπαιδευτικά λογισμικά προσχολικής ηλικίας (με χρήση ερωτηματολογίων αξιολόγησης), την καταλληλότητά τους, έτσι ώστε να επιλέγουν λογισμικά που θα τους χρησιμεύσουν στην εκπαιδευτική πρακτική
- να μπορούν να αξιοποιούν παιδαγωγικά τις ΤΠΕ στην προσχολική εκπαίδευση
- να μπορούν να εντάξουν τον ΗΥ (και ευρύτερα τις ΤΠΕ) ως υποστηρικτικό μέσο/εργαλείο στην καθημερινή πρακτική του νηπιαγωγείου
- να μπορούν να διακρίνουν τα επιχειρήματα από τα εμπειρικά δεδομένα, αναφορικά με το ρόλο των ΤΠΕ στην προσχολική εκπαίδευση

γ) ικανοτήτων

- να μπορούν να εργάζονται σε ομάδες και να επικοινωνούν τα δεδομένα των εργασιών τους

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Ομαδική εργασία.
- Αυτόνομη εργασία.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εκπαιδευτικές λειτουργίες του ηλεκτρονικού υπολογιστή. Επιχειρηματολογία (υπέρ και ενάντια) της χρήσης υπολογιστή από νήπια. Βασικές προϋποθέσεις για την υποστήριξη-εμπλουτισμό της μάθησης των νηπίων με την ενσωμάτωση των ΤΠΕ. Οι ΤΠΕ στο πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου. Παιδικό παιχνίδι και υπολογιστές. Ζητήματα σχετικά με το εκπαιδευτικό λογισμικό προσχολικής ηλικίας. Εκπαίδευση-επιμόρφωση και στάσεις των νηπιαγωγών στις ΤΠΕ. Ερευνητικά δεδομένα σχετικά με τη χρήση των ΤΠΕ από νήπια σε τυπικά

εκπαιδευτικά περιβάλλοντα (αφορούν στη γνωστική και κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη, τη λεπτή κινητικότητα, το φύλο, την ειδική αγωγή και την υποστήριξη-διαμεσολάβηση των νηπιαγωγών ή ενηλίκων).
Αποτελέσματα ερευνών σχετικά με τη χρήση των ΤΠΕ από νήπια στο σπίτι και ζητήματα προστασίας των παιδιών. Φορητές ψηφιακές τεχνολογίες στην προσχολική εκπαίδευση.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	πρόσωπο με πρόσωπο, καθοδηγούμενη εργαστηριακή /φροντιστηριακή εργασία, προετοιμασία παρουσιάσεων	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint, χρήση διαδικτύου και εκπαιδευτικών λογισμικών προσχολικής ηλικίας, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	25
	Εργαστηριακή άσκηση	50
	Παρουσίαση εργασίας	25
	Συγγραφή εργασίας	25
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:</p> <p>Συμμετοχή στο εργαστήριο και γραπτή εργαστηριακή εργασία (30%)</p> <p>2. Ατομική τελική γραπτή εξέταση (70%)</p> <p>Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στη σελίδα του μαθήματος στο e-class.</p> <p>για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα για την καλύτερη ένταξή τους στις δραστηριότητες/εργαστήριο του μαθήματος</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία

Νικολοπούλου, Κ. (2018). *Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην προσχολική εκπαίδευση: Ένταξη, χρήση και αξιοποίηση*, Αθήνα: Πατάκης.

Κυρίδης, Α., Δρόσος, Β. & Ντίνας, Κ. (2003). *Η πληροφοριακή επικοινωνιακή τεχνολογία στην προσχολική και πρωτοσχολική εκπαίδευση: Το παράδειγμα της γλώσσας*. Αθήνα: Τυπωθήτω – Δαρδανός.

Ζαράνης, Ν., & Οικονομίδης, Β. (2008). *Οι τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών στην προσχολική εκπαίδευση*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Stephen, C. & Edwards, S. (2018). *Young children playing and learning in a digital age: a cultural and critical perspective*. London: Routledge.

ΠΙ (2011). Πρόγραμμα Σπουδών για τις ΤΠΕ στην Προσχολική και στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Άρθρα (ενδεικτικά)

Νικολοπούλου, Κ. (2006). Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην προσχολική εκπαίδευση: βιβλιογραφική επισκόπηση αναφορικά με τη χρήση τους από νήπια. *Θέματα στην Εκπαίδευση*, 7(2), 197-221.

Νικολοπούλου, Κ. (2013). Λόγοι χρήσης και τρόποι ένταξης του υπολογιστή σε τάξεις νηπιαγωγείων: δεδομένα από την Αττική. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 6(1-2), σ. 85-94.

Nikolopoulou, K. (2007). Early childhood educational software: specific features and issues of localization. *Early Childhood Education Journal*, 35(2), 173-179.

Nikolopoulou, K. (2010). Methods for investigating young children's learning and development with IT. In A. McDougall, J. Murnane, A. Jones & N. Reynolds (eds.) *Researching IT in Education: Theory, Practice and Future Directions*, 183-191. London: Routledge.

Nikolopoulou, K. (2014a). Educational software use in kindergarten. In C. Karagiannidis, P. Politis & I. Karasavvidis (eds.) *Research on e-Learning and ICT in Education: Technological, Pedagogical and Instructional perspectives*, 39-57, New York: Springer.

Nikolopoulou, K. (2014b). ICT integration in preschool classes: Examples of practices in Greece. *Creative Education*, 5(6), 402-410, April, Special Issue on Early Childhood Education.

Nikolopoulou, K. & Gialamas, V. (2015). ICT and play in preschool: Early

childhood teachers' beliefs and confidence. *International Journal of Early Years Education*, 23(4), 409-425.

Nikolopoulou, K. & Gialamas, V. (2017). Investigating young children's engagement with computer use as a school activity: a pilot study. In P. Anastasiades & N. Zaranis (eds.) *Research on e-Learning and ICT in Education: Technological, Pedagogical and Instructional perspectives*, 47-57, New York: Springer.

Nikolopoulou, K., Gialamas, V. & Batsouta, M. (2010). Young children's access to and use of ICT at home. *Review of Science, Mathematics and ICT Education*, 4(1), 25-40.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά για την προσχολική εκπαίδευση (ενδεικτικά)
Early Childhood Education Journal <https://link.springer.com/journal/10643>

European Early Childhood Education Research Journal
<https://www.tandfonline.com/loi/recr20>

International Journal of Early Childhood
<https://link.springer.com/journal/13158>

International Journal of Early Years Education
<https://www.tandfonline.com/loi/ciey20>

Journal of Research in Childhood
Education <https://www.tandfonline.com/loi/ujrc20>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 514 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	514	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	A
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	

	ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	
Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήρια	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Γενικού Υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD222/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα συνοψίζει τις αναγκαίες μαθηματικές γνώσεις για την παρακολούθηση μαθημάτων μάθησης και διδασκαλίας των μαθηματικών στην προσχολική εκπαίδευσης.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/ηφοιτητής/τρια θα είναι σε να:

α) γνώσεων

- Ορίζει και να αναγνωρίζει τα βασικά σύνολα των αριθμών και τις ιδιότητες τους
- Αναφέρει τις ιδιότητες των αριθμητικών πράξεων
- Ορίζει και να αναγνωρίζει τις βασικές έννοιες της γεωμετρίας και τις ιδιότητες των γεωμετρικών σχημάτων

β) δεξιοτήτων

- Εφαρμόζει τις ιδιότητες και τις σχέσεις των αριθμών στην επίλυση προβλημάτων
- Εφαρμόζει τις ιδιότητες και τις σχέσεις των ευθειών, των σχημάτων και των γεωμετρικών στερεών στην επίλυση προβλημάτων

γ) ικανοτήτων

- Διατυπώνει με μαθηματικούς όρους ένα πρόβλημα.
- Αναλύει τα στοιχεία ενός μαθηματικά διατυπωμένου προβλήματος.
- Αξιολογεί τη λύση ενός μαθηματικά διατυπωμένου προβλήματος.

Γενικές Ικανότητες

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Οι φυσικοί αριθμοί και οι αναπαραστάσεις τους.

Οι πράξεις μεταξύ των φυσικών αριθμών.

Οι αλγόριθμοι των αριθμητικών πράξεων.

Βασικές ιδιότητες των φυσικών αριθμών.

Διαιρετότητα.

Κλασματικές μονάδες και κλασματικοί αριθμοί.

Πράξεις μεταξύ κλασματικών αριθμών.

Κλάσματα και δεκαδικοί αριθμοί.

Ακέραιοι αριθμοί.

Σύνολα και πράξεις μεταξύ συνόλων.

Συναρτήσεις.

Βασικές έννοιες γεωμετρίας.

Παράλληλες και κάθετες ευθείες.

Τα βασικά επίπεδα γεωμετρικά σχήματα.

Εμβαδά γεωμετρικών σχημάτων.

Στερεά γεωμετρικά σχήματα.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Παρουσίαση εφαρμογών σε video υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Επίλυση ασκήσεων και	39

	προβλημάτων	
	Αυτοτελής μελέτη	60
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η αξιολόγηση γίνεται στην ελληνική γλώσσα και για ξενόγλωσσους φοιτητές/φοιτήτριες στην αγγλική</p> <p>Αξιολόγηση είναι συμπερασματική με ερωτήσεις σύντομης απάντησης και επίλυση προβλημάτων.</p> <p>Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι ρητά προσδιορισμένα και είναι προσβάσιμα στην ηλεκτρονική σελίδα του μαθήματος.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Λεμονίδης Χ., (2000), Στοιχεία αριθμητικής και θεωρίας αριθμών για το δάσκαλο, Εκδόσεις Πατάκης (Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 21954).

Χατζηκυριάκου Κ., (2013) Αριθμοί, σύνολα, σχήματα: Μαθηματικά για τη δασκάλα και το δάσκαλο. Εκδόσεις Σοφία (Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 1088)

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Ευκλείδης Α' & Β' (έκδοση Ελληνικής Μαθηματικής Εταιρείας)

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 516 Εκπαιδευτική τεχνολογία και ψηφιακός κόσμος: Σύγχρονες τάσεις και προοπτικές

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	516

ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Εκπαιδευτική τεχνολογία και ψηφιακός κόσμος: Σύγχρονες τάσεις και προοπτικές	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	5ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις/Σεμινάρια	2	5
Εποπτεία (ατομικές και ομαδικές εργασίες)	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού Υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD292/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα επικεντρώνεται σε σύγχρονα θέματα Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας και του Ψηφιακού Κόσμου (εφαρμογές, εργαλεία, υπηρεσίες, λειτουργίες) ως πηγές που μπορούν να ενισχύσουν τη διδασκαλία και τη μάθηση. Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών/φοιτητριών με σύγχρονα θέματα και τάσεις στο χώρο της Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας. Παράλληλα, οι φοιτητές/φοιτήτριες έρχονται σε επαφή με εφαρμογές, εργαλεία, υπηρεσίες, και λειτουργίες που αφορούν τον Ψηφιακό Κόσμο και που μπορούν να ενισχύσουν την εκπαιδευτική πράξη, το ερευνητικό και το επαγγελματικό έργο τους.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες/τές θα είναι σε επίπεδο:

Γνώσεις:

- Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν χαρακτηριστικά διαφορετικών τεχνολογικών εκπαιδευτικών περιβαλλόντων και εφαρμογών.
- Να περιγράψουν την πρόσθετη μαθησιακή αξία, τις προϋποθέσεις, και τις προκλήσεις εφαρμογής τεχνολογικών εκπαιδευτικών περιβαλλόντων.
- Να γνωρίζουν το επιστημονικό περιεχόμενο εννοιών και όρων που χρησιμοποιούνται στο πεδίο της εκπαιδευτικής τεχνολογίας
- Να γνωρίζουν σχετικές θεωρίες και ερευνητικές προσεγγίσεις και μεθόδους που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και την αξιολόγηση εκπαιδευτικής τεχνολογίας και ψηφιακών περιβαλλόντων

Δεξιότητες:

- Να εκπονούν τεκμηριωμένες επισκοπήσεις και αξιολογήσεις τεχνολογικών εκπαιδευτικών περιβαλλόντων και της εκπαιδευτικής εφαρμογής τους
- Να αναλύουν τα χαρακτηριστικά και τις πιθανές προεκτάσεις (συνέπειες, αποτελεσματικότητα, προϋποθέσεις) της εφαρμογής τεχνολογικών περιβαλλόντων στην τυπική και άτυπη εκπαίδευση και σε ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο
- Να έχουν αποκτήσει δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού (π.χ. αναζήτηση και αξιολόγηση πληροφορίας, συμπεριφορά στο διαδίκτυο, επικοινωνία μέσω υπολογιστή, ασφάλεια στο διαδίκτυο, ψηφιακή πολιτότητα) και να έχουν κατανοήσει τη σημασία ανάπτυξης δεξιοτήτων ψηφιακού γραμματισμού από τους μαθητές.
- Να αναγνωρίζουν, να επιλέγουν, και να εφαρμόζουν την κατάλληλη ερευνητική μεθοδολογία για το σχεδιασμό και την αξιολόγηση τεχνολογικών ψηφιακών περιβαλλόντων.
- Να γνωρίζουν να αναζητούν σε πηγές και να επιλέγουν το κατάλληλο ψηφιακό υλικό και μέσα για εφαρμογή στην εκπαίδευση και τη μάθηση.

Ικανότητες:

- Να εφαρμόζουν κριτική σκέψη, γνώσεις και δεξιότητες που απέκτησαν στο σχεδιασμό και την αξιολόγηση τεχνολογικών εκπαιδευτικών περιβαλλόντων.
- Να διατυπώνουν τεκμηριωμένες απόψεις για το σχεδιασμό και την εφαρμογή τεχνολογικών εκπαιδευτικών περιβαλλόντων σε συνθήκες άτυπης και τυπικής εκπαίδευσης
- Να αξιολογούν, να συγκρίνουν, και να συμπεραίνουν σχετικά με τα χαρακτηριστικά, τις δυνατότητες, και τους περιορισμούς τεχνολογικών εκπαιδευτικών περιβαλλόντων.
- Να εργαστούν ατομικά και ομαδικά για την εκπόνηση τεκμηριωμένων και καλά δομημένων και διατυπωμένων εργασιών (π.χ. βιβλιογραφικές επισκοπήσεις, αξιολογήσεις τεχνολογικών περιβαλλόντων)
- Να κατανοούν τις προϋποθέσεις και τις προκλήσεις για το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση τεχνολογικών εκπαιδευτικών περιβαλλόντων.
- Να μπορούν να παρουσιάζουν σε κοινό και να επικοινωνούν τις εργασίες τους.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Αυτόνομη εργασία.
- Ομαδική εργασία.
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εκπαιδευτική Τεχνολογία: μέσα και θεωρητικό υπόβαθρο

Υπηρεσίες διαδικτύου: εφαρμογές και υπηρεσίες Web 2.0, κοινωνικά δίκτυα, μηχανές αναζήτησης, πηγές πληροφόρησης

Χρήση του διαδικτύου: ασφαλής χρήση, πνευματικά δικαιώματα, αξιολόγηση της πληροφορίας

Εκπαιδευτικές και Κοινωνικές διαδικτύου

Εξ αποστάσεως εκπαίδευση και συνεργατικά περιβάλλοντα: e-learning, εικονικές τάξεις, περιβάλλοντα διαχείρισης μάθησης (LMS) (π.χ. Moodle), εικονικές κοινότητες μάθησης, Massive Open Online Courses (MOOCs)

Φορητές συσκευές: μάθηση μέσω φορητών συσκευών (mobile learning), παιχνίδια σε φορητές συσκευές (mobile games), χωρο-ευαίσθητα παιχνίδια (location-based games)

Επαυξημένη πραγματικότητα (augmented reality)

Εικονική πραγματικότητα (virtual reality)

Εικονικοί κόσμοι (virtual worlds)

Αξιολόγηση διαδικτυακών εκπαιδευτικών περιβαλλόντων

Δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού και ψηφιακή πολιτότητα

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο-με-πρόσωπο	
	Καθοδηγούμενη ομαδική και ατομική παραγωγή φοιτητών/τριών	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	E-class για ανάρτηση υλικού μαθήματος, κατάθεση εργασιών φοιτητών, επικοινωνία με φοιτητές	
	E-mail για επικοινωνία με φοιτήτριες/τές	
	Powerpoint, επιδείξεις επιλεγμένων τεχνολογικών περιβαλλόντων (π.χ. εικονικών κόσμων, υπηρεσιών Web 2.0)	
	Τηλεδιάσκεψη (π.χ. skype) για επικοινωνία εξωτερικούς προσκεκλημένους ομιλητές	
	Προβολή σχετικών ντοκυμανταίρ και βίντεο	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις/Σεμινάρια	26

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας	35
Μελέτη & ανάλυση τεχνολογικών περιβαλλόντων	30
Συγγραφή εργασιών	20
Παρουσιάσεις εργασιών	12
Τελικές εξετάσεις	2
Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες

Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική και περιλαμβάνει:

Τελικές γραπτές εξετάσεις (70%)

Ερωτήσεις Πολλαπλής Επιλογής

Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης

Ερωτήσεις Ανάπτυξης

Ατομική ή Ομαδική τελική εργασία (προαιρετική) (30%)

Γραπτή Εργασία ή Έκθεση / Αναφορά

Δημόσια παρουσίαση

Κείμενα και παρουσίαση – κατανοητά, ολοκληρωμένα, σαφή, με οργανωμένη δομή, εφαρμογή θεωρίας, επιστημονική τεκμηρίωση, κατανόηση των όρων, καλή μορφοποίηση και διατύπωση, κριτική σκέψη, δεξιότητες συνεργασίας, συντονισμού και οργάνωσης της ομαδικής δουλειάς

Η διαδικασία και τα κριτήρια αξιολόγησης αναρτώνται στο δικτυακό τόπο του μαθήματος (e-class).

Προβλέπονται διαφοροποιημένες μέθοδοι αξιολόγησης για ειδικές κατηγορίες φοιτητών/τριων (π.χ. ΑμεΑ, φοιτητές Erasmus) π.χ. συνεργασία με διερμηνέα για άτομα με κώφωση, προφορική εξέταση, κατάθεση εργασιών στα αγγλικά.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Εισαγωγή στην Επιστήμη του Ιστού: Βασικές Υπηρεσίες Και Παιδαγωγικές Χρήσεις, Νικόλαος Τσέλιος, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕ, 2007, Αθήνα. 13685

Νέες τάσεις στην εκπαιδευτική τεχνολογία, Σολομωνίδου Χριστίνα, ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε., 2006, Αθήνα. 24194

Συνεργατική Τεχνολογία, Νίκος Αβούρης, Χαράλαμπος Καραγιαννίδης, Βασίλης Κόμης, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕ, 2009, Αθήνα. 13888

Νέοι και Τεχνολογίες της Επικοινωνίας, Βρύζας Κωνσταντίνος, Τσιτουρίδου Μελπομένη, Γ. ΔΑΡΔΑΝΟΣ - Κ. ΔΑΡΔΑΝΟΣ Ο.Ε., 2014, Αθήνα. 41959700

Άρθρα:

Νικολέτα Γιαννούτσου. (2015). Αξιοποίηση Των Ψηφιακών Μέσων Στη Μουσειοπαιδαγωγική. In Μουσειακή μάθηση και εμπειρία στον 21ο αιώνα. Σνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Retrieved from <http://hdl.handle.net/11419/721>

Παπαχρήστος, Ν. Μ., Βρέλλης, Ι., & Μικρόπουλος, Τ. Α. (2011). Μία «Δευτερη Ζωή» σε ένα Παιδαγωγικό Τμήμα.

Papachristos, N. M., Vrellis, I., Natsis, A., & Mikropoulos, T. A. (2014). The role of environment design in an educational Multi-User Virtual Environment. *British Journal of Educational Technology*, 45(4), 636–646. <https://doi.org/10.1111/bjet.12056>

Bai, Z., Blackwell, A. F., & Coulouris, G. (2015). Using Augmented Reality to Elicit Pretend Play for Children with Autism. *IEEE Transactions on Visualization and Computer Graphics*, 21(5), 598–610. <https://doi.org/10.1109/TVCG.2014.2385092>
Bainbridge, W. S. (2007). The scientific research potential of virtual worlds. *Science (New York, N.Y.)*, 317, 472–6. <https://doi.org/10.1126/science.1146930>

Deng, L., & Tavares, N. J. (2013). From Moodle to Facebook: Exploring students' motivation and experiences in online communities. *Computers & Education*, 68, 167–176. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2013.04.028>

Klenowski, V., Askew, S., & Carnell, E. (2006). Portfolios for learning, assessment and professional development in higher education. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 31(3), 267-286.

Lastowka, G. (2013). Minecraft as Web 2.0: Amateur Creativity & Digital Games. In Dan Hunter, Ramon Lobato, Megan Richardson, & Julian Thomas (Eds.), *Amateur Media: Social, Cultural, and Legal Perspectives*. Retrieved from <http://www.routledge.com/books/details/9780415782654/>

Mansour, O. (2009, November). Group Intelligence: a distributed cognition perspective. In *Intelligent Networking and Collaborative Systems, 2009. INCOS'09. International Conference on* (pp. 247-250). IEEE.

Vrellis, I., Papachristos, N. M., Natsis, A., & Mikropoulos, T. A. (2012). Presence in a Collaborative Science Learning Activity in Second Life. In A. Jimoyiannis (Ed.),

Research on e-Learning and ICT in Education (pp. 241–251). New York, NY: Springer New York. Retrieved from http://link.springer.com/10.1007/978-1-4614-1083-6_18

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

British Journal of Educational Technology.

<https://onlinelibrary.wiley.com/journal/14678535>

Computers & Education. <https://www.sciencedirect.com/journal/computers-and-education>

Journal of Educational Technology & Society <https://www.j-ets.net/ETS/index.html>

Research in Learning Technology. <https://journal.alt.ac.uk/index.php/rlt>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 517 Ψηφιακά παιχνίδια, εικονικοί κόσμοι, και μάθηση: Έρευνα και εφαρμογές

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	517	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ψηφιακά παιχνίδια, εικονικοί κόσμοι, και μάθηση: Έρευνα και εφαρμογές	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	6 ^ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις/Σεμινάρια	2	5
Εργαστηριακή άσκηση – Φροντιστήριο	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού Υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ	Ναι	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα έχει σκοπό την εξοικείωση των φοιτητών/φοιτητριών με θέματα που αφορούν τη μάθηση που βασίζεται στο ψηφιακό παιχνίδι (digital games based learning) και τους εικονικούς κόσμους. ο μάθημα, μέσω διεπιστημονικής προσέγγισης, πραγματεύεται θέματα όπως η επισκόπηση της σχετικής έρευνας, το κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται, η εφαρμογή τους στη διδασκαλία και τη μάθηση, σχετικές θεωρίες μάθησης και αρχές ψυχολογίας, κριτική θεώρηση θετικών και αρνητικών σημείων στην παιδαγωγική εφαρμογή των ψηφιακών παιχνιδιών, βασικές παιδαγωγικές αρχές σχεδιασμού, ανάπτυξης και αξιολόγησής τους. Παρουσιάζονται επίσης και παραδείγματα ψηφιακών παιχνιδιών και εικονικών κόσμων.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες/τές θα είναι σε επίπεδο:

Γνώσεις:

- Να περιγράψουν και να αναγνωρίσουν τα δομικά και λειτουργικά στοιχεία ψηφιακών παιχνιδιών και εικονικών κόσμων.
- Να περιγράψουν και να εντοπίσουν χαρακτηριστικά αποτελεσματικών ψηφιακών παιχνιδιών και εικονικών κόσμων που συμβάλουν στη μάθηση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, και τη μετάδοση ιδεών, αξιών, μηνυμάτων.
- Να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν διαφορετικούς τύπους και μορφές ψηφιακών παιχνιδιών και εικονικών κόσμων.
- Να αναγνωρίζουν, να επιλέγουν, και να εφαρμόζουν στο σχεδιασμό ψηφιακών παιχνιδιών και εικονικών κόσμων χαρακτηριστικά και λειτουργίες που ενισχύουν τα κίνητρα, την εμπλοκή, και τα μαθησιακά αποτελέσματα αυτών των περιβαλλόντων.
- Να προσδιορίζουν και να επιλέγουν πηγές αναζήτησης ψηφιακών παιχνιδιών και εικονικών κόσμων για μάθηση και εφαρμογή στην εκπαίδευση.
- Να περιγράφουν βασικά στοιχεία και τάσεις της βιβλιογραφίας στο πεδίο.
- Να έχουν κατανοήσει αρχές εφαρμογής ψηφιακών παιχνιδιών και εικονικών κόσμων στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Δεξιότητες:

- Να εκπονούν μια αναφορά σχεδιασμού ψηφιακού παιχνιδιού.
- Να χρησιμοποιούν τουλάχιστον ένα εργαλείο ανάπτυξης ψηφιακού παιχνιδιού.
- Να εφαρμόζουν το σχετικό θεωρητικό υπόβαθρο και βιβλιογραφία στο σχεδιασμό ενός ψηφιακού παιχνιδιού για μάθηση.
- Να έχουν αποκτήσει δεξιότητες γραμματισμού ψηφιακών παιχνιδιών (game literacy).
- Να εκπονούν τεκμηριωμένες επισκοπήσεις και αξιολογήσεις ψηφιακών

<p>παιχνιδιών και εικονικών κόσμων.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν, να επιλέγουν, και να εφαρμόζουν την κατάλληλη ερευνητική μεθοδολογία για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας ψηφιακών παιχνιδιών και εικονικών κόσμων. <p>Ικανότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εφαρμόσουν γνώσεις και δεξιότητες που απέκτησαν στη διαδικασία σχεδιασμού και ανάπτυξης ψηφιακού παιχνιδιού. • Να εφαρμόσουν γνώσεις και δεξιότητες που απέκτησαν στη διαδικασία επιστημονικής μελέτης της αξιοποίησης ψηφιακού παιχνιδιού. • Να αναπτύσσουν ένα απλό ψηφιακό παιχνίδι. • Να εργαστούν ομαδικά (συνεργασία, επίλυση προβλημάτων, οργάνωση, συντονισμός, προθεσμίες, ατομική ευθύνη, αξιολόγηση απόδοσης) για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη ψηφιακού παιχνιδιού. • Να αξιολογούν, να συγκρίνουν, και να συμπεραίνουν σχετικά με την μαθησιακή αποτελεσματικότητα ψηφιακών παιχνιδιών. • Να είναι σε θέση να εκπονήσουν μια αναφορά σχεδιασμού ψηφιακού παιχνιδιού.
<p>Γενικές Ικανότητες</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες/τές αναμένεται να έχουν αναπτύξει τις παρακάτω ικανότητες: • Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών. • Λήψη αποφάσεων. • Αυτόνομη εργασία. • Ομαδική εργασία. • Σχεδιασμός και διαχείριση έργων. • Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα. • Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου. • Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής. • Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ψηφιακό Παιχνίδι: ορισμοί, χαρακτηριστικά, στοιχεία

Ψηφιακά Παιχνίδια και Κίνητρα

Αφήγηση και Κανόνες (Narrative, Mechanics) ως δομικά και λειτουργικά στοιχεία Ψηφιακών Παιχνιδιών

Αξίες, αρχές, μηνύματα μέσω Ψηφιακών Παιχνιδιών

Ενσυναίσθηση και Ψηφιακό Παιχνίδι

Αρχές σχεδιασμού και ανάπτυξης ψηφιακών παιχνιδιών

Η Εκπαιδευτική Διάσταση Ψηφιακών Παιχνιδιών

Ψηφιακά παιχνίδια και Μάθηση

Διαδικτυακά παιχνίδια πολλών παικτών: συνεργασία, επικοινωνία, κοινωνικές αλληλεπιδράσεις

Εικονικοί κόσμοι ως Κοινωνικοί Χώροι

Επιστημονική μελέτη και αξιολόγηση ψηφιακών παιχνιδιών

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο-με-πρόσωπο	
	Καθοδηγούμενη ομαδική και ατομική παραγωγή φοιτητών/τριών	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	E-class για ανάρτηση υλικού μαθήματος, κατάθεση εργασιών φοιτητών, επικοινωνία με φοιτητές	
	E-mail για επικοινωνία με φοιτήτριες/τές	
	Powerpoint, επιδείξεις επιλεγμένων ψηφιακών περιβαλλόντων (π.χ. ψηφιακών παιχνιδιών, εικονικών κόσμων) για διδασκαλία	
	Επεξεργασία και δημιουργία ψηφιακών παιχνιδιών για μάθηση από τις φοιτήτριες/φοιτητές με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων (π.χ. Scratch, εφαρμογές επαυξημένης πραγματικότητας, powerpoint)	
	Τηλεδιάσκεψη (π.χ. skype) για επικοινωνία εξωτερικούς προσκεκλημένους ομιλητές	
	Προβολή σχετικών ντοκυμανταίρ και βίντεο	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις/Σεμινάρια	26
	Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας	15
	Μελέτη & ανάλυση ψηφιακών περιβαλλόντων	15
	Συγγραφή εργασιών	10
	Παρουσιάσεις εργασιών	5
	Εκπόνηση τελικής εργασίας (project)	50
	Τελική αξιολόγηση (παρουσίαση)	5

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Σύνολο Μαθήματος

126 ώρες

Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:

Συμμετοχή στα μαθήματα (15%)

Παρουσία

Εμπλοκή, συμμετοχή στις συζητήσεις

Εβδομαδιαίες γραπτές εργασίες (45%)

Εμβάθυνση, κριτική σκέψη, πρωτοτυπία, δημιουργικότητα, εφαρμογή θεωρίας, σύγκριση με άλλα θέματα και έννοιες, καλή μορφοποίηση, έκφραση, ορθογραφία, συντακτικό, κατανόηση και σωστή εφαρμογή των όρων, επιστημονική τεκμηρίωση

Ομαδική εργασία σχεδιασμού και ανάπτυξης παιχνιδιού (40%)

Λειτουργικό πρωτότυπο ψηφιακού παιχνιδιού σε ψηφιακή μορφή, δεξιότητες χρήση του ψηφιακού εργαλείου

Γραπτή έκθεση/αναφορά εκπαιδευτικού σχεδιασμού και διαδικασίας ανάπτυξης, ολοκληρωμένη, με συνοχή, με οργανωμένη δομή

Προφορική παρουσίαση εργασίας με τη χρήση λογισμικού παρουσιάσεων και επίδειξη ψηφιακού παιχνιδιού, κατανοητή, σαφής, ολοκληρωμένη, με οργανωμένη δομή, αισθητική εμφάνιση

Πρωτοτυπία, δημιουργικότητα, εφαρμογή θεωρίας, επιστημονική τεκμηρίωση, κατανόηση των όρων διαθεματική/διεπιστημονική προσέγγιση, καλή μορφοποίηση, έκφραση, ορθογραφία, συντακτικό, συμφωνία με θέμα εργασίας, κριτική σκέψη, δεξιότητες συνεργασίας, συντονισμού και οργάνωσης της ομαδικής δουλειάς

Η διαδικασία και τα κριτήρια αξιολόγησης αναρτώνται στο δικτυακό τόπο του μαθήματος (e-class).

Προβλέπονται διαφοροποιημένες μέθοδοι αξιολόγησης για ειδικές κατηγορίες φοιτητών/τριων (π.χ. ΑμεΑ, φοιτητές Erasmus) π.χ. συνεργασία με διερμηνέα για άτομα με κώφωση, κατάθεση

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Μάθηση βασισμένη στο ψηφιακό παιχνίδι, Prensky Marc, ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε., 2009, Αθήνα. 24174.

ΒΙΝΤΕΟΠΑΙΧΝΙΔΙΑ: ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΚΩΣΤΑΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕ, 2009, Αθήνα. 13626

Άρθρα:

Aarseth, E., Smedstad, S. M., & Sunnan\aa, L. (2003). A multi-dimensional typology of games. In M. Copier & J. Raessens (Eds.), *Level Up: Digital Games Research Conference Proceedings*. Utrecht, the Netherlands: Universteit Utrecht.

Darvasi, P. (2016). *Empathy, Perspective and Complicity: How Digital Games can support Peace Education and Conflict Resolution*. Working Paper Series, Mahatma Gandhi Institute of Education for Peace and Sustainable Development / UNESCO, 3. http://unesdoc.unesco.org/Ulis/cgi-bin/ulis.pl?catno=259928&set=005A2B9B98_2_422&gp=0&lin=1&ll=1
<http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002599/259928e.pdf>

Gee, J.P. (2005). Learning by design: Good video games as learning machines. *Elearning*, 2(1), 5--16

Juul, J. (2003). The Game, the Player, the World: looking for a heart of gameness. In M. Copier & J. Raessens (Eds.), *Level Up: Digital Games Research Conference Proceedings* (pp. 30–45). Utrecht: Utrecht University. Retrieved from <http://www.jesperjuul.net/text/gameplayerworld/>

Malone, T. V. (1980). What makes things fun to learn? heuristics for designing instructional computer games. In *Proceedings of the 3rd ACM SIGSMALL symposium and the first SIGPC symposium on Small systems - SIGSMALL '80* (Vol. 162, pp. 162–169). New York, New York, USA: ACM Press

Malone, T. W. 1981. Toward a theory of intrinsically motivating instruction. *Cognitive Science*, (4), 333-369.

Nardi, B., & Harris, J. (2006). Strangers and Friends: Collaborative Play in World of Warcraft. In *Proceedings of the 2006 20th anniversary conference on Computer supported cooperative work - CSCW '06* (p. 149). New York, New York, USA: ACM Press. <https://doi.org/10.1145/1180875.1180898>

Rusch, D. C. (2012). Elude: designing depression (pp. 254–257). Presented at the *Proceedings of the International Conference on the Foundations of Digital Games*, ACM. <https://doi.org/10.1145/2282338.2282389>

Ryan, R. M., Rigby, C. S., & Przybylski, A. (2006). The motivational pull of video games: A self-determination theory approach. *Motivation and Emotion*, 30(4), 347–363.

Salen, K., & Zimmerman, E. (2004). *Rules of play: Game design fundamentals*.

Cambridge, Mass.: MIT press. - Chapter 8: Defining Digital Games, Chapter 9: The Magic Circle

Shaffer, D. W., Squire, K.D., Halverson, R., & Gee, J.P. (2005). Video games and the future of learning. Phi Delta Kappan, 87(2), 105-111:

<http://website.education.wisc.edu/~kdsquire/tenure-files/23-pdk-VideoGamesAndFutureOfLearning.pdf>

Steinkuehler, C. (2006). Why game culture studies now? Games & Culture, 1(1), 97--102

Williamson, B., & Facer, K. (2004). More than “just a game”: the implications for schools of children’s computer games communities. Education, Communication & Information, 4, 255–270. <https://doi.org/10.1080/14636310412331304708>.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

British Journal of Educational Technology

<https://onlinelibrary.wiley.com/journal/14678535>

Computers & Education <https://www.sciencedirect.com/journal/computers-and-education>

Game Studies <http://www.gamestudies.org>

Games and Culture <https://journals.sagepub.com/toc/gac/current>

International Journal of Serious Games

<http://journal.seriousgamesociety.org/index.php/IJSG>

Simulation & Gaming <https://journals.sagepub.com/toc/sag/current>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 518 «Διδασκαλία και μάθηση με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ)»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	518	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	στ'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Διδασκαλία και μάθηση με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ)»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	

	ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	
Διαλέξεις/ Σεμινάρια	2	5
Εργαστήριο	1	
Φροντιστήριο	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD377/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα έχει σαν βασικό σκοπό να εισαγάγει τους/τις φοιτητές/τριες σε βασικά ζητήματα διδασκαλίας και μάθησης με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ). Οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση αποτελούν αντικείμενο ενός διεπιστημονικού κλάδου, ο οποίος πραγματεύεται όχι τόσο αυτές τις τεχνολογίες καθεαυτές αλλά την ίδια τη μάθηση. Το εργαστήριο του μαθήματος εστιάζει στην αξιοποίηση του διαδικτύου (χρήση διαδεδομένων μηχανών αναζήτησης, αναζήτηση επιστημονικής βιβλιογραφίας) και στο σχεδιασμό και την παρουσίαση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με διαφορετικά λογισμικά (δίνονται φύλλα εργασίας για καθοδήγηση). Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζουν βασικά ζητήματα διδασκαλίας και μάθησης με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ)
- να γνωρίζουν τα κύρια μοντέλα ένταξης και χρήσης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, καθώς και τις βασικές λειτουργίες του ηλεκτρονικού υπολογιστή (ΗΥ)
- να γνωρίζουν τις σύγχρονες θεωρίες μάθησης και τις εφαρμογές των θεωριών αυτών στην οργάνωση διδακτικών καταστάσεων με τις ΤΠΕ
- να γνωρίζουν διαφορετικές κατηγορίες λογισμικού (πχ., πολυμέσα, υπερμέσα, προσομοιώσεις, ηλεκτρονικά παιχνίδια και διαδίκτυο) και τα ενδεχόμενα μαθησιακά οφέλη στην εκπαιδευτική διαδικασία
- να γνωρίζουν ζητήματα που αναδεικνύονται από την εισαγωγή των ΤΠΕ στη σχολική πραγματικότητα (σκοπιμότητα και μεθοδολογία ένταξης,

υλικοτεχνική υποδομή, προσαρμογές αναλυτικού προγράμματος, επιμόρφωση εκπαιδευτικών)

β) δεξιότητων

- να μπορούν να διακρίνουν τις βασικές λειτουργίες του (ΗΥ), ως γνωστικού-διερευνητικού εργαλείου, ως μέσου διδασκαλίας και μάθησης και ως πηγή πληροφορίας
- να αναζητούν με αποτελεσματικό τρόπο πληροφορίες και πόρους από το διαδίκτυο και να εκτιμούν την αξιοπιστία των πληροφοριών
- να μπορούν να σχεδιάζουν απλές δραστηριότητες (με κατασκευή μαθησιακών στόχων) που απευθύνονται σε μαθητές, με χρήση διαφορετικών λογισμικών

γ) ικανοτήτων

- να μπορούν να συζητούν/παρουσιάζουν τις τεχνικές αναζήτησης στο διαδίκτυο, με αφορμή την αναζήτηση πληροφορίας για κάποιο εκπαιδευτικό θέμα
- να μπορούν να παρουσιάζουν απλές δραστηριότητες με εκπαιδευτικό λογισμικό

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Ομαδική εργασία.
- Αυτόνομη εργασία.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Μοντέλα ένταξης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση (τεχνικό, πραγματολογικό, ολοκληρωμένο). Εστίαση στον υπολογιστή ως γνωστικό-διερευνητικό εργαλείο, ως μέσο διδασκαλίας και μάθησης και ως πηγή πληροφορίας. Θεωρίες μάθησης (συμπεριφορισμός, εποικοδομητισμός κλπ.) και εφαρμογές των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Ο υπολογιστής και οι παιδαγωγικές του χρήσεις. Επεξεργαστής κειμένου, λογιστικά φύλλα, πολυμέσα, υπερμέσα, προσομοιώσεις, ηλεκτρονικά παιχνίδια και διαδίκτυο στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παιδαγωγική αξιοποίηση του διαδικτύου. Ζητήματα που αναδεικνύονται από την εισαγωγή των ΤΠΕ στη σχολική πραγματικότητα (σκοπιμότητα και μεθοδολογία ένταξης, υλικοτεχνική υποδομή, προσαρμογές αναλυτικού προγράμματος, επιμόρφωση εκπαιδευτικών). Οι ΤΠΕ στην ελληνική εκπαίδευση. Φύλο και ΤΠΕ. Εκπαιδευτικές δραστηριότητες με χρήση διαφορετικών (κυρίως ανοικτών) λογισμικών.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	πρόσωπο με πρόσωπο, καθοδηγούμενη εργαστηριακή /φροντιστηριακή εργασία, προετοιμασία παρουσιάσεων	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint, χρήση διαδικτύου και εκπαιδευτικών λογισμικών (γενικής χρήσης, ανοικτών και κλειστών λογισμικών), υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	25
	Εργαστηριακή άσκηση	50
	Παρουσίαση εργασίας	25
	Συγγραφή εργασίας	25
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:</p> <p>Συμμετοχή στο εργαστήριο και γραπτή εργαστηριακή εργασία (30%)</p> <p>2. Ατομική γραπτή τελική εξέταση (70%)</p> <p>Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στη σελίδα του μαθήματος στο e-class.</p> <p>Για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα για την καλύτερη ένταξή τους στις δραστηριότητες/εργαστήριο του μαθήματος.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία

Κέκκερης, Γ. (2017). *Εκπαιδευτική Τεχνολογία: Η αξιοποίηση στην εκπαίδευση*. Αλεξανδρούπολη: ΑΦΟΙ Παπαμάρκου ΟΕ.

Depover, C., Karsenti, T., & Κόμης, Β. (2010). *Διδασκαλία με χρήση της τεχνολογίας: Προώθηση της μάθησης, ανάπτυξη ικανοτήτων*. Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Κόμης, Β. (2004). *Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών*. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.

Μικρόπουλος, Α. (2000). *Εκπαιδευτικό Λογισμικό: θέματα σχεδίασης και αξιολόγησης λογισμικού υπερμέσων*. Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Newby, T.J., Stepich, D.A., Lehman, J.D., & Russell, J. D. (2009) (επιμέλεια: Ε. Ντρενογιάννη). *Εκπαιδευτική Τεχνολογία για διδασκαλία και μάθηση*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επίκεντρο.

Άρθρα

Νικόπουλος, Α., Πλατή, Δ., Μικρόπουλος, Τ.Α. (2014). Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση. Η έρευνα στην Ελλάδα. 9ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΕΤΠΕ, 2014.

Νικολοπούλου, Κ. (2010α). Μάθηση με τις ΤΠΕ: βασικές μέθοδοι και παράγοντες στην ερευνητική διαδικασία. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 3(3), 129-139.

Νικολοπούλου, Κ. (2010β). Διερεύνηση θεμάτων της Παιδαγωγικής με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ): χρησιμότητα των θεωρητικών πλαισίων και μοντέλων. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 50, 64-76.

Κόμης, Β., & ά. (2010). Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την Αξιοποίηση και Εφαρμογή των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη. Επιμορφωτικό υλικό για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης. Τεύχος 2Α: Κλάδοι ΠΕ60/ΠΕ70. Πάτρα: ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Ε.Α.Ι.Τ.Υ.

Τζιμογιάννης, Α. & Κόμης, Β. (2006). Οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση: διερευνώντας τις απόψεις εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στο Δ. Ψύλλος & Β. Δαγδιλέλης (επιμ.), *Πρακτικά 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»*, 829-836, Θεσσαλονίκη 5-8/ 10/ 2006.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά (ενδεικτικά)

British Journal of Educational Technology

<https://onlinelibrary.wiley.com/journal/14678535>

Computers and Education <https://www.journals.elsevier.com/computers-and-education>

Education and Information Technologies

<https://www.springer.com/computer/journal/10639>

Journal of Computer Assisted Learning

<https://onlinelibrary.wiley.com/journal/13652729>

Journal of Computers in Education <https://link.springer.com/journal/40692>

Journal of Educational Technology and Society <https://www.j-ets.net/ETS/index.html>

Technology, Pedagogy and Education <https://www.tandfonline.com/loi/rtp20>

The Internet and Higher Education <https://www.journals.elsevier.com/the-internet-and-higher-education>

Themes in eLearning [formerly known as: Themes in Science and Technology Education] <http://earthlab.uoi.gr/tel/index.php/themeselearn>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 519 Ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα για την προσχολική εκπαίδευση: Σχεδιασμός, ανάπτυξη, και αξιολόγηση

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	519	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα για την προσχολική εκπαίδευση: Σχεδιασμός, ανάπτυξη, και αξιολόγηση	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	3 ^ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις/Σεμινάρια/ Εργασία σε Ομάδες	2	5
Εποπτεία	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού Υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα επικεντρώνεται στο σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την εφαρμογή, και την αξιολόγηση ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων και εκπαιδευτικών πόρων στο πλαίσιο της προσχολικής εκπαίδευσης. Στόχος του μαθήματος είναι οι φοιτητές και φοιτήτριες να εξοικειωθούν με τη αναζήτηση, τη χρήση, αλλά και τη δημιουργία ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού έτσι ώστε να μπορούν να το χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά στη μαθησιακή διαδικασία.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τές θα είναι σε επίπεδο:

Γνώσεις:

- Να γνωρίζουν τα χαρακτηριστικά και τα κριτήρια αξιολόγησης των ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων.
- Να έχουν κατανοήσει ότι ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμο εργαλείο για την υποστήριξη της μάθησης.
- Να γνωρίζουν πηγές αναζήτησης ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού και ψηφιακών εκπαιδευτικών πόρων (π.χ. αποθετήριο μαθησιακών αντικειμένων “Φωτόδεντρο”).
- Να έχουν εξοικειωθεί με διαφορετικές εφαρμογές, εργαλεία και υπηρεσίες ανάπτυξης ψηφιακού εκπαιδευτικού περιεχομένου (π.χ. λογισμικό δημιουργίας παρουσιάσεων, εργαλεία ανάπτυξης εφαρμογών επαυξημένης πραγματικότητας, εφαρμογές ανάπτυξης ψηφιακών παιχνιδιών, εφαρμογές ανάπτυξης ψηφιακών ιστοριών)
- Να έχουν εξοικειωθεί με αρχές σχεδιασμού ψηφιακού υλικού για την προσχολική ηλικία, και τρόπους εφαρμογής του σε εκπαιδευτικό πλαίσιο.
- Να γνωρίζουν σύγχρονες τάσεις στη βιβλιογραφία σχετικά με το σχεδιασμό, την ανάπτυξη, τη διάθεση, και τη σημασία ανοιχτών εκπαιδευτικών πόρων και ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων.

Δεξιότητες:

- Να μπορούν να δημιουργήσουν διαφορετικά ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα χρησιμοποιώντας διαφορετικά ψηφιακά εργαλεία και πλατφόρμες ανάπτυξης ψηφιακού υλικού.
- Να μπορούν να αναζητήσουν, να αξιολογήσουν, και να επιλέξουν το κατάλληλο ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο ή ψηφιακό εκπαιδευτικό πόρο, σε αποθετήρια εκπαιδευτικού υλικού, για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων.
- Να εκπονούν τεκμηριωμένες επισκοπήσεις και αξιολογήσεις ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων

Ικανότητες:

- Να μπορούν να σχεδιάσουν ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα εφαρμόζοντας την υπάρχουσα βιβλιογραφία, τις γνώσεις, και τις δεξιότητές τους
- Να μπορούν να αναπτύξουν κατάλληλα ψηφιακά μαθησιακά

<p>αντικείμενα</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διατυπώνουν τεκμηριωμένες απόψεις για το σχεδιασμό και την εφαρμογή ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων. • Να αξιολογούν, να συγκρίνουν, και να συμπεραίνουν σχετικά με τα χαρακτηριστικά, τις δυνατότητες, και τους περιορισμούς ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων. • Να εργαστούν ατομικά και ομαδικά για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη λειτουργικών και τεκμηριωμένων εκπαιδευτικά ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων. • Να κατανοούν τις προϋποθέσεις και τις προκλήσεις για το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων. • Να μπορούν να παρουσιάζουν τα έργα τους σε κοινό με σαφή, δομημένο, και τεκμηριωμένο τρόπο.
<p>Γενικές Ικανότητες</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών. Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις. • Λήψη αποφάσεων. • Αυτόνομη εργασία. • Ομαδική εργασία. • Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον. Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών. • Σχεδιασμός και διαχείριση έργων. • Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής. • Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ψηφιακά Μαθησιακών Αντικείμενα (ΨΜΑ) και Ανοιχτοί Εκπαιδευτικοί Πόροι (open educational resources): ορισμοί, τι είναι,

Αποθετήρια ΨΜΑ (π.χ. “Φωτόδεντρο”), αποθετήρια ψηφιακών εκπαιδευτικών πόρων, πλατφόρμες διαχείρισης ΨΜΑ (π.χ. e-me)

Αρχές σχεδιασμού ΨΜΑ για Προσχολική Εκπαίδευση

Εργαλεία ανάπτυξης ΨΜΑ (π.χ. Λογισμικό Γενικής Χρήσης, λογισμικό δημιουργίας παρουσιάσεων, Επεξεργαστές κειμένου, πλατφόρμα e-me, εφαρμογές επαυξημένης πραγματικότητας, εφαρμογές ανάπτυξης ψηφιακών ιστοριών, εφαρμογές ανάπτυξης ψηφιακών παιχνιδιών, Scratch και Scratch Jr)

Άδειες Creative Commons για τη διαμοίραση ψηφιακού υλικού

Αξιολόγηση ΨΜΑ

Εκπαιδευτικές προσεγγίσεις εφαρμογής ΨΜΑ στην Προσχολική Εκπαίδευση

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:

Πρόσωπο-με-πρόσωπο

Καθοδηγούμενη ομαδική και ατομική παραγωγή φοιτητών/τριών

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:

E-class για ανάρτηση υλικού μαθήματος, κατάθεση εργασιών φοιτητών, επικοινωνία με φοιτητές

Powerpoint, video, επιδείξεις επιλεγμένων ψηφιακών περιβαλλόντων και μαθησιακών αντικειμένων για διδασκαλία

επεξεργασία και δημιουργία ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων από τις φοιτήτριες/φοιτητές με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων (π.χ. Scratch, εφαρμογές επαυξημένης πραγματικότητας, powerpoint, εκπαιδευτική πλατφόρμα e-me, διαδικτυακά αποθετήρια ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού)

Τηλεδιάσκεψη (π.χ. skype) για επικοινωνία εξωτερικούς ομιλητές

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Διαλέξεις/Σεμινάρια

26

Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας

10

Μελέτη & ανάλυση ψηφιακών περιβαλλόντων

10

Συγγραφή εργασιών/ανάπτυξη ψηφιακού υλικού

30

Παρουσιάσεις εργασιών

5

Εκπόνηση τελικής εργασίας

40

Τελική αξιολόγηση (παρουσίαση)

4

Σύνολο Μαθήματος

125 ώρες

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:

Συμμετοχή στα μαθήματα (10%)

Παρουσία

Εμπλοκή, συμμετοχή στις συζητήσεις

Πραγματοποίηση εργαστηριακών ασκήσεων

Παρουσιάσεις εργασιών φοιτητών/τριών

Αξιολογήσεις εργασιών μεταξύ ομοτίμων στο εργαστήριο

Εβδομαδιαίες ατομικές ή ομαδικές εργασίες (40%)

Εμβάθυνση, κριτική σκέψη, εφαρμογή θεωρίας, καλή μορφοποίηση, έκφραση, ορθογραφία, συντακτικό, κατανόηση και σωστή εφαρμογή των όρων, επιστημονική και παιδαγωγική τεκμηρίωση (γραπτά κείμενα)

Πρωτοτυπία, δημιουργικότητα, λειτουργικότητα εφαρμογής, αισθητική εμφάνιση, εκπαιδευτική τεκμηρίωση σχεδιασμού (ψηφιακό υλικό)

Ατομική εργασία σχεδιασμού και ανάπτυξης ΨΜΑ, αναφορά σχεδιασμού, και δημόσια παρουσίαση (50%)

Λειτουργικό πρωτότυπο ψηφιακού μαθησιακού αντικειμένου

Γραπτή έκθεση/αναφορά εκπαιδευτικού σχεδιασμού και διαδικασίας ανάπτυξης, ολοκληρωμένη, τεκμηριωμένη, με συνοχή, με οργανωμένη δομή

Προφορική παρουσίαση εργασίας με τη χρήση λογισμικού παρουσιάσεων και επίδειξη ΨΜΑ, κατανοητή, σαφής, ολοκληρωμένη, με οργανωμένη δομή, αισθητική εμφάνιση

Πρωτοτυπία, δημιουργικότητα, εφαρμογή θεωρίας (π.χ. αρχές σχεδιασμού, κριτήρια αξιολόγησης), επιστημονική τεκμηρίωση, κατανόηση των όρων, διαθεματική/διεπιστημονική προσέγγιση, καλή μορφοποίηση, έκφραση, ορθογραφία, συντακτικό, συνάφεια με μαθησιακούς στόχους, κριτική σκέψη

Η διαδικασία και τα κριτήρια αξιολόγησης αναρτώνται στο δικτυακό τόπο του μαθήματος (e-class).

Προβλέπονται διαφοροποιημένες μέθοδοι αξιολόγησης για ειδικές κατηγορίες

φοιτητών/τριων (π.χ. ΑμεΑ, φοιτητές Erasmus) π.χ. συνεργασία με διερμηνέα για άτομα με κώφωση, προφορική εξέταση, κατάθεση εργασιών στα αγγλικά.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Οι τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών στην προσχολική εκπαίδευση, Ζαράνης Νικόλαος, Οικονομίδης Βασίλειος Δ., ΓΡΗΓΟΡΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ Κ' ΣΙΑ, 2008, Αθήνα. 22397

Σχεδιάζοντας περιβάλλοντα μάθησης υποστηριζόμενα από τις σύγχρονες τεχνολογίες, Βοσνιάδου Στέλλα, Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός ΟΕ, 2006, Αθήνα. 32038

Άρθρα:

Γιαννακοπούλου Αμαλία, Παπασιδέρη Ισιδώρα, Στασινάκης, Κ. Παναγιώτης, (2018), «Μαθησιακά αντικείμενα: Η αξιολόγηση με το μοντέλο LOEM», 5ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Κεντρικής Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 27, 28, 29 Απριλίου 2018, <https://5syn-thess2018.ekped.gr/praktika/>

Μεγάλου, Ε. (2015). Ανοικτοί Εκπαιδευτικοί Πόροι - Αποθετήρια Μαθησιακών Αντικειμένων: Η περίπτωση του Φωτόδεντρου(*). Δελτίο Εκπαιδευτικού Προβληματισμού Και Επικοινωνίας, Σχολή ΙΜ Παναγιωτόπουλου, 54. Retrieved from <http://impanagiotospoulos.gr/images/ekdoseis-deltio/deltio54.pdf>

Νικόλόπουλος, Γ., Πιερρακέας, Χ., & Καμέας, Α. (2011). Μαθησιακά Αντικείμενα: Χαρακτηρίζοντας τις Αυτόνομες Μονάδες Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. In 6th International Conference in Open & Distance Learning - November 2011, Loutraki, Greece – PROCEEDINGS.

Megalou, E., & Kaklamanis, C. (2014). Photodentro LOR, the Greek national learning object repository. In INTED2014 proceedings (pp. 309–319).

Udnaes, M., Titlestad, G., & Johannessen, Ø. (2014). Policy Brief - Open Educational Resources in your Own Language, in your Way. LangOER consortium <http://langoer.eun.org/>, UNESCO Institute for Information Technologies in Education. Retrieved from <https://iite.unesco.org/publications/3214739/>

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση
<http://earthlab.uoi.gr/thete/index.php/thete>

Πρακτικά συνεδρίων Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση <http://www.etpe.gr/confs/>

International Journal of Child-Computer Interaction
<https://www.journals.elsevier.com/international-journal-of-child-computer-interaction/>

[International Journal of Learning Technology](https://www.journals.elsevier.com/international-journal-of-learning-technology/)

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 520 «Σχεδιασμός εκπαιδευτικών σεναρίων και δραστηριοτήτων με ΤΠΕ»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	520	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ζ'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Σχεδιασμός εκπαιδευτικών σεναρίων και δραστηριοτήτων με ΤΠΕ»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις/ Σεμινάρια	2	5	
Εργαστήριο	1		
Φροντιστήριο	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Συστήνεται οι φοιτήτριες/τές να έχουν παρακολουθήσει το μάθημα «Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην προσχολική εκπαίδευση»		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD398/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σκοπός του μαθήματος είναι ο σχεδιασμός - ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση εκπαιδευτικών σεναρίων και δραστηριοτήτων με ΤΠΕ. Στο

εργαστήριο οι φοιτήτριες/τές, προσαρμόζουν, σχεδιάζουν-αναπτύσσουν και παρουσιάζουν εκπαιδευτικά σενάρια (επιλογή γνωστικού αντικείμενου ή θεματικής περιοχής, περιγραφή του πλαισίου ένταξης, περιγραφή απαιτούμενων μέσων) και απλές εκπαιδευτικές/διδασκτικές δραστηριότητες με την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζουν, να οργανώνουν ένα εκπαιδευτικό σενάριο (ή σενάριο διδασκαλίας) με την ενσωμάτωση των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη
- να γνωρίζουν διαφορετικά περιβάλλοντα μάθησης με τις ΤΠΕ (διαδίκτυο και εκπαιδευτικά λογισμικά) για την προσχολική εκπαίδευση
- να γνωρίζουν, να σχεδιάζουν και να αξιολογούν ένα σενάριο διδασκαλίας

β) δεξιοτήτων

- να μπορούν να σχεδιάζουν/αναπτύσσουν ένα εκπαιδευτικό σενάριο με την ενσωμάτωση των ΤΠΕ, με λογισμικά της επιλογής τους (το σενάριο θα απευθύνεται στην προσχολική εκπαίδευση)
- να μπορούν να σχεδιάζουν/δημιουργούν και να ενσωματώνουν εκπαιδευτικές δραστηριότητες, αξιοποιώντας τις ΤΠΕ, σε ένα εκπαιδευτικό σενάριο
- να μπορούν να επιλέγουν κατάλληλο υλικό από εκπαιδευτικά λογισμικά και από το διαδίκτυο για τις διδακτικές δραστηριότητες του σεναρίου
- να μπορούν να συγγράφουν ένα εκπαιδευτικό σενάριο (ατομικά ή σε ομάδες)
- να μπορούν να προτείνουν βελτιώσεις για ένα σενάριο

γ) ικανοτήτων

- να συνεργάζονται και να παρουσιάζουν σε κοινό/ επικοινωνούν έτοιμα σενάρια (που απευθύνονται στην προσχολική εκπαίδευση) και να τα σχολιάζουν
- να μπορούν να παρουσιάζουν σε κοινό/ επικοινωνούν το δικό τους σενάριο

Γενικές Ικανότητες

- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων.
- Λήψη αποφάσεων.
- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Ομαδική εργασία.
- Αυτόνομη εργασία.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το εκπαιδευτικό σενάριο (ή σενάριο διδασκαλίας) στη διδακτική πράξη.
Παρουσίαση δομής ενός εκπαιδευτικού σεναρίου και παραδειγμάτων.

Περιεχόμενο δραστηριότητας και εκπαιδευτικού σεναρίου με την ενσωμάτωση των ΤΠΕ. Περιβάλλοντα μάθησης με ΤΠΕ (διαδίκτυο και εκπαιδευτικά λογισμικά) για την προσχολική εκπαίδευση. Εκπαιδευτικές δραστηριότητες με υπολογιστές (σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου). Οργάνωση-σύνθεση ενός εκπαιδευτικού σεναρίου με ΤΠΕ. Σχεδιασμός και οργάνωση σεναρίου διδασκαλίας για (εικονική) τάξη νηπιαγωγείου.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	πρόσωπο με πρόσωπο, καθοδηγούμενη εργαστηριακή /φροντιστηριακή εργασία, προετοιμασία παρουσιάσεων και εκπαιδευτικού σεναρίου	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint, χρήση διαδικτύου και εκπαιδευτικών λογισμικών, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	15
	Εργαστηριακή άσκηση	35
	Παρουσίαση εργασίας (διδακτικού σεναρίου)	30
	Συγγραφή εργασίας/σεναρίου	45
	Σύνολο Μαθήματος (5 πιστωτικές μονάδες με 25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:</p> <p>Συμμετοχή στο εργαστήριο και παρουσίαση έτοιμου διδακτικού σεναρίου (25%)</p> <p>Παρουσίαση εκπαιδευτικού σεναρίου (25%)</p> <p>Γραπτή τελική εργασία (εκπαιδευτικό σενάριο)</p>	

	(50%) Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στη σελίδα του μαθήματος στο e-class.
--	--

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία

Μικρόπουλος, Α. και Μπέλλου, Ι. (2010). *Σενάρια διδασκαλίας με υπολογιστή*. Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Τρίγκα, Ε. (επιμ.) (2018). *Εκπαιδευτικά σενάρια: Αξιοποιώντας τις Τεχνολογίες Πληροφορίας & Επικοινωνιών (ΤΠΕ)*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Άρθρα

Μπαλωμένου, Μ. (2017). Επιμόρφωση εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη Εκπαιδευτικό σενάριο "Ο εαυτός μου και η οικογένειά μου", 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

Καλαϊτζίδου, Ε., Δράκου, Α. (2017). Ένα ψηφιακό σενάριο – Τρία γνωστικά αντικείμενα: «Ευρωπαϊκή ποδηλατική διαδρομή EuroVelo 6, Η αποστολή μας» 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

Σιούρλα, Π. (2015). «Οι Φίλοι μας τα Ζώα» Διαθεματικό Διδακτικό Σενάριο για τα Ζώα με τη Χρήση Τ.Π.Ε. 4ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

Παρταλά, Δ. (2015). Οι ΤΠΕ στο Νηπιαγωγείο: Παράδειγμα Εφαρμογής τους σε Διδακτικό Σενάριο. 4ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

Θεοδωρακάκου, Μ. (2015) «Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένα σκουπιδάκι...» Διδακτικό σενάριο με θέμα τη δημιουργία ψηφιακού βιβλίου από νήπια. 4ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

Γεωργούτσου, Μ., Κόμης, Β. (2014). Οι έννοιες του προγράμματος, του αρχείου και της αρχειοθέτησης στην προσχολική ηλικία μέσα από τη σχεδίαση και την εφαρμογή ενός εκπαιδευτικού σεναρίου. 7ο Πανελλήνιο Συνέδριο Διδακτικής της Πληροφορικής

Γεωργούτσου, Μ., Παναγιωτάκη, Μ.Α., Κόμης, Β. (2013). Εκπαιδευτικό σενάριο για την επεξεργασία κειμένου στην προσχολική ηλικία: Μία μελέτη περίπτωσης. 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική

Διαδικασία»

Μάνεση, Σ. (2013). Εκπαιδευτικό Σενάριο για το Νηπιαγωγείο: Διαθεματικές Δραστηριότητες και Παιχνίδια για το Πάσχα με έμφαση στην Εφαρμογή των Νέων Τεχνολογιών. 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

Μισιρλή, Α., Κόμης, Β. (2011). Μελέτη της υλοποίησης εκπαιδευτικού σεναρίου με ΤΠΕ στην προσχολική εκπαίδευση. 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο: "Ένταξη και χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία"

Συναφείς δικτυακοί τόποι (ενδεικτικοί)

<http://aesop.iep.edu.gr/>

<http://aesop.iep.edu.gr/senaria>

<http://b-epipedo2.cti.gr/el-GR/>

<http://www.e-yliko.sch.gr>

<http://photodentro.edu.gr/ugc/>

http://dide.mag.sch.gr/plinet/site/dimotiko_new.pdf

http://www.pi-schools.gr/content/index.php?lesson_id=300&ep=367

http://www.pi-schools.gr/preschool_education/odigos/nipi.pdf

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 601 Θεωρίες μουσικής και κινητικής αγωγής

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	601	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Θεωρίες μουσικής και κινητικής αγωγής	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	α	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5

Φροντιστήρια 1 0

Εργασία με ομάδες

Εργαστήρια

Σεμινάρια

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού Υπόβαθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνικά
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD400/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχο του μαθήματος αποτελεί η εξοικείωση με τις θεωρίες της μουσικής και κινητικής αγωγής οι οποίες, υποστηρίζουν την από κοινού διδασκαλία μουσικής και κίνησης και τη σύνδεση αυτών με τα ρυθμικά στοιχεία του λόγου. Παρουσιάζονται οι βασικές προσεγγίσεις της μουσικοκινητικής αγωγής (Μ.Κ.Α.): η ρίζες τους, οι βασικές αρχές τους και οι δυνατότητες αξιοποίησής τους στο πλαίσιο της αισθητικής αγωγής με εστίαση στην προσχολική ηλικία. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην κατανόηση βασικών μουσικών εννοιών, στη σχέση τους με την κίνηση και το λόγο ως ρυθμικό φαινόμενο, στον τρόπο επιλογής κατάλληλου υλικού και εκπαιδευτικών μέσων και στην αξιοποίησή τους στη μουσική και κινητική παιδαγωγική. Εξετάζεται, επίσης, το παιδαγωγικό πλαίσιο της σύγχρονης Μ.Κ.Α. και ο ρόλος του εκπαιδευτικού. Παράλληλα, γίνεται αναφορά στα στάδια μουσικής ανάπτυξης των παιδιών και τη συσχέτιση αυτών με τη γενικότερη ανάπτυξή τους.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) Γνώσεων

- Να γνωρίζει τις αρχές, αξίες και την ιστορική εξέλιξη των κυριότερων μουσικοκινητικών θεωρήσεων.
- Να κατανοεί τις βασικές μουσικές έννοιες οι οποίες σχετίζονται με το ρυθμό, τις φυσικές ιδιότητες του ήχου και τη μουσική μορφολογία.
- Να γνωρίζει ερευνητικά δεδομένα και θεωρητικές ερμηνείες για τις σχέσεις της μουσικής, του λόγου και της κίνησης και την αξιοποίησή τους στη διδακτική της μουσικής και της κίνησης
- Να κατανοεί τις συνθήκες επιτέλεσης ης μουσικής και της κίνησης σε διαφορετικά πλαίσια
- Να γνωρίζει τα στάδια από τα οποία περνά η μουσική και η κινητική ανάπτυξη

- Να αναγνωρίζει το ρόλο της μουσικής και της κίνησης στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού

β) Δεξιότητων

- Να συνδυάζει τις φυσικές ιδιότητες του ήχου, τις μουσικές και ρυθμικές παραμέτρους με τις παραμέτρους και τις ποιότητες της κίνησης
- Να επεξεργάζεται ρυθμικά στοιχεία του λόγου και να τα συνδυάζει με τη μουσική και την κίνηση
- Να επιλέγει κατάλληλο υλικό για μια μουσικοκινητική διδασκαλία στο πλαίσιο της προσχολικής αγωγής
- Να κατανοεί τη διαφορετικότητα και την εκφραστική μοναδικότητα κάθε παιδιού
- Να μπορεί να επεξεργαστεί μουσικοκινητικά ένα παιδικό τραγούδι ή μια μικρή ιστορία
- Να έχει επίγνωση των μουσικών προτιμήσεών του και να επεξεργάζεται κριτικά το διαθέσιμο μουσικό υλικό

γ) Ικανοτήτων

- Να κατανοεί το παιδί ως μία γνωστική συναισθηματική και ψυχοκινητική ενότητα
- Να αναγνωρίζει τη σημασία της καλλιέργειας των εκφραστικών και δημιουργικών ικανοτήτων στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού και στη λειτουργικότητά του
- Να αναγνωρίζει τη σημασία των εκφραστικών και δημιουργικών ικανοτήτων των εκπαιδευτικών στην προσωπική και επαγγελματική τους ανάπτυξη
- Να μπορεί να αναγνωρίζει τις προαπαιτούμενες συνθήκες για μια διδασκαλία με έμφαση στην έκφραση και τη δημιουργικότητα
- Να αποδέχεται και να αξιοποιεί τη διαφορετικότητα

Γενικές Ικανότητες

- Αυτόνομη εργασία σε ποικίλα εκπαιδευτικά πλαίσια
- Σεβασμός και αξιοποίηση της διαφορετικότητας
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Σεβασμός και προστασία της προσωπικής έκφρασης
- Ανάπτυξη στρατηγικών για τη διασφάλιση επιτρεπτικού κλίματος για την εκδήλωση εκφραστικότητας και δημιουργικότητας.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Αναφορά στις μουσικοκινητικές προσεγγίσεις

Dalcroze

Kodály

Orff

Suzuki

Μουσική και μουσικές παράμετροι

Έννοια της μουσικής
Φυσικές ιδιότητες του ήχου
Μελωδία
Μουσική μορφολογία
Το σώμα ως κρουστό όργανο
Οργανογνωσία: μικρά κρουστά
Στάδια μουσικής ανάπτυξης
Η μουσική ως μητρική γλώσσα
Ρυθμός
Έννοια του ρυθμού
Έννοια του μέτρου
Ρυθμικές αξίες
Ρυθμική αγωγή
Στάδια ρυθμικής ανάπτυξης
Λόγος
Προσωδιακά στοιχεία του λόγου
Ρυθμός και λόγος
Ρυθμός και μέτρο
Ρυθμός και κίνηση
Κίνηση
Κινητικές ικανότητες
Πλευρίωση, αμφιπλευρικότητα
Στάδια κινητικής ανάπτυξης
Κιναίσθηση
Βασικές μορφές μετακίνησης και ρυθμικές αξίες
Λόγος -κίνηση- ρυθμός
Παιδικό τραγούδι
Φωνή
Αναπνοή και χόρδισμα φωνής
Κριτήρια επιλογής
Διδακτική παιδικού τραγουδιού

Ενορχήστρωση
 Ηχοτοπία και ηχοιστορίες
 Παρατήρηση και νοηματοδότηση του ηχητικού περιβάλλοντος
 Ηχητικές αναμνήσεις
 Δημιουργία ηχοτοπίου με κρουστά σώματος και φωνή
 Δημιουργία ηχοτοπίου με ηχηρά αντικείμενα και μικρά κρουστά όργανα
 Επιτέλεση της μουσικής
 Άτυπες μορφές μουσικής μάθησης
 Η μουσική και ο χορός ως κοινωνικό φαινόμενο σε ποικίλα πλαίσια και λειτουργίες

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, παρουσίαση διαφανειών σε power point, προβολή βίντεο, επεξεργασία ηχογράφησης, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	50
	Συλλογή μελέτη και ανάλυση μουσικού υλικού	24
	Αυτοτελής μελέτη	25
	Σύνολο Μαθήματος	(125)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική: 1. Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα οποία περιλαμβάνει: -Ερωτήσεις σωστού λάθους -Ερωτήσεις ανάπτυξης 2. Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης α) φοιτητών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις (σύμφωνα με τα ισχύοντα στο ΕΚΠΑ):	

-Προφορική εξέταση στην ελληνική γλώσσα με
ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης
β) φοιτητών Erasmus με την εκπόνηση εργασίας στην
αγγλική γλώσσα

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

- Ανδρούτσος, Π. (2004). Μέθοδοι Διδασκαλίας της Μουσικής: Παρουσίαση και Κριτική Θεώρηση των μεθόδων Orff & Dalcroze. Αθήνα: Edition Orpheus.
- Green, L. (2014). Άκουσε και παίξε! Πώς να απελευθερώσετε την ακουστική αντίληψη των μαθητών σας και τις δεξιότητες τους στον αυτοσχεδιασμό και στην εκτέλεση (Μτφρ. & Επιμ. Ζ. Διονυσίου & Μ. Κοκκίδου). Αθήνα: Fagotto Books.
- Καραδήμου-Λιάτσου, Π. (2003) Η μουσικοπαιδαγωγική τον 20ό αιώνα. Οι σημαντικότερες προσεγγίσεις για την προσχολική ηλικία. Αθήνα: Edition Orpheus.
- Κεφάλου – Χορς, Ε. (2001) Ρυθμική. Το χρονικό της ρυθμικής. Σύστημα και μέθοδος διδασκαλίας. Αθήνα: Edition Orpheus.
- Machlis, J. Forney, K. (1996) Η απόλαυση της μουσικής. Αθήνα: Fagotto.
- Σμωλ, Κ. (1983) Μουσική, Κοινωνία, Εκπαίδευση. Αθήνα: Νεφέλη.
- Τσαφταρίδης, Ν. (1997) Μουσική - Κίνηση - Λόγος. Η Στοιχειοδομική Μουσική στο Παιδαγωγικό Έργο Orff. Αθήνα: Νήσος.
- Zimmer, R. (2007) Εγχειρίδιο Ψυχοκινητικής: θεωρία και Πράξη της ψυχοκινητικής Παρέμβασης, επιμ., Α. Καμπάς, μτφρ. Ι. Θεοδώρου, Π. Ξανθή. Αθήνα: Αθλότυπο.

Άρθρα:

- Αγαλιανού, Ο., & Τσαφταρίδης, Ν. (2016). Άτυπες μορφές γνώσης και μάθησης στη Μουσικοπαιδαγωγική Θεώρηση του C. Orff. Στο Μ. Κοκκίδου & Ζ. Διονυσίου (Επιμ.), Μουσικός Γραμματισμός: Τυπικές και Άτυπες Μορφές Μουσικής Διδασκαλίας-Μάθησης (Πρακτικά 7^{ου} Συνεδρίου της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση) Θεσσαλονίκη: Ε.Ε.Μ.Ε. σ 87-95.
- Κανελλόπουλος, Π. (2013). Αναζητώντας τον ρόλο του Μουσικού Αυτοσχεδιασμού στη Μουσική Εκπαίδευση: Οι παιδαγωγικές δυνατότητες της καλλιέργειας της (μουσικής) ελευθερίας. Μουσικοπαιδαγωγικά, 11, 5-43.
- Regner, H. (2006). About the openness, simplicity and strength of Orff-Schulwerk. Orff-Schulwerk Informationen, 75, 14-19.
- Wright, R., & Kanellopoulos, P. (2010). Informal music learning, improvisation and teacher education. British Journal of Music Education, 27, Special Issue 1, 71-87.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Μουσικοπαιδαγωγικά: Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση

<https://www.eeme.gr/publications/musical-pedagogics.html>

International Journal of Music Education: Sage journals

<https://journals.sagepub.com/home/ijm>

Music Education Research: Taylor and Francis

<https://www.tandfonline.com/loi/cmue20>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 602 Αυτοσχέδιες κατασκευές μουσικών οργάνων

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	602	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	3 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Αυτοσχέδιες κατασκευές μουσικών οργάνων»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήρια	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD147/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχος του μαθήματος είναι ο/η φοιτητής/τρια να εισαχθεί στην ιδέα της κατασκευής μουσικών οργάνων με απλά και ανακυκλώσιμα υλικά ως ένα παιδαγωγικό εργαλείο της Μουσικής Αγωγής αλλά και της διαθεματικής διδακτικής πρακτικής.

Το μάθημα «Αυτοσχέδιες κατασκευές μουσικών οργάνων» είναι διαρθρωμένο σε δυο αλληλοσυμπληρούμενες ενότητες στο πλαίσιο της μουσικής παιδαγωγικής.

Ενότητα I

Διαλέξεις σχετικά με το θεωρητικό υπόβαθρο των μουσικών οργάνων, τα ιστορικά στοιχεία της παιδαγωγικής της κατασκευής μικρών αυτοσχέδιων μουσικών οργάνων από διάφορους πολιτισμούς καθώς και ιστορικά στοιχεία από την χρήση της κατασκευής στην τυπική εκπαίδευση από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα μέχρι σήμερα.

Τα μαθήματα εμπλουτίζονται με ηχητικά παραδείγματα καθώς και τη χρήση διαδικτυακών πληροφοριών ήχου και εικόνας.

Ενότητα II

Εργαστηριακής μορφής διαδικασία η οποία περιλαμβάνει την κατασκευή μικρών αυτοσχέδιων μουσικών οργάνων από διάφορους πολιτισμούς καθώς και τη χρήση τους για την παραγωγή ήχου. Για την κατασκευή των οργάνων χρησιμοποιούνται φυσικά υλικά ή ανακυκλώσιμα όπως κουτιά από αναψυκτικά, πλαστικά ποτήρια, χάνδρες, κομμάτια από ξύλο, φύλλα, όστρακα, καλάμια κτλ.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τα βασικά συστήματα ταξινόμησης των μουσικών οργάνων,
- να γνωρίζει έννοιες και ορισμούς που αφορούν τα μουσικά όργανα αλλά και την παιδαγωγική τους χρήση
- να γνωρίζει βασικά ιστορικά στοιχεία των μουσικών οργάνων
- να γνωρίζει και να κατανοεί τους λόγους για τους οποίους χρησιμοποιούνται τα μουσικά όργανα στην εκπαιδευτική διαδικασία καθώς και τους τρόπους αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου,
- να γνωρίζει και να κατανοεί τις σύγχρονες προσεγγίσεις της μουσικής παιδαγωγικής στην εκπαιδευτική διαδικασία

β) δεξιοτήτων

- Να κατασκευάζει και να επισκευάζει μια μεγάλη γκάμα μουσικών οργάνων τα οποία αποτελούν το βασικό οργανολόγιο (instrumentarium) του σχολείου,
- να διαθέτει τη βασική χειριστική δεξιότητα αυτών των μουσικών οργάνων,
- να αναγνωρίζει τις κατασκευαστικές δυνατότητες των παιδιών και να τα εισάγει σε συγκεκριμένες κατασκευές,
- να χρησιμοποιεί τα κατάλληλα μουσικά όργανα στην εκπαιδευτική διαδικασία

γ) ικανοτήτων

- να μπορεί να επιλέγει την κατάλληλη κάθε φορά χρήση των μουσικών οργάνων εμπλουτίζοντας τη διδασκαλία και να οδηγεί τα παιδιά στο επιθυμητό αποτέλεσμα
- να αντιλαμβάνεται τον ρόλο της μουσικής και ρυθμικής αγωγής ως εκπαιδευτικό εργαλείο,
- να χρησιμοποιεί την κατασκευή σε διαθεματικές προσεγγίσεις

- να μελετά κριτικά την εκπαιδευτική νομοθεσία,

Γενικές Ικανότητες

- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Οι στόχοι και το αντικείμενο της κατασκευής μουσικών οργάνων στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Παιδαγωγική Οπτική της κατασκευής των μουσικών οργάνων

Ορισμοί και έννοιες των μουσικών οργάνων

Συστήματα ταξινόμησης

Ανακυκλώσιμα υλικά και απλά εργαλεία

Κατασκευή μικρών αυτοσχέδιων μουσικών οργάνων

Παραγωγή ήχου και χρήση των κατασκευασμένων μουσικών οργάνων

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο, ενίσχυση κριτικών συζητήσεων,
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού,
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

διαλέξεις 26

Μελέτη και κατασκευή (Εργαστηριακή Άσκηση) 52

Καλλιτεχνική/παιδαγωγική δημιουργία 47

Σύνολο Μαθήματος 125

(25 ώρες φόρτου εργασίας)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

ανά πιστωτική μονάδα)

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική,

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική
δοκιμασία

1. Εργαστηριακή εργασία (παρουσίαση της συλλογής
κατασκευασμένων των μουσικών οργάνων) .

2. Βασικά στοιχεία οργανοπαιξίας

3. προφορικές ερωτήσεις σύντομης απάντησης

Κριτήρια αξιολόγησης

[http://eclass.uoa.gr/modules/course_description/
index.php?course=ECD147](http://eclass.uoa.gr/modules/course_description/index.php?course=ECD147)

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Σαρρής, Δ. (2010). *Γνωριμία με τα λαϊκά κρουστά*. Αθήνα: Fagotto

Σαρρής, Δ. (2011). *Ανακυκλωμένη μουσική*. Αθήνα: Fagotto

Τσαφταρίδης, Ν. (1996). *Αυτοσχέδια μουσικά όργανα- Κατασκευές*. Αθήνα: edition Orpheus

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Experimental Musical Instruments. <http://windworld.com>

Journal of the American Musical Instruments Society.

<http://amis.org/publications/journal/index.html>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 605 «Κατασκευές μουσικών οργάνων και μουσικά ιδιώματα Ι»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	605	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Κατασκευές μουσικών οργάνων και μουσικά ιδιώματα Ι»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ	

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ
Σεμινάριο και Εργαστήριο	2	5
Φροντιστήρια	1	0

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου (ή ειδικότητας)
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	«Αυτοσχέδιες κατασκευές μουσικών οργάνων»
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD149/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχος του μαθήματος είναι ο/η φοιτητής/τρια να εμβαθύνει στην ιδέα της κατασκευής μουσικών οργάνων ως ένα εναλλακτικό εργαλείο της Μουσικής Αγωγής και να κατανοήσει τον πολιτισμικό ρόλο των μουσικών οργάνων στη διαμόρφωση της μουσικής.

Το μάθημα «Κατασκευές μουσικών οργάνων και μουσικά ιδιώματα I» είναι διαρθρωμένο σε δυο αλληλοσυμπληρούμενες ενότητες στο πλαίσιο της μουσικής παιδαγωγικής.

Ενότητα I

Σεμιναριακής μορφής εισηγήσεις και συζητήσεις σε σχέση με τον τρόπο που τα μουσικά όργανα διαμορφώνουν ή και καθορίζουν μουσικά ιδιώματα γενικά καθώς και ειδική αναφορά στην παραδοσιακή μουσική η οποία χρησιμοποιεί τα τηγανόσχημα μεμβρανόφωνα μουσικά όργανα μονής μεμβράνης (single-headed frame drums). Τα μαθήματα εμπλουτίζονται με ηχητικά παραδείγματα καθώς και τη χρήση διαδικτυακών πληροφοριών ήχου και εικόνας.

Ενότητα II

Εργαστηριακής μορφής διαδικασία η οποία περιλαμβάνει την κατασκευή ενός τηγανόσχημου μεμβρανόφωνου μουσικού οργάνου μονής μεμβράνης (single-headed frame drums) συνηθέστερα μεσογειακού bendir ή ιρλανδέζικου bodhran. Για την κατασκευή του οργάνου χρησιμοποιούνται φυσικά υλικά όπως ξύλο, δέρμα και οικολογικά χρώματα.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τα είδη των μεμβρανόφωνων μουσικών οργάνων,
- να γνωρίζει τους τρόπους που αυτά καθορίζουν ή διαμορφώνουν τα διάφορα μουσικά ιδιώματα ,
- να γνωρίζει βασικά ιστορικά στοιχεία των μεμβρανόφωνων μουσικών οργάνων
- να γνωρίζει και να κατανοεί τους λόγους για τους οποίους χρησιμοποιούνται τα μεμβρανόφωνα μουσικά όργανα στην εκπαιδευτική διαδικασία καθώς και τους τρόπους αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου,
- να γνωρίζει και να κατανοεί τις σύγχρονες προσεγγίσεις της μουσικής παιδαγωγικής στην εκπαιδευτική διαδικασία

β) δεξιοτήτων

- Να κατασκευάζει και να επισκευάζει ένα μεμβρανόφωνο τηγανόσχημο μουσικό όργανο,
- να διαθέτει τη βασική χειριστική δεξιότητα των μεμβρανόφωνων τηγανόσχημων μουσικών οργάνων,
- να αναγνωρίζει τις κατασκευαστικές δυνατότητες των παιδιών και να τα εισάγει σε συγκεκριμένες κατασκευές,
- να χρησιμοποιεί κατάλληλα μουσικά ιδιώματα στην εκπαιδευτική διαδικασία

γ) ικανοτήτων

- να μπορεί να επιλέγει την κατάλληλη κάθε φορά χρήση των μεμβρανόφωνων μουσικών οργάνων εμπλουτίζοντας τη διδασκαλία και να οδηγεί τα παιδιά στο επιθυμητό αποτέλεσμα
- να αντιλαμβάνεται τον ρόλο της μουσικής και ρυθμικής αγωγής ως εκπαιδευτικό εργαλείο,
- να μελετά κριτικά την εκπαιδευτική νομοθεσία,

Γενικές Ικανότητες

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Αυτόνομη εργασία

Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Οι στόχοι και το αντικείμενο της κατασκευής μουσικών οργάνων.

Ο ρόλος των μουσικών οργάνων στην διαμόρφωση των μουσικών ιδιωμάτων.

Τα είδη των μεμβρανόφωνων μουσικών οργάνων.

Τα τηγανόσχημα μεμβρανόφωνα και τα βασικά είδη μουσικής στα οποία τα συναντάμε.

Υλικά και εργαλεία για την κατασκευή του Bendir, στοιχεία αξιολόγησης μαθήματος - οργάνου.

Κατασκευή μεμβρανόφωνου τηγανόσχημου μουσικού οργάνου

Βασικές τεχνικές οργανοπαιξίας.

Ακροάσεις – Παίξιμο παιδαγωγική χρήση του μουσικού οργάνου.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο, ενίσχυση κριτικών συζητήσεων και ακροάσεων,	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμιναριακού τύπου διαλέξεις	20
	Μελέτη και κατασκευή (Εργαστηριακή Άσκηση)	60
	Καλλιτεχνική/παιδαγωγική δημιουργία	45
	Σύνολο Μαθήματος	125
	(25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική, Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική δοκιμασία 1. Δημόσια Παρουσίαση/έκθεση των κατασκευασμένων μουσικών οργάνων. 2. Καλλιτεχνική/παιδαγωγική δημιουργία – ερμηνεία 3. προφορικές ερωτήσεις σύντομης απάντησης http://eclass.uoa.gr/modules/course_description/?course=ECD149	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Τσαφταρίδης, Ν. (1996). *Αυτοσχέδια μουσικά όργανα- Κατασκευές*. Αθήνα: edition Orpheus.

Waring, D. (2006) *Making Drums*. N.York: Sterling/Tamos.

Τσαφταρίδης, Ν. (2003). *Ακούγοντας μουσική. Μια προσέγγιση μέσα από τον κόσμο των μεμβρανόφωνων*. Αθήνα: Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ).
<http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/1164>

Τσαφταρίδης, Ν. (2012). *Κατασκευή μουσικών οργάνων. Μπεντίρ και νταούλι*. Αθήνα: ΚΕΘΕΑ - ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ [http://www.kethea-
paremvasi.gr/datafiles/file/Mousika%20Organa%20book.pdf](http://www.kethea-paremvasi.gr/datafiles/file/Mousika%20Organa%20book.pdf)

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Experimental Musical Instruments. <http://windworld.com>

Journal of the American Musical Instruments Society.

<http://amis.org/publications/journal/index.html>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 606 «Κρουστά μουσικά όργανα και ηχογόνες πηγές. Μια παιδαγωγική προσέγγιση της μουσικής»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	606	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	7 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Κρουστά μουσικά όργανα και ηχογόνες πηγές. Μια παιδαγωγική προσέγγιση της μουσικής»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Εργαστήριο	2	5	
Φροντιστήρια	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου (ή ειδικότητας)		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ	«Κατασκευές μουσικών οργάνων και μουσικά ιδιώματα		

ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	I»
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD150/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχος του μαθήματος είναι η σε βάθος εξερεύνηση των δυνατοτήτων των κρουστών μουσικών οργάνων, τα οποία έχουν κατασκευαστεί σε προηγούμενα μαθήματα, αλλά και του ήχου που μπορούν να παράγουν διάφορα αντικείμενα. Ρυθμοί από την ελληνική παραδοσιακή μουσική αλλά και από διάφορους εξωευρωπαϊκούς μουσικούς πολιτισμούς θα μελετηθούν και θα αποτελέσουν τα παραδείγματα για τις δικές μας μουσικές κατασκευές. Παράλληλα αναπτύσσεται η δεξιότητα στη χρήση των κρουστών οργάνων μέσω ασκήσεων δεξιοτεχνίας που θα συνδυάζουν το παίξιμο, τη ρυθμική απαγγελία και τη σημειογραφία. Οι μουσικοί και εκπαιδευτικοί ορίζοντες των φοιτητών/τριών θα διευρύνονται με την επίσκεψη ειδικών δασκάλων, συνθετών και ερμηνευτών κρουστών.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τις δυνατότητες στις τεχνικές παιξίματος και δεξιοτεχνίας μιας μεγάλης ποικιλίας ιδιόφωνων και μεμβρανόφωνων μουσικών οργάνων,
- να γνωρίζει βασικές ενορχηστρωτικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται στα ιδιόφωνα και μεμβρανόφωνα μουσικά όργανα
- να γνωρίζει να παίζει μια σειρά από ελληνικούς και εξωευρωπαϊκούς ρυθμούς
- να γνωρίζει βασικές τεχνικές σύνθεσης και αυτοσχεδιασμού
- να γνωρίζει τους τρόπους αξιολόγησης τόσο της διαδικασίας όσο και του τελικού προϊόντος με κριτήρια εκπαιδευτικά και αισθητικά,
- να γνωρίζει και να κατανοεί τις σύγχρονες προσεγγίσεις της μουσικής παιδαγωγικής στην εκπαιδευτική διαδικασία

β) δεξιοτήτων

- να διαθέτει την βασική μουσική δεξιότητα ερμηνείας των μουσικών οργάνων που κατασκεύασε,
- να αναγνωρίζει τα στοιχεία ενορχήστρωσης συνθέσεων με κρουστά μουσικά όργανα
- να αναγνωρίζει και να καλλιεργεί τις ρυθμικές δυνατότητες των παιδιών,
- να ενορχηστρώνει, συνθέτει και να αυτοσχεδιάζει με μεγάλη ποικιλία μουσικών οργάνων
- να χρησιμοποιεί κατάλληλα τα στοιχεία ενορχήστρωσης, σύνθεσης και

- αυτοσχεδιασμού στην εκπαιδευτική διαδικασία,
- να χρησιμοποιεί με παιδαγωγική αλλά και αισθητική προσέγγιση το ομαδικό παίξιμο στην τάξη.

γ) ικανοτήτων

- να μπορεί να επιλέγει τις κατάλληλες κάθε φορά ενορχηστρωτικές παρεμβάσεις στις ομαδικές συνθέσεις και αυτοσχεδιασμούς των παιδιών εμπλουτίζοντας τη διδασκαλία και να οδηγεί τα παιδιά στο επιθυμητό αποτέλεσμα
- να αντιλαμβάνεται τον βιωματικό χαρακτήρα της σύνθεσης και του αυτοσχεδιασμού στη μουσική και στη μουσική αγωγή ως εκπαιδευτικό εργαλείο,
- να αντιλαμβάνεται το ρόλο της σύνθεσης σε διαθεματικές προσεγγίσεις
- να μελετά κριτικά την εκπαιδευτική νομοθεσία.

Γενικές Ικανότητες

- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Οι στόχοι και το αντικείμενο του μαθήματος «Κρουστά μουσικά όργανα και ηχογόνες πηγές. Μια παιδαγωγική προσέγγιση της μουσικής».

Βασικές τεχνικές ενορχήστρωσης ιδιόφωνων και μεμβρανόφωνων μουσικών οργάνων

Ηχητικά αντικείμενα και ηχογόνες πηγές.

Ομαδικές συνθέσεις (ensemble).

Ατομικός και ομαδικός αυτοσχεδιασμός.

Αξιολόγηση της διαδικασίας και του αποτελέσματος με κριτήρια εκπαιδευτικά και αισθητικής.

Ακροάσεις συνθέσεων από το διεθνές και ελληνικό ρεπερτόριο.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Πρόσωπο με πρόσωπο, ενίσχυση κριτικών συζητήσεων και ακροάσεων,

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμινάριο	20
	Μελέτη και Εργαστηριακή Άσκηση	60
	Καλλιτεχνική/παιδαγωγική δημιουργία	45
	Σύνολο Μαθήματος	125
	(25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική, με δυνατότητα μη λεκτικής επικοινωνίας</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι προφορική συμπερασματική δοκιμασία</p> <p>1. Καλλιτεχνική/παιδαγωγική δημιουργία – ερμηνεία</p> <p>2. προφορικές ερωτήσεις σύντομης απάντησης</p> <p>http://eclass.uoa.gr/modules/course_description/?course=ECD150</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Howard, J. (2004). *Μαθήματα σύνθεσης*. Αθήνα: Τσιμπίδης Αθανάσιος του Ιωάννη

Κανελλόπουλος, Π. Τσαφταρίδης, Ν. (επιμ.) (2010). *Τέχνη στην εκπαίδευση – εκπαίδευση στην τέχνη*. Αθήνα: Νήσος.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Ethnomusicology Forum <http://www.bfe.org.uk/ethnomusicology-forum>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 619 Εισαγωγή στη μουσικοκινητική αγωγή Orff

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	619	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Εισαγωγή στη μουσικοκινητική αγωγή Orff	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Β' εξάμηνο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	1	2
Φροντιστήρια		
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια	2	3
Σεμινάρια		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Θεωρίες μουσικής και κινητικής αγωγής (601)	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD277/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η μουσικοκινητική αγωγή (Μ.Κ.Α.) Orff είναι μια από τις ευρύτερα διαδεδομένες μουσικοπαιδαγωγικές προσεγγίσεις η οποία αναπτύχθηκε από τον Carl Orff και την Gunild Keetman. Βασίζεται σε τρεις αλληλεπιδρώντες πυλώνες, την τέχνη, την εκπαίδευση και τον ουμανισμό και αντιμετωπίζει το λόγο, τη μουσική και την κίνηση ως ενιαίο τρίπτυχο. Το μάθημα στοχεύει να φέρει τους φοιτητές σε επαφή με τις αρχές, τις αξίες και τις βασικές τεχνικές της Μ.Κ.Α. Orff ώστε να μπορούν να επεξεργάζονται

πολυεπίπεδα λεκτικό, μουσικό και κινητικό υλικό το οποίο επιθυμούν να εντάξουν στη διδασκαλία τους. Η μέθοδο της M.K.A. Orff επιτρέπει σε κάθε άτομο που μιλά στοιχειωδώς τη μητρική του γλώσσα και έχει κατακτήσει τις βασικές μορφές μετακίνησης να μετέχει ενεργά στην εμπειρία της μουσικής σύνθεσης και εκτέλεσης, στον μουσικό και κινητικό αυτοσχεδιασμό και τη χορευτική επιτέλεση. Κύριες επιδιώξεις της M.K.A. Orff είναι η ανάπτυξη της εκφραστικότητας, της δημιουργικότητας και των συνεργατικών δεξιοτήτων. Η M.K.A. Orff προτείνει την πολυεπίπεδη επεξεργασία ενός στοιχειακού υλικού και εστιάζει στη δημιουργία ενός ανάλογου τρόπου σκέψης. Το μάθημα συνδυάζει την πράξη με τη θεωρία μέσα σε βιωματικές δραστηριότητες οι οποίες βασίζονται στην πρακτική συμμετοχή των φοιτητών και στον αναστοχασμό τους πάνω σε αυτή.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) Γνώσεων

- Να γνωρίζει τις αρχές, τις αξίες και τα μέσα της M.K.A. Orff
- Να έχει κατανοήσει την έννοια της στοιχειακής μουσικής
- Να κατανοεί τις ρυθμικές σχέσεις ανάμεσα στα προσωδιακά στοιχεία του λόγου, της μουσικής και της κίνησης
- Να γνωρίζει συγκεκριμένες μουσικές έννοιες: πεντατονικές κλίμακες, ισοκράτης, bordun, βασικές μουσικές φόρμες, βασικούς ρυθμούς και ρυθμικά σχήματα
- Να κατανοεί την έννοια του καθοδηγούμενου αυτοσχεδιασμού
- Να γνωρίζει τα μουσικά όργανα της ορχήστρας Orff: μουσικολογικά χαρακτηριστικά
- Να γνωρίζει βασικές αρχές σύνθεσης, εναρμόνισης και ενορχήστρωσης, σύμφωνα με τη συγκεκριμένη προσέγγιση
- Να κατανοεί τεχνικές ενεργητικής ακρόασης
- Να γνωρίζει συγκεκριμένο μουσικό ρεπερτόριο

β) Δεξιοτήτων

- Να μπορεί να αναλύει τη μουσικό, λεκτικό ή κινητικό υλικό και να διακρίνει τα δομικά του στοιχεία
- Να μπορεί να δημιουργήσει ατομικά ή ομαδικά μια μουσικοκινητική σύνθεση
- Να μπορούν να χειριστούν με τεχνική επάρκεια μικρά μουσικά κρουστά της ορχήστρας Orff
- Να μπορεί να επιλέξει μουσικό, λεκτικό και κινητικό υλικό με βάση συγκεκριμένα κριτήρια
- Να μπορεί να καθοδηγήσει μουσικοκινητικό αυτοσχεδιασμό και να ανατροφοδοτήσει τη μουσικοκινητική δημιουργία

γ) Ικανοτήτων

- Να κατανοεί την καλλιτεχνική, εκφραστική και δημιουργική διάσταση των παιδιών
- Να μπορεί να λειτουργεί ως ισότιμο μέλος μιας ομάδας
- Να δημιουργεί ατμόσφαιρα η οποία επιτρέπει την εξερεύνηση, την ατομική και ομαδική δημιουργία
- Να δημιουργεί δίκτυα σχέσεων και να ενισχύει την ανταλλαγή και τις ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες

- Να μπορεί, ατομικά ή ομαδοσυνεργατικά, να δημιουργεί ολοκληρωμένων μουσικοκινητικών συνθέσεων και να τις παρουσιάζει σε κοινό
- Να μπορεί να οδηγεί και να ακολουθεί

Γενικές Ικανότητες

- Αυτόνομη εργασία
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Δημιουργία δικτύων
- Σεβασμός και προστασία της προσωπικής έκφρασης
- Σεβασμός και αξιοποίηση της διαφορετικότητας

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Μουσικοκινητική αγωγή Orff: 100 χρόνια συνεχούς διεργασίας

Ιστορική ανασκόπηση

Η μετάβαση από τον 20πο στον 21ο αιώνα

Βασικές αρχές, αξίες και μέσα

Έρευνα και εφαρμογές σε ποικίλα πλαίσια

Ρυθμός και κίνηση

Ρυθμικές αξίες και βασικές μορφές μετακίνησης

Body music

Ρυθμικός και κινητικός καθοδηγούμενος αυτοσχεδιασμός

Λόγος και κίνηση

Ο λόγος ως παρτιτούρα της κίνησης: α) με βάση το νοηματικό περιεχόμενο, β) με βάση τα προσωδιακά στοιχεία του λόγου, γ) η αξιοποίηση της ρίμας στο μουσικοκινητικό παιχνίδι και δ) η αξιοποίηση του λόγου χωρίς νόημα

Μουσικοκινητικές συνθέσεις με βάση το λόγο

Μουσική και κίνηση

Ενεργητική ακρόαση

Κινητική αντίδραση στον ήχο

Μουσική συνοδεία κίνησης

Σχέσεις μουσικής μορφολογίας και κινητικής δομής

Οργανογνωσία

Γνωριμία με τα μικρά κρουστά της ορχήστρας Orff: μουσικολογικά χαρακτηριστικά, κατηγοριοποίηση, τεχνική παιξίματος, αξιοποίηση στο ατομικό και ομαδικό μουσικό παιχνίδι, αυτοσχεδιασμός

Παιδικά τραγούδια

Τεχνικές ανάλυσης, ενορχήστρωσης, διδασκαλίας
 Χόρδισμα φωνής
 Παιχνιδοτράγουδα από την Ελλάδα και άλλες χώρες
 Βασικό μουσικό ρεπερτόριο
 Ο κανόνας ως πρώτη πολυφωνία
 Γραφική παρτιτούρα
 Γραφική απεικόνιση του ήχου και της μουσικής
 Σύνδεση με τις εικαστικές τέχνες
 Μουσικοκινητικές συνθέσεις
 Τεχνικές καθοδηγούμενου μουσικοκινητικού αυτοσχεδιασμού
 Δημιουργία μουσικοκινητικής σύνθεσης
 Τεχνικές ανατροφοδότησης και αναστοχασμού

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο, εργαστηριακή/βιωματική εκπαίδευση, προετοιμασία παρουσιάσεων, δημόσια παρουσίαση, ανατροφοδότηση.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	Παρουσίαση διαφανειών Power Point, προβολή βίντεο, αξιοποίηση διαδικτύου, μαγνητοφώνηση και επεξεργασία δεδομένων με λογισμικά ήχου, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Εργαστήρια	50
	Πρακτική εξάσκηση	10
	Συλλογή και ανάλυση μουσικού, κινητικού και λεκτικού υλικού	10
	Εργασίες	10
	Μελέτη της βιβλιογραφίας	20
	Προετοιμασία μουσικοκινητικών συνθέσεων	25
	Σύνολο Μαθήματος	(125)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική. Η αξιολόγηση είναι διαμορφωτική (1-2) και τελική (3-4).

Τήρηση/συγγραφή προσωπικού ημερολογίου με καταγραφή των δραστηριοτήτων και αναστοχασμό πάνω σε αυτές 30%

Οι φοιτητές/τριες σε μία στήλη καταγράφουν όσες δραστηριότητες θυμούνται- με έμφαση σε αυτές που τους έκαναν εντύπωση- από το εργαστήριο και σε διπλανή στήλη αναφέρονται σε συναισθήματα, διαπιστώσεις, δυσκολίες και ιδέες οι οποίες τους γεννήθηκαν κατά τη συμμετοχή τους σε αυτές. Τα ημερολόγια παραδίδονται κάθε τέσσερα μαθήματα. Για να συμμετέχει ο/η φοιτητής/τρια στην τελική αξιολόγηση πρέπει να έχει καταθέσει όλα τα ημερολόγια

Ποιότητα συμμετοχής στα εργαστήρια και ανάπτυξη δεξιοτήτων (10%)

Αξιολογείται α) η πρόοδος στις μουσικές και κινητικές δεξιότητες: χειρισμός οργάνων, κίνηση, φωνή, β) η ανάπτυξη δεξιοτήτων έκφρασης και δημιουργίας και γ) ποιότητα προσφερόμενης ανατροφοδότησης ατομικών και ομαδικών μουσικοκινητικών συνθέσεων

Ομαδική μουσικοκινητική σύνθεση (30%)

Οι φοιτητές σε ομάδες των 4-5 ατόμων καλούνται να επιλέξουν ένα υλικό (τραγούδι, ποίημα, χορό κτλ) το οποίο θα αναπτύξουν πολυεπίπεδα προκειμένου να δομήσουν μια άρτια μουσικοκινητική σύνθεση την οποία θα ερμηνεύσουν οι ίδιοι. Η σύνθεση πρέπει να περιέχει χρήση κίνησης, φωνής και μουσικών οργάνων και να παρουσιαστεί σε παράσταση μεταξύ των φοιτητών του μαθήματος και ανοιχτή σε οποιονδήποτε επιθυμεί να την παρακολουθήσει. Οι κάθε ομάδα δίνει τίτλο στη σύνθεσή της και καταθέτει σύντομο κείμενο στο οποίο περιγράφεται η δομή της σύνθεσης, στοιχεία σχετικά με την προέλευση του υλικού το οποίο επεξεργάστηκαν.

Τελική γραπτή εξέταση (30%)

Οι φοιτητές καλούνται να απαντήσουν σε ρωτήσεις πολλαπλής επιλογής, να λύσουν μουσικοκινητικά θέματα και να απαντήσουν μια ερώτηση ανάπτυξης

Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης

Φοιτητές Erasmus ακολουθούν τον τρόπο αξιολόγησης των ελλήνων φοιτητών με τις εξής διαφοροποιήσεις:

Καταθέτουν ημερολόγια στην αγγλική γλώσσα

Ως έχει

Εντάσσονται σε ομάδα ελλήνων φοιτητών,
συνεργάζονται και αξιολογούνται μαζί με την ομάδα.
Παρέχεται η απαραίτητη διευκόλυνση από τη
διδάσκουσα αν της ζητηθεί

Προφορική εξέταση στα Αγγλικά με ερωτήσεις
αντίστοιχου περιεχομένου με τη γραπτή εξέταση.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Haselbach, B. (2018) Κείμενα θεωρίας και πράξης για το Orff-Schulwerk. Αθήνα: Ίδρυμα Μωραΐτη

Goodgin, D. (2002) Play, sing and dance. New York: Schott.

Orff, C. (1976). The Schulwerk. New York: Scott Music Corp.

Goodgin, D. (2002). Sound Ideas. Miami: Warner Bros Publications.

Hennessy, S (ed). (2013) Reflections on Orff-Schulwerk. London: Schott.

Orff, C. (1992) The Schulwerk-Its origin and aims. In D. Hall (Ed.), Orff – Schulwerk in Canada: A collection of articles and lectures from the early years (1954-1962) (pp. 29-37). Canada: Schott.

Steen, A. (1993) Exploring Orff: A teacher's Guide. New York: Schott.

Άρθρα:

Hartmann, W. (2002). Orff-Schulwerk – a Franchise System? Orff Schulwerk Orff-Schulwerk Informationen, 69, 13-17.

Haselbach, B. (1993). Orff-Schulwerk: Past, present and future. The Orff Echo, 25, 7-10, 28-30.

Salmon, S. (2012). MUSICA HUMANA– thoughts on humanistic aspects of Orff-Schulwerk. Orff-Schulwerk Informationen, 87, 13-19.

Sangiorgio, A. (2010). Orff-Schulwerk as anthropology of music. Orffinfo Orff-Schulwerk Egitim ve Danismanlik Merkezi Türkiye. 16, 6-21.

Sangiorgio, A. (2014). Orff-Schulwerk: Relationships between practice and theory. Orff-Schulwerk Heute, 91, 12-17.

Sangiorgio, A. (2018). Working with special populations: the potential of the Orff-Schulwerk approach. Orff-Schulwerk Heute, 99, 17-21

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Musicworks: Australian Council of Orff Schulwerk

<https://search.informit.com.au/browseJournalTitle;res=IELHSS;issn=1320-078X>

The Orff Echo: American Orff-Schulwerk Association

<https://aosa.org/publications/the-orff-echo/>

Orff-Schulwerk Heute (German –English) International Orff-Schulwerk Forum Salzburg

http://www.orff-schulwerk-forum-salzburg.org/english/orff_schulwerk_informationen/about.htm

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 620 «Κατασκευές μουσικών οργάνων και μουσικά ιδιώματα II»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	620	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Κατασκευές μουσικών οργάνων και μουσικά ιδιώματα II»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Σεμινάριο και Εργαστήριο	2	5	
Φροντιστήρια	1	0	

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου (ή ειδικότητας)
ΠΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	«Κατασκευές μουσικών οργάνων και μουσικά ιδιώματα I»
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD253/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχος του μαθήματος είναι το μουσικό όργανο που κατασκευάστηκε στο μάθημα «605. Κατασκευές μουσικών οργάνων και μουσικά ιδιώματα Ι» να αποτελέσει το κίνητρο για την εκμάθηση της βασικής τεχνικής παιξίματος. Οι φοιτητές/τριες μαθαίνουν να παίζουν και να διαβάζουν βασικούς ρυθμούς με χρήση ρυθμικής σημειογραφίας. Επίσης εξοικειώνονται με ρυθμούς και σχήματα από ακροάσεις μέσω της συμμετοχής τους σε μουσικά δρώμενα παίζοντας και τραγουδώντας. Έτσι μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να αναπαράγουν δημιουργικά ότι ακούνε, δίνοντας έμφαση στην προφορικότητα. Για την εκμάθηση χρησιμοποιούνται τεχνικές από το χώρο της λόγιας αλλά και της παραδοσιακής μουσικής.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τις βασικές τεχνικές παιξίματος είδη των μεμβρανόφωνων μουσικών οργάνων,
- να γνωρίζει την βασική ρυθμική σημειογραφία καθώς και τους προφορικούς - παραδοσιακούς τρόπους απομνημόνευσης ρυθμικών σχημάτων
- να γνωρίζει να παίζει μια σειρά από ελληνικούς και βαλκανικούς ρυθμούς - χορούς
- να γνωρίζει τις ρυθμικές συλλαβές και τις μετρικές λέξεις που χρησιμοποιούνται στην εκπαιδευτική διαδικασία για την εκμάθηση μουσικών οργάνων καθώς και τους τρόπους αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου,
- να γνωρίζει και να κατανοεί τις σύγχρονες προσεγγίσεις της μουσικής παιδαγωγικής στην εκπαιδευτική διαδικασία

β) δεξιοτήτων

- να διαθέτει τη βασική ερμηνευτική δεξιότητα του μεμβρανόφωνου τηγανόσχημου μουσικού οργάνου που κατασκεύασε,
- να αναγνωρίζει τους διάφορους ρυθμούς - χορούς μέσω της χρήσης των μετρικών λέξεων καθώς
- να αναγνωρίζει απλά ρυθμικά σχήματα μέσω της χρήσης των ρυθμικών συλλαβών,
- να αναγνωρίζει και να καλλιεργεί τις ρυθμικές δυνατότητες των παιδιών,
- να συνθέτει και να αυτοσχεδιάζει ρυθμικές συνθέσεις και ρυθμικά σχήματα
- να χρησιμοποιεί κατάλληλες μουσικές και ρυθμικές συνθέσεις στην εκπαιδευτική διαδικασία.

γ) ικανοτήτων

- να μπορεί να επιλέγει τα κατάλληλα κάθε φορά ρυθμικά σχήματα και ρυθμούς - χορούς εμπλουτίζοντας τη διδασκαλία και να οδηγεί τα παιδιά στο επιθυμητό αποτέλεσμα
- να αντιλαμβάνεται τον βιωματικό ρόλο της μουσικής και ρυθμικής αγωγής ως εκπαιδευτικό εργαλείο,
- να μελετά κριτικά την εκπαιδευτική νομοθεσία,

Γενικές Ικανότητες

- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Οι στόχοι και το αντικείμενο του μαθήματος «κατασκευή μουσικών οργάνων και μουσικά ιδιώματα II» (οργανοπαιξία, τεχνικές παιξίματος κτλ).

Προφορικές τεχνικές απομνημόνευσης ρυθμικών σχημάτων

ρυθμικές συλλαβές και σημειογραφία.

μετρικές λέξεις και μουσικό μέτρο.

Βασικοί ρυθμοί – χοροί από την Ελλάδα και τα Βαλκάνια.

Ειδικές τεχνικές οργανοπαιξίας.

Ακροάσεις – Παίξιμο, παιδαγωγική χρήση του μουσικού οργάνου.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο, ενίσχυση κριτικών συζητήσεων και ακροάσεων, πρόσκληση ειδικών ερμηνευτών κρουστών οργάνων.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμιναριακού τύπου διαλέξεις	20
	Μελέτη και Εργαστηριακή Άσκηση	60
	Καλλιτεχνική/παιδαγωγική δημιουργία	45
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική, με δυνατότητα μη λεκτικής επικοινωνίας Η μέθοδος αξιολόγησης είναι προφορική	

συμπερασματική δοκιμασία

1. Καλλιτεχνική/παιδαγωγική δημιουργία – ερμηνεία
2. προφορικές ερωτήσεις σύντομης απάντησης

http://eclass.uoa.gr/modules/course_description/?course=ECD253

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Παύλου, Λ. (2006). *Το τουμπελέκι και οι ρυθμοί του*. Αθήνα: fagottobooks

Landels, J. G. (2010). *Η μουσική στην Αρχαία Ελλάδα και Ρώμη*. Αθήνα: Έλλην

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Ethnomusicology Forum <http://www.bfe.org.uk/ethnomusicology-forum>

Journal of the American Musical Instruments Society.

<http://amis.org/publications/journal/index.html>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 624 «Ιστορικές, πολιτισμικές και παιδαγωγικές διαστάσεις των μουσικών οργάνων»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	624	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	1 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Ιστορικές, πολιτισμικές και παιδαγωγικές διαστάσεις των μουσικών οργάνων»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήρια	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου (ή ειδικότητας)		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		

ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Εισαγωγικό μάθημα στο πλαίσιο της μουσικής αγωγής με επίκεντρο το μουσικό όργανο ένα τεχνούργημα της υλικής πολιτισμικής κληρονομιάς της μουσικής.

Στόχος είναι η ανάπτυξη του πολιτιστικού κεφαλαίου των φοιτητών/τριών, και η χρήση του μουσικού οργάνου ως ένα εργαλείο διαθεματικής προσέγγισης της μουσικής αγωγής αφού περικλείει, μεταξύ άλλων, ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία και αποτελεί ένα εργαλείο εκμάθησης μουσικής.

Εξελίχθηκε και μετασχηματίστηκε μέσα στο χρόνο άλλοτε δραστικά και άλλοτε οριακά σε ό,τι αφορά την κατασκευή του, τα υλικά αλλά και τον τρόπο παιξίματος. Επιπλέον έχει δεθεί με μύθους γύρω από την προέλευση και την κατασκευή του, στερεότυπα που αφορούν την δυσκολία ή την ευκολία παιξίματος και συγκεκριμένα μουσικά είδη που χρησιμοποιείται καθώς και στερεότυπα φύλου σε σχέση με τη δυνατότητα παιξίματος συγκεκριμένων μουσικών οργάνων. Όλα τα μουσικά όργανα εξαρτώνται από την διάδραση και αλληλεπίδραση 4 παραγόντων που είναι α) τα διαθέσιμα υλικά, β) οι τεχνολογικές εξελίξεις, γ) οι πολιτισμικές επιδράσεις (μύθοι, στερεότυπα, αξίες και προκαταλήψεις) και δ) οι μεταναστεύσεις.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τους τρόπους λειτουργίας και ταξινόμησης των μουσικών οργάνων,
- να γνωρίζει βασικούς τρόπους σχεδιασμού μαθημάτων σύμφωνα με τις ηλικίες των παιδιών,
- να γνωρίζει τις πολιτισμικές επιδράσεις με τις οποίες συνδέονται τα μουσικά όργανα για αποτελεσματική διδασκαλία,
- να γνωρίζει και να κατανοεί τις σύγχρονες προσεγγίσεις της μουσικής παιδαγωγικής στην εκπαιδευτική διαδικασία,

β) δεξιοτήτων

- να εφαρμόζει μουσικά παιχνίδια και δραστηριότητες στην πράξη,
- να εφαρμόζει βιωματικές δραστηριότητες με αφορμή τα μουσικά όργανα ως εκπαιδευτικό εργαλείο σε διαθεματικές προσεγγίσεις,
- να εφαρμόζει δημιουργικά τραγούδια, μουσικές και μουσικές δραστηριότητες στην εκπαιδευτική διαδικασία με χρήση των μουσικών οργάνων

γ) ικανοτήτων

- να μπορεί να εφαρμόζει σε πραγματικές συνθήκες τις κατάλληλες δραστηριότητες μουσικής με σαφή μουσικό στόχο,
- να έχει την ευελιξία να διαφοροποιεί την εκπαιδευτική της/του προσέγγιση ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες της τάξης,
- να αναστοχάζεται, αξιολογεί και αναδιαμορφώνει την εκπαιδευτική του/της διάσταση,
- να έχει την ευελιξία με αφορμή τεχνουργήματα υλικής κληρονομιάς διδασκαλίας μαθημάτων ύλης κληρονομιάς.

Γενικές Ικανότητες

- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Οι στόχοι και το αντικείμενο της Πολιτισμικής, ιστορικής και παιδαγωγικής διάστασης των μουσικών οργάνων.

Ο ρόλος των μουσικών οργάνων στην διαμόρφωση των μουσικών ιδιωμάτων, των τελετουργιών αλλά και της καθημερινότητας (πολιτισμική διάσταση)

Το μουσικό όργανο ως εργαλείο εκμάθησης της μουσικής (παιδαγωγική διάσταση)

Στοιχεία αξιολόγησης

Ακροάσεις.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Πρόσωπο με πρόσωπο, ενίσχυση κριτικών συζητήσεων και ακροάσεων, Οι παραδόσεις γίνονται μέσω διαλέξεων, ηχητικών παραδειγμάτων και εικόνων, με προσκλήσεις ειδικών εθνομουσικολόγων και ερμηνευτών μουσικών οργάνων καθώς και με προβολή ταινιών/ντοκιμαντερ και παρακολούθηση γενικής δοκιμής (prova generale) ορχηστρών.

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμιναριακού τύπου διαλέξεις	26
	Μελέτη και Εργαστηριακή Άσκηση	52
	Παιδαγωγική δημιουργία/πρακτική	47
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι γραπτή με σύντομες απαντήσεις ανάπτυξης και πολλαπλής επιλογής</p> <p>https://eclass.uoa.gr/courses/ECD406/</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Nettl, Br. (2017). *Εθνομουσικολογία, Τριάντα ένα ζητήματα και έννοιες*. Επ. Παύλος Κάβουρας. Αθήνα: Νήσος

Καλλιμοπούλου, Ε. Μπαλάντινα, Α. (2014). *Εισαγωγή στην εθνομουσικολογία*. Αθήνα: Ασίνη

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Ethnomusicology Forum, British Forum for Ethnomusicology.

<https://bfe.org.uk/ethnomusicology-forum>

Μουσικός Λόγος <http://users.ionio.gr/~GreekMus/mouslog/>

Journal of the American Musical Instruments Society.

<http://amis.org/publications/journal/index.html>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 627 Ο χορός στην εκπαίδευση

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	627	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ο χορός στην εκπαίδευση	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Ζ' εξάμηνο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		
Φροντιστήρια	1	0
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια	2	5
Σεμινάρια		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD399/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σκοπός του μαθήματος είναι να ευαισθητοποιήσει τους φοιτητές και να τους φέρει σε επαφή με το χορό ως τέχνη, κοινωνική επιτέλεση και εκπαιδευτικό μέσο. Οι στόχοι του μαθήματος κινούνται σε δύο κατευθύνσεις. Η πρώτη αφορά την προσωπική ανάπτυξη των φοιτητών, την ενίσχυση των εκφραστικών και δημιουργικών ικανοτήτων τους, την επαφή με το σώμα και το προσωπικό κινητικό λεξιλόγιο και τη δυνατότητα αποτελεσματικής μη λεκτικής επικοινωνίας. Η δεύτερη αφορά την εξοικείωση με

θεωρητικές γνώσεις και πρακτικές εφαρμογές οι οποίες θα επιτρέψουν στους φοιτητές να αξιοποιήσουν το χορό στη διδακτική πράξη, είτε ως αυτόνομο μέσο, είτε σε συνδυασμό και με άλλες τέχνες και γνωστικά αντικείμενα. Ως κύριο θεωρητικό εργαλείο χρησιμοποιείται η θεωρία Laban Movement Analysis, σε συνδυασμό και με άλλες θεωρητικές και καλλιτεχνικές προσεγγίσεις. Τα είδη του χορού τα οποία αξιολογούνται είναι ο δημιουργικός χορός και οι λαϊκοί/ παραδοσιακοί χοροί από άλλες χώρες και την Ελλάδα. Ιδιαίτερη σημασία δίδεται στη σύνδεση χορού με τη μουσική και τη δυνατότητά του να λειτουργεί ως μέσο κοινωνικής συνοχής. Το μάθημα συνδυάζει την πράξη με τη θεωρία μέσα σε δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουν οι φοιτητών και αναστοχάζονται πάνω στο αποκτηθέν βίωμα.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) Γνώσεων:

- Να γνωρίζει και να κατανοεί τις βασικές αρχές της θεωρίας Laban Movement Analysis και βασικές έννοιες σχετικά με το χορό και τη χορογραφία
- Να κατανοεί βασικές έννοιες χορευτικής επιτέλεσης
- Να κατανοεί την έννοια του καθοδηγούμενου αυτοσχεδιασμού
- Να κατανοεί την έννοια της παραδοσιακής χορογραφικής δημιουργίας στο πλαίσιο των κοινοτήτων
- Να γνωρίζει βασικά στοιχεία της ιστορίας του χορού
- Να γνωρίζει το επιλεγμένο ρεπερτόριο των λαϊκών χορών, ελληνικών και από άλλες χώρες

β) Δεξιοτήτων:

- Να μπορεί να αναγνωρίζει τις κινητικές προτιμήσεις του
- Να μπορεί να παρατηρεί μεθοδικά την κίνηση
- Να έχει έρθει σε επαφή με την προσωπική εκφραστικότητα και δημιουργικότητα
- Να μπορεί να επικοινωνήσει μη λεκτικά με λειτουργικό τρόπο
- Να μπορεί να νοηματοδοτεί τις κινητικές επιλογές του
- Να συντονίζει την κίνησή του με συγκεκριμένα μουσικά ερεθίσματα
- Να μπορεί να καθοδηγήσει έναν κινητικό αυτοσχεδιασμό

γ) Ικανοτήτων

- Να κατανοεί τη λειτουργία του χορού ως μέσου προσωπικής ανάπτυξης και επαγγελματικής ανάπτυξης
- Να κατανοεί το χορό ως μέσο κοινωνικής συνοχής
- Να μπορεί να λειτουργεί ως ισότιμο μέλος μιας ομάδας
- Να δημιουργεί ατμόσφαιρα η οποία επιτρέπει την εξερεύνηση, την ατομική και ομαδική δημιουργία
- Να μπορεί, ατομικά ή ομαδοσυνεργατικά, να δημιουργεί ολοκληρωμένων μουσικοκινητικών συνθέσεων και να τις παρουσιάζει σε κοινό

Γενικές Ικανότητες

- Αυτόνομη εργασία
- Παραγωγή ελεύθερης δημιουργικής σκέψης
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Δημιουργία δικτύων
- Αποδοχή, σεβασμός και αξιοποίηση της προσωπικής έκφραση
- Σεβασμός και αξιοποίηση της διαφορετικότητας

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Έννοια του χορού

Εννοιολογικοί προσδιορισμοί και ήδη χορευτικών κινημάτων

Ο χορός ως τέχνη, ως επιτέλεση ως εκπαιδευτικό μέσο

Ιστορικά στοιχεία

Laban Movement Analysis

Σωματικά σχήματα

Παράγοντες της κίνησης:

-διερεύνηση στοιχείων του χώρου

-διερεύνηση στοιχείων του χρόνου

-διερεύνηση στοιχείων της δυναμικής

-η έννοια της ροής της κίνησης

Στερεομετρικά σχήματα και πολυέδρα

Αναφορά στα οχτώ effort shapes

Καθοδηγούμενος αυτοσχεδιασμός

Χορογραφία και γραφική παρτιτούρα

Γραφική απεικόνιση της δομής της μουσικής

Γραφική απεικόνιση της κίνησης

Πίνακες ζωγραφικής ως γραφική παρτιτούρα

Γλυπτική και χορογραφία

Λαϊκοί χοροί από άλλες χώρες

Στοιχεία ανθρωπολογίας του χορού

Διδακτική προσέγγιση βασισμένη στη μουσικοκινητική αγωγή

Διδασκαλία επιλεγμένου ρεπερτορίου

Δημιουργία νέων χορογραφικών συνθέσεων

Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί

Χορευτικοί και μουσικοί χάρτες της Ελλάδας

Διδασκαλία βασικών κινητικών μοτίβων και επιλεγμένου ρεπερτορίου

Δημιουργική αξιοποίηση.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο, εργαστηριακή/βιωματική εκπαίδευση, προετοιμασία παρουσιάσεων, δημόσια παρουσίαση, ανατροφοδότηση.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	Χρήση διαδικτύου, παρουσίαση διαφανειών σε power point, προβολή βίντεο, βιντεοσκόπηση και ανάλυση, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Εργαστήρια	50
	Μελέτη βιβλιογραφίας	20
	Γραπτές εργασίες	15
	Προετοιμασία προφορικών παρουσιάσεων	25
	Προετοιμασία χορογραφιών	20
	Σύνολο Μαθήματος	(125)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική. Η αξιολόγηση είναι διαμορφωτική (1-2) και τελική (3-4). <u>Τήρηση/συγγραφή προσωπικού ημερολογίου με καταγραφή των δραστηριοτήτων και αναστοχασμό πάνω σε αυτές 30%</u> Οι φοιτητές/τριες σε μία στήλη καταγράφουν όσο το δυνατό περισσότερες δραστηριότητες θυμούνται από το εργαστήριο και σε διπλανή στήλη αναφέρονται σε εντυπώσεις, συναισθήματα, δυσκολίες και ιδέες οι οποίες τους γεννήθηκαν κατά τη συμμετοχή τους σε αυτές. Τα ημερολόγια παραδίδονται κάθε τέσσερα μαθήματα. Για να συμμετέχει ο/η φοιτητής/τρια στην τελική αξιολόγηση πρέπει να έχει καταθέσει όλα τα ημερολόγια <u>Ποιότητα συμμετοχής στα εργαστήρια και ανάπτυξη</u>	

δεξιότητων (10%)

Αξιολογείται η διάθεσή τους στη συμμετοχή των δραστηριοτήτων, β) η ανάπτυξη της κινητικής εκφραστικότητας και δημιουργικότητας και γ) η ποιότητα προσφερόμενης ανατροφοδότησης ατομικών και ομαδικών κινητικών αυτοσχεδιασμών και χορογραφικών συνθέσεων.

Ομαδική χορογραφία (30%)

Οι φοιτητές σε ομάδες στις οποίες συμμετέχουν το λιγότερο τέσσερα άτομα, καλούνται να δημιουργήσουν μια χορογραφική σύνθεση. Οι φοιτητές/τριες επιλέγουν τη μουσική και εντάσσουν στη χορογραφία τους στοιχεία τα οποία τους δίνονται από το διδάσκουσα μέσω e-class και εξαρτώνται από την πρόοδο και τη διεργασία του εργαστηριακού μέρους του μαθήματος. Οι ομάδες καλούνται να παρουσιάσουν τη χορογραφία τους σε παράσταση μεταξύ των φοιτητών του μαθήματος και ανοιχτή σε οποιονδήποτε επιθυμεί να την παρακολουθήσει. Καταθέτουν σύντομο κείμενο με τον τίτλο της χορογραφίας. Στοιχεία της μουσικής που χρησιμοποιήθηκε και τη δομή της

Προφορική παρουσίαση (30%)

Οι φοιτητές/τριες σε ομάδες δύο ως τεσσάρων ατόμων καλούνται να επιλέξουν:

α) Να παρουσιάσουν ένα άρθρο ή κεφάλαιο βιβλίου σύμφωνα με οδηγίες οι οποίες δίνονται μέσω e-class. Τα άρθρα τα προτεινόμενα κεφάλαια αναρτώνται στο e-class. Οι φοιτητές/τριες μπορούν αν επιλέξουν άρθρο και από τα προτεινόμενα επιστημονικά περιοδικά τα οποία αναρτώνται, επίσης, στο e-class. Η παρουσίαση διαρκεί 10' και γίνεται ενότιο των υπόλοιπων συμμετεχόντων στο μάθημα

β) Να παρουσιάσουν επαγγελματική μια χορευτική παράσταση της επιλογής τους με οδηγίες της οποίας η παρουσίαση βεβαιώνεται από πρόγραμμα ή ανάρτηση σε εφημερίδα ή περιοδικό. Η παρουσίαση γίνεται με βάση οδηγίων οι οποίες αναρτώνται στο e-class και προαπαιτεί τη μελέτη και την αναφορά σε συγκεκριμένες θεωρίες οι οποίες είτε βρίσκονται στα συγγράμματα του μαθήματος ή αναρτημένα στο e-class.

Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης

Φοιτητές Erasmus ακολουθούν τον τρόπο αξιολόγησης των ελλήνων φοιτητών με τις εξής διαφοροποιήσεις:

Καταθέτουν ημερολόγια στην αγγλική γλώσσα

Ως έχει

Εντάσσονται σε ομάδα ελλήνων φοιτητών, συνεργάζονται και αξιολογούνται μαζί με την ομάδα. Παρέχεται η απαραίτητη διευκόλυνση από τη διδάσκουσα αν της ζητηθεί

Παρουσίαση αγγλικού άρθρου σχετικό με το χορό ως γραπτή εργασία στην αγγλική γλώσσα.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Dunlop, V.P. (1998) Looking at dance: a choreological perspective on choreography. Great Britain: The Bath Press.

Gough, M. (1999) Knowing dance: A Guide for Creative teaching. London: Dance Books Ltd.

Haselbach, B. (1971) Basic principles and models for Nursery and primary School. London: Schott.

Μπαρμπούση, Β. (2004) Ο χορός στον 20ο αιώνα: σταθμοί και πρόσωπα. Αθήνα: Καστανιώτης.

Μπουρνέλλη, Ν (2002) Κινητική δημιουργικότητα, αυτοέκδοση. Αθήνα: αυτοέκδοση.

Royce, M. (Dance technique for children. California: Mayfield Publishing Company.

Royce, P. A. (2005) Η ανθρωπολογία του χορού. Μ. Ζωγράφου (μτφρ). Αθήνα: Νήσος.

Άρθρα:

Δερμάτη, Α. (2018). Η αριστοτελική σκέψη για το θέατρο και το χορό: Σύνδεση με το σήμερα. *Conatus*, 2(1), 21-34. doi:<http://dx.doi.org/10.12681/conatus.16039>

Ηλιάσκου, Π. (2002) Ο ρυθμός στο χορό: ένα ταξίδι στον ίλιγγο της βαρύτητας. Στο Η τέχνη του χορού σήμερα: εκπαίδευση, παραγωγή, παράσταση. Πρακτικά συνεδρίου. Αθήνα: Σύνδεσμος Υποτροφιών Κοινοφελούς Ιδρύματος Αλέξανδρος Ωνάσης, 2002 σ. 79-85.

Haselbach, B. (2018) Αναστοχασμός για τις παιδαγωγικές όψεις του χορού στο Orff-Schulwerk (1984-2010). Στο B. Haselbach, K. Σαρροπούλου (επιμ) Κείμενα Θεωρίας και Πράξης για το orff-Schulwerk: βασικά κείμενα (1932-2010). Αθήνα: Εταιρία Σπουδών, Σχολή Μωραΐτη.

Tsouvala, M. & Savrami, K. (2016). "The Human Body in Contemporary Dance: from costumes to nakedness", *Critical Stages/Scènes Critiques*, June 2016: Issue No 13, Peerreviewed web journal published by the International Association of Theatre Critics, pp. 1-18

Τσουβαλά, Μ. (2013). «Σώμα-Μνήμη-Πόλη: Μια φαινομενολογική διερεύνηση της έννοιας του χώρου μέσα από τον χορό», *Choros International Dance Journal*, 2 (Spring

2013), σσ. 100-127.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Journal of Dance Education: Taylor and Francis

<https://www.tandfonline.com/loi/ujod20>

Dance Research Journal: Cambridge University Press

<https://www.cambridge.org/core/journals/dance-research-journal>

Research in Dance Education: Taylor and Francis

<https://www.scimagojr.com/journalsearch.php?q=19700183077&tip=sid>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 607 Διδακτική των Εικαστικών Τεχνών

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	607	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Διδακτική των Εικαστικών Τεχνών	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	5 ^ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Εποπτεία	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD238/	

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα εισάγει τους φοιτητές στο πεδίο της διδακτικής των εικαστικών τεχνών ως γνωστικού αντικειμένου το οποίο συνδυάζει γνώσεις από τα πεδία της παιδαγωγικής, της ψυχολογίας της αντίληψης και των εικαστικών τεχνών. Στόχος του μαθήματος είναι ο φοιτητής/τρια να κατανοήσει την σύνθετη και ιδιαίτερη φύση της εικαστικής αγωγής καθώς και την αναγκαιότητά της στον χώρο της εκπαίδευσης. Το μάθημα επιδιώκει να οικοδομήσει την θεωρητική βάση πάνω στην οποία θα καλλιεργηθούν επιμέρους δεξιότητες και ικανότητες σχετικές με την διδασκαλία των εικαστικών τεχνών στο νηπιαγωγείο.

Κυριότερες θεματικές του μαθήματος είναι η ιστορική διάσταση της διδακτικής των εικαστικών τεχνών ως επιστημονικού κλάδου, το θεωρητικό πλαίσιο των επικρατέστερων εκπαιδευτικών μοντέλων και οι σύγχρονες προβληματικές και πρακτικές διδακτικής της τέχνης. Μελετάται ο καθοδηγητικός ρόλος του εκπαιδευτικού και με κριτήριο τις παραπάνω παραμέτρους, επιχειρείται ο προγραμματισμός και η οργάνωση μαθημάτων/παραδειγμάτων εικαστικών τεχνών.

Γνώσεις

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο φοιτητής/τρια θα πρέπει να γνωρίζει

- α. την ιστορική ταυτότητα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά βασικών μοντέλων διδακτικής των εικαστικών τεχνών.
- β. σύγχρονες θεωρίες διδακτικής της τέχνης και μεθόδους διδασκαλίας της.
- γ. την σύγχρονη κριτική θεώρηση μοντέλων διδακτικής όπως «ελεύθερη έκφραση», και κυρίαρχων εννοιών όπως «παιδική τέχνη» κλπ.
- δ. βασικές θεωρίες κριτικής έργων τέχνης
- ε. την διαφοροποίηση στόχου και σκοπού μίας παιδαγωγικής ενότητας.

Δεξιότητες

Στο επίπεδο των δεξιοτήτων θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- α. κατανοεί αφενός την σημασία και αφετέρου τα όρια του καθοδηγητικού ρόλου του εκπαιδευτικού σε ζητήματα εικαστικής παιδείας.
- β. συνθέτει γνώσεις διαφόρων μεθόδων διδακτικής της τέχνης για να δημιουργήσει παραδείγματα μαθημάτων εικαστικών τεχνών.
- γ. συνδυάζει δεξιότητες από τις διάφορες μορφές εικαστικών τεχνών, όπως ζωγραφική, κολάζ, γλυπτική, τύπωμα κλπ. για την κατάρτιση μίας διδακτικής ενότητας.

Ικανότητες

Τέλος στο επίπεδο των ικανοτήτων θα πρέπει να είναι σε θέση να:

α. προτείνει μαθησιακούς σκοπούς και χρονοδιαγράμματα επίτευξής τους λαμβάνοντας υπόψη το αναπτυξιακό στάδιο των μαθητών.

β. χρησιμοποιεί την βιβλιογραφία και το διαδίκτυο για τον σχεδιασμό μαθημάτων ή ενοτήτων μαθημάτων εικαστικών.

γ. να αυτενεργεί στην επινόηση στόχων εικαστικών μαθημάτων και στον συνδυασμό δραστηριοτήτων για την επίτευξή τους.

Γενικές Ικανότητες

Λήψη αποφάσεων.

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ιστορική επισκόπηση μοντέλων διδακτικής της τέχνης

Η τέχνη ως επιδεξιότητα.

Η τέχνη ως χειροτεχνία

Μοντέλο ελεύθερης έκφρασης ή τέχνη ως αυτό-έκφραση

Πειραματισμός με τα υλικά.

Η τέχνη στην καθημερινή ζωή ή το κοινωνικό μοντέλο τέχνης.

Η τέχνη ως ανεξάρτητος επιστημονικός κλάδος.

Μοντέλο διαθεματικής προσέγγισης.

Η τέχνη ως μελέτη του οπτικού πολιτισμού.

Γνωστικό μοντέλο διδακτικής της τέχνης

2. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

α. Η καλλιτεχνική πράξη: θεματολογία, εκφραστικά μέσα και ο χειρισμός τους
(τρόποι αναπαράστασης – χειρισμός οπτικών μέσων)

β. Αντίληψη και τρόποι καλλιέργειάς της.

γ. Εκτίμηση του καλλιτεχνικού έργου.

δ. Συνείδηση κοινωνικού ρόλου της τέχνης: πρότυπα – κοινωνικές αξίες,
ατομικότητα, το «άλλο» πολιτισμικά.

Σχεδιασμός μαθημάτων/παραδειγμάτων

α. Στόχος μαθησιακής ενότητας

- β. Χρονοδιάγραμμα επιμέρους δραστηριοτήτων ενότητας.
- γ. Επιλογή μορφών εικαστικών τεχνών (π.χ. σχέδιο, κολάζ, πηλός κλπ).
- δ. Σκοπός/οί επιμέρους δραστηριοτήτων ενότητας.
- ε. Τεχνάσματα προθέρμανσης, (π.χ. κιναισθητικές δραστηριότητες, εκμαιευτικές ερωτήσεις, αφηγήσεις, κλπ.)
- ζ. Αξιολόγηση των μοντέλων διδακτικής που χρησιμοποιήθηκαν στην ανάπτυξη του μαθήματος.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο, έρευνα βιβλιογραφίας.
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, προβολή οπτικού υλικού, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Έρευνα βιβλιογραφίας και διαδικτύου	44
	Συγγραφή εργασίας	55
	Σύνολο Μαθήματος	125

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική και περιλαμβάνει συγγραφή ατομικής ή ομαδικής εργασίας (100%):

Οι φοιτητές/τριες προτείνουν και οργανώνουν μία θεματική ενότητα εικαστικού περιεχομένου για την τάξη του νηπιαγωγείου. Το περιεχόμενο της ενότητας θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον δύο από τους στόχους της καλλιτεχνικής παιδείας όπως αυτοί αναλύονται στην σχετική βιβλιογραφία, π.χ. επίγνωση του κοινωνικού ρόλου της τέχνης κλπ. Για την εκπλήρωση αυτών των στόχων θα πρέπει να επιστρατεύονται συγκεκριμένα μοντέλα διδακτικής της τέχνης ή συνδυασμός αυτών.

Πιο συγκεκριμένα οι φοιτητές/τριες πρέπει να προτείνουν επιμέρους δραστηριότητες οι οποίες θα συνθέτουν την θεματική ενότητα πληρώντας τις παρακάτω προϋποθέσεις:

ορισμό του χρονοδιαγράμματος της εκάστοτε δραστηριότητας

ορισμό του σκοπού και των κριτηρίων αξιολόγησης

χρήση υπάρχουσας βιβλιογραφίας για την υιοθέτηση διαφόρων μορφών εικαστικών τεχνών ή συνδυασμό τους.

μία τουλάχιστον δραστηριότητα κριτικής εικαστικών έργων τέχνης ή εικόνων από τα ΜΜΕ.

προετοιμασία νηπιαγωγού ως προς τα υλικά, βιβλία, οργάνωση τάξης, τεχνικών προθέρμανσης, λεξιλόγιο και άλλα.

αξιολόγηση και σχολιασμός της συνεισφοράς των μοντέλων διδακτικής της τέχνης που χρησιμοποιήθηκαν.

Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στη σελίδα του μαθήματος στο e-class.

Για φοιτητές/τριες Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα υποβολής των εργασιών στην αγγλική γλώσσα.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία:

Αραπάκη Στ. Ξένια (2015). *Διδακτική των εικαστικών τεχνών*, Εκδοτικός Όμιλος ΙΩΝ.

Βάος, Α. (2008). *Ζητήματα διδακτικής των εικαστικών τεχνών: το καλλιτεχνικό εγχείρημα ως παιδαγωγική πράξη*, Τόπος.

Κούβου, Ο. (2011). «Διδακτική της τέχνης: Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Αθηνών». Στο *Σύγχρονες Προσεγγίσεις στην Διδακτική της Τέχνης*, Σάλλα Τ. (επιμ.), εκδόσεις Νήσος, Αθήνα.

Κούβου, Ο. (2010). «Και όμως διδάσκεται: οκτώ μοντέλα διδακτικής της τέχνης». Στο *Τέχνη στην Εκπαίδευση / Εκπαίδευση στην τέχνη: εξερευνηήσεις του δημιουργικού ρόλου της τέχνης στην εκπαίδευση*, Κανελλόπουλος Π. Α. και Τσαφταρίδης Ν. (επιμ.), εκδόσεις Νήσος, Αθήνα.

Μουρίκη, Α. (2001). *Αισθητική αγωγή: η θέση και ο ρόλος της αισθητικής στην εκπαίδευση*. Στο *Έρευνα στην Προσχολική Εκπαίδευση* (επ. Κούρτη Ε.), Τυπωθήτω.

Arnheim, R. (1974). *Τέχνη και οπτική αντίληψη*, Θεμέλιο.

Berger, J. (1972). *Η εικόνα και το βλέμμα*, Οδυσσέας.

Charman, L. (1993). *Διδακτική της τέχνης: προσεγγίσεις στην καλλιτεχνική αγωγή*, Νεφέλη.

Cole, M., Sheila, R. (2002). *Η ανάπτυξη των παιδιών*, Τυπωθήτω, β' τόμος.

Dalley, T., Case C., others (1995). *Θεραπεία μέσω της τέχνης: εικαστική προσέγγιση*, Ελληνικά Γράμματα.

Wick, R. (2000). *1944-Γιοχάνες Ίτεν : η εικαστική παιδαγωγική ως ολιστική παιδαγωγική*, Αθήνα : Ένωση Καθηγητών Καλλιτεχνικών Μαθημάτων.

Διαδίκτυο:

www.texnikipedia.gr

Άρθρα:

Χριστοπούλου Μ., Μία πρόταση για το αναλυτικό πρόγραμμα της εικαστικής αγωγής στον 21^ο αιώνα, Εκπαιδευτική κοινότητα, Νο 96, σελ 18-22.

Τσιμπουκίδου Ε., (2015). Μοντέλα καλλιτεχνικής εκπαίδευσης και θεωρίες μάθησης στον 20^ο και 21^ο αιώνα, Εικαστική Παιδιά, σελ 96-100.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

International Journal of Art & Design Education

Studies in Art Education

International Journal of Education through Art

International Art in Early Childhood Research Journal

Contemporary Issues in Early Childhood

Επιστήμες Αγωγής

Σύγχρονη Εκπαίδευση

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 608 Στοιχεία και τεχνικές των εικαστικών τεχνών

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	608
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Στοιχεία και τεχνικές των εικαστικών τεχνών
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	3 ^ο

ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Εργαστήριο	2	5
Φροντιστήριο	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού Υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD314/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σκοπός του εργαστηρίου είναι να δοθεί η ευκαιρία στους φοιτητές/τριες να έχουν προσωπική εμπειρία της διαδικασίας της καλλιτεχνικής δημιουργίας μέσω πρακτικών ασκήσεων στις εικαστικές τέχνες. Η πρακτική ενασχόληση με τις εκφραστικές δυνατότητες της εικαστικής γλώσσας συμβάλλει τόσο στην καλλιέργεια του αισθητικού κριτηρίου όσο και στην αυτογνωσία, σημαντικές παραμέτρους της αγωγής του μελλοντικού εκπαιδευτικού.

Το εργαστήριο περιλαμβάνει πρακτικές ασκήσεις στην ζωγραφική, στο σχέδιο, στο κολάζ, στο τύπωμα και στην γλυπτική. Δίνεται έμφαση στα ιδιαίτερα στοιχεία και χαρακτηριστικά της κάθε τέχνης, αλλά και στις συγκεκριμένες τεχνικές που ενδείκνυται στην κάθε μία. Οι ασκήσεις αυτές προϋποθέτουν την εξοικείωση με τα μορφολογικά στοιχεία των εικαστικών τεχνών όπως, την γραμμή, το χρώμα, την σύνθεση, τον αναπαραστατικό χώρο, το σχήμα κλπ.

Γνώσεις

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα πρέπει να γνωρίζει:

- α. τα μορφολογικά στοιχεία των εικαστικών τεχνών
- β. τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διαφόρων ειδών εικαστικών τεχνών
- γ. συγκεκριμένες τεχνικές χειρισμού των υλικών των τεχνών αυτών

Δεξιότητες

Επίσης σε επίπεδο δεξιοτήτων θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- α. χειριστεί τα υλικά και τις τεχνικές των διαφόρων εικαστικών τεχνών με σκοπό ένα προσδοκώμενο αποτέλεσμα.
- β. μεταφέρει πρακτικές και τεχνικές σε μη καθοδηγούμενες δραστηριότητες.
- γ. αναζητά λύσεις σε σχεδιαστικά προβλήματα που προκύπτουν στην δημιουργική διαδικασία.

Ικανότητες

Τέλος σε επίπεδο ικανοτήτων θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- α. αξιολογεί το αποτέλεσμα των πρακτικών ασκήσεων ανατρέχοντας τόσο στο αποτέλεσμα ως και στην διαδικασία δημιουργίας.
- β. αναγνωρίζει στοιχεία και ποιότητες των εικαστικών τεχνών στον χώρο της ιστορίας της τέχνης, αλλά και στο περιβάλλοντα οπτικό πολιτισμό.
- γ. αναπτύξει κριτήρια για τις αισθητικές ποιότητες των εικαστικών τεχνών.
- δ. να χρησιμοποιεί μορφές εικαστικών τεχνών ως εργαλεία κοινωνικού σχολιασμού.

Γενικές Ικανότητες

Λήψη αποφάσεων

Αυτόνομη εργασία.

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Σχέδιο: γραμμή, σχήμα, σύνθεση, φωτοσκίαση, κατεύθυνση, κλίμακα.
2. Ζωγραφική: αναμείξεις χρωμάτων, ποιότητες χρωμάτων και συμβολισμοί, κορεσμός, το τυχαίο στην ζωγραφική, τεχνική ακουαρέλας.
3. Κολάζ: σύνθεση, σχήμα, υφή, τεχνική φωτομοντάζ, κοινωνική θεματολογία.
4. Γλυπτική: τεχνικές πηλοπλαστικής, μάζα, όγκος, υφή, σχήμα, θετικός/αρνητικός χώρος.
5. Τέχνη και καθημερινή ζωή: μελέτη ποιοτήτων εικαστικών έργων τέχνης και της φωτογραφικής απεικόνισης της καθημερινότητας.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Εργαστήριο, ατομικά φροντιστήρια.
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	Ηλεκτρονικά προγράμματα χειρισμού εικόνας.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Εργαστήριο	26
	Μελέτη βιβλιογραφίας και οπτικού υλικού στο διαδίκτυο.	15
	Ασκήσεις κατ' οίκον	54
	Παρουσίαση φακέλου εργασίας	30
	Σύνολο Μαθήματος	125

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική.

Παρουσίαση φακέλου εργασίας (80%) ο οποίος περιλαμβάνει τα εξής:

Καθοδηγούμενες ασκήσεις εργαστηρίου οι οποίες θα συμπεριλαμβάνουν όλες τις υπό εξέταση τεχνικές.

Μη καθοδηγούμενες ασκήσεις κατ' οίκον: εφαρμογή των τεχνικών αυτών σε έργα επιλογής του φοιτητή/τριας .

Ασκήσεις εφαρμογής βασισμένες στην μελέτη βιβλιογραφίας και οπτικού υλικού.

Αντίστιξη εικαστικών ποιοτήτων στην τέχνη και στην καθημερινή ζωή (αυτόνομη εργασία).

Χρήση μίας τεχνικής για δημιουργία έργου με κοινωνικό περιεχόμενο (εργασία σχολιασμού).

Ο φάκελος θα πρέπει να είναι οργανωμένος σε χρονολογική σειρά όπου θα γίνεται εμφανής η εξέλιξη της εργασίας του φοιτητή/τριας με τις ανάλογες παραπομπές.

Παρουσία στο εργαστήριο (20%) η οποία περιλαμβάνει τα εξής:

Εμπλοκή στις καθοδηγούμενες ασκήσεις εργαστηρίου.

Συμμετοχή στις συζητήσεις ολομέλειας εργαστηρίου.

Ατομικές συναντήσεις με διδάσκουσα

Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στη σελίδα του μαθήματος στο e-class.

Η ύλη αξιολόγησης έχει οπτικό χαρακτήρα, οπότε για φοιτητές/τριες Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα υποβολής φακέλου εργασιών.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία:

Δημητράτου, Β. (2003). Τα παιδιά δημιουργούν και εκφράζονται: για εκπαιδευτικούς και γονείς, Πατάκη, τόμοι α & β.

Κοζάκου-Τσιάρα, Ο. (1997). Εισαγωγή στην εικαστική γλώσσα, εκδόσεις Gutenberg.

Μουζακιώτου, Σ. (2011) Σύγχρονη εικαστική ματιά, Photo Imaging Group.

Μουζακιώτου, Σ. (2009). Μελέτες για την σύγχρονη τέχνη, Photo Imaging Group.

Μουζακιώτου, Σ. (2005). Τέχνης δημιουργήματα: η ιστορία της τέχνης από τα μέσα του 19ου αιώνα μέχρι σήμερα, Photo Imaging Group.

Πρέσσας, Χ. (2010). Εικαστικές εφαρμογές, Ίων.

Σιγούρος, Γ. (2006). Τα εικαστικά στοιχεία και οι αρχές του Design: το αλφάβητο της ζωγραφικής, Σύλλογος Καλλιτεχνών Ν. Ροδόπης «Αθηναίων».

Τσιλάγα, Ε.Μ. (2011). Οι Τεχνικές της ζωγραφικής μέσα από το έργο μεγάλων ζωγράφων, Επίκεντρο.

Cole, A. (1994). Ανακαλύπτω την τέχνη –Χρώμα, Δεληθανάσης-Ερευνητές.

Cole, A. (1994). Ανακαλύπτω την τέχνη – Εικαστικές τέχνες, Δεληθανάσης- Ερευνητές.

Cole, A. (1994). Ανακαλύπτω την τέχνη – Προοπτική, Δεληθανάσης-Ερευνητές.

Kent, S. (1994). Ανακαλύπτω την τέχνη – Σύνθεση, Δεληθανάσης-Ερευνητές.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

International Journal of Art & Design Education

Studies in Art Education,

International Journal of Education through Art, InSea

International Art in Early Childhood Research Journal

Contemporary Issues in Early Childhood

Επιστήμες Αγωγής

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 610 Ιστορία των Εικαστικών Τεχνών

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	610	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ιστορία των Εικαστικών Τεχνών	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	2 ^ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήριο	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού Υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD239/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα εξοικειώνει τους φοιτητές με τις βασικές έννοιες της στυλιστικής ανάλυσης και εκτίμησης έργων εικαστικών τεχνών. Εξετάζει αντιπροσωπευτικά έργα των κυριότερων περιόδων της δυτικής ιστορίας ξεκινώντας από την Αρχαία Ελλάδα, Ρωμαϊκή και Βυζαντινή περίοδο, Μεσαίωνα, Ιταλική Αναγέννηση, 15^ο & 16^ο αιώνα στην βόρεια Ευρώπη, Μπαρόκ/Ροκοκό, Νεοκλασικισμό, Ρομαντισμό, Ρεαλισμό,

Ιμπρεσιονισμό έως και τον Μοντερνισμό.

Σκοπός του μαθήματος είναι η κατανόηση της έννοιας του καλλιτεχνικού στίλ και των υφολογικών κριτηρίων, των μορφολογικών στοιχείων των εικαστικών τεχνών και της έννοιας του στερεότυπου ως εργαλείων της φορμαλιστικής ανάλυσης του έργου τέχνης. Επίσης Οι φοιτητές καλούνται να εξοικειωθούν με τις βασικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις ανάλυσης όπως η ψυχαναλυτική, η μαρξιστική, η φεμινιστική και η σημειολογική, με σκοπό την καλλιέργεια κριτικής αντίληψης και ερμηνείας του έργου τέχνης.

Γνώσεις

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα πρέπει να γνωρίζει:

- α. τα στιλιστικά χαρακτηριστικά αντιπροσωπευτικών καλλιτεχνικών περιόδων.
- β. τα μορφολογικά στοιχεία των εικαστικών τεχνών.
- γ. τις βασικές προϋποθέσεις των διαφόρων μεθοδολογικών προσεγγίσεων ανάλυσης του έργου τέχνης.

Δεξιότητες

Επίσης σε επίπεδο δεξιοτήτων θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- α. αναγνωρίζει και περιγράφει τα στιλιστικά χαρακτηριστικά ενός έργου.
- β. συγκρίνει έργα ως προς τα διαφορετικά στιλιστικά τους χαρακτηριστικά.
- γ. εφαρμόζει διαφορετικές μεθοδολογίες ανάλυσης του έργου τέχνης.

Δεξιότητες

Τέλος σε επίπεδο ικανοτήτων θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- α. επιλέγει προς σύγκριση έργα εικαστικών τεχνών από την ιστορία της τέχνης με κριτήριο την ανάδειξη των στιλιστικών διαφορών τους.
- β. αξιολογεί την καταλληλότητα μίας μεθοδολογίας ανάλυσης.
- γ. αντιλαμβάνεται την σχετικότητα της ερμηνευτικής διαδικασίας των έργων τέχνης.

Γενικές Ικανότητες

Αυτόνομη εργασία

Άσκηση κριτικής σκέψης

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Μορφολογικά στοιχεία εικαστικών τεχνών

Καλλιτεχνικό ύφος και υφολογικά κριτήρια

Η έννοια στερεότυπου

Φορμαλιστική/στιλιστική ανάλυση αντιπροσωπευτικών έργων εικαστικών τεχνών από την Αρχαία Ελλάδα μέχρι τον Μοντερνισμό.

Η περίπτωση του Ιμπρεσιονισμού.

Μεθοδολογικές προσεγγίσεις ανάλυσης του έργου τέχνης.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ: Πρόσωπο με πρόσωπο, φροντιστήριο.

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ Χρήση διαδικτύου, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Ατομική μελέτη	44
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	55
	Σύνολο Μαθήματος	125

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική και περιλαμβάνει γραπτή τελική εξέταση με ερωτήσεις ανάπτυξης θέματος (100%) η οποία περιλαμβάνει:

Σύγκριση δύο έργων τέχνης καθορισμένων από την διδάσκουσα ως προς τα στιλιστικά τους χαρακτηριστικά. Εκτενής αναφορά στα μορφολογικά στοιχεία του κάθε έργου.

Επιλογή δύο έργων τέχνης ίδιας θεματολογίας από τον φοιτητή με κριτήριο την ανάδειξη των στιλιστικών τους διαφορών μέσω της συγκριτικής μεθόδου.

Εφαρμογή μίας ή περισσότερων μεθοδολογικών προσεγγίσεων ανάλυσης ενός καθορισμένου έργου τέχνης.

Επιχειρηματολογία επιλογής.

Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στη σελίδα του μαθήματος στο e-class.

Για φοιτητές/τριες Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα

υποβολής των εργασιών στην αγγλική γλώσσα.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία:

Εμμανουήλ, Μ. (2013). Ιστορία της τέχνης από το 1945 σε πέντε ενότητες, Καπόν.

Μερτύρη, Α. (2010). Το Λυκόφως των ειδώλων: σχεδιάσματα για την γένεση και την εξέλιξη της μοντέρνας τέχνης, Παραζήση.

Μουζακιώτου, Σ. (2005). Τέχνης δημιουργήματα: η ιστορία της τέχνης από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα μέχρι σήμερα, Photo Imaging Group.

Λυδάκης, Σ. (2009) Ορολογία Εικαστικών Τεχνών, εκδοτικός οίκος Μέλισσα.

Πούλος, Π. (2006). Έννοιες της τέχνης τον 20ο αιώνα, εκδόσεις Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών.

Adams, L.S. (2006). Τα μηνύματα της τέχνης, εκδόσεις Δίαυλος.

Bell, J. (2005). Καθρέφτης του κόσμου: μια νέα ιστορία της τέχνης, Εκδόσεις Μεταίχμιο.

Gombrich, E.H., (1998). Το χρονικό της τέχνης, εκδόσεις Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Preble, D. & S. (2003). Ιστορία και μορφές τέχνης, τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Έλλην.

Wolfflin, H. (1992). Βασικές έννοιες της ιστορίας της τέχνης: το πρόβλημα της εξέλιξης του στυλ στην νεότερη τέχνη, Παρατηρητής.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Ιστορία της Τέχνης: περιοδική έκδοση για την ιστορία και την θεωρία της τέχνης.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 618 Παιδικό σχέδιο: σύγχρονες προσεγγίσεις

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	618	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Παιδικό σχέδιο: σύγχρονες προσεγγίσεις	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	7 ^ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Εποπτεία	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού Υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD312/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σκοπός του μαθήματος είναι να εφοδιάσει τους φοιτητές με την ικανότητα να χρησιμοποιούν το παιδικό σχέδιο ως διαγνωστικό μέσο του σταδίου σχεδιαστικής και γνωστικής ανάπτυξης του μαθητή. Η γνώση αυτή θεωρείται απαραίτητη για την εποικοδομητική και ενημερωμένη παρέμβαση του εκπαιδευτικού στο πλαίσιο της εικαστικής παιδείας στην πρώτη σχολική ηλικία.

Το μάθημα εστιάζει στην μελέτη και ανάλυση του παιδικού ιχνογραφήματος ως εργαλείου στο παιδαγωγικό περιβάλλον. Γίνεται ιστορική επισκόπηση των μεθόδων ανάλυσης των σχεδιαστικών ικανοτήτων των νηπίων από τις πρώτες εμπειρικές έως

τις πλέον σύγχρονες επιστημονικά τεκμηριωμένες προσεγγίσεις. Συγκεκριμένα μελετάται η άποψη σύμφωνα με την οποία το παιδικό ιχνογράφημα είναι αποτέλεσμα γνωστικών διαδικασιών, αλλά και αλληλοεπίδρασης με πολιτιστικά στερεότυπα. Επιχειρείται δε η εφαρμογή των παραπάνω θεωρητικών προβληματισμών στην ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων παιδικών σχεδίων.

Γνώσεις

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα πρέπει να γνωρίζει:

α. έννοιες του στερεοτύπου, των μη αναπαραστατικών σημαδιών, του αναπαραστατικού

χώρου, του συμβόλου και του διανοητικού ρεαλισμού όπως αυτά μελετώνται στην σχετική

βιβλιογραφία.

β. τις βασικές θεωρίες ανάλυσης και μελέτης του παιδικού σχεδίου καθώς και της ανάπτυξης

της σχεδιαστικής επάρκειας των νηπίων.

γ. πρόσφατες κριτικές προσεγγίσεις μελέτης του παιδικού ιχνογραφήματος ως γνωστικής

διαδικασίας και ως δανεισμού πολιτιστικών στερεοτύπων.

Δεξιότητες

Σε επίπεδο δεξιοτήτων θα πρέπει να είναι σε θέση να:

α. αναλύει περιπτώσεις παιδικών ιχνογραφημάτων υιοθετώντας συγκεκριμένες μεθόδους

ανάλυσής τους.

β. αναγνωρίζει την διαφορά ανάμεσα στην σχεδιαστική διαδικασία και την τελική όψη του

ολοκληρωμένου σχεδίου.

γ. διαφοροποιεί ανάμεσα σε περιπτώσεις διανοητικού και οπτικού ρεαλισμού.

Ικανότητες

Τέλος σε επίπεδο ικανοτήτων θα πρέπει να είναι σε θέση να:

α. αξιολογεί σύνθετα χαρακτηριστικά όπως την σχεδιαστική επάρκεια του νηπίου και τον

βαθμό προσωπικής ταύτισής του με το έργο.

β. δημιουργεί διαφοροποιημένα εργαλεία αξιολόγησης των σχεδιαστικών επιτευγμάτων των

νηπίων χρησιμοποιώντας μία προσέγγιση ή τον συνδυασμό προσεγγίσεων ανάλυσης παιδικού σχεδίου.

γ. χρησιμοποιεί με κριτικό τρόπο την υπάρχουσα βιβλιογραφία. (5)

Γενικές Ικανότητες (6)

Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών.

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.

Λήψη αποφάσεων.

Αυτόνομη εργασία.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ιστορική και θεωρητική ανασκόπηση μεθόδων έρευνας του παιδικού σχεδίου

Η περίπτωση της παιδικής/σχολικής τέχνης

Διανοητικός/οπτικός ρεαλισμός

Μουντζούρα/μη αναπαραστατικά σημάδια

Συμβολική λειτουργία στο παιδικό ιχνογράφημα

Στερεότυπο ανθρώπινης φιγούρας

Αναπαραστατικός χώρος

Το ζήτημα των αναπτυξιακών σταδίων

Εξάσκηση στην ανάλυση παιδικών σχεδίων.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ: (7) Πρόσωπο με πρόσωπο, φροντιστήριο.

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ Χρήση διαδικτύου, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, e-class.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ: (8)

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ (9)	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Αυτοτελής μελέτη	44
	Συγγραφή εργασίας	55
	Σύνολο Μαθήματος	125

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ (11)

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική και περιλαμβάνει συγγραφή ατομικής ή ομαδικής

εργασίας (100%):

Ανάλυση παιδικού σχεδίου ή περισσότερων σχεδίων ενός νηπίου ως προς:

α. τους τύπους των στερεοτύπων και το βαθμό επιρροής τους από το πολιτιστικό περιβάλλον.

β. τις παραμέτρους διαδικασίας σχεδιασμού (κακός προγραμματισμός, ευθυγράμμιση, αρχή καθετότητας κλπ.)

γ. το βαθμό αφηγηματικής δράσης και (στην περίπτωση περισσότερων του ενός σχεδίων) μελέτη της εξέλιξης των σχεδιαστικών αποφάσεων ή της πολυπλοκότητας στερεοτύπων.

Αξιολόγηση του σταδίου ανάπτυξης, του βαθμού προσωπικής ταύτισης του νηπίου και της χρήσης διανοητικού και/ή οπτικού ρεαλισμού αντίστοιχα.

Παρουσίαση των προϋποθέσεων της θεωρητικής προσέγγισης ή των προσεγγίσεων που χρησιμοποιήθηκαν στην παραπάνω ανάλυση.

Αξιολόγησή τους στα πλαίσια της συγκεκριμένης μελέτης.

Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στη σελίδα του μαθήματος στο e-class.

Για φοιτητές/τριες Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα υποβολής των εργασιών στην αγγλική γλώσσα.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία:

Κούβου, Ο. (2016). *Παιδικό σχέδιο: η γνωστική προσέγγιση*, εκδόσεις Gutenberg.

Κούβου, Ο. (2012). «Παιδική ή σχολική τέχνη: το παιδικό σχέδιο και ο οπτικός πολιτισμός», Στο *Παιδική Ηλικία και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας*, β' τόμος, Κούρτη Λ. (επιμ.), εκδόσεις Ηρόδοτος/ΟΜΕΡ, Αθήνα.

Κρότη, Ε., Μάνη, Α. (2003). *Πώς να ερμηνεύσουμε τα παιδικά σχέδια: η κρυφή γλώσσα των παιδιών*, Καστανιώτης.

Μεταξάς, Γ. (2010). Η ανάλυση του ιχνογραφήματων ως εργαλείο ποιοτικής έρευνας στην ψυχολογία. Στο *Ποιοτική έρευνα στην ψυχολογία και στην εκπαίδευση: Επιστημολογικά, μεθοδολογικά και ηθικά ζητήματα*, Πουρκός, Μ., Δαφέρμος, Μ. (Επιμ.), Αθήνα: Τόπος.

Μπέλλας, Θ. (2000). *Το ιχνογράφημα του παιδιού: ως μέσο και αντικείμενο έρευνας στα χέρια του εκπαιδευτικού*, Ελληνικά Γράμματα.

Arnheim, R. (1974). *Τέχνη και οπτική αντίληψη*, Θεμέλιο.

Goodnow, J. (1988). *Τα παιδιά σχεδιάζουν*, εκδ. Κουτσούμπος.

Kress, G., Van Leeuwen, Th. (2010). *Η ανάγνωση των εικόνων. Η γραμματική του οπτικού σχεδιασμού*, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Stern, A., Duquet, P. (1992). *Από το αυθόρμητο ιχνογράφημα στις γραφικές τεχνικές*, Δίπτυχο.

Thomas, G., & Silk, A. (1997). *Η Ψυχολογία του παιδικού σχεδίου*, Καστανιώτης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 611 Εισαγωγή στο κουκλοθέατρο

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	611	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	1ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Εισαγωγή στο κουκλοθέατρο»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις/ Σεμινάρια	1	1	
Εργαστηριακές ασκήσεις	1	2	
Παραγωγή και παρουσίαση θεατρικής σπουδής	1	2	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD126/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα «Εισαγωγή στο κουκλοθέατρο» αποτελεί την πρώτη επαφή των φοιτητών και φοιτητριών του Τμήματος με τις θεατρικές τεχνικές, ιδιαίτερα με το κουκλοθέατρο και το χώρο της θεατρικής έκφρασης.

Στόχος του μαθήματος είναι η εισαγωγή στις βασικές αρχές αλλά και τις ιδιομορφίες της θεατρικής έκφρασης μέσω της κούκλας, σε θεωρητικό και σε πρακτικό επίπεδο.

Οι φοιτητές/τριες μελετούν γενικά ζητήματα θεατρικής δραματουργίας, κειμένου, σκηνοθεσίας, αισθητικής και πρόσληψης του θεάματος από την πλευρά του θεατή. Ειδικότερα εστιάζουν σε διάφορα είδη κούκλας (ως προς την τεχνική της κίνησής τους), σε τεχνικές και είδη σκηνικής παρουσίας, σε κατασκευές κλασικών και σύγχρονων μορφών κούκλας, στη μυθοπλασία και το σενάριο του κουκλοθέατρου.

Παράλληλα μελετάται η χρήση της θεατρικής κούκλας στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο να έχουν: α) εξοικείωση με την τέχνη του κουκλοθέατρου και β) κατανόηση τρόπων εφαρμογής του στην εκπαιδευτική πράξη.

Συγκεκριμένα θα πρέπει να βρίσκονται σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- Να γνωρίζουν ικανοποιητικά στοιχεία από την ιστορία του παραδοσιακού και του σύγχρονου κουκλοθέατρου.
- Να γνωρίζουν τεχνικές κατασκευής και κίνησης της κούκλας.
- Να γνωρίζουν μοντέλα παιδαγωγικών εφαρμογών της τέχνης του κουκλοθέατρου στο νηπιαγωγείο.
- Να γνωρίζουν τα στάδια προετοιμασίας μιας θεατρικής σπουδής.

β) δεξιοτήτων

- Να μπορούν να αναλύουν μια ιδέα ή ένα θέμα από την ιστορία του κουκλοθέατρου καθώς και τρόπους ή τεχνικές για να τις χρησιμοποιήσουν στη θεατρική επικοινωνία.
- Να μπορούν να εργαστούν ομαδικά και να διαπραγματευτούν λύσεις και επιλογές με τους συνεργάτες για να πετύχουν ένα κοινό στόχο.
- Να μπορούν να ισορροπούν τις δύο βασικές κατευθύνσεις διδασκαλίας του θεάτρου/κουκλοθέατρου, την παιδαγωγική και καλλιτεχνική, αναγνωρίζοντας το ξεχωριστό ρόλο της καθεμιάς στη διαμόρφωση στο σχεδιασμό μιας διδακτικής παρέμβασης.
- Να μπορούν να διαμορφώνουν μια αισθητική - καλλιτεχνική αντίληψη της παραγωγής του θεατρικού προϊόντος.
- Να μπορούν να εργαστούν ομαδικά ώστε να συνδυάσουν και να συνθέσουν γνώσεις, απόψεις, συμπεριφορές καθώς παράγουν μέσα από το κουκλοθέατρο νέες ιδέες και εναλλακτικές εικόνες ζωής για να ερμηνεύσουν και να κατανοήσουν τον σύγχρονο κόσμο και τις ιδιαιτερότητές του.
- Να μπορούν να ασκούν κριτική στις εκάστοτε καλλιτεχνικές παραγωγές. Να μπορούν να διακρίνουν το θεατρικό κώδικα και να ξεχωρίζουν τις οπτικές φόρμες (στα υλικά, τις τεχνικές, στις κατασκευές).

γ) ικανοτήτων

- Να μπορούν να ανεβάσουν μια μικρή σπουδή κουκλοθέατρου και να την παρουσιάσουν σε κοινό.
- Να μπορούν να διαχειριστούν την κατασκευή και την κίνηση μιας τουλάχιστον τεχνικής του κουκλοθέατρου.
- Να μπορούν να σχεδιάσουν μια δραστηριότητα κουκλοθέατρου που να απευθύνεται σε παιδιά νηπιακής ηλικίας.
- Να μπορούν να στήσουν μια γωνία κουκλοθέατρου, να κατασκευάσουν και να παίξουν με την κούκλα της τάξης, να οργανώσουν κατασκευές και αυτοσχεδιασμούς για τα παιδιά.
- Να μπορούν να αξιολογούν το καλλιτεχνικό και εκπαιδευτικό έργο, τις παρουσιάσεις των συμφοιτητών/τριων του/της.
- Να μπορούν να συνθέσουν ένα σύνολο θεατρικών σπουδών σε παράσταση και να την υποστηρίξουν οργανωτικά.

Γενικές Ικανότητες

- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Ομαδική εργασία
- Λήψη αποφάσεων

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Εισαγωγή στην τέχνη της κούκλας

Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει μια σύντομη ιστορική αναδρομή και ανίχνευση στις ιδιαιτερότητες μιας τέχνης που συνθέτει στοιχεία από πολλές τέχνες: παραδοσιακό κουκλοθέατρο (μορφές και τεχνικές), το κουκλοθέατρο σήμερα στο διεθνή χώρο, το κουκλοθέατρο στην Ελλάδα.

2. Τεχνικές κίνησης είδη της κούκλας

Η διαδικασία της παραγωγής απαιτεί αφενός μια ενστικτώδη, αυθόρμητη και χωρίς όρους προσέγγιση της θεατρικής κούκλας, και αφετέρου τη γνώση χειρισμού όλων των τεχνικών της. Οι τύποι του κλασικού κουκλοθέατρου σε όλον τον κόσμο είναι κυρίως τέσσερις: η κούκλα γάντι, η κούκλα με στέλεχος, η μαριονέτα και η φιγούρα του θεάτρου σκιών. Καθένας από αυτούς απαιτεί διαφορετική τεχνική για την κίνηση της κούκλας, ενώ διαφορετικό είδος σκηνής είναι καταλληλότερο για κάθε τεχνική.

Παρουσίαση των βασικών τεχνικών. Κίνηση από κάτω προς τα πάνω (πίσω από παραβάν). Κίνηση από πάνω προς τα κάτω (μαριονέτα με νήματα). Επιτραπέζια κίνηση. Κίνηση στο χώρο.

3. Αναλυτική παρουσίαση μιας τεχνικής

Επιλογή από τον ευρύτερο χώρο του κουκλοθέατρου και παρουσίαση μιας τεχνικής (πχ. Τα χάρτινα θέατρα, ή Τα γυμνά χέρια κ.λπ.).

4. Παιδαγωγική προσέγγιση του κουκλοθέατρου

Παιδί και κούκλα. Το κουκλοθέατρο στο νηπιαγωγείο

5. Εφαρμογές στην εκπαίδευση

Η γωνιά του κουκλοθέατρου. Η κούκλα της τάξης (η προσωπικότητα της κούκλας και το χτίσιμο του ρόλου). Αυτοσχεδιασμοί (με μια κούκλα από τη κατασκευή στην εφαρμογή). Η κούκλα της τάξης (κίνηση και σκηνική παρουσίαση). Παρουσιάσεις αυτοσχεδιασμών. Η κατασκευή της κούκλας στο νηπιαγωγείο (κατασκευές από απλά και εύχρηστα υλικά με αναφορές και σε συνδυασμό με τη δουλειά στην τάξη).

6. Ο σχεδιασμός και η προετοιμασία μιας παράστασης

Δομή, Τέχνη, Τεχνική: Οι φοιτητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες και επιχειρούν να γράψουν ένα σενάριο με βάση τις αρχές του σεναρίου. Ο στόχος είναι να ανεβάσουν οι ομάδες μια σπουδή δέκα λεπτών με την τεχνική που επιλέξαμε και να την παρουσιάσουν. Συζήτηση και διόρθωση των σεναρίων. Ανάγκες και απαιτήσεις των σπουδών

Δραματουργία, σημειωτική, αισθητική: Κατασκευή των ηρώων/σκηνικών, κίνηση και ομιλία, διαμόρφωση του χώρου της σκηνής.

Το παιδί θεατής: Παρακολούθηση μιας επαγγελματικής παράστασης. Κριτική των παραστάσεων

7. Το ανέβασμα μικρών σπουδών

Δοκιμές και αυτοσχεδιασμοί. Συζήτηση και διόρθωση των σπουδών. Παρουσιάσεις των σπουδών σε κοινό.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικό-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμιναριακά μαθήματα	25
	Καλλιτεχνικό Εργαστήριο	30
	Προετοιμασία θεατρικής δημιουργίας	30
	Παρουσίαση και κριτική θεατρικής σπουδής	25

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Παρακολούθηση και
κριτική επαγγελματικής
παράστασης 15

Σύνολο Μαθήματος 125

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική

**Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και
συμπερασματική και περιλαμβάνει:**

**Πρόδρομη παρουσίαση ομαδικής εργασίας στην
τάξη (10%).**

Το περιεχόμενο της πρόδρομης παρουσίασης βασίζεται
στην ανάλυση του θέματος που θα επεξεργαστούν σε
ομάδες και θα αντλήσουν την ιδέα για τη συγγραφή του
σεναρίου τους:

Κριτήρια ως προς:

Την ανάλυση του θέματος

Τη συλλογή του υλικού

Τη συνεργασία της ομάδας

Τον τρόπο της παρουσίασής της (Ppt, video)

Ομαδική παρουσίαση θεατρικής σπουδής (30%).

Η Κάθε ομάδα παρουσιάζει τη σπουδή της στους
υπόλοιπους φοιτητές του εργαστηρίου.

Κριτήρια ως προς:

Την αισθητική (κίνηση, ήχος, σκηνική παρουσίαση).

Την πρωτοτυπία της ιδέας - προβολή του θέματος.

Την αρτιότητα της εκτέλεσης.

**Σύνθεση θεατρικών σπουδών και δημόσια
παρουσίαση παράστασης (40%)**

Οι ομάδες παρουσιάζουν τις σπουδές τους σε κοινό σε
μορφή παράστασης.

Οι ομάδες συνεργάζονται με στόχο την έκθεση της
συνολικής δουλειάς του εργαστηρίου.

Η κάθε ομάδα δημοσιοποιεί τη σπουδή της.

Κατασκευάζει αφίσα και πρόσκληση με τους συντελεστές
προβάλλοντας τη δουλειά του εργαστηρίου και
μοιράζονται οι δουλειές από το φροντιστήριο έως τη
ταξιθέτρια.

Γραπτή τελική ομαδική καταγραφή σπουδής και

αξιολόγηση (20%).

Η γραπτή τελική καταγραφή περιλαμβάνει όλη τη διαδικασία ανεβάσματος της σπουδής:

Ιδέα. Περιγραφή του σενάριου. Story board. Κατασκευή και Τεχνικές. Αξιολόγηση της τελικής παραγωγής.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Παρούση, Αντιγόνη, *Κουκλοθέατρο στην εκπαίδευση-Εκπαίδευση στο κουκλοθέατρο*, Αθήνα, Πλέθρον, σ. 404 Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 22683196

Ravis Patrice, *Λεξικό του θεάτρου*, επ. Κ. Γεωργουσόπουλος, Gutenberg, 2006, σ.581 Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 31736

Παρούση, Αντιγόνη. *Κούκλες κουκλοθέατρου*. Αθήνα: Πατάκης, 1998. 126 Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 21715

Γκόβας, Νίκος, *Για ένα νεανικό δημιουργικό θέατρο. Ασκήσεις, παιχνίδια, τεχνικές*
Μεταίχμιο Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 24020

Αλεξίου, Έλλη (2004): *Παίζουμε κουκλοθέατρο;*, εκδ. Καστανιώτης, 79 σελ.

Θεοχάρη-Περάκη, Ελένη (1995): *Κουκλοθέατρο. Τέχνη και τεχνική*, εκδ. Εστία, 143 σελ.

Κλάιστ, Χάινριχ φον (Kleist, Heinrich von) (1982): *Οι μαριονέτες. Και μια μελέτη του Bernard Dort* (μετ. Τζ. Μαστοράκη), εκδ. Άγρα, 64 σελ.

ύκλες και παιχνίδια. Δοκίμια (συλλογικό) (1996), εκδ. Άγρας, 121 σελ.

Μέσκε, Μίκαελ (Meschke, Michael) (2004): *Το θέατρο στ' ακροδάχτυλα* (μετ. Μ. Κουλεντιανού, επιμ. Α. Παρούση), εκδ. Τυπωθήτω, 296 σελ.

Α. Ντέλπω, Χένρι (Delpeux, Henri) (1987): *Κούκλες και μαριονέτες* (μετ. Αγνή Στρομπούλη), εκδ. Gutenberg (2007: ανατύπωση), 102 σελ.

Πούχνερ, Βάλτερ (2000), *Είδωλα και Ομοιώματα. Πέντε θεατρολογικά μελετήματα*, εκδ. Νεφέλη, 269 σελ.

Για το Ελληνικό Κέντρο Κουκλοθεάτρου (UNIMA – ΕΛΛΑΣ)

<http://www.geocities.com/unimahellas/>. Η UNIMA – ΕΛΛΑΣ γεννήθηκε το 1990 και αποτελεί το ελληνικό τμήμα της Διεθνούς Ένωσης Κούκλας (UNion International de la MArionnette).

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 614 «Σύγχρονες και παραδοσιακές όψεις του θεάτρου σκιών, παιδαγωγικές εφαρμογές»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	614	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	2 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Σύγχρονες και παραδοσιακές όψεις του θεάτρου σκιών, παιδαγωγικές εφαρμογές»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις/ Σεμινάρια	1	1	
Εργαστηριακές ασκήσεις	1	2	
Παραγωγή και παρουσίαση θεατρικής σπουδής	1	2	

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD213/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα «Σύγχρονες και παραδοσιακές όψεις του θεάτρου σκιών, παιδαγωγικές εφαρμογές» μελετάει τις διαφορετικές όψεις του θεάτρου σκιών και την αξία του ως ιδιότυπου και πολύμορφου αντικειμένου σπουδής. Καταρχήν θα συζητούνται οι μορφολογικές και οι ιστορικογενετικές συνιστώσες, που ανάγονται στην παραδοσιακή και λαϊκή φύση του θεάματος ως φορέα προφορικότητας και αυτοσχεδιασμού. Χώρος πολλαπλός και πολυσήμαντος με τη δική του γλώσσα, κίνηση, εικόνα, μουσική και σκηνική τέχνη.

Το πρακτικό μέρος του μαθήματος εστιάζει στην ανάλυση του θεάτρου σκιών (φωσ-σκιά, παραγωγή εικόνων), στους θεατρικούς αυτοσχεδιασμούς ως μέσου διαπαιδαγώγησης.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/ τριες θα είναι σε επίπεδο να έχουν: α) Εξοικείωση με τις βασικές θεατρικές λειτουργίες, όπως η κίνηση, η εμπύχωση

φιγούρας και αντικειμένου, η σύνθεση και η εκτέλεση ενός στιγμιότυπου και β) κατανόηση η δυνατότητα μιας διαθεματικής προσέγγισης της γνώσης μέσα από το παιχνίδι με το φως και τη σκιά

Σε πρακτικό επίπεδο οι φοιτητές/ τριες: α) σχεδιάζουν και πραγματοποιούν μια ομαδική σπουδή με την τεχνική του Θεάτρου σκιών και διδακτικές ενότητες με δραστηριότητες σχετικές με το θέατρο σκιών που θα απευθύνονται σε παιδιά.

Με τους τρόπους αυτούς αναμένεται ότι θα πρέπει να βρίσκονται σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- Να γνωρίζουν ικανοποιητικά στοιχεία από την ιστορία του Ελληνικού παραδοσιακού θεάτρου σκιών (Καραγκιόζης) και του σύγχρονου θεάτρου σκιών.
- Να γνωρίζουν τεχνικές κατασκευής και κίνησης της χάρτινης φιγούρας.
- Να γνωρίζουν μοντέλα παιδαγωγικών εφαρμογών της τέχνης του θεάτρου σκιών στο νηπιαγωγείο.
- Να γνωρίζουν τα στάδια προετοιμασίας μιας θεατρικής σπουδής.

β) δεξιοτήτων

- Να μπορούν να αξιοποιήσουν και να μετασχηματίσουν τεχνικές από την ιστορία του θεάτρου σκιών για να τις χρησιμοποιήσει στη εκπαιδευτική του διαδικασία.
- Να μπορούν να αναλύσουν το θέατρο σκιών, φως-σκιά, παραγωγή εικόνων και να σχεδιάσουν δραστηριότητες για τη νηπιακή ηλικία.
- Να μπορούν να εργαστούν ομαδικά να διαπραγματευτούν λύσεις και επιλογές με τους συμμαθητές τους για να πετύχουν ένα κοινό στόχο (τη παραγωγή μιας σπουδής, το σχεδιασμό μιας εκπαιδευτικής δράσης) .
- Να μπορούν να ασκούν κριτική στις εκάστοτε καλλιτεχνικές παραγωγές, να διακρίνουν το θεατρικό κώδικα και να ξεχωρίζουν τις οπτικές φόρμες. (στα υλικά, τις τεχνικές, στις κατασκευές).
- Να μπορούν να ισορροπούν τις δύο βασικές κατευθύνσεις διδασκαλίας του Θεάτρου σκιών, την παιδαγωγική και καλλιτεχνική, αναγνωρίζοντας το ξεχωριστό ρόλο της καθεμιάς στη διαμόρφωση στο σχεδιασμό μιας διδακτικής παρέμβασης.

γ) ικανοτήτων

- Να μπορούν να ανεβάσουν μια μικρή σπουδή με τις τεχνικές του θεάτρου σκιών.
- Να μπορούν να διαχειριστούν το φως και τη σκιά για την παραγωγή εικόνων, ως κατασκευαστές φιγούρας και δημιουργοί μιας λιγόλεπτης παράστασης (σπουδής).
- Να μπορούν να σχεδιάσουν μια δραστηριότητα Θεάτρου σκιών που να απευθύνεται σε παιδιά νηπιακής ηλικίας
- Να μπορούν να οργανώσουν παιχνίδια και αυτοσχεδιασμούς με το φως και τη σκιά, κατασκευές φιγούρας, να στήσουν ένα μικρό Θεατράκι σκιών, να οργανώσουν επισκέψεις σε μουσεία ή θεατράκια με επαγγελματίες καραγκιοζοπαίκτες.
- Να μπορούν να αξιολογούν το καλλιτεχνικό και εκπαιδευτικό έργο και τις παρουσιάσεις των συμμαθητών/ τριων τους.

Γενικές Ικανότητες

- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Ομαδική εργασία
- Λήψη αποφάσεων

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εισαγωγή στο Θέατρο σκιών. Μια σύντομη Ιστορική αναδρομή. Παραδόσεις του Θεάτρου Σκιών:

α. Ιερατικό Θ. Σκιών

β. Κοσμικό Θ Σκιών

γ. Ελληνικός Καραγκιόζης

Παιχνίδια και αυτοσχεδιασμοί με το φως.

Τεχνικές Θεάτρου σκιών.

Τεχνικές κατασκευής φιγούρας.

Το ανέβασμα μιας παράστασης: Η σκηνή. Η ιδέα, το σενάριο. Κατασκευή φιγούρας.

Προετοιμασία μιας σπουδής σε ομάδες:

Συζήτηση πάνω στα σενάρια.

Κατασκευές και πρόβες.

Συζήτηση πάνω στις σπουδές.

Πρόβες κίνηση και διορθώσεις των σπουδών.

Καλλιτεχνικές θεατρικές παρουσιάσεις

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικό-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμιναριακά μαθήματα	25

Καλλιτεχνικό Εργαστήριο	30
Προετοιμασία θεατρικής δημιουργίας	30
Παρουσίαση και κριτική θεατρικής σπουδής	25
Παρακολούθηση και κριτική επαγγελματικής παράστασης	15
Σύνολο Μαθήματος	125

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:

Πρόδρομη παρουσίαση ομαδικής εργασίας στην τάξη (10%).

Το περιεχόμενο της πρόδρομης παρουσίασης βασίζεται στην ανάλυση του θέματος που θα επεξεργαστούν σε ομάδες και θα αντλήσουν την ιδέα για τη συγγραφή του σεναρίου τους:

Κριτήρια ως προς:

Την ανάλυση του θέματος

Τη συλλογή του υλικού

Τη συνεργασία της ομάδας

Τον τρόπο της παρουσίασής της (Ppt, video)

Ομαδική παρουσίαση θεατρικής σπουδής (30%).

Η Κάθε ομάδα παρουσιάζει τη σπουδή της στους υπόλοιπους φοιτητές του εργαστηρίου.

Κριτήρια ως προς:

Την αισθητική (κίνηση, ήχος, σκηνική παρουσίαση).

Την πρωτοτυπία της ιδέας - προβολή του θέματος.

Την αρτιότητα της εκτέλεσης.

Σύνθεση θεατρικών σπουδών και δημόσια παρουσίαση παράστασης (40%)

Οι ομάδες παρουσιάζουν τις σπουδές τους σε κοινό σε μορφή παράστασης.

Οι ομάδες συνεργάζονται με στόχο την έκθεση της συνολικής δουλειάς του εργαστηρίου.

Η κάθε ομάδα δημοσιοποιεί τη σπουδή της.

Κατασκευάζει αφίσα και πρόσκληση με τους συντελεστές προβάλλοντας τη δουλειά του εργαστηρίου και μοιράζονται οι δουλειές από το φροντιστήριο έως τη ταξιθέτρια.

Γραπτή τελική ομαδική καταγραφή σπουδής και αξιολόγηση (20%).

Η γραπτή τελική καταγραφή περιλαμβάνει όλη τη διαδικασία ανεβάσματος της σπουδής:

Ιδέα. Περιγραφή του σενάριου. Story board. Κατασκευή και Τεχνικές. Αξιολόγηση της τελικής παραγωγής.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αναγνωστόπουλος Β. Δ. (Επιμ.): *Θέατρο σκιών και εκπαίδευση*. "Καστανιώτης", Αθήνα 2003.

Βελουδής Γ.: *Η φυλλάδα του Αλεξάνδρου. Διήγησις Αλεξάνδρου του Μακεδόνα*. "Ερμής", Αθήνα 1977.

Βενάρδος,Σ.: *Με τον Σωτήρη Σπαθάρη*. "Ε. Ροδάκη και Σία" 1975.

Γιαγιάννος Απ. - Γιαγιάννος Αρ. - Διγκλής Ι. (επιμ.): *Ο κόσμος του Καραγκιόζη*. Α' τόμος: Φιγούρες. Β' τόμος: Σκηνικά. "Ερμής", Αθήνα 1976-77.

Γραμμένος Μπάμπης: *Ο Καραγκιόζης. Δώδεκα κωμωδίες και το χρονικό του θεάτρου των σκιών*. "Άγκυρα", Αθήνα 1973.

Δαμιανάκος Στάθης (εισαγ.-επιμ.): *Θέατρο σκιών: παράδοση και νεωτερικότητα*. Μετάφραση Γιώργος Σπανός - Αννίτα Μιχάλη. "Πλέθρον", Αθήνα 1993.

Εγγονόπουλος Νίκος: *Ο Καραγκιόζης. Ένα ελληνικό θέατρο σκιών*. "Υψιλον", Αθήνα 1981.

Επιθεώρηση Παιδικής Λογοτεχνίας – Δήμος Καρδίτσας: *Το παιδικό θέαμα. Εισηγήσεις στο Α' Πανελλήνιο Συνέδριο*. "Καστανιώτης", Αθήνα 1989.

Ιερωνυμίδης, Μιχάλης: *Ο αθηναϊκός Καραγκιόζης του Αντώνη Μόλλα*. "Δαρδανός", Αθήνα 2004.

Ιωάννου Γιώργος (επιμ.): *Ο Καραγκιόζης*. "Ερμής", 3 τόμοι, Αθήνα 1971-72.

(Επανεκδοση: 1972-79).

Κ. Γ.: *Ο Καραγκιόζης. Δώδεκα κωμωδίες και το χρονικό του θεάτρου σκιών*. "Άγκυρα", Αθήνα 1973.

Καϊμη Τζούλιο (Caimi, Julio): *Καραγκιόζης ή η αρχαία κωμωδία στην ψυχή του θεάτρου σκιών*. Μετάφραση Κώστας Μέκκας - Τάκης Μήλιας. "Γαβριηλίδης", Αθήνα 1990.

Καλονάρος, Παναγιώτης: *Η ιστορία του Καραγκιόζη από σημειώσεις του Πέτρου Καλονάρου*. "Ευκλείδης", Αθήνα 1977.

Κιουρτσάκης Γιάννης: *Προφορική παράδοση και ομαδική δημιουργία. Το παράδειγμα του Καραγκιόζη*. "Κέδρος", Αθήνα 1983, β' έκδοση 1996.

Κιουρτσάκης Γιάννης: *Καρναβάλι και Καραγκιόζης. Οι ρίζες και οι μεταμορφώσεις του λαϊκού γέλιου*. "Κέδρος", Αθήνα 1985.

Κοκκίνης Σπύρος: *Αντικαραγκιόζης: αρνητικές κρίσεις για παραστάσεις του Θεάτρου Σκιών στο τελευταίο τέταρτο του περασμένου αιώνα*. "Φιλιππότης", Αθήνα 1985 (2^η έκδ.).

Κοταρίδης Νίκος (επιμ.): *Μάνθος Αθηναίος: Φιγούρες και σκηνικά του Θεάτρου Σκιών*. "Βιβλιόραμα".

Κοτοπούλης, Γεώργιος Κ.: *Ο Καραγκιόζης στην Πάτρα 1890-1906: Η περίπτωση του Μίμαρου*. Επιμέλ.-Εισαγωγή Παναγιώτης Σ. Φωτίου, Εκδόσεις "Περί Τεχνών", Πάτρα 2000.

Μόλλας Α.: *Ένα λαμπρό μάθημα του Καραγκιόζη*. 1953. Μόλλας Δημήτρης: *Ο Καραγκιόζης μας. Ελληνικό θέατρο Σκιών*. "Σύγχρονη Εποχή", Αθήνα 2002.

Μυστακίδου Αικατερίνη: *Οι μεταμορφώσεις του Καραγκιόζη*. 1998.

Μυστακίδου Αικατερίνη (επιμ.): *Karagoez. Το θέατρο σκιών στην Ελλάδα και στην Τουρκία*. "Ερμής", Αθήνα 1982.

Παπαδοπούλου Μπία: *Ο Καραγκιόζης. Το θέατρο σκιών και οι εικαστικές τέχνες*. "Δημοτική Πινακοθήκη Πατρών", Πάτρα 1999.

Παπαλιού Ντορίνα: CD-ROM με τίτλο *Καραγκιόζης, η μαγεία του Θεάτρου Σκιών*. "Καστανιώτης", Αθήνα.

Πατσάλης Χρίστος (επιμ.): *Θέατρο σκιών και κουκλοθέατρο στο σχολείο*. 1998.

Πετρής Γιώργος: *Ο Καραγκιόζης. Δοκίμιο κοινωνιολογικό*. "Γνώση", Αθήνα 1986.

Πετρόπουλος Ηλίας: *Υπόκοσμος και Καραγκιόζης*. "Γράμματα" 1978.

Πούχνερ Βάλτερ: *Οι βαλκανικές διαστάσεις του Καραγκιόζη*. "Στιγμή", Αθήνα 1985.

Πούχνερ Βάλτερ: *Λαϊκό θέατρο στην Ελλάδα και στα Βαλκάνια*. "Πατάκης", Αθήνα 1989.

Ρώτας Βασίλης: *Καραγκιόζικα*. 1956.

Σηφάκης Γρηγόρης: *Η παραδοσιακή δραματολογία του Καραγκιόζη*. "Στιγμή", Αθήνα 1984.

- Σπαθάρης Ευγένιος: *Ο Καραγκιόζης ψαράς*. "Ακρίτας" χ.χ.
- Σπαθάρης Ευγένιος: *Ο Καραγκιόζης προφήτης*. "Αφοί Λιναρδάτου" χ.χ.
- Σπαθάρης Ευγένιος: *Ο Καραγκιόζης και το μαγεμένο τσίρκο*. "Ακρίτας" 1998.
- Σπαθάρης Ευγένιος: *Ο Καραγκιόζης. Το καρνέ του σπουδαστού*. 1963.
- Τσίππρας Κώστας: *Έλληνες καραγκιοζοπαίχτες πίσω από τα φώτα του μπερντέ*. Φωτογραφικό λεύκωμα, "Κοχλίας", Αθήνα 2002.
- Φωτιάδης Αθανάσιος: *Καραγκιόζης ο πρόσφυγας*. "Gutenberg", Αθήνα 1977.
- Χατζάκης Μιχάλης: *Το έντεχνο θέατρο σκιών (θεωρία και πράξη)*. "Προσκήνιο" 1998.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 621 Θέατρο και Πολιτισμός

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	621	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Θέατρο και Πολιτισμός	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Α'	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήρια	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού Υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Γνώσεις:

- Να γνωρίσουν οι φοιτητές/τριες τους βασικούς σταθμούς στην ιστορική εξέλιξη του ελληνικού Θεάτρου από την Αρχαιότητα μέχρι σήμερα.
- Να συνειδητοποιήσουν τη συνέχεια και τη συνοχή του ελληνικού πολιτισμού στο χρόνο, μέσα από το Θέατρο.
- Να γνωρίσουν οι φοιτητές/τριες τη σχέση μεταξύ της θεατρικής έκφρασης και της κοινωνικής πραγματικότητας κάθε εποχής.
- Να γνωρίσουν είδη και μορφές του θεάτρου όπως το λαϊκό, το προλεταριακό, το θέατρο καθημερινής ζωής.
- Δεξιότητες: Να είναι σε θέση συνδυάσουν και να συσχετίσουν το Θέατρο με τις άλλες μορφές καλλιτεχνικής δημιουργίας (Λογοτεχνία, Μουσική, Ζωγραφική) και να αντιληφθούν την ιδιαιτερότητα του νεοελληνικού πολιτισμού συνολικά.

Ικανότητες:

- Να μπορούν να σχεδιάζουν και να υλοποιούν θεατροπαιδαγωγικά προγράμματα που αξιοποιούν στοιχεία από τη διαχρονία του ελληνικού πολιτισμού, με σκοπό τη διδασκαλία ποικίλων γνωστικών αντικειμένων αλλά και την αισθητική αγωγή των μαθητών/μαθητριών.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα έχει ταυτόχρονα ιστορικό και θεωρητικό χαρακτήρα, αφού προσεγγίζει την έννοια *θέατρο* μέσα στην πολυπλοκότητά της, όπως ιστορικά εμφανίστηκε και εξελίχθηκε στην πορεία του ανθρώπινου Πολιτισμού, από τα πρωτόγονα δρώμενα και το αρχαίο δράμα μέχρι σήμερα (κείμενο και παράσταση, καλλιτεχνικό προϊόν και πολιτισμικό φαινόμενο, γεγονός και μορφο-παιδευτικό αγαθό).

Παράλληλα παρουσιάζονται οι βασικοί σταθμοί και οι όψεις του θεάτρου σε διάφορες ιστορικές περιόδους (Αναγέννηση, Διαφωτισμός, αστικός κόσμος, σύγχρονη εποχή), ενώ ταυτόχρονα αναδύεται η σχέση του θεάτρου με άλλες μορφές τέχνης, αισθητικής και ιδεολογίας, -σχέσεις που καθόρισαν την εξέλιξη

της ανθρωπότητας (κλασικισμός, θρησκεία, μαρξισμός, ουμανισμός, διαφωτισμός, αστισμός, ρεαλισμός, παράλογο). Τέλος, παρουσιάζονται οι διαφορετικοί τρόποι έκφρασης και επικοινωνίας του ανθρώπου τόσο πάνω στην θεατρική σκηνή όσο και στην καθημερινή ζωή (λαϊκό θέατρο, πολιτική).

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με Πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Ναι, στη διδασκαλία και στην επικοινωνία με τους φοιτητές (e-mail, power point, video στη διδασκαλία, e-mail για επικοινωνία με τους φοιτητές)	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Αυτοτελής μελέτη	50
	Εκπόνηση & παρουσίαση εργασίας	50
	Σύνολο Μαθήματος	126
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>I. ΓΡΑΠΤΗ ΕΞΕΤΑΣΗ: 50% της βαθμολογίας. Ο φοιτητής αξιολογείται στην αξιοποίηση των γνώσεων που έλαβε από την παρακολούθηση των διαλέξεων, την εμπέδωση των θεαωρητικών εννοιών και την κατανόηση των παραδειγμάτων, καθώς και στην ικανότητα κριτικής σκέψης και συνδυασμού στοιχείων από την προς μελέτη βιβλιογραφία</p> <p>II. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: 50% της βαθμολογίας. Ο φοιτητής αξιολογείται στην παρουσίαση ατομικής ή ομαδικής εργασίας και στην ικανότητα σύνθεσης με βάση τα κριτήρια του επιστημονικού λόγου.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βιβλία: Θ. Γραμματάς, *Το θέατρο ως πολιτισμικό φαινόμενο*, Παπαζήσης, Αθήνα 2015
- Θ. Γραμματάς, *Εισαγωγή στην Ιστορία και τη θεωρία του θεάτρου*, Εξάντας, Αθήνα 2011
- Σ. Πατσαλίδης, *Θέατρο και Παγκοσμιοποίηση*, Παπαζήσης, Αθήνα 2012
- Άρθρα: Alexandrescu, S. (1984). Spectacle et spectaculaire. *Kodikas / Code 7* (1/2), 47-62
- Battani, M., Hall, D. R., & Powers, R. (1997). Cultures' structures: Making meaning in the public sphere. *Theory and Society*, 26(6), 781-812.

- Damen, M. (1989). Actor and character in Greek tragedy. *Theatre Journal*, 41(3), 316-340.
- Eco, U., & Pezzini, I. (1982). La sémiologie des Mythologies. *Communications*, 36(1), 19-42.
- Fischer-Lichte, Er. (1995). Theatricality: A Key Concept in Theatre and Cultural Studies. *Theatre Research International* 20 (2), 85-89
- Grammatas, Th. (2013). "Popular" and "Highbrow" in the theatre. Cultural interaction and osmosis between the genres. *Antropologia e Teatro. Rivista di Studi*, 4(4).
- Grammatas, Th. (2012). Theatricality before the theatre. The beginning of theatrical expression. *Antropologia e Teatro. Rivista di Studi*, 3(3).
- Grammatas, Th. (2009). Breve storia della tragedia attica, *Lettera Internazionale* 100, 23-25
- Hays, M. (1995). Representing Empire: Class, Culture and the Popular Theatre in Nineteenth Century. *Theatre Journal*, 47, 65-82
- Patsalidis, S. (2011). Looking for a Postmodern Audience. *Yale / Theatre*, 41(1), 86-92
- Pavis, P. (1975). Problèmes d'une sémiologie du théâtre. *Semiotica*, 15(3), 241-264.
- Schininà, G. (2004). Here we are": Social theatre and some open questions about its developments. *The Drama Review*, 48(3), 17-31.
- Schudson, M. (1989). The Present in the Past versus the Past in the Present. *Communication*, 11(2), 105-112.
- Πατσαλίδης, Σ. (2007). Αναζητώντας το χαμένο ρεαλισμό: Γενικά περί πραγματικότητας και μεταμοντέρνου θεάτρου. *Διακείμενα*, 9, 91-107.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 622 Νεοελληνικό Θέατρο και Κοινωνία

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	622	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Νεοελληνικό Θέατρο και Κοινωνία	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	B'	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
	ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	

Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήρια	1	0

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού Υποβάθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Γνώσεις:

- Να γνωρίσουν οι φοιτητές/τριες τους σημαντικούς σταθμούς στην εξέλιξη του νεοελληνικού θεάτρου.
- Να εμβαθύνουν στον τρόπο με τον οποίο τα κοινωνικοπολιτικά δεδομένα κάθε περιόδου επέδρασαν στις θεατρικές εξελίξεις.

Δεξιότητες:

- Να προβούν σε συσχετισμούς ανάμεσα στη θεατρική έκφραση και δημιουργία από τη μια και στην κοινωνική πραγματικότητα από την άλλη.
- Να είναι σε θέση συνδυάσουν και να συσχετίσουν το Θέατρο με άλλες μορφές κοινωνικής δράσης (Παράσταση, Performance, Επινοημένο Θέατρο, Εφαρμοσμένο Θέατρο, Θέατρο Forum κ.λ.π.).

Ικανότητες:

- Να μπορούν να σχεδιάζουν και να υλοποιούν θεατροπαιδαγωγικά προγράμματα που αξιοποιούν στοιχεία από τη διαχρονία του ελληνικού πολιτισμού, με σκοπό τη διδασκαλία ποικίλων γνωστικών αντικειμένων αλλά και την αισθητική αγωγή των μαθητών/μαθητριών.

Γενικές Ικανότητες

- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ο χαρακτήρας του μαθήματος είναι ιστορικός. Μέσα από την ανάπτυξη της δραματουργίας αλλά και της σκηνικής πράξης, από την εποχή της Κρητικής Αναγέννησης (16ος αι.) μέχρι σήμερα, επισημαίνεται η εξέλιξη της ελληνικής κοινωνίας. Παρουσιάζονται και αναλύονται ειδικότερα θέματα που διερευνούν τη σχέση μεταξύ θεάτρου και κοινωνικών συνθηκών στη νεότερη Ελλάδα, στο πλαίσιο μιας γενικότερης για τη θεατρική έρευνα στοχοθεσίας: τη μελέτη της σχέσης της θεατρικής με την «αντικειμενική» πραγματικότητα και των μηχανισμών καταγραφής της ιστορίας στη δραματουργία και το θέατρο. Το μάθημα περιλαμβάνει την εκπόνηση σχετικών εργασιών.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	Ναι, στη διδασκαλία και στην επικοινωνία με τους φοιτητές (e-mail, power point, video στη διδασκαλία, e-mail για επικοινωνία με τους φοιτητές)	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Αυτοτελής μελέτη	50
	Εκπόνηση & παρουσίαση εργασίας	50
	Σύνολο Μαθήματος	126
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>I. ΓΡΑΠΤΗ ΕΞΕΤΑΣΗ: 50% της βαθμολογίας. Ο φοιτητής αξιολογείται στην αξιοποίηση των γνώσεων που έλαβε από την παρακολούθηση των διαλέξεων, την εμπέδωση των θεαωρητικών εννοιών και την κατανόηση των παραδειγμάτων, καθώς και στην ικανότητα κριτικής σκέψης και συνδυασμού στοιχείων από την προς μελέτη βιβλιογραφία</p> <p>II. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: 50% της βαθμολογίας. Ο φοιτητής αξιολογείται στην παρουσίαση ατομικής ή ομαδικής εργασίας και στην ικανότητα σύνθεσης με βάση τα κριτήρια του επιστημονικού λόγου.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βιβλία: Θ. Γραμματάς, *Νεοελληνικό θέατρο και Κοινωνία. Συμβολή στην Ιστορία του νεοελληνικού θεάτρου*, Παπαζήσης, Αθήνα, 2017
- Θ. Γραμματάς, *Το θέατρο ως πολιτισμικό φαινόμενο*, Παπαζήσης, Αθήνα 2015
- Θ. Γραμματάς, *Εισαγωγή στην Ιστορία και τη θεωρία του θεάτρου*, Εξάντας, Αθήνα 2011
- Σ. Πατσαλίδης, *Θέατρο και Παγκοσμιοποίηση*, Παπαζήσης, Αθήνα 2012
- Άρθρα: Bahun-Radunović, S. (2008). History in Postmodern Theater: Heiner Müller, Caryl Churchill, and Suzan-Lori Parks. *Comparative Literature Studies*, 45(4), 446-470.
- Fischer, D.J. (1977). The origins of the French popular Theatre. *Journal of Contemporary History* 12, 461-497.
- Irmer, T. (2006). A search for new realities: Documentary theatre in Germany. *The Drama Review*, 50(3), 16-28.
- Kirby, M. (1975). On political theatre. *The Drama Review* 19(2), 129-135.
- Levi, J. (1997). Theatre and Moral Education. *Journal of Aesthetic Education*, 31(3), 65-75
- Puchner, W. (2007). Early Modern Greek Drama: From Page to Stage. *Journal of Modern Greek Studies*, 25(2), 243-266.
- Sauter, W. (2002). Who reacts when, how and upon what: From audience surveys to the theatrical event. *Contemporary Theatre Review*, 12(3), 115-129.
- Shevtsova, M. (1989). The Sociology of the Theatre, Part One: Problems and Perspectives. *New Theatre Quarterly*, 5(17), 23-35.
- Shevtsova, M. (1989b). The Sociology of the Theatre, Part Two: Theoretical Achievements. *New Theatre Quarterly*, 5(18), 180-194.
- Shevtsova, M. (1989c). The sociology of the theatre, part three: performance. *New Theatre Quarterly*, 5(19), 282-300.
- Πατσαλίδης, Σ. (2007). Αναζητώντας το χαμένο ρεαλισμό: Γενικά περί πραγματικότητας και μεταμοντέρνου θεάτρου. *Διακείμενα*, 9, 91-107
- Πατσαλίδης, Σ., (2010). Εκεί και τότε, εδώ και τώρα: Περί μνήμης και θεάτρου. *Ουτοπία*. 89, 73-101.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 623 Θέατρο στην Εκπαίδευση: Παιδαγωγικές και κοινωνικές παρεμβάσεις

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	623	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Θέατρο στην Εκπαίδευση: Παιδαγωγικές και κοινωνικές παρεμβάσεις	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις /Σεμινάρια	1	1
Εργαστήριο	1	2
Παραγωγή και Παρουσίαση	1	2
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού Υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΟΧΙ	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ΝΑΙ	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD411/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σκοπός του μαθήματος είναι να εξοικειωθούν οι φοιτήτριες και οι φοιτητές με ένα σχετικά ευρύ φάσμα τεχνικών θεάτρου στην εκπαίδευση ώστε να κατανοήσουν τον ρόλο του ως εργαλείου βιωματικής μάθησης, ως μέσο κοινωνικής παρέμβασης και ως μορφή τέχνης. Με τον παιγνιώδη τρόπο που παρέχει το θέατρο και την συμμετοχική και δημιουργική διαδικασία, θα αξιοποιηθούν βιώματα, γεγονότα, προσωπικές ιστορίες και

συλλογικές αφηγήσεις που θα οδηγήσουν σε θεατρικές συνθέσεις. Η προσέγγιση περιλαμβάνει τη δόμηση σχεδίων διδασκαλίας όπου η θεατρική δουλειά εστιάζει σε θεματικές επικοινωνίας, συνεργασίας, κατανόησης του εαυτού και του άλλου, διαχείρισης συγκρούσεων. Τελικός στόχος της διαδικασίας είναι να επινοήσουν και να παρουσιάσουν οι φοιτητές/τριες σε ομάδες την δική τους παράσταση.

α) γνώσεων

- Να γνωρίζουν βασικά στοιχεία του Θεάτρου στην Εκπαίδευση
- Να γνωρίζουν θεατρικές τεχνικές και συμβάσεις
- Να γνωρίζουν ομαδοσυνεργατικές πρακτικές και τεχνικές επικοινωνίας
- Να γνωρίζουν έννοιες και εφαρμογές που σχετίζονται με ζητήματα ταυτότητας και διαφορετικότητας
- Να γνωρίζουν τεχνικές θεατρικής δημιουργίας
- Να γνωρίζουν τα στάδια προετοιμασίας ενός θεατρικού δρώμενου

β) δεξιοτήτων

- Να μπορούν να αξιοποιήσουν θεατρικές τεχνικές και παιχνίδια
- Να μπορούν να εργαστούν ομαδοσυνεργατικά για να δομήσουν μια διδασκαλία που αξιοποιεί θεατρικές δραστηριότητες και παιχνίδια επικοινωνίας συνεργασίας και εμπιστοσύνης
- Να μπορούν να διερευνήσουν ρόλους και να βρουν λύσεις σε προβλήματα που αφορούν τη ζωή χαρακτήρων που αναλύουν.
- Να μπορούν να διερευνούν ιδέες και να εκφράζουν συναισθήματα δικά τους και των άλλων
- Να μπορούν να επικοινωνήσουν μια ιδέα τους χρησιμοποιώντας τα εκφραστικά τους μέσα και τη θεατρική μορφή
- Να μπορούν να διερευνήσουν σύνθετα προβλήματα που αφορούν τα θέματα που επεξεργάζονται και να τα επιλύσουν μαζί με τους/τις συμφοιτητές/τριές τους.
- Να μπορούν να αναγνωρίζουν θεατρικές μορφές στη θεατρική δουλειά των άλλων

γ) ικανοτήτων

- Να μπορούν να εφαρμόσουν παιχνίδια και θεατρικές δραστηριότητες σε παιδιά
- Να μπορούν να αναπτύξουν ομαδοσυνεργατικό κλίμα με τον κατάλληλο σχεδιασμό και την πορεία των ασκήσεων που εφαρμόζουν
- Να μπορούν να λειτουργούν εμπψυχωτικά εφαρμόζοντας θεατρικά παιχνίδια και δραστηριότητες.
- Να μπορούν να δημιουργούν μια επινοημένη παράσταση μεταβαίνοντας από προσωπικές ιστορίες και προβληματισμούς στη συλλογική σύνθεση
- Να μπορούν να αξιολογούν τις παρουσιάσεις των συμφοιτητών/τριων τους ως προς την παιδευτική την κοινωνική και την καλλιτεχνική τους διάσταση(5)

Γενικές Ικανότητες (6)

- Λήψη αποφάσεων
- Ομαδική εργασία
- Σεβασμός στην διαφορετικότητα και την πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής, επαγωγικής σκέψης
- Σχεδιασμό και διαχείριση έργων

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Εισαγωγικό πλαίσιο για την παιδαγωγική και την κοινωνική διάσταση του Θεάτρου στην Εκπαίδευση
2. Παιχνίδια συνεργασίας και εμπιστοσύνης, ομαδικοί αυτοσχεδιασμοί, δημιουργία με αφορμή ένα ερέθισμα
3. Προσεγγίσεις και τεχνικές επικοινωνίας, αξιοποιώντας θεατρικές δραστηριότητες
4. Δραστηριότητες για τη διαφορετικότητα και τα στερεότυπα με αξιοποίηση θεατρικών τεχνικών
5. Θεατρικές τεχνικές, τεχνικές δημιουργίας και ανάλυσης χαρακτήρων
6. Θέατρο εικόνων
7. Από τις προσωπικές ιστορίες στη συλλογική σύνθεση - τεχνική του χάρτη της ζωής
8. Προετοιμασία ενός θεατρικού δρώμενου
Δομικά στοιχεία μιας παράστασης
Δόμηση χαρακτήρων και σεναρίου
Πρόβες και επισημάνσεις, διορθώσεις
9. Θεατρική επινοημένη παράσταση/δρώμενο σε ομάδες
10. Αξιολόγηση της παράστασης

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ: (7)	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ: (8)	Χρήση διαδικτύου, οπτικοακουστικού υλικού, παρουσίαση Power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομίου e-class	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ (9)	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμιναριακά μαθήματα	25

Εργαστήριο	30
Προετοιμασία θεατρικής σύνθεσης	30
Παρουσίαση και κριτική θεατρικής σύνθεσης	25
Παρακολούθηση και κριτική επαγγελματικής παράστασης	15
Σύνολο Μαθήματος	125

Σύνολο Μαθήματος (10)

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ
(11)**

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:

Αναστοχαστικά ημερολόγια (20%)

Αναστοχασμός, σε σχέση με το βίωμα και την κατανόηση των ιδίων, σε σχέση με την ομάδα, με τη διδασκαλία, προτάσεις, προβληματισμοί, εξέλιξη αναφορικά με το περιεχόμενο και την πορεία της δουλειάς σε κάθε μάθημα.

2. Συμμετοχή στο σεμινάριο και στην αξιολόγηση ανταπόκριση στο θεατρικό γεγονός 10%

3. Παρουσίαση θεατρικών παραστάσεων σε κοινό (40%).

Κάθε ομάδα παρουσιάζει την θεατρική της σύνθεση. Αξιολόγηση ως προς την αισθητική, τη μορφή και την επικοινωνία με το κοινό της θεματικής της, την αξιοποίηση θεατρικών συμβάσεων, την καλλιτεχνική αρτιότητα

4. Γραπτή ομαδική εργασία και αξιολόγηση (30%).

Περιγραφή του σεναρίου, ανάλυση της προετοιμασίας και της πορείας της ομάδας, αξιολόγηση της παράστασης της ομάδας - ως προς θεατρικές τεχνικές και συμβάσεις, χρήση σκηνικού χώρου, χρόνου, την επικοινωνία με το κοινό (υπερστόχος και σκηνικοί στόχοι), αναγνώριση των δυνατών και αδύνατων σημείων της παράστασης.

Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Άλκηστις, (Κοντογιάννη). (2008). *Μαύρη Αγελάδα. Άσπρη Αγελάδα. Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και Διαπολιτισμικότητα*. Αθήνα: Τόπος

Άλκηστις, (Κοντογιάννη)(2000). *Η δραματική τέχνη στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Άλκηστις, (Κοντογιάννη). (1989). *Το βιβλίο της δραματοποίησης*. Άλκηστις

Αρχοντάκη, Ζ. Φιλίππου, Δ. (2003). *205 βιωματικές ασκήσεις για εμπύχωση ομάδων*. Αθήνα: Καστανιώτης

Αυδή, Ά., Χατζηγεωργίου, Μ. (2003). *Η τέχνη του δράματος στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Boal, A. (2013). *Θεατρικά Παιχνίδια για ηθοποιούς και μη ηθοποιούς*. Αθήνα: "σοφία" Ανώνυμη Εκδοτική & Εμπορική Εταιρεία

Boal, A. (1979). *Theatre of the Oppressed*. London: Pluto Classic

Γκόβας, Νίκος (2003). *Για ένα δημιουργικό νεανικό θέατρο. Ασκήσεις, παιχνίδια, τεχνικές*. Αθήνα. Μεταίχμιο

Γραμματάς, Θ. (2017). *Θεατρική Αγωγή και παιδεία*. Αθήνα: Διάδρασις

Κουρετζής, Λ., (1991) *Το θεατρικό παιχνίδι*. Αθήνα: Καστανιώτης

Παπαθανασίου, Α./Μπασκλαβάνη, Ο., (2001). *Θεατροπαιχνίδια*. Αθήνα: Κέδρος

Περιοδικά

Εκπαίδευση& Θέατρο- έκδοση του Πανελλήνιου Δικτύου για το Θέατρο στην Εκπαίδευση

www.theatroedu.gr

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 628 Θεατροπαιδαγωγικά προγράμματα: Επινόηση, σχεδιασμός, εφαρμογή

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	628	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Θεατροπαιδαγωγικά προγράμματα: Επινόηση, σχεδιασμός, εφαρμογή	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	7ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις/σεμινάρια	1	1
Πρακτική άσκηση	1	2
Τελική παρουσίαση	1	2
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ΝΑΙ	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD411/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σκοπός του μαθήματος είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες με τη διαδικασία δημιουργίας ενός θεατροπαιδαγωγικού προγράμματος (Θ.Π.). Το Θ.Π. βασίζεται στην ένωση του θεάτρου με την Παιδαγωγική και περιλαμβάνει την

παραγωγή ενός δομημένου συνόλου δραστηριοτήτων σχετικά με ένα θέμα που αφορά τη ζωή των παιδιών ή γενικότερα του κόσμου μέσα στον οποίο ζουν. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα διέλθουν όλα τα στάδια που απαιτεί η δόμηση ενός ολοκληρωμένου Θ.Π., δηλαδή διερεύνηση του θέματος, σύντομη θεατρική παράσταση, θεατρικές δραστηριότητες που σχεδιάζονται για την ενεργή συμμετοχή των παιδιών και εκπαιδευτικό υλικό που αξιοποιείται από τον εκπαιδευτικό ή την εκπαιδευτικό της τάξης για περαιτέρω διερεύνηση του θέματος. Η αξιολόγηση θα γίνει με βάση την παραγωγή παράστασης και εκπαιδευτικού υλικού του προγράμματος, την παρουσίαση και την καταγραφή του. Προϋπόθεση για τη συμμετοχή στο μάθημα είναι οι φοιτητές και οι φοιτήτριες να έχουν παρακολουθήσει τουλάχιστον άλλο ένα μάθημα από την ενότητα θεατρικής έκφρασης.

Με τους τρόπους αυτούς αναμένεται ότι θα πρέπει να βρίσκονται σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- Να γνωρίζουν τι είναι ένα Θεατροπαιδαγωγικό Πρόγραμμα (ΘΠ)
- Να γνωρίζουν την ιστορική προέλευση και εξέλιξή του
- Να γνωρίζουν τις παιδαγωγικές αρχές στις οποίες στηρίζονται τα ΘΠ
- Να γνωρίζουν την παιδαγωγική και καλλιτεχνική τους διάσταση
- Να γνωρίζουν τα βήματα που απαιτεί η δημιουργία ενός ΘΠ
- Να γνωρίζουν τεχνικές και προσεγγίσεις συμμετοχικού θεάτρου

β) δεξιοτήτων

- Να μπορούν να εργαστούν ομαδοσυνεργατικά για να διερευνήσουν θέματα που αφορούν τα παιδιά και το κοινωνικό- πολιτισμικό τους περιβάλλον
- Να μπορούν να αναγνωρίζουν τις δεξιότητες του θεατροπαιδαγωγού συνδυάζοντας τις δεξιότητες που τους δίνει το θέατρο με τις δεξιότητες και πηγές του παιδαγωγού.
- Να μπορούν να διερευνούν και να επιλέγουν κατάλληλα θέματα προσαρμοσμένα σε συγκεκριμένη ηλικία
- Να μπορούν να εμπυχώνουν θεατρικές δραστηριότητες με παιδιά
- Να μπορούν να χρησιμοποιούν θεατρικές συμβάσεις και τα εκφραστικά τους μέσα
- Να μπορούν να συνθέτουν μια θεατρική παράσταση μέσα από αυτοσχεδιασμούς ή διασκευή μιας ιστορίας
- Να μπορούν να σχεδιάσουν σε ομάδες εκπαιδευτικό υλικό για πριν ή μετά την παράσταση

γ) ικανοτήτων

- Να μπορούν να κρίνουν ένα Θεατροπαιδαγωγικό Πρόγραμμα
- Να μπορούν να παρουσιάζουν μια παράσταση που πλαισιώνει ένα ΘΠ
- Να μπορούν να εφαρμόσουν το εκπαιδευτικό υλικό ενός ΘΠ
- Να μπορούν να εφαρμόσουν τεχνικές συμμετοχικού θεάτρου
- Να μπορούν να αξιολογούν τις παρουσιάσεις των συμφοιτητών/ τριων τους ως προς την εκπαιδευτική και την καλλιτεχνική τους διάσταση **(5)**

Γενικές Ικανότητες (6)

- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Λήψη αποφάσεων
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ιστορική προέλευση και εξέλιξη του ΘΠ κατά τα πρότυπα του Αγγλοσαξωνικού μοντέλου Theatre in Education

Προετοιμασία συγκρότηση ομάδας , ασκήσεις επικοινωνίας, συνεργασίας, θεατρικές ασκήσεις, αυτοσχεδιασμοί , δημιουργία και ανάλυση χαρακτήρων, ανάπτυξη εκφραστικών μέσων

Ανάπτυξη δεξιοτήτων εμπύχωσης

Βιωματική προσέγγιση τεχνικών θεάτρου, συμμετοχικού θεάτρου, τεχνικές θεάτρου φόρουμ

Η θεματολογία ενός ΘΠ σε σχέση με την ηλικία και τα ενδιαφέροντα των παιδιών

Αναζήτηση κατάλληλων θεατρικών δραστηριοτήτων για τα θέματα που επιλέγει μια θεατροπαιδαγωγική ομάδα ανάλογα με την ηλικία του κοινού, τις τοπικές ανάγκες, ιστορικά θέματα

Παρακολούθηση και ενεργός συμμετοχή στις δραστηριότητες ενός ολοκληρωμένου Θεατροπαιδαγωγικού Προγράμματος

Το πλαίσιο εφαρμογής ενός ΘΠ, δυσκολίες και περιορισμοί

Δημιουργία παράστασης του ΘΠ και υλικού του. Πρόβες

Δημόσια παρουσίαση παράστασης του ΘΠ

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	Χρήση διαδικτύου, οπτικοακουστικού υλικού, παρουσίαση Power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομίου e-class	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμινάρια	20
	Καλλιτεχνικό Εργαστήριο	20
	Προετοιμασία θεατρικής	25

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΦΟΙΤΗΤΩΝ**

παράστασης	
Παρακολούθηση και κριτική θεατροπαιδαγωγικού προγράμματος	10
Παρουσίαση θεατρικής παράστασης	25
Παρουσίαση εκπαιδευτικού υλικού που συνοδεύει την παράσταση	15
Αξιολόγηση αναστοχασμός της δουλειάς των ομάδων	10
Σύνολο Μαθήματος	125

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:

Συμμετοχή στο σεμινάριο και το εργαστήριο (10%).

Πρόδρομη παρουσίαση ομαδικής εργασίας στην τάξη 10%

Έρευνα της θεματικής, επεξεργασία σε ομάδες, δημιουργία κατάλληλων δραστηριοτήτων για το εκπαιδευτικό υλικό

Παρουσίαση θεατρικής σκηνής (30%).

Κάθε ομάδα παρουσιάζει την σκηνή της.

Αξιολογείται η αισθητική, η χρήση εκφραστικών μέσων και θεατρικών τεχνικών, η επιτυχής επικοινωνία νοήματος, η καλλιτεχνική αρτιότητα

Σύνθεση θεατρικών σκηνών και δημόσια παρουσίαση (30%)

Οι επιμέρους ομάδες συνεργάζονται για την ενιαία παρουσίαση της παράστασης με συνεκτικά μέρη από τη μια σκηνή στην άλλη και παρουσιάζουν σε κοινό

5. Ομαδική γραπτή τελική εργασία (20%)

Περιλαμβάνει όλα τα στάδια προετοιμασίας, περιγραφή του εκπαιδευτικού υλικού που δημιούργησε η ομάδα και αξιολόγηση της τελικής παρουσίασης

Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στη

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Άλκηστις (Κοντογιάννη) (2008). *Μαύρη Αγελάδα. Άσπρη Αγελάδα. Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και Διαπολιτισμικότητα*. Αθήνα: Τόπος
- Αυδή, Α., Χατζηγεωργίου, Μ. (2003). *Η τέχνη του δράματος στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Boal, A. (2013). *Θεατρικά Παιχνίδια για ηθοποιούς και μη ηθοποιούς*. Αθήνα: "σοφία" Ανώνυμη Εκδοτική & Εμπορική Εταιρεία
- Boal, A. (1979). *Theatre of the Oppressed*. London: Pluto Classic
- Γιαννούλη, Π., Ποταμούση, Η. (2011). *Παίζοντας τις ιστορίες του κόσμου για αν αλλάξουμε τον κόσμο . Ένα θεατροπαιδαγωγικό πρόγραμμα για τα δικαιώματα του παιδιού και την οικολογική συνείδηση*. Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση
- Γκόβας, Ν, Ζώνιου, Χ., (2010). *Θεατροπαιδαγωγικά Προγράμματα με Τεχνικές Θεάτρου Φόρουμ για την πρόληψη και την κοινωνική ενσωμάτωση* . Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση
- Γκόβας, Ν., (2003). *Για ένα νεανικό δημιουργικό θέατρο. Ασκήσεις, παιχνίδια, τεχνικές. Ένα πρακτικό βοήθημα για εμπυχωτές θεατρικών ομάδων και εκπαιδευτικούς*. Μεταίχμιο
- Γραμματάς, Θ. (1996). *Fantasyland Θέατρο για Παιδικό και Νεανικό Κοινό*. Αθήνα: Τυπωθήτω
- Jackson A., Vine, C. (2005). *Learning through Theatre: The changing face of theatre in Education*. London, NY: Routledge
- Jackson, A. (2007) . *Theatre, Education and the making of Meanings. Art or Instrument?* Manchester, NY.: Manchester University Press
- Σέξτου, Π. (2005). *Θεατρο-παιδαγωγικά προγράμματα στα σχολεία*. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Prentki, T., Preston, S. (2009). *Applied Theatre Reader*. London, NY: Routledge
- Συναφή επιστημονικά περιοδικά:
- Εκπαίδευση& Θέατρο –έκδοση του Πανελληνίου Δικτύου για το Θέατρο στην Εκπαίδευση
- Applied Theatre Research (Journal) -<https://www.intellectbooks.com/applied-theatre-research>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 629 και ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 630
Θεατροπαιδαγωγικές προσεγγίσεις και εφαρμογές σε εκπαιδευτικό
πλαίσιο I Θεατροπαιδαγωγικές προσεγγίσεις και εφαρμογές σε
εκπαιδευτικό πλαίσιο II

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	629 και 630	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Θεατροπαιδαγωγικές προσεγγίσεις και εφαρμογές σε εκπαιδευτικό πλαίσιο I Θεατροπαιδαγωγικές προσεγγίσεις και εφαρμογές σε εκπαιδευτικό πλαίσιο II	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	4ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις/σεμινάρια	2	2
Εργαστήρια	2	4
Παραγωγή και παρουσίαση θεατρικής σπουδής	2	4
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού Υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD430/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα έρθουν σε επαφή με προσεγγίσεις και μορφές του Θεάτρου στην Εκπαίδευση σε διεθνές επίπεδο και θα γνωρίσουν τη σύνδεσή τους με σύγχρονες παιδαγωγικές θεωρίες. Σκοπός του μαθήματος είναι να κατανοηθεί ο τρόπος με τον οποίο το θέατρο σε εκπαιδευτικό πλαίσιο εστιάζει στη διερεύνηση θεμάτων μέσα από παιχνίδια ρόλων, αυτοσχεδιασμούς, θεατρικές τεχνικές και συμβάσεις, αποσκοπώντας στη νοητική και συναισθηματική κατανόησή τους και στην καλλιέργεια του αισθητικού κριτηρίου μέσα από μια ευχάριστη διαδικασία ανακάλυψης και μάθησης. Στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα περιλαμβάνονται επίσης: η εξοικείωση των φοιτητών και φοιτητριών με βασικά στοιχεία της θεατρικής τέχνης, η ανάπτυξη των εκφραστικών τους μέσων και των δεξιοτήτων εμπύχωσης ομάδας, η κατανόηση τρόπων δόμησης και λειτουργίας θεατρικού εργαστηρίου και οργάνωσης πολιτισμικών δράσεων με παιδιά και για παιδιά.

α) γνώσεων

- Να γνωρίζουν μορφές του Θεάτρου στην Εκπαίδευση και τις βασικές αρχές του
- Να γνωρίζουν την επιρροή των μεθόδων Θεάτρου στις προσεγγίσεις του Θεάτρου στην Εκπαίδευση
- Να γνωρίζουν θεατροπαιδαγωγικές μεθόδους και εφαρμογές σε εκπαιδευτικό πλαίσιο Να γνωρίζουν την πορεία σχεδιασμού και υλοποίησης θεατρικών δράσεων με παιδιά
- Να γνωρίζουν τα βήματα για να οργανώσουν θεατρικό εργαστήρι με παιδιά και πολιτισμικές δράσεις με παιδιά.

β) δεξιοτήτων

- Να μπορούν να σχεδιάσουν θεατροπαιδαγωγικές δραστηριότητες για παιδιά
- Να μπορούν να αξιοποιήσουν θεατροπαιδαγωγικές μεθόδους και τεχνικές σε εκπαιδευτικό πλαίσιο
- Να γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιούν την θεατρική μορφή για να εκφράζουν νοήματα και συναισθήματα
- Να μπορούν να επεξεργάζονται νοήματα και να επιλύουν προβλήματα με την ομάδα τους για τον σχεδιασμό μιας θεατροπαιδαγωγικής εφαρμογής
- Να μπορούν να επεξεργάζονται τη θεατρική φόρμα για να οδηγηθούν σε μια σύνθετη καλλιτεχνική δημιουργία.
- Να μπορούν να εμπυχώνουν ομάδες, και να οργανώνουν ένα θεατρικό δρώμενο
- Να μπορούν να αναγνωρίζουν πώς μια θεατροπαιδαγωγική εφαρμογή σε εκπαιδευτικό πλαίσιο υπηρετεί την παιδαγωγική στόχευση και ισορροπεί με την καλλιτεχνική μορφή
- Να είναι σε θέση να συνθέσουν μια καλλιτεχνική δημιουργία χρησιμοποιώντας με ικανοποιητικό τρόπο τη θεατρική μορφή.

γ) ικανοτήτων

- Να μπορούν να δημιουργούν κατάλληλο πλαίσιο για την εφαρμογή θεατροπαιδαγωγικών πρακτικών
- Να μπορούν να δομήσουν μια θεατροπαιδαγωγική δραστηριότητα με θεατρικά παιχνίδια, παιχνίδια ρόλων και αυτοσχεδιασμούς

- Να μπορούν να οργανώσουν και να υλοποιήσουν μια ολοκληρωμένη θεατροπαιδαγωγική εφαρμογή στο πλαίσιο μιας πολιτισμικής δράσης
- Να μπορούν να οργανώσουν και να εμπυλώσουν θεατρικό εργαστήριο
- Να μπορούν να παρουσιάζουν σε κοινό και να επικοινωνούν την υλοποίηση του σχεδίου ανάπτυξης και εφαρμογής ενός βιωματικού εργαστηρίου
- Να μπορούν να δημιουργήσουν ένα παραστασιακό γεγονός και να το παρουσιάσουν σε κοινό
- Να μπορούν να αξιολογούν το καλλιτεχνικό και παιδευτικό περιεχόμενο στις παρουσιάσεις των συμφοιτητών/τριών τους. **(5)**

Γενικές Ικανότητες (6)

- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Λήψη αποφάσεων
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εισαγωγή στις μορφές του Θεάτρου στην Εκπαίδευση

Παιδαγωγικές Θεωρίες και η σύνδεσή τους με το Θέατρο στην εκπαίδευση

Θέατρο στην Εκπαίδευση και επιρροές από μεθόδους θεατρικής τέχνης

Προσεγγίσεις και τεχνικές που υιοθετούνται στο Θέατρο στην Εκπαίδευση-

Εκπαιδευτικού Δράμα, Θέατρο του Καταπιεσμένου, Τεχνικές αφήγησης, Θέατρο Επινόησης, Θέατρο Ντοκουμέντο

Παραδείγματα θεατροπαιδαγωγικών εφαρμογών σε εκπαιδευτικό πλαίσιο

Παιδαγωγική, κοινωνική και αισθητική στόχευση στις δραστηριότητες του Θεάτρου στην Εκπαίδευση

Σχεδιασμός θεατρικού εργαστηρίου εμπύχωσης για παιδιά. Στάδια εμπύχωσης, επιλογές δραστηριοτήτων, θεματική, στόχευση στο μαθησιακό γεγονός ως προς την παιδαγωγική, κοινωνική, αισθητική διάσταση. Ανάπτυξη και παρουσίαση σε ομάδες φοιτητών/τριών

Παρακολούθηση επαγγελματικής παράστασης για παιδικό-νεανικό κοινό. Κριτική της παράστασης

Προετοιμασία ενός θεατρικού γεγονότος σε ομάδες. Επιλογή δραματικού κειμένου, μορφή, θεατρικές συμβάσεις, επικοινωνία μηνύματος, πρόβες, διορθώσεις, αναδημιουργία.

Παρουσίαση θεατρικού γεγονότος

Αξιολόγηση –ανταπόκριση στο θεατρικό γεγονός

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	Χρήση διαδικτύου, οπτικό-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις /Σεμινάρια	50
	Εργαστηριακές ασκήσεις	30
	Σχεδιασμός και Παρουσίαση σχεδίων θεατρικών εργαστηρίων	50
	Παρακολούθηση και κριτική επαγγελματικής παράστασης	15
	Προετοιμασία θεατρικής δημιουργίας	25
	Παρουσίαση και κριτική της θεατρικής δημιουργίας	30
	Συγγραφή ομαδικής εργασίας	30
	Συγγραφή ατομικής εργασίας	20
	Σύνολο Μαθήματος	250
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ (11)	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι Διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:</p> <p>Παρουσίαση του σχεδιασμού θεατρικού εργαστηρίου σε ομάδες (30%)</p> <p>Περιγραφή δραστηριοτήτων και συνδυασμός τους, στόχοι. Επιλογή από ασκήσεις για συμμετοχή και συνεργασία, αισθητηριακές ασκήσεις, θεατρικές τεχνικές και τεχνικές για την βιωματική κιναισθητική προσέγγιση του θέματος επιλογής, ασκήσεις ανάπτυξης εκφραστικών μέσων</p> <p>Προσομοίωση των δραστηριοτήτων σε ενήλικες (συμφοιτητές/ριες)</p>	

Αναστοχασμός σε ομάδες

Γραπτή ομαδική εργασία (25%)

Περιλαμβάνει την τυπικά οργανωμένη γραπτή περιγραφή και αιτιολόγηση του σχεδιασμού και την αξιολόγηση που ακολούθησε την παρουσίαση. Η γραπτή ανάπτυξη του θέματος, των στόχων, των επιλογών θα στηριχτεί στο θεωρητικό πλαίσιο που έχουν διδαχθεί και θα αιτιολογηθεί με βάση αυτό.

Ομαδική παρουσίαση θεατρικής δημιουργίας (25%)

Οι ομάδες παρουσιάζουν σε κοινό σε μορφή παράστασης

Κάθε ομάδα παρουσιάζει την θεατρική της σύνθεση. Κριτήρια αξιολόγησης ως προς την αισθητική, την επικοινωνία με το κοινό της θεματικής, την αξιοποίηση στοιχείων δράματος για να δομήσουν τη δραματική στιγμή, την καλλιτεχνική αρτιότητα

4. Ατομική εργασία αξιολόγησης θεατρικής δημιουργίας (20%)

Το περιεχόμενο της τελικής ατομικής γραπτής εργασίας αφορά την αξιολόγηση της θεατρικής δημιουργίας των ομάδων. Περιλαμβάνει την διαδικασία *ανταπόκρισης* στο θεατρικό γεγονός. Κριτήρια, η αξιοποίηση θεατρικών στοιχείων και συμβάσεων, χρήση εκφραστικών μέσων για την επικοινωνία του νοήματος, η καλλιτεχνική αρτιότητα

Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στη σελίδα του μαθήματος στο e-class

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Άλκηστις, (Κοντογιάννη) (2000). Η δραματική τέχνη στην εκπαίδευση. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Άλκηστις, (Κοντογιάννη). (1989). *Το βιβλίο της δραματοποίησης*. Άλκηστις

Αυδή Α., Χατζηγεωργίου Μ. (2018). *Όταν ο δάσκαλος μπαίνει σε ρόλο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Αυδή Α., Χατζηγεωργίου Μ. (2003). *Η τέχνη του δράματος στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Boal, A. (2013). *Θεατρικά Παιχνίδια για ηθοποιούς και μη ηθοποιούς*. Αθήνα: "σοφία" Ανώνυμη Εκδοτική & Εμπορική Εταιρεία

Boal A. (1979). *Theatre of the Oppressed*. London: Pluto Classic

Γκόβας Ν.(2003). *Για ένα δημιουργικό νεανικό θέατρο. Ασκήσεις, παιχνίδια, τεχνικές*.

Αθήνα. Μεταίχμιο

Γραμματάς Θ. (2018). *Θεατρική Αγωγή και Παιδεία*. Αθήνα: Διάδραση

Neelands, J & Good T. (επιμ) (1990). *Structuring Drama Work: A Handbook of available forms in Theatre and Drama*. Cambridge: Cambridge University Press

Παπαδόπουλος Σ. (2010) *Παιδαγωγική του Θεάτρου*. Παπαδόπουλος

Τσουκαλά Χ. Επιμ. (2016) *Μονόλογοι από το Αιγαίο Το ταξίδι και τα όνειρα ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων*. Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση(στο<http://www.theatroedu.gr/Portals/38/main/images/stories/files/Books/MonologoiAigaio/Monologoiapo%20to%20aigaioWEB.pdf>)

Wagner B-J.(1979) *Dorothy Heathcote: Drama as a learning medium*. Cheltenham; Stanley Jones (Publishers Ltd.)

Winston J. , Tandy M. ((2001). *Beginning Drama 4-11*. London: David Fulton Publishers

Winston J., (2000). *Drama, Literacy and Moral Education 5-11*

Άρθρα:

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Εκπαίδευση & Θέατρο: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση

www.theatroedu.gr

RiDE-Research in Drama Education -The Journal of Applied Theatre and Performance

<https://www.tandfonline.com/toc/crde20/current>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 704 Εισαγωγή στην παιδική λογοτεχνία

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	704	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Γ, Δ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Εισαγωγή στην παιδική λογοτεχνία		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	

Διαλέξεις	2	4
Εργαστηριακές ασκήσεις	1	1
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Γενικού Υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD190/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η «Εισαγωγή στην Παιδική Λογοτεχνία» αποτελεί το βασικό εισαγωγικό μάθημα στο πεδίο της Λογοτεχνίας, γι' αυτό και έχει οριστεί ως υποχρεωτικό για το σύνολο των φοιτητριών.

Στο πλαίσιο του μαθήματος ερευνώνται θέματα θεωρίας και κριτικής της παιδικής λογοτεχνίας και εξετάζονται οι βασικές έννοιες που αφορούν στη Λογοτεχνία για παιδιά. Με έμφαση στις θεωρίες της λογοτεχνίας και την εφαρμογή τους στο χώρο της λογοτεχνίας για παιδιά, γίνεται προσπάθεια ορισμού της Παιδικής Λογοτεχνίας και φωτίζεται η έννοια του ανήλικου αναγνώστη και οι ιδιαιτερότητες του σύγχρονου βιβλίου για παιδιά. Επιπλέον, οι αφηγηματικές τεχνικές και στοιχεία του κειμένου, καθώς και η έννοια του παρακειμένου μελετώνται εκτενώς με τη βοήθεια παραδειγμάτων από το χώρο του εικονογραφημένου παιδικού βιβλίου.

Στόχος του μαθήματος είναι να κατανοήσουν οι φοιτήτριες/ φοιτητές το χώρο της παιδικής λογοτεχνίας ως ανεξάρτητου κλάδου και να εξοικειωθούν με τις σύγχρονες ερμηνευτικές προσεγγίσεις της παιδικής λογοτεχνίας που επιτρέπουν στον αναγνώστη, ενήλικο ή παιδί, να διαβάζει κριτικά τα παιδικά βιβλία, αλλά και γενικότερα κάθε κείμενο μυθοπλασίας (π.χ. κινηματογραφική ταινία, διαφήμιση).

Με την ολοκλήρωση των μαθημάτων οι φοιτήτριες/ φοιτητές θα είναι σε

θέση:

A) Γνώσεις

- να προσδιορίζουν εννοιολογικά το χώρο της παιδικής λογοτεχνίας
- να προβληματίζονται πάνω στη ρευστότητα των ορίων ανάμεσα στον κανόνα της λογοτεχνίας και τις επιμέρους λογοτεχνίες
- να γνωρίζουν σε βάθος της θεωρίες λογοτεχνίας ώστε να μπορούν να τις εφαρμόζουν σε κείμενα για παιδιά.
- να αντιμετωπίζουν κριτικά τις σχετικές θεωρητικές προσεγγίσεις
- να προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά του παιδιού-αναγνώστη και να κατανοούν ότι η έννοια 'παιδί' αποτελεί μια ιδεολογική κατασκευή
- να γνωρίζουν τις σύγχρονες προσεγγίσεις για το εικονογραφημένο βιβλίο
- να έχουν εξοικειωθεί με τη θεωρία των πολυτροπικών κειμένων
- να κατανοούν τις ιδεολογικές διαστάσεις της παιδικής λογοτεχνίας
- να είναι επαρκώς εξοικειωμένες/ οι με το βασικό 'λεξιλόγιο εργασίας' της κριτικής της λογοτεχνίας.
- να γνωρίζουν το σύγχρονο προβληματισμό για τα αφηγηματικά στοιχεία και αφηγηματικές τεχνικές των κειμένων

B) Δεξιότητες

- να καταφέρνουν να 'ανακαλύπτουν' και να χειρίζονται τις βιβλιογραφικές πηγές σε θέματα θεωρίας και κριτικής της παιδικής λογοτεχνίας
- να εξοικειωθούν με τα βιβλία παιδικής λογοτεχνίας που κυκλοφορούν στην Ελλάδα και διεθνώς και να χειρίζονται τις βάσεις δεδομένων προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες των σπουδών ή του μελλοντικού επαγγελματικού τους χώρου.
- να χρησιμοποιούν φυσικές ή ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες σε θέματα που άπτονται της παιδικής λογοτεχνίας
- να εντοπίζουν την επιρροή των σύγχρονων θεωριών της λογοτεχνίας στα αναλυτικά προγράμματα του σχολείου και στον τρόπο που διδάσκεται η λογοτεχνία στις διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης
- να μελετούν, να κατανοούν και να αντιμετωπίζουν κριτικά επιστημονικά άρθρα
- να συντάσσουν σύντομες πρωτότυπες παρουσιάσεις στις θεματικές του μαθήματος
- να ανιχνεύουν στοιχεία που μελετούν στο παιδικό βιβλίο (π.χ. μεταμυθοπλασία) σε άλλα μυθοπλαστικά κείμενα (π.χ. κινηματογράφος)

Γ) Ικανότητες

- να δημιουργούν πρωτότυπα αφηγηματικά κείμενα ή να διασκευάζουν γνωστά κείμενα παιδικής λογοτεχνίας με βάση κάποιο αφηγηματικό στοιχείο (π.χ. πολυαστιακή αφήγηση)
- να κατανοούν τις εξουσιαστικές δομές της παιδικής λογοτεχνίας.
- να μελετούν κριτικά τα κείμενα
- ο κριτικός αναγνώστης

Γενικές Ικανότητες

- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυτισμικότητα
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεωρίες της λογοτεχνίας με εφαρμογή στο χώρο του παιδικού βιβλίου

α. Συγγραφοκεντρικές

β. Κειμενοκεντρικές

γ. Αναγνωστικές

Εννοιολογικός προσδιορισμός της Παιδικής Λογοτεχνίας

Το παιδί-αναγνώστης

Το σύγχρονο πολυτροπικό κείμενο για παιδιά

Αφηγηματικοί παράγοντες

α. Λογοτεχνικοί Χαρακτήρες

β. Εστίαση

γ. Σκηνικό

δ. Πλοκή

ε. Θέμα

στ. Δομή

Παρακείμενο

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Διαλέξεις σε αμφιθέατρο
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε. στην διδασκαλία (διαδίκτυο, power point). Προβολή κινηματογραφικών ταινιών και τηλεοπτικών διαφημίσεων. Υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας eclass και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Εργαστηριακές ασκήσεις	13
	Μελέτη βιβλιογραφίας και απάντηση σε ερωτήματα (γραπτώς)	20
	Ασκήσεις δημιουργική γραφή	16
	Μελέτη βιβλιογραφίας	30
	Κριτική ανάλυση κειμένων (βιβλία, κινηματογραφικές ταινίες, διαφημίσεις κ.ά.)	20
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική</p> <p>Τρόπος αξιολόγησης</p> <p>Προφορική εξέταση (υποχρεωτική)</p> <p>Συνυπολογίζονται:</p> <p>Εργαστηριακές ασκήσεις εφαρμογής και κριτικής αντιμετώπισης της θεωρίας (προαιρετικές)</p> <p>Ασκήσεις δημιουργικής γραφής (προαιρετικές)</p> <p>Εργασίες κριτικής ανάλυσης κειμένων (προαιρετικές)</p> <p>Εργασίες μελέτης και κριτικής σχετικών άρθρων (προαιρετικές)</p> <p>Κριτήρια</p> <p>Γνώση θεωριών</p> <p>Κριτική αντιμετώπιση θεωριών</p> <p>Εφαρμογή θεωρίας σε συγκεκριμένα κείμενα</p> <p>Κριτική ανάγνωση κειμένων</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Γιαννικοπούλου, Α. (2008). Στη Χώρα των Χρωμάτων. Το Σύγχρονο Εικονογραφημένο Παιδικό Βιβλίο. Αθήνα: Παπαδόπουλος.

Κανατσούλη, Μ. (2002). Εισαγωγή στη Θεωρία και Κριτική της Παιδικής Λογοτεχνίας. Θεσ/νίκη: University Press.

Οικονομίδου, Σ. (2011). Χίλιες και Μία Ανατροπές: Η Νεοτερικότητα στη Λογοτεχνία για Μικρές Ηλικίες. Αθήνα: Πατάκης.

Nodelman, P. (2009). Λέξεις για Εικόνες. Η Αφηγηματική Τέχνη του Παιδικού Εικονογραφημένου Βιβλίου. Αθήνα: Πατάκης.

O' Sullivan, E. (2010). Συγκριτική Παιδική Λογοτεχνία. Αθήνα: Επίκεντρο.

Χαντ, Π. (2001). Κριτική Θεωρία και Παιδική Λογοτεχνία. Αθήνα: Πατάκης.

Χαντ, Π. (Επιμ.) (2009). Κατανοώντας τη Λογοτεχνία για Παιδιά. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Καρπόζηλου, Μ.. (1994). Το Παιδί στη Χώρα των Βιβλίων. Αθήνα: Καστανιώτης

Γαβριηλίδου, Σ. (2008). Το Δύσκολο Επάγγελμα του Κλασικού Ήρωα. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Κανατσούλη, Μ. Ο Ήρωας και η Ηρωίδα με τα Χίλια Πρόσωπα. Αθήνα: Gutenberg.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Keimena, Περιοδικό Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Children's Literature in Education

Children's Literature

Children's Literature Association Quarterly

Bookbird

The Lion and the Unicorn

New Review of Children's Literature and Librarianship

**ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 706 Διδακτική της Λογοτεχνίας
στην Προσχολική Εκπαίδευση**

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	706	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΣΤ, Ζ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Διδακτική της Λογοτεχνίας στην Προσχολική Εκπαίδευση		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	2	
Εργαστηριακές ασκήσεις	1	1	
Εβδομαδιαία παραδοτέα κριτικής και εφαρμογής της θεωρίας Πρακτική άσκηση		1 1	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	704 Εισαγωγή στην Παιδική Λογοτεχνία		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνικά		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD191/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Το μάθημα «Διδακτική της Παιδικής Λογοτεχνίας στην Προσχολική Εκπαίδευση» αποτελεί το πέρασμα από τη θεωρία της λογοτεχνίας στη διδακτική πράξη. Στο πλαίσιο του μαθήματος μελετάται η επίδραση των θεωριών της λογοτεχνίας στη διαμόρφωση των αναλυτικών προγραμμάτων του νηπιαγωγείου, ενώ συγχρόνως παρουσιάζονται και αναλύονται, κάτω από το πρίσμα των σύγχρονων ερευνητικών δεδομένων, συγκεκριμένες διδακτικές παρεμβάσεις.

Στη συνέχεια εξετάζονται ειδικότερα θέματα που σχετίζονται με την παιδική λογοτεχνία (π.χ. ειδολογικές ταξινομήσεις), και, μετά από τη μελέτη θεωρητικών κειμένων, οι φοιτήτριες/ φοιτητές επιχειρούν τη διατύπωση διδακτικών προτάσεων (π.χ. διδακτική προσέγγιση παραμυθιού).

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες/ φοιτητές θα είναι σε θέση:

A. Γνώσεις

- να γνωρίζουν τις σύγχρονες τάσεις διδακτικής της λογοτεχνίας
- να γνωρίζουν τα υπό 'διδασκαλία' αντικείμενα (π.χ. τι είναι το λάχνισμα, ποια τα χαρακτηριστικά του)
- να αποτιμούν τη συμβολή των αναλυτικών προγραμμάτων της προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης στην καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας
- να γνωρίζουν σημαντικά προγράμματα φιλιαναγνωσίας και να τα αντιμετωπίζουν κριτικά
- να αντιλαμβάνονται τις ιδεολογικές συνισταμένες των αναλυτικών προγραμμάτων και στο θέμα της λογοτεχνίας
- να αξιολογούν το εκπαιδευτικό υλικό

B) Δεξιότητες

- να καταφέρνουν να 'ανακαλύπτουν' και να χειρίζονται τις βιβλιογραφικές πηγές σε θέματα διδακτικής της παιδικής λογοτεχνίας
- να εξοικειωθούν με τα βιβλία παιδικής λογοτεχνίας που κυκλοφορούν στην Ελλάδα και διεθνώς και να χειρίζονται τις βάσεις δεδομένων προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες των σπουδών ή του μελλοντικού επαγγελματικού τους χώρου.
- να πραγματοποιούν, να αναλύουν και να παρουσιάζουν σύντομες έρευνες που σχετίζονται με την καταγραφή απόψεων σχετικά με θέματα διδακτικής της παιδικής λογοτεχνίας
- να διατυπώνουν και να παρουσιάζουν πρωτότυπες διδακτικές προτάσεις
- να αντιμετωπίζουν σύνθετα και απρόβλεπτα προβλήματα που συνδέονται με τη σχολική πραγματικότητα

<ul style="list-style-type: none"> • να δημιουργούν εκπαιδευτικό υλικό <p>Γ) Ικανότητες</p> <ul style="list-style-type: none"> • να εντοπίζουν την επιρροή των σύγχρονων θεωριών της λογοτεχνίας στα αναλυτικά προγράμματα του σχολείου και στον τρόπο που διδάσκεται η λογοτεχνία στις διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης • να αναλαμβάνουν ευθύνη στην οργάνωση μαθησιακών δραστηριοτήτων • να προβαίνουν σε διαφοροποιημένη διδασκαλία • να συνεργάζονται με τους/ τις συμφοιτήτριές τους για καινοτόμες προτάσεις • να αξιολογούν διδακτικές προτάσεις • να συντάσσουν σύντομες ερευνητικές εργασίες
<p>Γενικές Ικανότητες</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Αυτόνομη εργασία • Ομαδική εργασία • Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών • Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον • Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυτισμικότητα • Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

<p>Η παιδική λογοτεχνία στα αναλυτικά προγράμματα της προσχολικής εκπαίδευσης.</p> <p>Αρχές σχεδιασμού.</p> <p>Σύγχρονες θεωρίες για τη διδακτική της παιδικής λογοτεχνίας</p> <p>Προγράμματα φιλιαναγνωσίας</p> <p>Σχολείο, βιβλιοθήκες και άλλοι φορείς</p> <p>Ανάγνωση και αφήγηση ιστοριών</p> <p>Τα είδη της λογοτεχνίας στη σχολική τάξη</p> <p>Παραμύθι</p> <p>Αισώπειοι μύθοι</p> <p>Ελληνική μυθολογία</p> <p>Ποίηση</p> <p>Αινίγματα</p> <p>Λαχνίσματα</p> <p>Γλωσσοδέτες</p>

Κόμικς
Η εικονογράφηση
Τα αφηγηματικά στοιχεία
Θέμα
Πλοκή
Χαρακτήρες
Δομή
Οπτική γωνία
Σκηνικό
Αφηγηματικές τεχνικές
Διακειμενικότητα
Μεταμυθοπλασία
Ανιμισμός
Περικειμενικά στοιχεία
Μορφή γραπτού κειμένου
Υλικότητα του βιβλίου
Διαθεματικές προσεγγίσεις
Λογοτεχνία και φυσικές επιστήμες
Λογοτεχνία και μαθηματικά
Λογοτεχνία και γραπτή γλώσσα
Λογοτεχνία και τέχνες

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	<p>Διαλέξεις σε αμφιθέατρο</p> <p>Πρακτική άσκηση</p>
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	<p>Χρήση Τ.Π.Ε. στην διδασκαλία (διαδίκτυο, power point)</p> <p>Παρακολούθηση βιντεοσκοπημένων διδασκαλιών</p> <p>Υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας eclass και του</p>

	ηλεκτρονικού ταχυδρομείου Επίσκεψη σε βιβλιοθήκες	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Εργαστηριακές ασκήσεις	14
	Προτάσεις διδακτικών παρεμβάσεων	30
	Πρακτική άσκηση	20
	Εύρεση βιβλιογραφίας, μελέτη άρθρων και γραπτή απάντηση σε συγκεκριμένα ερωτήματα	20
	Επιλογή και δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού	15
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική</p> <p>Τρόπος αξιολόγησης</p> <p>Εργασίες</p> <p>Ειδικότερα:</p> <p>Εργαστηριακές ασκήσεις εφαρμογής και κριτικής αντιμετώπισης της θεωρίας</p> <p>Διατύπωση διδακτικών προτάσεων</p> <p>Συλλογή και δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού</p> <p>Πρακτική άσκηση</p> <p>Κριτήρια</p> <p>Κριτική αντιμετώπιση θεωριών</p> <p>Ικανότητα παραγωγής καινοτόμων προτάσεων</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Αναγνωστοπούλου, Δ. (2002). Λογοτεχνική Πρόσληψη στην Προσχολική και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Αθήνα: Πατάκης.

Φρυδάκη, Ε. (2003). Η Θεωρία της Λογοτεχνίας στην Πράξη της Διδασκαλίας. Αθήνα: Κριτική.

Αποστολίδου, Β., Χοντολίδου, Ε. & Καπλάνη, Β. (2000). Διαβάζοντας Λογοτεχνία στο Σχολείο: Μια Νέα Πρόταση Διδασκαλίας. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Αναγνωστοπούλου, Δ., Καλογήρου, Τζ., & Πάτσιου, Β. (2002). Λογοτεχνικά Βιβλία στην Προσχολική Αγωγή. Αθήνα: Σχολή Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου.

Γκίβαλου, Α. & Πολίτης, Δ. (2013). Καλλιεργώντας τη Φιλαναγνωσία. Αθήνα: Διάδραση.

Παπαδάτος, Γ. (2010). Παιδικό Βιβλίο και Φιλαναγνωσία. Αθήνα: Πατάκης.

Καλογήρου, Τζ. & Λαλαγιάννη, Κ. (2005). Η Λογοτεχνία στο Σχολείο. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Παπαδάτος, Γ. (2014). Το Παιδικό Βιβλίο στην Εκπαίδευση και στην Κοινωνία. Αθήνα: Παπαδόπουλος.

Doubrovsky, S. & Todorov, T. (Επ.) (1985). Η Διδασκαλία της Λογοτεχνίας. Αθήνα: Επικαιρότητα.

Γκίβαλου, Α., Καλογήρου, Τζ., & Χαλκιαδάκη, Α. (Επ.) (2008). Φιλαναγνωσία και Σχολείο. Αθήνα: Πατάκης.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Keimena, Περιοδικό Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Διαδρομές

bookbook

Children's Literature in Education

Children's Literature

Children's Literature Association Quarterly

Bookbird

The Lion and the Unicorn

New Review of Children's Literature and Librarianship

The Reading Teacher

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 707 Ελληνική Ιστορία, 19ος αιώνας

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	707	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ελληνική Ιστορία, 19ος αιώνας	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	γ', δ'	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	4
Φροντιστήρια	1	1
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια		
Σεμινάρια		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Γενικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD272/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Γνώσεις:

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:

- Να γνωρίζουν τα βασικά γεγονότα της ιστορίας των Ελλήνων την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας μέχρι και το τέλος του 19ου αιώνα.
- Να γνωρίζουν τις συνθήκες ανάδειξης της ιδέας του ελληνικού έθνους

στο βαλκανικό και στο ευρωπαϊκό περιβάλλον.

- Να γνωρίζουν τη διαδικασία της πολιτικής ενοποίησης και συγκεντροποίησης της εξουσίας.
- Να γνωρίζουν το εγχείρημα του θεσμικού εκσυγχρονισμού του ελληνικού κράτους.
- Να γνωρίζουν τον ρόλο του κράτους στη διαμόρφωση των προσανατολισμών της ελληνικής οικονομίας.
- Να γνωρίζουν τις ιδεολογικές διεργασίες που προσδιόρισαν την ιστορία της νεοελληνικής κοινωνίας από τα πρώτα χρόνια της Ανεξαρτησίας μέχρι και τις αρχές του 20ού αιώνα.
- Να γνωρίζουν ειδικότερα θέματα που σχετίζονται με τη διαμόρφωση της νεοελληνικής κοινωνίας (18ος-19ος αι.).

Δεξιότητες:

- Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:
- Να έχουν τη δυνατότητα να συναρτούν την ιστορία των Ελλήνων και του ελληνικού κράτους με την ιστορία των άλλων βαλκανικών λαών και κρατών στη διάρκεια του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα.
- Να αντιλαμβάνονται την ιστορία του 'ελληνισμού' σε συνάφεια με την ιστορία της οθωμανικής αυτοκρατορίας.
- Να μπορούν να συναρτούν το εθνικό φαινόμενο με συγκεκριμένες μορφές πολιτικής οργάνωσης στην Ευρώπη κατά τον 19^ο αιώνα.
- Να διακρίνουν τις αντιφάσεις της ελληνικής κοινωνίας μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους.

Ικανότητες:

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:

- Να έχουν τη δυνατότητα να σχεδιάζουν πρωτότυπες εκπαιδευτικές δραστηριότητες που δεν θα αναπαράγουν στερεοτυπικές αντιλήψεις για το ελληνικό έθνος.
- Να αναζητούν τεκμηριωτικό υλικό και επιστημονικά μελετήματα για να συνθέτουν μια αυτόνομη έρευνα ή/και να συμμετέχουν σε ομαδική εργασία.
- Να υλοποιούν εκπαιδευτικές παρεμβάσεις με σεβασμό στην διαφορετικότητα και στην διαφοροποίηση του πολιτισμικού υπόβαθρου των μελών της μαθητικής κοινότητας.
- Να μπορούν να προσαρμόζουν τους διδακτικούς τους σχεδιασμούς στην εκάστοτε σχολική κοινότητα στο σύγχρονο πολυπολιτισμικό περιβάλλον.
- Να μπορούν να κινητοποιούν τα μέλη της εκάστοτε σχολικής κοινότητας σε σχέση με την προσέγγιση του ιστορικού παρελθόντος.

Γενικές Ικανότητες

α. Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών από αρχειακό υλικό, από δευτερογενή βιβλιογραφία, αλλά και με τη χρήση των νέων τεχνολογιών

β. Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

- γ. Αυτόνομη εργασία
- δ. Ομαδική εργασία
- ε. Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
- στ. Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Από τον Διαφωτισμό στη γέννηση και την εδραίωση του ελληνικού κράτους και από τον πόλεμο της Ανεξαρτησίας στον πόλεμο του 1897. Αναλυτικότερα διερευνώνται ειδικά θέματα της νεοελληνικής ιστορίας και εξετάζονται όψεις της ιστορικής διαδικασίας διαμόρφωσης της νεοελληνικής κοινωνίας (18ος-19ος αι.). Στην κατεύθυνση αυτή παρουσιάζονται: (α) Η οθωμανική κυριαρχία στη Βαλκανική, οι συνθήκες ανάδειξης της ιδέας του ελληνικού έθνους και της συγκρότησης του σχεδίου της πολιτικής του αυτοδιάθεσης. Πιο συγκεκριμένα: η φυσιογνωμία της οθωμανικής αυτοκρατορίας και οι θεσμοί οργάνωσης των Ρωμιών, οι ελληνικές εμπορικές κοινότητες της δυτικής και της κεντρικής Ευρώπης και οι φορείς των εθνικών ιδεών στον ελλαδικό χώρο, το εθνικοαπελευθερωτικό σχέδιο και ο αγώνας της Ανεξαρτησίας. (β) Οι κοινωνικοπολιτικές και ιδεολογικές διεργασίες που προσδιόρισαν την ιστορία της νεοελληνικής κοινωνίας από τα πρώτα χρόνια της Ανεξαρτησίας μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα. Πιο συγκεκριμένα: οι μορφές οργάνωσης ενός εθνικού, δυτικού τύπου, κράτους και οι μορφές των αντιδράσεων και των αντιπαραθέσεων που τροφοδότησε η διαδικασία της πολιτικής ενοποίησης και συγκεντροποίησης της εξουσίας, το εγχείρημα του θεσμικού εκσυγχρονισμού, οι όροι αξιοποίησης του παραγωγικού δυναμικού, καθώς επίσης και ο ρόλος του κράτους στη διαμόρφωση των προσανατολισμών της ελληνικής οικονομίας.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία, στο φροντιστήριο (power point, video κ.λπ.), στην επικοινωνία με τους φοιτητές (e-class, email).	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	85
	Φροντιστήριο	40
	Σύνολο Μαθήματος	125
	(5 πιστωτικές μονάδες με 25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.	

Αξιολόγηση με βάση ερωτήσεις ανάπτυξης.

Τα κριτήρια αξιολόγησης καθορίζονται από τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και είναι προσβάσιμα στο e-class.

Για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Burns E. M., *Ευρωπαϊκή ιστορία, ο δυτικός πολιτισμός: νεότεροι χρόνοι*, Επίκεντρο, Αθήνα 2006.

Clogg Richard, *Συνοπτική ιστορία της Ελλάδας 1770-2013*, Αθήνα, εκδ. Κάτοπτρο, 2015.

Dakin Douglas, *Η ενοποίηση της Ελλάδας*, Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ., 1982.

Gallant Thomas, *Νεότερη Ελλάδα. Από τον πόλεμο της Ανεξαρτησίας μέχρι τις μέρες μας*, Αθήνα, εκδ. Πεδίο, 2017.

Ιστορία του ελληνικού έθνους. Νεώτερος ελληνισμός, από 1833 ως 1881, τμ. ΙΓ' & ΙΔ', Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1977.

Μωυσίδης Αντώνης, Σακελλαρόπουλος Σπύρος (επιμ.), *Η Ελλάδα στον 19ο και 20ό αιώνα. Εισαγωγή στην ελληνική κοινωνία*, Αθήνα, εκδ. Τόπος, 2010.

Πετρόπουλος Ι. Α., Κουμαριανού Αικ., *Η θεμελίωση του ελληνικού κράτους. Οθωνική περίοδος 1833-1843*, Αθήνα, εκδ. Παπαζήση, 1982.

Πολίτης Αλέξης, *Τα Ρομαντικά χρόνια Ιδεολογίες και νοοτροπίες στην Ελλάδα του 1830-1880*, εκδ. Μνήμων, 1994.

Petrooulos John A., *Πολιτική και συγκρότηση κράτους στο ελληνικό βασίλειο*, Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ., 1997.

Σβορώνος Νίκος Γ., *Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας*, βιβλιογραφικός οδηγός Σπύρου Ι. Ασδραχά, Αθήνα, Θεμέλιο, 2007.

Σκοπετεά Έλλη, *Η Δύση της Ανατολής. Σελίδες από το τέλος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας*, Αθήνα, Γνώση, 1992.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Τα Ιστορικά

Μνήμων

Νεοελληνικά Ιστορικά

Historical review

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 708 Ιστορία της εκπαίδευσης

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	708	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ιστορία της εκπαίδευσης	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	δ΄	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	1	1
Φροντιστήρια	2	4
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια		
Σεμινάρια		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD432/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Γνώσεις:

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:

- Να γνωρίζουν σε αδρές γραμμές τα σχετικά με την εξέλιξη του κρατικού εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα την εξεταζόμενη περίοδο.
- Να κατανοήσουν τον εθνικό και κοινωνικό ρόλο που κλήθηκε να παίξει

το σχολείο κατά τον 19ο αιώνα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα.

- Να γνωρίζουν τους τρόπους με τους οποίους η εκπαίδευση συνέβαλε στη συγκρότηση της εθνικής ταυτότητας στην Ελλάδα.
- Να κατανοούν τις επιρροές των παιδαγωγικών κινήματων στη θεμελίωση και την εξέλιξη των εκπαιδευτικών ιδεών στην Ελλάδα.
- Να γνωρίζουν την πορεία του γλωσσικού ζητήματος στην Ελλάδα.

Δεξιότητες:

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:

- Να έχουν τη δυνατότητα να συναρτούν τη μελέτη της εκπαίδευσης με τη μελέτη της ιστορικής πορείας συγκρότησης του κράτους και της κοινωνίας.
- Να διακρίνουν ότι τα εκπαιδευτικά συστήματα αναπτύχθηκαν ανομοιογενώς στις διάφορες χώρες επειδή οι κοινωνίες ήταν διαφορετικές.
- Να αντιλαμβάνονται ότι το μαζικό σχολείο και το σύγχρονο πανεπιστήμιο είναι μια πραγματικότητα των τελευταίων αιώνων.

Ικανότητες:

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:

- Να αναζητούν τεκμηριωτικό υλικό και επιστημονικά μελετήματα για να συνθέτουν μια αυτόνομη έρευνα ή/και να συμμετέχουν σε ομαδική εργασία.
- Να έχουν τη δυνατότητα να σχεδιάζουν πρωτότυπες εκπαιδευτικές δραστηριότητες.
- Να υλοποιούν εκπαιδευτικές παρεμβάσεις με σεβασμό στην διαφορετικότητα και στην διαφοροποίηση του πολιτισμικού υπόβαθρου των μελών της μαθητικής κοινότητας.
- Να μπορούν να προσαρμόζουν τους διδακτικούς τους σχεδιασμούς στην εκάστοτε σχολική κοινότητα στο σύγχρονο πολυπολιτισμικό περιβάλλον.

Γενικές Ικανότητες

α. Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών από αρχειακό υλικό, από δευτερογενή βιβλιογραφία, αλλά και με τη χρήση των νέων τεχνολογιών

β. Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

γ. Αυτόνομη εργασία

δ. Ομαδική εργασία

ε. Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

στ. Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η εκπαίδευση στον βαλκανικό χώρο κατά την περίοδο της οθωμανικής κατάκτησης. Η εκπαίδευση στο νέο ελληνικό κράτος από το 1830 και εξής. Γλωσσικοί αγώνες στο τέλος του 19ου και στις αρχές του 20ού αιώνα: 'Ευαγγελιακά' και 'Όρεστειακά'. Η

εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στις αρχές του 20ού αιώνα: το Παρθεναγωγείο του Βόλου, ο Εκπαιδευτικός Όμιλος, η Φοιτητική Συντροφιά. Οι απόπειρες μεταρρύθμισης και αντιμεταρρύθμισης, 1913-1922. Τα 'Μαρασλειικά', η διάλυση του Εκπαιδευτικού Ομίλου. Η μεταρρύθμιση του 1929. Η εκπαίδευση την περίοδο της δικτατορίας του Μεταξά. Η παιδεία στην Αντίσταση. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1964. Η εκπαίδευση την περίοδο της επταετίας, 1967-1974. Η μεταρρύθμιση του 1976.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο. Φροντιστηριακή προετοιμασία παρουσιάσεων, παρουσιάσεις φοιτητών-αποτίμηση-συζήτηση.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία, στο φροντιστήριο (power point, video κ.λπ.), στην επικοινωνία με τους φοιτητές (e-class, email).	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	40
	Φροντιστήριο	85
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Αξιολόγηση: α. Παρουσίαση της έρευνας κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. β. Τελική εργασία στο τέλος του εξαμήνου.</p> <p>Τα κριτήρια αξιολόγησης καθορίζονται από τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και είναι προσβάσιμα στο e-class.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Γαλανίδου Νένα, Dommasnes Liv Helga, *Μιλώντας στα παιδιά για το παρελθόν. Μια διεπιστημονική προσέγγιση*, Αθήνα, Καλειδοσκόπιο, 2012.

Δημαράς Αλέξης, *Ιστορία της νεοελληνικής εκπαίδευσης. Το 'ανακοπτόμενο άλμα'. Τάσεις και αντιστάσεις στην ελληνική εκπαίδευση*, Βάσω Βασιλού-Παπαγεωργίου (επιμ. έκδοσης) Αθήνα, Μεταίχμιο, 2013.

Green Andy, *Εκπαίδευση και Συγκρότηση του Κράτους*, Παν. Κιμουρτζής (επιμ., μτφρ.), Αθήνα, Αθήνα, Gutenberg, 2010.

Κόκκινος Γιώργος, Μαυροσκούφης Δημήτρης Κ. (επιμ.), *Το τραύμα, τα συγκρουσιακά θέματα και οι ερμηνευτικές διαμάχες στην ιστορική εκπαίδευση*, Αθήνα, εκδ. Ταξιδευτής,

2018.

Μπουζάκης Σήφης (επιμ.), *Πανόραμα ιστορίας της εκπαίδευσης*, τμ. Α' και Β', Αθήνα, Gutenberg, 2011.

Φωτεινός Δημήτρης κ.ά. (επιμ.), *Εκπαίδευση και εκπαιδευτική μεταρρύθμιση: Ιστορικο-συγκριτικές προσεγγίσεις*, Αθήνα, Gutenberg, 2017.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Τα Ιστορικά

Μνήμων

Νεοελληνικά Ιστορικά

Historical review

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 709 Γλώσσα, Κοινωνία και Νόηση

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	709	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	2 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Γλώσσα, Κοινωνία και Νόηση»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήριο	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Γενικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD104/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μάθημα υποχρεωτικού κορμού για μέλλοντες/ουσες εκπαιδευτικούς που εισάγει στις επιστήμες της γλώσσας, κυρίως σε θεωρητικούς και εφαρμοσμένους κλάδους που αφορούν πιο άμεσα την εκπαίδευση. Υποδεικνύει τον κρίσιμο ρόλο της γλώσσας στην αναπαραγωγή κοινωνικών ανισοτήτων, ιδεολογιών και ταυτοτήτων καθώς και σε νοητικές διεργασίες. Εξοικειώνει ως εκ τούτου με κλάδους που προσεγγίζουν τη γλώσσα ως κοινωνικό φαινόμενο και ως μέσο μάθησης και σκέψης. Παρουσιάζει τις επιστημονικές ιδέες για τη γλώσσα, πρώτον, με σκοπό να αντικρούσει παραπλανητικές καθημερινές αντιλήψεις γι' αυτήν, ειδικότερα όσες συντηρούν παιδαγωγικές πρακτικές που ευνοούν την αναπαραγωγή ανισοτήτων και ιδεολογιών και αποτρέπουν ουσιαστική μάθηση και κριτική σκέψη. Επιπλέον, μέσα από εξοικείωση με βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις όπως και εμπειρικά πορίσματα για τη γλώσσα προετοιμάζει για πιο εξειδικευμένα μαθήματα γλώσσας που ακολουθούν σε μεταγενέστερα εξάμηνα του Προγράμματος Σπουδών.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- Να γνωρίζει για τον κομβικό ρόλο της γλώσσας στη μελέτη της κοινωνίας και της νόησης, κυρίως δε της εκπαίδευσης.
- Να γνωρίζει ότι οι καθημερινές αντιλήψεις για τα γλωσσικά φαινόμενα δεν συνάδουν συχνά με τις επιστημονικές, ενώ συνιστούν μύθους που εξυπηρετούν κρίσιμους κοινωνικοπολιτικούς στόχους.
- Να γνωρίζει βασικούς μύθους για τη γλώσσα στην ελληνική κοινωνία, ειδικότερα δε τις συνέπειές τους για την κατάρτιση αναλυτικών προγραμμάτων και την αναπαραγωγή ανισοτήτων μέσα από αυτά.
- Να έχει εξοικειωθεί με την επιστημονική μελέτη της γλώσσας, ειδικότερα με βασικές αρχές και έννοιες επιστημονικής περιγραφής της
- Να γνωρίζει γιατί και πώς αλλάζουν οι γλώσσες.
- Να γνωρίζει για τη ποικιλότητα των γλωσσικών φαινομένων, ειδικότερα τη γεωγραφική, την κοινωνική και την περιστασιακή ή υφολογική, καθώς και για το πώς συγκροτήθηκαν εθνικές γλώσσες.
- Να γνωρίζει ότι μέσα από τους τρόπους ομιλίας οικοδομούνται και συντηρούνται κοινωνικές ταυτότητες, ιδεολογίες και σχέσεις, ειδικότερα δε ανισότητες.
- Να έχει εξοικειωθεί με τη μελέτη της διγλωσσίας ως ατομικού και ως κοινωνικού φαινομένου όπως και με ρεύματα δίγλωσσης εκπαίδευσης.
- Να έχει εξοικειωθεί με τη μελέτη της ομιλίας, ειδικότερα ως προς το πώς κατανοούμε τι ακούμε και πώς σχεδιάζουμε τα λόγια μας.
- Να έχει εξοικειωθεί με διαφορετικές απαντήσεις στο ερώτημα ποια η σχέση γλώσσας και νόησης.

β) δεξιοτήτων

- Να αντικρούει με επιστημονικά θεμελιωμένα επιχειρήματα τους μύθους για τη γλώσσα που κυκλοφορούν στην καθημερινή ζωή, ειδικότερα μεταξύ των εκπαιδευτικών.
- Να μπορεί να αναζητήσει τεκμηριωμένη βιβλιογραφία για σωρεία

ζητημάτων γλώσσας και κοινωνίας, όπως για τις ιστορικές αλλαγές της ελληνικής ή τη σχέση των ποικίλων μορφών της με τα αρχαία ελληνικά αλλά και άλλες γλώσσες.

γ) Ικανοτήτων

- Ως εκπαιδευτικός να αξιοποιεί στοιχεία από γεωγραφικές και κοινωνικές διαλέκτους της ελληνικής απορρίπτοντας ως εκ τούτου την κοινωνική απαξίωσή τους σε διδακτικές δραστηριότητες.
- Ως εκπαιδευτικός να αντιδρά με ευαισθησία απέναντι στα παιδιά που χρησιμοποιούν στο σχολείο άλλες ποικιλίες της ελληνικής όπως και άλλες γλώσσες.
- Ως εκπαιδευτικός να βρίσκει τη χρυσή τομή ανάμεσα αφενός στην αξιοποίηση των διαλέκτων στη διδασκαλία αφετέρου στην καλλιέργεια της κοινής νέας ελληνικής γιατί αποτελεί το μέσο για είσοδο σε ανώτερες βαθμίδες της εκπαίδευσης.
- Ως εκπαιδευτικός Να ενσωματώνει όσο το δυνατόν περισσότερες απαιτητικές και ασυνήθιστες στην καθημερινή ζωή υφολογικές παραλλαγές της ελληνικής στη διδασκαλία, με τρόπο που δεν αποξενώνει τα παιδιά που δεν τις γνωρίζουν και ταυτόχρονα τα εξοικειώνει σταδιακά με αυτές.
- Ως εκπαιδευτικός να ελέγχει εκφράσεις και τρόπους επικοινωνίας που αναπαράγουν ανισότητες των φύλων.
- Ως πολίτης να μπορεί να σκέφτεται κριτικά και να συνδιαλέγεται με άλλους για ποικίλα γλωσσικά ζητήματα που ανακύπτουν καθημερινά.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη εργασία
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η επιστημονική μελέτη της γλώσσας:

Καθημερινοί μύθοι για τη γλώσσα

Προεπιστημονικοί προβληματισμοί για τη γλώσσα.

- Συγκρότηση της σύγχρονης γλωσσολογίας στο 19^ο και στις αρχές του 20ου αιώνα: βασικές αρχές και έννοιες.

- Η περιγραφή της γλώσσας: επίπεδα ανάλυσής της (φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, σημασιολογία, πραγματολογία, κείμενο, επίπεδα ύφους κλπ.)
- Εξελίξεις στη γλωσσολογία στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα: α) η γενετική θεωρία του Τσόμσκι και ο αντίλογος της γνωσιακής και λειτουργικής γλωσσολογίας, β) τα διεπιστημονικά πεδία (κατεξοχήν η κοινωνιογλωσσολογία και η ψυχολογία) που μελετούν τη σχέση της γλώσσας με την κοινωνία και τη νόηση.

Κοινωνικές προσεγγίσεις της γλώσσας

Ιστορική αλλαγή: Γιατί και πώς αλλάζουν οι γλώσσες στον ιστορικό χρόνο; Η επιστημονική απόρριψη της καθημερινής προκατάληψης ότι η αλλαγή συνιστά φθορά.

Γλωσσική ποικιλότητα: οι κοινωνικές, γεωγραφικές και περιστασιακές παραλλαγές της γλώσσας (π.χ. τα ιδιώματα των νέων, ο δημοσιογραφικός λόγος, η κρητική διάλεκτος). Η διάκριση της ποικιλότητας σε τρία είδη: γεωγραφική, κοινωνική, περιστασιακή. Η επιστημονική απόρριψη των κοινωνικών προκαταλήψεων ενάντια σε ορισμένες ποικιλίες της γλώσσας. Εστίαση στην ανάγκη η εκπαίδευση να εμπλουτίσει πρωτίστως την ικανότητα χρήσεων όλο και περισσότερων περιστασιακών ποικιλιών μιας γλώσσας.

Διγλωσσία/πολυγλωσσία: ως ατομικό φαινόμενο και ως κοινωνικό, πρακτικές δίγλωσσης εκπαίδευσης.

Ψυχολογικές προσεγγίσεις της γλώσσας

Η ομιλία και η κατανόησή της: Πώς κατανοούμε ό,τι ακούμε μετατρέποντας ήχους σε νόημα; Πώς παράγουμε ομιλία μετατρέποντας σκέψεις σε ήχους;

Σχέση γλώσσας και σκέψης: μεσολαβεί η γλώσσα στην ανάπτυξη των νοητικών διεργασιών;

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Γραπτή εξέταση	4
	Προετοιμασία για γραπτή εξέταση	30

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Αυτοτελής προσωπική μελέτη 65

Σύνολο Μαθήματος 125

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:

Γραπτή τελική ατομική εξέταση με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και σύντομης ανάπτυξης (100%)

Περιλαμβάνει ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και σύντομης ανάπτυξης αναφορικά με βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις και έννοιες, μεθόδους έρευνας και εμπειρικά πορίσματα των επιστημών της γλώσσας. Συμπεριλαμβάνει ερωτήσεις κρίσης με πολύ σύντομη απάντηση, που προϋποθέτουν όμως δημιουργική αξιοποίηση των παραπάνω γνώσεων.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία-άρθρα:

Aitchinson J. (2006). *Γιατί αλλάζει η γλώσσα; Πρόοδος ή παρακμή;* Αθήνα: Πατάκης.

Αποστολόπουλος Φ. "Η γλωσσική επιστήμη και η μεθοδολογία της» *Πολίτης*, 12, 30-37, 1977.

Αρχάκης Α. & Κονδύλη Μ. (2004, β' αναθ. έκδ.) *Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας*. Αθήνα: Νήσος.

Boutet J. 1994. *Εισαγωγή στην κοινωνιογλωσσολογία*. Αθήνα: εκδ. Γρηγόρη.

Baker C. (2001). *Εισαγωγή στη Διγλωσσία και τη Δίγλωσση Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.

Γεωργακοπούλου Α. & Δ. Γούτσος (1999). *Κείμενο και επικοινωνία*. Ελληνικά Γράμματα.

Γούτσος Δ. (2012). *Γλώσσα: Κείμενο, ποικιλία, σύστημα*. Αθήνα: Κριτική.

Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα (2001). Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας
http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/odigos_n.htm

Κωστούλα-Μακράκη, Ν. (2001). *Γλώσσα και κοινωνία*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Lyons J. (1981/2002). *Εισαγωγή στη γλωσσολογία*, Αθήνα: Πατάκης/Μεταίχμιο

Miller G. (1995). *Γλώσσα και ομιλία*. Αθήνα: Gutenberg.

Μοσχονάς Σ. (2006). *Ιδεολογία και γλώσσα*, Αθήνα: Πατάκης.

Μπασλής Γ. (1999). *Κοινωνιογλωσσολογία*, Αθήνα: εκδ. Γρηγόρη.

Ντάλτας Π. (1997). *Κοινωνιογλωσσική μεταβλητότητα: θεωρητικά υποδείγματα και*

μεθοδολογία της έρευνας. Αθήνα: Επικαιρότητα.

Κονδύλη Μ. (1996). 'Η διδασκαλία του γλωσσικού προτύπου στο νηπιαγωγείο'. *Γλώσσα*, τόμος 39, 47-56.

Παυλίδου Θ. (2001). «Μονάδες – επίπεδα της γλωσσικής ανάλυσης», Α.Φ. Χριστίδης (επ.) *Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας*, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.

Παυλίδου Θ.Σ. (επιμ.), 2002/2006. *Γλώσσα-Γένος-Φύλο*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.

Τσιτσιπής Λ. 1995. *Εισαγωγή στην ανθρωπολογία της γλώσσας*, εκδ. Gutenberg.

Χριστίδης, Α.Φ. (2005). *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας για το Γυμνάσιο*. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.

Φιλιππάκη-Warburton E. (1992). *Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία* Αθήνα: Νεφέλη. Εισαγωγή στον τρόπο θεωρητικής περιγραφής της γλώσσας.

Φραγκουδάκη Α. 1987. *Γλώσσα και ιδεολογία*, εκδ. Οδυσσέας.

Φραγκουδάκη, Α. 2001. *Η γλώσσα και το έθνος 1880-1980. Εκατό χρόνια αγώνες για την αυθεντική ελληνική γλώσσα*. Αλεξάνδρεια.

Χαραλαμπάκης, Χ. 1994. *Γλώσσα και εκπαίδευση. Θέματα διδασκαλίας της ΝΕ γλώσσας*. Αθήνα: Γεννάδιος Σχολή.

Χάρης Γ. (επιμ.), *Δέκα μύθοι για την ελληνική γλώσσα*. (200χ). Αθήνα: Πατάκης.
http://www2.media.uoa.gr/lectures/linguistic_archives/linguistics0203/10_myths/index.htm

Χριστίδης, Α.Φ. 2005. *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας για το Γυμνάσιο*. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.

Πηγές στο διαδίκτυο:

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας: www.greek-language.gr

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Language and Society, Cambridge University Press.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 710 Γραπτός Λόγος, Κοινωνία και Νόηση

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	710	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Γραπτός Λόγος, Κοινωνία και Νόηση»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήριο	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD105/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Επιλεγόμενο μάθημα στην Ενότητα «Γλώσσα, Λογοτεχνία και Ιστορία» που εισάγει σε ζητήματα μάθησης και διδασκαλίας του γραπτού λόγου. Αντλεί από ποικίλα επιστημονικά πεδία για να εξερευνήσει τί είναι γραπτός λόγος και γραμματισμός, πώς κατακτάται από τα παιδιά και πώς διδάσκεται.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων σχετικά με

- τις ποικίλες σημασίες που έχει προσλάβει ο όρος «γραμματισμός» στις κοινωνίες και στις επιστημονικές θεωρίες.
- τις επιστημονικές προσεγγίσεις του γραπτού λόγου, που αναδεικνύουν διαφορές του από τον προφορικό λόγο και ιδιαιτερότητες κάθε συστήματος γραφής.

- τα ευρήματα για το πώς αντιλαμβάνονται και μαθαίνουν τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας το γραπτό λόγο.
- τις θεωρητικές υποθέσεις για το πώς η γραφή αναδιαμορφώνει τη νόηση.
- ευρήματα για τη νοητική διεργασία της ανάγνωσης.
- διαφορετικές φιλοσοφίες στη διδασκαλία του γραμματισμού.
- τις γνωστικές, ιδεολογικές και κοινωνικοπολιτικές συνέπειες των παιδαγωγικών πρακτικών γραμματισμού.
- Ψυχολογικές/κοινωνικές εξηγήσεις των προβλημάτων μάθησης του γραπτού λόγου.

β) δεξιότητων

- Να προσεγγίζουν κριτικά τα αναλυτικά προγράμματα διδασκαλίας της γλώσσας ως προς τους βαθύτερους στόχους τους: γνωσιακούς, ιδεολογικούς και κοινωνικοπολιτικούς.
- Να αντιλαμβάνονται τα βαθύτερα ιδεολογικά μηνύματα των κειμένων ανάγνωσης.
- Να αναζητούν σε κάθε κοινωνικό περιβάλλον δεξιότητες γραπτού λόγου που κατέχουν ήδη τα νήπια.

Γ) ικανοτήτων

- Ως εκπαιδευτικοί να σχεδιάζουν διδακτικές δραστηριότητες με γνώμονα α) τα επιστημονικά πορίσματα για το τι κατέχουν ή όχι τα παιδιά σε κάθε ηλικία και β) προβληματισμούς για τις ανάγκες γραμματισμού στις σύγχρονες αναπτυγμένες και δημοκρατικές κοινωνίες
- Ως εκπαιδευτικοί να πριμοδοτούν διδακτικές πρακτικές που οδηγούν τα παιδιά να προσλαμβάνουν κριτικά τα κείμενα ανάγνωσης και να αποφεύγουν τακτικές που τα καθιστούν παθητικούς αναγνώστες
- Ως εκπαιδευτικοί να αποφεύγουν την εύκολη απόδοση προβλημάτων ανάγνωσης και γραφής στην ιατρική παθολογία της δυσλεξίας και να αναζητούν άλλες εξηγήσεις γι' αυτά.

Γενικές Ικανότητες

- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη εργασία
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εξοικείωση με την προβληματική ποικίλων επιστημών για ζητήματα που αφορούν τη μάθηση και τη διδασκαλία του γραπτού λόγου.

Γραμματισμός, κοινωνία και εκπαίδευση: ο κοινωνικός χαρακτήρας της έννοιας του γραμματισμού και η ιστορία του, οι ποικίλοι ορισμοί του, η διδασκαλία του στο σχολείο και ο ρόλος της στη διαμόρφωση όχι μόνο δεξιοτήτων ανάγνωσης και γραφής αλλά και συνειδήσεων όπως και στην

αναπαραγωγή/αναδιαμόρφωση της κοινωνικής ιεραρχίας.

Γραπτός λόγος: η ιστορία της γραφής, τα ποικίλα συστήματα γραφής με τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που ενέχουν για τη μάθηση, οι ποικίλες μορφές, τεχνολογίας και χρήσεις της γραφής, η επίδραση της γραφής στη νόηση, κοινωνική διαστρωμάτωση και χρήσεις του γραπτού λόγου.

Το παιδί της προσχολικής ηλικίας και η αυθόρμητη μάθηση της ανάγνωσης και γραφής ή ο αναδυόμενος γραμματισμός. Τι είναι εύκολο και τι δύσκολο για τα παιδιά σε διάφορες ηλικίες.

Η ανάγνωση και η γραφή ως νοητικές διεργασίες: πώς νοηματοδοτούμε οπτικά σχήματα και πώς εκφράζουμε τις σκέψεις μας μέσα από οπτικά σχήματα.

Παιδαγωγικές πρακτικές σχετικά με τη διδασκαλία και την αξιολόγηση της ανάγνωσης και της γραφής. Διαφορές στις φιλοσοφίες που υιοθετούνται και στην υλοποίησή τους. Αντιπαραβολή διαφορετικών ρευμάτων διδασκαλίας.

Το παιδί και η μάθηση της ανάγνωσης και της γραφής: ψυχολογικοί και κοινωνικοί συντελεστές αυτής της μάθησης. Κριτική προσέγγιση της εύκολης απόδοσης προβλημάτων στην ιατρική παθολογία της δυσλεξίας όπως και της επίρριψης ευθυνών στις οικογένειες.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Γραπτή εξέταση	4
	Προετοιμασία συμμετοχής στη γραπτή εξέταση	30
	Αυτοτελής προσωπική μελέτη	65
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.	
	Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:	
	Γραπτή τελική ατομική εξέταση με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και σύντομης ανάπτυξης	

(100%).

Η γραπτή τελική εξέταση περιλαμβάνει ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και σύντομης ανάπτυξης αναφορικά με βασικές έννοιες και μεθόδους έρευνας και πορίσματα του πεδίου. Συμπεριλαμβάνονται ερωτήσεις κρίσης που προϋποθέτουν γνώση βασικών θεωρητικών προσεγγίσεων και εννοιών όπως και πορισμάτων της έρευνας, ειδικά όσον αφορούν άμεσα την οργάνωση της διδασκαλίας και γενικότερα των αναλυτικών προγραμμάτων.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αϊδίνης, Α. (2012). *Γραμματισμός στην πρώτη σχολική ηλικία : Μια ψυχολογολογική προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg.

Αϊδίνης, Α. – Κωστούλη, Τ. (2001), «Μοντέλα εγγραμματοσύνης: Θεωρητικές προσεγγίσεις και διδακτική πράξη», *Virtual school - The sciences of education online*, τόμος 2, τεύχη 2-3.

Αναστασίου Δ. (1998). *Δυσλεξία: Θεωρία και έρευνα, Όψεις Πρακτικής*. Αθήνα: Ατραπός.

Barton D. (2009). *Εγγραμματοσμός Εισαγωγή στην οικολογία της γραπτής γλώσσας*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Γιαννικοπούλου Α. (2000) *Από την προανάγνωση στην ανάγνωση. Οδηγός για γονείς και εκπαιδευτικούς*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Γιαννικοπούλου Α. (2002). *Η Γραπτή Γλώσσα στο Νηπιαγωγείο*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Γκανά Ε. 1998. Η αναγνωστική πράξη στο παιδί της προσχολικής ηλικίας. Διδακτορική διατριβή. ΤΕΑΠΗ. Πανεπ. Αθηνών.

Cook-Gumperz J. (2009). (επιμ.). *Η κοινωνική δόμηση του γραμματισμού*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Curto, L. – Morillo, M. – Teixido, M. (1998), *Γραφή και Ανάγνωση I, Πώς μαθαίνουν τα παιδιά γραφή και ανάγνωση*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β

Dombey H., Spencer & M. Meek (επιμ.).(1998). *Πρώτη ανάγνωση και γραφή*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Goody, J. (2001). *Η λογική της γραφής και η οργάνωση της κοινωνίας*. Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου Αιώνα.

Καταρτζή Ε. 1991. *Η εικόνα της γυναίκας, διαχρονική έρευνα των αναγνωστικών βιβλίων του Δημοτικού Σχολείου*, Αφοί Κυριακίδη.

Κατή Δ. (1989). Οι κοινωνικοί μύθοι περί αλφαριθμητισμού. *Σύγχρονα θέματα*. 38, Μάιος 1989, 53-60.

Κατή Δ. (1989). Η μάθηση της ανάγνωσης και της γραφής: προβλήματα θεωρίας και

πρακτικής", *Ψυχολογικά Θέματα*, 2(2), Μάιος 1989, 69-82.

Κατή Δ. (2003). Είναι η ανάγνωση και η γραφή μια ουδέτερη τεχνική; *Νηπιαγωγείο*, 2003.

Kondyli M. & Stellakis N. (2005), 'Contexts for learning to be literate: Some evidence from Greek pre-primary education setting'. *L1: Educational Studies in Language and Literature*, vol. 5, no. 1, 3 - 21.

Κονδύλη Μ., Στελλάκης Ν. (2010), 'Διδασκαλία της γλώσσας ή του γραμματισμού στο ελληνικό νηπιαγωγείο: Μερικά ζητήματα και ζητούμενα'. *Νέα Παιδεία*, τόμος 136, 85-94

Κονδύλη Μ. (2007), 'Γραμματισμός και (πρώτο) σχολείο: τάσεις και απαντήσεις στο πλαίσιο της κοινωνιοσημειωτικής προοπτικής της γλώσσας'. *Πρακτικά 6ου Συνεδρίου της OMEP «Η γλώσσα ως μέσο και ως αντικείμενο μάθησης*, Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών, 1-3 Ιουνίου 2007, 6-14, : O.M.E.P

Κουτσογιάννης & Μ. Αραποπούλου (επιμ.) (2009). *Γραμματισμός, νέες τεχνολογίες και εκπαίδευση: Όψεις του τοπικού και του παγκόσμιου*. Θεσσαλονίκη: Ζήτη, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Κουτσοβάνου, Ε. (2002). *Πρώτη ανάγνωση και γραφή: Στρατηγικές διδακτικής*. Αθήνα: Οδυσσέας.

Κουτσουράκη, Στ. (2006). *Γραμματισμός και πρώιμη ανάγνωση: Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Ταξιδευτής.

Μακρυνιώτη, Δ. 1986. *Η παιδική ηλικία στα αναγνωστικά βιβλία 1934-1919*. Αθήνα: Δωδώνη.

Νύσεν Μ. 1980. *Η οικογένεια στα αναγνωστικά βιβλία του δημοτικού*. Κέδρος.

Olson D. (2003). *Ο κόσμος πάνω στο χαρτί: Οι εννοιακές και νοητικές επιπτώσεις της γραφής και της ανάγνωσης*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Ong, W. (2005). *Προφορικότητα και εγγραμματοσύνη: Η εκτεχνολόγηση του λόγου*. Ηράκλειο Κρήτης: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Παντελιάδου Σ. & Χεπάκη Τ. (1995) Τεχνική γλώσσα γραφής και ανάγνωσης στα δύο πρώτα σχολικά χρόνια. *Γλώσσα*, 37, 21-39.

Παντελιάδου Σ.; Μπότσας Γ. & Σιδερίδης Γ. (2000) Η εξήγηση της αναγνωστικής επίδοσης με βάση τη φωνημική ενημερότητα, το οικογενειακό περιβάλλον και το κοινωνικό επίπεδο: Μια προκαταρκτική ανάλυση με παιδιά πρώτης δημοτικού. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού-OMEP*, 4, 53-65.

Παπούλια-Τζελέπη Π. (1997) Η αυθόρμητη ανάλυση της φωνημικής συνειδητοποίησης στα παιδιά προσχολικής ηλικίας. *Γλώσσα*, 41, 20-41.

Παπούλια – Τζελέπη, Π. (2001). *Ανάδυση του γραμματισμού: Έρευνα και Πρακτική*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Παπούλια – Τζελέπη, Π. & Ευφ. Τάφα (επιμ.) (2001). *Γλώσσα και γραμματισμός στη νέα χιλιετία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Πόρποδας, Κ. (2002), Η ανάγνωση, Πάτρα: Κων. Πόρποδας.

Spinillo A., Pratt Ch., Ongstad S., Allal L., Lopez Lucie, Mottier, Lehraus K., Forget A., Κωστούλη Τρ., Myhill D. (2009). *Ο γραπτός λόγος σε κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Στελλάκης Ν. (2000), 'Πρόσκτηση των ικανοτήτων γραφής', Π. Παπούλια Τζελέπη, *Γραμματισμός στα Βαλκάνια: Παρούσα κατάσταση και προοπτικές*, Ελληνική Εταιρεία Γλώσσας κα Γραμματισμού, Αθήνα, 117-129.

Stellakis N. (2003), 'The emergence of writing: Children's writing during the pre-phonemic spelling stage', E. Mela-Athanasopoulou, *Selected Papers on Theoretical and Applied Linguistics*, Aristotle University, Thessaloniki, 616-625.

Στελλάκης Ν. (2004), 'Πρώτες προσπάθειες γραφής από παιδιά προσχολικής ηλικίας: Η σημασία του προφωνημικού σταδίου γραφής στην ανάπτυξη του γραμματισμού', Π. Παπούλια – Τζελέπη & Ε. Τάφα, *Γλώσσα και γραμματισμός στη νέα χιλιετία*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 69-79.

Στελλάκης Ν. (2001), 'Η συνειδητοποίηση των διαφορετικών μορφών διάταξης στο χώρο του γραπτού λόγου ως μέρος της γενικότερης διαδικασίας ανάπτυξης του γραμματισμού από παιδιά προσχολικής ηλικίας'. Π. Παπούλια – Τζελέπη, *Ανάδυση του γραμματισμού: Έρευνα και προοπτική*, Καστανιώτης, Αθήνα, 45-68.

Stellakis, N. (2012), 'Greek kindergarten teachers' beliefs and practices in early literacy'. *Literacy*, vol. 46, no. 2, 67-72.

Στελλάκης Ν. (2012). 'Απόψεις μητέρων παιδιών προσχολικής ηλικίας για το ρόλο και τις πρακτικές γραμματισμού στο νηπιαγωγείο και την Α' τάξη του δημοτικού'. *Νέα Παιδεία*, τόμος 144, 50-62.

Στελλάκης Ν. & Αποστόλου Ζ. (2011), 'Η γωνιά της βιβλιοθήκης και ο έντυπος λόγος στο νηπιαγωγείο: Πρώτη καταγραφή και συζήτηση'. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*, τόμος 10, 71-87.

Stellakis, N., Kondyli, M. 2004, 'The emergence of writing: Children's writing during the pre-phonemic spelling stage'. *L1: Educational Studies in Language and Literature*, vol. 4, no. 2-3, pp. 129 - 150.

Στελλάκης, Ν. & Παραμυθιώτου, Μ. 2012, 'Παρουσίαση και αξιολόγηση ενός επιμορφωτικού προγράμματος για τις πρακτικές γραμματισμού στο νηπιαγωγείο'. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*, τόμος 11α, 39-49.

Συκιώτη, Ε. & Κονδύλη, Μ. 2008, 'Ικανότητες γραφής και ανάγνωσης και η ανάπτυξή τους στο πλαίσιο διαφοροποιημένων πρακτικών σχολικού γραμματισμού'. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*, τόμος 8, 177-196.

Τάφα, Ε. (2001). *Ανάγνωση και γραφή στην προσχολική εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Τάφα, Ε. & Γ. Μανωλίτσης (επιμ.) (2009). *Αναδυόμενος γραμματισμός : Έρευνα και εφαρμογές*. Αθήνα: Πεδίο.

Fijalkow J. (1997). *Κακοί αναγνώστες; Γιατί;* Άθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Φραγκουδάκη Α. (1979). *Τα αναγνωστικά βιβλία του δημοτικού σχολείου*.

Αθήνα: Θεμέλιο.

Φρειδερίκου Α. 1995. "Η Τζένη πίσω από το τζάμι» Αναπαραστάσεις των φύλων στα εγχειρίδια γλωσσικής διδασκαλίας του δημοτικού σχολείου. Ελληνικά Γράμματα.

Χαραλαμπόπουλος Α. (επιμ.) (2006). *Γραμματισμός, κοινωνία και εκπαίδευση*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη. Πέντε μελέτες (James Paul Gee, Gordon Wells, Ruqaiya Hasan, Carmen Luke).

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Journal of Literacy Research

Journal of Early Childhood Literacy

Critical Literacy: Theories and Practices

Literacy Research and Instruction

International Journal of Education and Literacy Studies

Language and Literacy

Journal of Language and Literacy

Literacy

Australian Journal of Language and Literacy

Reading and Writing Quarterly

Literacy Today

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 711 Ελληνική Ιστορία, 20ός αιώνας

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	711	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ελληνική Ιστορία, 20ός αιώνας	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	ζ'	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
	ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Διαλέξεις 1 1

Φροντιστήρια 2 4

Εργασία με ομάδες

Εργαστήρια

Σεμινάρια

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: ειδικού υπόβαθρου

**ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ:**

**ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:** ελληνική

**ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ
ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:** ναι

**ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):** <https://eclass.uoa.gr/courses/ECD313/>

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Γνώσεις:

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:

- Να γνωρίζουν τα βασικά γεγονότα της ιστορίας των Ελλήνων και της συγκρότησης του ελληνικού κράτους κατά τον 20ό αιώνα.
- Να γνωρίζουν τα βασικά γεγονότα της ευρωπαϊκής και της παγκόσμιας ιστορίας (μεγάλοι πόλεμοι, κοινωνικά κινήματα κ.ά.)
- Να γνωρίζουν τις αντιθετικές διανοητικές και ιδεολογικές παραδόσεις που συγκροτούν, αλλά και τέμνουν την ευρωπαϊκή πολιτική κουλτούρα, διχάζοντας ενίοτε εσωτερικά την ευρωπαϊκή ταυτότητα.
- Να γνωρίζουν τις ιδεολογίες και τις ιδεολογικές συγκρούσεις του 20ού αιώνα.

Δεξιότητες:

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:

- Να έχουν τη δυνατότητα να συναρτούν την ιστορία των Ελλήνων και του ελληνικού κράτους με την ιστορία των άλλων βαλκανικών λαών και κρατών στη διάρκεια του 20ού αιώνα.
- Να μπορούν να συναρτούν την ελληνική ιστορία με συγκεκριμένες μορφές πολιτικής οργάνωσης στην Ευρώπη κατά τον 20ό αιώνα.

Ικανότητες:

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:

- Να έχουν τη δυνατότητα να σχεδιάζουν πρωτότυπες εκπαιδευτικές δραστηριότητες που δεν θα αναπαράγουν στερεοτυπικές αντιλήψεις για το ελληνικό έθνος.
- Να αναζητούν τεκμηριωτικό υλικό και επιστημονικά μελετήματα για να συνθέτουν μια αυτόνομη έρευνα ή/και να συμμετέχουν σε ομαδική εργασία.
- Να υλοποιούν εκπαιδευτικές παρεμβάσεις με σεβασμό στην διαφορετικότητα και στην διαφοροποίηση του πολιτισμικού υπόβαθρου των μελών της μαθητικής κοινότητας.
- Να μπορούν να προσαρμόζουν τους διδακτικούς τους σχεδιασμούς στην εκάστοτε σχολική κοινότητα στο σύγχρονο πολυπολιτισμικό περιβάλλον.
- Να μπορούν να κινητοποιούν τα μέλη της εκάστοτε σχολικής κοινότητας σε σχέση με την προσέγγιση του ιστορικού παρελθόντος.

Γενικές Ικανότητες

α. Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών από αρχειακό υλικό, από δευτερογενή βιβλιογραφία, αλλά και με τη χρήση των νέων τεχνολογιών

β. Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

γ. Αυτόνομη εργασία

δ. Ομαδική εργασία

ε. Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

στ. Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η εθνική ολοκλήρωση και ο “αστικός εκσυγχρονισμός” των βενιζελικών κυβερνήσεων, 1909-1922: από το κίνημα στο Γουδί έως τη μικρασιατική περιπέτεια. Κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις των πολέμων. 1912-1922: Νέες Χώρες, Διχασμός, προσφυγικό ζήτημα. Ο ελληνικός Μεσοπόλεμος: οικονομική ανασυγκρότηση και κρίση, κοινωνική αντιπαράθεση και μορφές οργάνωσής της, Αριστερά, φασισμός, δημοκρατία, δικτατορία. Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, Κατοχή, Αντίσταση, εμφύλιος πόλεμος: οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις, οι πολιτικοί όροι, 1940-1950. Το μεταπολεμικό ελληνικό κράτος: “εθνοφοροσύνη” και Νέος διχασμός: από το τέλος του εμφυλίου πολέμου έως τη δικτατορία των Συνταγματαρχών, 1967-1974. Η μεταπολίτευση.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:

Πρόσωπο με πρόσωπο.

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία, στο φροντιστήριο (power point, video κ.λπ.), στην επικοινωνία με τους φοιτητές (e-class, email).

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	40
	Φροντιστήριο	85
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Αξιολόγηση: α. Παρουσίαση της έρευνας κατά τη διάρκεια του εξαμήνου . β. Τελική εργασία στο τέλος του εξαμήνου.</p> <p>Τα κριτήρια αξιολόγησης καθορίζονται από τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και είναι προσβάσιμα στο e-class.</p> <p>Για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Burns E. M., *Ευρωπαϊκή ιστορία, ο δυτικός πολιτισμός: νεότεροι χρόνοι*, Επίκεντρο, Αθήνα 2006.

Clogg Richard, *Συνοπτική ιστορία της Ελλάδας 1770-2013*, Αθήνα, εκδ. Κάτοπτρο, 2015.

Gallant Thomas, *Νεότερη Ελλάδα. Από τον πόλεμο της Ανεξαρτησίας μέχρι τις μέρες μας*, Αθήνα, εκδ. Πεδίο, 2017.

Έρικ Χόμπσμπουαυμ, *Η εποχή των άκρων. Ο σύντομος εικοστός αιώνας 1914-1991*, Αθήνα, Θεμέλιο, 2002.

Μωυσίδης Αντώνης, Σακελλαρόπουλος Σπύρος (επιμ.), *Η Ελλάδα στον 19ο και 20ό αιώνα. Εισαγωγή στην ελληνική κοινωνία*, Αθήνα, εκδ. Τόπος, 2010.

Χατζηιωσήφ Χρήστος, *Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα*, Αθήνα, Βιβλιόραμα, 1999.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Τα Ιστορικά

Μνήμων

Νεοελληνικά Ιστορικά

Historical review

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 714 «Διγλωσσία και Εκπαίδευση»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	714	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	4 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Διγλωσσία και Εκπαίδευση»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήριο	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Συνιστάται να έχει ολοκληρωθεί με επιτυχία το υποχρεωτικό μάθημα Γλώσσα, Κοινωνία και Νόηση		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD223/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Επιλεγόμενο μάθημα στην Ενότητα «Γλώσσα, Λογοτεχνία και Ιστορία», που επεκτείνεται σε μια από τις θεματικές που πραγματεύεται περιληπτικά το υποχρεωτικό στο α' έτος μάθημα «Γλώσσα, Κοινωνία και Νόηση». Εξοικειώνει με τη μελέτη της διγλωσσίας (ή πολυγλωσσίας) από τρεις σκοπιές: ως ατομικού και κοινωνικού φαινομένου όπως και της σχέσης του με την εκπαίδευση.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα πρέπει να κατέχει:

α) γνώσεις για

- βασικές έννοιες και προσεγγίσεις της διγλωσσίας/πολυγλωσσίας
- ιστορικά στοιχεία για τη διγλωσσία/πολυγλωσσία των κοινωνιών και την πολιτική διάσταση που απέκτησε με την ίδρυση των εθνικών κρατών.
- κριτήρια και προβλήματα περιγραφής των πολύγλωσσων κοινωνιών
- την κοινωνική ιεράρχηση των γλωσσών και των συνεπειών της όπως η

- εγκατάλειψη μιας γλώσσας υπέρ μιας άλλης.
- ορισμοί και κατηγορίες δίγλωσσων ατόμων.
- το πώς ακριβώς γνωρίζουν και χρησιμοποιούν τα δίγλωσσα άτομα τις γλώσσες τους.
- θεωρίες και ευρήματα για τη μάθηση της δεύτερης/ξένης γλώσσας, μεταξύ άλλων ότι η μάθηση μιας δεύτερης γλώσσας δεν απαιτεί την εγκατάλειψη της πρώτης.
- νοητικά μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα που έχουν αποδοθεί σε δίγλωσσα άτομα.
- τις ποικίλες μορφές της δίγλωσσης εκπαίδευσης και τους στόχους που εκπληρώνουν.
- την πολιτική διάσταση της διδασκαλίας των ξένων γλωσσών

β) δεξιότητες

- να πραγματεύονται ζητήματα διγλωσσίας και δίγλωσσης εκπαίδευση με συναίσθηση του πόσο πολιτικά φορτισμένα είναι.
- να αντιμετωπίζουν κριτικά προκαταλήψεις για τη διγλωσσία, όπως ότι τα δίγλωσσα παιδιά αντιμετωπίζουν προβλήματα μάθησης.
- να διακρίνουν τις συνέπειες κάθε παιδαγωγικής πρακτικής που αφορά τη διγλωσσία στις κοινωνικές ανισότητες.

γ) ικανότητες

- ως εκπαιδευτικοί να αξιοποιούν την πολυγλωσσία της σχολικής τάξης σε διδακτικές δραστηριότητες, υιοθετώντας πρακτικές ψυχολογικής/κοινωνικής ενδυνάμωσης των παιδιών με πρώτη γλώσσα άλλη από αυτή του σχολείου και αποφεύγοντας συστάσεις στους γονείς για εγκατάλειψη άλλων γλωσσών.
- ως εκπαιδευτικοί να αποδέχονται ιδιαιτερότητες στη χρήση της ελληνικής από παιδιά που τη μιλούν ως δεύτερη γλώσσα, μεταξύ άλλων γραμματικά λάθη και δυσκολίες με τις γραπτές επιστημονικές της χρήσεις.
- ως πολίτες να αντιμετωπίζουν κριτικά καθημερινές ιδεολογίες για το πόσο φυσική είναι η μονογλωσσία και προβληματική η διγλωσσία σε επίπεδο ατόμων και κοινωνιών και επομένως για το αυτονόητο της μονόγλωσσης εκπαίδευσης.

Γενικές Ικανότητες

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Λήψη αποφάσεων

Αυτόνομη εργασία

Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εισαγωγή στη μελέτη της διγλωσσίας/πολυγλωσσίας:

- Ζητήματα όρων και ουσίας: Διγλωσσία κοινωνιών, διπλογλωσσία ατόμων (αλλά και τριγλωσσία, πολυγλωσσία)
- Διαφορετικές επιστημονικές προσεγγίσεις της διγλωσσίας, κυρίως ως ατομικού ή κοινωνικού φαινομένου
- Προκαταλήψεις στη μελέτη των δίγλωσσων και γενικότερα η πολιτική φόρτιση της διγλωσσίας/πολυγλωσσίας των κοινωνιών.

Η διγλωσσία ως κοινωνικό φαινόμενο:

- Ως παγκόσμιο και εξαιρετικά διαδεδομένο φαινόμενο. Ωστόσο, η μονογλωσσία εμφανίζεται ως «φυσιολογική» και η διγλωσσία/πολυγλωσσία ως απόκλιση, συχνά δε ως πρόβλημα που πρέπει να εξαλειφτεί. Κατασκευή αυτής της ιδεολογίας μέσα από την ίδρυση εθνικών κρατών στην Ευρώπη του 19^{ου} αιώνα κυρίως, την ταύτιση εθνικής και γλωσσικής ταυτότητας. Ως εκ τούτου, η χρήση γλωσσών άλλων από την εθνική πάντα πολιτικά φορτισμένο ζήτημα. Ιστορικά στοιχεία για την ανοχή ή αντιθέτως την απαγόρευση της διγλωσσίας/πολυγλωσσίας στην Ευρώπη και την Ελλάδα.
- Η περιγραφή της κοινωνικής διγλωσσίας πάντα δύσκολη, γιατί οι ομιλητές κρύβουν τις γλώσσες τους ή τις θεωρούν μόνο υποδεέστερα ιδιώματα.
- Τύποι δίγλωσσων/πολύγλωσσων κοινωνιών με βάση ποικίλα κριτήρια: πόσο καλά κατέχονται οι γλώσσες και πόσο χρησιμοποιούνται, ποιοι και πόσοι είναι δίγλωσσοι ή αντιθέτως μονόγλωσσοι κλπ.
- Συνύπαρξη, σύγκρουση και αλλαγή γλωσσών: Γλώσσες που συνυπάρχουν επηρεάζουν η μία την άλλη. ποχωρήσουν έως και να εξαφανιστούν (παραδείγματα από Ευρώπη και Ελλάδα, π.χ. Γαελική Σκωτίας και Αρβανίτικα Ελλάδας).
- Διατήρηση ή υποχώρηση γλωσσών: Ποιοί παράγοντες οδηγούν τους δίγλωσσους να εγκαταλείψουν μια γλώσσα υπέρ μιας άλλης. Ψυχολογικές και κοινωνικές συνισταμένες του φαινομένου της υποχώρησης.
- Στάσεις απέναντι στις γλώσσες: κοινωνική ιεράρχησή τους σε ανώτερες και κατώτερες.
- Χρήσεις των γλωσσών: σπάνια ισοδύναμες, συχνά η μία σε καθημερινές χρήσεις και η άλλη σε επίσημες και γραπτές.

Η διγλωσσία σε ατομικό επίπεδο:

- Ορισμοί δίγλωσσων/πολύγλωσσων ατόμων: με βάση ποικίλα κριτήρια που αλλάζουν κοινωνικοιστορικά.
- Είδη δίγλωσσων/πολύγλωσσων ατόμων με βάση ποικίλα κριτήρια (π.χ. Πότε μαθεύτηκαν οι γλώσσες, πώς χρησιμοποιούνται, κοινωνική προέλευση των ομιλητών, εάν η μία υποχωρεί ή όχι)
- Διγλωσσία, μάθηση, σκέψη: π.χ. Εμποδίζει η διγλωσσία τις καλές σχολικές επιδόσεις; Σκέπτονται διαφορετικά οι δίγλωσσοι έναντι των μονόγλωσσων;
- Χρήση δύο τουλάχιστον γλωσσών: φαινόμενα παρεμβολής, δανείων, εναλλαγής τους
- Μάθηση/διδασκαλία δεύτερης/ξένης γλώσσας: σχετικές θεωρίες και

- εστίαση σε ευρήματα για τη μάθηση της ελληνικής.
- Η μάθηση της δεύτερης γλώσσας εξαρτάται και από κίνητρα και στάσεις.

Διγλωσσία/πολυγλωσσία και εκπαίδευση:

- Διεθνείς τάσεις και ιστορικές αλλαγές στις εκπαιδευτικές πολιτικές, φιλοσοφίες και πρακτικές δίγλωσσης/πολύγλωσσης εκπαίδευσης. Διάφοροι τύποι δίγλωσσης εκπαίδευσης με βάση διάφορα κριτήρια.
- Εστίαση στην εκπαίδευση μειονοτήτων. Τάσεις αφομοίωσής τους ή ενσωμάτωσής τους στις κοινωνίες. Ελληνικό νομικό πλαίσιο και πραγματικότητα.
- Διδασκαλία/μάθηση ξένων γλωσσών (ειδικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση): Η πολιτική διάσταση της προμοδότησης ορισμένων γλωσσών έναντι άλλων όπως και τρόπων διδασκαλίας τους.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Γραπτή εξέταση	4
	Προετοιμασία για γραπτή εξέταση	30
	Αυτοτελής προσωπική μελέτη	65
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:</p> <p>Γραπτή τελική ατομική εξέταση με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και σύντομης ανάπτυξης (100%).</p> <p>Περιλαμβάνει ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και σύντομης ανάπτυξης αναφορικά με βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις και έννοιες, μεθόδους έρευνας και εμπειρικά πορίσματα των επιστημών της γλώσσας.</p>	

Συμπεριλαμβάνει ερωτήσεις κρίσης με πολύ σύντομη απάντηση, που προϋποθέτουν όμως δημιουργική αξιοποίηση των παραπάνω γνώσεων, ειδικά όσον αφορά την οργάνωση της διδασκαλίας.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ενδεικτικές πηγές ανάμεσα σε μια εκτενή βιβλιογραφία:

Ελληνόγλωσση

Αγιακλή Χ. & Χατζηδάκη Α. 2000. 'Όψεις της γλωσσικής ετερογένειας στο ελληνικό σχολείο. *Γλωσσικός Υπολογιστής* 2,1-2 179-192.

Αθανασίου Λ.& Γκότοβος Α. (2002). Η διγλωσσία των διαφορετικών. Αντιλήψεις και στάσεις των εκπαιδευτικών της προσχολικής ηλικίας απέναντι στη διγλωσσία των μεταναστών και παλιννοστούντων μαθητών. *Επιστήμες Αγωγής*, 4, 23-44.

Αζέζ, Κλ. (1999): *Το Παιδί ανάμεσα σε δύο Γλώσσες*, Αθήνα: Πόλις

Ανδρέου, Γ., Κουμαρά Α., Καλλιγέρη Δ. 2004. Δίγλωσσοι μαθητές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και η σχέση τους με την ελληνική γλώσσα και τους δίγλωσσους μαθητές τους. Πρακτικά 7^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα». Τόμος II, 67-72.

Αντωνοπούλου Ν., Τσαγγαλίδης Α. & Μουμτζή Μ. (επιμ.) 2000. *Για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης και ξένης*, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Baker, C. (2001). *Εισαγωγή στη Διγλωσσία και τη Δίγλωσση Εκπαίδευση*, Gutenberg, Αθήνα, 2001.

Borloz-Μάρκου, Μ-Λ. (2005). Διδασκαλία σε τάξεις συμφοίτησης: Ενίσχυση Γλώσσας και Μάθησης στα μαθήματα ειδικότητας. *Επιστήμες Αγωγής*. Θεματικό τεύχος, *Δίγλωσσοι μαθητές στα Ελληνικά Σχολεία: Διδακτικές Προσεγγίσεις και Θεωρητικά Ζητήματα*. 51-67. Πανεπιστήμιο Κρήτης: ΠΤΔΕ.

Γκότοβος, Αθ. (2002). *Εκπαίδευση και Ετερότητα – Ζητήματα Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής*, Αθήνα: Μεταίχιμο

Cummins, J (1999). *Ταυτότητες υπό Διαπραγμάτευση – Εκπαίδευση με σκοπό την Ενδυνάμωση σε μια Κοινωνία της Ετερότητας* (επιμ. Σκούρτου, Ε., μετφρ. Αργύρη, Σ.), Αθήνα: Gutenberg

Δραγώνα, Θ., Σκούρτου, Ε. & Φραγκουδάκη, Α. (2001). *Κοινωνικές ταυτότητες/ Ετερότητες – Κοινωνικές Ανισότητες, Διγλωσσία και Σχολείο*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Τόμος Α'.

Γεωργογιάννης Π. (2008). *Διγλωσσία και δίγλωσση εκπαίδευση*, εκδ. Γεωργογιάννης Π.

Δαμανάκης, Μ. (1997). *Η Εκπαίδευση των Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα*, Αθήνα: Gutenberg

Δαμανάκης, Μ. & Σκούρτου, Ε. (2001): Ζητήματα Ορολογίας σχετικά με τη Διγλωσσία και τη Δίγλωσση Εκπαίδευση. Πρακτικά Συνεδρίου «Μάθηση και Διδασκαλία της

- Μητρικής και ως Δεύτερης Γλώσσας, Τόμος Β', Αθήνα: Ατραπός
- Δενδρινού Β. 1997. *Ξενόγλωσση εκπαιδευτική πολιτική: αναπαραγωγή της ιδεολογίας του γλωσσισμού*.
- Δενδρινού Β. & Β. Μητσικοπούλου (2010). *Πολιτικές γλωσσικού πλουραλισμού και ξενόγλωσση εκπαίδευση*, Αθήνα: Μεταίχμιο, 2010.
- Cummins, J.(1999). *Ταυτότητες υπό Διαπραγμάτευση. Εκπαίδευση με σκοπό την Ενδυνάμωση σε μια Κοινωνία της Ετερότητας*, Gutenberg, Αθήνα.
- Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων (2001). *Γλωσσική Ετερότητα στην Ελλάδα*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Κοιλιάρη, Α. (2005). *Πολυγλωσσία και Γλωσσική Εκπαίδευση: Μια Κοινωνιογλωσσική Προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.
- Κούρτη Καζούλλη, Β. (2000): Το Μοντέλο της Γλωσσικής ικανότητας όπως το βλέπει ένας Δάσκαλος: Ταξιδεύοντας στο 'Πλαίσιο' του Jim Cummins, *Τετράδια Εργασίας Ρόδου: Διγλωσσία και Μάθηση στο Διαδίκτυο*, (Επιμ. Σκούρτου, Ε.), Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου, www.rhodes.aegean.gr/tetradiarhodou
- Κούρτη Καζούλλη, Β. (2000α): *Από το Σπίτι στο Σχολείο: γλωσσικές εμπειρίες δίγλωσσων παιδιών*, *Τετράδια Εργασίας Νάξου: Διγλωσσία*, (Επιμ. Σκούρτου, Ε.), Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου, www.rhodes.aegean.gr/tetradianaxou
- Κωστόπουλος, Τ. 2002. *Η απαγορευμένη γλώσσα: κρατική καταστολή των σλαβικών διαλέκτων στην ελληνική Μακεδονία*. Μάυρη Λίστα 2002.
- Λεζέ Ευ. (2003). *Η Στάση των Εφήβων Ελληνοποντίων Παλινοστούντων Ομογενών από την Πρώην Σοβιετική Ένωση απέναντι στην Ελληνική Γλώσσα*. Αθήνα: Ατραπός.
- Μπατσαλιά, Φρ. & Σελλά, Ε. (2000). Πολυπολιτισμικές κοινωνίες: η σύγχρονη πρόκληση για το σχολείο, *Πρακτικά του Α' Διεθνούς Συνεδρίου για τη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας*, Αθήνα, 427-438.
- Μπέλλα Σπ. (2007). *Η δεύτερη γλώσσα: Κατάκτηση και διδασκαλία*. Αθήνα: Πατάκης.
- Νικολάου Γ. (2000). *Ένταξη και Εκπαίδευση των Αλλοδαπών Μαθητών στο Σχολείο*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Σελλά-Μάζη Ε. 2001. *Διγλωσσία και κοινωνία: Η κοινωνιογλωσσική πλευρά της διγλωσσίας: Η ελληνική πραγματικότητα*. Χαλάνδρι: Προσκήνιο.
- Σκούρτου Ε. (1997). (επιμ.) *Θέματα Διγλωσσίας και Εκπαίδευσης*. Αθήνα. Νήσος.
- Σκούρτου Ε. (2002). *Διγλωσσία και Διδασκαλία Δεύτερης Γλώσσας*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Υλικά για τη θεματική Ενότητα: Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Τόμος Ι.
- Σκούρτου Ε. (2005). Οι εκπαιδευτικοί και οι δίγλωσσοι μαθητές τους, Βρατσάλης, Κ. (επιμ.ελ.). *Διδακτική Εμπειρία και Παιδαγωγική Θεωρία*. Αθήνα: Νήσος.
- Σκούρτου Ε. (2012) *Η διγλωσσία στο σχολείο*. Αθήνα: Gutenberg.
- Τριάρχη-Herrmann Β. (2000). *Η Διγλωσσία στην Παιδική Ηλικία. Μια*

Ψυχολογιστική Προσέγγιση, Gutenberg, Αθήνα.

Τριάρχη-Herrmann Β. (2005). *Πολύγλωσσα παιδιά : Η αγωγή τους στην οικογένεια και στο σχολείο*. Θεσσαλονίκη : Αφοί Κυριακίδη Αφοί.

Τσιτσελίκης Κ. (1996). *Το διεθνές και ευρωπαϊκό καθεστώς των γλωσσικών δικαιωμάτων των μειονοτήτων και η ελληνική έννομη τάξη*. Α.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.

Τσοκαλίδου Ρ. (2000). Η εναλλαγή κωδίκων: μια δυναμική και πουδιάστατη διγλωσσική πρακτική, *Τετράδια Εργασίας Νάξου: Διγλωσσία*, (Επιμ. Σκούρτου, Ε.), Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου, www.rhodes.aegean.gr/tetradianaxou

Χατζηδάκη, Α. (2000): Η Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας στις «κανονικές» Τάξεις, *Τετράδια Εργασίας Νάξου: Διγλωσσία*, (Επιμ. Σκούρτου, Ε.), Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου, www.rhodes.aegean.gr/tetradianaxou

Χατζηδάκη, Α. (2000α): Αλλόγλωσσα Παιδιά σε μονόγλωσσες Τάξεις: Σκέψεις για τη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας στα πλαίσια του «Κανονικού» Μαθήματος. *Πρακτικά Συνεδρίου «Η Διδασκαλία της Ελληνικής ως Ξένης/Δεύτερης Γλώσσας – Αρχές, Προβλήματα, Προοπτικές*, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

Χατζηδάκη, Α. (2005). Μοντέλα Διγλωσσικής συμπεριφοράς σε οικογένειες αλβανών μαθητών: Δεδομένα από εμπειρική έρευνα. *Επιστήμες Αγωγής*. Θεματικό τεύχος, *Δίγλωσσοι μαθητές στα Ελληνικά Σχολεία: Διδακτικές Προσεγγίσεις και Θεωρητικά Ζητήματα* 79-102. Πανεπιστήμιο Κρήτης: ΠΤΔΕ.

Ξενόγλωσση

Craith, M.N. (2006). *Europe and the Politics of Language: Citizens, Migrants and Outsiders*. Palgrave MacMillan.

Cummins, J. & Swain, M.(1986). *Bilingualism in Education*. London: Longman

Dorian, N.c. (1981). *Language Death. The life cycle of a Scottish Gaelic Dialect*. Philadelphia. University of Pennsylvania Press.

Edwards, J. (1995). *Multilingualism*. London: Penguin Books.

Gal, S. (1979). *Language Shift: Social Determinants of Linguistic Change in Bilingual Austria*. New York. Academic Press.

Giordan, H. (dir.) (1992). *Les minorités en Europe, droits linguistics at droits de l'homme*. Paris. Kimé.

Gkaintartzi and R. Tsokalidou, (2011). *"She is a very good child but she doesn't speak"*. *Journal of Pragmatics*, Volume 43, Issue 2, 588-601.

Gogonas, N (2009) Language Shift in Second Generation Albanian Immigrants in Greece, *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 30, 2, 95-110.

Gogonas, N (2010) *Bilingualism and Multiculturalism in Greek Education: Investigating Ethnic Language Maintenance among Pupils of Albanian and Egyptian Origin in Athens*. Newcastle-upon-Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

- Gogonas, N 2010. Religion as a core value in language maintenance: Arabic speakers in Greece, *International Migration*
- Gogonas, N 2009. Language shift in second-generation Albanian immigrants in Greece. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*
- Gogonas, N 2007. Ethnolinguistic vitality perceptions among immigrant and indigenous pupils in Greece. *Journal of Mediterranean Studies*.
- Gogonas, N 2009. Attitudes towards migrant pupils' mother-tongue maintenance: a pilot study of secondary school teachers in Attica. Greece.
- Gogonas, N 2007. The orientation of Greek Education Towards Multiculturalism. Ηλεκτρονική έκδοση πρακτικών συνεδρίου του Hellenic Observatory.
- Hamers, J. F. & Blanc, M.H.A. (1995). *Bilinguality and Bilingualism*. Cambridge. CUP.
- Hoffman, C. (1991). *An Introduction to Bilingualism*. London & New York. Longman.
- Mackey, W. F. (1976). *Bilingualisme et contact des langues*. Paris. Klincksieck.
- May S. (2001). *Language and Minority Rights: Ethnicity, Minority Rights and the Politics of Language*. Longman.
- Pavlenko A. & Blackledge A. (eds.). 2004. *Negotiation of Identities in Multilingual Contexts: Bilingual Education & Bilingualism* Multilingual Matters
- Preston D. (1993). *Sociolinguistics and Second Language Acquisition*. Oxford. Blackwell.
- Romaine S. (1995). *Bilingualism*. Oxford: Blackwell.
- Skourtou E. (2008). Linguistic Diversity and Language Learning and Teaching. An example from Greece. *Scientia Paedagogica Experimentalis*, XLV, 1, pp. 175-194.
- Skutnabb-Kangas T. (1981). *Bilingualism or Not? The Education of Minorities*, Multilingual Matters, Clevedon.
- Tsitsipis, L. (1981): *Language change and language death in Albanian speech communities in Greece: A sociolinguistic study*. PhD dissertation, University of Wisconsin, Madison.
- Tsitsipis, Lukas (1983): "Language shift among the Albanian speakers of Greece." *Anthropological Linguistics* 25(3): 288-308.
- Tsitsipis, L. (1995): "The coding of linguistic ideology in Arvanitika (Albanian): Language shift, congruent and contradictory discourse." *Anthropological Linguistics* 37: 541-577.
- Tsitsipis, L. (1998b): *A Linguistic Anthropology of Praxis and Language Shift: Arvanitika (Albanian) and Greek in Contact*. Oxford: Oxford University Press.
- Tsokalidou R (2005) Raising 'Bilingual Awareness' in Greek Primary Schools,

International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, **8**, **1**, 48 – 61

Weinreich U. (1968). *Languages in Contact. Findings and Problems*. The Hague, Mouton.

Πηγές στο Διαδίκτυο:

<http://www.rhodes.aegean.gr/ptde/personel/skourtou/documents.asp>

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

International Journal of Bilingual Education and Bilingualism

Journal of Multilingual and Multicultural Development

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 718 Παιδική Λογοτεχνία: Θεωρητικές προσεγγίσεις

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	718	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Η'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Παιδική Λογοτεχνία: Θεωρητικές προσεγγίσεις		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Σεμιναριακό μάθημα	1	1	
Ερευνητική εργασία και παρουσίαση της εργασίας στην τάξη	1	2	
Ασκήσεις δημιουργικής γραφής	1	2	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικότητας		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ	Όχι		

ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνικά, Αγγλικά
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD230/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα «Παιδική Λογοτεχνία: Θεωρητικές Προσεγγίσεις» είναι σεμιναριακό και αποτελεί μια αναλυτική εξέταση θεμάτων που άπτονται της λογοτεχνίας για παιδιά.

Στόχος του μαθήματος είναι να δοθεί στις/ στους φοιτήτριες/ φοιτητές η ευκαιρία να μελετήσουν τη σχετική βιβλιογραφία, να αντιμετωπίσουν κριτικά το θεωρητικό προβληματισμό, και να συνηθίσουν να διαβάζουν ως κριτικοί αναγνώστες, τις γραμμές και κάτω ανάμεσα σε αυτές, τα μυθοπλαστικά κείμενα για παιδιά και όχι μόνο.

Στο μάθημα επιχειρείται μια εις βάθος μελέτη των θεωριών της λογοτεχνίας με εφαρμογή στο παιδικό βιβλίο. Αυτή δεν περιορίζεται μόνο στην ανίχνευση και κριτική μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας, αλλά προχωρά και σε εφαρμογή της θεωρίας σε συγκεκριμένα κείμενα είτε με την ιδιότητα του αναγνώστη (κριτικές προσεγγίσεις κειμένων) είτε του δημιουργού (εργαστήριο δημιουργικής γραφής).

Επίσης οι φοιτητές/ φοιτήτριες έρχονται σε επαφή με τον προβληματισμό που συνοδεύει τις ειδολογικές ταξινομήσεις στο χώρο της (παιδικής) λογοτεχνίας, ενώ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα νεότερα είδη, που κυρίως αναδεικνύουν το ρόλο της εικόνας ως αφηγηματικής συνισταμένης. Κυρίως όμως ενδιαφέρει η ένταξη της παιδικής λογοτεχνίας όχι μόνο μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο του κανόνα της λογοτεχνίας, αλλά και όλων των μυθοπλαστικών κειμένων ανεξάρτητα από το μέσον με το οποίο επικοινωνούνται.

Με την ολοκλήρωση των μαθημάτων οι φοιτήτριες/ φοιτητές θα είναι σε θέση:

A) Γνώσεις

- να γνωρίζουν σε βάθος της θεωρίες λογοτεχνίας ώστε να μπορούν να τις εφαρμόσουν σε πολυτροπικά κείμενα για παιδιά.
- να αντιμετωπίζουν κριτικά τις σχετικές θεωρίες
- να έχουν γνώση των εργαλείων και των τεχνικών της ανάλυσης του

κειμένων

- να γνωρίζουν τις νέες τάσεις στο χώρο του παιδικού βιβλίου
- να κατανοούν τις ιδεολογικές διαστάσεις της παιδικής λογοτεχνίας
- να γνωρίζουν το σύγχρονο προβληματισμό για τα αφηγηματικά στοιχεία και τις αφηγηματικές τεχνικές των μυθοπλαστικών κειμένων

B) Δεξιότητες

- να αντιμετωπίζουν κριτικά τις βιβλιογραφικές πηγές σε θέματα θεωρίας και κριτικής της παιδικής λογοτεχνίας
- να εξοικειωθούν με τα βιβλία παιδικής λογοτεχνίας που κυκλοφορούν στην Ελλάδα και διεθνώς και να χειρίζονται τις βάσεις δεδομένων προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες των σπουδών τους ή του μελλοντικού επαγγελματικού τους χώρου.
- να χρησιμοποιούν φυσικές ή ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες σε θέματα που άπτονται της παιδικής λογοτεχνίας
- να μελετούν, να κατανοούν και να αντιμετωπίζουν κριτικά επιστημονικά άρθρα
- να παρατηρούν τις αφηγηματικές τεχνικές σε όλο το φάσμα της μυθοπλασίας.
- να συντάσσουν σύντομες πρωτότυπες παρουσιάσεις στις θεματικές του μαθήματος
- να χειρίζονται το ιδιαίτερο 'λεξιλόγιο' της παιδικής λογοτεχνίας
- να παρατηρούν την ίδια ιστορία (π.χ. Κοκκινοσκουφίτσα) σε όλα τα εύρος της κουλτούρας (π.χ. μόδα, διαφήμιση, κ.λπ.)

Γ) Ικανότητες

- να συνεργάζονται με ομάδες με σκοπό τη μελέτη και παρουσίαση ενός θέματος
- να δημιουργούν πρωτότυπα μυθοπλαστικά κείμενα (βιβλία, βίντεο) εφαρμόζοντας συγκεκριμένες τεχνικές
- να καθοδηγούν την τάξη ώστε να ανταποκρίνονται με ενδιαφέρον στην ανάλυση ή δημιουργία κειμένων
- να διασκευάζουν γνωστά κείμενα παιδικής λογοτεχνίας με βάση κάποιο αφηγηματικό στοιχείο (π.χ. πολυαστιακή αφήγηση)
- να μελετούν κριτικά τα κείμενα

Γενικές ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών με τη χρήση των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Ευαισθητοποίηση σε θέματα φύλου

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεωρίες της λογοτεχνίας με εφαρμογή τους στο παιδικό βιβλίο

α. Ψυχαναλυτικές προσεγγίσεις

β. Μαρξιστικές προσεγγίσεις

γ. Φεμινιστικές προσεγγίσεις

δ. Αναγνωστικές προσεγγίσεις

Λογοτεχνικό βιβλίο, Βιβλίο Γνώσης: Θεωρητικές αναζητήσεις

Λογοτεχνικά είδη με έμφαση στα νεότερα

α. Γραφιστικές ιστορίες (graphic novels)

β. Διαμεσικές αφηγήσεις

γ. Βιβλίο χωρίς λόγια (wordless picturebook)

Διασκευές και Διαμεσικές ανταλλαγές

Αφηγηματικές τεχνικές

α. Μεταμυθοπλασία

β. Διακειμενικότητα

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Σεμιναριακό μάθημα στην τάξη	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε. στην διδασκαλία (διαδίκτυο, power point).	
	Προβολή κινηματογραφικών ταινιών και τηλεοπτικών διαφημίσεων. Υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας eclass και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις σε σεμιναριακή μορφή	26
	Ασκήσεις μέσα στην τάξη	13

	Ασκήσεις δημιουργικής γραφής	21
	Εύρεση βιβλιογραφίας, μελέτη άρθρων και γραπτή απάντηση σε συγκεκριμένα ερωτήματα	20
	Διερεύνηση και παρουσία μέσα στην τάξη συγκεκριμένων θεμάτων	20
	Κριτική ανάλυση κειμένων (βιβλία, κινηματογραφικές ταινίες, διαφημίσεις κ.ά.)	25
	Σύνολο μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική και η αγγλική</p> <p>Τρόπος αξιολόγησης</p> <p>Εργασίες</p> <p>Ειδικότερα:</p> <p>Εργαστηριακές ασκήσεις εφαρμογής και κριτικής αντιμετώπισης της θεωρίας</p> <p>Ασκήσεις δημιουργικής γραφής</p> <p>Εργασίες κριτικής ανάλυσης κειμένων</p> <p>Εργασίες μελέτης και κριτικής σχετικών άρθρων</p> <p>Συγγραφή και Παρουσίαση εργασίας</p> <p>Κριτήρια</p> <p>Γνώση θεωρητικού προβληματισμού</p> <p>Κριτική αντιμετώπιση θεωριών</p> <p>Εφαρμογή θεωρίας σε συγκεκριμένα κείμενα</p> <p>Αποκλίνουσα σκέψη</p> <p>Κριτική ανάγνωση κειμένων</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Εσκαρπί, Ντ. (1995). Η Παιδική και Νεανική Λογοτεχνία στην Ευρώπη. Αθήνα: Καστανιώτης.

Παπαντωνάκης, Γ., Αθανασιάδης, Η., Καπλάνογλου, Μ. & Πολίτης, Δ. (2010). Οι Ιδέες των Παιδιών για την Παιδική Λογοτεχνία. Αθήνα: Τόπος.

Καλογήρου, Τζ. (2003). Τέρψεις και Ημέρες Ανάγνωσης. Αθήνα: Σχολή Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος.

Παπαντωνάκης, Γ. & Αναγνωστοπούλου, Δ. (Επ.) (2010). Εξουσία και Δύναμη στην Παιδική και Νεανική Λογοτεχνία. Αθήνα: Πατάκης.

Μαμάης, Γ., Πάτσιου, Β. & Καλογήρου, Τζ. (2013). Η Δύναμη της Λογοτεχνίας. Αθήνα: Gutenberg.

Σπανάκη, Μ. (2011). Ο Καζαντζάκης και η Παιδική Λογοτεχνία. Αθήνα: Gutenberg.

Γαβριηλίδου, Σ. (2013). Φλυαρία και Λακωνικότητα στους Τίτλους των Βιβλίων για Παιδιά. Θεσσαλονίκη: Ζυγός.

Παπαντωνάκης, Γ. (Επ.). Πρόσωπα και Προσωπεία του Αφηγητή στην Ελληνική Παιδική Λογοτεχνία της Τελευταίας Τριακονταετίας. Αθήνα: Πατάκης.

Γκίβαλου-Κατσίκη, Α. (1995). Παιδική Λογοτεχνία, Ι. Αθήνα: Καστανιώτης

Γκίβαλου-Κατσίκη, Α. (1995). Παιδική Λογοτεχνία ΙΙ. Αθήνα: Καστανιώτης

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Keimena, Περιοδικό Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Διαδρομές

bookbook

Children's Literature in Education

Children's Literature

Children's Literature Association Quarterly

Bookbird

The Lion and the Unicorn

New Review of Children's Literature and Librarianship

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 719 «Γλώσσα και Σκέψη»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	719	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	7 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Γλώσσα και Σκέψη»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Φροντιστήριο	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Συνιστάται η επιτυχής ολοκλήρωση του υποχρεωτικού μαθήματος του πρώτου έτους «Γλώσσα, Κοινωνία και Νόηση».		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD246/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Επιλεγόμενο μάθημα στην Ενότητα μαθημάτων «Γλώσσα, Λογοτεχνία και Ιστορία». Εμβαθύνει σε μια θεματική που θίγεται λίγο μόνο στο υποχρεωτικό μάθημα του α' έτους «Γλώσσα, Κοινωνία και Νόηση», δηλαδή τη σχέση γλώσσας και νόησης και ακόμη ειδικότερα το ρόλο της γλώσσας στις νοητικές διεργασίες. Παρουσιάζει όχι μόνο θεωρητικές προσεγγίσεις και εμπειρικά ευρήματα για το ρόλο αυτό αλλά και προεκτάσεις τους για τη διδακτική πράξη.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα μπορεί σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων τα εξής:

α) Να κατέχει γνώσεις για

- τις ποικίλες προσεγγίσεις της σχέσης γλώσσας και νόησης ιστορικά,

διαφορές και ομοιότητές τους.

- τα προβλήματα με τη χρήση των όρων «νόηση» και «γλώσσα» που αποτρέπουν μια ουσιαστική διερεύνηση του πώς τυχόν μεσολαβεί η γλώσσα στο νου.
- το γιατί και πώς μπορεί να επιμεριστεί το ερώτημα εάν η γλώσσα μεσολαβεί στις νοητικές διεργασίες.
- βασικά γνωρίσματα σύγχρονων προσεγγίσεων που υποστηρίζουν το ρόλο της γλώσσας στις νοητικές διεργασίες όπως οι θεματικές, οι μέθοδοι έρευνας και τα σχετικά ευρήματα.
- Προεκτάσεις των τελευταίων θεωριών για την παιδαγωγική πρακτική.

β) Να κατέχει δεξιότητες

- αναγνώρισης του πώς οι θεωρίες της γλώσσας και του νου υποκρύπτουν πάντα μια θέση και για το ρόλο της γλώσσας στις νοητικές διεργασίες.
- αναζήτησης και κριτικής ανάγνωσης σχετικής βιβλιογραφίας
- αναγνώρισης του πώς συγκεκριμένες διδακτικές πρακτικές συνδέονται με θεωρίες και ερωτήματα για το ρόλο της γλώσσας στο νου.

γ) Να έχει ικανότητες

- διάκρισης των χρήσεων της γλώσσας, ειδικά στο σχολείο, με βάση την αφαιρετικότητά τους
- καλλιέργειας στην τάξη των πιο απαιτητικών επιστημονικών χρήσεων της γλώσσας με τρόπο κατάλληλο κάθε φορά.

Γενικές Ικανότητες

- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη εργασία
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εισαγωγή στη μελέτη του πώς σχετίζεται η γλώσσα και η νόηση

Κύριο ζητούμενο μαθήματος: πώς διαπλάθεται ο νους – κυρίως δε η σκέψη - από τη γλώσσα.

Ιστορική αναδρομή στις προσεγγίσεις του ρόλου της γλώσσας στο νου, δηλ. σε διεργασίες αντίληψης, μνήμης, σκέψης κλπ.

Εξελίξεις στη φιλοσοφία

Εξελίξεις στην επιστήμη

Επιμερισμός του ερωτήματος για το γνωσιακό ρόλο της γλώσσας: η γλώσσα εν γένει, κάθε συγκεκριμένη γλώσσα, κάθε χρήση μιας γλώσσας (σημειωτική, γλωσσική και επικοινωνιακή σχετικότητα όπως έχουν καθιερωθεί)

Τί είναι γλώσσα και τί είναι νόηση; Το πώς περιγράφουμε τη γλώσσα και τη νόηση καθορίζει τις θέσεις μας για τη σχέση τους.

Θεωρίες και περιγραφές της νόησης

Θεωρίες και περιγραφές της γλώσσας

Καθορίζει η γλώσσα τις νοητικές δυνατότητες του ανθρώπου; (Σημειωτική σχετικότητα)

Η γλώσσα ως αγωγός της σκέψης που εξυπηρετεί μόνο την επικοινωνία

Η γλώσσα ως μέσο σκέψης και όχι μόνο επικοινωνίας

Αντιλαμβανόμαστε και σκεφτόμαστε διαφορετικά ανάλογα με τη συγκεκριμένη γλώσσα που μιλάμε και τον τρόπο που τη χρησιμοποιούμε;

Σκεφτόμαστε και αντιλαμβανόμαστε διαφορετικά σε κάθε γλώσσα; εξαιτίας διαφορών στο λεξιλόγιο και τη γραμματική; (Γλωσσική σχετικότητα)

Σκεφτόμαστε και αντιλαμβανόμαστε διαφορετικά ανάλογα με το πώς αξιοποιούμε μια γλώσσα, π.χ. ποια γραμματικά και λεξιλογικά της στοιχεία ή κειμενικά της είδη και πόσο συχνά; (Επικοινωνιακή σχετικότητα)

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Γραπτή εξέταση	4
	Προετοιμασία για γραπτή εξέταση	30
	Αυτοτελής προσωπική μελέτη	65
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική. Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει: Γραπτή τελική ατομική εξέταση με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και σύντομης ανάπτυξης όπως και εργασίες.	

A) Η εξέταση περιλαμβάνει ερωτήσεις επιλογής και σύντομης ανάπτυξης αναφορικά με βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις και έννοιες, μεθόδους έρευνας και εμπειρικά πορίσματα για το ρόλο της γλώσσας στις νοητικές διεργασίες. Συμπεριλαμβάνει ερωτήσεις κρίσης με πολύ σύντομη απάντηση, που προϋποθέτουν όμως δημιουργική αξιοποίηση των παραπάνω γνώσεων, ειδικά όσον αφορά την οργάνωση της διδασκαλίας.

B) Οι εργασίες συνιστούν παρουσιάσεις κειμένων της διεθνούς βιβλιογραφίας στην τάξη.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ενδεικτικές πηγές ανάμεσα σε μια εκτενή βιβλιογραφία:

- Κατή Δ. (2012) *Ο γνωσιακός ρόλος της γλώσσας: η συμβολή των επιστημών της γλώσσας και της νόησης*. Αθήνα: Νήσος
- Κατή Δ., Κονδύλη Μ., Νικηφορίδου Κ. (επιμ.) 1999. *Γλώσσα και Νόηση: επιστημονικές και φιλοσοφικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Τσοχατζίδης Σ. 2001. *Γλώσσα και νόηση*. Α.Φ. Χριστίδης 2001 *Ιστορία της ελληνικής γλώσσας, Κέντρο Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας*.
- M. A. K. Halliday, & J. R. Martin. (2004). *Η γλώσσα της επιστήμης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Vygotsky L.S. (1934/1988). *Σκέψη και γλώσσα*. Αθήνα: Γνώση.
- Hartland J. (1988). *Γλώσσα και Σκέψη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Nelson K. (1996). *Language in Cognitive Development: The emergence of the mediated mind*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Hickmann M. (ed.). (1987). *Social and Functional Approaches to Language and Thought*. New York: Academic Press.
- Gelman S.A. & Byrnes J.P. (1991). *Perspectives on Language and Thought: Interrelations in Development*. Cambridge University Press.
- Lucy J. (1992). *Language Diversity and Thought: A reformulation of the linguistic relativity hypothesis*. Cambridge University Press.
- Whorf B.L. (1956). *Language, Thought and Reality: selected writings of Benjamin Lee Whorf*. ed. J.B. Carroll, Cambridge, Mass: MIT Press.
- Lee P. (1996). *The Whorf Theory Complex: A Critical Reconstruction*. Amsterdam: Benjamins.
- Rieber R. (ed.) (1983). *Dialogues on the Psychology of Language and Thought*. New York: Plenum Press.
- Tomasello M. (1998). *The New Psychology of Language: Cognitive and functional approaches to language structure*. Mahwah, NJ.: Erlbaum
- Tomasello M. (2003). *The New Psychology of Language: Cognitive and functional*

approaches to language structure. Vol. 2. Mahwah, NJ.: Erlbaum

Gumperz J. & S. Levinson. (1996). *Rethinking Linguistic Relativity*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bowerman M. & Levinson S. (2001). *Language Acquisition and Conceptual Development*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gentner D. & Goldin-Meadow S. (2003). *Language in Mind: Advances in the Study of Language and Thought*. Cambridge, MA.: MIT Press.

Carruthers P. & Boucher J. (eds.) (1998). *Language and Thought: Interdisciplinary Themes*. Cambridge: Cambridge University Press.

Auroux S. (1996/2005). *Η φιλοσοφία της γλώσσας*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κονδύλη Μ. & Μανιού Ει. (2007). Αναπλαισίωση της κοινής γνώσης στα εγχειρίδια Εμείς και ο κόσμος της Α' και της Γ' δημοτικού: οι αναπαραστάσεις του φυσικού και του κοινωνικού κόσμου. *Κριτική Επιστήμη και Εκπαίδευση*, 6, 3-24.

Κονδύλη Μ. (1997), Ζητήματα σχετικισμού στην κοινωνική γλωσσολογία. *Αξιολογικά*, 10, 62-106.

Γιαννίση Π. & Κονδύλη Μ. (2012). Σημειωτικές διαδικασίες στη διδακτική προσέγγιση κατηγοριών μη κοινής γνώσης: Ορισμοί και ταξινομήσεις γεωμετρικών σχημάτων από παιδιά νηπιαγωγείου. Ζ. Gavriilidou, Α. Efthymiou, Ε. Thomadaki & Ρ. Kambakis - Vougiouklis (eds), *SELECTED PAPERS of The 19th International Conference of Greek Linguistics*, Komotini/Greece: Democritus University of Thrace, 742 – 753.

Αποστόλου, Ζ. & Κονδύλη, Μ. (2011), 'Η "πολυτροπικότητα" στο αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου: Γραμματισμός ή δημιουργικότητα;', *Ευρωπαϊκό Συνέδριο Παγκόσμιας Οργάνωσης Προσχολικής Αγωγής (OMEP) 2011*, Λευκωσία, Κύπρος, 6-8 Μαΐου 2011, pp. 342-347, Λευκωσία: Ο.Μ.Ε.Ρ.

Μανιού Ει. & Κονδύλη Μ. (2011), 'Γραμματική μεταφορά, τεχνικότητα και αφαίρεση στα σχολικά εγχειρίδια του Δημοτικού: Τα παραδείγματα της Μελέτης περιβάλλοντος, της Φυσικής και της Ιστορίας'. Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα (Διδασκαλία και εκμάθηση της ελληνικής)* τ. 31, *Πρακτικά της ετήσιας συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*, Θεσσαλονίκη, 16-18 Απριλίου 2010, 303-316, Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη)

Κονδύλη Μ. & Στελλάκης Ν. (2010). Η αξιοποίηση διαφορετικών πόρων νοηματοδότησης για τη συστηματοποίηση της καθημερινής γνώσης στο νηπιαγωγείο: Μια θεματική ενότητα για το «Διάστημα». *Πρακτικά του 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου της Ο.Μ.Ε.Π., Παιδική Ηλικία και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας*, Αθήνα, 6-8 Νοεμβρίου 2009, Αθήνα: Ο.Μ.Ε.Ρ.

Μανιού Ει. & Κονδύλη Μ. (2007), Γλωσσική ανάλυση του σχολικού λόγου στα εγχειρίδια Μελέτης Περιβάλλοντος της Α' και της Γ' δημοτικού: πτυχές ανακατασκευής της σχολικής γνώσης. *Πρακτικά 6ου Συνεδρίου της OMEP «Η γλώσσα ως μέσο και ως αντικείμενο μάθησης»*, Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών, 1-3 Ιουνίου 2007, 215-224, Ο.Μ.Ε.Ρ

Κονδύλη Μ. & Δούκα, Φ. (2006), Όψεις γενίκευσης και κατηγοριοποίησης του κόσμου: Πρακτικές γραμματισμού σε ελληνικά νηπιαγωγεία. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα. Πρακτικά της Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ, 26*, Θεσσαλονίκη, 14-15 Μαΐου 2005, 220-232, Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη).

Κονδύλη Μ. & Αρχάκης Α. (2004), Ο ρόλος της γλώσσας στη διαμόρφωση της σχολικής γνώσης: Ανάλυση διδακτικών διαλόγων με παιδιά πρωτοσχολικής ηλικίας. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα. Πρακτικά της Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ, 24*, Θεσσαλονίκη, 9-11 Μαΐου 2003, 301-312, Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη).

Παΐζη Ε. & Κονδύλη Μ. (2011), Η ονοματοποίηση σε μαθητικά γραπτά: Γραμματική μεταφορά και σημασιολογική ποικιλότητα. Μ. Πουρκός, Ε. Κατσαρού (επιμ.), *Βίωμα, Μεταφορά και Πολυτροπικότητα*, Νησίδες, Θεσσαλονίκη, 204-218.

Κονδύλη Μ. (2001). Ο λόγος των φυσικών επιστημών και η καθημερινή γλώσσα: επισημάνσεις για τη διδασκαλία στην πρώτη σχολική ηλικία. Κ. Ραβάνης (επιμ.), *Η μύηση των μικρών παιδιών στις φυσικές επιστήμες. Εκπαιδευτικές και διδακτικές διαστάσεις*, Πάτρα, 26-32.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Language and Cognition

Anthropological Linguistics

Bilingualism and Cognition

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 716 Η Ιδεολογία στην Παιδική Λογοτεχνία

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	716	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Ζ'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Η Ιδεολογία στην Παιδική Λογοτεχνία		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	

Σεμιναριακό μάθημα	1	1
Ερευνητική εργασία και Παρουσίαση εργασίας	1	2
Ασκήσεις δημιουργικής γραφής	1	2
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικότητας	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνικά, Αγγλικά	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στο πλαίσιο του σεμιναρίου θα μελετηθούν ζητήματα ιδεολογίας, θέμα που αποκτά ιδιαίτερη σημασία στο χώρο της παιδικής λογοτεχνίας, αφού μια παιδαγωγούσα διάθεση βαραίνει το εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο. Οι φοιτήτριες θα μελετήσουν κείμενα παιδικής λογοτεχνίας εστιάζοντας κυρίως στους αφηγηματικούς μηχανισμούς που ευθύνονται για τον καθορισμό του ιδεολογικού στίγματος του βιβλίου. Έμφαση θα δοθεί όχι μόνο στα άμεσα αλλά και στα υφέρποντα ιδεολογικά μηνύματα και τον τρόπο που αυτά εγγράφονται στο κείμενο, άλλοτε με φορέα το λεκτικό κείμενο, άλλοτε το οπτικό και άλλοτε παρακειμενικά στοιχεία.

Με την ολοκλήρωση των μαθημάτων οι φοιτήτριες/ φοιτητές θα είναι σε θέση:

A) Γνώσεις

- να γνωρίζουν το θεωρητικό προβληματισμό
- να αντιμετωπίζουν κριτικά τις σχετικές θεωρίες
- να έχουν γνώση των εργαλείων και των τεχνικών της ανάλυσης του κειμένων
- να γνωρίζουν τις νέες τάσεις στο χώρο του παιδικού βιβλίου για μικρότερα παιδιά
- να κατανοούν τις ιδεολογικές διαστάσεις της παιδικής λογοτεχνίας

B) Δεξιότητες

- να αντιμετωπίζουν κριτικά τις βιβλιογραφικές πηγές
- να εξοικειωθούν με τα εικονογραφημένα βιβλία που κυκλοφορούν στην Ελλάδα και διεθνώς, και να χειρίζονται τις βάσεις δεδομένων προκειμένου

<p>να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες των σπουδών ή του μελλοντικού επαγγελματικού τους χώρου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • να μελετούν, να κατανοούν και να αντιμετωπίζουν κριτικά επιστημονικά άρθρα • να συντάσσουν σύντομες πρωτότυπες παρουσιάσεις στις θεματικές του μαθήματος • να παρουσιάζουν στην τάξη και να αντιμετωπίζουν κριτικά λογοτεχνικά βιβλία για μικρά παιδιά. • να μεταφέρουν το θεωρητικό προβληματισμό σε όλο το φάσμα της μυθοπλασίας (π.χ. θεατρικό έργο) <p>Γ) Ικανότητες</p> <ul style="list-style-type: none"> • να συνεργάζονται σε ομάδες με σκοπό τη μελέτη και παρουσίαση ενός θέματος • να μελετούν κριτικά τα κείμενα • να συνδυάζουν τα πορίσματα και τα θεωρητικά εργαλεία διαφορετικών επιστημονικών κλάδων προκειμένου να μελετήσουν και να αναλύσουν τα εικονογραφημένα βιβλία με ιστορικό περιεχόμενο. • να παραμένουν 'ευαίσθητες/ οι' σε θέματα ιδεολογίας
Γενικές Ικανότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Αυτόνομη εργασία • Ομαδική εργασία • Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών • Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον • Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυτισμικότητα • Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης • Ευαισθησία σε θέματα φύλου

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

<p>Θεωρητική πλαisiώση ζητημάτων ιδεολογίας στην παιδική λογοτεχνία</p> <p>Διευκρίνιση όρων</p> <p>Ιδεολογικοί μηχανισμοί</p> <p>α. στο λεκτικό κείμενο</p> <p>β. στην εικόνα</p> <p>γ. στο περικείμενο</p> <p>Πολιτική ορθότητα και παιδική λογοτεχνία</p> <p>Ιδεολογία στο βιβλίο γνώσεων</p> <p>Έμφυλες ταυτότητες</p> <p>α. Το φεμινιστικό παιδικό βιβλίο</p>

β. Το ομοφυλοφιλικό παιδικό βιβλίο

γ. Η αναπηρία στο παιδικό βιβλίο

Διαπολιτισμική παιδική λογοτεχνία

Οικολογικό παιδικό βιβλίο

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Σεμιναριακό μάθημα σε αίθουσα διδασκαλίας	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε. στην διδασκαλία (διαδίκτυο, power point). Υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας eclass και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις σε σεμιναριακή μορφή	26
	Εργασίες μέσα στην τάξη	13
	Μελέτη άρθρων και γραπτή απάντηση σε συγκεκριμένα ερωτήματα	21
	Μελέτη, κριτική ανάλυση και παρουσίαση κειμένων	30
	Βιβλιογραφική μελέτη και παρουσίαση στην τάξη συγκεκριμένων θεωρητικών ζητημάτων	25
	Ασκήσεις δημιουργικής γραφής	10
	Σύνολο μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική/ αγγλική Τρόπος αξιολόγησης Εργασίες Ειδικότερα: Εργαστηριακές ασκήσεις εφαρμογής και κριτικής αντιμετώπισης της θεωρίας	

	<p>Ασκήσεις δημιουργικής γραφής</p> <p>Εργασίες κριτικής ανάλυσης κειμένων</p> <p>Εργασίες μελέτης και κριτικής σχετικών άρθρων</p> <p>Συγγραφή και Παρουσίαση τελικής εργασίας</p> <p>Κριτήρια</p> <p>Γνώση θεωρητικού προβληματισμού</p> <p>Κριτική αντιμετώπιση θεωριών</p> <p>Εφαρμογή θεωρίας σε συγκεκριμένα κείμενα</p> <p>Κριτική ανάγνωση κειμένων</p>
--	--

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Κανατσούλη, Μ. (2004). *Ιδεολογικές Διαστάσεις της Παιδικής Λογοτεχνίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Stephens, J. & McCallum, R. (1998). *Retelling Stories. Framing Culture: Traditional Story and Metanarrative in Children's Literature*. New York: Garland Publishing.

Stephens, J. (1992). *Ideology and Language in Children's Literature*. London: Longman.

Hollindale, P. (1988). *Ideology and the Children's Book*. Stroud: Thimble Press.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Keimena, Περιοδικό Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Children's Literature

Children's Literature Association Quarterly

The Lion and the Unicorn

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 720 Ιστορία και Εικονογραφημένο Βιβλίο

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	720	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	η΄
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ιστορία και Εικονογραφημένο Βιβλίο		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	1	1	
Φροντιστήρια	2	4	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD307/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Γνώσεις:

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:

- Να γνωρίζουν τον προβληματισμό αναφορικά με την μεθοδολογία της ιστορίας.
- Να έχουν τη δυνατότητα να αναζητούν τα πραγματικά γεγονότα στα οποία γίνεται αναφορά στα εικονογραφημένα βιβλία.
- Να γνωρίζουν την έννοια του μύθου και τη σημασία του ως μηχανισμού κατασκευής και εδραίωσης στερεοτύπων και πεποιθήσεων που θεωρούνται δεδομένες και αυτονόητες.
- Να κατανοούν τις ιδεολογικές διαστάσεις της παιδικής λογοτεχνίας που προβάλλει τα ιστορικά γεγονότα ως αδιαμφισβήτητα στοιχεία της πραγματικότητας.
- Να γνωρίζουν ότι η παιδική λογοτεχνία, αλλά και τα θεατρικά έργα και ο κινηματογράφος, συμβάλλουν στην ιστορική κουλτούρα των νεαρών αναγνωστών και θεατών.
- Να γνωρίζουν τις νέες τάσεις στο χώρο του ιστορικού παιδικού βιβλίου.

Δεξιότητες

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:

- Να διακρίνουν ότι ο λόγος των εικονογραφημένων βιβλίων για παιδιά μπορεί να εξαγνίζει, να κάνει ουδέτερα θέματα που εμπίπτουν στη σφαίρα της πολιτικής αμφισβήτησης και σύγκρουσης.
- Να αντιμετωπίζουν κριτικά την παιδική λογοτεχνία με ιστορική θεματολογία.
- Να αναζητούν τα σχετικά εικονογραφημένα βιβλία που κυκλοφορούν στην Ελλάδα και διεθνώς.
- Να μελετούν, να κατανοούν και να αντιμετωπίζουν κριτικά επιστημονικά άρθρα.
- Να παρουσιάζουν στην τάξη και να αντιμετωπίζουν κριτικά ιστορικά λογοτεχνικά βιβλία για μικρά παιδιά.

Ικανότητες:

- Να χειρίζονται τις βάσεις δεδομένων προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες των σπουδών ή του μελλοντικού επαγγελματικού τους χώρου.
- Να διακρίνουν τα πραγματικά γεγονότα σε αντιδιαστολή με τον μύθο στη λογοτεχνία.
- Να μπορούν να προσαρμόζουν τους διδακτικούς τους σχεδιασμούς στην εκάστοτε σχολική κοινότητα στο σύγχρονο πολυπολιτισμικό περιβάλλον.
- Να υλοποιούν εκπαιδευτικές παρεμβάσεις με σεβασμό στην διαφορετικότητα και στην διαφοροποίηση του πολιτισμικού υπόβαθρου (ιστορική κουλτούρα, θρησκεία, γλώσσα) των μελών της μαθητικής κοινότητας.
- Να δημιουργούν πρωτότυπα μυθοπλαστικά κείμενα (βιβλία, βίντεο) με

<p>ιστορικό περιεχόμενο εφαρμόζοντας συγκεκριμένες τεχνικές.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να συνεργάζονται σε ομάδες με σκοπό τη μελέτη και παρουσίαση ενός θέματος.
Γενικές Ικανότητες
<p>α. Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών από αρχαιακό υλικό, από δευτερογενή βιβλιογραφία, αλλά και με τη χρήση των νέων τεχνολογιών</p> <p>β. Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις</p> <p>γ. Αυτόνομη εργασία</p> <p>δ. Ομαδική εργασία</p> <p>ε. Εργασία σε διεθνές περιβάλλον</p> <p>στ. Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης</p> <p>ζ. Ευαισθησία σε θέματα φύλου</p>

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

<p>Ιστορία και λογοτεχνία: θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα/ερωτήματα.</p> <p>Ανάπλαση συγκεκριμένων ιστορικών περιόδων ή γεγονότων στο λογοτεχνικό εικονογραφημένο βιβλίο.</p> <p>Ενδεικτικές περίοδοι:</p> <p>α. Ελληνική αρχαιότητα</p> <p>β. Επανάσταση του 1821</p> <p>γ. Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος</p> <p>Θεωρητικά ζητήματα σύμφυτα με το ιστορικό λογοτεχνικό βιβλίο για μικρά παιδιά</p> <p>α. Το πραγματικό ιστορικό γεγονός σε αντιδιαστολή με το ‘ψεύδος’ της λογοτεχνίας.</p> <p>β. Η βιαιότητα ιστορικών γεγονότων (π.χ. γενοκτονίες) σε αντιδιαστολή με το ευαίσθητο αναγνωστικό κοινό.</p> <p>γ. Ο συλλογικός χαρακτήρας των γεγονότων σε αντιδιαστολή με την εξατομικευμένη εμπειρία του λογοτεχνικού χαρακτήρα.</p> <p>Ζητήματα ιδεολογίας</p> <p>α. Η ‘αντικειμενικότητα’ στην ιστορική αφήγηση</p> <p>β. Ιδεολογικοί μηχανισμοί (επιλογή γεγονότων, ποιος αφηγείται, σε ποιον απευθύνεται το βιβλίο κ.ά.).</p>
---

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο. Φροντιστηριακή προετοιμασία παρουσιάσεων, παρουσιάσεις φοιτητών-αποτίμηση-συζήτηση.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε. στην διδασκαλία (διαδίκτυο, power point). Υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας eclass και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις σε σεμιναριακή μορφή	26
	Εργασίες μέσα στην τάξη	13
	Μελέτη άρθρων και γραπτή απάντηση σε συγκεκριμένα ερωτήματα	21
	Μελέτη, κριτική ανάλυση και παρουσίαση κειμένων (βιβλία, κινηματογραφικές ταινίες, θεατρικές παραστάσεις κ.ά.)	30
	Βιβλιογραφική μελέτη και παρουσίαση στην τάξη συγκεκριμένων θεωρητικών ζητημάτων	25
	Ασκήσεις: συγγραφή μυθοπλαστικών κειμένων (βιβλία, βίντεο) με ιστορικό περιεχόμενο.	20
	Σύνολο μαθήματος	125
	Σύνολο Μαθήματος	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική Τρόπος αξιολόγησης	

	<ul style="list-style-type: none"> • Εργαστηριακές ασκήσεις εφαρμογής και κριτικής αντιμετώπισης της θεωρίας • Ασκήσεις ιστοριογραφικής αφήγησης • Εργασίες κριτικής ανάλυσης κειμένων • Εργασίες μελέτης και κριτικής σχετικών άρθρων • Συγγραφή και παρουσίαση τελικής εργασίας <p>Κριτήρια</p> <p>Τα κριτήρια αξιολόγησης καθορίζονται από τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και είναι προσβάσιμα στο e-class.</p> <p>Για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα.</p>
--	--

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία:

Burke Peter, *Αυτοψία. Οι χρήσεις των εικόνων ως ιστορικών μαρτυριών*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2003.

Λε Γκοφ Ζακ, *Ιστορία και μνήμη*, Νεφέλη, Αθήνα 1998.

Κανατσούλη Μένη, *Ιδεολογικές Διαστάσεις της Παιδικής Λογοτεχνίας*, Αθήνα, Τυπωθήτω, 2004

Κανατσούλη Μένη, *Αμφίσημα της Παιδικής Λογοτεχνίας. Ανάμεσα στην Ελληνικότητα και την Πολυπολιτισμικότητα*, Αθήνα, Σύγχρονοι Ορίζοντες, 2002.

Φερρό Μαρκ, *Πώς αφηγούνται την Ιστορία στα παιδιά σε ολόκληρο τον κόσμο*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2016.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Children's Literature

Τα Ιστορικά

Μνήμων

Νεοελληνικά Ιστορικά

Historical review

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 721 Γλώσσα και εκπαίδευση

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	721	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Γλώσσα και εκπαίδευση	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	4ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήρια		
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια		
Σεμινάρια		
Εποπτεία εργασιών	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού Υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD375	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα έχει στόχο να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/τριες με τις σύγχρονες προσεγγίσεις στον χώρο των σπουδών του γραμματισμού και την πρακτική εφαρμογή των προσεγγίσεων αυτών στη σχολική πράξη. Δεδομένου ότι η γλωσσική διδασκαλία είναι αναπόσπαστο κομμάτι όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης (και εν προκειμένω της προσχολικής), οι φοιτητές/τριες καλούνται να είναι θέση να ενισχύσουν τους/τις

μαθητές/τριές τους στους ποικίλους τρόπους με τους οποίους χρησιμοποιούμε τον λόγο ανάλογα με τις περιστάσεις στις οποίες βρισκόμαστε. Επιπλέον, οι φοιτητές/τριες κρίνεται σκόπιμο να καλλιεργήσουν τις κριτικές δεξιότητες των ίδιων και των μαθητών/τριών τους όσον αφορά την παραγωγή και την πρόσληψη των κειμένων και των κειμενικών ειδών που αποτελούν υλικό προς διδακτική αξιοποίηση.

Γνώσεις:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

- Να γνωρίζει σε βάθος βασικές έννοιες και προσεγγίσεις από τους χώρους των σπουδών γραμματισμού, της θεωρίας κειμενικών ειδών, της ανάλυσης λόγου και της κειμενολογλωσσολογίας, οι οποίες είναι συναφείς με γλωσσική διδασκαλία.
- Να γνωρίζει βασικές αρχές και πρακτικές της κειμενοκεντρικής προσέγγισης στη διδασκαλία της γλώσσας.
- Να γνωρίζει το περιεχόμενο και τους στόχους της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης και του κριτικού γραμματισμού.
- Να μπορεί να διακρίνει διαφορετικούς τρόπους χρήσης της γλώσσας ανά κοινωνική περίσταση και να αναγνωρίζει την έννοια του κειμενικού είδους και τη σημασία του για τη γλωσσική διδασκαλία.
- Να αναγνωρίζει την ανάγκη για διδασκαλία κειμένων και κειμενικών ειδών που εντάσσονται στην καθημερινότητα των μαθητών/τριών.

Δεξιότητες:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

- Να μπορεί να αναλύσει τα κύρια κειμενικά είδη που αξιοποιούνται κατά τη διδασκαλία στον χώρο του σχολείου.
- Να αναγνωρίζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κειμενικών ειδών και να τα αξιοποιεί στο πλαίσιο της γλωσσικής διδασκαλίας.
- Να ευαισθητοποιεί τους/τις μαθητές/τριες σε διαφορετικούς τρόπους χρήσης της γλώσσας ανάλογα με την εκάστοτε περίσταση επικοινωνίας.
- Να ενισχύει τις γνώσεις των μαθητών/τριών σχετικά με ποικίλα κειμενικά είδη της καθημερινότητάς τους.
- Να χρησιμοποιεί εθνογραφικές μεθόδους για την καταγραφή των πρακτικών γραμματισμού του υπό εκπαίδευση μαθητικού πληθυσμού.

Ικανότητες:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

- Να σχεδιάζει και να υλοποιεί εκπαιδευτικές δραστηριότητες με στόχο την ανάπτυξη του γραμματισμού των μαθητών/τριών, ιδιαίτερα του κριτικού.
- Να καταγράφει και να ερμηνεύει τις δεξιότητες των μαθητών/τριών όσον αφορά τη γλώσσα και τα κειμενικά είδη, ακολουθώντας εθνογραφικές μεθόδους.
- Να προσαρμόζει τις δραστηριότητες και τη διδακτική του/της προσέγγιση στις ιδιαιτερότητες του εκάστοτε μαθητικού πληθυσμού.
- Να έχει αναπτύξει δημιουργική και κριτική προσέγγιση στις οδηγίες και τους στόχους που τίθενται για τη γλωσσική διδασκαλία από τα επίσημα αναλυτικά προγράμματα και τα σχετικά ήδη υπάρχοντα διδακτικά υλικά.

- Να διακρίνει και να τοποθετείται κριτικά απέναντι σε ευρέως διαδεδομένα στερεότυπα και προκαταλήψεις σχετικά με τη γλωσσική ανισότητα και τη σχολική αποτυχία των μαθητών/τριών.
- Να αναπτύσσει κριτική προσέγγιση απέναντι σε αξιολογήσεις των μαθητών/τριών ως «γλωσσικά ανεπαρκών».

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα ξεκινά με μια σύντομη εισαγωγή στις βασικές αρχές της κειμενογλωσσολογικής προσέγγισης της γλώσσας και της γλωσσικής διδασκαλίας. Στη συνέχεια, συζητούνται ορισμοί και τα είδη του γραμματισμού, η σχέση του με τη σχολική επιτυχία/αποτυχία, καθώς και έννοιες όπως οι πρακτικές, τα συμβάντα και τα πεδία γραμματισμού, η (κριτική) γλωσσική επίγνωση και οι πολυγραμματισμοί. Έμφαση δίνεται στην εθνογραφική προσέγγιση στον γραμματισμό και στην καλλιέργεια του κριτικού γραμματισμού στην προσχολική εκπαίδευση. Συζητείται πώς αφηγηματικά και χιουμοριστικά κείμενα, μεταξύ άλλων κειμενικών ειδών, μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της γλωσσικής διδασκαλίας, ώστε να ενισχυθεί ο κριτικός γραμματισμός των μαθητών/τριών. Αναφορά γίνεται επίσης στους στόχους της εκπαίδευσης γραμματισμού των ενηλίκων και στον γραμματισμό στον χώρο εργασίας.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Γραπτή εξέταση	4
Προετοιμασία για γραπτή εξέταση	30
Αυτοτελής προσωπική μελέτη	65
Σύνολο Μαθήματος	125

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική.

Οι φοιτητές/τριες μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε δύο τρόπους αξιολόγησης:

Πρώτος:

Γραπτή τελική ατομική εξέταση με ερωτήσεις σύντομης απάντησης (100%)

Δεύτερος:

Γραπτή τελική ατομική εξέταση με ερωτήσεις σύντομης απάντησης (100%)

Προφορική παρουσίαση βιβλιογραφίας σχετικής με το μάθημα. Η βιβλιογραφία είναι διαθέσιμη στο eclass του μαθήματος και στο διάγραμμα που δίνεται στους/στις φοιτητές/τριες με το περιεχόμενο του μαθήματος. Η παρουσίαση δίνει 1-2 επιπλέον βαθμούς, εφόσον η γραπτή εξέταση έχει βαθμολογηθεί με 5 (πέντε) και πάνω.

Κριτήρια αξιολόγησης:

Περιεχόμενο: ακρίβεια και πληρότητα απαντήσεων, κατάλληλη χρήση ορολογίας, συνάφεια με το θέμα

Κριτική σκέψη – Αξιολόγηση: ερμηνεία του θέματος, επαρκής τεκμηρίωση των θέσεων, κατάλληλη επιχειρηματολογία, συνθετική ή αναλυτική προσέγγιση

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Αρχάκης, Α. 2011. *Γλωσσική διδασκαλία και σύσταση κειμένων*, β' εκδ. Αθήνα: Πατάκης.

Αρχάκης, Α. & Τσάκωνα, Β. 2011. *Ταυτότητες, αφηγήσεις και γλωσσική εκπαίδευση*. Αθήνα: Πατάκης.

- Baynham, M. 2002. *Πρακτικές γραμματισμού*. Μετάφραση: Μ. Αραποπούλου. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Egan-Robertson, A. & Bloome, B. 2003. *Γλώσσα και πολιτισμός. Οι μαθητές/-τριες ως ερευνητές/-τριες*. Μετάφραση: Μ. Καραλή. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Γλωσσάρι κοινωνιογλωσσολογίας. Διγλωσσοποίηση του A Glossary of Sociolinguistics του Peter Trudgill*, 2007. Επιμέλεια-εισαγωγή: Β. Τσάκωνα. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Γεωργακοπούλου, Α. & Γούτσος, Δ. 2011. *Κείμενο και επικοινωνία*, ανανεωμένη έκδοση. Αθήνα: Πατάκης.
- Cook-Gumperz, J. (επιμ.) 2008. *Η κοινωνική δόμηση του γραμματισμού*. Επιμέλεια-θεώρηση: Τ. Κωστούλη. Μετάφραση: Ε. Κοτσουφού. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Κουτσογιάννης, Δ. 2017. *Γλωσσική διδασκαλία χθες σήμερα αύριο: Μια πολιτική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].
- Κουτσογιάννης, Δ., Χατζηκυριάκου, Ι., Αντωνοπούλου, Σ., Αδάμπα, Β. & Παυλίδου, Μ. 2015. *Ανάλυση σχολικού λόγου: Η γλωσσική διδασκαλία σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο*. Α' τόμος. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Κωστούλη, Τ. 2006. Από τα προγράμματα γραμματισμού στο γραμματισμό της σχολικής τάξης: Στατικοί και δυναμικοί τρόποι θεώρησης του κριτικού γραμματισμού. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 26, 252-270.
- Ματσαγγούρας, Η. Γ. (επιμ.) 2007. *Σχολικός εγγραμματισμός. Λειτουργικός, κριτικός, επιστημονικός*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Μητακίδου, Σ. (επιμ.). 2005. *Η διδασκαλία της γλώσσας: Εκπαίδευση γλωσσικών μειονοτήτων*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Μπουτουλούση Ε. 2006. Ο εθνικός εαυτός και ο «άλλος» σε μαθήματα κριτικής γλωσσικής επίγνωσης. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 26, 329-346.
- Ντίνας, Κ. Δ. & Γώτη, Ε. Γ. 2016. *Ο κριτικός γραμματισμός στη σχολική πράξη: Αρχίζοντας από το νηπιαγωγείο...* Αθήνα: Gutenberg.
- Rappas, C. C. & Barro Zecker, L. (επιμ.) 2006. *Αναδομώντας τα κειμενικά είδη του σχολικού γραμματισμού*. Επιμέλεια-θεώρηση: Τ. Κωστούλη. Μετάφραση: Γ. Κουρμεντάλα. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Ταξίδι στο γραμματισμό*. 2011. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (www.literacy.gr).
- Τεντολούρης, Φ. 2014. *Ο γραμματισμός ως κοινωνική πρακτική: Τέσσερις μελέτες στις σπουδές γραμματισμού*. Ανατολικό Θεσσαλονίκης: Bluefrog.
- Τεντολούρης, Φ. & Χατζησαββίδης, Σ. 2014. *Διδασκαλία της γλώσσας: Ιστορία-Επιστημολογία-Αναστοχαστικότητα*. Αθήνα: Νεφέλη.
- Τσάκωνα, Β. 2013. *Η κοινωνιογλωσσολογία του χιούμορ: Θεωρία, λειτουργίες και διδασκαλία*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Χαραλαμπόπουλος, Α. (επιμ.) 2006. *Γραμματισμός, κοινωνία και εκπαίδευση*.

Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].

Άρθρα:

Αρχάκης, Α. & Τσάκωνα, Β. 2010. Κριτική γλωσσική εκπαίδευση και δημοσιογραφική αφήγηση: Μια πρόταση γλωσσικής διδασκαλίας. Στο Π. Παπούλια-Τζελέπη & Α. Φτερνιάτη (επιμ.), *5ο Διεθνές Συνέδριο Γραμματισμού: Γραφή και γραφές στον 21ο αιώνα. Η πρόκληση για την εκπαίδευση. Πρακτικά συνεδρίου*. Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο Πανεπιστημίου Πατρών, 13-14 Νοεμβρίου 2009. Πάτρα, 613-627.

Αρχάκης, Α. & Τσάκωνα, Β. 2010. Προσεγγίζοντας τον κριτικό γραμματισμό μέσα από το πρίσμα της αφήγησης. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 30, 112-122 (http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_30_112_122.pdf).

Αρχάκης, Α. & Τσάκωνα, Β. 2011. Αφήγηση και ταυτότητες: Μια πρόταση για τη διδακτική τους αξιοποίηση. Στο Γ. Ι. Ευδόπουλος, Μ. Μπαλτατζάνη, Τ. Τσαγγαλίδης & Γ. Κ. Γιαννάκης (επιμ.), *12 κείμενα για τη γλωσσολογία. Ιωάννινα 2004-2008*. Πινακατές: Κοντύλι, 33-45.

Δενδρινού, Β. 2008. Η διδασκαλία της μητρικής γλώσσας. Στην *Πύλη για την ελληνική γλώσσα* (http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e3/index.html).

Κωστούλη, Τ. 2008. Κειμενοκεντρική προσέγγιση και γλωσσικό μάθημα. Στην *Πύλη για την ελληνική γλώσσα* (http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e5/index.html).

Kalantzis, M. & Cope, B. 2001. Πολυγραμματισμοί. Στην *Πύλη για την ελληνική γλώσσα* (http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e2/index.html).

Μητσκοπούλου, Β. 2008. Γραμματισμός. Στην *Πύλη για την ελληνική γλώσσα* (http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e1/index.html).

Μπουτουλούση, Ε. 2008. Γλωσσική επίγνωση. Στην *Πύλη για την ελληνική γλώσσα* (http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e4/index.html)

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Γλωσσολογία

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 722 Κοινωνιογλωσσολογία

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	722	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Κοινωνιογλωσσολογία	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	3ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήρια		
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια		
Σεμινάρια		
Εποπτεία εργασιών	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού Υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD374	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα αυτό αποσκοπεί στο να ευαισθητοποιήσει τους/τις φοιτήτριες σε θέματα γλωσσικής ποικιλότητας και ανισότητας. Αυτό κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό δεδομένου ότι τα εκπαιδευτικά συστήματα συνήθως αγνοούν τη γλωσσική ποικιλότητα που βιώνουν στην καθημερινότητά τους οι μαθητές/τριες, αναπαράγοντας έτσι και ενισχύοντας κοινωνικές διακρίσεις και αποκλεισμούς. Οι φοιτητές/τριες καλούνται να

γνωρίσουν ένα ευρύ φάσμα φαινομένων που έχουν να κάνουν με τη γλωσσική διαφοροποίηση μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων, τους κοινωνικούς παράγοντες που συμβάλλουν στη γλωσσική μεταβολή, τη γλωσσική διατήρηση και τη γλωσσική υποχώρηση. Όλα αυτά τα φαινόμενα αναμένεται να δώσουν στους/στις φοιτητές/τριες μια ευρύτερη και σε περισσότερο βάθος αντίληψη των γλωσσικών φαινομένων, καταπολεμώντας ιδιαίτερα διαδεδομένα στερεότυπα σχετικά με τη γλωσσική χρήση, τη γλωσσική μεταβολή, αλλά και τη σχολική επιτυχία ή αποτυχία των μαθητών/τριών για λόγους που σχετίζονται με τις γλωσσικές ποικιλίες που αυτοί/ές χρησιμοποιούν.

Γνώσεις:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

- Να αντιλαμβάνεται ότι η γλώσσα δεν είναι ενιαία και ομοιόμορφη για όλους τους ανθρώπους, σε αντίθεση με την εντύπωση που μπορεί να έχει λόγω της εκπαίδευσης και των κοινωνικών στερεοτύπων και αξιολογήσεων με τα οποία έρχεται σε επαφή καθημερινά.
- Να γνωρίζει τους διαφορετικούς παράγοντες που συμβάλλουν στη γλωσσική ποικιλότητα και τα αποτελέσματά της για την επικοινωνία.
- Να αναγνωρίζει και να μπορεί να χρησιμοποιεί βασικές έννοιες της κοινωνιογλωσσολογίας για να περιγράψει και να ερμηνεύσει τη γλωσσική χρήση γύρω του/της και συναφή φαινόμενα.
- Να γνωρίζει τους κύριους στόχους και τις αρχές του επιστημονικού χώρου της κοινωνιογλωσσολογίας, καθώς και τις βασικές μεθόδους της σχετικής έρευνας.

Δεξιότητες:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

- Να αντιλαμβάνεται και να μπορεί να κατατάσσει τις διάφορες γλωσσικές ποικιλίες που συναντά στην καθημερινότητά του/της.
- Να αναγνωρίζει με ποιους τρόπους οι περιστάσεις επικοινωνίας και οι κοινωνικές σχέσεις διαμορφώνουν τις γλωσσικές επιλογές των ομιλητών/τριών – και το αντίστροφο.
- Να αντιλαμβάνεται φαινόμενα γλωσσικής επαφής στις σύγχρονες πολυγλωσσικές και πολυπολιτισμικές κοινωνίες, καθώς και να κατανοεί και να ερμηνεύει τις ποικίλες συνέπειες των φαινομένων αυτών για τους/τις ομιλητές/τριες.
- Να κατανοεί τους τρόπους με τους οποίους το εκπαιδευτικό σύστημα γενικά και η γλωσσική διδασκαλία ειδικότερα φυσικοποιούν και επιβάλλουν τη χρήση της επίσημης ποικιλίας του εκάστοτε κράτους ως της μόνης «ορθής» και «πρότυπης» γλώσσας.
- Να αποφυσικοποιεί τη μονογλωσσία που προβάλλεται ως η «επιθυμητή» κατάσταση στις σύγχρονες κοινωνίες (τουλάχιστον του δυτικού κόσμου) και να αντιλαμβάνεται την πολυγλωσσία και τις συναφείς αξίες ως απαραίτητες για τη συνύπαρξη των ανθρώπων στα σύγχρονα πολύγλωσσα και πολυπολιτισμικά κράτη.

Ικανότητες:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

- Να ερμηνεύει και να στέκεται κριτικά απέναντι σε αξιολογήσεις και ευρέως διαδεδομένα στερεότυπα που αφορούν την πρότυπη ή μη πρότυπη γλωσσική χρήση.
- Να αποφεύγει να εκφέρει αρνητικές αξιολογήσεις για μη πρότυπες γλωσσικές ποικιλίες και τους/τις ομιλητές/τριές τους.
- Να ανιχνεύει και να στέκεται κριτικά απέναντι σε γλωσσικές προκαταλήψεις και στερεότυπα που αναπαράγουν κοινωνικές ανισότητες και σχετίζονται και με τις σχολικές επιδόσεις των μαθητών/τριών.
- Να ανιχνεύει και να στέκεται κριτικά απέναντι σε γλωσσικές ανισότητες που αναδύονται στο σχολικό περιβάλλον, ιδιαίτερα κατά την επικοινωνία και τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών ή μεταξύ μαθητών/τριών.
- Να διαχειρίζεται κοινωνιογλωσσικές ανισότητες και τα αποτελέσματά τους στον χώρο του σχολείου και της εκπαίδευσης εν γένει.
- Να σχεδιάζει και να εκτελεί μια μικρής κλίμακας κοινωνιογλωσσολογική έρευνα εντός ή εκτός του σχολικού περιβάλλοντος.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη εργασία
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα εστιάζει σε θέματα γλωσσικής ποικιλότητας. Ειδικότερα, συζητούνται βασικές αρχές, μέθοδοι και έννοιες της παραδοσιακής και της κοινωνικής διαλεκτολογίας, καθώς και πώς η γλωσσική ποικιλότητα συνδέεται με τη γλωσσική μεταβολή και την επικοινωνιακή ικανότητα. Επίσης, εξετάζονται πτυχές της γλωσσικής επαφής όπως είναι η γλωσσική διμορφία (diglossia), η διγλωσσία (bilingualism), οι μειονοτικές γλώσσες, η εναλλαγή και η μείξη κωδίκων, καθώς και η δημιουργία 'νέων' γλωσσών. Ως αποτελέσματα της γλωσσικής επαφής συζητούνται η γλωσσική διατήρηση, η γλωσσική μετατόπιση και ο γλωσσικός θάνατος. Κεντρικό θέμα του μαθήματος αποτελεί επίσης η γλωσσική ανισότητα υπό τη μορφή του γλωσσικού σεξισμού, των γλωσσικών προκαταλήψεων και των γλωσσικών στάσεων. Οι έννοιες αυτές συνδέονται με την κοινωνιογλωσσολογική ερμηνεία της σχολικής αποτυχίας. Τέλος, γίνεται αναφορά στη μεθοδολογία της κοινωνιογλωσσολογικής έρευνας: τα στάδια της, οι βασικές τεχνικές συλλογής δεδομένων και ο ρόλος των κοινοτήτων πρακτικής. Οι παραπάνω έννοιες και θεωρίες συνδέονται, μέσα από συγκεκριμένα

παραδείγματα, με την ελληνική κοινωνιογλωσσική πραγματικότητα και ειδικότερα με την ελληνική εκπαίδευση.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Γραπτή εξέταση	4
	Προετοιμασία για γραπτή εξέταση	30
	Αυτοτελής προσωπική μελέτη	65
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική.</p> <p>Οι φοιτητές/τριες μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε δύο τρόπους αξιολόγησης:</p> <p>Πρώτος:</p> <p>Γραπτή τελική ατομική εξέταση με ερωτήσεις σύντομης απάντησης (100%)</p> <p>Δεύτερος:</p> <p>Γραπτή τελική ατομική εξέταση με ερωτήσεις σύντομης απάντησης (100%)</p> <p>Προφορική παρουσίαση βιβλιογραφίας σχετικής με το μάθημα. Η βιβλιογραφία είναι διαθέσιμη στο eclass του μαθήματος και στο διάγραμμα που δίνεται στους/στις φοιτητές/τριες με το περιεχόμενο του μαθήματος. Η παρουσίαση δίνει 1-2 επιπλέον βαθμούς, εφόσον η γραπτή εξέταση έχει βαθμολογηθεί με 5 (πέντε) και πάνω</p>	

Κριτήρια αξιολόγησης:

Περιεχόμενο: ακρίβεια και πληρότητα απαντήσεων, κατάλληλη χρήση ορολογίας, συνάφεια με το θέμα

Κριτική σκέψη – Αξιολόγηση: ερμηνεία του θέματος, επαρκής τεκμηρίωση των θέσεων, κατάλληλη επιχειρηματολογία, συνθετική ή αναλυτική προσέγγιση

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Αρχάκης, Α. & Κονδύλη, Μ. 2011. *Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας* (3^η έκδοση). Αθήνα: Νήσος.

Bugarski, R. 2011. *Η γλώσσα από την ειρήνη στον πόλεμο*. Μετάφραση-Εισαγωγή: Κ. Κανάκης. Αθήνα: Εκδόσεις του εικοστού πρώτου.

Boutet, J. 1983. *Εισαγωγή στην κοινωνιογλωσσολογία*. Μετάφραση: Α. Ιορδανίδου & Ε. Τσαμαδού. Αθήνα: Γρηγόρης.

Γλωσσάρι κοινωνιογλωσσολογίας. Διγλωσσοποίηση του A Glossary of Sociolinguistics του Peter Trudgill, 2007. Επιμέλεια-εισαγωγή: Β. Τσάκωνα. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Γρίβα, Ε. Α. & Στάμου, Α. Γ. 2014. *Ερευνώντας τη διγλωσσία στο σχολικό περιβάλλον: Οπτικές εκπαιδευτικών, μαθητών και μεταναστών γονέων*. Θεσσαλονίκη: Δέσποινα Κυριακίδη.

Chambers, J. K. & Trudgill, P. 2011. *Διαλεκτολογία*. Μετάφραση: Σ. Λαμπροπούλου. Επιμέλεια: Δ. Παπαζαχαρίου. Αθήνα: Πατάκης.

Holmes, J. 2016. *Εισαγωγή στην κοινωνιογλωσσολογία*. Μετάφραση: Σ. Λαμπροπούλου. Αθήνα: Πατάκης.

Hudson, R. A. 1980. *Sociolinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Κακριδή-Φερράρι, Μ. 2005. *Γλώσσα και κοινωνικό περιβάλλον: Ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας. Α' μέρος*. Αθήνα: Παρουσία.

Καραντζόλα, Ε. 2016. *Γλωσσικές πολιτικές στις χώρες της Μεσογείου*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Κουλιάρη, Α. 2005. *Πολυγλωσσία και γλωσσική εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

Κωστούλα-Μακράκη, Ν. 2001. *Γλώσσα και κοινωνία: Βασικές έννοιες*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

McKay, S. L. & Hornberger, N. H. 2009. *Κοινωνιογλωσσολογία και διδασκαλία της γλώσσας*. Επιμέλεια-Θεώρηση: Τ. Κωστούλη. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

- Μικρός, Γ. Κ. 2009. *Η ποσοτική ανάλυση της κοινωνιογλωσσολογικής ποικιλίας. Θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μπασλής, Γ. 2000. *Κοινωνιογλωσσολογία*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Μπασλής, Γ. 2013. *Εισαγωγή στη σύγχρονη διαλεκτολογία*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Ντάλτας, Π. 1997. *Κοινωνιογλωσσική μεταβλητότητα. Θεωρητικά υποδείγματα και μεθοδολογία της έρευνας*. Αθήνα: Επικαιρότητα.
- Romaine, S. 1994. *Language in Society. An Introduction to Sociolinguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- Σελλά-Μάζη, Ε. 2001. *Διγλωσσία και κοινωνία. Η κοινωνιογλωσσολογική πλευρά της διγλωσσίας. Η ελληνική πραγματικότητα*. Αθήνα: Προσκήνιο.
- Τσοκαλίδου, Ρ. 2012. *Χώρος για δύο: Θέματα διγλωσσίας και εκπαίδευσης*. Θεσσαλονίκη: Ζυγός.
- Τσοκαλίδου, Ρ. 2017. *ΣίΔαΥες: Πέρα από τη διγλωσσία στη διαγλωσσικότητα*. Αθήνα: Gutenberg.
- Τσιτσιπής, Λ. 1995. *Εισαγωγή στην ανθρωπολογία της γλώσσας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Φραγκουδάκη, Α. 1987. *Γλώσσα και ιδεολογία. Κοινωνιολογική προσέγγιση της ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Οδυσσέας.

Άρθρα:

- Ανδρουλάκης, Γ. Ιδεολογία και πρακτικές κοινωνικής ένταξης και διγλωσσίας: Ανθεκτικοί εκπαιδευτικοί μύθοι και προτάσεις για την αναίρεσή τους. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 34, 73-81.
http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_34_73_81.pdf
- Blackledge, A. 2009. Πολιτισμική διαφορά και ανθρώπινα δικαιώματα στην εκπαίδευση. Στο Α. Ανδρούσου & Ν. Ασκούνη (επιμ.), *Πολιτισμική ετερότητα και ανθρώπινα δικαιώματα: Προκλήσεις για την εκπαίδευση*. Αθήνα: Μεταίχμιο, 165-180.
- Βραχιονίδου, Μ. & Κατσούδα, Γ. Οι μειωτικοί/υβριστικοί όροι για τα γυναικεία 'ελαττώματα' στις διαλέκτους και στη ΝΕΚ. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 35, 131-141. http://www.ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_35_131_141.pdf (πρόσβαση 17/2/2018).
- Γεωργαλίδου, Μ., Καϊλή, Χ. & Celtec, A. 2008. Δομές εναλλαγής κωδίκων στη δίγλωσση στα ελληνικά και τουρκικά κοινότητα των μουσουλμάνων της Ρόδου. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 28, 125-137.
http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_28_125_137.pdf (πρόσβαση 8/8/2014).
- Κατσογιάννου, Μ. 1997. Ελληνικά της Κάτω Ιταλίας: Η κοινωνιογλωσσολογική άποψη. Στο Α. Μόζερ (επιμ.), *Ελληνική Γλωσσολογία '97. Πρακτικά του Γ' Διεθνούς Γλωσσολογικού Συνεδρίου για την Ελληνική Γλώσσα (Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τομέας Γλωσσολογίας, 25-27 Σεπτεμβρίου 1997)*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 605-613.

Λαμπροπούλου, Σ. 2014. Κοινωνικό φύλο: Μέθοδοι και προσεγγίσεις. Στο Μ. Γεωργαλίδου, Μ. Σηφιανού & Β. Τσάκωνα (επιμ.), *Ανάλυση λόγου: Θεωρία και εφαρμογές*. Αθήνα, Νήσος, 399-440.

Μακρή-Τσιλιπάκου, Μ. 2003. Η γυναικεία γλώσσα και η γλώσσα γυναικών. Στα Πρακτικά του συνεδρίου *Το Φύλο Τόπος Συνάντησης των Επιστημών: Ένας Πρώτος Ελληνικός Απολογισμός*. Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 20 σελίδες. http://www.aegean.gr/gender-postgraduate/Documents/Praktika_Synedriou/Κείμενο Μακρή-Τσιλιπάκου.pdf (πρόσβαση 8/8/2014).

Παππάς, Π. 2008. «Άντε μωρή βλαχάρα!»: Η ερμηνεία των [Λι] και [νι] στην ΚΝΕ. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 28, 303-313. http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_28_303_313.pdf (πρόσβαση 8/8/2014).

Παυλίδου, Θ.Σ., Καπελλίδη, Χ. & Καραφώτη, Ε. Γραμματικό γένος, φύλο και θηλυκά επαγγελματικά ουσιαστικά: Όψεις του γλωσσικού σεξισμού. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 35, 463-477. http://www.ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_35_463_477.pdf (πρόσβαση 17/2/2018).

Σίβας, Ε. 2004. Γλωσσικές ιδεολογίες και κοινωνιογλωσσική κατάσταση στη σημερινή κοινότητα της Κύπρου. Στο *6ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας*, Ρέθυμνο 18-21 Σεπτεμβρίου 2003, 12 σελίδες <http://www.philology.uoc.gr/conferences/6thICGL> (πρόσβαση 8/8/2014).

Σκούρτου, Ε. 2009. Η γλωσσική πολυμορφία στο ελληνικό σχολείο: Αντιφάσεις και προοπτικές. Στο Α. Ανδρούσου & Ν. Ασκούνη (επιμ.), *Πολιτισμική ετερότητα και ανθρώπινα δικαιώματα: Προκλήσεις για την εκπαίδευση*. Αθήνα: Μεταίχμιο, 152-164.

Σπηλιώτη, Τ. 2009. Τα γραπτά μηνύματα SMS: Γλωσσικές στάσεις και ιδεολογικές αναπαραστάσεις στο δημοσιογραφικό λόγο. *Ζητήματα επικοινωνίας* 9, 62-74.

Trudgill, P. 2003. Modern Greek dialects: A preliminary classification. *Journal of Greek Linguistics* 4, 45-64.

Τσάκωνα, Β. 2014. Αγγλικά, αλβανικά ή ρώσικα; Η διδασκαλία των γλωσσών καταγωγής στο σχολείο. Στο Χ. Χατζησωτηρίου & Κ. Ξενοφώντος (επιμ.), *Διαπολιτισμική εκπαίδευση. Προκλήσεις, παιδαγωγικές θεωρήσεις και εισηγήσεις*. Καβάλα: Σαΐτα, 198-218. <http://www.saitapublications.gr/2014/01/ebook.75.html> (πρόσβαση 8/8/2014).

Τσοκαλίδου, Ρ. 2008. Η επαφή των γλωσσών στην εκπαίδευση: Ένα κοινωνιογλωσσολογικό πολιτικό ζήτημα. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 28, 402-412. http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_28_402_412.pdf (πρόσβαση 8/8/2014).

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Γλωσσολογία

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 723 Κειμενογλωσσολογία

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	723	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Κειμενογλωσσολογία	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	6ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Φροντιστήρια		
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια		
Σεμινάρια		
Εποπτεία εργασιών	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού Υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD417	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα αποσκοπεί στην ευαισθητοποίηση των φοιτητών/τριών στις επικοινωνιακές συμβάσεις και πρακτικές τόσο του προφορικού όσο και το γραπτού λόγου. Αντλώντας θεωρητικές έννοιες και αναλυτικά εργαλεία από την κειμενογλωσσολογία και την ανάλυση λόγου, το εν λόγω μάθημα επιχειρεί να

καταστήσει τους/τις φοιτητές/τριες ικανούς/ές να ερμηνεύουν με επιστημονικά εργαλεία τον λόγο που παράγεται σε ποικίλες επικοινωνιακές περιστάσεις. Έμφαση δίνεται στη προφορική διεπίδραση στο σχολείο (αφενός μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών και αφετέρου μεταξύ μαθητών/τριών) και στα γραπτά κείμενα που επεξεργάζονται οι μαθητές/τριες αλλά και οι εκπαιδευτικοί. Φαινόμενα όπως οι διαφορές μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου, οι γλωσσικές πράξεις, οι συμβάσεις ευγένειας, η εναλλαγή των ομιλητών/τριών στην προφορική συνομιλία, η συνοχή και η συνεκτικότητα του λόγου, θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικά όχι μόνο γιατί βάσει αυτών αξιολογούνται οι μαθητές/τριες (συχνά αρνητικά, με αντίστοιχες συνέπειες για τη σχολική τους επίδοση και συμπεριφορά), αλλά κυρίως γιατί τα φαινόμενα αυτά συμβάλλουν στην οικοδόμηση ποικίλων κοινωνικών σχέσεων (π.χ. σχέσεων απόστασης, οικειότητας, ιεραρχίας).

Γνώσεις:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

- Να γνωρίζει τις διαφορές μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου και πώς αυτές διαμορφώνουν τα επιμέρους κειμενικά είδη.
- Να καταλαβαίνει πώς από τον λόγο που εκφωνείται παράγονται υπονοήματα, οπότε μαθαίνουμε περισσότερες πληροφορίες από όσες λέγονται ρητά κατά την επικοινωνία.
- Να αναγνωρίζει και να ερμηνεύει φαινόμενα θετικής και αρνητικής ευγένειας κατά την επιτέλεση των γλωσσικών πράξεων.
- Να αναγνωρίζει και να ερμηνεύει τις επικοινωνιακές συμβάσεις που ακολουθούνται κατά την προφορική διεπίδραση και πώς αυτές διαμορφώνουν τις σχέσεις μεταξύ των συνομιλητών/τριών.
- Να εντοπίζει στοιχεία συνοχής και συνεκτικότητας στον λόγο.
- Να εντοπίζει στοιχεία προφορικότητας στον γραπτό λόγο, τα οποία συχνά αξιολογούνται ως «ακατάλληλα» και οδηγούν σε αρνητική αξιολόγηση των μαθητών/τριών.

Δεξιότητες:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

- Να συνειδητοποιεί ότι η γλώσσα δεν (αναμένεται να) χρησιμοποιείται με τον ίδιο τρόπο σε όλες τις επικοινωνιακές περιστάσεις, και ιδιαίτερα με τον ίδιο τρόπο σε προφορικά και γραπτά κείμενα.
- Να χρησιμοποιεί τον λόγο με αυξημένη συνειδητότητα και ενσυναίσθηση στον χώρο του σχολείου και εκτός.
- Να εντοπίζει τις επικοινωνιακές προθέσεις και τα κοινωνικά αποτελέσματα των εκφωνημάτων των ομιλητών/τριών, καθώς και τις κοινωνικές σχέσεις και ταυτότητες που κατασκευάζονται δια του λόγου.
- Να αντιμετωπίζει κριτικά και με ενσυναίσθηση τις στρατηγικές ευγένειας που επιστρατεύουν οι ομιλητές/τριες εντός και εκτός σχολικού περιβάλλοντος.
- Να αντιλαμβάνεται τους τρόπους με τους οποίους η εναλλαγή των ομιλητών/τριών στην προφορική διεπίδραση και οι συμβάσεις που αυτοί/ές ακολουθούν συμβάλλουν στην οικοδόμηση των ταυτοτήτων

τους και των μεταξύ τους κοινωνικών σχέσεων.

- Να αντιλαμβάνεται πώς μπορεί να αναμειγνύονται στον λόγο στοιχεία προφορικού και γραπτού λόγου και πώς η ανάμειξη αυτή μπορεί να γίνεται αντιληπτή και να αξιολογείται από τους/τις ομιλητές/τριες, και ιδιαίτερα τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις μαθητές/τριες.

Ικανότητες:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

- Να αναλύει κείμενα του προφορικού και του γραπτού λόγου αξιοποιώντας τις διδαχθείσες θεωρητικές έννοιες και αναλυτικά εργαλεία από την κειμενογλωσσολογία και την ανάλυση λόγου.
- Να διαγιγνώσκει τυχόν λανθάνοντα γλωσσικά ή κοινωνικά νοήματα στον λόγο που παράγει ο/η ίδιος/α και οι άλλοι/ες.
- Να αναλύει και να ενισχύει τις επικοινωνιακές δεξιότητες των μαθητών/τριών στο σχολείο μέσα από παρεμβάσεις που αφορούν την (κριτική) γλωσσική επίγνωση των εκάστοτε επικοινωνιακών συμβάσεων.
- Να τροφοδοτεί και να χτίζει τις διδακτικές παρεμβάσεις που αφορούν τη γλωσσική επίγνωση των μαθητών/τριών με έννοιες και πρακτικές που συνδέονται με όσα περιλαμβάνονται στο παρόν μάθημα.
- Να αναλύει και να ερμηνεύει τον προφορικό και τον γραπτό λόγο των μαθητών/τριών χωρίς να αναπαράγει ευρέως διαδεδομένα στερεότυπα περί «ευγένειας» και «αγένειας», καθώς και περί «γλωσσικής ανεπάρκειας» ή «γλωσσικού ελλείμματος» των μαθητών/τριών.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα ξεκινά με την παρουσίαση κεντρικών εννοιών της κειμενογλωσσολογίας, όπως είναι το κείμενο, το κειμενικό είδος, το περιεχόμενο, το εκφώνημα και οι διαφορές προφορικού, γραπτού και ηλεκτρονικού λόγου. Στη συνέχεια, συζητούνται θέματα όπως είναι η δείξη, οι γλωσσικές πράξεις, η αρχή της συνεργασίας, τα υπονοήματα, η ευγένεια, το χιούμορ, η συνοχή, η συνεκτικότητα, η διακειμενικότητα και η διάκριση μεταξύ αφηγηματικών και μη αφηγηματικών κειμενικών ειδών. Όλες οι παραπάνω

έννοιες και θεωρίες παρουσιάζονται μέσα από την ανάλυση συγκεκριμένων παραδειγμάτων από τα ελληνικά. Πρωταρχικός στόχος του μαθήματος είναι να καλλιεργηθεί η επικοινωνιακή ικανότητα και επίγνωση των φοιτητών/τριών (και μελλοντικών εκπαιδευτικών), ώστε να είναι σε θέση να βοηθούν και τους/τις μαθητές/τριές τους να αντιληφθούν τους ποικίλους τρόπους με τους οποίους χρησιμοποιούμε και οργανώνουμε τον λόγο στις διαφορετικές κοινωνικές περιστάσεις στις οποίες συμμετέχουμε.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Γραπτή εξέταση ή απαλλακτική εργασία	4
	Προετοιμασία για γραπτή εξέταση ή απαλλακτική εργασία	30
	Αυτοτελής προσωπική μελέτη	65
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική.</p> <p>Οι φοιτητές/τριες μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε τέσσερις τρόπους αξιολόγησης:</p> <p>Πρώτος:</p> <p>Γραπτή τελική ατομική εξέταση με ερωτήσεις σύντομης απάντησης (100%)</p> <p>Δεύτερος:</p> <p>Γραπτή τελική ατομική εξέταση με ερωτήσεις σύντομης απάντησης (100%)</p> <p>Προφορική παρουσίαση βιβλιογραφίας σχετικής με το μάθημα. Η βιβλιογραφία είναι διαθέσιμη στο eclass του μαθήματος και στο διάγραμμα που δίνεται στους/στις</p>	

φοιτητές/τριες με το περιεχόμενο του μαθήματος. Η παρουσίαση δίνει 1-2 επιπλέον βαθμούς, εφόσον η γραπτή εξέταση έχει βαθμολογηθεί με 5 (πέντε) και πάνω.

Τρίτος:

Ατομική ή ομαδική απαλλακτική εργασία (100%). Οδηγίες για αυτή δίνονται στο eclass.

Προφορική παρουσίαση βιβλιογραφίας σχετικής με το μάθημα. Η βιβλιογραφία είναι διαθέσιμη στο eclass του μαθήματος και στο διάγραμμα που δίνεται στους/στις φοιτητές/τριες με το περιεχόμενο του μαθήματος. Η παρουσίαση δίνει 1-2 επιπλέον βαθμούς, εφόσον η απαλλακτική εργασία έχει βαθμολογηθεί με 5 (πέντε) και πάνω.

Τέταρτος:

Ατομική ή ομαδική απαλλακτική εργασία (100%). Οδηγίες για την απαλλακτική εργασία δίνονται στο eclass.

Κριτήρια αξιολόγησης:

Περιεχόμενο: ακρίβεια και πληρότητα απαντήσεων, κατάλληλη χρήση ορολογίας, συνάφεια με το θέμα

Αναλυτικές δεξιότητες: χρήση αναλυτικών εργαλείων, ερμηνευτική ικανότητα με βάση τις διδαχθείσες έννοιες

Κριτική σκέψη – Αξιολόγηση: ερμηνεία του θέματος, επαρκής τεκμηρίωση των θέσεων, κατάλληλη επιχειρηματολογία, συνθετική ή αναλυτική προσέγγιση

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Αρχάκης, Α. 2011/2005. *Γλωσσική Διδασκαλία και Σύσταση των Κειμένων*, β' έκδ. Αθήνα: Πατάκης.

Αρχάκης, Α. & Τσάκωνα, Β. 2011. *Ταυτότητες, Αφηγήσεις και Γλωσσική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Πατάκης.

Austin, J. L. 1962. *How to Do Things with Words*. 2η έκδ. Επιμέλεια: J. O. Urmson & M. Sbisà. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Bayraktaroğlu, A. & Sifianou, M. (επιμ.). 2001. *Linguistic Politeness: The Case of Greece*

- and Turkey. Amsterdam: John Benjamins.
- Brown, G. & Yule, G. 1983. *Discourse Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brown, P. & Levinson, S. C. 1987. *Politeness. Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Γεωργακοπούλου, Α. & Γούτσος, Δ. 2011/1999. *Κείμενο και Επικοινωνία*. Ανανεωμένη έκδοση. Αθήνα: Πατάκης.
- Γεωργαλίδου, Μ., Σηφianού, Μ. & Τσάκωνα, Β. (επιμ.). 2014. *Ανάλυση Λόγου: Θεωρία και Εφαρμογές*. Αθήνα: Νήσος.
- Γλωσσάρι Κοινωνιογλωσσολογίας. Διγλωσσοποίηση του A Glossary of Sociolinguistics του Peter Trudgill*, 2007. Επιμέλεια-εισαγωγή: Β. Τσάκωνα. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Γλωσσάρι Σημασιολογίας και Πραγματολογίας. Διγλωσσοποίηση του A Glossary of Semantics and Pragmatics του Alan Cruse*, 2008. Επιμέλεια-εισαγωγή: Β. Τσάκωνα. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Γούτσος, Δ., Κουτσουλέλου, Σ., Μπακάκου-Ορφανού Α. & Παναρέτου, Ε. (επιμ.). 2008. *Ο Κόσμος των Κειμένων: Μελέτες Αφιερωμένες στον Γεώργιο Μπαμπινιώτη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Γούτσος, Δ., Σηφianού, Μ. & Γεωργακοπούλου, Α. 2006. *Η Ελληνική ως Ξένη Γλώσσα: Από τις Λέξεις στα Κείμενα*. Αθήνα: Πατάκης.
- Gee, J. P. 2005/1999. *An Introduction to Discourse Analysis. Theory and Method*, β' έκδ. London: Routledge.
- Gee, J. P. 2011. *How to Do Discourse Analysis: A Toolkit*. Oxon: Routledge.
- Georgakopoulou, A. & Goutsos, D. 2004/1997. *Discourse Analysis: An Introduction*, β' έκδ. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Κανάκης, Κ. 2007. *Εισαγωγή στην Πραγματολογία. Γνωστικές και Κοινωνικές Όψεις της Γλωσσικής Χρήσης*. Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου.
- Levinson, S. C. 1983. *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mey, J. L. 1993. *Pragmatics. An Introduction*. Oxford: Blackwell.
- Μπέλλα, Σ. 2015. *Πραγματολογία: Από τη Γλωσσική Επικοινωνία στη Γλωσσική Διδασκαλία*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ντάλτας, Π. 2003. *Πραγματολογία και Επικοινωνία*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Sifianou, M. 1999. *Politeness Phenomena in England and Greece*. Oxford: Oxford University Press.
- Sifianou, M. 2001. *Discourse Analysis. An Introduction*. Athens: Leader Books.
- Thomas, J. 1995. *Meaning in Interaction. An Introduction to Pragmatics*. London/New York: Longman.
- Vasilopoulou, A., Hadjidemetriou, C. & Terkourafi, M. 2010. *Introducing Greek*

Conversation Analysis. *Journal of Greek Linguistics* 10: 157-364.

Yule, G. 2006. *Πραγματολογία*. Μετάφραση: Α. Αλβανούδη & Χ. Καπελλίδη. Επιμέλεια: Θ.-Σ. Παυλίδου. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].

Άρθρα:

Αρχάκης, Α. & Τσάκωνα, Β. 2011. Η γραμματική του κειμένου. Στο διδακτικό υλικό για τη θεματική ενότητα ΕΓΛ 50 «Ελληνική Γλώσσα και Γλωσσολογία» (επιμέλεια: Σταυρούλα Τσιπλάκου). Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία», Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Γούτσος, Δ. 2006. Δομή και γλωσσικές ενδείξεις σε διαμεσολαβημένα κειμενικά είδη της ελληνικής. Στο Δ. Γούτσος, Σ. Κουτσουλέλου, Α. Μπακάκου-Ορφανού & Ε. Παναρέτου (επιμ.), *Ο Κόσμος των Κειμένων. Μελέτες Αφιερωμένες στον Γεώργιο Μπαμπινιώτη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 165-184.

Γούτσος, Δ. 2009. Μόρια, δείκτες λόγου και κειμενικά επιρρήματα: Η οριοθέτηση των γλωσσικών κατηγοριών με τη χρήση ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων. Στο *8ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας, Ιωάννινα, 30 Αυγούστου-2 Σεπτεμβρίου 2007*. Ιωάννινα, 754-768.

Καραφώτη, Ε. 2008. Η απάντηση στη φιλοφρόνηση: Στρατηγική της προστασίας του προσώπου του ομιλούντος ατόμου. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 28, 171-184. http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_28_171_184.pdf

Κουτσουλέλου, Σ. 2001. Οργάνωση και λειτουργία των ευχαριστιών στον γραπτό λόγο. *Γλωσσολογία* 13, 47-74. http://glossologia.phil.uoa.gr/sites/default/files/03_koutsoulelou.pdf

Μαυρέας, Δ. & Τσάκωνα, Β. 2008. Scripta manent, SMS volant? Διερευνώντας τη λειτουργία των SMS στην ανθρώπινη διεπίδραση. Στο Ε. Λεονταρίδη & Κ. Σπανοπούλου (επιμ.), *Πρακτικά του 1ου Διεθνούς Συνεδρίου «Η γλώσσα σε έναν κόσμο που αλλάζει»*, Αθήνα, 9-11 Δεκεμβρίου 2005. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Διδασκαλείο Ξένων Γλωσσών, 344-350.

Παύλου, Π. 2008. Η γλωσσομάθεια των καταναλωτών ως παράγοντας διαμόρφωσης του γλωσσικού κειμένου μιας διαφήμιση. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 28, 314-324. http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_28_314_324.pdf

Σηφιανού, Μ. 1996. Είμαστε λοιπόν ευγενικοί; Η έκφραση της ευγένειας στα ελληνικά και στα αγγλικά. *Γλώσσα* 38, 7-22.

Φραντζή, Κ. & Γεωργαλίδου, Μ. 2008. Στρατηγικές συγκρότησης γραπτού πολιτικού λόγου: Μια προσέγγιση με τη χρήση τεχνικών της γλωσσολογίας σωμάτων κειμένων. Στο *8ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας, Ιωάννινα, 30 Αυγούστου-2 Σεπτεμβρίου 2007*. Ιωάννινα, 1248-1262. http://www.linguist-uoι.gr/cd_web/docs/greek/048_frantziICGL8.pdf (πρόσβαση 26/10/2011).

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Γλωσσολογία

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 724 Θέματα γλωσσικής πολιτικής

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	724	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Θέματα γλωσσικής πολιτικής	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	5ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	5
Εποπτεία εργασιών	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού Υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD396	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές/τριες με βασικές αρχές, στόχους και πρακτικές της γλωσσικής πολιτικής ενός κράτους. Δεδομένου ότι οι εκπαιδευτικοί όλων ανεξαιρέτως των βαθμίδων και ειδικοτήτων συγκαταλέγονται στους κύριους φορείς άσκησης γλωσσικής πολιτικής, οι φοιτητές/τριες καλούνται να γνωρίζουν τους μηχανισμούς και τους θεσμούς που την υπηρετούν και τις συνέπειές της για το εκπαιδευτικό σύστημα, τον μαθητικό πληθυσμό, αλλά και τη γλωσσική χρήση και ποικιλότητα εν γένει. Ταυτόχρονα, το μάθημα αποσκοπεί στο να βοηθήσει τους/τις φοιτητές/τριες να συνειδητοποιήσουν τους πολιτισμικούς, ιστορικούς, πολιτικούς, θρησκευτικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες που

μπορεί να διαμορφώνουν την εκάστοτε γλωσσική πολιτική. Επίσης, το μάθημα επιδιώκει να καταστήσει τους/τις φοιτητές/τριες ικανούς/ες να αναγνωρίζουν και να επεξεργάζονται κριτικά τις γλωσσικές ιδεολογίες που στηρίζουν μια συγκεκριμένη γλωσσική πολιτική και αναπαράγονται από αυτή.

Γνώσεις:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

- Να γνωρίζει τις βασικές έννοιες και τους κυριότερους στόχους της γλωσσικής πολιτικής ως θεσμοποιημένης πρακτικής αλλά και ως επιστημονικού πεδίου.
- Να γνωρίζει διαφορετικά μοντέλα που έχουν χρησιμοποιηθεί για να περιγραφούν οι διαδικασίες γλωσσικής πολιτικής ή γλωσσικού σχεδιασμού ενός κράτους.
- Να γνωρίζει πώς ποικίλοι ιστορικοί, πολιτισμικοί, θρησκευτικοί, πολιτικοί, κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες επηρεάζουν τη γλωσσική πολιτική ενός κράτους και να εξετάζει τον ρόλο τους στη διαμόρφωσή της.
- Να αντιλαμβάνεται την έννοια των γλωσσικών ιδεολογιών, τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν αυτές στη γλωσσική πολιτική και τη σχετική έρευνα.
- Να γνωρίζει τα (πολιτικά και μη γλωσσ-ολογ-ικά) κριτήρια στα οποία βασίζονται διακρίσεις όπως πλειονοτική/μειονοτική γλώσσα, επίσημη/εθνική γλώσσα, πρότυπη/μη πρότυπη ποικιλία, μειονοτική γλώσσα/διάλεκτος κ.ο.κ.
- Να γνωρίζει τι είναι και πώς λειτουργούν οι κυριότερες διαδικασίες (προ)τυποποίησης μιας γλώσσας (επιλογή αλφαβήτου και θέσπιση κανόνων ορθογραφίας, περιγραφή σε λεξικά, γραμματικές και σχολικά εγχειρίδια, τρόποι εκσυγχρονισμού και εμπλουτισμού του λεξιλογίου και των κειμενικών ειδών κ.λπ.).
- Να γνωρίζει βασικά χαρακτηριστικά και στόχους της ελληνικής και της ευρύτερης ευρωπαϊκής γλωσσικής πολιτικής.

Δεξιότητες:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

- Να αναγνωρίζει τους θεσμούς και τους μηχανισμούς μέσα από τους οποίους επιλέγεται, τυποποιείται και διαδίδεται μια επίσημη γλώσσα, καθώς και τις συνέπειες των διαδικασιών αυτών για όσες ποικιλίες δεν αναγνωρίζονται θεσμικά ως επίσημες.
- Να συνειδητοποιεί πώς τα σύγχρονα έθνη-κράτη (τουλάχιστον του δυτικού κόσμου) φυσικοποιούν τη μονογλωσσία ή/και την κυριαρχία της/των επίσημης/ων γλώσσας/ών, στιγματίζοντας και περιθωριοποιώντας τις υπόλοιπες γλώσσες ή ποικιλίες που μπορεί να χρησιμοποιούνται εντός των συνόρων τους.
- Να αναγνωρίζει τους τρόπους με τους οποίους το σχολείο και άλλοι εκπαιδευτικοί θεσμοί προβάλλουν και επιβάλλουν την/τις επίσημη/ες γλώσσα/ες ως τη/τις «μόνη/ες σωστή/ές και επιθυμητή/ές» γλωσσική/ές ποικιλία/ές.

- Να αναγνωρίζει τι σημαίνει η προώθηση της/των επίσημης/ων γλώσσας/ών για τα γλωσσικά, εκπαιδευτικά ή άλλα δικαιώματα όσων δεν έχουν επαρκή πρόσβαση σε αυτή/ές.
- Να αντιλαμβάνεται ότι η καθιέρωση και η επιβολή μιας μόνο ποικιλίας ή γλώσσας ως επίσημης/πρότυπης ενός κράτους συμβάλλουν στην πίεση για γλωσσική και πολιτισμική αφομοίωση όσων δεν τη χρησιμοποιούν, στην ενίσχυση του εθνικισμού και στην αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων.

Ικανότητες:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

- Να αναγνωρίζει και να στέκεται κριτικά απέναντι σε γλωσσικές ιδεολογίες που στηρίζουν αποκλειστικά την πρότυπη/επίσημη γλώσσα και στιγματίζουν τις υπόλοιπες είτε στον χώρο του σχολείου είτε εκτός.
- Να αναγνωρίζει γλωσσικά στερεότυπα και προκαταλήψεις που λειτουργούν σε βάρος μαθητών/τριών και συμβάλλουν στη σχολική τους αποτυχία.
- Να διαμορφώνει τον ρόλο του/της ως εκπαιδευτικού έτσι ώστε να συμβάλλει στο να μην αναπαράγονται στον σχολικό χώρο κοινωνιογλωσσικές ανισότητες και να μην περιθωριοποιούνται μη πρότυπες/επίσημες ποικιλίες ή γλώσσες και οι ομιλητές/τριές τους.
- Να υποστηρίζει μέσα από εκπαιδευτικές και διδακτικές δραστηριότητες τη διατήρηση της γλωσσικής ποικιλότητας και πολυγλωσσίας στον χώρο του σχολείου και εκτός αυτού.
- Να ερμηνεύει προβλήματα που μπορεί να προκύπτουν στον σχολικό χώρο ως αποτελέσματα της επιβολής αποκλειστικά της πρότυπης/επίσημης γλώσσας και της περιθωριοποίησης των υπολοίπων, καθώς και να επιχειρεί να προτείνει λύσεις για αυτά.
- Να αναλύει τη γλωσσική πολιτική ενός κράτους αξιοποιώντας ορισμένα βασικά αναλυτικά μοντέλα και έννοιες που απαντούν στη σχετική βιβλιογραφία.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η γλωσσική πολιτική περιλαμβάνει τις πρακτικές, τις ιδεολογίες και τους θεσμούς ενός κράτους που ασχολούνται και επηρεάζουν, μεταξύ άλλων, το ποια/ες γλωσσική/ές ποικιλία/ες θα θεωρείται/ούνται επίσημη/ες γλώσσα/ες του κράτους (και ποιες όχι), ποια/ες θα διδάσκονται εντός του εκπαιδευτικού συστήματος και θα χρησιμοποιούνται στον δημόσιο λόγο. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζονται θέματα όπως η διάκριση μεταξύ εθνικής, επίσημης και μειονοτικής γλώσσας, η γλωσσική διδασκαλία που απευθύνεται σε μεταναστευτικές και μειονοτικές ομάδες, η γλωσσική τυποποίηση, τα κριτήρια επιλογής συστήματος γραφής και ορθογραφικών συμβάσεων, ο γλωσσικός καθαρισμός, ο γλωσσικός εκσυγχρονισμός και οι πρόσφατες γλωσσικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα. Στόχος του μαθήματος είναι να ευαισθητοποιήσει τους/τις φοιτητριες σε θέματα που αφορούν τις σχέσεις πολιτικής εξουσίας και γλώσσας.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Γραπτή εξέταση ή απαλλακτική εργασία	4
	Προετοιμασία για γραπτή εξέταση ή απαλλακτική εργασία	30
	Αυτοτελής προσωπική μελέτη	65
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική. Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική. Οι φοιτητές/τριες μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε δύο τρόπους αξιολόγησης: Πρώτος: Γραπτή τελική ατομική εξέταση με ερωτήσεις σύντομης απάντησης (100%) Δεύτερος:	

Γραπτή τελική ατομική εξέταση με ερωτήσεις σύντομης απάντησης (100%)

Προφορική παρουσίαση βιβλιογραφίας σχετικής με το μάθημα. Η βιβλιογραφία είναι διαθέσιμη στο eclass του μαθήματος και στο διάγραμμα που δίνεται στους/στις φοιτητές/τριες με την ύλη και την περιγραφή του μαθήματος. Η παρουσίαση δίνει 1-2 επιπλέον βαθμούς, εφόσον η γραπτή εξέταση έχει βαθμολογηθεί με 5 (πέντε) και πάνω.

Τρίτος:

Ατομική ή ομαδική απαλλακτική εργασία (100%). Οδηγίες και θέματα για αυτή δίνονται στο eclass.

Προφορική παρουσίαση βιβλιογραφίας σχετικής με το μάθημα. Η βιβλιογραφία είναι διαθέσιμη στο eclass του μαθήματος και στο διάγραμμα που δίνεται στους/στις φοιτητές/τριες με το περιεχόμενο του μαθήματος. Η παρουσίαση δίνει 1-2 επιπλέον βαθμούς, εφόσον η γραπτή εξέταση έχει βαθμολογηθεί με 5 (πέντε) και πάνω.

Τέταρτος:

Ατομική ή ομαδική απαλλακτική εργασία (100%). Οδηγίες και θέματα για αυτή δίνονται στο eclass.

Κριτήρια αξιολόγησης:

Περιεχόμενο: ακρίβεια και πληρότητα απαντήσεων, κατάλληλη χρήση ορολογίας, συνάφεια με το θέμα

Κριτική σκέψη – Αξιολόγηση: ερμηνεία του θέματος, επαρκής τεκμηρίωση των θέσεων, κατάλληλη επιχειρηματολογία, συνθετική ή αναλυτική προσέγγιση

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Αρχάκης, Α. & Κονδύλη, Μ. 2011. *Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας* (3^η έκδοση). Αθήνα: Νήσος.

Baker, C. 2001. *Εισαγωγή στη διγλωσσία και τη δίγλωσση εκπαίδευση*. Μετάφραση: Α. Αλεξανδροπούλου, Επιμέλεια: Μ. Δαμανάκης. Αθήνα: Gutenberg.

Bugarski, R. 2011. *Η γλώσσα από την ειρήνη στον πόλεμο*. Μετάφραση-Εισαγωγή: Κ. Κανάκης. Αθήνα: Εκδόσεις του εικοστού πρώτου.

- Boutet, J. 1983. *Εισαγωγή στην κοινωνιογλωσσολογία*. Μετάφραση: Α. Ιορδανίδου & Ε. Τσαμαδού. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Γλωσσάρι κοινωνιογλωσσολογίας. Διγλωσσοποίηση του A Glossary of Sociolinguistics του Peter Trudgill*, 2007. Επιμέλεια-εισαγωγή: Β. Τσάκωνα. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Γεωργαλίδου, Μ. & Τσιτσελίκης, Κ. (επιμ.) 2016. *Γλωσσική και κοινοτική ετερότητα στη Δωδεκάνησο του 20ού αιώνα*. Αθήνα: Παπαζήση, Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων.
- Γρίβα, Ε. Α. & Στάμου, Α. Γ. 2014. *Ερευνώντας τη διγλωσσία στο σχολικό περιβάλλον: Οπτικές εκπαιδευτικών, μαθητών και μεταναστών γονέων*. Θεσσαλονίκη: Δέσποινα Κυριακίδη.
- Holmes, J. 2016. *Εισαγωγή στην κοινωνιογλωσσολογία*. Μετάφραση: Σ. Λαμπροπούλου. Αθήνα: Πατάκης.
- Καραντζόλα, Ε. 2016. *Γλωσσικές πολιτικές στις χώρες της Μεσογείου*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Κουλιάρη, Α. 2005. *Πολυγλωσσία και γλωσσική εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.
- Κουλιάρη, Α. 2014α. Έκθεση σχετικά με τη διεθνή εκπαιδευτική πρακτική για τη διδασκαλία της γλώσσας καταγωγής μαθητών και μαθητριών μεταναστευτικού περιβάλλοντος. *Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστώντων μαθητών*. http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi5/ekpaideutikes_praktikes.pdf
- Κουλιάρη, Α. 2014β. Έκθεση σχετικά με τις ανάγκες και τις προϋποθέσεις για τη διδασκαλία της γλώσσας των αλλοδαπών μαθητών και μαθητριών στα ελληνικά δημόσια σχολεία. *Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστώντων μαθητών*. http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi5/panelladiki_ereuna.pdf
- Κωστούλα-Μακράκη, Ν. 2001. *Γλώσσα και κοινωνία: Βασικές έννοιες*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- McKay, S. L. & Hornberger, N. H. 2009. *Κοινωνιογλωσσολογία και διδασκαλία της γλώσσας*. Επιμέλεια-Θεώρηση: Τ. Κωστούλη. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Μοσχονάς, Σ. Α. 2005. *Ιδεολογία και γλώσσα*. Αθήνα: Πατάκης.
- Όστλερ, Ν. 2015. *Λογοκρατορίες: Η ιστορία των γλωσσών*. Μετάφραση: Ν. Κούτρας, Επιμέλεια: Π. Κριμπάς, Σ. Ρηγοπούλου. Αθήνα: Polaris.
- Παπαναστασίου, Γ. 2008. *Νεοελληνική ορθογραφία: Ιστορία, θεωρία, εφαρμογή*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών.
- Σελλά-Μάζη, Ε. 2001. *Διγλωσσία και κοινωνία. Η κοινωνιογλωσσολογική πλευρά της διγλωσσίας. Η ελληνική πραγματικότητα*. Αθήνα: Προσκήνιο.
- Τσοκαλίδου, Ρ. 2012. *Χώρος για δύο: Θέματα διγλωσσίας και εκπαίδευσης*. Θεσσαλονίκη: Ζυγός.

Τσοκαλίδου, Ρ. 2017. *ΣίΔαYes: Πέρα από τη διγλωσσία στη διαγλωσσικότητα*. Αθήνα: Gutenberg.

Άρθρα:

Γεωργαλίδου, Μ. & Λαμπροπούλου, Σ. 2016. Γραμματικό γένος και γλωσσικός σεξισμός στα έγγραφα της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. *Γλωσσολογία* 24, 23-43.

Κακριδή, Μ. 2007. Συμβολικές διαστάσεις στην πραγμάτωση της γενικής ξενόγλωσσων μονάδων. Στο Τομέας Γλωσσολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών (επιμ.), *Γλωσσικός περίπλους: Μελέτες αφιερωμένες στη Δήμητρα Θεοφανοπούλου-Κοντού*. Αθήνα: Ινστιτούτο του Βιβλίου – Α. Καρδαμίτσα, 121-132.

Κουρδής, Ε. 2004. Αξιολογικές αντιδράσεις θεσσαλών πληροφορητών στο τοπικό τους ιδίωμα. Στα ηλεκτρονικά πρακτικά του 6ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας, 18-21 Σεπτεμβρίου 2003. Ρέθυμνο: Εργαστήριο Γλωσσολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης. <http://www.philology.uoc.gr/conferences/6thICGL/gr.htm>

Κυριαζής, Δ. & Χατζηδάκη, Α. 2004. Στάσεις αλβανών μεταναστών απέναντι στη διγλωσσία των παιδιών τους. Στα ηλεκτρονικά πρακτικά του 6ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας, 18-21 Σεπτεμβρίου 2003. Ρέθυμνο: Εργαστήριο Γλωσσολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης. <http://www.philology.uoc.gr/conferences/6thICGL/gr.htm>

Μαυρομμάτης, Γ. 2005. Γιατί ο μικρός Μεμέτ δεν μαθαίνει ελληνικά. Ζητήματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας στα παιδιά των μουσουλμάνων μειονοτικών της Θράκης. Στο Μητακίδου, Σ. (επιμ.), *Η διδασκαλία της γλώσσας: Εκπαίδευση γλωσσικών μειονοτήτων*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο: 308-320.

Σκούρτου, Ε. 2016. Ρόδος, η πολυγλωσσική πολιτεία: Ένα πορτραίτο. Στο Γεωργαλίδου, Μ. & Τσιτσελίκης, Κ. (επιμ.), *Γλωσσική και κοινοτική ετερότητα στη Δωδεκάνησο του 20ού αιώνα*. Αθήνα: Παπαζήση, Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων, 33-74.

Skutnabb-Kangas, T. 2005. Γλωσσοκτονία, οικοκτονία και τα γλωσσικά ανθρώπινα δικαιώματα – Η εκπαίδευση ως ένοχος ή ως μερική λύση; Στο Μητακίδου, Σ. (επιμ.), *Η διδασκαλία της γλώσσας: Εκπαίδευση γλωσσικών μειονοτήτων*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο: 207-251.

Τσιπλάκου, Σ. Στάσεις απέναντι στη γλώσσα και γλωσσική αλλαγή: Μια αμφίδρομη σχέση; Στα ηλεκτρονικά πρακτικά του 6ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας, 18-21 Σεπτεμβρίου 2003. Ρέθυμνο: Εργαστήριο Γλωσσολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης. <http://www.philology.uoc.gr/conferences/6thICGL/gr.htm>

Τσιτσελίκης, Κ. 2005. Διαμόρφωση και εφαρμογή του δικαιώματος στη διδασκαλία της μειονοτικής-μητρικής γλώσσας: Από το μειονοτικό στο διαπολιτισμικό σχολείο. Στο Μητακίδου, Σ. (επιμ.), *Η διδασκαλία της γλώσσας: Εκπαίδευση γλωσσικών μειονοτήτων*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο: 368-382.

Χατζηδάκη, Α. 2005. Μοντέλα διγλωσσικής συμπεριφοράς σε οικογένειες αλβανών μαθητών: Δεδομένα από εμπειρική έρευνα. *Επιστήμες Αγωγής* 3 (Θεματικό τεύχος), 79-102.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Γλωσσολογία

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 801 Αγγλική γλώσσα I

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	801	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Χειμερινό
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	801. Αγγλική γλώσσα I		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις/ Σεμινάρια	2	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικότητας-Προαιρετικό		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Αγγλική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD385/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών/τριών με την Αγγλική γλώσσα και στην απόκτηση βασικών γνώσεων γραμματικής και λεξιλογίου, προκειμένου να είναι σε θέση να παρακολουθήσουν τα επόμενα μαθήματα της Αγγλικής

γλώσσας και Εκπαιδευτικής ορολογίας του προγράμματος σπουδών τους.
Γενικές Ικανότητες
Αυτόνομη εργασία. Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Επιδιώκεται η καλλιέργεια των τεσσάρων γλωσσικών Ικανοτήτων, ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής, με ιδιαίτερη έμφαση στις δεξιότητες κατανόησης και παραγωγής γραπτού λόγου μέσα από τη μελέτη ποικίλων ειδικών κειμένων του πεδίου των Επιστημών της Αγωγής.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	πρόσωπο με πρόσωπο, καθοδηγούμενη εργαστηριακή /φροντιστηριακή εργασία, προετοιμασία παρουσιάσεων	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint, χρήση διαδικτύου και εκπαιδευτικών λογισμικών, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	0
	Εργαστηριακή άσκηση	0
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η Αγγλική</p> <p>Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στη σελίδα του μαθήματος στο e-class.</p> <p>για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα για την καλύτερη ένταξή τους στις δραστηριότητες/εργαστήριο του μαθήματος</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

New Enterprise A1 Student's Book with Digibook App

Έκδοση: 2018
 Συγγραφείς: Jenny Dooley
 ISBN: 978-1-4715-6954-8
 Διαθέτης (Εκδότης): EXPRESS PUBLISHING ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
 Grammarway 1 (Greek Edition)
 Έκδοση: 7η/ 2015
 Συγγραφείς: Jenny Dooley, Virginia Evans
 Διαθέτης (Εκδότης): EXPRESS PUBLISHING ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 802 Αγγλική γλώσσα II

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	802	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Εαρινό
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Αγγλική γλώσσα II		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις/ Σεμινάρια	2	2	
Φροντιστήρια	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικότητας-Υποχρεωτικό για τους φοιτητές/τριες που δεν είναι κάτοχοι Διπλώματος επιπέδου B2		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Αγγλική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ	Ναι		

ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD386/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

<p>Στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με την Αγγλική γλώσσα και στην απόκτηση βασικών γνώσεων γραμματικής και λεξιλογίου, προκειμένου να είναι σε θέση να παρακολουθήσουν τα επόμενα μαθήματα της Εκπαιδευτικής ορολογίας του προγράμματος σπουδών τους.</p>
Γενικές Ικανότητες
<p>Αυτόνομη εργασία.</p> <p>Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.</p>

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

<p>Επιδιώκεται η καλλιέργεια των τεσσάρων γλωσσικών Ικανοτήτων, ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής, με ιδιαίτερη έμφαση στις δεξιότητες κατανόησης και παραγωγής γραπτού λόγου μέσα από τη μελέτη κειμένων που αφορούν στις Πανεπιστημιακές σπουδές, απαραίτητες γνώσεις για την παρακολούθηση προγραμμάτων σπουδών Erasmus.</p>
--

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	πρόσωπο με πρόσωπο, καθοδηγούμενη εργαστηριακή /φροντιστηριακή εργασία, προετοιμασία παρουσιάσεων	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint, χρήση διαδικτύου και εκπαιδευτικών λογισμικών προσχολικής ηλικίας, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Παρακολούθηση/Συμμετοχή	25
	Εργασία Ατομική ή Ομαδική	25

	Τελικές εξετάσεις	50
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η Αγγλική</p> <p>Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στη σελίδα του μαθήματος στο e-class.</p> <p>για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα για την καλύτερη ένταξή τους στις δραστηριότητες/εργαστήριο του μαθήματος</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

<p>Career Paths University Studies Student's Book with cross-platform application</p> <p>Έκδοση: 1η/2015</p> <p>Συγγραφείς: Evans Virginia, Dooley Jenny, Cassidy J.J.</p> <p>Διαθέτης (Εκδότης): EXPRESS PUBLISHING ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ</p> <p>Collins English-Greek Dictionary</p> <p>Έκδοση: 1η/2007</p> <p>Συγγραφείς: Translation organized by the University of Patras, Greece, Speech and Language Processing Unit of the Wire Communications Laboratory</p> <p>Διαθέτης (Εκδότης): Ανδρέας Μπέτσης</p>
--

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 803 Επιστημονική Ορολογία και Κείμενα I

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	803	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Χειμερινό
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Επιστημονική Ορολογία και Κείμενα I		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ	

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις/ Σεμινάρια	2	4
Φροντιστήρια	1	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικότητας-Υποχρεωτικό για τους φοιτητές/τριες που δεν είναι κάτοχοι Διπλώματος επιπέδου B2	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Αγγλική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD387/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

<p>Το μάθημα στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών/τριών με την αγγλική εκπαιδευτική ορολογία, ώστε να είναι σε θέση να κατανοούν αγγλικά κείμενα της ειδικότητας τους καθώς και να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν την αγγλική γλώσσα ως μέσο επικοινωνίας/διδασκαλίας σε αλλόγλωσσους μαθητές.</p>
Γενικές Ικανότητες
<p>Αυτόνομη εργασία.</p> <p>Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.</p>

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

<p>Κατανόηση, επεξεργασία και σχολιασμός αυθεντικών κειμένων παιδαγωγικού και επιστημονικού λόγου και συμμετοχή των φοιτητών σε επικοινωνιακές καταστάσεις που ανακύπτουν στο πλαίσιο των επιστημονικών ενδιαφερόντων.</p>
--

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	πρόσωπο με πρόσωπο, καθοδηγούμενη εργαστηριακή /φροντιστηριακή εργασία, προετοιμασία παρουσιάσεων	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint, χρήση διαδικτύου και εκπαιδευτικών λογισμικών προσχολικής ηλικίας, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Παρακολούθηση/Συμμετοχή	50
	Εργασία Ατομική ή Ομαδική	50
	Τελικές εξετάσεις	100
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η Αγγλική</p> <p>Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στη σελίδα του μαθήματος στο e-class.</p> <p>για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα για την καλύτερη ένταξή τους στις δραστηριότητες/εργαστήριο του μαθήματος</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Career Paths: Kindergarten Teacher Student's Book with cross-platform application

1η έκδ./2014

Συγγραφείς: Virginia Evans,

Διαθέτης (Εκδότης): EXPRESS PUBLISHING ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Ελληνο-αγγλικό λεξικό

1η έκδ./2013

Συγγραφείς: Συλλογικό

Διαθέτης (Εκδότης): Σ. ΠΑΤΑΚΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΝΕΜΗΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Συναφή επιστημονικά περιοδικά για την προσχολική εκπαίδευση (ενδεικτικά)

Early Childhood Education Journal <https://link.springer.com/journal/10643>

European Early Childhood Education Research Journal

<https://www.tandfonline.com/loi/recr20>

International Journal of Early Childhood

<https://link.springer.com/journal/13158>

International Journal of Early Years Education

<https://www.tandfonline.com/loi/ciey20>

Journal of Research in Childhood Education

<https://www.tandfonline.com/loi/ujrc20>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 804 Επιστημονική Ορολογία και Κείμενα II

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	804	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Εαρινό
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Επιστημονική Ορολογία και Κείμενα II		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις/ Σεμινάρια	2	4	
Φροντιστήρια	1	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικότητας-Υποχρεωτικό για τους φοιτητές/τριες που δεν είναι κάτοχοι Διπλώματος επιπέδου Γ2		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Αγγλική		

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD388/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

<p>Το μάθημα στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών/τριών με την αγγλική εκπαιδευτική ορολογία, ώστε να είναι σε θέση να κατανοούν αγγλικά κείμενα της ειδικότητας τους καθώς και να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν την αγγλική γλώσσα ως μέσο επικοινωνίας/διδασκαλίας σε αλλόγλωσσους μαθητές.</p>
Γενικές Ικανότητες
<p>Αυτόνομη εργασία.   Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.</p>

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

<p>Κατανόηση, επεξεργασία και σχολιασμός αυθεντικών κειμένων παιδαγωγικού και επιστημονικού λόγου και συμμετοχή των φοιτητών σε επικοινωνιακές καταστάσεις που ανακύπτουν στο πλαίσιο των επιστημονικών ενδιαφερόντων</p>
---

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	πρόσωπο με πρόσωπο, καθοδηγούμενη εργαστηριακή /φροντιστηριακή εργασία, προετοιμασία παρουσιάσεων	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint, χρήση διαδικτύου και εκπαιδευτικών λογισμικών προσχολικής ηλικίας, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Παρακολούθηση/Συμμετοχή	50

	Εργασία Ατομική ή Ομαδική	50
	Τελικές εξετάσεις	100
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η Αγγλική</p> <p>Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στη σελίδα του μαθήματος στο e-class.</p> <p>για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα για την καλύτερη ένταξή τους στις δραστηριότητες/εργαστήριο του μαθήματος</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Αγγλοελληνικό Λεξικό Όρων της Εκπαίδευσης, Έκδοση: πρώτη/2011

Συγγραφείς: John W. Collins, Nancy P. O'Brien

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Career Paths: Kindergarten Teacher Student's Book with cross-platform application 1η έκδ./2014

Συγγραφείς: Virginia Evans, Jenny Dooley, Rebecca Minor

Διαθέτης (Εκδότης): EXPRESS PUBLISHING ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Συναφή επιστημονικά περιοδικά για την προσχολική εκπαίδευση (ενδεικτικά):

Early Childhood Education Journal <https://link.springer.com/journal/10643>

European Early Childhood Education Research Journal
<https://www.tandfonline.com/loi/recr20>

International Journal of Early Childhood
<https://link.springer.com/journal/13158>

International Journal of Early Years Education
<https://www.tandfonline.com/loi/ciey20>

Journal of Research in Childhood
Education <https://www.tandfonline.com/loi/ujrc20>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 906 Παρατήρηση στο Νηπιαγωγείο. Ανάλυση και κατανόηση του πλαισίου της τάξης

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	906	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	4ο (οι φοιτητές/τριες χωρίζονται σε 3 ομάδες αλφαβητικά Οι διδάσκοντες Α. Ανδρούσου, Β. Τσάφος, Α. Φάκου αναλαμβάνουν μια ομάδα ο καθένας).
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Παρατήρηση στο Νηπιαγωγείο. Ανάλυση και κατανόηση του πλαισίου της τάξης		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2 ώρες/εβδ.	5	
Πρακτική άσκηση σε τμήματα προσχολικής εκπαίδευσης	4 ώρες x 4 ημέρες	1,5	
Εποπτείες με την διδάσκουσα και τον διδάσκοντα	2 ώρες ανά ομάδα	1,5	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικότητας/ Υποχρεωτικό Πρακτικής Άσκησης		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			

ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD245/ http://eclass.uoa.gr/courses/ECD175/ https://eclass.uoa.gr/courses/ECD383/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα «Παρατήρηση στο Νηπιαγωγείο. Ανάλυση και κατανόηση του πλαισίου της τάξης», είναι υποχρεωτικό της Ενότητας Πρακτικών Ασκήσεων. Πρόκειται για το εισαγωγικό μάθημα των πρακτικών ασκήσεων.

Βασικός στόχος του μαθήματος είναι οι φοιτητές και φοιτήτριες να εξοικειωθούν με την μεθοδολογία της παρατήρησης της εκπαιδευτικής πράξης και να γνωρίσουν τον θεσμό του Νηπιαγωγείου. Περιλαμβάνει ολομέλειες στο Πανεπιστήμιο, παρατηρήσεις στο νηπιαγωγείο, εποπτείες με τους διδάσκοντες, παρουσιάσεις από τους φοιτητές και φοιτήτριες των των παρατηρήσεων τους στην ολομέλεια.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται ο/η φοιτητής/τρια σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει την μέθοδο παρατήρησης στο πλαίσιο της διδακτικής μεθοδολογίας των εκπαιδευτικών ερευνητών του έργου τους
- να γνωρίζει τη δομή και τη λειτουργία του ελληνικού Νηπιαγωγείου τόσο σε θεσμικό επίπεδο όσο και σε αυτό της καθημερινής πρακτικής
- να έχει εξοικειωθεί με την τήρηση συστηματικού ημερολογίου παρατήρησης
- να έχει μάθει να παρατηρεί και να καταγράφει αποστασιοποιημένος/η από συναισθηματικές ταυτίσεις
- να γνωρίζει τη σημασία της κατανόησης του κοινωνικού και εκπαιδευτικού πλαισίου για την εκπαιδευτική διαδικασία

β) δεξιοτήτων

- να αναγνωρίζει τις διαφορετικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις στα νηπιαγωγεία που παρουσιάζονται στην ολομέλεια από τις ομάδες των φοιτητών/τριών
- να αναγνωρίζει τις ποικίλες παραμέτρους που συγκροτούν την εκπαιδευτική διαδικασία
- να αναγνωρίζει τη σημασία των μαθησιακών περιβαλλόντων στην εκπαιδευτική διαδικασία

- να αναγνωρίζει τη σημασία της επικοινωνίας εκπαιδευτικού-νηπίων και τον ρόλο της στην κινητοποίηση και την ανάπτυξη των παιδιών
- να αναγνωρίζει τις διδακτικές πρακτικές που παρατηρεί και να διερευνά τους στόχους και τις επιδιώξεις των συγκεκριμένων διδακτικών επιλογών χωρίς να τις αξιολογεί
- να εντάσσεται λειτουργικά στην ομάδα αναπτύσσοντας δεξιότητες επικοινωνίας, συνεργασίας και συμμετοχής.
- να αναγνωρίζει τις διαφορετικές οπτικές και να συνειδητοποιεί την αξία αυτής της πλουραλιστικής προσέγγισης στην προοπτική της κατανόησης του εκπαιδευτικού πλαισίου και της εκπαιδευτικής πράξης.

γ) ικανοτήτων

- να εντοπίζει και να καταγράφει με σαφήνεια ό,τι παρατηρεί στο νηπιαγωγείο
- να αποστασιοποιείται από την διαδικασία και να μπορεί να καταγράφει χωρίς να περνάει σε αυθαίρετες/ατεκμηρίωτες αξιολογήσεις και ερμηνείες
- να εστιάζει στις ποικίλες παραμέτρους που επηρεάζουν και συνθέτουν την εκπαιδευτική διαδικασία και να διατυπώνει ερωτήματα ως προς τη συσχέτιση των διδακτικών επιλογών με τις παραμέτρους αυτές.
- βασιζόμενος/η στα ερωτήματα να συζητά ευρύτερους προβληματισμούς σχετικά με τα παρατηρούμενα μαθησιακά περιβάλλοντα
- να θέτει ερωτήματα σε σχέση με τις καταγραφές αξιοπιώντας και θεωρητικά δεδομένα
- να συνειδητοποιεί ότι η συγκεκριμένη διαδικασία προσέγγισης της εκπαιδευτικής πράξης (παρατήρηση-καταγραφή-ερώτημα-πραγμάτευση-ερμηνεία) αποτελεί τη μεθοδολογία του εκπαιδευτικού-ερευνητή του έργου του
- να αντιλαμβάνεται τη σημασία της συγκεκριμένης μεθοδολογίας τόσο για την κατανόηση του κοινωνικού και εκπαιδευτικού πλαισίου όσο και για τη συσχέτισή τους με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό, με τον οποίο θα ασχοληθεί στο τρίτο έτος

Γενικές Ικανότητες

- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ο θεσμός και η λειτουργία του νηπιαγωγείου

Η παιδαγωγική αντίληψη των εκπαιδευτικών ερευνητών του έργου τους: βασικές αρχές και αντίστοιχη διδακτική μεθοδολογία

Η παρατήρηση και η καταγραφή ως βασικό εργαλείο της διδακτικής

μεθοδολογίας

Μεθοδολογική άσκηση των φοιτητών/τριών στην ανάλυση των αξόνων παρατήρησης με βάση τις παρατηρήσεις στα νηπιαγωγεία:

ο χώρος ως μαθησιακό περιβάλλον

η επικοινωνία νηπιαγωγού- παιδιών

η επικοινωνία παιδιών μεταξύ τους

οι παιδαγωγικές δραστηριότητες

Οι παράμετροι της εκπαιδευτικής διαδικασίας: η σημασία του κοινωνικού και εκπαιδευτικού πλαισίου

Ανάλυση των παρατηρήσεων στα νηπιαγωγεία – διατύπωση ερωτημάτων για τη σύνδεση θεωρίας και πράξης.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο, εποπτεία σε μικρές ομάδες και παρουσίαση ανά ομάδα στην ολομέλεια	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26 ώρες
	Συναντήσεις εποπτείας	2 ώρες
	Συγκρότηση ομαδικής παρουσίας παρατήρησης	8 ώρες
	Παρατήρηση στα νηπιαγωγεία	16 ώρες
	Συγγραφή ατομικής εργασίας	30 ώρες
	Αυτοτελής μελέτη	50 ώρες
	Σύνολο Μαθήματος	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και	

	<p>συμπερασματική/τελική και περιλαμβάνει:</p> <p>Ομαδική εργασία (20%)</p> <p>Ατομικά μέρη εργασίας (50%)</p> <p>Παρουσίαση προφορική της τελικής εργασίας (10%)</p> <p>Συμμετοχή στην ολομέλεια και στην εποπτεία (20%)</p> <p>Η ομαδική εργασία περιλαμβάνει:</p> <p>α. Παρουσίαση στην ολομέλεια των παρατηρήσεων στο νηπιαγωγείο και διατύπωση ερωτημάτων</p> <p>Τα ατομικά μέρη της εργασίας περιλαμβάνουν:</p> <p>α. Πλήρης καταγραφή των τεσσάρων παρατηρήσεων με χρονική ακολουθία</p> <p>β. Ερωτήσεις κατανόησης για το σύνολο του μαθήματος</p> <p>γ. Αυτοαξιολόγηση.</p>
--	---

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Altrichter, H., P. Posch, B. Somekh (2001). Οι εκπαιδευτικοί ερευνούν το έργο τους, μετ. Μ. Δεληγιάννη, Αθήνα: Μεταίχιμο.

Ανδρούσου Α. (επιμ) (2004). *Κλειδιά και αντικλειδιά*, Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών - ΥΠΕΠΘ, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα www.kleidiakaantikleidia.net

Ανδρούσου Α. & Αυγητίδου Σ. (επιμ.) (2013) *Η πρακτική άσκηση στην αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών: Ερευνητικές προσεγγίσεις* . Δίκτυο Πρακτικών Ασκήσεων, Αθήνα: ΤΕΑΠΗ-ΕΚΠΑ.

Αυγητίδου, Σ. (2014). Οι εκπαιδευτικοί ως ερευνητές και ως στοχαζόμενοι επαγγελματίες, Αθήνα: Gutenberg.

Αυγητίδου, Σ., Τζεκάκη, Μ. Τσάφος, Β. (επιμ.) (2016). *Οι εκπαιδευτικοί παρατηρούν, παρεμβαίνουν και αναστοχάζονται. Προτάσεις υποστήριξης της πρακτικής άσκησης*. Αθήνα: Gutenberg.

Cohen, D., V. Stern, N. Balaban (1991). *Παρατηρώντας και καταγράφοντας τη συμπεριφορά των παιδιών*. Μτφ. Ευαγγέλου Δ. (Επιμ. Βοσνιάδου Στ.). Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός ΟΕ.

Δαφέρμου Χ., Κουλούρη Π. & Μπασαγιάννη Ε. (2004). *Οδηγός Νηπιαγωγού. Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί σε Δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Καλαϊτζοπούλου Μαρία (2001). *Ο Εκπαιδευτικός ως Στοχαζόμενος Επαγγελματίας*, Αθήνα: τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.

Κατσαρού, Ε. & Β. Τσάφος (2003). *Από την έρευνα στη διδασκαλία Η εκπαιδευτική έρευνα δράσης*. Αθήνα: Α & Σ. Σαββάλας ΑΕ.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 901 «Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί και παιδαγωγικές πρακτικές στο νηπιαγωγείο»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	901	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	«Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί και παιδαγωγικές πρακτικές στο νηπιαγωγείο»	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	5 ^ο ή 6 ^ο (οι φοιτητές/τριες χωρίζονται σε 4 ομάδες . Οι 2 ομάδες παρακολουθούν το μάθημα στο χειμερινό εξάμηνο και οι άλλες 2 στο εαρινό)	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2 ώρες/εβδ.	3
Φροντιστήρια		
Εργασία με ομάδες	2 ώρες/εβδ.	2
Εργαστήρια Παρατήρηση και συμμετοχική παρατήρηση σε τμήματα νηπιαγωγείου και απλή παρατήρηση σε τμήματα Α΄ Δημοτικού	4 ώρες/εβδ.	2

Σεμινάρια	1ώρα/εβδ.	1
(2)		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού Υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Παρατήρηση στο Νηπιαγωγείο. Ανάλυση και κατανόηση του πλαισίου της τάξης. (κωδ. 906) και 2 από τα παρακάτω μαθήματα: 101/127: Εισαγωγή στις Επιστήμες της Αγωγής 202/222: Ανάπτυξη του παιδιού 301: Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD 151 http://eclass.uoa.gr/courses/ECD 152	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα «Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί και παιδαγωγικές πρακτικές στο Νηπιαγωγείο» είναι υποχρεωτικό μάθημα της Ενότητας Πρακτικών Ασκήσεων και αναπτύσσεται σε συνδυασμό με το μάθημα «Σχεδιασμός, οργάνωση και διαχείριση περιβαλλόντων μάθησης για τις μικρές ηλικίες» (902), αποτελώντας μία ενότητα με αυτό.

Το μέρος της πρακτικής άσκησης που συνδέεται με το συγκεκριμένο μάθημα αναπτύσσεται σε τάξεις Νηπιαγωγείων, έχει τη μορφή παρατήρησης και συμμετοχικής παρατήρησης και συνδέεται άμεσα με τις εισηγήσεις και τη διαπραγμάτευση όλων των θεωρητικών ζητημάτων, όπως αυτά αναπτύσσονται στο πλαίσιο του μαθήματος.

Γενικοί στόχοι του μαθήματος είναι: α) η συνειδητοποίηση της σημασίας της επιστημονικής γνώσης για την ανάλυση και την κατανόηση της εκπαιδευτικής πράξης, β) η συνειδητοποίηση των πολλών παραμέτρων που συγκροτούν την εκπαιδευτική διαδικασία.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται ο/η φοιτητής/τρια σε

επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τις βασικές θεωρητικές κατευθύνσεις των σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων
- να γνωρίζει τη δομή και τη λειτουργία του σύγχρονου (ελληνικού) Νηπιαγωγείου
- να γνωρίζει ποια στοιχεία συν-συγκροτούν και επηρεάζουν την εκπαιδευτική διαδικασία
- να γνωρίζει τις γενικές αρχές σχεδιασμού της εκπαιδευτικής πράξης
- να γνωρίζει τα βασικά μεθοδολογικά εργαλεία για την ανάλυση και ερμηνεία μιας εκπαιδευτικής συνθήκης.

β) δεξιοτήτων

- να αναγνωρίζει, με βάση τη θεωρία, σημαντικά στιγμιότυπα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- να αναλύει κριτικά παρατηρούμενες πρακτικές εκπαιδευτικών, αξιοποιώντας σχετική βιβλιογραφία.
- να καταγράφει με τρόπο σαφή και κατανοητό νοηματοδοτημένα εκπαιδευτικά στιγμιότυπα.
- να εντοπίζει τις επιδιώξεις των δραστηριοτήτων που παρατηρεί.
- να αναγνωρίζει τα παιδαγωγικά διλήμματα που θέτει μια εκπαιδευτική συνθήκη.
- να παρατηρεί πώς ανταποκρίνονται τα παιδιά και τι κατανοούν στο πλαίσιο των αναπτυσσόμενων δραστηριοτήτων.

γ) ικανοτήτων

- να μπορεί να διακρίνει αν οι επιδιώξεις των δραστηριοτήτων που παρατηρεί εναρμονίζονται με τις βασικές θεωρητικές κατευθύνσεις των σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων.
- να μπορεί να διαπιστώνει αν οι επιδιώξεις των αναπτυσσόμενων δραστηριοτήτων και ο τρόπος υλοποίησής τους εναρμονίζονται και με το πλαίσιο της τάξης.
- να είναι σε θέση να σχολιάζει και να ερμηνεύει τα στιγμιότυπα που καταγράφει με βάση τη θεωρία.
- να μπορεί να θέτει ερωτήματα και προβληματισμούς σχετικά με τη συνολική συγκρότηση της παιδαγωγικής διαδικασίας.
- να μπορεί να συνεργάζεται και να αλληλεπιδρά με συμφοιτήτριες/συμφοιτητές για την παρουσίαση δεδομένων παρατήρησης στην ολομέλεια. **(5)**

Γενικές Ικανότητες (6)

- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

<p>Σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις για τις μικρές ηλικίες</p> <p>Μεθοδολογικά εργαλεία για την ανάλυση και την κατανόηση της διδακτικής πράξης: παρατήρηση, συμμετοχική παρατήρηση, κρίσιμα συμβάντα.</p> <p>Προσέγγιση παραμέτρων που συμμετέχουν στη διαμόρφωση του μαθησιακού περιβάλλοντος (διαμόρφωση του χώρου, μη λεκτική επικοινωνία, αξιοποίηση του παιχνιδιού, διαχείριση κοινωνικών ανισοτήτων και πολιτισμικής ετερότητας, κατασκευή κοινωνικού φύλου)</p> <p>Διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης στις μικρές ηλικίες (κίνητρο, εργασία σε ομάδες, αλληλεπίδραση)</p> <p>Ο ρόλος του εκπαιδευτικού.</p> <p>Διαδικασίες γραμματισμού στο Νηπιαγωγείο</p> <p>Ευκαιρίες προώθησης της μαθηματικής σκέψης στις μικρές ηλικίες.</p> <p>Η σημασία της ανάπτυξης σχεδίων εργασίας</p> <p>Σχεδιασμός δραστηριοτήτων</p> <p>Η ανάπτυξη αναστοχαστικών διαδικασιών ως βασική επαγγελματική δεξιότητα του εκπαιδευτικού</p>
--

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ: (7)	Πρόσωπο με πρόσωπο, εποπτεία σε μικρές ομάδες, ομαδική εργασία	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ: (8)	Χρήση διαδικτύου, παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ (9)	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26 ώρες
	Έκτακτες διαλέξεις	10 ώρες
	Παρατήρηση και συμμετοχική παρατήρηση σε τάξεις νηπιαγωγείου	40 ώρες
	Συναντήσεις εποπτείας	20 ώρες
	Συγκρότηση ομαδικής	14 ώρες

	παρουσίασης καταγραφών από την παρατήρηση	
	Παρακολούθηση παρουσιάσεων άλλων ομάδων και συζήτηση	10 ώρες
	Συγγραφή ατομικής εργασίας	30 ώρες
	Αυτοτελής μελέτη	50 ώρες
	Σύνολο Μαθήματος	200 ώρες
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ (11)	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική/τελική και περιλαμβάνει:</p> <p>Ατομική εργασία (45%)</p> <p>Η ατομική εργασία περιλαμβάνει:</p> <p>α. Εισαγωγή στην οποία παρουσιάζεται η ταυτότητα του νηπιαγωγείου: συνοπτική περιγραφή του κτηρίου και του εξωτερικού χώρου, περιοχή στην οποία βρίσκεται, ωράριο λειτουργίας (κλασικό – ολοήμερο) αριθμός παιδιών (αγόρια – κορίτσια, νήπια – προνήπια, αλλόγλωσσα παιδιά).</p> <p>β. Δελτίο καταγραφής από κάθε ημέρα παρατήρησης με περιγραφές και σχολιασμούς/ερμηνείες κρίσιμων συμβάντων με βάση άξονες παρατήρησης σχετικούς και τις διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης.</p> <p>γ. Αυτοαξιολόγηση (τι αποκόμισαν στο πλαίσιο του μαθήματος, τι τους/τις προβλημάτισε ή τους/τις δυσκόλεψε</p> <p>Τελική γραπτή εξέταση (45%)</p> <p>Η γραπτή τελική εξέταση περιλαμβάνει ανταπόκριση σε ερωτήματα που συνδέονται με την ανάλυση και ερμηνεία εκπαιδευτικών καταστάσεων με βάση θεωρητικούς άξονες που συζητήθηκαν και μελετήθηκαν στο μάθημα.</p> <p>Ομαδική παρουσίαση καταγραφών από την</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Ανδρούσου, Α. (επιστημ. υπεύθυνη), "Κλειδιά και Αντικλειδιά", ΥΠΕΠΘ, Πανεπιστήμιο Αθηνών- Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων, www.kleidiakaiantikleidia.net

Αυγητίδου, Σ., Τζεκάκη, Μ. & Τσάφος, Β. (2016). *Οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί παρατηρούν, παρεμβαίνουν, αναστοχάζονται*. Αθήνα: Gutenberg.

Βοσνιάδου, Σ. (2001). *Πώς μαθαίνουν οι μαθητές*.

<http://www.ibe.unesco.org/publications/EducationalPracticesSeriesPdf/prac07gr.pdf>

Δαφέρμου Χ., Κουλούρη Π., Μπασαγιάννη Ε. (2006). *Οδηγός Νηπιαγωγού, Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί, δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης*. Αθήνα: ΟΕΔΒ

Mclachlan, C., Flear M., Edwards S. *Αναλυτικά προγράμματα προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Σχεδιασμός, αξιολόγηση και εφαρμογή* (επιστημονική επιμέλεια και εισαγωγή: Μ.Παπανδρέου). Εκδόσεις Gutenberg.

Tripp, D. (1993). *Critical incidents in teaching. Developing professional judgement*. RoutledgeFalmer.

Άρθρα:

Woods P. (1993), Critical Events in Education, <http://dx.doi.org/10.1080/0142569930140401>

Άρθρα από το περιοδικό γέφυρες

Συναφή παιδαγωγικά περιοδικά:

<http://www.ecd.uoa.gr/wp-content/uploads/2016/06/paidia-europi29.pdf>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 902 «Σχεδιασμός, οργάνωση και διαχείριση περιβαλλόντων μάθησης για τις μικρές ηλικίες»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	902	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	«Σχεδιασμός, οργάνωση και διαχείριση περιβαλλόντων μάθησης για τις μικρές ηλικίες»	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	5 ^ο ή 6 ^ο (οι φοιτητές/τριες χωρίζονται σε 4 ομάδες . Οι 2 ομάδες παρακολουθούν το μάθημα στο χειμερινό εξάμηνο και οι άλλες 2 στο εαρινό)	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2 ώρες/εβδ.	3
Φροντιστήρια		
Εργασία με ομάδες	2 ώρες/εβδ.	2
Εργαστήρια Πρακτική άσκηση σε τάξεις νηπιαγωγείου και παρατήρηση σε τάξεις Α΄ δημοτικού	4 ώρες/εβδ.	2
Σεμινάρια	1 ώρα/εβδ.	1
(2)		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού Υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Παρατήρηση στο Νηπιαγωγείο. Ανάλυση και κατανόηση του πλαισίου της τάξης. (κωδ. 906) και 2 από τα παρακάτω μαθήματα: 101/127: Εισαγωγή στις Επιστήμες της Αγωγής	

	202/222: Ανάπτυξη του παιδιού 301: Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD 181 http://eclass.uoa.gr/courses/ECD 185

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα «Σχεδιασμός, οργάνωση και διαχείριση περιβαλλόντων μάθησης για τις μικρές ηλικίες» είναι υποχρεωτικό μάθημα της Ενότητας Πρακτικών Ασκήσεων και αναπτύσσεται σε συνδυασμό με το μάθημα «Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί και παιδαγωγικές πρακτικές στο νηπιαγωγείο» (901), αποτελώντας με αυτό μία ενότητα.

Η πρακτική άσκηση πραγματοποιείται σε τάξεις Νηπιαγωγείων και πρώτης δημοτικού, και συνδέεται άμεσα με τις εισηγήσεις και τη διαπραγμάτευση όλων των θεωρητικών ζητημάτων που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο του μαθήματος.

Βασική επιδίωξη του μαθήματος είναι να προβληματιστούν οι φοιτήτριες/τές σχετικά με τη διαμόρφωση ανοιχτών και ευέλικτων περιβαλλόντων μάθησης για τις μικρές ηλικίες, όπως αυτά αναπτύσσονται στη σύγχρονη βιβλιογραφία, αλλά και σχετικά με την ομαλή μετάβαση των παιδιών από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο.

Σε ότι αφορά τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα, με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται ο/η φοιτητής/τρια να είναι σε θέση σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να εμβαθύνει στις θεωρητικές κατευθύνσεις των σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων
- να γνωρίζει τα χαρακτηριστικά των ανοιχτών και ευέλικτων περιβαλλόντων μάθησης για τις μικρές ηλικίες.
- να έχει κατανοήσει τον ενιαίο χαρακτήρα και το συνεχές των παιδαγωγικών προσεγγίσεων για τις μικρές ηλικίες (νηπιαγωγείο και πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου) όπως συζητούνται στη σύγχρονη βιβλιογραφία.

β) δεξιότητων

- να αναγνωρίζει τα στοιχεία που καθιστούν ένα μαθησιακό περιβάλλον ανοιχτό και ευέλικτο.
- να αξιοποιεί τη θεωρία προκειμένου να τεκμηριώνει χαρακτηρισμούς και εκτιμήσεις για τα περιβάλλοντα μάθησης που παρατηρεί.
- να συγκρίνει τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις διαφορετικών ως προς τις ηλικίες των παιδιών και τη δομή μαθησιακών περιβαλλόντων αναπτύσσοντας κριτική στάση.
- να συγκροτεί κείμενο σύγκρισης διαφορετικών μαθησιακών περιβαλλόντων στη βάση συγκεκριμένων αξόνων και να τεκμηριώνει τη σύγκριση με βάση αξιοποιώντας σχετική βιβλιογραφία.
- να συνεργάζεται με συμφοιτήτριες/τές για το σχεδιασμό και στην υλοποίηση διδακτικών παρεμβάσεων.
- να συνεργάζεται με με συμφοιτήτριες/τές για τη συγγραφή της τελικής ομαδικής εργασίας.

γ) ικανοτήτων

- να εντοπίζει και να καταγράφει με σαφήνεια σημαντικά στιγμιότυπα (κρίσιμα συμβάντα) της εκπαιδευτικής διαδικασίας που της/του επιτρέπουν να συγκρίνει διαφορετικά μαθησιακά περιβάλλοντα.
- να αναλύει και να ερμηνεύει αυτά τα συμβάντα.
- να θέτει ερωτήματα και προβληματισμούς που πηγάζουν από τις συγκλίσεις και αποκλίσεις μεταξύ των παρατηρούμενων διαφορετικών μαθησιακών περιβαλλόντων.
- να λαμβάνει υπόψη τις σύγχρονες θεωρίες μάθησης και τις σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις για τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών παρεμβάσεων.
- να είναι σε θέση να διαμορφώνει συνθήκες που κινητοποιούν τα παιδιά και ενισχύουν τις μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις.
- να αποτιμά/αξιολογεί μια εκπαιδευτική παρέμβαση με βάση τις αρχικές της επιδιώξεις.
- να στοχάζεται για το ρόλο του εκπαιδευτικού στο πλαίσιο της μετάβασης από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο.

Γενικές Ικανότητες

- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η έννοια του ανοιχτού και του ευέλικτου μαθησιακού περιβάλλοντος.

Χαρακτηριστικά περιβαλλόντων μάθησης κατάλληλων για τις μικρές ηλικίες.

Το κίνητρο και η σημασία του για τη μάθηση των παιδιών.

Η σημασία των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων κατά την εκπαιδευτική διαδικασία.

Εργασία σε ομάδες και εξατομίκευση για την υποστήριξη της μαθησιακής εξέλιξης των παιδιών.

Διερευνητική μάθηση.

Η αξιοποίηση των εμπειριών και των βιωμάτων των παιδιών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ο ρόλος και η σημασία των ερωτήσεων στην εκπαιδευτική διαδικασία – Η ερώτηση ως εργαλείο μάθησης.

Από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο: το ενιαίο των παιδαγωγικών προσεγγίσεων και των εκπαιδευτικών πρακτικών που συνδέονται με τις πρώτες βασικές μαθήσεις.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού σε κάθε εκπαιδευτικό πλαίσιο

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ: (7)	Πρόσωπο με πρόσωπο, εποπτεία σε μικρές ομάδες, ομαδική εργασία και πρακτική παρέμβαση στο πεδίο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ: (8)	Χρήση διαδικτύου, παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ (9)	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26 ώρες
	Σεμινάρια/παρουσιάσεις εμπειρων εκπαιδευτικών	10 ώρες
	Προετοιμασία διδακτικών παρεμβάσεων	10 ώρες
	Σχεδιασμός εκπαιδευτικών παρεμβάσεων	16 ώρες
	Διδακτικές παρεμβάσεις σε τμήματα νηπιαγωγείου και Α΄ Δημοτικού	30 ώρες
	Συναντήσεις εποπτείας	14 ώρες

	Συγκρότηση ομαδικής παρουσίας διδακτικής παρέμβασης	10 ώρες
	Παρακολούθηση διδακτικών παρεμβάσεων άλλων ομάδων και συζήτηση	8 ώρες
	Συγγραφή ομαδικής εργασίας	30 ώρες
	Αυτοτελής μελέτη	46 ώρες
	Σύνολο Μαθήματος	200 ώρες
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ (11)	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική/τελική και περιλαμβάνει:</p> <p>Ομαδική εργασία (50%)</p> <p>Ατομικά μέρη εργασίας (40%)</p> <p>Ομαδική παρουσίαση διδακτικής παρέμβασης στην ολομέλεια (10%)</p> <p>Η ομαδική εργασία περιλαμβάνει:</p> <p>α. Σχεδιασμούς διδακτικών παρεμβάσεων.</p> <p>β. Αξιολόγηση των διδακτικών παρεμβάσεων.</p> <p>Τα ατομικά μέρη της εργασίας περιλαμβάνουν:</p> <p>α. Παρουσίαση στοιχείων του μαθησιακού περιβάλλοντος του Νηπιαγωγείου και της Α΄ δημοτικού και σύγκρισή τους ως προς τις υιοθετούμενες παιδαγωγικές προσεγγίσεις και τις εκπαιδευτικές πρακτικές.</p> <p>β. Καταγραφή κρίσιμων συμβάντων από παρατήρηση κατά τη διάρκεια των διδακτικών παρεμβάσεων.</p> <p>γ. Αυτοαξιολόγηση.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Ανδρούσου, Α. (επιστημ. υπεύθυνη), “Κλειδιά και Αντικλειδιά”, ΥΠΕΠΘ, Πανεπιστήμιο Αθηνών- Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων, www.kleidiakaiantikleidia.net

Αυγητίδου, Σ. ; Τζεκάκη, Μ. & Τσάφος, Β. (2016). *Οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί παρατηρούν, παρεμβαίνουν, αναστοχάζονται*. Αθήνα: Gutenberg.

Βοσνιάδου, Σ. (2001). *Πώς μαθαίνουν οι μαθητές*.

<http://www.ibe.unesco.org/publications/EducationalPracticesSeriesPdf/prac07gr.pdf>

Δαφέρμου Χ. , Κουλούρη Π., Μπασαγιάννη Ε. (2006). *Οδηγός Νηπιαγωγού, Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί, δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.

Edwards, C., Gandini, L., Forman, G. (2000). *Reggio Emilia: οι χίλιες γλώσσες των παιδιών προσχολικής ηλικίας* (Ε.Κουτσοβάνου, επιμέλεια), εκδόσεις Πατάκη.

Μπρασέρ, Φ.(2003). *1001 δραστηριότητες για να αγαπήσω το βιβλίο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Ποσλάνιεκ, Κ. (1992). *Να δώσουμε στα παιδιά την όρεξη για διάβασμα*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Ροντάρι, Τζ. (2003). *Γραμματική της φαντασίας. Εισαγωγή στην Τέχνη να επινοείς ιστορίες*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Spink J., *Τα παιδιά ως αναγνώστες*, Καστανιώτης, Αθήνα 1990.

Tripp, D. (1993). *Critical incidents in teaching. Developing professional judgement*. RoutledgeFalmer.

Άρθρα:

Woods P. (1993), Critical Events in Education, <http://dx.doi.org/10.1080/0142569930140401>

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

<http://www.ecd.uoa.gr/wp-content/uploads/2016/06/paidia-europi29.pdf>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Α Μετανάστες μειονότητες και εκπαίδευση: ταυτότητες και κοινωνικές ιεραρχίες

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	93Α	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Μετανάστες μειονότητες και εκπαίδευση: ταυτότητες και κοινωνικές ιεραρχίες	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Η'	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Σεμινάρια/Εργαστήρια	4	5
Πρακτική άσκηση σε τάξεις προσχολικής εκπαίδευσης	3	3
Φροντιστήριο εποπτείας του σχεδιασμού και της διδακτικής παρέμβασης στην τάξη	2	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού Υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD163/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα εντάσσεται στην ενότητα: Πρακτική άσκηση: Γνωστικά αντικείμενα και Διδακτικές προσεγγίσεις. Έχει ως αντικείμενο τα ερωτήματα που θέτει η παρουσία και η ένταξη αλλόγλωσσων, αλλόθρησκων και αλλοεθνών μαθητών στο ελληνικό σχολείο. Επιχειρεί τη σύνδεση α) δύο επιστημονικών προσεγγίσεων, της παιδαγωγικής και της κοινωνιολογικής, και β) θεωρητικής ανάλυσης και εκπαιδευτικής πράξης. Έχει στόχο να εφοδιάσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες με τα κατάλληλα εννοιολογικά, μεθοδολογικά και παιδαγωγικά εργαλεία, ώστε να κατανοούν, να αναλύουν και να μπορούν να διαχειρίζονται την εθνοπολιτισμική ετερότητα στο πλαίσιο της σχολικής τάξης.

Η πρακτική άσκηση πραγματοποιείται σε κλασικά και ολόημερα τμήματα νηπιαγωγείων με τη συνεργασία των υπεύθυνων εν ενεργεία νηπιαγωγών, οι περισσότερες από τις οποίες έχουν μακρά συνεργασία με τις διδάσκουσες και λειτουργούν ως μέντορες των φοιτητών/τριών. Στόχος της πρακτικής άσκησης είναι α) η απόκτηση εμπειρίας σχετικά με τις διαδικασίες εκπαιδευτικής ένταξης παιδιών μεταναστευτικής προέλευσης ή μειονοτήτων β) η θεωρητική τεκμηρίωση και κριτική ανάλυση αυτής της εμπειρίας. Με βάση το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ)- Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) του νηπιαγωγείου οι φοιτητές/ριες καλούνται να αναπτύξουν εκπαιδευτικούς σχεδιασμούς εφαρμόζοντας τις αρχές της συμπερίληψης και της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και λαμβάνοντας υπόψη το εκάστοτε πλαίσιο της τάξης που παρεμβαίνουν, αλλά και ευρύτερα του σχολείου. Παράλληλα μαθαίνουν να εργάζονται σε ομάδες και ασκούνται στη συμμετοχική παρατήρηση, την τήρηση ατομικού ημερολογίου και τον κριτικό (ανα)στοχασμό.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες:

α) σε επίπεδο **γνώσεων** θα είναι σε θέση:

- να γνωρίζουν το σύνθετο περιεχόμενο της έννοιας των συλλογικών ταυτοτήτων μέσα από κοινωνιολογικές και ψυχολογικές θεωρήσεις
- να γνωρίζουν τις θεωρητικές προσεγγίσεις για τις διαδικασίες συγκρότησης εθνικής ταυτότητας μέσω της εκπαίδευσης
- να γνωρίζουν τα δεδομένα για την εκπαίδευση μειονοτήτων, μεταναστών και προσφύγων στην ελληνική εκπαίδευση
- να γνωρίζουν τις εκπαιδευτικές θεωρίες που συνδέονται με τη διγλωσσία, την πολυγλωσσία και τη σημασία της μητρικής γλώσσας για την εκπαίδευση
- να γνωρίζουν τη συζήτηση για την διαπολιτισμική εκπαίδευση στη σύγχρονη βιβλιογραφία
- να γνωρίζουν την μεθοδολογία της εκπαιδευτικής έρευνας δράσης και τις βασικές φάσεις της (σχεδιασμός, δράση, παρατήρηση, (ανα)στοχασμός, αξιολόγηση, επανασχεδιασμός)
- να έχουν κατακτήσει εργαλεία (ανα)στοχασμού, που θα τους επιτρέπουν να σχεδιάζουν και να αξιολογούν τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο.

β) σε επίπεδο **δεξιοτήτων** θα είναι σε θέση:

- να αναλύουν την πολλαπλότητα και τον δυναμικό χαρακτήρα των συλλογικών ταυτοτήτων

- να εντοπίζουν τους μηχανισμούς μέσω των οποίων οι ταυτότητες ιεραρχούνται
- να αναλύουν την πολιτισμική ετερογένεια στο εσωτερικό του σχολείου
- να εντοπίζουν τους μηχανισμούς των έμμεσων διακρίσεων εις βάρος των παιδιών μεταναστών/μειονοτήτων στο πλαίσιο του σχολείου
- να συνειδητοποιούν και να ελέγχουν μέσα από συστηματική διερεύνηση τα προσωπικά άρρητα στερεότυπά τους για τους «άλλους», καθώς και τις άρρητες εκπαιδευτικές θεωρίες τους
- να παρατηρούν και να εντοπίζουν τους πολλαπλούς παράγοντες (ατομικούς, κοινωνικούς, εκπαιδευτικούς) που προσδιορίζουν το ιδιαίτερο πλαίσιο κάθε σχολικής τάξης
- να συνδέουν τη διδασκαλία και την έρευνα ώστε να διατυπώνουν ερωτήματα σχετικά με την ίδια την εκπαιδευτική πράξη και τους τρόπους παρέμβασης σε τάξεις με ετερογενές μαθητικό κοινό ως προς τα εθνοπολιτισμικά χαρακτηριστικά
- να συνδέουν την εκπαιδευτική πράξη με τον (ανα)στοχασμό κατά τη δράση και σχετικά με αυτήν
- να αντιλαμβάνονται τη σημασία της συνεργασίας, του συλλογικού στοχασμού και της ενεργητικής οικοδόμησης συλλογικής γνώσης στην κατανόηση και την ανάλυση του εκπαιδευτικού πλαισίου
- να ελέγχουν θεωρητικά πορίσματα και να δοκιμάζουν εναλλακτικές πρακτικές κατάλληλες για παιδιά μεταναστών/ μειονοτήτων/ προσφύγων.

γ) σε επίπεδο **ικανοτήτων** θα είναι σε θέση:

- να διαμορφώνουν εκπαιδευτικούς στόχους λαμβάνοντας υπόψη τις πολλαπλές παραμέτρους που προσδιορίζουν το πλαίσιο της εκάστοτε τάξης
- να καταγράφουν τους στόχους των δραστηριοτήτων τεκμηριώνοντας με ποιον τρόπο υποστηρίζουν την ένταξη στο σχολικό πλαίσιο των νηπίων που ανήκουν σε μεταναστευτικές / προσφυγικές/ μειονοτικές ομάδες
- να σχεδιάζουν εκπαιδευτικές δραστηριότητες λαμβάνοντας υπόψη τα ενδιαφέροντα και το μαθησιακό προφίλ των νηπίων που ανήκουν σε μεταναστευτικές / προσφυγικές/ μειονοτικές ομάδες
- να διαφοροποιούν κατά τη διαδικασία της διδασκαλίας το περιεχόμενο και τη διαδικασία των δραστηριοτήτων με τρόπο ώστε αυτές να λειτουργούν συμπεριληπτικά για όλους
- να αξιολογούν το εκπαιδευτικό έργο μέσω της συμμετοχικής παρατήρησης
- να δημιουργούν διαφοροποιημένα εργαλεία αξιολόγησης των δραστηριοτήτων για νήπια που ανήκουν σε μεταναστευτικές / προσφυγικές/ μειονοτικές ομάδες
- να συνεργάζονται με τους/τις συμφοιτητές/τριες στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση των διαφοροποιημένων δραστηριοτήτων,
- να συνεργάζονται με τους/τις συμφοιτητές/τριες στην παρουσίαση του εκπαιδευτικού τους έργου
- να (αυτο)αξιολογούν τις διδακτικές τους παρεμβάσεις **(5)**

Γενικές Ικανότητες (6)

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Λήψη αποφάσεων.
- Αυτόνομη εργασία.
- Ομαδική εργασία.
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα περιλαμβάνει:

Σεμινάρια: οι φοιτητές/τριες επεξεργάζονται τις βασικές έννοιες του θεωρητικού πλαισίου μέσα από την κριτική ανάλυση κειμένων της βιβλιογραφίας

Εργαστήρια: οι φοιτητές/τριες αναλύουν εκπαιδευτικές εμπειρίες και ασκούνται στην κατανόηση του πλαισίου της σχολικής τάξης και στο σχεδιασμό εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων

Πρακτική στο νηπιαγωγείο: οι φοιτητές/τριες σε ολιγομελείς ομάδες πηγαίνουν 10 έως 12 φορές σε επιλεγμένα νηπιαγωγεία, κλασικά ή ολοήμερα, όπου φοιτούν παιδιά μεταναστών, προσφύγων, μειονοτήτων για συμμετοχική παρατήρηση και υλοποίηση δικών τους παρεμβάσεων με βάση άξονες που έχουν οριστεί στο μάθημα.

Εποπτεία: σε όλη τη διάρκεια της πρακτικής ασκήσεων, οι ομάδες των φοιτητών/τριών συναντώνται συστηματικά με τις διδάσκουσες για παιδαγωγική εποπτεία. Στις εποπτείες συζητώνται τα ζητήματα σχεδιασμού, υλοποίησης και αξιολόγησης της δράσης τους.

Περιεχόμενο

Η έννοια της ταυτότητας – συλλογικές ταυτότητες

Ταυτότητες / ετερότητες - κοινωνικές ιεραρχήσεις και διακρίσεις στην εκπαίδευση

Πολιτισμικές διαφορές και κοινωνικές ανισότητες στην εκπαίδευση

Εθνοκεντρισμός και εκπαίδευση

Το σχολείο ως μηχανισμός εθνικής διαπαιδαγώγησης: σχολική γνώση και σχολικές πρακτικές

Διγλωσσία και ταυτότητες στην εκπαίδευση

Διαπολιτισμική εκπαίδευση: μια κριτική προσέγγιση

Παιδιά μεταναστών, μειονοτήτων και προσφύγων στο ελληνικό σχολείο: πρακτικές συμπερίληψης και αποκλεισμού

Η έρευνα δράσης ως διδακτική μεθοδολογία
 Κριτική παιδαγωγική και διδακτικές πρακτικές
 Ανάλυση και προσαρμογή εκπαιδευτικού υλικού για μετανάστες και πρόσφυγες.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμιναριακά μαθήματα/ εργαστήρια/ εποπτείες μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	60
	Συμμετοχική παρατήρηση του πλαισίου της τάξης στο νηπιαγωγείο	20
	Σχεδιασμός σε ομάδες εκπαιδευτικού προγράμματος	20
	Αναστοχαστική πρακτική άσκηση σε κλασικά και ολοήμερα τμήματα νηπιαγωγείου	45
	Παρουσίαση και συγγραφή ομαδικής εργασίας	40
	Συγγραφή ατομικής εργασίας	15
	Σύνολο Μαθήματος	200
	(8 πιστωτικές μονάδες: 25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Συμμετοχή στα σεμινάρια (20%)

Παρουσίαση ομαδικής εργασίας με θέμα το
 σχεδιασμό και την υλοποίηση των εκπαιδευτικών
 παρεμβάσεων στο νηπιαγωγείο (30%).

Η παρουσίαση περιλαμβάνει:

Περιγραφή του πλαισίου: Περιγραφή του χώρου, της εθνοπολιτισμικής και κοινωνικής σύνθεσης της τάξης (προφίλ των παιδιών) και του εκπαιδευτικού «κλίματος». Αναφορά στο εκπαιδευτικό προσωπικό και στις διδακτικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις που αποτελούσαν την «παράδοση» της τάξης.

Παρουσίαση του σχεδιασμού, της διαδικασίας υλοποίησης της παρέμβασης και των ανασχεδιασμών/ αναστοχασμός Δίνεται έμφαση στα ερωτήματα, στους προβληματισμούς και στην αυτοαξιολόγηση των φοιτητών/τριών.

Τελική γραπτή ομαδική εργασία (40%)

Στην εργασία παρουσιάζονται οι παράμετροι που προσδιορίζουν το πλαίσιο του νηπιαγωγείου όπου έγινε η πρακτική άσκηση, οι διαφορετικές φάσεις του σχεδιασμού, οι αλλαγές, οι δυσκολίες και επανασχεδιασμοί με βάση τις εποπτείες με τις διδάσκουσες αλλά και τις μέντορες νηπιαγωγούς. Παράλληλα περιγράφονται και αναλύονται η παρέμβαση των φοιτητών/τριών, οι στόχοι, τα εκπαιδευτικά υλικά που χρησιμοποιήθηκαν, οι αναπροσαρμογές που έγιναν, τα αποτελέσματα (τι επιτεύχθηκε και σε ποιο βαθμό).

Τελική ατομική εργασία (10%). Το περιεχόμενο της εργασίας περιλαμβάνει κριτική επεξεργασία ενός ερωτήματος σχετικά με τις έννοιες του κοινωνιολογικού ερμηνευτικού πλαισίου του μαθήματος (εθνοκεντρισμός, εθνική ταυτότητα, πολιτισμικές ιεραρχήσεις στην εκπαίδευση). Η εργασία βασίζεται στη μελέτη μέρους της βιβλιογραφίας.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Ανδρούσου Α., «Πώς σε λένε;» *Διεργασίες μιας επιμορφωτικής παρέμβασης στη μειονοτική εκπαίδευση*, Gutenberg, Αθήνα, 2005.

Ανδρούσου Α., Ασκούνη Ν., *Ετερογένεια και σχολείο*, Αθήνα, Κλειδιά και Αντικλειδιά, ΥΠΕΠΘ/ Πανεπ. Αθηνών, 2004 (www.kleidiakaiantikleidia.net)

Ανδρούσου Α., Ασκούνη Ν. (επιμ.), *Πολιτισμική ετερότητα και ανθρώπινα δικαιώματα. Προκλήσεις για την εκπαίδευση*, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2011.

Ανδρούσου Α., Ασκούνη Ν., Λιοναράκη Σ., Μάγος Κ., *Εκπαίδευση: Πολιτισμικές Διαφορές και Κοινωνικές Ανισότητες*, τόμος β: *Εθνοπολιτισμικές Διαφορές και Εκπαίδευση*,

- Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα, 2001.
- Ασκούνη Ν., *Κοινωνικές ανισότητες στο σχολείο*, Αθήνα, Κλειδιά και Αντικλείδια, ΥΠΕΠΘ/ Πανεπ. Αθηνών, 2004 (www.kleidiakaiaantikleidia.net)
- Ασκούνη Ν., *Η εκπαίδευση της μειονότητας στη Θράκη. Από το περιθώριο στην προοπτική της κοινωνικής ένταξης*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2006.
- Βεντούρα Α. (επιμ.), *Μετανάστευση και κοινωνικά σύνορα. Διαδικασίες αφομοίωσης, ενσωμάτωσης ή αποκλεισμού*, Αθήνα, νήσος, 2011.
- Γκόβαρης Χ., *Διδασκαλία και Μάθηση στο Διαπολιτισμικό Σχολείο*, Gutenberg, Αθήνα, 2013.
- Cummins J., *Ταυτότητες υπό Διαπραγμάτευση. Εκπαίδευση με σκοπό την ενδυνάμωση σε μια κοινωνία της ετερότητας* / (μτφρ. Σ. Αργύρη), Gutenberg, Αθήνα. 1999.
- Δαμανάκης Μ., *Η Εκπαίδευση των Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική Προσέγγιση*, Gutenberg, Αθήνα, 1997.
- Derman-Sparks, L. & ομάδα Α.Β.С., *Καταπολεμώντας τις προκαταλήψεις. Παιδαγωγικά εργαλεία*, (μτφρ. Α. Χουντουμάδη, Ε.Μόρφη, επιμ. Α. Χουντουμάδη), Κέντρο Παιδαγωγικής και Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης «Σχεδία», Αθήνα, 2005
- Δραγώνα Θ., *Ταυτότητες και εκπαίδευση*, Κλειδιά και Αντικλείδια, ΥΠΕΠΘ/ Πανεπ. Αθηνών, 2003 (www.kleidiakaiaantikleidia.net)
- Δραγώνα Θ., Φραγκουδάκη Α. (επιμ.), *Πρόσθεση, όχι αφαίρεση, πολλαπλασιασμός, όχι διαίρεση. Η μεταρρυθμιστική παρέμβαση στην εκπαίδευση της μειονότητας της Θράκης*, Μεταίχιμο, Αθήνα, 2008.
- Ζαμπέτα Ε., *Σχολείο και θρησκεία*, Θεμέλιο, Αθήνα, 2003.
- Modgil S., Verma G., Mallick K., Modgil C. (επιμ.) *Πολυπολιτισμική εκπαίδευση. Προβληματισμοί- Προοπτικές*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1997.
- Νικολάου, Γ. *Ένταξη και εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο δημοτικό σχολείο. Από την «ομοιογένεια» στην πολυπολιτισμικότητα*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2000.
- Παιδαγωγικές δράσεις και διδακτικές προσεγγίσεις σε πολυπολιτισμικό περιβάλλον. Το παράδειγμα του 132ου Δημοτικού Σχολείου Αθηνών*, εκδ. Ντουντούμη, Αθήνα, 2008.
- Παύλου Μ., Χριστόπουλος Δ. (επιμ.) *Η Ελλάδα της μετανάστευσης. Κοινωνική συμμετοχή, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη*, Κριτική, ΚΕΜΟ, Αθήνα 2004.
- Παύλου Μ., Σκουλαρίκη Α. (επιμ.), *Μετανάστες και Μειονότητες. Λόγος και Πολιτικές*, Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2009.
- Πλεξουσάκη Έ., *Πολιτισμός και σχολείο*, Αθήνα, Κλειδιά και Αντικλείδια, ΥΠΕΠΘ/ Πανεπ. Αθηνών, 2004 (www.kleidiakaiaantikleidia.net).
- Σκούρτου, Ε. (επιμ.) *Θέματα Διγλωσσίας και Εκπαίδευσης*, Νήσος, Αθήνα, 2001.
- Σύγχρονα Θέματα*, 63, 1997, αφιέρωμα: «Εμείς και οι 'άλλοι': η διαχείριση της εθνοπολιτισμικής διαφορετικότητας».
- Φραγκουδάκη Α. - Δραγώνα Θ. (επιμ.), *«Τι είν' η πατρίδα μας;» Εθνοκεντρισμός στην*

εκπαίδευση, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 1997.

Φραγκουδάκη Α., *Η εθνική ταυτότητα, το έθνος και ο πατριωτισμός*, Κλειδιά και Αντικλειδιά, ΥΠΕΠΘ/ Πανεπ. Αθηνών, 2004
(www.kleidiakaiantikleidia.net Χαραβιτσίδης Π., (2013), *Χτίζοντας ένα δημοκρατικό και ανθρώπινο σχολείο στην Αθήνα*, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2013

Vandenbroeck M., *Με τη ματιά του Γέτι. Η καλλιέργεια του σεβασμού του «άλλου» στην εκπαίδευση*, Νήσος, Αθήνα, 2004

Άρθρα:

Αθανασοπούλου Α., «Για μια καλύτερη ζωή»: Ανάμεσα σε οικογενειακές υποχρεώσεις και προσωπικές επιθυμίες. Η περίπτωση της δεύτερης γενιάς Αλβανών μεταναστών στην Αθήνα» *Ελληνική Κοινωνία*. Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της ελληνικής κοινωνίας της Ακαδημίας Αθηνών, τόμος 8-9, 2009, σ.181-309.

Βεντούρα Λ., Παπαταξιάρχης Ε., «Η πρόκληση της μετανάστευσης» αφιέρωμα, *Σύγχρονα θέματα*, 107, 2009.

Βουλαλάς Κ., κ.ά., «Μετανάστες μαθητές και γονείς: από τη θεωρία στην πράξη», *Εκπαιδευτική Κοινότητα*, 73, 2005

Επιστήμες της Αγωγής, Θεματικό τεύχος «Διαπολιτισμική Παιδαγωγική στην Ελλάδα: πρακτικά ζητήματα και θεωρητικά ζητούμενα», Νοέμβριος 2002.

Θεριανός Κ., «Δεύτερη γενιά Ρουμάνων μεταναστών στην Ελλάδα: μεταξύ σχολείου και εργασίας», *Ελληνική Κοινωνία*. Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της ελληνικής κοινωνίας της Ακαδημίας Αθηνών, τόμος 8-9, 2009, σ.111-180.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Action Researcher in Education <http://www.actionresearch.gr/node/13>

Επιστήμες της Αγωγής <http://www.ediamme.edc.uoc.gr/index.php?information>

Intercultural Education <https://www.tandfonline.com/toc/ceji20/current>

Journal of Multilingual and Multicultural Development
<https://www.tandfonline.com/loi/rmmm20>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93B Μουσική και κινητική αγωγή στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία: πρακτικές εφαρμογές

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	93B	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Μουσική και κινητική αγωγή στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία: πρακτικές εφαρμογές	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Η' εξάμηνο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	1	0
Φροντιστήρια		
Εργασία με ομάδες	2	6
Εργαστήρια	1	2
Σεμινάρια		
(2)		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Θεωρίες μουσικής και κινητικής αγωγής	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνικά	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD252/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα εστιάζει στην παιδαγωγική αξιοποίηση της μουσικής και της κίνησης στην

προσχολική και την πρώτη σχολική ηλικία. Οι φοιτητές καλούνται να σχεδιάσουν δραστηριότητες κλειστού και ανοιχτού χώρου οι οποίες στοχεύουν στην ολόπλευρη ανάπτυξη και την αισθητική αγωγή του παιδιού. Στους σχεδιασμούς τους συνδυάζουν το λόγο με τη μουσική και την κίνηση και χρησιμοποιούν τη φωνή, ηχηρά και ψυχοκινητικά αντικείμενα και μουσικά όργανα. Αξιοποιείται ο ρυθμός και το σώμα ως μουσικό όργανο, οι φυσικές ιδιότητες του ήχου και η σχέση τους με την κίνηση και στοιχειακό υλικό όπως απλά τραγούδια, παιχνιδοτράγουδα, χοροί, μουσικοί, ρίμες, ποιήματα κ.α. Οι φοιτητές λειτουργούν σε ολιγομελείς ομάδες: επιλέγουν, αποκωδικοποιούν, αναλύουν και αναπτύσσουν το υλικό τους, σχεδιάζουν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις και τις εφαρμόζουν σε παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας σε νηπιαγωγεία ή πλαίσια δημιουργικής απασχόλησης. Φροντίζουν ώστε να εξασφαλίζεται η συμμετοχή όλων των παιδιών, ανεξάρτητα από το επίπεδο δεξιοτήτων, η συνοχή και η δυναμική της ομάδας. Η εποπτεία και ο αναστοχασμός πάνω στην εφαρμογή αποτελούν μέρος του μαθήματος.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) Γνώσεων:

- Να γνωρίζουν τις προβλέψεις του προγραμμάτων σπουδών για το ρόλο της μουσικής και κίνησης στο νηπιαγωγείο
- Να γνωρίζουν μεθόδους ανάλυσης, σύνθεσης και οργάνωσης εκπαιδευτικού υλικού το οποίο βασίζεται στη μουσική και την κίνηση
- Να γνωρίζει μεθόδους παρατήρησης της κίνησης
- Να γνωρίζει τη σχέση μεταξύ επιδιώξεων και εκπαιδευτικού υλικού
- Να γνωρίζουν πρακτικές οργάνωσης και σχεδιασμού μιας μουσικοκινητικής παρέμβασης
- Να γνωρίζουν μεθόδους και πρακτικές αρχικής, διαμορφωτικής και τελικής αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης

β) Δεξιοτήτων:

- Θα είναι σε θέση να αναγνωρίζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε εκπαιδευτικού πλαισίου
- Να μπορεί να θέτει επιδιώξεις κατάλληλες για συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο
- Να είναι σε θέση να σχεδιάζει εκπαιδευτικές μουσικοκινητικές παρεμβάσεις με βάση συγκεκριμένες επιδιώξεις.
- Να μπορεί να αξιοποιεί το τυχαίο
- Να μπορεί να επαναπροσδιορίζει συνεχώς τις επιδιώξεις του/της
- Να μπορεί να λαμβάνει αποφάσεις, κατά την ώρα της διδασκαλίας και να τις υποστηρίζει

γ) Ικανοτήτων

- Να μπορεί να κατανοεί ένα εργασιακό περιβάλλον και να λειτουργεί σε αυτό
- Να μπορεί να προγραμματίζει την εργασία του
- Να μπορεί να συνεργάζεται σε ένα εκπαιδευτικό πλαίσιο
- Να μπορεί να αναλαμβάνει την ευθύνη μιας διδασκαλίας
- Να μπορεί να υποστηρίζει τις ιδέες και τις προτάσεις του/της με επαγγελματισμό και να τις τεκμηριώνει.

Γενικές Ικανότητες

- Αυτόνομη εργασία
- Σεβασμός και αξιοποίηση της διαφορετικότητας
- Κριτική σκέψη
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Προγράμματα σπουδών

Μουσική και κίνηση στην εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία

Η μουσική και η κίνηση στο αναθεωρημένο πρόγραμμα σπουδών για νηπιαγωγείο

Η μουσική και η κίνηση στον οδηγό εκπαιδευτικού για το νηπιαγωγείο

Μουσική και κίνηση στη διαχείριση του ελεύθερου χρόνου

Τι διδάσκω: κριτήρια επιλογής εκπαιδευτικού υλικού για την προσχολική ηλικία

-μουσική: τραγούδια, αυτοσχέδια όργανα, μικρά κρουστά όργανα, μουσικά κομμάτια.

-λόγος: ρίμες, ποιήματα, παροιμίες, γλωσσοδέτες, λαχνίσματα, μικρές ιστορίες

-κίνηση: παιχνιδοτράγουδα, παιχνίδια, παιχνίδια με αντικείμενα, κινητικός αυτοσχεδιασμός.

Πώς διδάσκω: μέθοδοι ανάλυσης του εκπαιδευτικού υλικού

Εντοπισμός και αξιοποίηση επιμέρους δομικών στοιχείων

Συνδέσεις και επεκτάσεις

Εντοπισμός δυνατοτήτων για έκφραση και δημιουργία

Γιατί διδάσκω: παρατήρηση πλαισίου και εκπαιδευτικός σχεδιασμός

Περιγραφή εκπαιδευτικού πλαισίου: παραμονή στο πλαίσιο και συμμετοχική παρατήρηση σε ομάδες 3-5 φοιτών/τριών

Αρχική αξιολόγηση

Καθορισμός επιδιώξεων

Σχεδιασμός παρεμβάσεων.

Εποπτεία και αναστοχασμός

Παρεμβάσεις σε εκπαιδευτικά πλαίσια

Τριήμερη παρέμβαση σε εκπαιδευτικό πλαίσιο σε ομάδες 3-4 φοιτητών/τριών

Διαμορφωτική αξιολόγηση

Παρουσίαση παρεμβάσεων
 Παρουσίαση και συζήτηση στην ολομέλεια
 Ομαδική εποπτεία και αναστοχασμός
 Συμπερασματική αξιολόγηση
 Διεξαγωγή συμπερασμάτων

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ: (7)	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ: (8)	Προβολή βίντεο, βιντεοσκόπηση, παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή με power point, αξιοποίηση του διαδικτύου, υποστήριξη εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ (9)	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	12
	Αυτόνομη μελέτη	20
	Εργαστήριο	18
	Συλλογή και ανάλυση εκπαιδευτικού υλικού	30
	Συγγραφή ατομικής εργασίας	30
	Σχεδιασμός παρέμβασης	40
	Υλοποίηση παρέμβασης	20
	Συγγραφή ομαδικής εργασίας	30
	Σύνολο Μαθήματος	(200)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ (11)	Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική	
	Η αξιολόγηση είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και βασίζεται στα ακόλουθα:	
	Ατομική εργασία σε τρεις φάσεις (30%)	
	Περιγραφή πλαισίου και επιλογή επιδιώξεων εκπαιδευτικού σχεδιασμού	
	Προσωπικό ημερολόγιο και αναστοχασμός	
	Κατακλείδα: γιατί διδάσκω, τι διδάσκω και πως	

Γραπτή ομαδική εργασία (40%)

-Περιεχόμενο παρέμβασης

-Υλοποίηση της παρέμβασης

-Αξιολόγηση της παρέμβασης

-Αναστοχασμός

Παρουσίαση ομαδικής εργασίας(20%)

Παρουσίαση της εργασίας στην ολομέλεια προφορικά με την υποστήριξη power point

Απάντηση σε ερωτήσεις του κοινού και τη διδάσκουσας

Συζήτηση

Συμμετοχή όλων των φοιτητών/τριών και ατομική αξιολόγηση

Συμμετοχή στο εργαστήριο και τις ομαδικές συζητήσεις (10%)

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Κανελλόπουλος, Π. Α. & Τσαφταρίδης, Ν. (Επιμ.) (2010). Η Τέχνη στην Εκπαίδευση – Η Εκπαίδευση στην Τέχνη: Εξερευνήσεις του Δημιουργικού Ρόλου της Τέχνης στην Εκπαίδευση. Αθήνα: Νήσος.

Κοκκίδου, Μ. (2014) Εμπύχωση στη διδασκαλία-μάθηση: το σχολείο της χαράς και της καρδιάς. Αθήνα: Fagotto.

Παπανικολάου, Χ. (2009) Με μουσική και κίνηση. Αθήνα: Μοτίβο Εκδοτική ΑΕ.

Τσαφταρίδης, Ν. (2004) Τραγούδια από την παράσταση «ήταν ένα μικρό χαρτάκι». Αθήνα: Νήσος.

Sternberg, R.J. & Lubart, T.L. (1999). The Concept of Creativity: Prospects and Paradigms. In R.J. Whewey, D., Thomson, S. (2002) Εξερευνώντας τη μουσική μέσα από... την ποίηση, την τέχνη, την επιστήμη, τα μαθηματικά, την ιστορία, τη γεωγραφία, την κίνηση, τα παιχνίδια λόγου, τους μύθους. Αθήνα: Νήσος.

Άρθρα:

Αγαλιανού, Ο. (2014) Carl Orff meets Carl Rogers: Person-centred theory in Orff-Schulwerk. Orff-Schulwerk heute, 91, 24-27.

Αγαλιανού, Ο. (2012) Η μουσικοκινητική αγωγή στην προσχολική αγωγή. Στο Ε. Μέλλου (επιμ) Βοήθημα εκπαιδευτικού μικρών παιδιών: γνωστικά αντικείμενα- αξιολόγηση τ. Β. Αθήνα: Μέλλου., σ. 188-198.

Αγαλιανού, Ο. (2007)Χαρτονένιοι σωλήνες: από τον κάδο της ανακύκλωσης στο

μουσικοκινητικό παιχνίδι. Στο Μ. Αργυρίου (επίμ) μουσική παιδαγωγική στον 21ο αιώνα: προκλήσεις, προβλήματα, προοπτικές. (πρακτικά 2ου Πανελλήνου Συνεδρίου Μουσικής Αγωγής με Διεθνή Συμμετοχή). Αθήνα Ε.Ε.Μ.Α.Π.Ε. τ/ Β. σ. 136-141.

Δούκα, Α., Αγαλιανού, Ο. (2018) Αστικό ηχοτόπιο: μουσικοκινητική-παιδαγωγική αξιοποίηση. Στο Ν. Μπουμπάρης, Κ. Παπαρρηγόπουλος, Γ. Ματσίνοσ (επίμ) Ήχος, θόρυβος, περιβάλλον (πρακτικά 4ου συνεδρίου ακουστικής οικολογίας. Μιτηλίνη: Ελληνική Εταιρία Ακουστικής Οικολογίας, σ. 164-174.

Jeffrey, B. & Woods, P. (1997). The Relevance of Creative Teaching: Pupils' View. In A. Pollard, D. Thiessen & Filer A. (Eds), Children and their Curriculum: The perspectives of Primary and Elementary School Children (pp. 15-33). London: Routledge Falmer.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Μουσική εκπαίδευση: Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση
<https://www.eeme.gr/publications/musical-education.html>

Music Educators Journal: Sage journals <https://journals.sagepub.com/home/mej>

Ostinato: The National Journal of Carl Orff Canada
<https://www.orffcanada.ca/journal.html>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Γ «Ένταξιακές Εκπαιδευτικές Πρακτικές»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	93Γ	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	8 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Ένταξιακές Εκπαιδευτικές Πρακτικές»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Σεμινάρια	2	5	
Πρακτική άσκηση σε τμήματα ένταξης προσχολικής εκπαίδευσης	3	3	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		

**ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:**

Ελληνική

**ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ
ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS**

Ναι

**ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)**

<http://eclass.uoa.gr/courses/ECD284/>

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα των «Ενταξιακών Εκπαιδευτικών Πρακτικών» αποτελεί πρακτική άσκηση στο γνωστικό αντικείμενο της ενταξιακής εκπαίδευσης μαθητών με αναπηρία σε δομές της γενικής προσχολικής εκπαίδευσης.

Η πρακτική άσκηση πραγματοποιείται σε ενταξιακές εκπαιδευτικές δομές της προσχολικής εκπαίδευσης και σχετίζεται με τις ποικίλες προβληματικές που αναδύονται από την ενταξιακή εκπαιδευτική πρακτική. Στόχος της πρακτικής άσκησης είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τη δομή και τη λειτουργία των τμημάτων ένταξης στο νηπιαγωγείο. Δίνεται έμφαση στον ρόλο του εκπαιδευτικού της ένταξης και στις συνεργατικές πρακτικές που αναπτύσσονται μεταξύ των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν στην ενταξιακή διαδικασία στο πλαίσιο της γενικής προσχολικής εκπαίδευσης. Οι φοιτητές καλούνται να διευρύνουν τις γνώσεις τους και να αναπτύξουν διαφοροποιημένες παιδαγωγικές προσεγγίσεις αναφορικά με το αναλυτικό πρόγραμμα και τις μορφές αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου στην ενταξιακή εκπαίδευση.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τον εννοιολογικό προσδιορισμό της ενταξιακής εκπαίδευσης,
- να γνωρίζει τις βασικές κατευθύνσεις της εκπαιδευτικής πολιτικής αναφορικά με την ενταξιακή εκπαίδευση,
- να γνωρίζει τις αρμοδιότητες και τον ρόλο του ενταξιακού εκπαιδευτικού,
- να γνωρίζει τις αρχές της διαφοροποιημένης διδασκαλίας,
- να γνωρίζει τις διαφορετικές μορφές συνεργατικών πρακτικών των εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής εκπαίδευσης,
- να γνωρίζει τη δομή και τη λειτουργία των τμημάτων ένταξης στην προσχολική εκπαίδευση,

β) δεξιοτήτων

- να μελετά τη διαφορετικότητα των νηπίων ως πηγή έμπνευσης και προγραμματισμού των δραστηριοτήτων,
- να κατανοεί το περιεχόμενο των διαγνωστικών γνωματεύσεων νηπίων με αναπηρίες που φοιτούν στο τμήμα ένταξης,
- να επιλέγει τις μορφές συνεργασίας ανάλογα με τις απαιτήσεις της δραστηριότητας και της ομάδας,

γ) ικανοτήτων

- να διαφοροποιεί κατά τη διαδικασία της διαφοροποιημένης διδασκαλίας το περιεχόμενο, τη διαδικασία και το τελικό αποτέλεσμα της δραστηριότητας,
- να καταγράφει τους στόχους της διαφοροποιημένης δραστηριότητας λαμβάνοντας υπόψη τη ζώνη της εγγύτερης ανάπτυξης, τα ενδιαφέροντα και το μαθησιακό προφίλ των νηπίων με αναπηρίες,
- να αξιολογεί το εκπαιδευτικό έργο μέσω της συμμετοχικής παρατήρησης,
- να αξιοποιεί τις αξιολογικές παρατηρήσεις του εκπαιδευτικού προσωπικού των δομών που φιλοξενούν την πρακτική άσκηση,
- να δημιουργεί διαφοροποιημένα εργαλεία αξιολόγησης των δραστηριοτήτων για παιδιά νηπιακής ηλικίας,
- να αξιολογεί τις παρουσιάσεις των διαφοροποιημένων προτάσεων των συμφοιτητών/τριων του/της,
- να συνεργάζεται με τον/την συμφοιτητή/τρια στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση των διαφοροποιημένων δραστηριοτήτων,
- να συνεργάζεται με τον/την συμφοιτητή/τρια στην παρουσίαση του εκπαιδευτικού τους έργου και
- να συνεργάζεται με τον/την συμφοιτητή/τρια στη συγγραφή της τελικής δυαδικής εργασίας.

Γενικές Ικανότητες

- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεωρητική πλαισίωση της ενταξιακής εκπαίδευσης.

Αποσαφήνιση όρων.

Αρχές και προϋποθέσεις της ενταξιακής εκπαίδευσης.

Το θεσμικό πλαίσιο της ενταξιακής εκπαίδευσης.

Το πλαίσιο και η εφαρμογή της ένταξης στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα: δομή και λειτουργία των τμημάτων ένταξης.

Αναλυτικό πρόγραμμα και ενταξιακή εκπαίδευση: Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής (Π.Α.Π.Ε.Α.), Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης, Πιλοτικά Αναλυτικά Προγράμματα Ειδικής Αγωγής, Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (Δ.Ε.Π.Π.Σ.).

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής εκπαίδευσης σε νηπιαγωγείο με τμήμα ένταξης.

Διαφοροποίηση της διδασκαλίας: αρχές, περιεχόμενο, πρακτικές.

Μορφές συνεργατικής διδασκαλίας στο πλαίσιο της ενταξιακής εκπαίδευσης:

διδασκαλία και υποστήριξη, παράλληλη διδασκαλία, σταθμοί διδασκαλίας, εναλλακτική διδασκαλία, συμπληρωματική διδασκαλία, ομαδική διδασκαλία, ευέλικτη ομαδοποίηση.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο και πρακτική παρέμβαση στο πεδίο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμιναριακά μαθήματα	26
	Πρακτική άσκηση σε τμήμα ένταξης γενικού νηπιαγωγείου	60
	Πρόδρομη παρουσίαση εκπαιδευτικής παρέμβασης	25
	Τελική παρουσίαση εκπαιδευτικής παρέμβασης	35
	Συγγραφή δυαδικής εργασίας	35
	Αυτοτελής μελέτη	19
	Σύνολο Μαθήματος	200
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική και η ελληνική νοηματική γλώσσα.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:</p> <p>Πρόδρομη παρουσίαση δυαδικής εργασίας στην τάξη (10%).</p> <p>Το περιεχόμενο της πρόδρομης παρουσίασης βασίζεται στις ημερολογιακές παρατηρήσεις των φοιτητών από το νηπιαγωγείο και το τμήμα ένταξης στο οποίο ασκούνται και περιλαμβάνει:</p> <p>Αναφορά στον χώρο, στη δομή και λειτουργία του νηπιαγωγείου και του τμήματος ένταξης.</p> <p>Αναφορά στο εκπαιδευτικό προσωπικό γενικής και ειδικής εκπαίδευσης.</p>	

Περιγραφή τάξεων (γενικής τάξης και τμήματος ένταξης).

Μελέτη των διαγνωστικών γνωματεύσεων των νηπίων με αναπηρίες που φοιτούν στο τμήμα ένταξης.

Περιγραφή της εκπαιδευτικής διαδικασίας και των εκπαιδευτικών πρακτικών που υιοθετούνται από το νηπιαγωγείο και το τμήμα ένταξης.

Αναφορά στο αναλυτικό πρόγραμμα που χρησιμοποιείται στο νηπιαγωγείο και στο τμήμα ένταξης.

Περιγραφή των συνεργατικών πρακτικών που υιοθετούνται στο νηπιαγωγείο της πρακτικής άσκησης.

Αναφορά στις αρχές διαφοροποίησης που θα υιοθετηθούν.

Περιγραφή των μορφών συνεργασίας που θα επιλεγούν.

Καταγραφή των στόχων της δραστηριότητας.

Περιγραφή της προτεινόμενης δραστηριότητας.

Τελική παρουσίαση δυαδικής εργασίας στην τάξη (15%).

Τα δεδομένα της τελικής παρουσίασης βασίζονται στις εκπαιδευτικές παρεμβάσεις των φοιτητών στο νηπιαγωγείο και στο τμήμα ένταξης που ασκούνται και περιλαμβάνει:

Σύντομη περιγραφή του πλαισίου: Περιγραφή του χώρου και της δομής, αναφορά στο εκπαιδευτικό προσωπικό γενικής και ειδικής εκπαίδευσης, περιγραφή σύστασης τάξεων (γενικής τάξης και τμήματος ένταξης) αναφορά στις διαγνωστικές γνωματεύσεις των νηπίων με αναπηρίες που φοιτούν στο τμήμα ένταξης και

Παρουσίαση της διαφοροποιημένης δραστηριότητας: αναφορά στις αρχές διαφοροποίησης που υιοθετήθηκαν και αιτιολόγηση της επιλογής, περιγραφή των μορφών συνεργασίας που επιλέχθηκαν, καταγραφή των στόχων της δραστηριότητας, περιγραφή της δραστηριότητας, αξιολογικές παρατηρήσεις από την υλοποίηση της διαφοροποιημένης δραστηριότητας, αξιολόγηση της διαφοροποιημένης δραστηριότητας από τις νηπιαγωγούς, αξιολόγηση της διαφοροποιημένης δραστηριότητας από τα νήπια.

Γραπτή τελική δυαδική εργασία (25%)

Το περιεχόμενο της τελικής γραπτής εργασίας περιλαμβάνει τις εκπαιδευτικές πρακτικές των φοιτητών με αναφορές στη θεωρητική πλαισίωση της ένταξης και

της διαφοροποιημένης προσέγγισης.

Γραπτή τελική ατομική εξέταση με ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης (50%).

Η γραπτή τελική εξέταση περιλαμβάνει ερωτήσεις:

- σύντομης ανάπτυξης αναφορικά με τον εννοιολογικό προσδιορισμό της ένταξης, τον ρόλο του ενταξιακού εκπαιδευτικού και την εννοιολογική πλαισίωση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας,
- πολλαπλής επιλογής,
- σωστού λάθους,
- συμπλήρωσης σωστού όρου,
- κριτικής προσέγγισης.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Ζώνιου-Σιδέρη, Α., Ντεροπούλου-Ντέρου Ε., Βλάχου Α. (2012). *Αναπηρία και εκπαιδευτική πολιτική: Κριτική προσέγγιση της ειδικής και ενταξιακής εκπαίδευσης*. Αθήνα: Πεδίο.

Thomas, D. & Woods, H. (2008). *Νοητική Καθυστέρηση: Θεωρία και Πράξη*, Σιδέρη, Α., Ντεροπούλου, Ε. (επιμ.). Αθήνα: Τόπος.

Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2011). *Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους. Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης*. Αθήνα: Πεδίο.

Ζώνιου-Σιδέρη, Α., Ντεροπούλου-Ντέρου Ε., Παπαδοπούλου Κ. (2012). *Η έρευνα στην ειδική αγωγή, στην ενταξιακή εκπαίδευση και στην αναπηρία, Συλλογικός Τόμος Α΄, Β΄ & Γ΄*. Αθήνα: Πεδίο.

Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (επιμέλεια) (2012). *Σύγχρονες Ενταξιακές Προσεγγίσεις: Θεωρία και Πράξη*. Πεδίο: Αθήνα.

Tomlinson C.A. (2010). *Διαφοροποίηση της εργασίας στην αίθουσα διδασκαλίας. Ανταπόκριση στις ανάγκες όλων των μαθητών*. Εκδόσεις Γρηγόρη: Αθήνα.

Υπουργική Απόφαση 449/2007. *Καθορισμός των ιδιαίτερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων του εκπαιδευτικού προσωπικού που υπηρετούν σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής και του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού*. ΦΕΚ 449, τεύχος Β΄, 3 Απριλίου 2007.

Νόμος 3699/ 2008. *Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες*. ΦΕΚ 199, τεύχος Α΄, 2 Οκτωβρίου 2008.

Αναλυτικό Πρόγραμμα σπουδών (ΑΠΣ)-Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων

Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) (2003). <http://www.pi-schools.gr/>

http://www.pi-schools.gr/content/index.php?lesson_id=300&ep=367 (Νηπιαγωγείο)

Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής (1996). www.pesea.gr/.../P.D.301-96_Analytiko_Programma_Eidikhs_Agwghs.doc

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

International Journal of Inclusive Education, Publisher Routledge

Journal of Curriculum Studies, Publisher Routledge

Disability and Society, Publisher Routledge

European Journal of Special Needs Education, Publisher Routledge

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Δ Το Εικονογραφημένο Βιβλίο στην Προσχολική Εκπαίδευση

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	93Δ	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Η'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Το Εικονογραφημένο Βιβλίο στην Προσχολική Εκπαίδευση		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Σεμινάρια	2	2	
Εργαστηριακές ασκήσεις	2	3	
Πρακτική άσκηση	3	3	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		

ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD226/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα «Το Εικονογραφημένο Βιβλίο στην Προσχολική Εκπαίδευση» αποτελεί πρακτική άσκηση των φοιτητριών/ φοιτητών στον τομέα της παιδικής λογοτεχνίας.

Η πρακτική άσκηση πραγματοποιείται σε σχολικές μονάδες σε συνεργασία με μάχιμες νηπιαγωγούς, οι οποίες αναλαμβάνουν την καθοδήγηση των φοιτητριών/ φοιτητών σε θέματα γνωριμίας των παιδιών με το βιβλίο. Γι' αυτό και εκτός από την παρουσία των φοιτητριών/ φοιτητών στους χώρους του νηπιαγωγείου κρίθηκε απαραίτητη και η παρακολούθηση των πανεπιστημιακών διαλέξεων από τις νηπιαγωγούς.

Οι φοιτήτριες-φοιτητές επιχειρούν τρεις διδακτικές παρεμβάσεις στο χώρο του νηπιαγωγείου, αφού πρώτα παρακολουθήσουν τις αντίστοιχες πανεπιστημιακές διαλέξεις, διαμορφώσουν και τροποποιήσουν τις προτάσεις τους σε εικονικές διδασκαλίες και πάρουν την ανάλογη ανατροφοδότηση από τις/ τους συμφοιτητριές/ συμφοιτητές τους και τις νηπιαγωγούς. Η διατύπωση και αξιολόγηση των προτάσεων γίνεται με γνώμονα τις σύγχρονες θεωρήσεις διδακτικής της λογοτεχνίας.

Στόχος του μαθήματος είναι η επιστημονική ενημέρωση των φοιτητριών/ φοιτητών σε θέματα διδακτικής, η διαμόρφωση και εφαρμογή διδακτικών προτάσεων και η διδακτική εμπειρία σε πραγματικές τάξεις νηπιαγωγείων.

Με το πέρας των μαθημάτων, οι φοιτήτριες/ φοιτητές αναμένεται να είναι σε θέση:

A. Γνώσεις

- να γνωρίζουν τις σύγχρονες τάσεις διδακτικής της λογοτεχνίας
- να γνωρίζουν βασικές αρχές της σύγχρονης παιδαγωγικής
- να γνωρίζουν τα υπό 'διδασκαλία' αντικείμενα (π.χ. το παραμύθι)
- να αντιμετωπίζουν κριτικά το βιβλίο και το εκπαιδευτικό υλικό
- να έρθουν σε επαφή με καινοτόμες δράσεις φιλαναγνωσίας

B) Δεξιότητες

- να καταφέρνουν να ‘ανακαλύπτουν’ και να χειρίζονται τις βιβλιογραφικές πηγές σε θέματα διδακτικής της παιδικής λογοτεχνίας
- να εξοικειωθούν με τα βιβλία παιδικής λογοτεχνίας που κυκλοφορούν στην Ελλάδα και διεθνώς και να χειρίζονται τις βάσεις δεδομένων προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες των σπουδών τους ή του μελλοντικού επαγγελματικού τους χώρου.
- να αντιμετωπίζουν σύνθετα και απρόβλεπτα προβλήματα που συνδέονται με τη σχολική πραγματικότητα
- να δημιουργούν εκπαιδευτικό υλικό

Γ) Ικανότητες

- να αναλαμβάνουν την ευθύνη στην οργάνωση μαθησιακών δραστηριοτήτων
- να διατυπώνουν και να παρουσιάζουν πρωτότυπες διδακτικές προτάσεις
- να προβαίνουν σε διαφοροποιημένη διδασκαλία
- να συνεργάζονται με τους/ τις συμφοιτητριές τους και τις μάχιμες εκπαιδευτικούς για καινοτόμες προτάσεις
- να αξιολογούν διδακτικές προτάσεις
- να προβαίνουν σε αυτοαξιολόγηση

Γενικές Ικανότητες

- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυτισμικότητα
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Λήψη αποφάσεων
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεωρητική πλαισίωση της διδακτικής της λογοτεχνίας

Θεωρητική τεκμηρίωση πρώτης διδακτικής παρέμβασης (π.χ. Το παραμύθι).

Εύρεση πρωτογενών και δευτερογενών πηγών

Διαμόρφωση πρώτης διδακτικής πρότασης

Εικονική παρουσίαση στην τάξη

Αξιολόγηση από το σύνολο των φοιτητριών/ φοιτητών

Επαναδιατύπωση

Πραγματοποίηση διδακτικής παρέμβασης στο Νηπιαγωγείο

Επανάληψη της διαδικασίας για τη δεύτερη διδακτική παρέμβαση (Βήματα 2, 3,

4, 5)

Επανάληψη της διαδικασίας για την τρίτη διδακτική παρέμβαση (Βήματα 2, 3, 4, 5)

Γενική αξιολόγηση των παρεμβάσεων

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Διαλέξεις σε αμφιθέατρο Συνεργασία με τις νηπιαγωγούς στο χώρο του σχολείου Πρακτική άσκηση	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία (διαδίκτυο, power point) Υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας eclass και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμιναριακά μαθήματα	26
	Εργαστηριακές ασκήσεις	13
	Επιλογή βιβλίων και εκπαιδευτικού υλικού	21
	Δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού	30
	Εικονικές διδασκαλίες	20
	Διδακτική παρέμβαση στο σχολείο	60
	Τελική έκθεση περιγραφής της διδακτικής παρέμβασης	30
	Σύνολο μονάδων	200

	Σύνολο Μαθήματος	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική</p> <p>Τρόπος αξιολόγησης</p> <p>Διδακτικές προτάσεις</p> <p>Ειδικότερα:</p> <p>Συλλογή και δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού</p> <p>Επιλογή βιβλίων</p> <p>Διατύπωση διδακτικών προτάσεων</p> <p>Εικονική διδασκαλία</p> <p>Πρακτική άσκηση στο νηπιαγωγείο (αξιολογεί η νηπιαγωγός)</p> <p>Γραπτή εργασία παρουσίασης της διδακτικής παρέμβασης</p> <p>Κριτήρια</p> <p>Κριτική αντιμετώπιση θεωριών</p> <p>Ικανότητα παραγωγής καινοτόμων δράσεων</p> <p>Επαφή με τα παιδιά</p> <p>Δυνατότητα συνεργασίας με τα μέλη της μονάδας και τη νηπιαγωγό</p> <p>Ικανότητα αντιμετώπισης απρόβλεπτων μαθησιακών καταστάσεων</p> <p>Συνέπεια</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Γιαννικοπούλου, Α. (2016). Το Εικονογραφημένο Βιβλίο στην Προσχολικής Εκπαίδευση. Φιλαναγνωστικές Δράσεις. Αθήνα: Παπαδόπουλος.

Καρακίτσιος, Α. (2011). Παιχνίδια Φιλαναγνωσίας και Αναγνωστικές Εμπυρώσεις. Αθήνα: Gutenberg Τυπωθήτω.

Γιαννικοπούλου, Α. & Πρεβεζάνου, Β. (2009). Λογοτεχνία και Φυσικές Επιστήμες: Διαθεματικές Προσεγγίσεις. Αθήνα: Παπαδόπουλος.

Αποστολίδου, Β. (1997). Κριτήρια Επιλογής Λογοτεχνικών Βιβλίων για Σχολική

Χρήση. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Βιβλίου.

Γιαννικοπούλου, Α. (1998). Από την Προανάγνωση στην Ανάγνωση. Αθήνα: Καστανιώτης.

Ροντάρι, Τζ. (2013). Γραμματική της Φαντασίας. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Μπρασέρ, Φ. (2005). 1001 Δραστηριότητες για να Αγαπήσω το Βιβλίο. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Τσιλιμένη, Τ. (2007). Εικονογραφημένο Παιδικό Βιβλίο. Όψεις και Απόψεις. Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.

Τσιλιμένη, Τ. & Παπανικολάου, Ρ. (2002). Η Παιδική Λογοτεχνία στο Νηπιαγωγείο. Αθήνα: Καστανιώτης.

Πατέρα, Α. & Τσιλιμένη, Τ. (2012). Φιλαναγνωσία και Κοινωνικοσυναισθηματική Ανάπτυξη του Παιδιού: Θεωρητικές Προσεγγίσεις, Δραστηριότητες και Παιχνίδια. Αθήνα: Επίκεντρο.

Κουφιδά-Βρεττού (2011). Φιλαναγνωσία και Σχολικές Βιβλιοθήκες. Αθήνα: Καστανιώτης.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Keimena, Περιοδικό Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Διαδρομές

bookbook

Children's Literature in Education

Children's Literature

Children's Literature Association Quarterly

Bookbird

The Lion and the Unicorn

New Review of Children's Literature and Librarianship

The Reading Teacher

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Ζ «Πρακτικές ασκήσεις στην περιβαλλοντική εκπαίδευση/Εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	93Ζ	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	8 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Πρακτικές ασκήσεις στην περιβαλλοντική εκπαίδευση/Εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις/ Σεμινάρια	1	2	
Εργαστήρια/Εργασία με ομάδες	2	3	
Πρακτική άσκηση σε συνεργαζόμενα νηπιαγωγεία	3	3	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Απαιτείται οι φοιτητές/τριες να έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς το μάθημα Εισαγωγή στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση / Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD .		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχος του μαθήματος είναι η πρακτική άσκηση στο γνωστικό αντικείμενο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης/Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΠΕ/ΕΑΑ), σε δομές της προσχολικής εκπαίδευσης.

Η πρακτική άσκηση πραγματοποιείται σε κλασικά και ολοήμερα τμήματα νηπιαγωγείων με τη συνεργασία των υπεύθυνων εν ενεργεία νηπιαγωγών. Στόχος της πρακτικής άσκησης είναι η ανάπτυξη προβληματισμού και η απόκτηση

εμπειρίας σε σχέση με ζητήματα που συνδέουν το θεωρητικό και παιδαγωγικό πλαίσιο της ΠΕ/ΕΑΑ με το πεδίο εφαρμογής στο νηπιαγωγείο. Οι φοιτητές καλούνται να διευρύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ)-Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) του νηπιαγωγείου και να ανακαλύψουν μέσα σε αυτά τη διεπιστημονική προσέγγιση της ΠΕ/ΕΑΑ. Παράλληλα να εργαστούν σε ομάδες και να αναπτύξουν εκπαιδευτικούς σχεδιασμούς εφαρμόζοντας τις αρχές της ΠΕ/ΕΑΑ και λαμβάνοντας υπόψη τη συγκεκριμένη πραγματικότητα της τάξης και το ευρύτερο πλαίσιο του σχολείου στο οποίο πραγματοποιούν την πρακτική άσκηση. Τέλος, να εντάξουν τη συμμετοχική παρατήρηση, την τήρηση ατομικού ημερολογίου και τον κριτικό (ανα)στοχασμό στην διαδικασία σύνδεσης του θεωρητικού πεδίου της ΠΕ/ΕΑΑ με την εκπαιδευτική πράξη κατά τη διάρκεια των πρακτικών ασκήσεων.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα μπορεί:

α) σε επίπεδο γνώσεων

- να προσδιορίζει έννοιες που αφορούν το περιβάλλον και την αειφορία,
- να επιλέγει και να σχεδιάζει εκπαιδευτικά προγράμματα με αφετηρία περιβαλλοντικά ζητήματα/ζητήματα αειφορίας,
- να περιγράφει βασικές παιδαγωγικές αρχές, χαρακτηριστικά και στόχους της ΠΕ/ΕΑΑ που έχει διδαχθεί και να τις προσαρμόζει στο σχεδιασμό,
- να αναγνωρίζει το εννοιολογικό πεδίο της ΠΕ/ΕΑΑ και την διεπιστημονική, συστημική, κριτική φύση της στο ΔΕΠΠΣ,
- να γνωρίζει τη διάρθρωση, τη δομή και τη λειτουργία του αειφόρου σχολείου και να προσδιορίζει παραδείγματα αειφόρων πρακτικών μέσα σε αυτό,
- να γνωρίζει τη λειτουργία της παρατήρησης, του στοχασμού και του επανασχεδιασμού στην εκπαιδευτική πράξη.

β) σε επίπεδο δεξιοτήτων

- να αλληλεπιδρά και να συνεργάζεται σε ομάδες προκειμένου να σχεδιάζει εκπαιδευτικά προγράμματα προσανατολισμένα στην ΠΕ/ΕΑΑ, λαμβάνοντας υπόψη τη συγκεκριμένη πραγματικότητα της τάξης και το ευρύτερο πλαίσιο του σχολείου,
- να εντοπίζει τους στόχους από το παιδαγωγικό πλαίσιο της ΠΕ/ΕΑΑ και του ΔΕΠΠΣ που θα εντάξει στο σχεδιασμό του εκπαιδευτικού προγράμματος,
- να επιλέγει και να ταξινομεί τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες και τις δράσεις ανάλογα με τις παρατηρήσεις και το στοχασμό της ομάδας,
- να επιλέγει διδακτικές μεθόδους πρόσφορες για την ανάπτυξη και την εξέλιξη του εκπαιδευτικού προγράμματος.

γ) σε επίπεδο ικανοτήτων

- να συνεργάζεται με τους/τις συμφοιτητές/τριες και να συμμετέχει ενεργά στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και δράσεων και
- να επιχειρηματολογεί για την επιλογή τους σε σχέση με το υπο εξέταση περιβαλλοντικό ζήτημα,
- να αξιολογεί κριτικά τις καταγραφές από τη συμμετοχική παρατήρηση του πλαισίου της τάξης και να τις ενσωματώνει στο σχεδιασμό,

- να αξιοποιεί τις σημειώσεις του ατομικού ημερολογίου,
- να συνεργάζεται εποικοδομητικά με τις νηπιαγωγούς και τους μαθητές της τάξης και να αξιοποιεί τις αξιολογικές παρατηρήσεις και τις ανάγκες τους,
- να στοχάζεται κριτικά μέσω της συμμετοχικής παρατήρησης μαζί με τα μέλη της ομάδας και την εν ενεργεία νηπιαγωγό, στην ανατροφοδοτική συζήτηση που ακολουθεί μετά την πρακτική άσκηση,
- να διαφοροποιεί το σχεδιασμό ανάλογα με τον κριτικό στοχασμό και να επιχειρεί στην πράξη τον επανασχεδιασμό δραστηριοτήτων και δράσεων,
- να συνεργάζεται με τους/τις συμφοιτητές/τριες στην παρουσίαση του εκπαιδευτικού τους έργου,
- να συνεργάζεται με τους/τις συμφοιτητές/τριες στη συγγραφή της τελικής ομαδικής εργασίας,
- να αντιλαμβάνεται την αξία της αναστοχαστικής πρακτικής και να την επιχειρεί σε άλλα γνωστικά αντικείμενα της προσχολικής εκπαίδευσης,
- να προχωράει σε συσχετίσεις ανάμεσα σε γεγονότα, εξηγήσεις και γενικεύσεις που μετασχηματίζουν την αποκτηθείσα εμπειρία της πρακτικής άσκησης σε γνώση.
- να αντιμετωπίζει με αυτοπεποίθηση και δημιουργικά τη διδασκαλία στο νηπιαγωγείο.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Λήψη αποφάσεων.
- Αυτόνομη εργασία.
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.
- Σχεδιασμός και διαχείριση εκπαιδευτικών έργων
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εννοιολογικός προσδιορισμός της ΠΕ/ΕΑΑ: θεωρητικές προσεγγίσεις, χαρακτηριστικά, στόχοι, παιδαγωγικό πλαίσιο, παιδαγωγικές αρχές, αειφόρο σχολείο.

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών - Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και διεπιστημονική προσέγγιση της ΠΕ/ΕΑΑ μέσα σε αυτό.

Συμμετοχική παρατήρηση: στη συγκεκριμένη πραγματικότητα της τάξης που πραγματοποιείται η πρακτική άσκηση και του ευρύτερου πλαισίου του σχολείου.

Ατομικό ημερολόγιο: καταγραφή εμπειριών και αξιολογικών κρίσεων.

Ανταλλαγή απόψεων και ανάπτυξη συνεργασίας με τις εν ενεργεία νηπιαγωγούς και τους μαθητές του σχολείου

Εργασία σε ομάδες: σχεδιασμός εκπαιδευτικών προγραμμάτων με επίκεντρο την ανάπτυξη ζητημάτων για το περιβάλλον και την αειφορία, υλοποίηση δραστηριοτήτων και δράσεων στην πράξη, παρατήρηση, (ανα)στοχασμός, επανασχεδιασμός.

Αναστοχαστική πρακτική: ένταξη της στην εκπαιδευτική πράξη.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο, διαδραστική και συνεργατική διδασκαλία, εργασία σε ομάδες και πρακτική παρέμβαση στο πεδίο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμιναριακά μαθήματα, διαδραστική διδασκαλία, μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας.	50
	Συμμετοχική παρατήρηση του πλαισίου της τάξης	15
	Σχεδιασμός σε ομάδες εκπαιδευτικού προγράμματος	35
	Αναστοχαστική πρακτική άσκηση (διδασκαλία) σε κλασικά και ολοήμερα τμήματα νηπιαγωγείου	35
	Συγγραφή ομαδικής εργασίας και τήρηση ατομικών ημερολογίων	40
	Τελική παρουσίαση του εκπαιδευτικού προγράμματος και της αναστοχαστικής πρακτικής	25
	Σύνολο Μαθήματος	200
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική. Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:	

	Παρουσίαση εκπαιδευτικού προγράμματος εργασίας σε ομάδες και της αναστοχαστικής πρακτικής που πραγματοποιήθηκε σε τάξη του νηπιαγωγείου (30%) Γραπτή εργασία σε ομάδες (30%) Ατομική εργασία: ατομικό ημερολόγιο (20%) Συμμετοχή στην ομάδα εργασίας: αξιολόγηση από τα μέλη της ομάδας και αυτοαξιολόγηση (20%)
--	---

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Αναλυτικό Πρόγραμμα σπουδών (ΑΠΣ)-Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) (2003). <http://www.pi-schools.gr/>

http://www.pi-schools.gr/content/index.php?lesson_id=300&ep=367 (Νηπιαγωγείο)

Altrichter, H., Posch, P. and Somekh, B. (2001). Οι εκπαιδευτικοί ερευνούν το έργο τους. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Carr, W. and Kemmis, S. (2002). Για μια κριτική εκπαιδευτική θεωρία. Αθήνα: Κώδικας

Γεωργόπουλος Α. (2014) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ζητήματα ταυτότητας*, Αθήνα: Gutenberg

Γεωργόπουλος Α. (επ)(2005) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ο νέος πολιτισμός που αναδύεται*, Αθήνα: Gutenberg

Cohen ,L &Manion,L (2000). Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας, μτφ. Μητσοπούλου, Χρ., και Φιλοπούλου, Μ. Αθήνα: Μεταίχμιο

Δασκολιά Μ. (2004) *Θεωρία και Πράξη στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Αθήνα: Μεταίχμιο

Δημητρίου Α. (2009) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Περιβάλλον, Αειφορία. Θεωρητικές και Παιδαγωγικές προσεγγίσεις*, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο

Κατσαρού, Ε. & Τσάφος, Β. (2003). Από την Έρευνα στη Διδασκαλία. Η εκπαιδευτική έρευνα δράσης. Αθήνα: Σαββάλας.

Κοσσυβάκη, Φ. (2003). *Εναλλακτική Διδακτική*. Gutenberg: Αθήνα.

Λιαράκου Γ. και Φλογαΐτη Ε. (2007) *Από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη*, Αθήνα: Νήσος

Mason,J. (2003). Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα

Ματσαγγούρας, Η. (1998). Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας, Στρατηγικές Διδασκαλίας –Η Κριτική Σκέψη στη Διδακτική Πράξη, τ. Β'. Gutenberg: Αθήνα.

Ματσαγγούρας, Η. (2000). Η σχολική τάξη. Gutenberg: Αθήνα.

- Ματσαγγούρας, Η. (2003). Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση. Gutenberg: Αθήνα.
- Μπαγάκης Γ. (επιμ) (2002). Ο Εκπαιδευτικός ως ερευνητής. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Παπαδημητρίου Β. (1998) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Σχολείο*, Αθήνα: Τυπωθήτω - Γιώργος Δάρδανος
- Ταμουτσέλη Κ. (επ) (2009) *Δημιουργώντας Βιώσιμα Σχολικά Περιβάλλοντα*, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο
- Φλογαΐτη Ε. (2011) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Αθήνα: Πεδίο (Α έκδοση 1993)
- Φλογαΐτη Ε. (2011) *Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία*, Αθήνα: Πεδίο (Α έκδοση 2006, Ελληνικά Γράμματα)
- Φλογαΐτη Ε. και Λιαράκου Γ. (επ) (2011) Η έρευνα στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη, Αθήνα: Πεδίο (Α έκδοση 2008, Ελληνικά Γράμματα)
- Φλογαΐτη, Ε. & Λιαράκου, Γ. (Επ.), (2009) Εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη. Από τη θεωρία στην πράξη. Ηράκλειο: ΚΠΕ Αρχαίων/ENSI
- Φλογαΐτη, Ε. & Γεωργόπουλος, Α. (Επ.), (2012) Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ερευνητικές εργασίες στην Ελλάδα. Αθήνα: Πεδίο.

Ξενόγλωσση

- Corcoran P. B., Weakland J. P., Wals A. E. J. (2017). *Envisioning Futures for Environmental and Sustainability Education*. Wageningen: Wageningen Academic Publishers
- Carr, W. & Kemmis, S. (1986) *Becoming critical: education, knowledge and action research*, London: Falmer Press.
- Haigh, M., Chalkley, B., Higgitt, D. (eds)(2008) *Education for Sustainable Development: Papers in Honour of the United Nations Decade of Education for Sustainable Development (2005-2014)*, London: Routledge.
- Elliott, J. (Ed) (1993). *Reconstructing Teacher Education*. Teacher Development. London: The Falmer Press.
- Jensen, B., Schnack, K., Simovska, V. (eds) (2001) *Action Competence Revisited*, Copenhagen: Royal Danish School of Educational Studies.
- Jensen, B., Reid, A. (eds) (2007) *Critical International Perspectives on Participation in Environmental and Health Education*, Copenhagen: Danish University Press.
- Kemmis, St. & McTaggart, R. (eds) (1988³), *The Action Research Planner*, Victoria: Deakin University Press.
- McKeown, R. (ed) (2007) *Good Practices in Education for Sustainable Development: Teacher Education Institutions*, Paris: UNESCO
- McNiff, J. (1995): *Action Research for Professional Development*, London: Hyde Publications.
- McNiff, J., Lomax, P. and Whitehead J., (2003) *You and your action research project*, London: RoutledgeFalmer.
- Palmer, J. (1998) *Environmental Education in the 21th century*, London: Routledge.

- Pipere, A. (ed) (2007) Education and sustainable development: First steps toward changes, Daugavpils: Daugavpils University Publishing House.
- Reid, A. D., Scott, W.A.H. (2007) Researching Education and the Environment: retrospect and prospect, London: Routledge.
- Reid, A., Nikel, J., Scott, W. A. H. (2006) Indicators for Education for Sustainable Development: a report on perspectives, challenges and progress. London: Anglo-German Foundation.
- Reid, A.D., Jensen, B.B., Nikel, J., Simovska, V. (eds) (2007) Participation and Learning: perspectives on education and the environment, health and sustainability, London: Springer Press.
- Sauvé, L. (1994) Pour une éducation relative à l'environnement, Montréal: Guérin, Paris: Eska
- Scott, W. (2007) Raising standards: making sense of the sustainable schools agenda, London: Specialist Schools and Academies Trust.
- Scott W. and Gough S. (2003) Sustainable Development and Learning. Framing the Issues, London: RoutledgeFalmer
- Scott W. and Gough S. (Eds) (2004) Key Issues in Sustainable Development and Learning, A critical review, London and New York: RoutledgeFalmer
- Stenhouse, L. (1996) The Teacher as Researcher. In M. Hammersley, (Ed.), Controversies in Classroom Research, London: Open University Press.
- Sterling, S. (2001) Sustainable Education: Re-visioning Learning and Change, Bristol: Green Books.
- Tilbury D., Stevenson R., Fien J., and Schreuder D. (eds) (2002) Education and Sustainability. Responding to the global challenge, Gland: IUCN
- Tilbury D. and Wortman D. (2004) Engaging People in Sustainability, Gland and Cambridge: IUCN
- Wheeler K. and Perraca Bijur A. (eds) Education for a Sustainable Future. A Paradigm of Hope for the 21st Century, New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers
- Winnett, A. (ed) (2003) Towards a Collaborative Environmental Research Agenda: a second selection of papers, Basingstoke: Palgrave MacMillan Ltd.

Διεθνή περιοδικά

Applied Environmental Education and Communication

Australian Journal of Environmental Education

Canadian Journal of Environmental Education

Environmental Education Research

Journal of Environmental Education

Southern African Journal of Environmental Education, Ethics and Action

Action Research

Action Research International

Educational Action Research

Journal of Early Childhood Education Research <http://jecer.org/>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Η Διδασκαλία σχεδίου στην προσχολική ηλικία

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	93 Η	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Διδασκαλία σχεδίου στην προσχολική ηλικία	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	8 ^ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Σεμινάρια	2	4
Πρακτική άσκηση σε τάξεις προσχολικής εκπαίδευσης	2	4
Φροντιστήρια	2	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Παιδικό σχέδιο: σύγχρονες προσεγγίσεις 618	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD237/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα «Διδασκαλία σχεδίου στην προσχολική ηλικία» αποτελεί πρακτική άσκηση στο γνωστικό αντικείμενο της διδακτικής της τέχνης στην προσχολική παιδεία. Μελετά την δυνατότητα παιδαγωγικής παρέμβασης στο πλαίσιο της τάξης του νηπιαγωγείου η οποία λαμβάνει υπόψη τον γνωστικό και αναπτυξιακό χαρακτήρα των τεχνών.

Σκοπός του μαθήματος είναι η θεωρητική και πρακτική εξοικείωση των φοιτητών με διαφοροποιημένες παιδαγωγικές προσεγγίσεις στην διδασκαλία του παιδικού σχεδίου, αλλά και τον ρόλο του εκπαιδευτικού στο πλαίσιο της εικαστικής παιδείας γενικότερα. Οι φοιτητές καλούνται να αναπτύξουν πρωτοβουλία στην μελέτη, εφαρμογή και αξιολόγηση της διδασκαλίας σχεδίου παρατήρησης στα νήπια. Απαραίτητη προϋπόθεση αυτής της εκπαιδευτικής παρέμβασης είναι ότι αφενός εφαρμόζουν συνεργατικές μεθόδους διδασκαλίας και αφετέρου αναζητούν την αξιοποίηση στόχων μέσα στην ζώνη εγγύτερης ανάπτυξης.

Γνώσεις

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα πρέπει να γνωρίζει:

- α. την έννοια της ζώνης εγγύτερης ανάπτυξης και πως αυτή εφαρμόζεται στον χώρο της διδασκαλίας των εικαστικών τεχνών
- β. τον ρόλο του εκπαιδευτικού ως κοινωνικού διαμεσολαβητή
- γ. την συνεργατική διδασκαλία της τέχνης και συγκεκριμένα την μέθοδο «διαπραγματευτικής σχεδίασης».
- δ. την διδασκαλία μέσω της μεθόδου δοκιμής/λάθους

Δεξιότητες

Σε επίπεδο δεξιοτήτων θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- α. αναγνωρίζει το θεωρητικό υπόβαθρο των πρακτικών και πεποιθήσεων που εφαρμόζονται στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό περιβάλλον της τάξης πρακτικής εξάσκησης
- β. να αξιολογεί το σχεδιαστικό αναπτυξιακό επίπεδο των νηπίων αυτής της τάξης.
- γ. αξιολογεί τις δυνατότητες συνεργατικής διδακτικής παρέμβασης στο συγκεκριμένο περιβάλλον.
- δ. επιλέγει μορφές συνεργασίας με νήπια οι οποίες να επιτρέπουν την εποικοδομητική παρατήρηση και ανάλυση της διαδικασίας σχεδιασμού.

Ικανότητες

Τέλος σε επίπεδο ικανοτήτων θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- α. αναγνωρίζει την διαφορά ανάμεσα στην διαδικασία και το τελικό αποτέλεσμα της εικαστικής δραστηριότητας.
- β. θέτει σχέδια εργασίας και εκπαιδευτικούς στόχους αξιοποιώντας το αναπτυξιακό στάδιο και τις ικανότητες συγκεκριμένης ομάδας μαθητών.

γ. επινοεί εναλλακτικές μεθόδους αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της εκπαιδευτικής πρακτικής.

δ. παίρνει πρωτοβουλίες και να αναζητά λύσεις σε καταστάσεις διδασκαλίας των τεχνών που δεν εμπίπτουν σε αυστηρούς κανόνες.

ε. εξασκεί εποικοδομητική κριτική και να αναπτύσσει κριτική σκέψη στην αξιολόγηση των παρουσιάσεων των ερευνών των συμφοιτητών. (5)

Γενικές Ικανότητες (6)

- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Λήψη αποφάσεων.
- Ομαδική εργασία.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεωρητική πλαισίωση

Οι εικαστικές τέχνες ως γνωστικό αντικείμενο.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού ως διαμεσολαβητής γνώσης.

Η ζώνη εγγύτερης ανάπτυξης στα πλαίσια της διδασκαλίας των εικαστικών τεχνών.

Μέθοδος διδασκαλίας

Συνεργατική μέθοδος διδασκαλίας εικαστικών τεχνών: η διαπραγματευτική σχεδίαση

Η μέθοδος δοκιμής/λάθους

Οι εκπαιδευτικές δυνατότητες της καλλιτεχνικής διαδικασίας

Πρακτική εφαρμογή στην τάξη

Εφαρμογή της διαπραγματευτικής σχεδίασης σε επιλεγμένες τάξεις νηπιαγωγείων από ομάδες φοιτητών.

Παρουσίαση και αξιολόγηση της εργασίας ομάδων στην ολομέλεια.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ: (7) Πρόσωπο με πρόσωπο, πρακτική παρέμβαση στο πεδίο, παρουσίαση παρέμβασης στην ολομέλεια, φροντιστήρια.

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ Χρήση video, φωτογραφικής μηχανής, power point,

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ: (8) υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ (9)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Σεμινάρια	20
Πρακτική άσκηση σε τάξη	60
Προετοιμασία παρέμβασης	35
Παρουσίαση παρέμβασης στην ολομέλεια	40
Συγγραφή ομαδικής εργασίας	45
Σύνολο Μαθήματος	200

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ
(11)**

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης των ομάδων εργασίας είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:

Προετοιμασία προσχεδίου παρέμβασης (20%)

Περιγραφή και ανάλυση του χώρου παρέμβασης ως προς: τα μοντέλα διδακτικής των εικαστικών τεχνών και τις διδακτικές μεθόδους που υιοθετεί ο/η νηπιαγωγός.

Διάγνωση σχεδιαστικού αναπτυξιακού σταδίου μαθητών.

Διαμόρφωση του περιεχόμενου, του βαθμού σχεδιαστικής δυσκολίας και των στόχων της προτεινόμενης εκπαιδευτικής δραστηριότητας.

Παρουσίαση παρέμβασης στην ολομέλεια (35%)

Περιγραφή πλαισίου: εμπειριστατωμένη και επεξεργασμένη εκδοχή του προσχεδίου παρέμβασης.

Επιχειρηματολογία των επιλογών περιεχομένου, της σχεδιαστικής δυσκολίας και των μεθόδων συνεργατικής διδασκαλίας που υιοθετήθηκαν.

Διαμόρφωση στόχων πριν και κατά την διάρκεια της εκπαιδευτικής παρέμβασης.

Υιοθέτηση εναλλακτικών μεθόδων αξιολόγησης: βαθμός επίτευξης στόχων τόσο ως αποτέλεσμα όσο και ως σχεδιαστική διαδικασία, παραδείγματα συνεργατικής δημιουργίας, συμμετοχή μαθητών και νηπιαγωγών στην διαδικασία.

Αξιολόγηση νέων ευρημάτων και πρωτοβουλιών.

Γραπτή ομαδική εργασία (35%)

Θεωρητική τεκμηρίωση συνεργατικής διδακτικής μεθόδου σχεδίου παρατήρησης στο πλαίσιο της

παράδοσης της διδακτικής της τέχνης.

Περιγραφή και αξιολόγηση πλαισίου παρέμβασης.

Ανάλυση στόχων και μεθόδων παρέμβασης.

Περιγραφή ευρημάτων/σχεδίων παιδιών.

Αξιολόγηση στόχων και νέων ευρημάτων.

Συμμετοχή στην τάξη (10%)

Συμμετοχή στην αξιολόγηση των παρουσιάσεων των παρεμβάσεων ομάδων εργασίας

Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στη σελίδα του μαθήματος στο e-class.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία:

Αραπάκη Στ. Ξένια (2015). *Διδακτική των εικαστικών τεχνών*, Εκδοτικός Όμιλος ΙΩΝ.

Σάλλα, Τ. (2008). *Καλλιτεχνική παιδεία και παιδαγωγικά συστήματα*, Νήσος.

Σταματοπούλου, Δ. (1997). *Περί του νοήματος της τέχνης: θεωρητικές αναζητήσεις πάνω στην διδακτική της τέχνης*, Κούριερ.

Τρίμη, Ε., Epstein, Α. (2005). *Εικαστικές τέχνες και μικρά παιδιά: ενισχύοντας τους μικρούς καλλιτέχνες*, Τυπωθήτω.

Κούβου, Ο. (2012). «Παιδική ή σχολική τέχνη: το παιδικό σχέδιο και ο οπτικός πολιτισμός». Στο *Παιδική Ηλικία και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας*, β' τόμος, Κούρτη Λ. (επιμ.), εκδόσεις Ηρόδοτος/ΟΜΕΡ, Αθήνα.

Charman, L. (1993). *Διδακτική της τέχνης: προσεγγίσεις στην καλλιτεχνική αγωγή*, Νεφέλη.

Cooke G., Griffin D., & Cox M., (1998). *Teaching Young Children to Draw: imaginative approaches to representational drawing*, Routledge Falmer.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο

Εικαστική Παιδεία

Παιδαγωγική Επιθεώρηση

Σύγχρονα Θέματα

Επιστήμες της Αγωγής

Studies in Art Education, a journal of Issues and Research in Art Education

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Θ Παιδί και παιχνίδι στο νηπιαγωγείο

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	93Θ	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	8 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Παιδί και παιχνίδι στο νηπιαγωγείο		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Σεμινάρια	2	4	
Πρακτική άσκηση σε νηπιαγωγεία	3	4	
Φροντιστήριο	2	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD249/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα «Παιδί και Παιχνίδι στο Νηπιαγωγείο» συνδέεται με την πρακτική άσκηση των φοιτητριών/ών σε τμήματα προσχολικής εκπαίδευσης. Βασική επιδίωξη του μαθήματος είναι η κατανόηση της σημασίας του παιχνιδιού στο πλαίσιο του νηπιαγωγείου σε σχέση με την ανάπτυξη των παιδιών, την επικοινωνία, την κοινωνική αλληλεπίδραση και τη μάθηση. Βασικός στόχος επίσης είναι η κατανόηση του ρόλου των εκπαιδευτικών στο παιχνίδι των παιδιών και η χρήση του παιχνιδιού από τις/τους εκπαιδευτικούς για την επίτευξη εκπαιδευτικών στόχων.

Το μάθημα εμβαθύνει σε ζητήματα που αφορούν το παιχνίδι, τα χαρακτηριστικά και τις λειτουργίες του, τη σημασία του για την ανάπτυξη των παιδιών και τη σύνδεσή του με τη μάθηση. Επίσης, αναδεικνύει το θεωρητικό διάλογο και τις διαφορετικές προβληματικές που αναδύονται σε σχέση με την αξιοποίηση του παιχνιδιού στην εκπαιδευτική διαδικασία και τη διδασκαλία.

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να διευρύνουν τις γνώσεις τους στα ζητήματα αυτά και να αναπτύξουν προσεγγίσεις με μαθησιακούς στόχους βασισμένες στο παιχνίδι.

Στο πλαίσιο της σύνδεσης της θεωρίας με την πράξη, οι φοιτήτριες/ες πραγματοποιούν απλές ή συμμετοχικές παρατηρήσεις σχετικά με το παιχνίδι στο νηπιαγωγείο, τόσο ως προς το ελεύθερο παιχνίδι των παιδιών μέσα και έξω από την τάξη, όσο και ως προς την αξιοποίηση του παιχνιδιού στην παιδαγωγική διαδικασία. Επίσης, οι φοιτήτριες/ες επεξεργάζονται και υλοποιούν σχεδιασμούς βασισμένους στο παιχνίδι και προσανατολισμένους στην προαγωγή της ανάπτυξης των παιδιών και της μάθησης. Οι σχεδιασμοί αυτοί αφορούν και πραγματοποιούνται σε σχέση με το ελεύθερο παιχνίδι των παιδιών, με το παιχνίδι στην αυλή του σχολείου και με το οργανωμένο παιχνίδι μέσα στη ροή του προγράμματος του νηπιαγωγείου.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος, ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τις κύριες θεωρητικές προσεγγίσεις για το παιχνίδι, τα χαρακτηριστικά και τις λειτουργίες του παιχνιδιού, τα είδη του παιχνιδιού και την αναπτυξιακή πορεία τους,
- να γνωρίζει τη θεωρία και την έρευνα σχετικά με τη συμβολή του παιχνιδιού στη γνωστική, συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού,
- να γνωρίζει τη θεωρία και την έρευνα σχετικά με τη σύνδεση του παιχνιδιού με τη μάθηση,
- να γνωρίζει την επιχειρηματολογία και τον προβληματισμό για τη διδασκαλία μέσω παιχνιδιού,
- να γνωρίζει τις διαφορετικές οπτικές και απόψεις σχετικά με το ρόλο των ενηλίκων στο παιχνίδι των παιδιών, τους τρόπους συμμετοχής τους σε αυτό και τους παράγοντες που διαμεσολαβούν το βαθμό και το είδος της συμμετοχής,
- να κατανοεί την επιχειρηματολογία και τον προβληματισμό για το ρόλο των εκπαιδευτικών στο παιχνίδι των παιδιών,
- να κατανοεί τη σημασία του κοινού παιχνιδιού παιδιών-εκπαιδευτικών για την καλλιέργεια θετικών σχέσεων και για την επίτευξη αναπτυξιακών και μαθησιακών στόχων

β) δεξιοτήτων

- να αναγνωρίζει την πολυπλοκότητα του παιχνιδιού και τη σημαντικότητα της διεπιστημονικής προσέγγισης στο παιχνίδι,
- να κατανοεί την αμφίδρομη σχέση θεωρίας, έρευνας και πράξης σχετικά με το παιχνίδι,
- να συσχετίζει τη θεωρητική γνώση με την εκπαιδευτική πρακτική ως προς το παιχνίδι,
- να κατανοεί τις διαστάσεις του παιχνιδιού και να αναζητά, μέσω της

θεωρίας, το γιατί παίζουν τα παιδιά, τι μπορούμε να κατανοήσουμε παρατηρώντας το παιχνίδι τους και πως μπορούμε να υποστηρίξουμε το παιχνίδι των παιδιών,

- να παρατηρεί, να κατανοεί, να ενθαρρύνει και να εμπλουτίζει το παιχνίδι των παιδιών με κατάλληλους τρόπους,
- να εντοπίζει και να κατανοεί διαφορετικούς τρόπους ύπαρξης και χρήσης του παιχνιδιού στην τάξη του νηπιαγωγείου,
- να επεξεργάζεται τους διαφορετικούς τρόπους, συνθήκες και ρόλους με τους οποίους συμμετέχει σε κοινό παιχνίδι με τα παιδιά,
- να αναγνωρίζει αναπτυξιακά και μαθησιακά επιτεύγματα που πραγματοποιούνται μέσω του ελεύθερου και του οργανωμένου παιχνιδιού,
- να προβληματίζεται και να αναστοχάζεται σχετικά με τη χρήση του παιχνιδιού σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα

γ) ικανοτήτων

- να κατανοεί τα χαρακτηριστικά και τις λειτουργίες του παιχνιδιού καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αυτά συνδέονται με την αναπτυξιακή σημασία του παιχνιδιού και τη μάθηση, ώστε να μπορεί να αξιοποιήσει το παιχνίδι με πολλαπλούς τρόπους και σε διαφορετικά περιβάλλοντα
- να συνεργάζεται με τους/τις συμφοιτητές/τριες στο σχεδιασμό και την υλοποίηση παρεμβάσεων στο νηπιαγωγείο με στόχο την ενθάρρυνση του παιχνιδιού και την επίτευξη παιδαγωγικών και μαθησιακών στόχων μέσω του παιχνιδιού,
- να αναστοχάζεται και να αξιολογεί την καταλληλότητα και επιτυχία των παρεμβάσεων,
- να αντιμετωπίζει προκλήσεις και να επεξεργάζεται λύσεις σε συνεργασία με τους/τις συμφοιτητές/τριες σε σχέση με δυσκολίες που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή των παρεμβάσεων,
- να σχεδιάζει παρεμβάσεις σε αντιστοιχία με τους στόχους και τις επιδιώξεις του/της,
- να προάγει το παιχνίδι των παιδιών,
- να αξιολογεί την επιτυχία ή την αποτυχία ένταξης του παιχνιδιού στην εκπαιδευτική διαδικασία,
- να καλλιεργήσει την αναλυτική του/της ικανότητα και την ικανότητα δόμησης της επιχειρηματολογίας όταν αναλύει σχετικά θέματα

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και πολυπολιτισμικότητα

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η σημασία του παιχνιδιού για το παιδί και η σύνδεσή του με τη γνωστική, κοινωνική και

συναισθηματική ανάπτυξη:

-το παιχνίδι «μοχλός» της ανάπτυξης

-οι κοινωνικές και πολιτισμικές παράμετροι

-το παιχνίδι στο πλαίσιο των καθημερινών δραστηριοτήτων

Η σημασία του παιχνιδιού για τη μάθηση:

-ανάπτυξη/ καλλιέργεια ικανοτήτων και δεξιοτήτων απαραίτητων για τη μάθηση

-ενεργός μάθηση μέσω παιχνιδιού

-διαδικασία μάθησης: μαθαίνω να μαθαίνω

Ο ρόλος των ενηλίκων και το κοινό παιχνίδι παιδιών-ενηλίκων:

-θεωρητικές συντεταγμένες

-διαμεσολαβητικοί παράγοντες

Το παιχνίδι στο νηπιαγωγείο και η σημασία του για την εκπαιδευτική διαδικασία:

-θεωρητικές απόψεις

-προβληματισμοί

-αντιφάσεις

Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
	Πρακτική παρέμβαση στο πεδίο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικό υλικό, σημειώσεις και παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμιναριακά μαθήματα	26
	Πρακτική άσκηση σε νηπιαγωγείο	60
	Πρόδρομη παρουσίαση των σχεδίων των παρεμβάσεων	25
	Τελική παρουσίαση των παρεμβάσεων (ομαδική και ατομική εργασία)	35

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Συγγραφή ομαδικής και ατομικής εργασίας	35
Αυτοτελής μελέτη	19
Σύνολο Μαθήματος	200

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική. Περιλαμβάνει:

Πρόδρομη παρουσίαση ομαδικής εργασίας στην τάξη (15%):

Το περιεχόμενο της πρόδρομης παρουσίασης βασίζεται στις ημερολογιακές καταγραφές των φοιτητριών/ων από τις παρατηρήσεις στο νηπιαγωγείο στο οποίο ασκούνται και περιλαμβάνει περιγραφές των προτεινόμενων σχεδιασμών των παρεμβάσεων που θα πραγματοποιηθούν. Πιο συγκεκριμένα περιλαμβάνει:

- Αναφορά στο πλαίσιο και περιγραφή των τάξεων
- Η θέση του παιχνιδιού στο τμήμα που ασκούνται: πως εμφανίζεται το παιχνίδι, τι παίζουν-πως παίζουν-με τι παίζουν-με ποιους παίζουν τα παιδιά, πως αντιμετωπίζει η νηπιαγωγός το παιχνίδι, ποιοι είναι οι στόχοι, περιγραφή παιχνιδιών
- Περιγραφή των προτεινόμενων παρεμβάσεων (ατομικών και ομαδικών) με αναφορά: στα παιχνίδια που θα σχεδιαστούν ή θα επιλεγούν, στα χαρακτηριστικά των παιχνιδιών, στους στόχους της παρέμβασης, στις αρχές που θα βασιστούν για το σχεδιασμό, στις παραμέτρους που θα λάβουν υπόψη.

Τελική παρουσίαση ομαδικής και ατομικής εργασίας στην τάξη (30%):

Τα δεδομένα της τελικής παρουσίασης βασίζονται στις παρεμβάσεις των φοιτητριών/ων στο τμήμα του νηπιαγωγείου που παρακολουθούν.

- Η ομαδική παρουσίαση περιλαμβάνει: την περιγραφή του παιχνιδιού της παρέμβασης και των χαρακτηριστικών του, την αιτιολόγηση της επιλογής, τους στόχους της παρέμβασης, τις αρχές που υιοθετήθηκαν για την υλοποίηση της παρέμβασης, την περιγραφή της διαδικασίας, περιγραφή και ανάλυση του ρόλου των φοιτητριών/ων, την απήχηση στα νήπια, αξιολογικές παρατηρήσεις για την καταλληλότητα της παρέμβασης, τη συμφωνία του σχεδιασμού με τους αρχικούς στόχους, τις αρχές και τις

επιδιώξεις.

-Η ατομική παρουσίαση περιλαμβάνει τη συμμετοχή των φοιτητριών/ων σε κοινό παιχνίδι με τα παιδιά και την αξιολόγηση της.

Γραπτή τελική ομαδική εργασία (35%):

Περιλαμβάνει ανάλυση των παρεμβάσεων σε σύνδεση με τη θεωρία για το παιχνίδι.

Γραπτή τελική ατομική εργασία (20%):

Περιλαμβάνει ανάλυση της συμμετοχής σε κοινό παιχνίδι με τα παιδιά, σε σύνδεση με τη θεωρία.

Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι προσβάσιμα στο e-class.

Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης φοιτητών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις (σύμφωνα με τα ισχύοντα στο ΕΚΠΑ)

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Αυγητίδου, Σ. (επιμ.) (2001) *Το Παιχνίδι: Σύγχρονες Ερευνητικές και Διδακτικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Γκουγκουλή, Κ. & Κούρια, Α. (2000) *Παιδί και Παιχνίδι στη Νεοελληνική Κοινωνία*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Παπαδοπούλου, Κ. (2009) *Η Ζώνη Εγγύτερης ανάπτυξης στη Θεωρία του L.S. Vygotsky*. Αθήνα: Gutenberg.

Παπαδοπούλου, Κ. (2012) Παιχνίδι παιδιών-ενηλίκων: Η σημασία του για την ανάπτυξη και την εκπαίδευση. Στο Ε. Κούρτη & Ι. Μπίστας (επιμ) *Παιγνιοθήκες. Χώροι Επικοινωνίας και Ψυχαγωγίας*. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου.

Παπαδοπούλου, Κ. (2012) Παιχνίδι και μάθηση: ο ρόλος της αυτο-ρύθμισης. Πρακτικά συνεδρίου Παιχνίδι και Μαθηματικά.

Broadhead, P., Howard, J. & Wood, E. (2011) *Play and Learning in the Early Years*. London: Sage.

Fleer, M. (2018). *Το παιχνίδι στην προσχολική ηλικία. Από τις προσωπικές εμπειρίες στις σύγχρονες θεωρίες*. (Επιστημονική επιμέλεια: Μ. Μπιρμπίλη). Θεσσαλονίκη: Σοφία.

Fromberg, D., Bergen, D. (Eds) (2006) *Play from Birth to Twelve. Contexts, Perspectives and Meanings. 2nd edition*. N.Y.: Routledge.

Hughes, F. P. (2010) *Children, Play and Development* (4th edition). Sage.

Nicolopoulou, A. (2010) The alarming disappearance of play from early childhood education. *Human Development*, 53, 1-4.

- Saracho, O., Spodek, B. (2003) *Contemporary Perspectives on Play in Early Childhood Education*. Greenwich, Connecticut: IAP.
- Sawyer, K. (1997) *Pretend Play as Improvisation: Conversations in the Preschool Classroom*. Laurence Erlbaum Associates.
- Schousboe, I. & Winther-Lindqvist, D. (Eds) (2013) *Children's Play and Development. Cultural- Historical Perspectives*. Springer.
- Wood, E., Attfield, J. (2005) *Play, learning and the Early Childhood Curriculum. 2nd edition*. London: Sage.
- Vygotsky, L.S. (1933/1997) Ο ρόλος του παιχνιδιού στην ανάπτυξη. Στο L.S. Vygotsky, *Νους στην Κοινωνία*. Αθήνα: Gutenberg.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Ερευνώντας τον Κόσμο του Παιδιού

Διάλογοι

Child Development

Developmental Psychology

Early Childhood Education Journal

Early Child Development and Care

European Early Childhood Education Research Journal

Mind, Culture and Activity

International Journal of Play

American Journal of Play

**ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 931 Κουκλοθέατρο και
αυτοσχεδιασμοί - Πρακτική άσκηση**

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	931	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	8ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Κουκλοθέατρο και αυτοσχεδιασμοί - Πρακτική άσκηση»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις/ Σεμινάρια	1	3	
Πρακτική άσκηση σε τάξεις προσχολικής εκπαίδευσης	2	3	
Συγγραφή-παρουσίαση-κριτική εργασιών	2	2	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD235/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Βασικός στόχος του μαθήματος είναι η εφαρμογή των θεατρικών τεχνικών ιδιαίτερα του κουκλοθέατρου στο πλαίσιο της διδασκαλίας στο νηπιαγωγείο. Περιλαμβάνει αυτοσχεδιασμούς και παιχνίδια, κατασκευή και εμπύχωση της κούκλας της τάξης, σχεδιασμό και πραγματοποίηση μιας γωνιάς κουκλοθέατρου, κατασκευές αυτοσχέδιας κούκλας/φιγούρας, σκηνικές μελέτες με αυτοσχέδιες κούκλες. Σκοπός είναι η ανακάλυψη των πολύπλευρων δυνατοτήτων που παρέχονται στην εμπύχωση της κούκλας με στοιχειώδη σκηνοθετική τεχνική, η οποία θα οδηγήσει σε μια ομαδική σπουδή, έτσι ώστε να χρησιμοποιηθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου θα σχεδιάσουν και θα πραγματοποιήσουν μια διδακτική παρέμβαση, θα παρουσιάσουν εφαρμογές τεχνικών του κουκλοθέατρου με μικρές σπουδές σε τάξη του νηπιαγωγείου, αξιοποιώντας έτσι γνώσεις και εμπειρίες των προηγούμενων εξαμήνων, καθώς και όσα αναλύονται στο

πλαίσιο του συγκεκριμένου μαθήματος.

Τέλος, ολοκληρώνουν το μάθημα με την παράδοση ενός κειμένου που περιγράφει και αξιολογεί τις διδακτικές τους εφαρμογές.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- Να γνωρίζουν ικανοποιητικά εναλλακτικές τεχνικές του κουκλοθέατρου.
- Να γνωρίζουν μοντέλα που περιγράφουν την παιδαγωγική και καλλιτεχνική διάσταση των διδακτικών εφαρμογών του κουκλοθέατρου.
- Να γνωρίζουν μοντέλα οργάνωσης της διδασκαλίας κουκλοθέατρου (ή μέσω κουκλοθέατρου) στο νηπιαγωγείο.
- Να γνωρίζουν τη δομή ενός τυπικού κειμένου επιστημονικής παρουσίασης.

β) δεξιοτήτων

- Να μπορεί να σχεδιάζει μια διδακτική παρέμβαση με θεατρικές τεχνικές
- Να μπορεί να κατασκευάζει με απλά υλικά και να εμψυχώνει μια κούκλα
- Να μπορεί να διαμορφώνει κατάλληλα το περιβάλλον της τάξης για θεατρική έκφραση των νηπίων
- Να μπορεί να εργαστεί ομαδικά να διαπραγματευτεί λύσεις και επιλογές με τους συνεργάτες-συμφοιτητές για να πετύχουν ένα κοινό στόχο.
- Να μπορεί να αναγνωρίζει τον ξεχωριστό ρόλο της παιδαγωγικής από την καλλιτεχνική διάσταση στη διαμόρφωση και στο σχεδιασμό μιας διδακτικής παρέμβασης.
- Να μπορεί να διαμορφώνει μια αισθητική αντίληψη για την παραγωγή του καλλιτεχνικού προϊόντος.
- Να μπορεί να εντοπίζει τα σημαντικά αλλά και τα απρόβλεπτα διδακτικά-μαθησιακά γεγονότα και να λαμβάνει αποφάσεις σε σχέση με αυτά.
- Να μπορεί να εντοπίζει και να προβάλλει τα ενδιαφέροντα στοιχεία μιας παρουσίασης.

γ) ικανοτήτων

- Να μπορεί να πραγματοποιήσει έναν σχεδιασμό θεατρικών δραστηριοτήτων σε τάξη νηπιαγωγείου.
- Να μπορεί να επιλέξει τη κατάλληλη καλλιτεχνική τεχνική για να αναδείξει το περιεχόμενο της εκπαιδευτικής του δουλειάς
- Να μπορεί να μετασχηματίσει κατά τη διαδικασία της διδασκαλίας τη θεατρική δραστηριότητα.
- Να μπορεί να καταγράφει τους στόχους της δραστηριότητας λαμβάνοντας υπόψη τη ζώνη της εγγύτερης ανάπτυξης, τα ενδιαφέροντα και το μαθησιακό προφίλ των νηπίων.
- Να μπορεί να αξιολογεί το καλλιτεχνικό/εκπαιδευτικό έργο μέσω συμμετοχικής παρατήρησης
- Να μπορεί να συντάσσει ένα τυπικό κείμενο όπου παρουσιάζονται και αξιολογούνται τα διδακτικά-μαθησιακά γεγονότα μιας σειράς μαθημάτων.
- Να μπορεί να οργανώνει μια δημόσια παρουσίαση περιγραφής και

αξιολόγησης μιας διδακτικής παρέμβασης μέσω κουκλοθέατρου.

Γενικές Ικανότητες

- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Λήψη αποφάσεων
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεωρητική πλαισίωση του θεάτρου/κουκλοθέατρου στην εκπαίδευση.

Αισθητική αγωγή, Αναλυτικό Πρόγραμμα, θεατρική αγωγή.

Τέχνη και τεχνικές κουκλοθέατρου.

Η διαμόρφωση του χώρου/ σχεδιασμός μιας δημιουργικής γωνιάς κουκλοθέατρου.

Θεατρικά παιχνίδια και αυτοσχεδιασμοί/ δραματοποίηση παραμυθιού.

Η εμπύχωση της κούκλας/η κούκλα της τάξης.

Κατασκευές κούκλας από αυτοσχέδια υλικά.

Δεκάλεπτη παράσταση με στοχευμένο εκπαιδευτικό περιεχόμενο.

Προετοιμασία νηπίων για την παρακολούθηση μιας επαγγελματικής παράστασης, προεκτάσεις μετά την παράσταση.

Σχεδιασμός διδακτικής παρέμβασης. Παρουσίαση και σχολιασμός στοχοθεσίας και σχεδιασμού.

Πραγματοποίηση διδακτικής παρέμβασης. Συλλογή δεδομένων μέσω ημερολογίων.

Ανάλυση δεδομένων διδακτικής παρέμβασης με βάση τα μοντέλα παιδαγωγικής-καλλιτεχνικής διαχείρισης του κουκλοθέατρου και της στοχοθεσίας.

Δημόσια παρουσίαση αποτελεσμάτων. Συγγραφή τυπικού κειμένου παρουσίασης, ανάλυσης και αξιολόγησης της διδακτικής παρέμβασης.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Πρόσωπο με πρόσωπο

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις /Σεμινάρια	35
	Ομαδική παρουσίαση του σχεδιασμού της εκπαιδευτικής παρέμβασης	35
	Εργαστήρια άσκησης και προετοιμασίας Ε.Π.	35
	Πρακτική άσκηση σε τμήμα νηπιαγωγείου	30
	Τελική παρουσίαση εκπαιδευτικής παρέμβασης	35
	Γραπτή εργασία με ανάλυση ημερολογίων παρατήρησης και αξιολόγηση της διδακτικής παρέμβασης	30
	Σύνολο Μαθήματος	200
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:</p> <p>Ομαδική παρουσίαση του σχεδιασμού της εκπαιδευτικής παρέμβασης (20%).</p> <p>Το περιεχόμενο της παρουσίασης βασίζεται στο σχεδιασμό της παρέμβασης της ομάδας στο νηπιαγωγείο και περιλαμβάνει:</p> <p>Αναφορά στον χώρο, στη δομή και τη λειτουργία του νηπιαγωγείου που θα κάνουν τη 7ήμερη πρακτική τους άσκηση.</p> <p>Αναφορά στην επικοινωνία με την νηπιαγωγό στις προτάσεις τους και στη συνεργασία μαζί της .</p> <p>Περιγραφή των θεατρικών πρακτικών που υιοθετούνται στο νηπιαγωγείο και νέες προτάσεις ανανέωσης.</p> <p>Επιλογή θέματος και περιγραφή του αναλυτικού σχεδιασμού ανά μέρα, με καταγραφή των στόχων της κάθε δραστηριότητας.</p> <p>Περιγραφή του τρόπου αξιολόγησης.</p> <p>Τελική ομαδική παρουσίαση εκπαιδευτικής παρέμβασης (30%).</p>	

Τα δεδομένα της τελικής παρουσίασης βασίζονται στις εκπαιδευτικές παρεμβάσεις των φοιτητών στο νηπιαγωγείο και περιλαμβάνει:

Σύντομη περιγραφή του πλαισίου: Περιγραφή του χώρου και της δομής, αναφορά στο εκπαιδευτικό προσωπικό.

Περιγραφή του αναλυτικού σχεδιασμού ανά μέρα, με καταγραφή των στόχων της κάθε δραστηριότητας:

Αναφορά και αιτιολόγηση της επιλογής, περιγραφή των μορφών συνεργασίας που επιλέχθηκαν, καταγραφή των στόχων της κάθε δραστηριότητας, περιγραφή των δραστηριοτήτων, αξιολογικές παρατηρήσεις από την υλοποίηση της δραστηριότητας, αξιολόγηση της δραστηριότητας από τις νηπιαγωγούς, από τα νήπια.

Ομαδική γραπτή τελική εργασία (20%)

Το περιεχόμενο της τελικής γραπτής εργασίας περιλαμβάνει τα αναλυτικά ημερολόγια παρατήρησης, τις εκπαιδευτικές πρακτικές των φοιτητών και του σχολιασμούς τους.

Αξιολόγηση με βάση το σχεδιασμό της πρακτικής και την εφαρμογή του. Για την κάθε δραστηριότητα:

A. αν πέτυχε η ως προς τους στόχους, την εφαρμογή, την ανταπόκριση από τα νήπια.

B. ως προς την αισθητική (κίνηση/ λόγος/ ντιζάιν)

Γ. ως προς την επικοινωνία και συνεργασία της ομάδας.

Ατομική τελική εργασία (30%)

Το περιεχόμενο της τελικής ατομικής γραπτής εργασίας περιλαμβάνει αξιολόγηση των παρεμβάσεων των άλλων ομάδων.

A. αν πέτυχαν οι δραστηριότητες ως προς τους στόχους, την εφαρμογή, την ανταπόκριση από τα νήπια.

B. ως προς την αισθητική (κίνηση/ λόγος/ ντιζάιν)

Πιθανές αιτιολογήσεις της επιτυχίας ή της αποτυχίας

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλεξίου, Έλλη (2004). *Παίζουμε κουκλοθέατρο;*, Αθήνα, Καστανιώτης.
- Δημητράτου, Βίβιαν (2005). *Ο μαγικός κόσμος του κουκλοθεάτρου. Κούκλες και έργα: Για βρεφονηπιαγωγούς, νηπιαγωγούς, δασκάλους και γονείς*, Αθήνα, Πατάκης.
- Θεοχάρη-Περάκη, Ελένη (1995). *Κουκλοθέατρο. Τέχνη και τεχνική*, Αθήνα, Εστία,
- Κλάιστ, Χάινριχ φον (Kleist, Heinrich von) (1982). *Οι μαριονέτες. Και μια μελέτη του Bernard Dort* (μετ. Τζ. Μαστοράκη), Αθήνα, Άγρα.
- Λόρκα, Φεντερίκο Γαρθία (2006). *Η θαυμαστή Μπαλωματού* (μετ. Ε. Μπελιές), Αθήνα, Ηριδανός.
- Μαρτί, Μόνικα & Σανθ, Ισαμπέλ (Marti i Garbayo, Monica & Sanz Muelas, Isabel) (2004). *Μαριονέτες και παντομίμα* (μετ. Ηλ. Δεληδήμου, επιμ. Α. Παρούση), Αθήνα, Ντουντούμη.
- Μέσκε, Μίκαελ (Meschke, Michael) (2004). *Το θέατρο στ' ακροδάχτυλα* (μετ. Μ. Κουλεντιανού, επιμ. Α. Παρούση), Αθήνα, Τυπωθήτω.
- Ντέλπω, Χένρι (Delpeux, Henri) (1987): *Κούκλες και μαριονέτες* (μετ. Αγνή Στρουμπούλη), Αθήνα, Gutenberg, 102.
- Παρούση, Αντιγόνη (1998). *Κούκλες κουκλοθεάτρου. Βιβλίο για τους εκπαιδευτικούς*, Αθήνα, Πατάκης.
- Για το Ελληνικό Κέντρο Κουκλοθεάτρου (UNIMA – ΕΛΛΑΣ)
<http://www.geocities.com/unimahellas/>. Η UNIMA – ΕΛΛΑΣ γεννήθηκε το 1990 και αποτελεί το ελληνικό τμήμα της Διεθνούς Ένωσης Κούκλας (UNion International de la MArionnette).

Ενδεικτική Βιβλιογραφία για το ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- Άλκηστις (Κοντογιάννη), Μαύρη Αγελάδα. Άσπρη Αγελάδα. Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και Διαπολιτισμικότητα. Τόπος 2008
- Άλκηστις (Κοντογιάννη), Η δραματική τέχνη στην εκπαίδευση. Ελληνικά Γράμματα 2000
- Άλκηστις (Κοντογιάννη), Το βιβλίο της δραματοποίησης. Άλκηστις 1989
- Γκόβας Ν., Για ένα νεανικό δημιουργικό θέατρο. Ασκήσεις, παιχνίδια, τεχνικές. Ένα πρακτικό βοήθημα για εμπυχωτές θεατρικών ομάδων και εκπαιδευτικούς. Μεταίχμιο 2003
- Γραμματάς Θ., Fantasyland, Θέατρο για Παιδικό και Νεανικό Κοινό. Τυπωθήτω 1996
- Γραμματάς Θ./Τζαμαριάς Τ., Πολιτιστικές εκδηλώσεις στο σχολείο. Πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ατραπός 2004

Κουρετζής Λ., Το θεατρικό παιχνίδι. Καστανιώτης 1991

Κουρετζής Λ., Το θέατρο για παιδιά στην Ελλάδα. Καστανιώτης 1990

Παπαθανασίου Α./Μπασκλαβάνη Ο., Θεατροπαιχνίδια. Κέδρος 2001

Faur G.-Lascar S., Το Θεατρικό Παιχνίδι. Gutenberg 1988

Βλέπε επίσης:

Βιβλιοθήκη για το θέατρο:

<http://theatrokar.gr/WebPages/TrainingStuff/TheatreLibrary.htm>

Πανελλήνιο Δίκτυο για το θέατρο στην εκπαίδευση: <http://www.theatroedu.gr/>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Κ Διδακτική Φυσικών Επιστημών

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	93Κ	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	8 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Διδακτική Φυσικών Επιστημών»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις/ Σεμινάρια	1	3	
Πρακτική άσκηση σε τάξεις προσχολικής εκπαίδευσης	2	3	
Συγγραφή-παρουσίαση-κριτική εργασιών	2	2	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες συνίσταται να έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς το μάθημα: «Έννοιες Φυσικών Επιστημών Ι»		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ	Ναι		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα αυτό εντάσσεται στην ομάδα μαθημάτων «Πρακτική Άσκηση και Γνωστικά Αντικείμενα». Έχει ως βασικό σκοπό την εξοικείωση των φοιτητών με τα σύγχρονα μοντέλα διδασκαλίας των φυσικών επιστημών και την άσκησή τους στις διαδικασίες σχεδιασμού μικρών διδακτικών σειρών για το νηπιαγωγείο. Περιλαμβάνει έξι τριώρες εργαστηριακές ασκήσεις, δύο τριώρες διαλέξεις/συζητήσεις (μία εισαγωγική και μία καταληκτική) και πέντε τριώρες διδασκαλίες στο νηπιαγωγείο. Οι εργαστηριακές ασκήσεις συντίθενται από ασθενώς καθοδηγούμενες παρεμβάσεις των φοιτητών/τριών πάνω σε "κομμάτια" του υλικού κόσμου του εργαστηρίου και από αναδραστικές συζητήσεις γύρω από τα ερωτήματα και τις απαντήσεις που σχετίζονται με τις παρεμβάσεις αυτές. Πιο αναλυτικά, οι φοιτητές, στις διαλέξεις και στις εργαστηριακές ασκήσεις, εμπλέκονται σε μια σταδιακά εξελισσόμενη διαδικασία εκπαίδευσής τους προκειμένου να αναπτύξουν δεξιότητες σχεδιασμού και υλοποίησης δραστηριοτήτων που θα εφαρμόσουν στην τάξη του Νηπιαγωγείου. Εν συνεχεία, σε συνεργασία με τον διδάσκοντα, οι φοιτητές επιλέγουν, μετασχηματίζουν και εφαρμόζουν σε παιδιά του νηπιαγωγείου κάποιες από τις δραστηριότητες που πραγματοποίησαν στο εργαστήριο. Οι δραστηριότητες αυτές αφορούν τις θεματικές περιοχές Ζωντανοί οργανισμοί, Αντικείμενα και υλικά, Έννοιες και φαινόμενα από το φυσικό κόσμο, Πλανήτη Γη και διάστημα που περιλαμβάνονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα. Κατά την πρακτική τους άσκηση, εφαρμόζουν τις δραστηριότητες που σχεδίασαν σε ομάδες νηπίων. Το μάθημα ολοκληρώνεται καταρχάς με την παρουσίαση και αξιολόγηση των πεπραγμένων των φοιτητών στην τάξη και έπειτά με την παράδοση ενός τυπικά οργανωμένου κειμένου που περιγράφει και αξιολογεί τις διδακτικές τους εφαρμογές. Το περιεχόμενο αυτού του κειμένου παρουσιάζεται και προφορικά (με χρήση τεχνολογιών επικοινωνίας) σε φοιτητικό κοινό.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- Να γνωρίζουν τη διαφοροποίηση της διδακτικής σειράς από την «ωριαία» διδακτική παρέμβαση.
- Να γνωρίζουν εναλλακτικά μοντέλα σχεδιασμού διδακτικών παρεμβάσεων μέσω των φυσικών επιστημών στο νηπιαγωγείο: εναλλακτικές μορφές της σχέσης περιεχομένου-στόχων-αξιολόγησης.
- Να γνωρίζουν εναλλακτικά επίπεδα παρατήρησης-ανάγνωσης των διδακτικών-μαθησιακών γεγονότων.
- Να γνωρίζουν το μετασχηματισμένο περιεχόμενο επιστημονικών θεμάτων, τους συνδεδεμένους με αυτό στόχους, καθώς και το πλαίσιο αξιολόγησης που προτείνει ένα τουλάχιστον πρόγραμμα σπουδών νηπιαγωγείου.
- Να γνωρίζουν τις «σταθερές» οργάνωσης ενός επιστημονικού κειμένου και μια αντίστοιχης παρουσίασης σε κοινό.

β) δεξιότητων

- Να μπορούν να επιλέγουν, ανάλογα και με τις προσωπικές τους προτιμήσεις και ικανότητες, ανάμεσα σε εναλλακτικά μοντέλα σύνδεσης περιεχομένου-στόχων-αξιολόγησης, όταν σχεδιάζουν μια διδακτική παρέμβαση.
- Να μπορούν να εκτιμούν αν ένα διδακτικό γεγονός είναι σημαντικό στο πλαίσιο ενός συγκεκριμένου επιπέδου ανάγνωσης της διδακτικής-μαθησιακής διαδικασίας.
- Να μπορούν να εννοιολογούν το συνολικό σκεπτικό ενός προγράμματος σπουδών.
- Να μπορούν να επιλέγουν κατάλληλα για το σχεδιασμό τους εργαστηριακά και μη εκπαιδευτικά υλικά.
- Να μπορούν να αντιληφθούν ότι η παρατήρηση έχει υποκειμενικά χαρακτηριστικά, τα οποία μετατρέπονται σε «αντικειμενικά» μέσω της δι-υποκειμενικής συμφωνίας.
- Να μπορούν να αντιληφθούν το συνολικό κλίμα μιας σχολικής τάξης και να φανταστούν προσαρμογές των σχεδιασμών τους σ' αυτό.
- Να μπορούν να προσαρμοστούν διδακτικά και ταυτόχρονα καινοτόμα, σε μια σχολική τάξη με «παράδοση».
- Να μπορούν να επιλέγουν από το περιεχόμενο ενός κειμένου τα σημεία που μπορούν και αξίζει να παρουσιαστούν προφορικά.

γ) ικανοτήτων

- Να μπορούν να σχεδιάζουν διδακτικές-μαθησιακές παρεμβάσεις στην περιοχή των φυσικών επιστημών και να τις αξιολογούν εκ των προτέρων.
- Να μπορούν να εφαρμόζουν διδακτικές-μαθησιακές παρεμβάσεις και να τις αξιολογούν από τα αποτελέσματά τους.
- Να μπορούν να λαμβάνουν αποφάσεις εκτός σχεδιασμού στο μεταβαλλόμενο περιβάλλον της τάξης και να τις αξιολογούν.
- Να μπορούν να κρατούν ένα προσωπικό ημερολόγιο, από τη δράση τους στο πλαίσιο μιας σχολικής τάξης.
- Να μπορούν να συνεργάζονται για να μετατρέπουν υποκειμενικές προσωπικές καταγραφές σε «αντικειμενικές».
- Να μπορούν να αναλύουν τα κείμενα των καταγραφών τους με βάση προκαθορισμένα μοντέλα.
- Να μπορούν να αξιολογούν εκ των αποτελεσμάτων τους σχεδιασμούς τους.
- Να μπορούν να συγγράφουν ένα τυπικό επιστημονικό κείμενο.
- Να μπορούν να παρουσιάζουν ένα επιστημονικό θέμα σε κοινό.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Λήψη αποφάσεων.
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων.

- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεωρητικές προσεγγίσεις σχεδιασμού μαθημάτων (διδακτικών σειρών) φυσικών επιστημών στο νηπιαγωγείο: σύνδεση περιεχομένου με στόχους και αξιολόγηση.

Μοντέλα ανάλυσης των διδακτικών-μαθησιακών γεγονότων της τάξης: σύνταξη, ρόλοι τρόποι και αρχές αντίδρασης, συστήματα υποστήριξης, ρητά και άρρητα αποτελέσματα, διαμορφωτική αξιολόγηση.

Επιλογή περιεχομένου και στόχων στη βάση ενός προγράμματος σπουδών (πρόγραμμα σπουδών Σκοτίας, για την προσχολική εκπαίδευση). Σχεδιασμός διδακτικής σειράς.

Εργαστηριακή άσκηση δοκιμαστικής υλοποίησης του σχεδιασμού. Πρώτη αξιολόγηση-προσαρμογή υλικών.

1^η εβδομάδα παρατήρησης σχολικής τάξης στο νηπιαγωγείο.

2^η εβδομάδα εφαρμογής διδακτικής σειράς σε σχολική τάξη νηπιαγωγείου.

Συζήτηση αποτελεσμάτων εφαρμογής. Συγκρότηση επιστημονικών κειμένων και παρουσιάσεων. Δημόσιες παρουσιάσεις εφαρμογών.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο και πρακτική παρέμβαση στο πεδίο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	20
	Σχεδιασμός διδακτικής σειράς	30
	Εργαστηριακή συγκρότηση διδακτικής σειράς	20
	Πρακτική άσκηση σε τάξη γενικού νηπιαγωγείου	30
	Σύνταξη ατομικών και ομαδικών ημερολογίων. Αποδελτίωση και ανάλυση	45

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

δεδομένων

Τελική παρουσίαση 30
εκπαιδευτικής παρέμβασης

Συγγραφή ομαδικής 25
εργασίας

Σύνολο Μαθήματος 200

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:

Ομαδική παρουσίαση σχεδιασμού διδακτικής σειράς (30%).

Το περιεχόμενο της παρουσίασης βασίζεται στις θεωρητικές γνώσεις σχεδιασμού και στις δεξιότητες εργαστηριακής συγκρότησης της σειράς.

Τελική παρουσίαση ομαδικής εργασίας στη βάση της εφαρμογής της διδακτικής σειράς στην τάξη (30%).

Τα δεδομένα της τελικής παρουσίασης βασίζονται στις εκπαιδευτικές παρεμβάσεις των φοιτητών στο νηπιαγωγείο και περιλαμβάνει:

Σύντομη περιγραφή του πλαισίου: Περιγραφή του χώρου και του εκπαιδευτικού «κλίματος». Αναφορά στο εκπαιδευτικό προσωπικό και στις διδακτικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις που αποτελούσαν την «παράδοση» της τάξης που τους φιλοξένησε και

Παρουσίαση της διδακτικής-μαθησιακής δραστηριότητας: περιγραφή περιεχομένου και μαθησιακών στόχων, περιγραφή δραστηριοτήτων σε επίπεδο σύνταξης, ρόλοι εκπαιδευτικού και μαθητών, αρχές αντίδρασης, αποτελέσματα σε σχέση με τους στόχους, διαμορφωτική αυτοαξιολόγηση.

Τελική γραπτή ομαδική εργασία (40%)

Το περιεχόμενο της τελικής γραπτής εργασίας περιλαμβάνει τις εκπαιδευτικές πρακτικές των φοιτητών με αναφορές στη θεωρητική πλαισίωση της ένταξης και της διαφοροποιημένης προσέγγισης.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Ραβάνης, Κ. (2003). *Δραστηριότητες για το Νηπιαγωγείο από τον κόσμο της Φυσικής.*

Αθήνα: Δίπτυχο.

Χαλκιά, Κ. (2011). *Διδάσκοντας Φυσικές Επιστήμες*. Αθήνα: Πατάκης.

Καριώτογλου, Π. και Τσελφές, Β. (2000). Αναλυτικά Προγράμματα Φυσικών Επιστημών: Επιστημολογική, Διδακτική και Θεσμική προσέγγιση. *Επιθεώρηση Φυσικής*, 31, 19-28.

Φασουλόπουλος, Γ., Καριώτογλου, Π. & Τσελφές, Β. (2003). Οργάνωση Διδακτικών Δραστηριοτήτων Φυσικών Επιστημών για Νηπιαγωγούς. Στο Τσιτουρίδου, Μ. (Επιμ). *Οι Φυσικές Επιστήμες και οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Προσχολική Εκπαίδευση*, Θεσσαλονίκη: Τζιόλας, 21-31.

Καριώτογλου, Π., Ψύλλος, Δ. & Τσελφές, Β. (2004). Μελέτη της εξέλιξης διδακτικής μαθησιακής ακολουθίας: η περίπτωση των ρευστών. Στο: Β.Τσελφές, Π. Καριώτογλου, Πατσαδάκης, Μ. (Επιμ) «*Φυσικές Επιστήμες Διδασκαλία, Μάθηση και Εκπαίδευση*», Πρακτικά του 4^{ου} Πανελληνίου συνεδρίου για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών και τις Νέες Τεχνολογίες, Αθήνα: ΤΕΑΠΗ -ΕΚΠΑ, 106-110.

Τσελφές, Β. & Μουστάκα, Μ. (2004). Σχετικά με τη φύση της διδασκόμενης επιστήμης στα παιδιά της προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. *Διδασκαλία των φυσικών επιστημών - Έρευνα και πράξη*, 7, 12-21.

Τσελφές, Β., Αντωνιάδου, Ν., Έψιμος, Γ., Καριώτογλου, Π., Πατσαδάκης, Μ., Φασουλόπουλος, Γ. & Ψύλλος, Δ. (2008). Ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία-μάθηση φυσικών επιστημών σε μειονοτικούς μαθητές των γυμνασίων της Θράκης. Στο, Θ. Δραγώνα & Α. Φραγκουδάκη (επιμ), *Πρόσθεση, όχι αφαίρεση. Πολλαπλασιασμός, όχι διαίρεση*. Αθήνα: Μεταίχμιο, 327-348.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Λ ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ II

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	93Λ	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Ε
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ II		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	

	8	8
Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο 4.		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Υλικά και δραστηριότητες διδασκαλίας μαθηματικών Ι	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD221/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα συνδυάζει εργαστηριακού τύπου ασκήσεις και δραστηριότητες πρακτικής άσκησης. Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές αναπτύσσουν μια σειρά διδακτικών δραστηριοτήτων για την εισαγωγή μαθηματικών εννοιών στο νηπιαγωγείο, αξιοποιώντας υλικά και δραστηριότητες που διδάχθηκαν στο προαπαιτούμενο μάθημα. Οι δραστηριότητες αυτές εφαρμόζονται σε επιλεγμένα νηπιαγωγεία και τα αποτελέσματα τους συνοψίζονται και σχολιάζονται.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να:

α) γνώσεων

- Περιγράφει τους όρους και τις προϋποθέσεις χρήσης των εκπαιδευτικών υλικών και ανάπτυξης κατάλληλων δραστηριοτήτων στο νηπιαγωγείο για την ιδιοποίηση λογικο-μαθηματικών σχέσεων και μαθηματικών εννοιών από τα παιδιά προσχολικής ηλικίας

β) δεξιοτήτων

- Σχεδιάζει και υλοποιεί στο νηπιαγωγείο κατάλληλες κατά περίπτωση δραστηριότητες διαφόρων τύπων αξιοποιώντας τα πρόσφορα εκπαιδευτικά υλικά με στόχο την ιδιοποίηση λογικο-μαθηματικών σχέσεων και μαθηματικών εννοιών από τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας

γ) ικανοτήτων

- Αξιολογεί την αποτελεσματικότητα της χρήσης εκπαιδευτικών υλικών

<p>στη συγκρότηση και ανάπτυξη της μαθηματικής σκέψης παιδιών προσχολικής ηλικίας με συγκεκριμένα ατομικά χαρακτηριστικά</p> <ul style="list-style-type: none"> Αξιολογεί την αποτελεσματικότητα εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στη συγκρότηση και ανάπτυξη της μαθηματικής σκέψης παιδιών προσχολικής ηλικίας με συγκεκριμένα ατομικά χαρακτηριστικά
Γενικές Ικανότητες
<ul style="list-style-type: none"> Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών. Λήψη αποφάσεων. Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης Προαγωγή της παραγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

<p>Σχεδιασμός και παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού για την ανάπτυξη μιας σειράς δραστηριοτήτων με στόχο την ιδιοποίηση επιλεγμένων λογικο-μαθηματικών σχέσεων ή μαθηματικών εννοιών από τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας</p> <p>Μελέτη & ανάλυση συναφούς βιβλιογραφίας</p> <p>Εφαρμογή των του εκπαιδευτικού υλικού και των συναφών δραστηριοτήτων σε επιλεγμένο νηπιαγωγείο και διεξαγωγή μιας μικρής έκτασης έρευνας δράσης.</p> <p>Ανάλυση στοιχείων και αξιολόγηση της εκπαιδευτικής παρέμβασης ως προς τα χαρακτηριστικά των δραστηριοτήτων που αναπτύχθηκαν και των εκπαιδευτικών υλικών που χρησιμοποιήθηκαν</p> <p>Συγγραφή εργασίας</p> <p>Παρουσίαση εργασίας και σχολιασμός στην ολομέλεια των φοιτητών/ τριών που παρακολουθούν το μάθημα.</p>
---

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Παρουσίαση διαφανειών σε powerpoint	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ		ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	24
	Σχεδιασμός και παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού	30
	Αυτοτελής μελέτη	60
	Άσκηση Πεδίου	75
	Συγγραφή εργασίας	11
	Σύνολο Μαθήματος	200
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η αξιολόγηση γίνεται στην ελληνική γλώσσα και για ξενόγλωσσους φοιτητές/φοιτήτριες στην αγγλική</p> <p>Αξιολόγηση είναι συμπερασματική με εκπόνηση εργασίας, η οποία περιλαμβάνει σχεδιασμό και παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού σε συγκεκριμένο θέμα και εφαρμογή του σε τάξη νηαγωγείου (άσκηση πεδίου).</p> <p>Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι ρητά προσδιορισμένα και είναι προσβάσιμα στην ηλεκτρονική σελίδα του μαθήματος.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Σκουμπορδή Χρ, (2012) Σχεδιασμός ένταξης υλικών και μέσων στη μαθηματική εκπαίδευση των μικρών παιδιών ΠΑΤΑΚΗΣ Αθήνα (Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 22769781)

Τσολάκη Κ (2006), Παιδαγωγικό υλικό για παιδιά προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας. Δραστηριότητες για τα μαθηματικά ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ Αθήνα (Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 17057)

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Έρευνα στη Διδακτική των Μαθηματικών (Ένωση των Ερευνητή της Διδακτικής των Μαθηματικών)

International Journal for Mathematics in Education

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93N ΤΠΕ και εκπαιδευτική πράξη: Θεωρητικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	93N	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	ΤΠΕ και εκπαιδευτική πράξη: Θεωρητικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	7ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	4
Εποπτεία	1	2
Φροντιστήρια	1	2
Εργασία με ομάδες	1	
(2)		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD378/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητριών/τών με σύγχρονες εκπαιδευτικές θεωρίες, προσεγγίσεις και πρακτικές για την εφαρμογή Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην τυπική εκπαίδευση, σε τάξεις προσχολικής και πρώτης σχολικής εκπαίδευσης και η ενεργός εμπλοκή τους στο σχεδιασμό, τη διεξαγωγή και την αξιολόγηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με τη

χρήση ΤΠΕ.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται οι φοιτήτριες/τές σε επίπεδο:

Γνώσεων:

- Να γνωρίζουν το επιστημονικό περιεχόμενο εννοιών και όρων που χρησιμοποιούνται στο πεδίο των ΤΠΕ στην εκπαίδευση
- Να γνωρίζουν μαθησιακά πλεονεκτήματα, πρόσθετη αξία, και προκλήσεις της εφαρμογής ΤΠΕ στην προσχολική και πρώτη σχολική τυπική εκπαίδευση
- Να γνωρίζουν θεωρητικές προσεγγίσεις και θεωρίες μάθησης που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και την εφαρμογή ΤΠΕ στην εκπαίδευση και τη μάθηση
- Να γνωρίζουν τα απαραίτητα βήματα και τις μεθόδους σχεδιασμού εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με τη χρήση ΤΠΕ.
- Να γνωρίζουν τους κατάλληλους τρόπους και εκπαιδευτικές προσεγγίσεις για την αποτελεσματική εφαρμογή ΤΠΕ στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία.
- Να γνωρίζουν διαφορετικές προσεγγίσεις και μεθόδους αξιολόγησης της εκπαιδευτικής εφαρμογής ΤΠΕ.
- Να γνωρίζουν μεθόδους και προσεγγίσεις εκπαιδευτικής αξιολόγησης ψηφιακών μέσων και εργαλείων

Δεξιοτήτων:

- Να γνωρίζουν να αναζητούν σε πηγές και να επιλέγουν το κατάλληλο ψηφιακό εργαλείο και μέσο για εφαρμογή στην εκπαιδευτική πρακτική.
- Να εξοικειώνονται με τη χρήση νέων ψηφιακών εργαλείων και μέσων και να μπορούν να τα διαχειρίζονται κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.
- Να μπορούν να αξιολογήσουν τη μαθησιακή αποτελεσματικότητα εκπαιδευτικής εφαρμογής ΤΠΕ και τους μαθησιακούς στόχους που επιτυγχάνονται.
- Να μπορούν να σχεδιάζουν δραστηριότητες που εμπλέκουν ενεργητικά και δημιουργικά τα παιδιά με τη χρήση μέσων και εργαλείων ΤΠΕ.
- Να μπορούν να αξιολογούν εκπαιδευτικές δραστηριότητες ως προς το σχεδιασμό και την υλοποίησή τους (δικές τους και συμφοιτητριών/τών).
- Να είναι σε θέση να διατυπώσουν τα στάδια σχεδιασμού και υλοποίησης μιας εκπαιδευτικής δραστηριότητας με τη χρήση ΤΠΕ.
- Να είναι σε θέση να εφαρμόζουν αποκτηθείσες γνώσεις για το σχεδιασμό, την εφαρμογή, και την αξιολόγηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων ΤΠΕ.

Ικανότητες:

- Να κατανοούν τις προϋποθέσεις και τις προκλήσεις για το σχεδιασμό, την υλοποίηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων ΤΠΕ και την επιλογή των κατάλληλων ψηφιακών μέσων και εργαλείων.
- Να επιλέγουν και να προσαρμόζουν το σχεδιασμό και την εφαρμογή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με τη χρήση ΤΠΕ σύμφωνα με τους μαθησιακούς στόχους που τίθενται και τις ανάγκες και προτιμήσεις των

μαθητών.

- Να επιλέγουν τα κατάλληλα ψηφιακά εργαλεία και μέσα για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων και σύμφωνα με τις ανάγκες και προτιμήσεις των μαθητών.
- Να έχουν κριτική στάση στη εκπαιδευτική εφαρμογή ΤΠΕ και να αξιολογούν την αποτελεσματικότητά τους.
- Να επιλύουν προβλήματα και να προσαρμόζουν τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό και τα ψηφιακά μέσα και εργαλεία ανάλογα με τις συνθήκες της τάξης και τις ανάγκες των μαθητών.
- Να εργάζονται ομαδικά για το σχεδιασμό, την οργάνωση, και την εφαρμογή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με ΤΠΕ.
- Να μπορούν να παρουσιάζουν σε τυπικά οργανωμένο κείμενο τους σχεδιασμούς, την υλοποίηση, και την αξιολόγηση της εκπαιδευτικής τους δραστηριότητας ΤΠΕ.
- Να μπορούν να παρουσιάζουν σε κοινό και να επικοινωνούν τους σχεδιασμούς και την εφαρμογή των εκπαιδευτικών τους δραστηριοτήτων ΤΠΕ.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Λήψη αποφάσεων.
- Αυτόνομη εργασία.
- Ομαδική εργασία.
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα εντάσσεται στην ενότητα μαθημάτων «Πρακτική άσκηση: Γνωστικά αντικείμενα και Διδακτικές προσεγγίσεις». Έχει ως στόχο να εξοικειώσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες με τις θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις εφαρμογής ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη. Οργανώνεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος του μαθήματος είναι σεμιναριακής μορφής και έχει ως αντικείμενο τη θεωρητική προσέγγιση συγκεκριμένων θεμάτων (πχ. Ανάπτυξη αλγοριθμικής σκέψης μέσω εκπαιδευτικού προγραμματισμού και ρομποτικής, ανάπτυξη δημιουργικότητας μέσω ψηφιακής αφήγησης, ανάπτυξη δεξιοτήτων ψηφιακού γραμματισμού). Το δεύτερο μέρος του μαθήματος είναι εργαστηριακής μορφής και εμπλέκει τις φοιτήτριες και τους φοιτητές στο σχεδιασμό και την υλοποίηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων ΤΠΕ σε τάξεις του νηπιαγωγείου ή της πρώτης σχολικής ηλικίας. Ειδικότερα, τα θέματα που πραγματεύεται το μάθημα είναι τα εξής:

Χαρακτηριστικά και κατηγορίες ψηφιακών μέσων, λογισμικών και εργαλείων

Αξιολόγηση ψηφιακών μέσων, λογισμικών και εργαλείων

Πηγές αναζήτησης (διαδικτυακές) ψηφιακών μέσων, λογισμικών, εργαλείων και ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού (π.χ. Φωτόδεντρο, αποθετήρια μαθησιακών αντικειμένων, Πλατφόρμα ψηφιακών διδακτικών σεναρίων “Αίσωπος”)

Εκπαιδευτικές προσεγγίσεις και θεωρητικό υπόβαθρο για την εφαρμογή ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία

επικοινωνιακός, συμπεριφορισμός, κοινωνικές θεωρίες μάθησης

ψηφιακή αφήγηση, εκπαιδευτικός προγραμματισμός και ρομποτική, δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού και ψηφιακή πολιτότητα

Σχεδιασμός εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και σεναρίων ΤΠΕ

Αξιολόγηση εκπαιδευτικής εφαρμογής ΤΠΕ

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ: (7)

Πρόσωπο-με-πρόσωπο

Καθοδηγούμενη ομαδική και ατομική παραγωγή φοιτητών/τριών

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ: (8)

E-class για ανάρτηση υλικού μαθήματος, κατάθεση εργασιών φοιτητών, επικοινωνία με φοιτητές

E-mail για επικοινωνία με φοιτήτριες/τές

Powerpoint, επιδείξεις επιλεγμένων ψηφιακών περιβαλλόντων για μάθηση

Εξοικείωση και αναζήτηση σε διαδικτυακά αποθετήρια ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού

Εξοικείωση και χρήση ψηφιακών μέσων, εργαλείων, λογισμικού

Τηλεδιάσκεψη (π.χ. skype) για επικοινωνία εξωτερικούς προσκεκλημένους ομιλητές

Προβολή σχετικών βίντεο

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ (9)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Διαλέξεις / σεμινάρια/ διαδραστική διδασκαλία 26

Μελέτη βιβλιογραφίας 20

Αναζήτηση, εξοικείωση και 20

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ
(11)**

αξιολόγηση ψηφιακών μέσων	
Εκπαιδευτικός σχεδιασμός δραστηριοτήτων	20
Πρακτική άσκηση σε σχολικές τάξεις	50
Συγγραφή ατομικών εργασιών	20
Συγγραφή ομαδικής εργασίας	30
Παρουσιάσεις εργασιών	15
Σύνολο Μαθήματος	200 ώρες

Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:

Συμμετοχή στα μαθήματα (10%)

Παρουσία

Εμπλοκή, συμμετοχή στις συζητήσεις

Εβδομαδιαίες ατομικές γραπτές εργασίες (40%)

Εμβάθυνση, κριτική σκέψη, πρωτοτυπία, δημιουργικότητα, εφαρμογή θεωρίας, καλή μορφοποίηση, έκφραση, ορθογραφία, συντακτικό, κατανόηση και σωστή εφαρμογή των όρων, επιστημονική και παιδαγωγική τεκμηρίωση

Ομαδική εργασία σχεδιασμού, υλοποίησης, και αξιολόγησης εκπαιδευτικής δραστηριότητας ΤΠΕ σε σχολική τάξη (50%)

Σχεδιασμός εκπαιδευτικής δραστηριότητας ΤΠΕ σε μορφή κειμένου (γραπτή αναφορά)

Εφαρμογή εκπαιδευτικής δραστηριότητας στην τάξη

Συγκέντρωση, καταγραφή, επεξεργασία και παρουσίαση δεδομένων από την αξιολόγηση της εκπαιδευτικής δραστηριότητας (π.χ. παρατήρηση, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγιο) (γραπτή αναφορά)

Συγγραφή και παρουσίαση ανάλυσης δεδομένων, ερμηνεία, αξιολόγηση (γραπτή αναφορά)

Συγγραφή και παρουσίαση διαδικασίας εφαρμογής της εκπαιδευτικής δραστηριότητας, καταγραφή και τεκμηρίωση αλλαγών και προσαρμογών της εκπαιδευτικής δραστηριότητας σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό, ερμηνεία, αξιολόγηση (γραπτή

αναφορά)

Ολοκληρωμένα κείμενα, με συνοχή, με οργανωμένη δομή, και επιστημονική και παιδαγωγική τεκμηρίωση

Προφορική παρουσίαση εργασίας με τη χρήση λογισμικού παρουσιάσεων, κατανοητή, σαφής, ολοκληρωμένη, με οργανωμένη δομή, αισθητική εμφάνιση, τεκμηρίωση

Πρωτοτυπία, δημιουργικότητα, εφαρμογή θεωρίας, επιστημονική και παιδαγωγική τεκμηρίωση, κατανόηση των όρων

Περιγραφή διαδικασίας συνεργασίας και συντονισμού, δεξιότητες συνεργασίας, συντονισμού και οργάνωσης της ομαδικής δουλειάς (γραπτή αναφορά)

Η διαδικασία και τα κριτήρια αξιολόγησης αναρτώνται στο δικτυακό τόπο του μαθήματος (e-class).

Προβλέπονται διαφοροποιημένες μέθοδοι αξιολόγησης για ειδικές κατηγορίες φοιτητών/τριων (π.χ. ΑμεΑ, φοιτητές Erasmus) π.χ. συνεργασία με διερμηνέα για άτομα με κώφωση, κατάθεση εργασιών στα αγγλικά

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗ, LEHMAN JAMES, NEWBY TIMOTHY, RUSSEL JAMES, STERICH DONALD, Επιμέλεια: ΕΛΕΝΗ ΝΤΡΕΝΟΓΙΑΝΝΗ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ, 2009, Αθήνα. 14958

Παιδιά, σχολεία και υπολογιστές, Βοσνιάδου Στέλλα, Gutenberg (Γ. ΔΑΡΔΑΝΟΣ - Κ. ΔΑΡΔΑΝΟΣ Ο.Ε.), 2006 , Αθήνα. 31942

Άρθρα:

Καρτσιώτου, Θ., & Ρούσσοι, Π. (2011). Κατασκευή και ψυχομετρικός έλεγχος εργαλείου μέτρησης της χρήσης υπολογιστή από εκπαιδευτικούς για διδασκαλία. Θέματα Επιστημών Και Τεχνολογίας Στην Εκπαίδευση, 4(1-3). Retrieved from <http://earthlab.uoi.gr/thete/index.php/thete/article/view/111>

Κουστουράκης, Γ., & Παναγιωτακόπουλος, Χ. (2008). Οι ΤΠΕ στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: επιδράσεις και προβλήματα από την προσπάθεια της εφαρμογής τους στην παιδαγωγική πράξη. In 4ο Συνέδριο Διδακτική Πληροφορικής.

Κυριάκος, Μ., Μιλτιάδης, Τ., & Διονύσιος, Π. (2014). Αξιοποίηση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη. Ο Ρόλος της σχολικής μονάδας. Μελέτη Περίπτωσης, 14.

Μαργαρίτη, Α., & Μπράτιτσης, Θ. (2015). Ψηφιακή Αφήγηση ως μέσο διδασκαλίας Φυσικών Επιστημών στο Νηπιαγωγείο: ένα διαδραστικό παραμύθι στο Scratch. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 7(3), 163–179.

Παπαδοπούλου, Ε., (2017). Ψηφιακή Αφήγηση στο Νηπιαγωγείο. Ένα Εκπαιδευτικό Σενάριο. 9th Conference on Informatics in Education

Τζαβάρα, Α., & Κόμης, Β. (2011). Η ενσωμάτωση της Παιδαγωγικής Γνώσης στον σχεδιασμό δραστηριοτήτων με ΤΠΕ : μελέτη περίπτωσης με υποψήφιους εκπαιδευτικούς. *Θέματα Επιστημών Και Τεχνολογίας Στην Εκπαίδευση*, 4(1–3). Retrieved from <http://www.grissh.gr/article/551d1a7fd36a36ac29000197>

Bebell, D., Russell, M., & O'Dwyer, L. (2004). Measuring Teachers' Technology Uses. *Journal of Research on Technology in Education*, 37(1), 45–63. <https://doi.org/10.1080/15391523.2004.10782425>

DRUIN, A. (2002). The role of children in the design of new technology. *Behaviour & Information Technology*, 21(1), 1–25. <https://doi.org/10.1080/01449290110108659>

Guha, M. L., Druin, A., Chipman, G., Fails, J. A., Simms, S., & Farber, A. (2004). Mixing Ideas: A New Technique for Working with Young Children As Design Partners. In *Proceedings of the 2004 Conference on Interaction Design and Children: Building a Community* (pp. 35–42). New York, NY, USA: ACM. <https://doi.org/10.1145/1017833.1017838>

Jimoyiannis, A., & Komis, V. (2007). Examining teachers' beliefs about ICT in education: implications of a teacher preparation programme. *Teacher Development*, 11(2), 149–173. <https://doi.org/10.1080/13664530701414779>

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση
<http://earthlab.uoi.gr/thete/index.php/thete>

Πρακτικά συνεδρίων Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση <http://www.etpe.gr/confs/>

Early Child Development and Care <https://www.tandfonline.com/toc/gecd20/current>

Early Childhood Education Journal <https://link.springer.com/journal/10643>

Early Years <https://www.tandfonline.com/toc/ceye20/current>

International Journal of Child-Computer Interaction
<https://www.journals.elsevier.com/international-journal-of-child-computer-interaction/>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 93Ξ ΘΕΑΤΡΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	93Ξ	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	ΘΕΑΤΡΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	8ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις/σεμινάρια	1	3
Πρακτική άσκηση	2	3
Τελική παρουσίαση	2	2
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού υποβάθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ΝΑΙ	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD431/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες με την εφαρμογή θεατρικών παιχνιδιών και τεχνικών που αναπτύσσουν τη φαντασία και καλλιεργούν την ομαδικότητα, έχοντας ως γνώμονα την παιδαγωγική, καλλιτεχνική και κοινωνική διάσταση του θεάτρου στην Εκπαίδευση. Αξιοποιώντας την εμπειρία

τους από τα μαθήματα θεατρικής έκφρασης που έχουν παρακολουθήσει και τα σχέδια μαθημάτων που θα παρουσιαστούν κατά τη διδασκαλία, θα σχεδιάσουν διδακτικές παρεμβάσεις στις οποίες αξιοποιούνται θεατροπαιδαγωγικές μέθοδοι, θα τις εφαρμόσουν σε τάξη νηπιαγωγείου, θα καταγράψουν, θα αναλύσουν τα δεδομένα τους και θα παρουσιάσουν το σύνολο της δουλειάς αυτής με τη μορφή τελικής εργασίας.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- Να γνωρίζουν τεχνικές αξιοποίησης του θεάτρου στην εκπαιδευτική διαδικασία
- Να γνωρίζουν προσεγγίσεις που σχετίζονται με την παιδαγωγική, την κοινωνική και καλλιτεχνική διάσταση του θεάτρου στην εκπαίδευση
- Να κατανοούν τα βήματα για την οργάνωση μιας διδακτικής παρέμβασης στο νηπιαγωγείο
- Να γνωρίζουν μεθόδους διαμόρφωσης συνεργατικού και θεατρικού πλαισίου για την μάθηση και τη δημιουργία των παιδιών
- Να γνωρίζουν τον τρόπο που θα συγγράψουν την ομαδική τους εργασία

β) δεξιοτήτων

- Να μπορούν να σχεδιάζουν μια διδακτική παρέμβαση αξιοποιώντας τεχνικές θεάτρου/ δράματος
- Να μπορούν να διαμορφώνουν συνεργατικό κλίμα για τη συμμετοχή των παιδιών στην διδακτική παρέμβαση η οποία αξιοποιεί θεατρικές δραστηριότητες
- Να μπορούν να ενεργοποιούν απαραίτητα στοιχεία μιας θεατροπαιδαγωγικής πρακτικής με παιδιά, τη συμμετοχή, την φαντασία, τη διερεύνηση ζητημάτων, το μοίρασμα και την παρουσίαση σε ομάδες
- Να μπορούν να συνεργαστούν με τους/τις συμφοιτητές/τριες συνεργάτες/τριες και να επεξεργάζονται από κοινού επιλογές για τον σχεδιασμό της διδακτικής παρέμβασης
- Να μπορούν να οργανώνουν θεατρικές τεχνικές και θεατρικές δραστηριότητες πετυχαίνοντας ισορροπία στην πραγμάτωση της παιδαγωγικής και της καλλιτεχνικής στόχευσης
- Να μπορούν να στοχάζονται στην δράση (reflection in action) αναγνωρίζοντας τις ανάγκες των παιδιών

γ) ικανοτήτων

- Να μπορούν να πραγματοποιήσουν θεατρικές δραστηριότητες σε τάξη νηπιαγωγείου.
- Να μπορούν να επιλέξουν τις κατάλληλες θεατροπαιδαγωγικές πρακτικές για τη διδασκαλία τους
- Να μπορούν να δίνουν θεατρικά ερεθίσματα προσαρμοσμένα στις ανάγκες των νηπίων για να τα εμπλέκουν στη θεατρική δράση
- Να μπορούν να αναγνωρίζουν τις δυνατότητες και τους περιορισμούς της ομάδας των παιδιών και να αναδιοργανώνουν το σχέδιο διδακτικής τους παρέμβασης
- Να μπορεί να αξιολογήσουν την συλλογική εμπειρία της ομάδας σε σχέση με την δημιουργία, την παρουσίαση και την ανταπόκριση στο θεατρικό γεγονός.

- Να μπορούν να συγγράψουν ένα κείμενο με τη περιγραφή της διαδικασίας, την ανάλυση και τα συμπεράσματα σε σχέση με τους διδακτικούς στόχους που έθεσαν
- Να μπορούν να περιγράψουν την διδακτική τους παρέμβαση με την αξιοποίηση θεάτρου/δράματος και τα αποτελέσματά της σε δημόσια παρουσίαση **(5)**

Γενικές Ικανότητες (6)

- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Λήψη αποφάσεων
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεωρητικό πλαίσιο προβληματισμοί σχετικά με τις διαστάσεις του Θεάτρου στην Εκπαίδευση

Θεατρικά παιχνίδια , αυτοσχεδιασμοί , δραματοποίηση

Ομαδοσυνεργατικές τεχνικές, ασκήσεις επικοινωνίας με αξιοποίηση θεατρικών τεχνικών , τεχνικές εκπαιδευτικού δράματος

Αφήγηση παραμυθιού, τεχνικές ανάπτυξης μιας ιστορίας με δραστηριότητες θεάτρου/δράματος

Βιωματική διερεύνηση θεμάτων με ομαδική συμμετοχή στη θεατροπαιδαγωγική διαδικασία

Στρατηγικές για τη δημιουργία κατάλληλου πλαισίου και προετοιμασίας της τάξης για την εφαρμογή θεατροπαιδαγωγικής δραστηριότητας

Σχεδιασμός διδακτικής παρέμβασης. Παρουσίαση των στόχων , των επιλεγμένων δραστηριοτήτων και της πορείας της διδασκαλίας.

Εφαρμογή της παρέμβασης σε τάξη νηπιαγωγείου. Τήρηση ημερολογίων, συμπυκνωμένων και επεκταμένων σημειώσεων για τη συλλογή δεδομένων

Ανάλυση δεδομένων

Δημόσια Παρουσίαση αποτελεσμάτων της διδακτικής παρέμβασης . Συγγραφή εργασίας και αξιολόγηση

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:
(7)

Πρόσωπο με πρόσωπο

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Χρήση διαδικτύου, οπτικοακουστικού υλικού, παρουσίαση Power point, υποστήριξη μαθησιακής

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ: (8)	διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομίου e-class	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ (9)	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις /σεμινάρια	35
	Εργαστήρια	30
	Πρόδρομη παρουσίαση σχεδιασμού διδακτικής παρέμβασης	25
	Πρακτική άσκηση	30
	Αναστοχασμός στη δράση	15
	Τελική παρουσίαση διδακτικής παρέμβασης	35
	Συγγραφή εργασίας (ανάλυση ημερολογίων παρατήρησης, συμπεράσματα, αξιολόγηση)	30
	Σύνολο Μαθήματος	200
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ (11)	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:</p> <p>Ομαδική παρουσίαση του σχεδιασμού της εκπαιδευτικής παρέμβασης (20%).</p> <p>(πλαίσιο εφαρμογής, παρουσίαση των στόχων , των επιλεγμένων δραστηριοτήτων της πορείας της διδασκαλίας, τρόπος συλλογής δεδομένων)</p> <p>Τελική ομαδική παρουσίαση της εκπαιδευτικής παρέμβασης (30%).</p> <p>Περιγραφή δραστηριοτήτων, στόχων. Ανάλυση αξιολόγηση, συμπεράσματα</p> <p>Ομαδική γραπτή τελική εργασία (30%)</p> <p>Περιγραφή , ανάλυση, συμπεράσματα σχετικά με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της δράσης και αξιολόγηση α) σε σχέση με την πορεία των ίδιων των φοιτητριών/ών στην εφαρμογή τους και β) σε σχέση με τον τρόπο που ανταποκρίθηκαν τα παιδιά (συνεργασία με άλλα παιδιά, συμμετοχή στη θεατρική δράση, δημιουργία και παρουσίαση θεατρικού γεγονότος –πώς</p>	

χρησιμοποίησαν θεατρικά μέσα και πώς κατανόησαν τα θεατρικά γεγονότα και ανέπτυξαν ιδέες και συναισθήματα σε σχέση με αυτά)

4. Ατομική εργασία (20%)

Το περιεχόμενο της τελικής ατομικής γραπτής εργασίας περιλαμβάνει αξιολόγηση των παρεμβάσεων των άλλων ομάδων.

Αξιολόγηση σε σχέση με την επίτευξη υλοποίησης των στόχων, την ανάπτυξη συνεργασίας και στοιχείων θεατρικής έκφρασης και ανταπόκρισης των παιδιών (παιδαγωγική, καλλιτεχνική διάσταση)

Τα κριτήρια της αξιολόγησης περιλαμβάνονται στη σελίδα του μαθήματος στο e-class

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Άλκηστις, (Κοντογιάννη). (2008). *Μαύρη Αγελάδα. Άσπρη Αγελάδα. Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και Διαπολιτισμικότητα*. Αθήνα: Τόπος

Άλκηστις, (Κοντογιάννη)(2000). *Η δραματική τέχνη στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Άλκηστις, (Κοντογιάννη). (1989). *Το βιβλίο της δραματοποίησης*. Άλκηστις

Ashwell M. (2002). Δημιουργία-Παρουσίαση-Ανταπόκριση: Ανιχνεύοντας την πρόοδο των μαθητών στο Drama,. Στο Γκόβας Ν, Κακλαμάνη Φ. *Αναζητώντας τη θέση του Θεάτρου στην Εκπαίδευση* . Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, 105-112

Αυδή Α., Χατζηγεωργίου Μ. (2003). *Η τέχνη του δράματος στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Boal, A. (2013). *Θεατρικά Παιχνίδια για ηθοποιούς και μη ηθοποιούς*. Αθήνα: "σοφία" Ανώνυμη Εκδοτική & Εμπορική Εταιρεία

Γκόβας Νίκος (2003). *Για ένα δημιουργικό νεανικό θέατρο*. Ασκήσεις, παιχνίδια, τεχνικές. Αθήνα. Μεταίχμιο

Γραμματάς, Θ. (2017). *Θεατρική Αγωγή και Παιδεία*. Αθήνα: Διάδρασις

Κουρετζής, Λ.(1991). *Το θεατρικό παιχνίδι*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Κουρετζής, Λ. (1990). *Το θέατρο για παιδιά στην Ελλάδα*. Καστανιώτης

Παπαθανασίου. Α. Μπασκλαβάνη. Ο. (2001). *Θεατροπαιχνίδια*. Αθήνα: Κέδρος

Ο' Toole, J. (2006). *Doing Drama Research*. Australia: Drama Australia, p. 102.

Schön, D. (1983). *The Reflective Practitioner. How professionals think in action*, London: Temple Smith

Taylor, Ph. (2005). *Researching Drama and Arts Education*. London and New York. Routledge Falmer (pp29-59)

Winston, J., Tandy, M. ((2001). *Beginning Drama 4-11*. London: David Fulton Publishers

Winston, J., (2000). *Drama, Literacy and Moral Education 5-11*. London: David Fulton Publishers

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Περιοδικό : Εκπαίδευση& Θέατρο . www.theatroedu.gr – Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 930 Μουσείο και σχολείο

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	930	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	8 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Μουσείο και σχολείο»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Σεμινάρια	2	5	
Πρακτική άσκηση σε τμήματα προσχολικής εκπαίδευσης	4	3	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD439/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα των «Μουσείο και Σχολείο» αποτελεί πρακτική άσκηση στο γνωστικό αντικείμενο της παιδαγωγικής θεωρίας και της Μουσειοπαιδαγωγικής.

. Το μάθημα χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο παρουσιάζονται οι σύγχρονες τάσεις και θεωρίες που διαμορφώνουν νέες προοπτικές εκπαιδευτικής αξιοποίησης των χώρων πολιτισμικής αναφοράς (αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, ιστορικά τοπία). Οι φοιτητές/ήτριες επισκέπτονται νηπιαγωγεία για 4 εβδομάδες και καλούνται σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν μουσειοπαιδαγωγικές δραστηριότητες στην προοπτική διασύνδεσης της θεωρίας με την πράξη. Η αξιολόγηση των φοιτητών βασίζεται σε εργασίες/παρουσιάσεις που γίνονται κατά τη διάρκεια του εξαμήνου και στην τελική εργασία/παρουσίαση των δραστηριοτήτων, που υποστηρίζεται προφορικά στο τέλος του εξαμήνου.

Η πρακτική άσκηση πραγματοποιείται σε εκπαιδευτικές δομές της προσχολικής εκπαίδευσης και σχετίζεται με τις ποικίλες μουσειοπαιδαγωγικές θεωρήσεις και πρακτικές και τον ρόλο του εκπαιδευτικού στο σχεδιασμό μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων.

Το μάθημα έχει ως βασικό στόχο την προσέγγιση των στοιχείων που συνθέτουν τη φυσιογνωμία της μουσειοπαιδαγωγικής στο πλαίσιο των σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων. Στόχος της πρακτικής άσκησης είναι ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων σε συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τις ποικίλες μουσειοπαιδαγωγικές προσεγγίσεις και τις παιδαγωγικές συνεπαγωγές τους,
- να γνωρίζει σε θεωρητικό επίπεδο τα πολιτισμικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται εκπαιδευτικά (εκθέσεις, προγράμματα, εκπαιδευτικό υλικό)
- να γνωρίζει τα διαφορετικά μοντέλα ανάπτυξης μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων και τον ρόλο που προδιαγράφει για τον εκπαιδευτικό και τους μαθητές κάθε μοντέλο,
- να γνωρίζει τις παραμέτρους με βάση τις οποίες σχεδιάζεται ένα πρόγραμμα και το παιδαγωγικό πλαίσιο που διαμορφώνεται με βάση αυτές,
- να αποτιμά πρακτικές εφαρμογές από την ελληνική κυρίως πραγματικότητα.

β) δεξιοτήτων

- να εξοικειώνεται με κριτήρια κριτικής προσέγγισης των μουσείων και των εκπαιδευτικών τους προγραμμάτων,
- να μελετά κριτικά εκπαιδευτικά προγράμματα μουσείων διερευνώντας τις επιστημονικές και παιδαγωγικές ορίζουσές τους,
- να αντιλαμβάνεται την αναγκαιότητα αφενός της συσχέτισης του προγράμματος με το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο,
- να συσχετίζει το μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα με την εκπαιδευτική πράξη, την οποία να αντιμετωπίζει ως μια σύνθετη δυναμική διαδικασία,

που αναπτύσσεται σε συγκεκριμένο εκπαιδευτικό και πολιτισμικό πλαίσιο.

γ) ικανοτήτων

- να σχεδιάζει και να αναπτύσσει μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα,
- να δημιουργεί και να δοκιμάζει ποικίλες μεθόδους αξιολόγησης των μουσειοπαιδαγωγικών δραστηριοτήτων για παιδιά προσχολικής ηλικίας,
- να συνεργάζεται σε επίπεδο ομάδας για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων στη σχολική τάξη και να εξοικειώνεται με διαδικασίες διαμορφωτικής αξιολόγησης και ατομικού και συλλογικού στοχασμού.

Γενικές Ικανότητες

- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεωρητική πλαισίωση της Μουσειοπαιδαγωγικής.

Βασικές θεωρίες των μουσειολογίας, οι επιστημολογικές αφετηρίες, τα αντίστοιχα μοντέλα σχεδιασμού, ανάπτυξης και αξιολόγησης μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων.

Εκπαιδευτικός ρόλος σύγχρονου μουσείου.

Αρχές μουσειοπαιδαγωγικού σχεδιασμού.

Στάδια ανάπτυξης μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων για σχολικές τάξεις.

Παραγωγή-αξιοποίηση εκπαιδευτικού υλικού.

Τα ισχύοντα εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων: επιστημονικές αφετηρίες και θεωρητική πλαισίωση.

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη των μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων.

Μικρής κλίμακας ομαδικές ερευνητικές εργασίες σε νηπιαγωγεία σχετικές με την ανάπτυξη μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Πρόσωπο με πρόσωπο και πρακτική παρέμβαση στο πεδίο

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμιναριακά μαθήματα	26
	Πρακτική άσκηση σε τμήμα νηπιαγωγείου	60
	Παρουσίαση ΑΠ κατά γνωστική περιοχή και ενότητα	25
	Τελική παρουσίαση εκπαιδευτικής παρέμβασης	30
	Συγγραφή ομαδικής και ατομικής εργασίας	30
	Αυτοτελής μελέτη	29
	Σύνολο Μαθήματος	200
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική και η ελληνική νοηματική γλώσσα.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:</p> <p>Παρουσίαση ομαδικής εργασίας στην ολομέλεια (κριτική ανάγνωση ενοτήτων ΑΠ) (20%).</p> <p>Τελική παρουσίαση ομαδικής εργασίας στην τάξη (20%).</p> <p>Συμμετοχή στις στοχαστικές συζητήσεις στην ολομέλεια και την εποπτεία (20%)</p> <p>Γραπτή ατομική εργασία (40%)</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Βέμη Μ., Νάκου Ε. (επιμ.). (2010). *Μουσεία και Εκπαίδευση*. Αθήνα: Νήσος
- Κόκκινος Γ., Αλεξάκη Ε. (επιμ.). (2002). *Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη Μουσειακή Αγωγή*. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Κοντογιάννη, Α. (1995). *Μουσεία και Σχολεία, δεινόσαυροι κι αγγεία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Νάκου, Ε. (2001). *Μουσεία: Εμείς, τα πράγματα και ο πολιτισμός. Από τη σκοπιά της*

θεωρίας του Υλικού Πολιτισμού, της Μουσειολογίας και της Μουσειοπαιδαγωγικής.
Αθήνα: Νήσος

Νικονάνου, Ν., Κασβίκης, Κ. (επιμ.), (2008). *Εκπαιδευτικά ταξίδια στο χρόνο. Εμπειρίες και ερμηνείες του παρελθόντος*. Αθήνα: Πατάκη

Νικονάνου, Ν. (2011). *Μουσειοπαιδαγωγική. Από τη θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Πατάκη

Νικονάνου, Ν. (επιμ.). (2015). *Μουσειακή μάθηση και εμπειρία στον 21^ο αιώνα*. (ηλεκτρ. βιβλίο). Αθήνα: Σύνδεσμος Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο:
<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/712>

Οικονόμου, Μ. (2003). *Μουσείο: Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός; Μουσειολογικοί προβληματισμοί και ζητήματα*. Αθήνα: Κριτική

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Α Ποσοτική μεθοδολογία στην εκπαιδευτική έρευνα και συγγραφή συναφών επιστημονικών εργασιών

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	94Α	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ποσοτική μεθοδολογία στην εκπαιδευτική έρευνα και συγγραφή συναφών επιστημονικών εργασιών	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Ζ	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		
Φροντιστήρια	1	0
Εργασία με ομάδες	2	4
Εργαστήρια	2	4
Σεμινάρια		
(2)		

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού υπόβαθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Απαιτείται οι φοιτητές/τριες να έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς τα μαθήματα Μεθοδολογία Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες I και II.
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ΝΑΙ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD437/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με το σχεδιασμό και την υλοποίηση της εκπαιδευτικής έρευνας με τη χρήση ποσοτικής μεθοδολογίας και η εξοικείωσή τους με τη συγγραφή μιας επιστημονικής εργασίας.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σε επίπεδο:

A. γνώσεων να κατανοούν

- τον καθορισμό του ερευνητικού ερωτήματος,
- την οργάνωση της βιβλιογραφικής επισκόπησης μέσω πρόσβασης σε ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και online βάσεις επιστημονικών άρθρων,
- τους λειτουργικούς ορισμούς θεωρητικών εννοιών,
- τη διατύπωση ερευνητικών υποθέσεων,
- την κατασκευή ερωτηματολογίων,
- τις κλίμακες μέτρησης και τις μεταβλητές,
- την αξιοπιστία, την εγκυρότητα και τη στατιστική μεθοδολογία για την ανάλυση ποσοτικών δεδομένων

B. δεξιοτήτων

- να είναι σε θέση να διατυπώσουν τα στάδια και τα χαρακτηριστικά μιας επιστημονικής έρευνας που περιλαμβάνει ποσοτικά δεδομένα,
- να έχουν αντιληφθεί τη σημασία της θεωρίας για τη διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων και την ερμηνεία των δεδομένων της έρευνας,
- να διακρίνουν προβλήματα/περιορισμούς όσον αφορά τους δείκτες αξιοπιστίας και εγκυρότητας και τη δυνατότητα γενίκευσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων,
- να μπορούν να εφαρμόζουν τις αποκτηθείσες γνώσεις για την εκπόνηση επιστημονικών εργασιών στο πλαίσιο των σπουδών τους και κατά την επαγγελματική τους δραστηριότητα ως νηπιαγωγοί,
- να αντιλαμβάνονται τη σημασία της ατομικής συμβολής και της συνεργασίας σε ομάδες για τη διεξαγωγή μιας έρευνας καθώς επίσης και

να αναπτύσσουν υπευθυνότητα, πρωτοβουλία και συλλογικότητα στο πλαίσιο της ερευνητικής ομάδας.

Γ. Ικανοτήτων

- να μπορούν να συμμετέχουν σε μια ποσοτική έρευνα,
- να αναπτύξουν τις ικανότητες επιλογής και κατασκευής εργαλείων συγκέντρωσης ποσοτικών δεδομένων,
- να μπορούν να εφαρμόζουν το ερευνητικό εργαλείο στο πεδίο της έρευνας,
- να εφαρμόσουν κατάλληλες τεχνικές διασφάλισης της αξιοπιστίας και εγκυρότητας των κλιμάκων μέτρησης κοινωνικών εννοιών ή της διαδικασίας ανάλυσης των δεδομένων,
- να μπορούν να ερμηνεύσουν τα αποτελέσματα της ανάλυσης των δεδομένων
- να είναι σε θέση να γράψουν/παρουσιάσουν με κατάλληλο τρόπο τα συμπεράσματα της εργασίας τους ώστε να τεκμηριώνουν επιστημονικά τα ευρήματα της ποσοτικής έρευνας που διεξήγαγαν,
- να εντάσσουν την έρευνα στην επαγγελματική τους πρακτική αναπτύσσοντας δράσεις ενήμερες των επιστημονικών ερευνητικών δεδομένων,
- να μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο στο αντικείμενο της ανάλυσης ποσοτικών δεδομένων στην εκπαιδευτική έρευνα.(5)

Γενικές Ικανότητες (6)

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών, με τη χρήση και νέων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα εντάσσεται στην ενότητα της «Πρακτικής Άσκησης στην Έρευνα».

Διατύπωση υποθέσεων. Μετατροπή ερευνητικών υποθέσεων σε στατιστικές υποθέσεις. Μεταβλητές.

Αρχές μέτρησης – κλίμακες

Αξιοπιστία – εγκυρότητα

Μέθοδοι κατασκευής ερωτηματολογίου

Τρόποι ανάλυσης ποσοτικών δεδομένων.

Έννοιες περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής.

Εισαγωγή μεταβλητών και δεδομένων, κλίμακες μέτρησης με τη χρήση του SPSS

Ανάλυση δεδομένων με ποσοτική μεθοδολογία, πίνακες αποτελεσμάτων με τη χρήση του SPSS

Ερμηνεία και συγγραφή αποτελεσμάτων ποσοτικής έρευνας

Οργάνωση της βιβλιογραφικής επισκόπησης μέσω πρόσβασης σε ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και online βάσεις επιστημονικών άρθρων

Τρόποι αποφυγής λογοκλοπής

Αυτόματη εισαγωγή βιβλιογραφικών αναφορών με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:
(7) Πρόσωπο με πρόσωπο, καθοδηγούμενη ομαδική παραγωγή φοιτητών, φροντιστηριακή/εργαστηριακή προετοιμασία παρουσιάσεων και δημόσιες παρουσιάσεις φοιτητών-κριτική.

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:
(8) Υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class, χρήση διαδικτύου, παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή με power point

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ (9)	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	40
	Αυτόνομη μελέτη	33
	Εργαστήριο	52
	Υλοποίηση έρευνας	15
	Συγγραφή ομαδικής εργασίας	15
	Συγγραφή ατομικής εργασίας	45
	Σύνολο Μαθήματος	200

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ (11) Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική
Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και βασίζεται σε:
α. προφορική παρουσίαση ομαδικής εργασίας με power

point (20%)

γ. ομαδική γραπτή εργασία υπό μορφή εκτεταμένου δοκιμίου (20%)

δ. συμμετοχή στο εργαστήριο σχεδιασμού και εκπόνησης έρευνας (20%)

ε. Ατομική γραπτή εργασία υπό μορφή γραπτού δοκιμίου η οποία αφορά την ανάλυση των αποτελεσμάτων της ποσοτικής έρευνας την οποία διεξήγαγε ο/η κάθε φοιτητής/τρια (40%).

Προβλέπονται διαφοροποιημένες μέθοδοι αξιολόγησης για ειδικές κατηγορίες φοιτητών/τριων (π.χ. ΑμεΑ, φοιτητές Erasmus) π.χ. συνεργασία με διερμηνέα για άτομα με κώφωση, προφορική εξέταση, κατάθεση εργασιών στα αγγλικά.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία:

Κυριαζή, Ν. (1999). Η κοινωνιολογική Έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Γιαλαμάς Β., (2004). Στατιστικές Τεχνικές και Εφαρμογές στις Επιστήμες της Αγωγής. Αθήνα, Πατάκης.

Γναρδέλης Χ., (2009) Ανάλυση δεδομένων με το SPSS 17.0 for windows. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Δαφέρμος Β., (2011) Κοινωνική Στατιστική και Μεθοδολογία Έρευνας με το SPSS. Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη.

Άρθρα:

Manassis, D. (2011) "Early Childhood Post-Educated Teachers' Views and Intentions About Using Digital Games in the Classroom", ECGBL 2011 Proceedings, Athens, Greece, pp 753-758.

Manesis, D. (2013) Examining Early Childhood Education Students' Attitudes Toward Educational Computer Games in Kindergarten», 7th European Conference on Games Based Learning, Instituto Superior de Engenharia do Porto, Portugal, 3 - 4 October 2013, pp. 369 - 377.

Manassis, D. (2014) "The Importance of Future Kindergarten Teachers' Beliefs About the Usefulness of Games Based Learning", International Journal of Game-Based Learning, Vol 4, No. 1, pp 78-90.

Nikolopoulou, K., and Gialamas, V. (2015) "Barriers to the Integration of Computers in Early Childhood Settings: Teachers' Perceptions", Education and Information

Technologies Vol 20, No. 2, pp 285–301.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση
<http://earthlab.uoi.gr/thete/index.php/thete>

Πρακτικά συνεδρίων Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση <http://www.etpe.gr/confs/>

Computers & Education. <https://www.sciencedirect.com/journal/computers-and-education>

Education and Information Technologies <https://link.springer.com/journal/10639>

International Journal of Child-Computer Interaction
<https://www.journals.elsevier.com/international-journal-of-child-computer-interaction/>

European Early Childhood Education Research Journal (EECERJ)
<http://www.eecera.org/journal/>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Γ Θέματα οπτικοακουστικής επικοινωνίας

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	94Γ	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	«Θέματα οπτικοακουστικής επικοινωνίας»	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	7ο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		
Φροντιστήρια	2	0
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια	2	4

Σεμινάρια	2	4
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Απαιτείται οι φοιτητές/τριες να έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς τα μαθήματα Μεθοδολογία Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες I και II.	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ΝΑΙ	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD366/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σε επίπεδο:

A. γνώσεων

- να γνωρίζουν τα βασικά στοιχεία της σύγχρονης θεωρίας και έρευνας για τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και ειδικότερα για την οπτικοακουστική επικοινωνία,
- να γνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της οπτικοακουστικής γλώσσα και τις συμβάσεις των διαφόρων μορφών αναλογικών και ψηφιακών μέσων επικοινωνίας
- να κατανοούν τα πλεονεκτήματα και τους περιορισμούς των πιο διαδεδομένων ποιοτικών και ποσοτικών μεθόδων συλλογής, καταγραφής και ανάλυσης οπτικοακουστικών κειμένων.
- να γνωρίζουν τα στάδια σχεδιασμού και παραγωγής οπτικοακουστικών κειμένων
- να γνωρίζουν τις βασικές αρχές της σύγχρονης έρευνας για την εκπαίδευσης στα μέσα επικοινωνίας
- να γνωρίζουν τη σημασία του ιστορικού, πολιτικού, οικονομικού και κοινωνικού πλαισίου στην έρευνα και ανάλυση οπτικοακουστικών κειμένων,
- να γνωρίζουν την ανάγκη τήρησης κανόνων ερευνητικής ηθικής και δεοντολογίας

B. δεξιοτήτων

- να μπορούν να διατυπώσουν τα χαρακτηριστικά και τα στάδια μιας επιστημονικής έρευνας στο αντικείμενο της οπτικοακουστικής επικοινωνίας,
- να έχουν κατανοήσει τη σημασία της θεωρίας για τη διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων και την ερμηνεία των δεδομένων στην έρευνα για τα οπτικοακουστικά μέσα επικοινωνίας,

- να είναι σε θέση να εφαρμόζουν τις μεθόδους και τις τεχνικές ανάλυσης που απαιτούνται για την αξιολόγηση οπτικοακουστικών κείμενων,
- να εφαρμόζουν τις γνώσεις που απέκτησαν για να σχεδιάζουν και παράγουν οπτικοακουστικά κείμενα,
- να χρησιμοποιούν τις γνώσεις που απέκτησαν για να σχεδιάζουν και υλοποιούν οπτικοακουστικό εκπαιδευτικό υλικό
- να χρησιμοποιούν τις γνώσεις που απέκτησαν για να σχεδιάζουν και υλοποιούν δράσεις
- οπτικοακουστικής παιδείας,
- είναι σε θέση να εφαρμόζουν τις γνώσεις που απέκτησαν για την εκπόνηση επιστημονικών εργασιών στο πλαίσιο των σπουδών τους και κατά την επαγγελματική τους δραστηριότητα,

Γ. ικανοτήτων

- να αξιολογούν οπτικοακουστικά κείμενα διακρίνοντας τον αντικειμενικό σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκαν,
- να παράγουν οπτικοακουστικά κείμενα που τους επιτρέπουν να συμμετέχουν ως ενεργοί πολίτες στην κοινωνία της πληροφορίας,
- να αντιλαμβάνονται το ρόλο του εκπαιδευτικού ως «γνωστικού εταίρου» των μέσων επικοινωνίας,
- να αναλύουν και αξιολογού τα κείμενα των μέσων επικοινωνίας ώστε να τα χρησιμοποιούν αποτελεσματικά στην καθημερινή εκπαιδευτική πράξη,
- να παράγουν οπτικοακουστικά προϊόντα με βάση έναν αντικειμενικό σκοπό για εκπαιδευτικούς σκοπούς,
- να χρησιμοποιούν τα οπτικοακουστικά μέσα επικοινωνίας ως εργαλεία συλλογής δεδομένων στο πλαίσιο ερευνητικών προγραμμάτων,
- να εκπαιδεύουν τους μαθητές τους στις βασικές αρχές και μεθόδους της εκπαίδευσης στα μέσα επικοινωνίας
- να συνεργάζονται σε ομάδες για τον σχεδιασμό και την κατασκευή οπτικοακουστικών κειμένων,
- να συμμετέχουν στη συγγραφή και παρουσίαση ομαδικών εργασιών,
- να συμμετέχουν σε έρευνες στο αντικείμενο της οπτικοακουστικής επικοινωνίας. **(5)**

Γενικές Ικανότητες (6)

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Λήψη αποφάσεων.
- Ομαδική εργασία.
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών.
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα εντάσσεται στην ενότητα της «Πρακτικής Άσκησης στην Έρευνα» και έχει ως στόχο να εμβαθύνουν οι φοιτητές/-τριες σε ζητήματα που αφορούν τη σύγχρονη έρευνα για την οπτικοακουστική επικοινωνία και ειδικότερα τις μεθόδους ανάλυσης των μέσων επικοινωνίας στην ψηφιακή εποχή καθώς και τα χαρακτηριστικά και τις διαδικασίες παραγωγής οπτικοακουστικών προϊόντων.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, αναδεικνύεται, μέσω της παρουσίασης και ανάλυσης ερευνών σχετικά με τη χρήση και παραγωγή οπτικοακουστικών κειμένων, η σημασία της διαμεσολαβημένης επικοινωνίας στην καθημερινή ζωή και την εκπαιδευτική διαδικασία. Παρουσιάζονται οι κεντρικές έννοιες που παρέχουν το θεωρητικό πλαίσιο για την κατανόηση των μηχανισμών κατασκευής όλων των ειδών οπτικοακουστικών κειμένων (έντυπα, διαφημίσεις, τηλεοπτικές και κινηματογραφικές παραγωγές, ιστοσελίδες, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, βιντεοπαιχνίδια κ.λπ.), αναλύονται κριτικά διάφορα οπτικοακουστικά κείμενα.

Στο εργαστήριο παράγονται από μικρές ομάδες φοιτητών/τριών οπτικοακουστικά κείμενα με βάση την αρχή ότι επιτυγχάνεται μια καλύτερη κατανόηση των συμβάσεων και των χαρακτηριστικών των μέσων όταν τα άτομα έχουν μια άμεση εμπειρία της διαδικασίας παραγωγής τους. Μέσα από τη διαδικασία δημιουργικής παραγωγής, στο εργαστήριο επιδιώκεται, επιπλέον, να εξοικειωθούν οι φοιτητές/-τριες με τις αρχές έρευνας και διδασκαλίας της εκπαίδευσης στα μέσα επικοινωνίας ώστε να μπορούν να τις εφαρμόζουν στο πλαίσιο της εκπαίδευσης παιδιών προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας.

Στο μάθημα απαιτείται η ενεργός συμμετοχή των φοιτητών/-τριών στη συλλογική μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας και η συμμετοχή τους σε ομαδική δημιουργική παραγωγή οπτικοακουστικών κειμένων.

Θεωρητική πλαισίωση της διαμεσολαβημένης επικοινωνίας,

Μορφές και είδη οπτικοακουστικών κειμένων,

Βασικές αρχές ανάλυσης οπτικοακουστικών κειμένων,

Ιδεολογία και πολιτικές αναπαράστασης στα μέσα επικοινωνίας,

Ζητήματα αφήγησης και σύγκλιση των μέσων επικοινωνίας,

Ζητήματα έρευνας και αξιολόγησης της πρόσληψης των οπτικοακουστικών κειμένων

Σύγχρονες τάσεις στην έρευνα της διαμεσολαβημένης επικοινωνίας (εθνογραφική μελέτη κοινωνικών δικτύων και επικοινωνίας μέσω κινητού)

Στάδια δημιουργίας οπτικοακουστικών κειμένων: οπτικοακουστική γλώσσα, σχεδιασμός, παραγωγή και επεξεργασία μετά την παραγωγή οπτικοακουστικών κειμένων (post production).

Βασικές αρχές έρευνας και διδασκαλίας της Εκπαίδευση στα μέσα επικοινωνίας.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ: Πρόσωπο με πρόσωπο.
Η πρακτική άσκηση στην ανάλυση και παραγωγή οπτικοακουστικών κειμένων γίνεται σε μικρές ομάδες στην αίθουσα διδασκαλίας. Η παραγωγή οπτικοακουστικού υλικού απαιτεί συνεργασία μεταξύ των μελών των ομάδων αλλά και μεταξύ των ομάδων εκτός των ωρών διδασκαλίας, η οποία επιτυγχάνεται με πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία ή μέσω διαδικτύου.

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ: Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class. Χρήση ΤΠΕ από τους φοιτητές για τη δημιουργία οπτικοακουστικών κειμένων και τη μεταξύ τους επικοινωνία.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
---------------	--------------------------

Σεμιναριακά μαθήματα	30
----------------------	----

Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	30
----------------------------------	----

Εργαστηριακή άσκηση στη χρήση ΤΠΕ στην παραγωγή οπτικοακουστικών κειμένων	50
---	----

Πρόδρομη παρουσίαση του project των ομάδων των φοιτητών/-τριών	25
--	----

Τελική παρουσίαση των ομαδικών project	30
--	----

Συγγραφή ομαδικής εργασίας (φάκελος υλικού)	35
---	----

Σύνολο Μαθήματος	200
-------------------------	------------

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:

Project παραγωγής οπτικοακουστικού κειμένου (40%).

Σχεδιασμός και κατασκευή ιστοσελίδας πάνω σε ένα θέμα που έχει επιλέξει η ομάδα καθώς και παραγωγή βίντεο της ομάδας το οποίο αναρτάται στην ιστοσελίδα. Σύνδεση της ιστοσελίδας με διάφορα μέσα κοινωνικής

δικτύωσης.

Η αξιολόγηση του project είναι κοινή για όλα τα μέλη της ομάδας

Φάκελος υλικού του μαθήματος (40%).

Στο τέλος του εξαμήνου κάθε ομάδα φοιτητών/-τριών καταθέτει ένα φάκελο υλικού στον οποίον:

καταγράφεται η εξέλιξη των εργασιών του εργαστηρίου ανά εβδομάδα διδασκαλίας

αναφέρονται και αναλύονται τα θεωρητικά και πρακτικά ζητήματα που προέκυψαν κατά την εξέλιξη των εργασιών του εργαστηρίου

κατατίθεται και αναλύεται υλικό που προέρχεται από βιβλιογραφική έρευνα των μελών της ομάδας στο διαδίκτυο ή άλλα μέσα και αφορά την ύλη του μαθήματος ή/και τη θεωρητική προσέγγιση του θέματος του project παραγωγής της ομάδας τους.

περιγράφονται με σαφήνεια τα επιτεύγματα και οι προβληματισμοί της ομάδας ως προς το σχεδιασμό και την υλοποίηση του project που έχει αναλάβει.

Η αξιολόγηση του φακέλου είναι κοινή για όλα τα μέλη της ομάδας

3. Προφορική ατομική εξέταση (20%)

Η προφορική τελική εξέταση περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με τα θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Buckingham, D. (2003/2008) *Εκπαίδευση στα MME* (μτφρ. Γ. Σκαρβέλη). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κυριακουλάκος, Π., & Ε. Καλαμπάκας. (2015). *Η οπτικοακουστική κατασκευή*. <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/5709>

Καρακάσης, Π. (με τη συμμετοχή Γούσιου, Χ., & Κεφαλά, Κ.) (2015). *Εφόδιο για νέους ντοκιμαντερίστες*. <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/3870>

Κιούκας, Α., Φόρσος, Ν., Λιναράς, Θ., Θεοδωρίδης, Μ., & Μηλώσης, Δ. (2003). *Η κινηματογραφική αφήγηση. Πάμε σινεμά*; Αθήνα: Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης.

Κούρτη, Ε. (Επιμ.) (2011). *Παιδική Ηλικία και Μέσα Μαζικής Επικοινωνία* (τόμ. 1 και 2). Αθήνα: Ηρόδοτος.

Littlejohn, S.W., & Foss, K.A. (2008/2012). *Θεωρίες ανθρώπινης επικοινωνίας*. (μτφρ. Χ. Λυμπεροπούλου). Αθήνα: πεδίο.

Σκοπετέας, Ι. (2015). *Η δημιουργία της μυθοπλαστικής αφήγησης και τα είδη των κινηματογραφικών ειδών*. <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/5729>

Χρηστάκης, Ν. (2016). *Ψυχοκοινωνιολογία των ΜΜΕ*. Αθήνα: Gutenberg

Αφιερώματα:

«Αγωγή και εκπαίδευση στα ΜΜΕ», *ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ* τεύχος 6, 2007.

«Παιδική ηλικία και κινηματογράφος», *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*. ΟΜΕΡ Τεύχος 9. 2009.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Ζητήματα Επικοινωνίας

http://www2.media.uoa.gr/institute/pages/gr/zitimata_gr.html

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Δ Εκπαιδευτικές πρακτικές και ανισότητες: σχέση σχολείου – οικογένειας

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	94Δ	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Εκπαιδευτικές πρακτικές και ανισότητες: σχέση σχολείου – οικογένειας	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Ζ'	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Σεμινάρια	2	4
Εργαστήρια	2	4
Φροντιστήρια	2	
ΤΥΠΟΣ	Ειδικού υπόβαθρου	

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:**ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:**

401. Μεθοδολογία της έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες I

407. Μεθοδολογία της έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες II

ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:

Ελληνική

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:

Ναι

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ<https://eclass.uoa.gr/modules/announcements/?course=ECD267>**2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ**

Το μάθημα «Εκπαιδευτικές πρακτικές και ανισότητες: σχέση σχολείου – οικογένειας» οργανώνεται ως πρακτική άσκηση των φοιτητών/ριών στις ποιοτικές μεθόδους κοινωνιολογικής έρευνας στο πεδίο της εκπαίδευσης.

Η μετάδοση των θεωρητικών γνώσεων (θεωριών, εννοιών, ερευνητικών δεδομένων) σχετικά με τις οικογενειακές εκπαιδευτικές πρακτικές δεν γίνεται αυτοτελώς, αλλά είναι συνυφασμένη με την οργάνωση και διεξαγωγή σχετικής έρευνας στην οποία συμμετέχουν οι φοιτητές. Το συγκεκριμένο αντικείμενο της έρευνας διαφοροποιείται από χρονιά σε χρονιά, αλλά το γενικό πλαίσιο παραμένει το ίδιο: πρόκειται για την κοινωνιολογική διερεύνηση των εκπαιδευτικών πρακτικών γονέων ή/και εκπαιδευτικών μέσα από το πρίσμα των κοινωνικών ανισοτήτων.

Επομένως ο στόχος του μαθήματος είναι διπλός: α) η μετάδοση συγκεκριμένου γνωστικού περιεχομένου, το οποίο εξειδικεύει τις γνώσεις που έχουν ήδη οι φοιτητές από το πεδίο της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης, β) η ανάπτυξη ερευνητικών ικανοτήτων και η εξοικείωση με την ερευνητική πρακτική, ως αποτέλεσμα της συμμετοχής των φοιτητών σε όλα τα στάδια της εμπειρικής έρευνας.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές:

α) σε επίπεδο **γνώσεων** θα είναι σε θέση:

- να γνωρίζουν το κοινωνιολογικό περιεχόμενο της έννοιας «εκπαιδευτικές πρακτικές»
- να έχουν κατανοήσει μέσα από ποιο πρίσμα μελετούν οι κοινωνιολογικές προσεγγίσεις τη σχέση σχολείου και οικογένειας
- να γνωρίζουν βασικές κοινωνιολογικές θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στην εκπαίδευση
- να γνωρίζουν τους μηχανισμούς διαμόρφωσης των κοινωνικών ανισοτήτων
- να έχουν κατανοήσει τη σημασία της κοινωνιολογικής θεωρίας για την εμπειρική

έρευνα

- να γνωρίζουν τις βασικές ποιοτικές μεθόδους της κοινωνιολογικής έρευνας.

β) σε επίπεδο **δεξιοτήτων** θα είναι σε θέση:

-να συγκροτούν μια βασική βιβλιογραφία για το αντικείμενο της έρευνας

-να οργανώνουν αυτόνομα τη μελέτη τους

-να παρουσιάζουν κριτικά τα κείμενα της βιβλιογραφίας (γραπτά και προφορικά)

-να αξιοποιούν τη βιβλιογραφία για τη διατύπωση του ερευνητικού ερωτήματος και το σχεδιασμό της έρευνας

-να διαμορφώνουν τα ποιοτικά εργαλεία της έρευνας (διατύπωση ερωτήσεων / οδηγού συνέντευξης)

- να διεξάγουν συνεντεύξεις

- να αναλύουν τα εμπειρικά δεδομένα υπό το πρίσμα της θεωρίας

- να εντοπίζουν τα όρια της έρευνας

- να διατυπώνουν με σαφήνεια την επιχειρηματολογία τους στον προφορικό και γραπτό λόγο.

γ) σε επίπεδο **ικανοτήτων** θα είναι σε θέση:

- να διακρίνουν τα διαφορετικά ερωτήματα που τίθενται στο πλαίσιο της έρευνας από αυτά που τίθενται στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής πράξης.

- να αναγνωρίζουν τη σημασία της έρευνας για την κατανόηση και την οργάνωση της εκπαιδευτικής πράξης.

- να αξιοποιούν τα αποτελέσματα της κοινωνιολογικής έρευνας για την κατανόηση της επίδρασης των κοινωνικών παραμέτρων στην εκπαιδευτική πραγματικότητα.

- να αντιμετωπίζουν κριτικά τις αυτονόητες «αλήθειες» της κοινής σκέψης σχετικά με τις «καλές» εκπαιδευτικές πρακτικές και να διακρίνει τους ταξικούς προσδιορισμούς τους.

- να συνεργάζονται με τους/ις συμφοιτητές/ριές του για να διατυπώσουν το ερευνητικό ερώτημα με βάση τη θεωρία και να επιλέξουν την κατάλληλη ερευνητική μέθοδο.

- να αξιολογούν τις ερευνητικές προτάσεις των συμφοιτητών/ριών με βάση το κοινωνιολογικό γνωστικό υπόβαθρο του μαθήματος. **(5)**

Γενικές Ικανότητες (6)

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών

- Λήψη αποφάσεων

- Αυτόνομη εργασία.

- Ομαδική εργασία.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα κοινωνικών ανισοτήτων.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το πρώτο μέρος του μαθήματος είναι σεμιναριακής μορφής και έχει ως αντικείμενο τη θεωρητική προσέγγιση του ζητήματος των κοινωνικών ανισοτήτων στην εκπαίδευση. Το δεύτερο μέρος του μαθήματος είναι εργαστηριακής μορφής και εμπλέκει τους φοιτητές στην πραγματοποίηση έρευνας με αντικείμενο τις ταξικές διαφοροποιήσεις των εκπαιδευτικών πρακτικών. Ειδικότερα το μάθημα επιδιώκει να εξοικειώσει τους φοιτητές με το ερευνητικό εργαλείο της ημιδομημένης συνέντευξης.

Το πρώτο μέρος του μαθήματος περιλαμβάνει:

α) επεξεργασία του θεωρητικού πλαισίου (- Κοινωνικές ανισότητες και εκπαίδευση/ - Θεωρίες για την αναπαραγωγή της ανισότητας: Πολιτισμικό κεφάλαιο και habitus / Παιδαγωγικοί κώδικες και κοινωνικός έλεγχος)

β) μελέτη σύγχρονων ερευνών από την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο τη σχέση οικογένειας - σχολείου, καθώς και τους μηχανισμούς (ανα)παραγωγής των ταξικών ανισοτήτων στο επίπεδο των εκπαιδευτικών πρακτικών των γονέων (πρότυπα ανατροφής των παιδιών, παιδαγωγικές επιλογές, εκπαιδευτικές στρατηγικές, πολιτισμικές πρακτικές) και των εκπαιδευτικών (πρακτικές διαχείρισης της γνώσης και της παιδαγωγικής σχέσης, αξιολόγηση, κατηγοριοποίηση των μαθητών).

Οι φοιτητές μελετούν από πριν τα κείμενα της βιβλιογραφίας. Η επεξεργασία των κειμένων στο σεμινάριο γίνεται σε μικρές ομάδες (των 3-4 ατόμων) και σε ολομέλεια. Οδηγεί στη διαμόρφωση του ερευνητικού ερωτήματος το οποίο θα αποτελέσει το αντικείμενο της έρευνας που θα εκπονήσουν από κοινού οι συμμετέχοντες στο μάθημα φοιτητές.

Το δεύτερο μέρος του μαθήματος αναφέρεται στον σχεδιασμό και διεξαγωγή μικρής κλίμακας έρευνας.

Περιλαμβάνει:

-Επεξεργασία ζητημάτων σχετικά με τις ερευνητικές μεθόδους και τη σχέση τους με τη θεωρία.

- Διατύπωση των ερευνητικών υποθέσεων.

- Σχεδιασμό της έρευνας: καθορισμός των μεθοδολογικών εργαλείων (οδηγός συνέντευξης) και του δείγματος.

- Συλλογή των ερευνητικών δεδομένων (διεξαγωγή των συνεντεύξεων ατομικά από τον καθένα. Κάθε φοιτητής πραγματοποιεί δύο συνεντεύξεις).

- Απομαγνητοφώνηση verbatim των συνεντεύξεων (ατομικά από κάθε φοιτητή).
- Επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων (κατηγοριοποίηση, ποιοτική ανάλυση περιεχομένου) (εργασία σε ομάδες).
- Προφορική παρουσίαση (με τη χρήση power point) – ερμηνεία των ευρημάτων. Κάθε ομάδα παρουσιάζει την ανάλυση των δεδομένων που προκύπτουν από τις συνεντεύξεις.

Στο τέλος του μαθήματος οι φοιτητές οφείλουν να υποβάλουν:

- α) μία ατομική εργασία η οποία περιλαμβάνει κριτική παρουσίαση ενός κειμένου της βιβλιογραφίας
- β) ομαδική εργασία υπό μορφή δοκιμίου η οποία περιλαμβάνει παρουσίαση της προβληματικής της έρευνας με βάση τη βιβλιογραφία που μελετήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος και ανάλυση του συνόλου των συνεντεύξεων που πραγματοποίησε η ομάδα με βάση τα εννοιολογικά εργαλεία του θεωρητικού πλαισίου.
- γ) τις απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, παρουσίαση διαφανειών σε power point, προβολή ντοκιμαντέρ, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμινάριο	26
	Μελέτη βιβλιογραφίας	33
	Σχεδιασμός έρευνας	30
	Εργαστήριο	26
	Υλοποίηση συνεντεύξεων / απομαγνητοφώνηση	15
	Προετοιμασία προφορικής παρουσίασης	20
	Συγγραφή ομαδικής εργασίας	35
	Συγγραφή ατομικής εργασίας	15
	Σύνολο Μαθήματος	200
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική	
	Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και	

συμπερασματική και βασίζεται σε:

α. συμμετοχή στο σεμινάριο (10%)

β. συμμετοχή στο εργαστήριο σχεδιασμού της έρευνας (10%)

γ. διεξαγωγή δύο ημιδομημένων συνεντεύξεων (15%)

β. προφορική παρουσίαση ομαδικής εργασίας με power point (15%)

γ. ατομική γραπτή εργασία κριτικής παρουσίασης ενός κειμένου της βιβλιογραφίας (15%)

δ. ομαδική γραπτή εργασία υπό μορφή δοκιμίου με αντικείμενο την ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων που προκύπτουν από τις συνεντεύξεις (35%)

Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης

α. για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα για την καλύτερη ένταξή τους στις δραστηριότητες του μαθήματος.

β. για φοιτητές/τριες Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα υποβολής των εργασιών στην αγγλική γλώσσα.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Βλαχούτσικου Χ., *Για το καλό των παιδιών. Μητέρες μιλούν για την ανατροφή των παιδιών τους*, Αθήνα, Νήσος, 2015.

Γώγου-Κρητικού Λ., *Κοινωνικές αλληλεπιδράσεις. Κοινωνικές αναπαραστάσεις. Τι λένε οι δάσκαλοι για τους γονείς*; Αθήνα, Πορεία, 1994.

Cohen L., Manion, L., και K. Morrison *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*, Αθήνα: Μεταίχμιο, 2008.

De Queiroz J-M, *Το Σχολείο και οι Κοινωνιολογίες του* (μτφρ. Ι. Χριστοδούλου & Γ. Σταμέλος), Αθήνα, Gutenberg, 2000. (κυρίως κεφ. 2. Οι Μηχανισμοί της Σχολικής Επιλογής, και κεφ. 3 Οικογένειες και Μαθητές, σ. 75-163).

Κυριαζή, Ν., *Η Κοινωνιολογική Έρευνα: Κριτική Επισκόπηση των Μεθόδων και των Τεχνικών*, Αθήνα, Πεδίο, 2011.

Mason, J., *Η Διεξαγωγή της Ποιοτικής Έρευνας*, Αθήνα, Πεδίο, 2011.

Μπερυστίν Μπ., «Κοινωνική τάξη και γλωσσική ανάπτυξη: Μια θεωρία της κοινωνικής μάθησης» στο Α. Φραγκουδάκη, *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, Αθήνα, Παπαζήσης, 1985, 393-431.

Μπερυστίν Μπ., «Κοινωνιογλωσσολογική προσέγγιση της κοινωνικοποίησης με

αναφορά στη σχολική επίδοση», στο Α. Φραγκουδάκη, *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, Αθήνα, Παπαζήσης, 1985, 433-468.

Μπουρντιέ Πιερ, «Το συντηρητικό σχολείο: οι ανισότητες στην εκπαίδευση και την παιδεία» στο Α. Φραγκουδάκη, *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, Αθήνα, Παπαζήσης, 1985, 357-391.

Μυλωνάς Θ. «Παιδευτικές στρατηγικές και πρακτικές οικογενειών διαφορετικών κοινωνικών κατηγοριών», στο Χ. Κωνσταντίνου, Γ. Πλειός, *Σχολική αποτυχία και κοινωνικός αποκλεισμός: Αιτίες, συνέπειες και αντιμετώπιση*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1999, 427-447.

Φάκου Αι., «Όταν είσαι γονιός από την τάξη τη δική μας...»: ταξικές διαφοροποιήσεις των οικογενειακών μορφωτικών πρακτικών, Πολύτροπον, Αθήνα 2017.

Άρθρα:

Δραγώνα, Θ. Συναρθρώσεις ποσοτικών και ποιοτικών προσεγγίσεων ή όταν τα διχαστικά τείχη καταρρέουν, *Δωδώνη* 1(Γ'), 1990, σ. 31-40.

Καμαριανός, Ι., «Γονεϊκές πρακτικές και εκπαιδευτικές στρατηγικές», *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, τχ 33, 2002, 81-109.

Lareau A. "Social-class Differences in Family-School Relationships: The Importance of Cultural Capital" *Sociology of Education*, vol. 60, no. 2, 1987, 73-85.

Lareau A., "Invisible Inequality. Social Class and Childrearing in Black Families and White Families", *American Sociological Review*, vol. 67, no. 5, 2002, 747-776.

Μαλούτας Θ., «Εκπαιδευτικές στρατηγικές των μεσαίων στρωμάτων και στεγαστικός διαχωρισμός στην Αθήνα», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, τχ. 119, 2006, 175-209.

Μάνεσης Ν., «Κοινωνικά διαφοροποιημένες γονεϊκές προσδοκίες και αναπαραστάσεις για τις ελλείψεις και δυσλειτουργίες του σχολείου» *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, τόμος ΙΕ, τχ 57, 2010, σ. 31-54.

http://www.uth.gr/tovima/VIMA_57_final.pdf

Μάνεσης Ν., «Η κοινωνική κατηγορία των γονέων και το περιεχόμενο της επικοινωνίας τους με τους εκπαιδευτικούς», *Επιστημονική Επετηρίδα της Ψυχολογικής Εταιρείας Βορείου Ελλάδος*, τχ 6, 2008, σ.173-189.

Vincent, C. and S. J. Ball "Making Up' the Middle-Class Child: Families, Activities and Class Dispositions", *Sociology* 41(6), 2007, 1061-1077.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών <http://www.uth.gr/tovima/>

British Journal of Sociology of Education

Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών <http://www.grsr.gr/index.php/ekke>

Sociology of Education <http://soe.sagepub.com/>

British Journal of Sociology of Education

<http://www.tandfonline.com/toc/cbse20/current>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Ε Ανάλυση Σχολικού Λόγου

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	94Ε	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ανάλυση Σχολικού Λόγου	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Ζ	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	2	4
Φροντιστήρια	2	0
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια	2	4
Σεμινάρια		
(2)		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Απαιτείται οι φοιτητές/τριες να έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς τα μαθήματα Μεθοδολογία Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες I και II.	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ΝΑΙ	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD143/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται οι φοιτητές και οι φοιτήτριες να έχουν αποκτήσει:

Γνώσεις:

ότι η γλωσσική διεπίδραση στη σχολική τάξη αποτελεί πεδίο έρευνας, τις θεωρητικές βάσεις για τη διεξαγωγή της ανάλυσης συνομιλίας σε διαφορετικά επικοινωνιακά πλαίσια, με έμφαση στον χώρο του νηπιαγωγείου, τη συσσωρευμένη γνώση που αφορά τον σχολικό λόγο/σχολική διεπίδραση όπως αποτυπώνεται στην τρέχουσα βιβλιογραφία, τα αναγκαία βήματα για το σχεδιασμό και την εκπόνηση μιας ποιοτικής έρευνας, τις τεχνικές απομαγνητοφώνησης του λόγου και τη διαδικασία της διεξαγωγής και ανάλυσης των ερευνητικών δεδομένων, την ανάγκη τήρησης κανόνων ερευνητικής ηθικής και δεοντολογίας

Δεξιότητες:

να διακρίνουν τις ιδιαιτερότητες του θεσμικού λόγου και ιδιαίτερα του σχολικού, να διακρίνουν τα διαφορετικά στάδια της επιστημονικής έρευνας, να επεξεργάζονται και να αξιολογούν την παραγωγή δεδομένων και αποτελεσμάτων ως προϊόν επιστημονικής έρευνας να είναι σε θέση να εφαρμόζουν τις αποκτηθείσες γνώσεις για την εκπόνηση επιστημονικών εργασιών στο πλαίσιο των σπουδών τους και κατά την επαγγελματική τους δραστηριότητα, να έχουν αντιληφθεί τη σημασία της ατομικής συμβολής και της συνεργασίας για τη διεξαγωγή μιας έρευνας και να εργάζονται υπεύθυνα στο πλαίσιο της ερευνητικής ομάδας,

- να αξιοποιούν θεωρητικές έννοιες και τεχνικές για να μελετήσουν και να κατανοήσουν τον σχολικό λόγο

Ικανότητες:

να μπορούν να συμμετέχουν σε μια έρευνα στο αντικείμενο της ανάλυσης λόγου/συνομιλίας να μπορούν να εφαρμόζουν ερευνητικές τεχνικές στα ποιοτικά (συνομιλιακά) δεδομένα, να αναζητούν και να (ανα)στοχάζονται πάνω στις προεκτάσεις/εφαρμογές της έρευνας για την εκπαιδευτική πράξη, να εντάσσουν την έρευνα στην επαγγελματική τους πρακτική αναπτύσσοντας δράσεις ενήμερες των επιστημονικών ερευνών, να μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο στο αντικείμενο της ανάλυσης συνομιλίας.

- να μπορούν να παρουσιάζουν σε κοινό τα ερευνητικά τους ευρήματα

(5)**Γενικές Ικανότητες (6)**

α. Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών, με τη χρήση και νέων τεχνολογιών

β. Αυτόνομη εργασία

γ. Ομαδική εργασία

δ. Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

ε. Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.

στ. Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα εντάσσεται στην ενότητα της «Πρακτικής Άσκησης στην Έρευνα». Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με τη μεθοδολογία

ανάλυσης σχολικού λόγου και συγκεκριμένα με την προσέγγιση της ανάλυσης συνομιλίας και την αξιοποίησή της για τη μελέτη του νηπιαγωγείου. Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ανάλυση των εκπαιδευτικών πρακτικών, του σχολικού λόγου και της κοινωνικής αλληλεπίδρασης εκπαιδευτικού-παιδιών στο νηπιαγωγείο. Οι φοιτητές/τριες καλούνται να εκπονήσουν ποιοτική έρευνα, να εξοικειωθούν με τη θεωρία και τις τεχνικές της συγκεκριμένης προσέγγισης και να προβληματιστούν πάνω σε πρακτικές/εφαρμοσμένες προεκτάσεις της.

Το μάθημα περιλαμβάνει υποχρεωτικές ερευνητικές εργασίες σε ομάδες των 3-5 ατόμων, ατομικές εργασίες, παρακολούθηση διαλέξεων και συνεδριών ανάλυσης σχολικού λόγου (data sessions). Οι φοιτητές/τριες καλούνται να επεξεργαστούν απομαγνητοφωνήσεις από ηχογραφήσεις δραστηριοτήτων που έχουν πραγματοποιηθεί στα πλαίσια της πρακτικής άσκησης σε νηπιαγωγεία ή αποτελούν μέρος ευρύτερης βάσης δεδομένων για την επικοινωνία στη σχολική τάξη. Για τη διαχείριση και ανάλυση του υλικού τηρούνται οι κανόνες δεοντολογίας της έρευνας που αφορούν στις πρακτικές ασκήσεις.

Πρόγραμμα μαθημάτων:

1. Θεωρητικές αφητηρίες
2. Βασικές θεωρητικές αρχές ανάλυσης συνομιλίας
3. Η ερευνητική διαδικασία, τεχνικές ανάλυσης
4. Τεχνικές απομαγνητοφώνησης
5. Εργαστήριο τεχνικών ανάλυσης. Το φαινόμενο της διατύπωσης.
6. Η εναλλαγή συνεισφορών. Ο σχεδιασμός των συνεισφορών.
7. Ερωτήσεις-Απαντήσεις-Ανατροφοδοτήσεις
8. Το φαινόμενο της διόρθωσης
9. Ο επιστημικός χαρακτήρας της συνομιλίας
10. Σημείο συνάντησης διεπιδραστικών και παιδαγωγικών πρακτικών
- 11.-12. Ομαδικές παρουσιάσεις εργασιών
13. Ανακεφαλαίωση και αξιολόγηση μαθήματος

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:	Παρουσίαση διαφανειών σε power point, χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	30
	Αυτόνομη μελέτη	30
	Συνεδρίες ανάλυσης δεδομένων (data sessions)	26
	Ανάλυση δεδομένων	20
	Συγγραφή ομαδικής	30

	εργασίας	
	Συγγραφή ατομικής εργασίας	20
	Σεμινάριο	18
	Σύνολο Μαθήματος	200
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και βασίζεται σε</p> <p>α) Ατομική θεωρητική εργασία (2500 λέξεις) 20%</p> <p>β) Ατομική βελτίωση απομαγνητοφώνησης από δύο δραστηριότητες στο νηπιαγωγείο σύμφωνα με τις συμβάσεις μεταγραφής της ανάλυσης συνομιλίας. 10%</p> <p>γ) Συμμετοχή της ομάδας σε μία τουλάχιστον ομαδική συνεδρία ανάλυσης δεδομένων (data session), παρουσία της διδάσκουσας. 20%</p> <p>δ) Ομαδική παρουσίαση των ευρημάτων στην ολομέλεια στο τέλος του εξαμήνου. 20%</p> <p>ε) Ομαδική γραπτή ανάλυση του φαινομένου στο ηχογραφημένο/βιντεοσκοπημένο απόσπασμα 30%</p> <p>Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης:</p> <p>α. για την καλύτερη ένταξη φοιτητών/τριών με κώφωση στις δραστηριότητες του μαθήματος υπάρχει η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα.</p> <p>β. προσφέρεται η δυνατότητα υποβολής των εργασιών στην αγγλική για φοιτητές/τριες Erasmus</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

Antaki, Ch. (2011) «Η ανάλυση συνομιλίας και η στροφή στον λόγο στην κοινωνική ψυχολογία», στο Ν. Μποζατζής και Θ. Δραγώνα (επιμ.), *Κοινωνική Ψυχολογία: Η στροφή στον λόγο*. Αθήνα: Μεταίχμιο, 113-130.

Βασιλοπούλου, Α. (2006) «Η εναλλαγή των συνομιλητών ως δεξιότητα προφορικής επικοινωνίας στο νηπιαγωγείο», *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, σσ. 69-80.

- Βασιλοπούλου, Α. (2010) «Βασικές έννοιες και μέθοδος της ανάλυσης συνομιλίας: η περίπτωση της σχολικής τάξης» στο Μ. Πουρκός και Μ. Δαφέρμος (επιμ.) *Ποιοτική Έρευνα στην Ψυχολογία και την Εκπαίδευση*, Αθήνα: εκδ. Τόπος, σσ. 671-698.
- Βασιλοπούλου, Α. (2014) «Η κατανόηση της κοινωνικής δράσης μέσα από την ανάλυση συνομιλίας» στο Μ. Γεωργαλίδου, Μ. Σηφιανού και Β. Τσάκωνα (επιμ.) *Ανάλυση Λόγου: Θεωρία και εφαρμογές*, Αθήνα: νήσος, σσ. 81-118.
- Βασιλοπούλου, Α. (2018) «Το σύμπλεγμα διαδοχικών ερωτήσεων ως τεχνικής υπαινικτικής εκμείωσης στο Νηπιαγωγείο» στο Θ.-Σ. Παυλίδου (επιμ.) *Ερωτήσεις-Απαντήσεις στην Προφορική Επικοινωνία*, Μελέτες για τον Προφορικό Λόγο 3, Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, σσ. 191-212.
- Mercer, N. (1995/2000) *Η Συγκρότηση της Γνώσης: Γλωσσική αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτικών και εκπαιδευόμενων*, μετάφραση: Μαρία Παπαδοπούλου, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Παυλίδου, Θ.-Σ. (επιμ.) (2015) *Ελληνική Γλώσσα και Προφορική Επικοινωνία*, Μελέτες για τον Προφορικό Λόγο 1, Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.
- Παυλίδου, Θ.-Σ. (επιμ.) (2016) *Καταγράφοντας την Ελληνική Γλώσσα*, Μελέτες για τον Προφορικό Λόγο 2, Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.
- Payne, G. C. F. (1997) «Κάνοντας ένα μάθημα να συμβεί: μια εθνομεθοδολογική ανάλυση» στο Γ. Σ. Μιχαλακόπουλος (επιμ.) *Το σχολείο και η σχολική τάξη*, Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη, σσ. 351-373.
- Ritzer, G. (1996) «Φαινομενολογική κοινωνιολογία και εθνομεθοδολογία» στο Μ. Πετμεζίδου (επιμ.) *Σύγχρονη Κοινωνιολογική Θεωρία*, (τομ. 1) Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, σσ. 281-331.

Ξενογλώσση βιβλιογραφία

- Heritage, J. (2009) "Conversation Analysis as Social Theory", στο B. S. Turner (επιμ.) *The New Blackwell Companion to Social Theory*, West Sussex: Wiley-Blackwell, 300-320.
- Edwards, D. & N. Mercer (1987) *Common Knowledge: The Development of Understanding in the Classroom*, London: Routledge.
- McHoul, A. (1978) "The organization of turns at formal talk in the classroom". *Language in Society* 7: 183-213.
- McHoul, A. (1990) "The organisation of repair in classroom talk". *Language in Society* 19: 349-377.
- Mehan, H. (1979) *Learning Lessons: Social organization in the classroom*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Sacks, H., Schegloff, E.A. & G. Jefferson. (1974) "A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation", *Language* 50: 696-735.
- Seedhouse, P. (1997) 'The Case of the Missing "No": The Relationship between Pedagogy and Interaction', *Language Learning*, 47(3): 547-583.
- Vasilopoulou, A. (2003) 'Teachers' slightly variant repetitions of pupils' utterances: a study of conversational sequence and intonation in Greek nursery classrooms', 6th International Conference of Greek Linguistics, Εργαστήριο Γλωσσολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, σελ. 1-15. <http://www.philology.uoc.gr/conferences/6thICGL/>

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Research on Language and Social Interaction <https://www.tandfonline.com/loi/hrls20>

Discourse Studies <https://journals.sagepub.com/home/dis>

Language in Society <https://www.cambridge.org/core/journals/language-in-society>

International Journal of Qualitative Studies in Education

<https://www.tandfonline.com/loi/tqse20>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Ζ Οικογένειες παιδιών με αναπηρία και σχολείο: διερευνώντας ζητήματα συνεργασίας

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	94 Ζ	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	7 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Οικογένειες παιδιών με αναπηρία και σχολείο: διερευνώντας ζητήματα συνεργασίας»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Σεμινάρια	2	5	
Πρακτική άσκηση στις μεθόδους έρευνας	2	3	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD283/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα εντάσσεται στην ενότητα της πρακτικής άσκησης στις μεθόδους της έρευνας και ειδικότερα στο γνωστικό αντικείμενο της ειδικής και ενταξιακής εκπαίδευσης καθώς αναπτύσσει το ζήτημα της συνεργασίας οικογενειών παιδιών με αναπηρία και σχολείου.

Στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα οι οικογένειες παιδιών με αναπηρία εμφανίζονται να μη συμμετέχουν ισότιμα ως προς τη λήψη αποφάσεων που αφορούν την εκπαιδευτική πορεία των παιδιών τους. Οι εμπειρίες και τα βιώματά τους παραμένουν αναξιοποίητα από τους ειδικούς επιστήμονες, μολονότι αποτελούν την εγγύτερη ως προς το παιδί με αναπηρίες πηγή πληροφοριών, εμπειριών και γνώσεων. Στόχος του μαθήματος είναι να εισάγει τους φοιτητές στους τρόπους συνεργασίας σχολείου και οικογένειας, εστιάζοντας στον ρόλο του εκπαιδευτικού και του γονέα, στις

διαφορετικές συνεργατικές προσεγγίσεις και στις εκπαιδευτικές πρακτικές που εδραιώνουν σχέσεις συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας. Το μάθημα για την επίτευξη των στόχων του εμπλέκει τους φοιτητές σε ποιοτικές ερευνητικές μεθόδους προσέγγισης των ζητημάτων συνεργασίας δίνοντας έμφαση στο ερευνητικό εργαλείο της συνέντευξης.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει τις θεωρητικές ερμηνευτικές προσεγγίσεις της οικογένειας παιδιών με αναπηρία,
- να γνωρίζει το εννοιολογικό περιεχόμενο και τις σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις της συνεργασίας σχολείου και οικογένειας,
- να γνωρίζει τις θεωρητικές προσεγγίσεις αναφορικά με το ζήτημα της αποδοχής της αναπηρίας από τους γονείς παιδιών με αναπηρία,
- να γνωρίζει τα σύγχρονα μοντέλα συνεργασίας ειδικών επαγγελματιών με τις οικογένειες αναπήρων,
- να γνωρίζει το θεσμικό πλαίσιο της συνεργασίας στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο της ειδικής και ενταξιακής εκπαίδευσης,
- να γνωρίζει τους στόχους και τους τρόπους συνεργασίας σχολείου και οικογένειας παιδιών με αναπηρία,

β) δεξιοτήτων

- να αναπτύσσει τις επικοινωνιακές δεξιότητες στο πλαίσιο του διαπραγματευτικού μοντέλου συνεργασίας με τους γονείς,
- να συναισθάνεται την αναγκαιότητα της συνεργασίας,
- να αντιλαμβάνεται την σημαντικότητα του εκπαιδευτικού ρόλου στις συνεργατικές πρακτικές,

γ) ικανοτήτων

- να αναπτύσσει στρατηγικές αντιμετώπισης της διαφωνίας και της σύγκρουσης,
- να επιλύει προβλήματα συνεργασίας,
- να μελετά και να αξιοποιεί τη σχετική βιβλιογραφία στη θεωρητική πλαισίωση της έρευνας,
- να διατυπώνει τον σκοπό και τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας,
- να συντάσσει οδηγούς ημι-δομημένης συνέντευξης,
- να χρησιμοποιεί τη θεματική ανάλυση περιεχομένου στην ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων,
- να συντάσσει μία ερευνητική μελέτη και
- να συνεργάζεται ομαδικά με τους/τις συμφοιτητές/τριες στη συλλογή, στη συγγραφή και στην παρουσίαση της ερευνητικής μελέτης.

Γενικές Ικανότητες

- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η αναγκαιότητα του γνωστικού αντικειμένου: διερεύνηση των απόψεων και των εμπειριών γονέων παιδιών με αναπηρίες και εκπαιδευτικών ειδικής εκπαίδευσης.

Η έρευνα στην Ειδική Αγωγή: μεθοδολογικές προσεγγίσεις.

Το εννοιολογικό πλαίσιο της οικογένειας: Θεωρίες γύρω από την οικογένεια παιδιών με αναπηρία.

Το εννοιολογικό περιεχόμενο της συνεργασίας: Θεωρητικές προσεγγίσεις της συνεργασίας σχολείου και οικογένειας παιδιών με αναπηρία.

Συμμετοχή των οικογενειών στην εκπαίδευση: Μια σύγχρονη συνεταιριστική προσέγγιση.

Μοντέλα συνεργασίας ειδικών επαγγελματιών με τις οικογένειες αναπήρων.

Συνεργασία σχολείου και οικογένειας παιδιών με αναπηρίες στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο: προκλήσεις και προοπτικές.

Το θεσμικό πλαίσιο της συνεργασίας στην ενταξιακή και ειδική εκπαίδευση.

Ο ρόλος του ειδικού και ενταξιακού εκπαιδευτικού στις συνεργατικές πρακτικές.

Στόχοι και τρόποι συνεργασίας σχολείου και οικογένειας παιδιών με αναπηρία.

Θεωρητικές προσεγγίσεις της αποδοχής της αναπηρίας από τους γονείς παιδιών με αναπηρία.

Επικοινωνία και διαπραγμάτευση στο πλαίσιο των συνεργατικών πρακτικών.

Επίλυση προβλημάτων συνεργασίας: Στρατηγικές αντιμετώπισης της διαφωνίας και της σύγκρουσης.

Προτάσεις συγγραφής μιας ερευνητικής εργασίας.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμιναριακά μαθήματα	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	24

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Πρόδρομη Παρουσίαση ερευνητικής μελέτης	20
Εκπόνηση ερευνητικής μελέτης	40
Τελική παρουσίαση ερευνητικής μελέτης	20
Συγγραφή ερευνητικής εργασίας	50
Αυτοτελής μελέτη	20
Σύνολο Μαθήματος	200

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική και η ελληνική νοηματική γλώσσα.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:

Πρόδρομη παρουσίαση ομαδικής εργασίας στην τάξη (10%).

Το περιεχόμενο της πρόδρομης παρουσίασης αναφέρεται στον μεθοδολογικό σχεδιασμό της έρευνας και περιλαμβάνει:

τη διατύπωση του σκοπού και των ερευνητικών ερωτημάτων,

τη θεωρητική μεθοδολογική πλαισίωση,

τα κριτήρια και τη μέθοδο επιλογής του δείγματος,

την κατασκευή του ερευνητικού εργαλείου.

Τελική παρουσίαση ομαδικής εργασίας στην τάξη (15%).

Τα δεδομένα της τελικής παρουσίασης αναφέρονται στα τελικά πορίσματα της ερευνητικής εργασίας και περιλαμβάνει:

τη θεωρητική πλαισίωση της ερευνητικής εργασίας,

τη θεωρητική μεθοδολογική πλαισίωση,

τον σκοπό και τα ερευνητικά ερωτήματα,

το δείγμα,

το ερευνητικό εργαλείο,

τον μεθοδολογικό σχεδιασμό που ακολουθήθηκε στην

παρούσα έρευνα,
την παρουσίαση και την ανάλυση των ευρημάτων,
τα βασικά συμπεράσματα και τους περιορισμούς της
παρούσας έρευνας.

Γραπτή τελική ομαδική ερευνητική εργασία (25%)

Το περιεχόμενο της τελικής γραπτής ερευνητικής
εργασίας αποτελεί μία ολοκληρωμένη ερευνητική μελέτη
η οποία κατατίθεται γραπτώς και περιλαμβάνει:

τη θεωρητική πλαισίωση του ερευνητικού θέματος
(βιβλιογραφική επισκόπηση),

τον σκοπό και τη μεθοδολογία της έρευνας,

την παρουσίαση και ανάλυση των ευρημάτων,

τα συμπεράσματα και τους περιορισμούς της έρευνας.

Έκταση και μορφή εργασίας

Η τελική έκταση της ομαδικής ερευνητικής εργασίας
κυμαίνεται από 65 έως 120 σελίδες (1,5 διάστιχο,
περιθώρια 2,5 εκατοστά, μέγεθος γραμματοσειράς 12,
γραμματοσειρά Times New Roman).

4. Γραπτή ατομική τελική εξέταση (50%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει:

- Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής
- Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης
- Ερωτήσεις σωστού λάθους
- Ερωτήσεις συμπλήρωσης σωστού όρου
- Ερωτήσεις κριτικής προσέγγισης.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Νταλέ Ν. (2000). *Τρόποι συνεργασία με οικογένειες παιδιών με ειδικές ανάγκες*. Έλλην: Αθήνα.

Ζώνιου-Σιδέρη, Α., Ντεροπούλου-Ντέρου Ε., Παπαδοπούλου Κ. (2012). *Η έρευνα στην ειδική αγωγή, στην ενταξιακή εκπαίδευση και στην αναπηρία, Συλλογικός Τόμος Β΄*.

Πεδίο: Αθήνα.

Φτιάκα, Ε. (επιμ), (2008). *Περάστε για καφέ. Σχέσεις Σχολείου και Οικογένειας*. Ταξιδευτής: Αθήνα.

Καλαντζή-Αζίζι, Α. & Ζαφειροπούλου, Μ. (Επιμ.) (2004). *Προσαρμογή στο Σχολείο: Πρόληψη και αντιμετώπιση δυσκολιών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Βλάχου, Α., Καΐλα, Μ. & Στρογγυλός, Β. (2006). *Παιδιά με ειδικές ανάγκες: Οικογένεια και Σχολείο*. Ατραπός: Αθήνα.

Τσιμπιδάκη Α. (2007). *Παιδί με ειδικές ανάγκες, οικογένεια και σχολείο. Μια σχέση αλληλεπίδρασης*. Ατραπός: Αθήνα.

Γεωργίου Σ. (2000). *Σχέσεις σχολείου – οικογένειας και ανάπτυξη του παιδιού*. Ελληνικά Γράμματα: Αθήνα.

Νόμος 1143/1981. *Περί Ειδικής Αγωγής, Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαιδευσεως, Απασχολήσεως και Κοινωνικής Μεριμνης των αποκλινόντων εκ του φυσιολογικού ατόμων και άλλων τινών διατάξεων*. ΦΕΚ 80, τεύχος Α', 31 Μαρτίου 1981.

Νόμος 1566/1985. *Δομή και Λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες Διατάξεις*. ΦΕΚ 167, τεύχος Α', 30 Σεπτεμβρίου 1985.

Νόμος 2817/ 2000. *Εκπαίδευση των Ατόμων με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες και άλλων Διατάξεων*. ΦΕΚ 78, τεύχος Α', 14 Μαρτίου 2000.

Υπουργική Απόφαση 449/2007. *Καθορισμός των ιδιαίτερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων του εκπαιδευτικού προσωπικού που υπηρετούν σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής και του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού*. ΦΕΚ 449, τεύχος Β', 3 Απριλίου 2007.

Νόμος 3699/ 2008. *Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες*. ΦΕΚ 199, τεύχος Α', 2 Οκτωβρίου 2008.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

International Journal of Parents in Education, European Network About Parents in Education, www.ernape.net/ejournal

Topics in Early Childhood Special Education, <http://www.sagepublications.com>

International Journal of Qualitative Studies in Education, Publisher Routledge

Disability and Society, Publisher Routledge

European Journal of Special Needs Education, Publisher Routledge

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 940 Έννοιες Φυσικών Επιστημών II

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	940	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	7 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Έννοιες Φυσικών Επιστημών II»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις/ Σεμινάρια	1	3	
Πρακτική άσκηση σε τάξεις προσχολικής εκπαίδευσης	2	3	
Συγγραφή-παρουσίαση-κριτική εργασιών	2	2	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Συνιστάται το μάθημα: «Έννοιες Φυσικών Επιστημών I»		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD372/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα αυτό εντάσσεται στην ομάδα μαθημάτων «Πρακτική Άσκηση στις Μεθόδους Έρευνας». Έχει ως βασικό σκοπό του την εξοικείωση των φοιτητών με μεθοδολογίες ανάδειξης των άδηλων αναπαραστάσεων που έχουν τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας για τον κόσμο που τα περιβάλλει (π.χ. πώς είναι η Γη, η Σελήνη κ.α.) και των ιδεών που δομούν για διάφορες έννοιες των φυσικών επιστημών (π.χ. φως, δύναμη κ.α.). Για τον λόγο αυτό οι φοιτητές θα ασκηθούν στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση μικρών ανοιχτών «συνεντεύξεων» με παιδιά του νηπιαγωγείου. Επιπλέον θα ασκηθούν στους τρόπους ανάλυσης και ερμηνείας των δεδομένων που προκύπτουν από την έρευνά τους με σκοπό αφενός να αναγνωρίσουν τη σημασία των εναλλακτικών ιδεών των μαθητών και τις επιδράσεις τους στη διδακτική του μαθήματος των φυσικών επιστημών

αφετέρου να αποκτήσουν κάποιες πρώτες ερευνητικές δεξιότητες.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- Να αναγνωρίζουν διαφορές του δηλωτικού επιστημονικού λόγου από τον αφηγηματικό καθημερινό λόγο των παιδιών, με έμφαση στις έννοιες, τις αναπαραστάσεις τους για το φυσικό κόσμο και τις εξηγήσεις τους για τα φαινόμενα.
- Να γνωρίζουν τρόπους με τους οποίους μπορούν οι ίδιοι να «χτίζουν γέφυρες» ανάμεσα στις δυο μορφές λόγου (δηλωτικού και αφηγηματικού), ώστε να συνομιλούν με αποτελεσματικά με τα παιδιά.
- Να γνωρίζουν τεχνικές συνέντευξης.
- Να γνωρίζουν τους πρόσφορους για την προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία τρόπους επικοινωνίας και δράσης των παιδιών στο πλαίσιο των αλληλεπιδράσεών τους με υλικές οντότητες.
- Να κατανοούν τη διαφορά των δεδομένων από τα αποτελέσματα και των αποτελεσμάτων από τα συμπεράσματα.
- Να γνωρίζουν τεχνικές συλλογής και ανάλυσης δεδομένων από συνεντεύξεις.

β) δεξιοτήτων

- Να μπορούν να μελετούν παραγωγικά τη βιβλιογραφία που αφορά στο αντικείμενο της έρευνάς τους, να θέτουν ερευνητικούς στόχους, σχετικά ερωτήματα και να κατασκευάζουν υποθέσεις.
- Να μπορούν να επιλέγουν και να προσαρμόζουν «in vivo» τα ερωτήματά τους (με γνώμονα το πλαίσιο και τα υποκείμενα της έρευνάς τους), προκειμένου να επιτυγχάνουν στην υλοποίηση μιας προσχεδιασμένης ανοιχτής συνέντευξης.
- Να μπορούν να διαχειριστούν τη συνέντευξη με ευαισθησία και σεβασμό έναντι των παιδιών.
- Να μπορούν να διακρίνουν από τις λεκτικές και σωματικές εκφράσεις, καθώς και τα χαρακτηριστικά της δράσης των παιδιών, το περιεχόμενο που αποδίδουν σε συγκεκριμένες έννοιες των ΦΕ.
- Να μπορούν να συλλέγουν, να εκτιμούν και να αποδελτιώνουν τα δεδομένα τους, εντοπίζοντας τα τυχόν κρίσιμα.
- Να μπορούν να αξιολογούν σχέδια συνέντευξης και τρόπους υλοποίησής τους (δικούς τους και άλλων συμφοιτητών τους).

γ) ικανοτήτων

- Να μπορούν να συνθέσουν και να αξιολογήσουν δεδομένα, στη βάση θεωρητικών υποθέσεων, προκειμένου να παράγουν αποτελέσματα.
- Να μπορούν να συνθέσουν και να αξιολογήσουν αποτελέσματα δι-υποκειμενικά, προκειμένου να παράγουν συνεκτικά συμπεράσματα.
- Να μπορούν να συγγράψουν ένα ερευνητικό κείμενο.
- Να μπορούν να παρουσιάζουν σε κοινό, και να υποστηρίζουν τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα ενός ερευνητικού έργου.
- Να μπορούν να χρησιμοποιούν και να τροποποιούν τις προσωπικές τους γνώσεις και ικανότητες για να συνεργάζονται αποτελεσματικά.

Γενικές Ικανότητες

- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων.
- Ομαδική εργασία.
- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Τα μοντέλα διδασκαλίας των φυσικών επιστημών. Ο κομβικός ρόλος των εναλλακτικών ιδεών/αναπαραστάσεων των παιδιών στη σύγχρονη διδακτική.

Μέθοδοι και εργαλεία ανάδειξης των εναλλακτικών ιδεών/ αναπαραστάσεων των παιδιών. Τι μπορούν και τι δεν μπορούν να περιγράψουν/εκφράσουν τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας. Ο ρόλος της ζωγραφικής, της αφήγησης και του θεατρικού παιχνιδιού. Χαρακτηριστικά παραδείγματα.

Η συνέντευξη με τα παιδιά προσχολικής ηλικίας. Ο ρόλος του ερευνητή. Η δεοντολογία, ο τρόπος προσέγγισης και οι «κατάλληλες» ερωτήσεις. Χαρακτηριστικά παραδείγματα.

Τρόποι ανάλυσης ποιοτικής έρευνας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα.

Κατασκευή σχεδίου ανοιχτής συνέντευξης από τους φοιτητές.

Παρουσίαση και κριτική αξιολόγηση των σχεδίων ανοιχτής συνέντευξης κάθε ομάδας φοιτητών.

Παρατήρηση από τους φοιτητές μιας σχολικής τάξης νηπιαγωγείου.

Υλοποίηση των συνεντεύξεων των φοιτητών με ομάδες παιδιών προσχολικής ηλικίας.

Ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων που συνέλεξαν οι φοιτητές και εξαγωγή πορισμάτων.

Παρουσίαση και συζήτηση των αποτελεσμάτων των ερευνών των φοιτητών.

Συγγραφή εργασίας υπό τη μορφή ενός επίσημου επιστημονικού/ ερευνητικού κειμένου.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Πρόσωπο με πρόσωπο, καθοδηγούμενη ομαδική παραγωγή φοιτητών, φροντιστηριακή/εργαστηριακή προετοιμασία παρουσιάσεων και δημόσιες παρουσιάσεις φοιτητών-κριτική, πρακτική άσκηση φοιτητών σε νηπιαγωγεία.

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ

Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point,

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ**ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ****ΦΟΡΤΟΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΕΞΑΜΗΝΟΥ**

Διαλέξεις 20

Σχεδιασμός συνεντεύξεων 30

Παρουσίαση και αξιολόγηση
σχεδίων συνεντεύξεων 20

Υλοποίηση συνεντεύξεων και
συλλογή δεδομένων 30

Ανάλυση 45

Παρουσίαση και συζήτηση
των ερευνών 30

Συγγραφή εργασίας 25

Σύνολο Μαθήματος 200

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:

Παρουσίαση των σχεδίων συνέντευξης των φοιτητών πριν την υλοποίησή του (20%).

Το περιεχόμενο της παρουσίασης βασίζεται στη μελέτη της βιβλιογραφίας και στη δημιουργική εργασία των μελών της ομάδας.

Παρουσίαση του θέματος της συνέντευξης και του θεωρητικού υποβάθρου για τις έννοιες που εμπλέκονται. Αναφορά στις ιδέες των μαθητών και σε αποτελέσματα αντίστοιχων ερευνών.

Δικαιολόγηση του σχεδίου της συνέντευξης βάσει των εναλλακτικών ιδεών των μαθητών για τις έννοιες που υπεισέρχονται στο σχεδιασμό των συνεντεύξεων.

Δικαιολόγηση των τεχνικών και εργαλείων της συνέντευξης βάσει των χαρακτηριστικών των παιδιών της προσχολικής ηλικίας.

Παρουσίαση των αποτελεσμάτων των ερευνών που υλοποιήθηκαν με παιδιά προσχολικής ηλικίας (50%).

Η παρουσίαση βασίζεται στα δεδομένα που

προέκυψαν από τις συνεντεύξεις των φοιτητών κατά την πρακτική τους άσκηση στα νηπιαγωγεία και περιλαμβάνουν:

Παρουσίαση του στόχου, των εργαλείων της συνέντευξης καθώς και του πλαισίου (χώρου, «κλίματος», χαρακτηριστικών του δείγματος) στο οποίο αυτή υλοποιήθηκε.

Περιγραφή του τρόπου ανάλυσης που εφαρμόστηκε στα δεδομένα για την παραγωγή των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Περιγραφή των αποτελεσμάτων και συμπερασμάτων της έρευνας (των ιδεών και συλλογισμών των παιδιών για φαινόμενα και έννοιες των φυσικών επιστημών).

Αυτοαξιολόγηση του σχεδιασμού και της υλοποίησης.

Απαντήσεις σε ερωτήματα του ακροατηρίου και του διδάσκοντα.

Γραπτή τελική ομαδική εργασία (30%)

Το περιεχόμενο της τελικής γραπτής εργασίας περιλαμβάνει την τυπικά οργανωμένη γραπτή περιγραφή και αιτιολόγηση του σχεδιασμού και της υλοποίησης της ερευνητικής παρέμβασης των φοιτητών.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Σβολόπουλος, Β. (2008). Σύνδεση εκπαιδευτικής έρευνας και πράξης Η ακαδημαϊκή πλευρά. Αθήνα: Ατραπός.

Χαλκιά, Κ. (2011). *Διδάσκοντας Φυσικές Επιστήμες*. Αθήνα: Πατάκης.

Χρηστίδου, Β. (2015). Εκπαιδεύοντας τα μικρά παιδιά στις φυσικές επιστήμες. Αθήνα: Αφοι Κυριακίδη.

Τσελφές, Β. (Επιμ.) (2016). *Προσχολική ηλικία: Οι φυσικές επιστήμες στην εκπαιδευτική σχέση παιδιών και εκπαιδευτικών*. Αθήνα: Άρτεμις.

Morrison, K., Manion, L. & Cohen, L. (2008). Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Driver, R., Squires, A. & Rushworth P. (1998). Οικοδομώντας τις έννοιες των φυσικών επιστημών. Μια παγκόσμια σύνοψη των ιδεών των μαθητών. Αθήνα: Τυπωθήτω.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94I Μεθοδολογία Ιστορίας

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	94I	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Μεθοδολογία Ιστορίας	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	ζ'	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	1	3
Φροντιστήρια	2	5
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια		
Σεμινάρια		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD297/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Γνώσεις:

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:

- Να γνωρίζουν την πολυσημία του όρου 'ιστορία' και τις διαφορετικές σημασιοδοτήσεις που πήρε μέσα στο χρόνο.
- Να γνωρίζουν ότι οι εννοιολογήσεις του παρελθόντος συνδέονται πάντα

με το παρόν.

- Να γνωρίζουν τις μείζονες τάσεις στην ιστοριογραφία από τη συγκρότηση της ιστορίας ως επιστήμης τον 19ο αιώνα έως τον 21^ο αιώνα.
- Να γνωρίζουν τις τάσεις και τα ρεύματα που επικράτησαν στην διεθνή ιστοριογραφία και σε μεγάλο βαθμό διαμόρφωσαν την ελληνική ιστορική σκέψη και επιστήμη.
- Να γνωρίζουν τους σύγχρονους προβληματισμούς γύρω από τη σχέση ιστορίας και μνήμης.
- Να γνωρίζουν ειδικότερα θέματα όπως: τη 'νέα ιστορία', τη σχολή των *Annales*, την κοινωνική ιστορία, την 'ιστορία από τα κάτω', την μικροϊστορία, την ιστορία των γυναικών και του φύλου, την πολιτισμική ιστορία, την προφορική ιστορία, τη δημόσια ιστορία.
- Να διακρίνουν την Ιστορία, την ιστοριογραφία, την επιστήμη της ιστορίας, την ιστορική μέθοδο, την έννοια της εθνικής ιστορίας.

Δεξιότητες:

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:

- Να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν την ιστορία ως γεγονότα που συνέβησαν, ως 'παρελθόν', ως εξιστόρηση των όσων συνέβησαν, ως απόπειρα ανασύνθεσης του παρελθόντος από τον ιστορικό.
- Να είναι σε θέση να διακρίνουν την 'επιστημονική ιστορία', η οποία αποτελεί μια πειθαρχημένη διανοητική δραστηριότητα που ελέγχει την αξιοπιστία των πηγών της και αναστοχάζεται επάνω στη μέθοδο και τη θεωρία της από τις διάφορες μορφές δημόσιας ιστορίας.
- Να μπορούν να διακρίνουν την 'επιστημονική' ιστορία από τις διάφορες διαδικασίες και αναπαραστάσεις –γιορτές, τελετές, τέχνη, σινεμά, λογοτεχνία–, οι οποίες διαμορφώνουν την ιστορική κουλτούρα.
- Να έχουν τη δυνατότητα να διακρίνουν πώς η ιστορική συνείδηση των ανθρώπων, αλλά και των συλλογικοτήτων, διαμορφώνεται και μέσα από τη διάχυση της ιστορικής κουλτούρας.

Ικανότητες:

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:

- Να είναι σε θέση να καθοδηγούν τους μαθητές στη διαδικασία της ενεργητικής προσέγγισης της ιστορικής ύλης και της καλλιέργειας ενός ευρέος φάσματος γνωστικών δεξιοτήτων.
- Να έχουν τη δυνατότητα να σχεδιάζουν πρωτότυπους επετειακούς εορτασμούς (28^η Οκτωβρίου, 25^η Μαρτίου, 17 Νοέμβρη) που δεν θα αναπαράγουν στερεοτυπικές αντιλήψεις για το ελληνικό έθνος.
- Να αναζητούν αρχειακό υλικό και επιστημονικά μελετήματα για να συνθέτουν μια αυτόνομη έρευνα ή/και να συμμετέχουν σε ομαδική εργασία.
- Να μπορούν να προσαρμόζουν τους διδακτικούς τους σχεδιασμούς στην εκάστοτε σχολική κοινότητα στο σύγχρονο πολυπολιτισμικό περιβάλλον.

Γενικές Ικανότητες

- α. Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών από αρχειακό υλικό, από δευτερογενή βιβλιογραφία, αλλά και με τη χρήση των νέων τεχνολογιών
- β. Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- γ. Αυτόνομη εργασία
- δ. Ομαδική εργασία
- ε. Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
- στ. Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ζητήματα Ιστορίας και μεθοδολογία της Ιστορίας. Εξοικείωση με τις βασικές έννοιες της ιστορικής επιστήμης (χρόνος, χώρος, ιστορικό γεγονός, πηγές, παρελθόν, μνήμη κ.ά.) και τη μεθοδολογία τους (π.χ. χρήση πηγών, αρχειακή εργασία, διασταύρωση, αξιολόγηση). Τα βασικά ιστοριογραφικά παραδείγματα (ιστορισμός, ρομαντική ιστοριογραφία, μαρξισμός, σχολή των *Annales* και 'histoire totale', περιοδικό *Past and Present*, νέα κοινωνική ιστορία, μικροϊστορία, ιστορία των γυναικών και του φύλου, μεταμοντερνισμός). Σύγχρονοι προβληματισμοί για την Ιστορία, νέα ερευνητικά πεδία μελέτης της ιστοριογραφίας του νέου ελληνισμού. Οι φοιτητές καλούνται να αναζητήσουν πρωτογενείς πηγές (τεκμήρια, όπως εφημερίδες, βίντεο, φωτογραφίες, μουσική κ.ά., καθώς και αρχειακό υλικό), τη σχετική βιβλιογραφία, να παρουσιάσουν το υλικό τους στην ομάδα και να παραδώσουν ένα συνθετικό κείμενο σχετικά με τις τρεις επετείους που γιορτάζονται στο ελληνικό σχολείο: την 28η Οκτωβρίου, την 17 Νοέμβρη και την 25η Μαρτίου.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο. Φροντιστηριακή προετοιμασία παρουσιάσεων, παρουσιάσεις φοιτητών-αποτίμηση-συζήτηση.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία, στο φροντιστήριο (power point, video κ.λπ.), στην επικοινωνία με τους φοιτητές (e-class, email).	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	40
	Εργασία φοιτητών	120
	Φροντιστήριο	40
	Σύνολο Μαθήματος	200
	(5 πιστωτικές μονάδες με	

**25 ώρες φόρτου εργασίας
ανά πιστωτική μονάδα)**

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Αξιολόγηση: α. Παρουσίαση της έρευνας κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. β. Τελική εργασία στο τέλος του εξαμήνου.

Τα κριτήρια αξιολόγησης καθορίζονται από τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και είναι προσβάσιμα στο e-class.

Για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Bloch Marc, *Απολογία για την ιστορία. Το επάγγελμα του ιστορικού*, Αθήνα, Εναλλακτικές Εκδόσεις, 1994.

Braudel Fernand, *Μελέτες για την ιστορία*, Αθήνα, Ε.Μ.Ν.Ε. –ΜΝΗΜΩΝ, 1987.

Burke, Peter, *Αυτοψία. Οι χρήσεις των εικόνων ως ιστορικών μαρτυριών*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2003.

Cannadine David (επιμ.), *Τι είναι ιστορία σήμερα;*, Αθήνα, εκδ. Νήσος, 2007.

Dosse, François, *Η ιστορία σε ψίχουλα. Από τα «Annales» στη «Νέα Ιστορία»*, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1993.

Ιστορία και μέθοδοί της, Encyclopédie de la Pléiade, διεύθυνση Charles Samaran, τ. Α΄-Στ, Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1979-1988.

Evans Richard J., *Για την υπεράσπιση της ιστορίας*, Αθήνα, Σαββάλας, 2009.

Hartog Francois, *Καθεστώς ιστορίας. Παροντισμός και εμπειρίες του χρόνου*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2003.

Hobsbawm Eric, *Για την ιστορία*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1998.

Noiriel Gérard, *Τι είναι η Σύγχρονη Ιστορία;*, Αθήνα, Gutenberg, 2005.

Romano Ruggiero, *Πού οδεύει η ιστορία; Αναζητήσεις της σύγχρονης ιστοριογραφίας*, Αθήνα Ε.Μ.Ν.Ε. –ΜΝΗΜΩΝ, 1988.

Υγκερς Γκέοργκ, *Νέες κατευθύνσεις στην ευρωπαϊκή ιστοριογραφία*, Αθήνα, εκδ. Γνώση, 2^η1995 (1^η1991).

Καρρ Ε. Χ., *Τι είναι η ιστορία;*, Αθήνα, Γνώση, 1999.

Λε Γκοφ Ζακ, *Ιστορία και μνήμη*, Νεφέλη, Αθήνα 1998.

Λε Γκοφ Ζακ, Νορά Πιερ, *Το έργο της ιστορίας*, 3 τόμοι, Αθήνα, εκδ. Ράππα, 1981-1988.

Φερρό Μαρκ, *Η ιστορία υπό επιτήρηση*, Νησίδες, Σκόπελος 1999.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Τα Ιστορικά

Μνήμων

Νεοελληνικά Ιστορικά

Historical review

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Κ «Εκπαιδευτική έρευνα δράσης»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	94Κ	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	7 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Εκπαιδευτική έρευνα δράσης»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Σεμινάρια	2	5	
Πρακτική άσκηση σε τμήματα προσχολικής εκπαίδευσης	4	3	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD217/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα των «Εκπαιδευτική Έρευνα Δράσης» αποτελεί πρακτική άσκηση στις μεθόδους έρευνας.

Η πρακτική άσκηση πραγματοποιείται σε εκπαιδευτικές δομές της προσχολικής εκπαίδευσης και εστιάζει στην εναλλακτική μεθοδολογία προσέγγισης της εκπαιδευτικής πράξης από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό με στόχο τόσο την κατανόηση της εκπαιδευτικής πράξης όσο και την βελτίωσή της στην προοπτική της βελτίωσης όλων των μαθητών.

Στόχος της πρακτικής άσκησης είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές/τριες μέσα από τη συμμετοχή τους σε ομαδικές εκπαιδευτικές έρευνες δράσης την σημασία της συγκεκριμένης προσέγγισης ως μεθοδολογικού εργαλείου τόσο για την έρευνα όσο και για τη διδασκαλία.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει την εναλλακτική μεθοδολογία της εκπαιδευτικής έρευνας δράσης,
- να γνωρίζει τους τρόπους διενέργειας και τα διαφορετικά μοντέλα ανάπτυξης μιας εκπαιδευτικής έρευνας δράσης,
- να γνωρίζει τις βασικές φάσεις της εκπαιδευτικής έρευνας δράσης (σχεδιασμός, δράση, παρατήρηση, (ανα)στοχασμός, αξιολόγηση, επανασχεδιασμός)
- να γνωρίζει τη θεωρητική και επιστημολογική πλαισίωση, τα είδη της εκπαιδευτικής έρευνας δράσης, ανάλογα με την επιστημολογική της πλαισίωση και τους εκπαιδευτικούς τομείς στους οποίους μπορεί να αξιοποιηθεί,
- να έχει κατακτήσει εργαλεία (ανα)στοχασμού, που θα του επιτρέπουν να σχεδιάζει και να αξιολογεί τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο.

β) δεξιοτήτων

- να συνδέει διδασκαλία και έρευνα, ώστε να διατυπώνει ερωτήματα σχετικά με την ίδια την εκπαιδευτική πράξη αλλά και τους τρόπους παρέμβασης σε αυτήν,
- να συνδέει την εκπαιδευτική πράξη με τον στοχασμό κατά τη δράση και σχετικά με αυτήν,
- να αντιλαμβάνεται την συγκεκριμένη μορφή της εκπαιδευτικής έρευνας ως ένα δίαυλο, που θα θέτει την εκπαιδευτική θεωρία, είτε την προσωπική είτε την ευρύτερη παιδαγωγική, υπό τον κριτικό έλεγχο της εκπαιδευτικής πράξης και ταυτόχρονα, με βάση την πράξη, να μπορεί να συμβάλλει στον εμπλουτισμό ή ακόμη και την αναμόρφωση της εκπαιδευτικής θεωρίας,
- να συνδέει την ακαδημαϊκή θεωρία με την εκπαιδευτική πράξη, μέσα από την ταυτόχρονη αξιοποίηση της πρώτης στην πράξη και τη συστηματική διερεύνηση της πράξης, υπό το φως της θεωρίας,

- να αντιλαμβάνεται τη σημασία της συνεργασίας, του συλλογικού στοχασμού και της ενεργητικής οικοδόμησης συλλογικής γνώσης στην κατανόηση και την ανάλυση του εκπαιδευτικού πλαισίου,
- να αντιλαμβάνεται τη σημασία της συστηματικής τήρησης ερευνητικού ημερολογίου και του συλλογικού στοχασμού στο πλαίσιο της ομάδας για την κατανόηση του εκπαιδευτικού πλαισίου και για το σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πράξης.

γ) ικανοτήτων

- να οργανώνει, να σχεδιάζει και να αναπτύσσει μια εκπαιδευτική έρευνα δράσης,
- να ελέγχει θεωρητικά πορίσματα και να δοκιμάζει εναλλακτικές πρακτικές μέσα από τη συστηματική διερεύνηση της εκπαιδευτικής πράξης και τη στοχαστική αξιολόγησή της στο εκάστοτε εκπαιδευτικό πλαίσιο,
- να εστιάζει στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο στο οποίο πρόκειται να παρέμβει και ταυτόχρονα, με βάση την πράξη στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο και την παράλληλη στοχαστική αξιοποίηση του θεωρητικού τους οπλισμού, να συνεισφέρει στην επέκταση και/ή την αναμόρφωση της επιστημονικής γνώσης,
- να συνειδητοποιεί και να ελέγχει ή και να αναμορφώνει μέσα από τη σταδιακή και συστηματική διερεύνησή της την προσωπική άρρητη εκπαιδευτική θεωρία του,
- να αιτιολογεί τις επιλογές του αξιοποιώντας την ακαδημαϊκή θεωρία αλλά και τα δεδομένα που προκύπτουν από τη συστηματική διερεύνηση της πράξης,
- να αξιοποιεί τα στοιχεία που προκύπτουν από την πράξη για το συλλογικό στοχασμό στην ερευνητική ομάδα, στο πλαίσιο ενός ομαδικού διαλόγου, όπου οι προτεινόμενες λύσεις, αφού ελεγχθούν δι-υποκειμενικά θεωρούνται υποθέσεις δράσης.

Γενικές Ικανότητες

- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Αυτόνομη εργασία
- Λήψη αποφάσεων
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Ομαδική εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεωρητική πλαισίωση του εκπαιδευτικής έρευνας δράσης: χαρακτηριστικά, τρόποι διενέργειας και επιστημολογική πλαισίωση.

Είδη εκπαιδευτικής έρευνας δράσης και εκπαιδευτικοί τομείς στους οποίους μπορεί να

αξιοποιηθεί.

Παραδείγματα εκπαιδευτικών ερευνών δράσης και κριτική ανάλυσή τους.

Μέσα συλλογής δεδομένων και εξάσκηση στην τήρηση ερευνητικού ημερολογίου και στην καταγραφή αξιολογικών εκθέσεων και αναστοχαστικών σχολίων.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού ερευνητή και η σημασία της συγκεκριμένης προσέγγισης ως μεθοδολογικού εργαλείου τόσο στην εκπαιδευτική έρευνα όσο και στη διδασκαλία.

Η προσωπική εκπαιδευτική θεωρία.

Μικρής κλίμακας ομαδικές ερευνητικές εργασίες σε νηπιαγωγεία σχετικές με εστίαση στον τρόπο διενέργειας και στη σημασία της για την κατανόηση της εκπαιδευτικής πράξης.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο και πρακτική παρέμβαση στο πεδίο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμιναριακά μαθήματα	26
	Πρακτική άσκηση σε τμήμα νηπιαγωγείου	48
	Συναντήσεις εποπτείας	12
	Παρουσίαση εξέλιξης εκπαιδευτικής έρευνας στην ολομέλεια	24
	Τελική παρουσίαση εκπαιδευτικής παρέμβασης	30
	Συγγραφή ομαδικής και ατομικής εργασίας	30
	Αυτοτελής μελέτη	30
	Σύνολο Μαθήματος	200
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική και η ελληνική νοηματική γλώσσα.	
	Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και περιλαμβάνει:	

Παρουσίαση ομαδικής εργασίας στην ολομέλεια (εκπαιδευτική έρευνα δράσης) (20%).

Συμμετοχή στις συναντήσεις εποπτείας (20%).

Συμμετοχή στις στοχαστικές συζητήσεις στην ολομέλεια και την εποπτεία (20%)

Γραπτή ατομική εργασία (40%)

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Ελληνόγλωσση

Altrichter H. / Posch P. & Bridget S. (2001). *Οι εκπαιδευτικοί ερευνούν το έργο τους. Μια εισαγωγή στις μεθόδους της έρευνας δράσης*, μετ. Μαρία Δεληγιάννη, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Carr, Wilfred & Kemmis, Stephen, (1997). *Για μια Κριτική Εκπαιδευτική Θεωρία. Εκπαίδευση, Γνώση και Έρευνα Δράσης*, μετάφραση: Αλεξάνδρα Λαμπράκη-Παγανού, Ευανθία Μηλίγκου,

Κώτια Ροδιάδου-Αλμπάνη, Αθήνα: Κώδικας.

Hargreaves, A. & Fullan, M.G. (eds) (1995). *Η Εξέλιξη των Εκπαιδευτικών*, μετ. Παναγιώτα Χατζηπαντελή, Αθήνα: Πατάκης.

Καλαϊτζοπούλου Μαρία (2001). *Ο Εκπαιδευτικός ως Στοχαζόμενος Επαγγελματίας*, Αθήνα: τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.

Κατσαρού Ελένη (2016). *Εκπαιδευτική έρευνα-δράση. Πολυπαραδειγματική διερεύνηση για την αναμόρφωση της εκπαιδευτικής πράξης*. Αθήνα: Κριτική.

Κατσαρού Ελένη & Τσάφος Βασίλης (2004). *Από την Έρευνα στη Διδασκαλία.*

Η εκπαιδευτική έρευνα δράσης. Αθήνα: Εκδ. Σαββάλας.

Κοσμίδου-Hardy Χρυσούλα & Μαρμαρινός Γιάννης (1994): «Ο δάσκαλος και η ενεργός έρευνα», *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 79, σσ. 51-59.

Μπαγάκης Γιώργος (επιμ) (2002). *Ο εκπαιδευτικός ως ερευνητής*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Παπαδόπουλος Σίμος (2007) *Με τη γλώσσα του Θεάτρου. Η Διερευνητική Δραματοποίηση στη διδασκαλία της Γλώσσας*, Αθήνα: ΚΕΔΡΟΣ.

www.actionresearch.gr

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Λ Ζητήματα Εκπαιδευτικής πολιτικής: Μεθοδολογία ανάλυσης των εκπαιδευτικών θεσμών

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	94Λ	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ζητήματα Εκπαιδευτικής πολιτικής: Μεθοδολογία ανάλυσης των εκπαιδευτικών θεσμών	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Ζ	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		
Φροντιστήρια	3	0
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια	2	4
Σεμινάρια	2	4
(2)		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Απαιτείται οι φοιτητές/τριες να έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς τα μαθήματα Μεθοδολογία Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες Ι και ΙΙ.	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	ΝΑΙ	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD250/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τη μεθοδολογία ανάλυσης των εκπαιδευτικών θεσμών και της εκπαιδευτικής πολιτικής, η ενεργητική εμπλοκή τους στο σχεδιασμό και τη διεξαγωγή μιας ποιοτικής έρευνας και η εξοικείωσή τους με το ερευνητικό εργαλείο της ημιδομημένης συνέντευξης.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σε επίπεδο:

A. γνώσεων να κατανοούν

- ότι οι εκπαιδευτικοί θεσμοί και η εκπαιδευτική πολιτική αποτελούν πεδίο έρευνας,
- τις γνωσιοθεωρητικές προϋποθέσεις για τη διεξαγωγή μιας εμπειρικής έρευνας στο αντικείμενο της εκπαιδευτικής πολιτικής και ιδιαίτερα την ανάγκη ιστορικής και κοινωνικής πλαίσιωσης του ερευνητικού αντικειμένου,
- τα αναγκαία βήματα για το σχεδιασμό και την εκπόνηση μιας ποιοτικής έρευνας,
- τη μέθοδο σχεδιασμού του ερευνητικού εργαλείου της συνέντευξης καθώς και τη διαδικασία της διεξαγωγής και ανάλυσης των ερευνητικών δεδομένων,
- τη διαδικασία προσέγγισης του ερευνητικού πεδίου,
- την ανάγκη τήρησης κανόνων ερευνητικής ηθικής και δεοντολογίας καθώς και την ανάγκη να λαμβάνονται υπόψη κανόνες που συνδέονται με την ιδιαιτερότητα του πεδίου (π.χ. έρευνα με παιδιά, έρευνα σε εκπαιδευτικό πλαίσιο),

B. δεξιοτήτων

- να είναι σε θέση να διατυπώσουν τα χαρακτηριστικά και τα στάδια μιας επιστημονικής έρευνας στο αντικείμενο της εκπαιδευτικής πολιτικής,
- να έχουν αντιληφθεί τη σημασία της θεωρίας για τη διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων και την ερμηνεία των δεδομένων της έρευνας,
- να εντοπίζουν περιορισμούς όσον αφορά την αξιοπιστία και τη δυνατότητα γενίκευσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων,
- είναι σε θέση να εφαρμόζουν τις αποκτηθείσες γνώσεις για την εκπόνηση επιστημονικών εργασιών στο πλαίσιο των σπουδών τους και κατά την επαγγελματική τους δραστηριότητα,
- να έχουν αντιληφθεί τη σημασία τόσο ατομικής συμβολής όσο και της συνεργασίας για τη διεξαγωγή μιας έρευνας και να αναπτύσσουν πρωτοβουλία, υπευθυνότητα και συλλογικότητα στο πλαίσιο της ερευνητικής ομάδας,

Γ. ικανοτήτων

- να μπορούν να συμμετέχουν σε μια έρευνα στο αντικείμενο της εκπαιδευτικής πολιτικής,
- να κατανοούν τις προϋποθέσεις για το σχεδιασμό ενός ερευνητικού εργαλείου κατάλληλου για την εκπόνηση μιας συγκεκριμένης έρευνας,
- να μπορούν να εφαρμόζουν το ερευνητικό εργαλείο στο πεδίο της έρευνας,

- να αναπτύξουν κριτικές ικανότητες για την αξιολόγηση δημοσιευμένων ερευνών στο αντικείμενο της εκπαιδευτικής πολιτικής,
- να ερμηνεύουν τις συνέπειες των ερευνητικών δεδομένων για την εκπαιδευτική πράξη,
- να εντάσσουν την έρευνα στην επαγγελματική τους πρακτική αναπτύσσοντας δράσεις ενήμερες των επιστημονικών ερευνητικών δεδομένων,
- να μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο στο αντικείμενο της ανάλυσης των εκπαιδευτικών θεσμών.(5)

Γενικές Ικανότητες (6)

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών, με τη χρήση και νέων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα εντάσσεται στην ενότητα της «Πρακτικής Άσκησης στην Έρευνα». Έχει ως στόχο να εξοικειώσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες με τη μεθοδολογία ανάλυσης των εκπαιδευτικών θεσμών και της εκπαιδευτικής πολιτικής. Οργανώνεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος του μαθήματος είναι σεμιναριακής μορφής και έχει ως αντικείμενο τη θεωρητική προσέγγιση ενός ζητήματος εκπαιδευτικής πολιτικής (όπως π.χ.: η θέση της θρησκείας στο σχολείο, ο ρόλος των γονέων στην εκπαίδευση και η «γονική επιλογή», η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών θεσμών). Το δεύτερο μέρος του μαθήματος είναι εργαστηριακής μορφής και εμπλέκει τους φοιτητές στην πραγματοποίηση μιας έρευνας με αντικείμενο την ανάλυση της εκπαιδευτικής πολιτικής σε ζήτημα που αντιστοιχεί στην προβληματική που αναπτύσσεται στο θεωρητικό σκέλος. Ειδικότερα το μάθημα επιδιώκει να εξοικειώσει τους φοιτητές/τριες με το ερευνητικό εργαλείο της ημιδομημένης συνέντευξης.

Το μάθημα προσφέρεται κατ' επιλογήν σε μια μικρή ομάδα φοιτητών/τριων και αναπτύσσεται ως εξής:

- Σεμινάριο στο πλαίσιο του οποίου ορίζεται το αντικείμενο της έρευνας, οι φοιτητές χωρίζονται σε μικρότερες ομάδες (3-5 ατόμων) η κάθε μια από τις οποίες ερευνά μια επιμέρους θεματική, επεξεργάζονται βιβλιογραφία και δευτερογενείς πηγές πάνω στη

θεματική αυτή και παρουσιάζουν προφορικά (και με τη χρήση power point) την εργασία τους στο σύνολο των φοιτητών που μετέχουν στο μάθημα. Την ομαδική αυτή εργασία υποβάλλουν και γραπτώς υπό μορφή εκτεταμένου δοκιμίου της τάξεως των 5000 λέξεων.

β. Εργαστήριο στο πλαίσιο του οποίου διαμορφώνεται και υλοποιείται ένα σχέδιο έρευνας. Διατυπώνονται ερευνητικά ερωτήματα τα οποία πηγάζουν από τη θεωρητική επεξεργασία που προηγήθηκε στο πλαίσιο του σεμιναρίου και διαμορφώνονται υποθέσεις έρευνας. Στη συνέχεια σχεδιάζεται μιας μικρής κλίμακας ποιοτική έρευνα η οποία βασίζεται στο ερευνητικό εργαλείο της ημιδομημένης συνέντευξης. Επιλέγεται ο πληθυσμός στόχος και διαμορφώνεται ένας οδηγός συνέντευξης. Κάθε φοιτητής/τρια αναλαμβάνει να υλοποιήσει μία συνέντευξη, την οποία οφείλει να εισφέρει ως πρωτογενές υλικό προς επεξεργασία στο πλαίσιο του εργαστηρίου. Οι συνεντεύξεις αναλύονται στο πλαίσιο του εργαστηρίου, όπου διαμορφώνονται και οι κατηγορίες της ανάλυσης. Κάθε φοιτητής/τρια οφείλει να υποβάλει μία ατομική εργασία υπό μορφήν δοκιμίου η οποία περιλαμβάνει την ανάλυση της συνέντευξης την οποία υλοποίησε συνοδευόμενη από την απομαγνητοφωνημένη συνέντευξη verbatim. Στο πλαίσιο αυτής της εργασίας οι φοιτητές/τριες αναμένεται να είναι σε θέση να αξιοποιήσουν και να λάβουν υπόψη τη θεωρητική επεξεργασία καθώς και τη βιβλιογραφία που αναλύθηκε στο πρώτο και σεμιναριακό σκέλος του μαθήματος.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ: (7)	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ: (8)	Υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class, χρήση διαδικτύου, παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή με power point	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ (9)	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Σεμινάριο	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	40
	Αυτόνομη μελέτη	33
	Εργαστήριο	26
	Υλοποίηση project (συνέντευξη)	15
	Συγγραφή ομαδικής εργασίας	15
	Συγγραφή ατομικής εργασίας	45
	Σύνολο Μαθήματος	200

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ (11)

Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική και βασίζεται σε

α. συμμετοχή σε σεμινάριο (10%)

β. προφορική παρουσίαση ομαδικής εργασίας στο πλαίσιο σεμιναρίου με power point (10%)

γ. ομαδική γραπτή εργασία υπό μορφή εκτεταμένου δοκιμίου (20%)

δ. συμμετοχή σε εργαστήριο σχεδιασμού και εκπόνησης έρευνας (10%)

ε. διεξαγωγή μιας ημιδομημένης συνέντευξης (10%)

στ. Ατομική γραπτή εργασία υπό μορφή γραπτού δοκιμίου η οποία αφορά την ανάλυση της συνέντευξης που διεξήγαγε ο/η κάθε φοιτητής/τρια (40%).

Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης

α. για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα για την καλύτερη ένταξή τους στις δραστηριότητες του μαθήματος.

β. για φοιτητές/τριες Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα υποβολής των εργασιών στην αγγλική γλώσσα.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Βιβλία:

Αστρινάκης Α. (2004) Μικροκοινωνιολογική και ανθρωπολογική επιτόπια εθνογραφική έρευνα, στο Γ. Παπαγεωργίου (επιμ.) *Μέθοδοι στην Κοινωνιολογική Έρευνα*, Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός.

Babbie, E. (2011) *Εισαγωγή στην Κοινωνική Έρευνα*, Αθήνα: Κριτική.

Cohen, L., Manion, L., και K. Morrison (2008) *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Creswell, J. (2011) *Η Έρευνα στην Εκπαίδευση. Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση*

Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας. Αθήνα: Ιων.

Ζαμπέτα, Ε. (1994) *Η εκπαιδευτική πολιτική στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (1974-1989)*, Αθήνα, Θεμέλιο σ. 414.

Ζαμπέτα, Ε. (1998) *Αγωγή και εκπαίδευση της πρώιμης παιδικής ηλικίας στην Ευρώπη. Συγκριτική προσέγγιση*, Αθήνα: Θεμέλιο.

Ζαμπέτα, Ε. (2003) *Σχολείο και Θρησκεία*, Αθήνα: Θεμέλιο

Ιωσηφίδης, Θ. (2008) *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*, Αθήνα: Κριτική.

Κυριαζή, Ν. (2011) *Η Κοινωνιολογική Έρευνα: Κριτική Επισκόπηση των Μεθόδων και των Τεχνικών*, Αθήνα: Πεδίο.

Mason, J. (2011) *Η Διεξαγωγή της Ποιοτικής Έρευνας*, Αθήνα: Πεδίο.

Σταμέλος, Γ. (2002) (επιμ.), *Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα, πρώτη και δεύτερη βαθμίδα, Δομές και Ποσοτικά Δεδομένα*, Αθήνα: Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας.

Άρθρα:

Coulby, D. & Zambeta, E. (eds.) (2008) Special Issue: Intercultural Education, Religion and Modernity, *Intercultural Education*.

Δραγώνα, Θ. (1990) Συναρθρώσεις ποσοτικών και ποιοτικών προσεγγίσεων ή όταν τα διχαστικά τείχη καταρρέουν, *Δωδώνη* 1(Γ'), σ. 31-40.

Ζαμπέτα, Ε. (2018). Θρησκεία, δημοκρατία και εκπαίδευση. *Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη*, 13(1), 19-31.

Zambeta, E. (2000) Religion and national identity in Greek education, *Intercultural Education*, τομ. 11. No. 2, σσ. 145-156.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

European Early Childhood Education Research Journal (EECERJ)

<http://www.eecera.org/journal/>

European Educational Research Journal <http://journals.sagepub.com/home/eer>

Intercultural Education <http://www.tandfonline.com/loi/ceji20>

Journal of Early Childhood Education Research <http://jecer.org/>

Journal of Early Childhood Research <http://journals.sagepub.com/home/ecr>

Journal of Education Policy <http://www.tandfonline.com/loi/tedp20>

**ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94Μ Εκπαίδευση για
Δημιουργικότητα και Ανάπτυξη στη Σύγχρονη Ελληνική Κοινωνία**

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	94Μ	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	7^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	«Εκπαίδευση για Δημιουργικότητα και Ανάπτυξη στη Σύγχρονη Ελληνική Κοινωνία»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων			
Διαλέξεις	2	8	
Συμβουλευτικές Συναντήσεις	3 (0,3 - 0,5 ώρες / ομάδα φοιτητών)		
Επισκέψεις	6/εξάμηνο		

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υποβάθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD216/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα προσφέρεται στο πλαίσιο της «Ενότητας Πρακτικών Ασκήσεων στην Εκπαίδευση και την Έρευνα» και συγκεκριμένα στην Υποενότητα Μαθημάτων «Πρακτική Άσκηση στις μεθόδους έρευνας». Αποτελεί το μοναδικό μάθημα του

Προγράμματος Σπουδών για ζητήματα επιχειρηματικότητας, καινοτομίας και δημιουργικότητας. Το μάθημα διεξάγεται με την υποστήριξη της Μονάδας Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας του Ε.Κ.Π.Α.

Η ύλη του μαθήματος στοχεύει στην εισαγωγή των σπουδαστών σε βασικές έννοιες της οικονομικής ανάπτυξης και της επιχειρηματικότητας, και επιδιώκει την κριτική κατανόηση από τη μεριά των φοιτητών των νέων δεδομένων που δημιουργεί για τις σύγχρονες κοινωνίες η παγκοσμιοποιημένη οικονομία της γνώσης. Είναι δομημένη κατά τρόπο που συνδέει τη θεωρία με την πράξη, τις παρεχόμενες γνώσεις με την πρακτική εφαρμογή τους. Διαπραγματεύεται έννοιες και ιδέες που σχετίζονται με τη γνώση του περιβάλλοντος της εκπαίδευσης, του πολιτικού, οικονομικού, κοινωνικού και πολιτισμικού συγκειμένου στο οποίο λειτουργεί. Εισάγει τους φοιτητές στη μεθοδολογία και τις τεχνικές ανάπτυξης ενός επιχειρηματικού σχεδίου, αποβλέποντας στη μεγιστοποίηση της μάθησης και της αξιοποίησης της πληροφορίας, την παρακίνηση της εφευρετικότητας, την απελευθέρωση της δημιουργικότητας και την επινοητικότητα, την ενδυνάμωση της ικανότητας να επιδιώκει κανείς την αλλαγή και τη βελτίωση, του εαυτού του και του περιγυρού του.

Κατά κύριο λόγο, το μάθημα επιδιώκει την καλλιέργεια μιας ικανότητας που θεωρείται βασική στο σύγχρονο κόσμο, της ικανότητας πρωτοβουλίας και επιχειρηματικότητας, της **ικανότητας δηλαδή ενός ατόμου να μετατρέπει τις ιδέες του σε δράση**. Η ικανότητα αυτή σχετίζεται με τη **δημιουργικότητα**, την **καινοτομία** και την **ανάληψη ρίσκου**, καθώς και την **ικανότητα σχεδιασμού** προκειμένου να επιτυγχάνονται συγκεκριμένοι στόχοι τόσο στην προσωπική και στην κοινωνική ζωή, καθώς και στην εργασία.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση:

α) σε ό,τι αφορά γνώσεις:

- να γνωρίζει, να κατανοεί και να επικοινωνεί αποτελεσματικά βασικές αλλά και περισσότερο σύνθετες έννοιες που αφορούν στις σύγχρονες οικονομίες της γνώσης, την ανάπτυξη, τη δημιουργικότητα και την επιχειρηματικότητα
- να αναγνωρίζει και να αξιολογεί δεδομένα που αφορούν στο οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό και πολιτισμικό συγκείμενο της οικονομικής δραστηριότητας της οποίας επιλέγουν να αναπτύξουν
- να κατανοεί τη διαδικασία κινητοποίησης των απαραίτητων πόρων και μετατροπής μιας απλής ιδέας σε βιώσιμο επιχειρηματικό σχέδιο
- να διατυπώνει τεκμηριωμένες κρίσεις (informed judgements) και ερμηνείες για ζητήματα επιχειρηματικότητας, οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και εκπαίδευσης

β) σε ό,τι αφορά δεξιότητες:

- να εκπονεί είτε αυτοδύναμα, είτε ως μέλος μιας ομάδας, ένα πλήρες και τεκμηριωμένο επιχειρηματικό σχέδιο για μια επιχειρηματική ιδέα
- να χρησιμοποιεί ορθά και αποτελεσματικά τα εργαλεία που έχει στη διάθεσή του για την ολοκληρωμένη παρουσίαση μιας επιχειρηματικής ιδέας και του αντίστοιχου σχεδίου
- να επικοινωνεί αποτελεσματικά την επιχειρηματική ιδέα, με επαγγελματισμό, και με δομημένη επιχειρηματολογία

- να σκέφτεται και να δρα δημιουργικά και καινοτόμα σε ζητήματα επαγγελματικής ανάπτυξης
- να εφαρμόζει τις βασικές αρχές της επιχειρηματικής σκέψης σε συναφείς καταστάσεις

γ) σε ό,τι αφορά ικανότητες:

- να θέτει στόχους και να μετατρέπει τις ιδέες σε δράσεις αξιοποιώντας τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απέκτησε
- να διαχειρίζεται αποτελεσματικά ζητήματα ευκαιριών και ρίσκου σε θέματα επαγγελματικής προοπτικής και σταδιοδρομίας
- **να επιδεικνύει δημιουργική ικανότητα και ιδιαίτερη δεξιότητα επίλυσης προβλημάτων που σχετίζονται με την εργασία**
- να αναλαμβάνει την ευθύνη λήψης αποφάσεων σε προβληματικές καταστάσεις που αφορούν ζητήματα προσωπικής ανάπτυξης

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Λήψη αποφάσεων.
- Ομαδική εργασία.
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών.
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Εκπαίδευση για Δημιουργικότητα και Ανάπτυξη στη Σύγχρονη Κοινωνία και Οικονομία της Γνώσης: ο ρόλος της εκπαίδευσης στην ανάπτυξη, η στροφή στην κοινωνία της γνώσης, δημιουργικότητα για ανάπτυξη στη σύγχρονη (παγκόσμια) κοινωνία και οικονομία της γνώσης – ένας νέος ρόλος για την εκπαίδευση.

2. Ελληνικές και Ευρωπαϊκές πολιτικές για την ανάπτυξη και ο ρόλος της επιχειρηματικότητας: το εθνικό, το ευρωπαϊκό και το παγκόσμιο περιβάλλον της ανάπτυξης και ο ρόλος της επιχειρηματικότητας ως αναπτυξιακού εργαλείου – λόγοι, θεσμοί, πολιτικές, πρακτικές

3. Η επιχειρηματικότητα στις σύγχρονες κοινωνίες – έννοιες και ιδέες: εισαγωγή στις έννοιες και τις ιδέες της σύγχρονης επιχειρηματικότητας, όπως: επιχειρηματικότητα – επιχειρηματίας – επιχείρηση – επιχειρηματική κουλτούρα – επιχειρηματικό περιβάλλον.

4. Το Επιχειρηματικό Σχέδιο:

I – Εισαγωγή στη λογική και τη δόμηση ενός επιχειρηματικού σχεδίου

II – Αναλύοντας το επιχειρηματικό περιβάλλον

III- Συνδέοντας την ιδέα με το κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον

IV - Ζητήματα εκκίνησης επιχειρηματικής δραστηριότητας

5. Τεκμήρια επιχειρηματικότητας: Επισκέψεις σε επιχειρήσεις (ενδεικτικά: επιχειρήσεις εκδόσεων παιδικών βιβλίων, επιχειρήσεις εκπαιδευτικών υπηρεσιών.

6. Μετατροπή της επιχειρηματικής ιδέας σε επιχειρηματικό σχέδιο (συμβουλευτικές συναντήσεις που αποσκοπούν στο να βοηθήσουν τους φοιτητές να επιχειρήσουν να αναπτύξουν τις δημιουργικές ιδέες τους, και να τους δώσουν τη μορφή ενός υλοποιήσιμου επιχειρηματικού σχεδίου).

7. Σταδιοδρομίες για επιστήμονες και επαγγελματίες της εκπαίδευσης στο σύγχρονο κόσμο και στη σύγχρονη Ελλάδα.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Στην αίθουσα διδασκαλίας (πρόσωπο με πρόσωπο)	
	Χρήση διαδικτύου στη διδασκαλία	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση ψηφιακού οπτικο-ακουστικού υλικού στη διδασκαλία (παρουσιάσεις σε power point, αποσπάσματα οπτικοακουστικού υλικού)	
	Χρήση διαδικτυακού λογισμικού που παρέχεται από τη Μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας του ΕΚΠΑ:	
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	e-Consulting – Κατάρτιση Συνοπτικού Επιχειρηματικού Σχεδίου	
	Διαδικτυακό Εκπαιδευτικό Παιχνίδι «Εικονικές Επιχειρήσεις»	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-class.	
	Επικοινωνία με την χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις	26
	Συμβουλευτικές Συναντήσεις	12
	Εκπαιδευτικές Επισκέψεις	6
	Εργασία σε Ομάδες: Εκπόνηση Επιχειρηματικού Σχεδίου από πρωτότυπες επιχειρηματικές ιδέες.	100

Αυτοτελής μελέτη /
ατομική προετοιμασία
ομαδικών επισκέψεων 56

Σύνολο Μαθήματος 200

**(25 ώρες φόρτου
εργασίας ανά πιστωτική
μονάδα)**

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι «Διαμορφωτική
Δοκιμασία» / «Γραπτή Εργασία»

Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική.

Εκπόνηση Επιχειρηματικού Σχεδίου (100%)

Η αξιολόγηση του μαθήματος προϋποθέτει την εκπόνηση από κάθε Ομάδα Φοιτητών, στην οποία μπορούν να συμμετέχουν από τρία (3) έως τέσσερα (4) άτομα, ενός πρωτότυπου Επιχειρηματικού Σχεδίου, βασισμένου στις ιδέες της Ομάδας.

Το θέμα του Επιχειρηματικού Σχεδίου κατατίθεται κατά τη 2η εβδομάδα μαθημάτων και η εκπόνησή του παρακολουθείται συστηματικά από τους διδάσκοντες μέσω των συμβουλευτικών συναντήσεων.

Η κατάθεση της εργασίας γίνεται από την 11^η έως τη 12^η εβδομάδα μαθημάτων.

Κριτήρια Αξιολόγησης:

1. Εκπόνηση Επιχειρηματικού Σχεδίου σύμφωνα με τις Οδηγίες που παρέχονται στις Συμβουλευτικές Συναντήσεις.
2. Διάρθρωση Επιχειρηματικού Σχεδίου σύμφωνη με το πρότυπο που παρέχεται στο Διαδικτυακό Λογισμικό «e-Consulting – Κατάρτιση Συνοπτικού Επιχειρηματικού Σχεδίου».
3. Γλωσσική σαφήνεια, νοηματική πληρότητα, επαρκής τεκμηρίωση, επιστημονική επάρκεια.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Πετράκης Π.Ε. (2008.) *Η επιχειρηματικότητα*. Αθήνα: Εκδόσεις Π.Ε. Πετράκης.
- Πετράκης Π. Ε. (2012). *Επιχειρηματικότητα και εκπαίδευση*. Αθήνα: Εκδόσεις Ευρασία.
- Deakins, D., Freel, M. (2007). *Επιχειρηματικότητα*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Μαραβέγιας, Ν. (επιμ.) (2012). *Επιχειρηματικότητα και καινοτομία: Από την θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.
- Storey, D.J. Greene, F.J., Χασσίδ, Ι., Φαφαλιού, Ε. (2012). *Επιχειρηματικότητα για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Μυλωνάκη, Α. (2008). *"Δουλειές με φούντες!": Η ιστορία της επιχειρηματικότητας μέσα από τον ελληνικό κινηματογράφο 1950-1970*. Θεσσαλονίκη: Πολιτιστική Εταιρεία Επιχειρηματιών Βορείου Ελλάδος.
- Brooks, A.C. (2010). *Κοινωνική επιχειρηματικότητα : Μια σύγχρονη προσέγγιση στη δημιουργία κοινωνικού κεφαλαίου*. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.
- Φιτσιλής, Π. (επιμ.) (2009). *Πρακτικός οδηγός επιχειρηματικότητας: Μελέτες περιπτώσεων*. Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- Annals of Innovation & Entrepreneurship* (DOAJ (Directory of Open Access Journals), eISSN 2000-7396)
- Entrepreneurship & Regional Development - An International Journal* (Taylor & Francis, ISSN 0898-5626 (Έντυπη Έκδοση), 1464-5114 (Διαδικτυακή / Ηλεκτρονική Έκδοση))
- Journal of Entrepreneurship* (Sage, ISSN 0971-3557(Έντυπη Έκδοση), 0973-0745 (Διαδικτυακή / Ηλεκτρονική Έκδοση))
- Journal of Women's Entrepreneurship and Education* (DOAJ (Directory of Open Access Journals), ISSN 1821-1283)
- International Journal of Educational Development* (Elsevier (ScienceDirect), ISSN: 0738-0593)

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 94N Το φύλο των επαγγελματιών και της απασχόλησης

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
-------	----------------------

ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	94N	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Z
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Το φύλο των επαγγελματιών και της απασχόλησης		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	4	8	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD279/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στο μάθημα παρουσιάζεται η διαδικασία σχεδιασμού και εκπόνησης μιας έρευνας γύρω από τη θεματική της έμφυλης διάστασης της απασχόλησης και των επαγγελματιών. Επιχειρείται η μελέτη και η ανάλυση του έμφυλου καταμερισμού εργασίας και των συνεπειών του στις βιογραφίες γυναικών και ανδρών καθώς και στη συνακόλουθη κοινωνική ιεράρχηση. Θα αναλύσουμε τις ιστορικές διαστάσεις του φύλου των επαγγελματιών (και της απασχόλησης) καθώς και σύγχρονες μορφές της συμμετοχής των γυναικών και των ανδρών στην εργασία. Το φύλο θα παρουσιαστεί στην κομβική σχέση του με την κοινωνική τάξη, τη φυλή, την εθν(οτ)ική υπαγωγή, κ.λπ, καθώς η δυναμική σύζευξη φύλου και εργασίας (απασχόλησης) αναδεικνύει τις δομές και τις σχέσεις εξουσίας. Βασικός τόχος είναι η εξοικείωση με εργαλεία ποιοτικής ανάλυσης της φεμινιστικής μεθοδολογίας και η συμπερίληψη του φύλου ως βασικής (κανονιστικής) αναλυτικής κατηγορίας στις Κοινωνικές Επιστήμες Με την επιτυχή ολοκλήρωση του σεμιναρίου οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θα είναι

σε επίπεδο

A) γνώσεων

- Να γνωρίζουν τις σύγχρονες επιστημονικές προσεγγίσεις σχετικά με τον έμφυλο καταμερισμό εργασίας.
- Να κατανοούν τις κοινωνικές ανισότητες με βάση το φύλο, στο πλαίσιο των μορφών απασχόλησης.
- Να γνωρίζουν ότι τα «γυναικεία» και τα «ανδρικά» επαγγέλματα συνδέονται με μορφές κοινωνικότητας, οι οποίες (ανα)παράγουν τη γυναικεία υποτέλεια.
- Να γνωρίσουν τις διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις της εργασίας

B) δεξιοτήτων

- Να μπορούν να σχεδιάσουν μια εμπειρική έρευνα.
- Να συγκροτούν βιβλιογραφική επισκόπηση και θεωρητικό πλαίσιο.
- Να θέτουν ερευνητικά ερωτήματα και να τα κατατάσσουν σε Οδηγό Συνέντευξης.
- Να πραγματοποιούν συνεντεύξεις βάθους και να αναλύουν τα αποτελέσματά τους.

Γ) ικανοτήτων

- Να μπορούν να αναγνωρίζουν τις συνέπειες της έμφυλης ανισότητας στον καταμερισμό εργασίας.
- Να σχεδιάζουν εκπαιδευτικά προγράμματα με στόχο α) την αποφυγή και β) την αντιμετώπιση των έμφυλων ανισοτήτων.

Γενικές Ικανότητες

- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Λήψη αποφάσεων.
- Ομαδική εργασία.
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ενότητες:

1. Εισαγωγή, Βασικές έννοιες
2. Ο έμφυλος καταμερισμός εργασίας.

Η γυναικεία εργασία και η “γυάλινη οροφή”.

3. Γυναίκα: φύση / Άνδρας: πολιτισμός και η υποτίμηση των γυναικείων πρακτικών.

Βιβλιογραφία:

S. Ortner, «Είναι το θηλυκό για το αρσενικό ό,τι η φύση για τον πολιτισμό;», και M. Strathern, «Ούτε φύση ούτε πολιτισμός: Η περίπτωση Hagen» στο Α. Μπακαλάκη (επιμ.), Ανθρωπολογία, Γυναίκες και Φύλο, Αθήνα, Αλεξάνδρεια 1994, σελ. 75-183.

4. Εκπαίδευση και φύλα: Το σχολείο ως χώρος παραγωγής έμφυλων ανισοτήτων

5. Βιβλιογραφική Επισκόπηση.

6. Παρουσιάσεις Φοιτητριών

7. Επαγγελματικές Ταυτότητες των Ανδρών Νηπιαγωγών: Αρρενωπότητες και Στιγματισμός.

8. Προετοιμασία και παρουσίαση του Οδηγού Συνέντευξης

9 – 10 Διενέργεια, απομαγνητοφώνηση και αποστολή της συνέντευξης

11. Παρουσιάσεις των συνεντεύξεων και της πρώτης ανάλυσης

12. Παρουσιάσεις των συνεντεύξεων και της πρώτης ανάλυσης

13. Συμπεράσματα

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαφανειών power point, προβολή σύντομων ντοκουμαντέρ, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Το πρώτο μέρος τος έχει σεμιναριακή μορφή και αφορά την ανάλυση του έμφυλου καταμερισμού εργασίας στη διαμόρφωση των μορφών απασχόλησης και των επαγγελμάτων.	65

	Οι φοιτήτριες θα χωριστούν σε μικρές ομάδες (3-5 ατόμων) και θα εκπονήσουν μια ομαδική εργασία, η οποία θα παρουσιαστεί στο σεμινάριο και θα κατατεθεί γραπτά στο τέλος του εξαμήνου (5000 λέξεις).	
	Το δεύτερο μέρος έχει εργαστηριακή μορφή και περιλαμβάνει το σχεδιασμό και την πραγματοποίηση μιας έρευνας, σχετικά με τις συνέπειες του έμφυλου καταμερισμού εργασίας στις πορείες συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, με έμφαση στα “γυναικεία” ή στα “ανδρικά” επαγγέλματα (ή μορφές απασχόλησης) στο ελληνικό πλαίσιο. Στόχος του δεύτερου μέρους είναι η χρήση της (εις βάθος ημιδομημένης) συνέντευξης. Θα πραγματοποιηθεί συλλογική επεξεργασία των εννοιών και των κατηγοριών ανάλυσης, οι οποίες θα συγκροτήσουν τον Οδηγό Συνέντευξης.	65
	Συγγραφή εργασίας	70
	Σύνολο Μαθήματος	200
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική διαδικασία.</p> <p>Περιλαμβάνει:</p>	

	<p>Παρουσίαση μιας ομαδικής εργασίας η οποία θα παρουσιαστεί στο σεμινάριο και θα κατατεθεί γραπτά στο τέλος του εξαμήνου (5000 λέξεις). (30%).</p> <p>Σχεδιασμός και πραγματοποίηση μιας έρευνας, σχετικά με τις συνέπειες του έμφυλου καταμερισμού εργασίας στις πορείες συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, με έμφαση στα “γυναικεία” ή στα “ανδρικά” επαγγέλματα (ή μορφές απασχόλησης) στο ελληνικό πλαίσιο. (30%)</p> <p>Γραπτή τελική ομαδική και ατομική εργασία που συμπεριλαμβάνει τα σχόλια, τα οποία έγιναν στην προφορική παρουσίαση (40%)</p> <p>Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι προσβάσιμα στο e-class.</p>
--	---

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αθανασίου Α. (επιμέλεια) *Φεμινιστική θεωρία και πολιτισμική κριτική*. Αθήνα, Νήσος, 2006.

ΑΒΡΑΜΙΚΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ, *“Ευέλικτες Μορφές Απασχόλησης και Ανισότητες στον Εργασιακό Χώρο”*, Μελέτη, Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, Αθήνα, 2001

ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ Χ., ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Σ., ΜΙΜΙΚΟΥ Γ., *“Οι Συνθήκες της Γυναικείας απασχόλησης στην Ελλάδα: 1980-2000”*, Μελέτη, Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, Αθήνα, 2001.

ΒΑΙΟΥ, ΝΤ., *“Ο Τόπος δουλειάς και το σπίτι: Κατά φύλο καταμερισμοί εργασίας στη διαδικασία ανάπτυξης της Αθήνας”*, 1989, στο: Αβραμίκου Αναστασία, *Ευέλικτες Μορφές Απασχόλησης και Ανισότητες στον Εργασιακό Χώρο*, 2001.

ΒΑΙΟΥ, ΝΤ., - ΣΤΡΑΤΗΓΑΚΗ, Μ., *“Η Εργασία των γυναικών: ανάμεσα σε δυο Κόσμους”*, 1989, στο: Αβραμίκου Αναστασία, *Ευέλικτες Μορφές Απασχόλησης και Ανισότητες στον Εργασιακό Χώρο*, 2001.

ΒΑΙΟΥ, ΝΤ., ΣΤΡΑΤΗΓΑΚΗ, Μ., ΧΡΟΝΑΚΗ, Ζ., *“Αμειβόμενη Εργασία στο σπίτι: μια γυναικεία δουλειά και μια ιδεολογία”*, 1991, στο: Αβραμίκου Αναστασία, *Ευέλικτες Μορφές Απασχόλησης και Ανισότητες στον Εργασιακό Χώρο*, 2001.

Βασιλού – Παπαγεωργίου Β, *«Το γυναικείο φύλο στο διδασκαλικό επάγγελμα. Η Ελληνική περίπτωση : διαπιστώσεις – συγκρίσεις - προοπτικές»*, Τα Εκπαιδευτικά, τ. 33,

Εκπαιδευτικός Σύνδεσμος, Αθήνα, 1994, σσ. 52-62.

Βασιλού – Παπαγεωργίου Β, «Εκπαίδευση και φύλο : Η διάσταση του φύλου στο εκπαιδευτικό προσωπικό της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης», στο Α. Καζαμίας - Μ. Κασσωτάκης, Ελληνική εκπαίδευση : Προοπτικές ανασυγκρότησης και εκσυγχρονισμού, Σείριος, Αθήνα, 1995, σσ. 495-514.

Σ. Ζιώγου – Καραστεργίου, Η εκπροσώπηση των δύο φύλων στο εκπαιδευτικό επάγγελμα και οι προεκτάσεις της στο εκπαιδευτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι. Ερευνητικό Κέντρο Ισότητας Φύλου, (ΕΚΙΦ), 2008

<https://docplayer.gr/1622838-I-ekprosopisi-ton-dyo-fylon-sto-ekpaideytiko-epaggelua-kai-oi-proektaseis-tis-sto-ekpaideytiko-kai-koinoniko-gignesthai.html>

Σ. Ζιώγου – Καραστεργίου και Κ. Δαλακούρα, «Η διάσταση του φύλου στο επάγγελμα των εκπαιδευτικών: Υποκειμενικότητα, φροντίδα, επαγγελματισμός», στο Σ. Ζιώγου - Καραστεργίου, Διερευνώντας το Φύλο. Ιστορική διάσταση και σύγχρονος προβληματισμός στη Γενική, Επαγγελματική και συνεχιζόμενη Εκπαίδευση, Θεσσαλονίκη, Βάνιας, 2006, σελ. 404-419.

ΚΑΡΑΜΕΣΣΙΝΗ, Μ., “Γυναίκες και Απασχόληση στην Ελλάδα: τάσεις και διεθνείς συγκρίσεις”, 1998, στο: Αβραμίου Αναστασία, Ευέλικτες Μορφές Απασχόλησης και Ανισότητες στον Εργασιακό Χώρο, 2001.

ΚΑΡΑΜΕΣΣΙΝΗ, Μ., “Η Ενσωμάτωση της Διάστασης του Φύλου ως Πρόκληση για την Πολιτική Απασχόλησης στις χώρες της Ε.Ε”, 2005, στο: Παπαγιαννοπούλου, Μ.,- Παπαρούνη, Ρ., Οι Εθνικές Πολιτικές για την Ισότητα των Φύλων στην Απασχόληση, 2005.

Λεοντσίνη, Μ. (επιμ.), *Φύλο και Κοινωνικό Κεφάλαιο*, Αθήνα, Κριτική 2010.

S. Ortner, «Είναι το θηλυκό για το αρσενικό ό,τι η φύση για τον πολιτισμό;», και Μ. Strathern, «Ούτε φύση ούτε πολιτισμός: Η περίπτωση Hagen» στο Α. Μπακαλάκη (επιμ.), *Ανθρωπολογία, Γυναίκες και Φύλο*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια 1994, σελ. 75-183.

Miller, JoAnn, and Marilyn Chamberlin. “Women Are Teachers, Men Are Professors: A Study of Student Perceptions.” *Teaching Sociology*, vol. 28, no. 4, 2000, pp. 283–298. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/1318580.

Olsen, Brad. “How Reasons for Entry into the Profession Illuminate Teacher Identity Development.” *Teacher Education Quarterly*, vol. 35, no. 3, 2008, pp. 23–40. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/23478979.

Marie-Pierre Moreau, Jayne Osgood & Anna Halsall (2007) Making sense of the glass ceiling in schools: an exploration of women teachers’ discourses, *Gender and Education*, 19:2, 237-253, DOI: [10.1080/09540250601166092](https://doi.org/10.1080/09540250601166092)

Steinberg, Shirley R. “Chapter Twenty-Nine: Early Education as a Gendered Construction.” *Counterpoints*, vol. 70, 1999, pp. 474–482. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/42975688

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Signs: Journal of Women in Culture and Society <http://signsjournal.org/>

Journal of Family Studies <http://jfs.e-contentmanagement.com/>

The Journal of International Women's Studies <https://vc.bridgew.edu/jiws/>

International Journal of Gender & Women's Studies <http://ijgws.com>

Qualitative Research (QRJ) <https://journals.sagepub.com/home/qrj>

The International Journal of Qualitative Methods

<https://journals.sagepub.com/home/ijq>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ1 Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	ΘΕ1
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Η

ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
	Η θεματική εβδομάδα είναι εντατικό εργαστήριο, που διαρκεί μια εβδομάδα με 39 ώρες διδασκαλίας.	

Διαλέξεις

Φροντιστήρια

Εργασία με ομάδες

Εργαστήρια 39

5

Σεμινάρια

(2)

ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού Υπόβαθρου
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Όχι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD173/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η Θεματική Βδομάδα «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση» έχει στόχο οι φοιτητές και οι φοιτήτριες να προσεγγίσουν μέσα από τη σκοπιά της εκπαιδευτικής ψυχολογίας και της διδακτικής μεθοδολογίας τα ζητήματα που άπτονται της παρουσίας ξένων παιδιών στο ελληνικό σχολείο. Με αφορμή ταινίες, θεατρικά έργα, μαρτυρίες εκπαιδευτικών, βιωματικά εργαστήρια οι φοιτητές και φοιτήτριες καλούνται να επεξεργαστούν θέματα ρατσισμού και ξενοφοβίας, ταυτότητας και ετερότητας, Το βασικό πεδίο αναφοράς είναι η σχολική καθημερινότητα και η εκπαιδευτική πράξη. Ειδικοί επιστήμονες και εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σκηνοθέτες, ακτιβιστές, συντονιστές εκπαίδευσης προσφύγων, παρεμβαίνουν ως εισηγητές αναλύουν εμπειρίες και παραδείγματα από τη σχολική πραγματικότητα αναδεικνύοντας τη σημασία που έχει η κατανόηση και ανάλυση δράσεων και η συνακόλουθη επεξεργασία της προσωπικής στάσης και εκπαιδευτικής θεωρίας.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση της Θεματικής Εβδομάδας οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση και σε επίπεδο

A) γνώσεων

- Να γνωρίζουν βασικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις σχετικά με το ζήτημα του «άλλου» στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Να γνωρίζουν τις πολλαπλές εκδοχές της μετανάστευσης, προσφυγιάς, μετακίνησης.
- Να γνωρίζουν τις σύγχρονες αντιλήψεις για την διαπολιτισμική εκπαίδευση.
- Να γνωρίζουν στοιχεία για την ιστορία της μετανάστευσης και της προσφυγιάς στην Ελλάδα τους δύο τελευταίους αιώνες.
- Να γνωρίζουν τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους εκδηλώνονται ο ρατσισμός, η ξενοφοβία, η μισαλλοδοξία, ο αποκλεισμός στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Να γνωρίζουν εργαλεία παιδαγωγικά και εκπαιδευτικά υλικά για την διαχείριση των ετερογενών τάξεων.
- Να γνωρίζουν τις βασικές προϋποθέσεις για την άμβλυνση των διαφορών στο σχολείο.

B) δεξιότητων

- Να διακρίνουν τις παραμέτρους που προσδιορίζουν τη σχέση των ξένων παιδιών με την εκπαίδευση.
- Να εντοπίζουν μορφές ανισοτήτων που εμφανίζονται ως ατομικές ιδιαιτερότητες στο σχολικό πλαίσιο.
- Να εντοπίζουν και να αναλύουν εκπαιδευτικές πρακτικές οι οποίες στο πλαίσιο της τυπικής ισότητας με βάση την οποία λειτουργεί το εκπαιδευτικό σύστημα συγκαλύπτουν τις κοινωνικές ανισότητες και τις εθνοπολιτισμικές διαφορές.
- Να αναλύουν κριτικά τις παιδαγωγικές μεθόδους ως προς την καταλληλότητά τους για την άμβλυση των διαφορών στο σχολείο.
- Να αναλύουν κριτικά τις δράσεις και τις δραστηριότητες που γίνονται με στόχο την ένταξη των παιδιών προσφύγων στο σχολείο και την κοινωνία. **(5)**

Γενικές Ικανότητες

- Ομαδική εργασία
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου και κοινωνικών ανισοτήτων
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η ιστορία της μετανάστευσης και της προσφυγιάς

Η σχέση του ελληνικού σχολείου με την ετερότητα

Σχέση ταυτότητας, γλώσσας και σχολείου

Διαφοροποιημένες παιδαγωγικές προσεγγίσεις: ανάλυση συγκεκριμένων δράσεων και επισκέψεις σε χώρους όπου φοιτούν παιδιά πρόσφυγες/μετνάστες

Μαρτυρίες εκπαιδευτικών, μεταναστών, προσφύγων

Συμμετοχή σε διαδικασίες βιωματικού χαρακτήρα.

Η Θεματική Εβδομάδα δεν οργανώνεται με τη λογική ενός μαθήματος που εστιάζει στη θεωρητική επεξεργασία του αντικειμένου και στο εννοιολογικό πλαίσιο, αλλά αξιοποιεί βιωματικές μεθόδους και δίνει έμφαση στην ανάλυση της εμπειρίας των φοιτητών και φοιτητριών που συμμετέχουν. Με βάση τα εργαλεία της ψυχολογίας εκπαίδευσης επιχειρεί να διαμορφώσει ένα πρίσμα «ανάγνωσης» της σχολικής πραγματικότητας το οποίο κάνει ορατές τις αφανείς εκδοχές των ανισοτήτων. Για το σκοπό αυτό αξιοποιούνται ως έναυσμα ποικίλα υλικά: κινηματογραφικές ταινίες, λογοτεχνικά κείμενα, βιωματικές δραστηριότητες, στατιστικά στοιχεία, ποιοτικά ερευνητικά δεδομένα, θεατρικά έργα, ψυχοπαιδαγωγικές τεχνικές ομάδας. .

Ως προς την οργάνωση της διαδικασίας, η Θεματική Εβδομάδα περιλαμβάνει εργαστήρια σε ομάδες και εισηγήσεις σε ολομέλεια. Η επεξεργασία των σχετικών

ζητημάτων γίνεται σε μικρές ομάδες όπου συμμετέχουν ενεργά όλοι/ες οι φοιτητές και οι φοιτήτριες. Οι εισηγήσεις στην ολομέλεια έχουν άμεση σχέση με την εργασία των ομάδων.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, παρουσίαση διαφανειών σε power point, προβολή κινηματογραφικών ταινιών, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Βιωματικά εργαστήρια/ επεξεργασία σε ομάδες/ Διαλέξεις	32
	Τήρηση ημερολογίου/ αναστοχασμός	10
	Μελέτη βιβλιογραφίας	28
	Συγγραφή εργασίας	55
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική διαδικασία.</p> <p>Περιλαμβάνει:</p> <p>1.Την ενεργητική συμμετοχή στο μάθημα και τα εργαστήρια (20%)</p> <p>2.Ατομική γραπτή τελική εργασία η οποία περιλαμβάνει α) παρουσίαση ενός κειμένου της βιβλιογραφίας με βάση συγκεκριμένους άξονες και β) κριτική ανάπτυξη ερωτημάτων, η οποία προϋποθέτει μελέτη της βιβλιογραφίας (40%).</p> <p>3.Κατάθεση ατομικού ημερολογίου στο οποίο οι φοιτητές/ριες καλούνται να αναστοχαστούν σχετικά με τη Θεματική Εβδομάδα ως εκπαιδευτική διαδικασία: α) να αναφέρουν το περιεχόμενο κάθε μέρας (γνώσεις, μεθοδολογία) και β) να παρουσιάσουν κριτικά τις γνώσεις που θεωρούν ότι κατέκτησαν, τα ερωτήματα που τους δημιουργήθηκαν, τις δυσκολίες που συνάντησαν (40%).</p>	

Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης

α. για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα για την καλύτερη ένταξή τους στις δραστηριότητες του μαθήματος.

β. για φοιτητές/τριες Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα υποβολής των εργασιών στην αγγλική γλώσσα.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Αγγελόπουλος, Γιώργος «Εθνοτικές ομάδες και ταυτότητες: Οι όροι και η εξέλιξη του περιεχομένου τους», *Σύγχρονα Θέματα*, 63, 18-25, 1997.

Ανδρούσου Α., Ασκούνη Ν., *Ετερογένεια και σχολείο*, Αθήνα, Κλειδιά και Αντικλειδιά (υπεύθ. Α.Ανδρούσου), ΥΠΕΠΘ/Πανεπ. Αθηνών, 2004 (www.kleidiakaiantikleidia.net)

Ανδρούσου Α., Κεσίδου Α., Τσάφος Β. «Μετανάστευση, πολυπολιτισμικότητα και εκπαιδευτικές προκλήσεις: Πολιτική – Έρευνα – Πράξη». Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου, Ελληνικό Παρατηρητήριο για τη Διαπολιτισμική Παιδεία και Εκπαίδευση. Αθήνα, 14-15 Μαΐου 2010», 270-279 (ηλεκτρονική έκδοση (ISBN: 978-960-99689-0-4).

Ασκούνη Νέλλη, *Κοινωνικές ανισότητες στο σχολείο*, Αθήνα, Κλειδιά και Αντικλειδιά, (υπεύθ. Α.Ανδρούσου) ΥΠΕΠΘ/ Πανεπ. Αθηνών, 2004 (www.kleidiakaiantikleidia.net)

Ασκούνη Νέλλη, *Η εκπαίδευση της μειονότητας στη Θράκη. Από το περιθώριο στην προοπτική της κοινωνικής ένταξης*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2006.

Βεντούρα Λίνα. *Μετανάστευση και Έθνος*. Αθήνα: ΕΜΝΕ-ΜΝΗΜΩΝ. 1994.

Cummins, J. (1999). *Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση. Εκπαίδευση με σκοπό την Ενδυνάμωση σε μια Κοινωνία της Ετερότητας*. Αθήνα: Gutenberg.

Ζωγραφάκη Μ., *Κοινωνικό πλαίσιο και διδακτική πράξη*, σειρά Κλειδιά και Αντικλειδιά (υπεύθ. Α.Ανδρούσου), ΥΠΕΠΘ/Πανεπ. Αθηνών, 2004 (www.kleidiakaiantikleidia.net)

Παπαστυλιανού, Α. *Διαπολιτισμικές Διαδρομές. Παλιννόστηση και ψυχοκοινωνική προσαρμογή*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2005

Συλλογικό έργο, *Παιδαγωγικές δράσεις και διδακτικές προσεγγίσεις σε πολυπολιτισμικό περιβάλλον: Το παράδειγμα του 132ου Δημοτικού Σχολείου Αθηνών*, εκδόσεις Ντουντούμη, Σειρά: Γέφυρες

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ2 Φύλα, Σώμα, Ετερότητες

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΘΕ2	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Στ'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Φύλα, Σώμα, Ετερότητες		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
	Η θεματική εβδομάδα είναι εντατικό εργαστήριο, που διαρκεί μια εβδομάδα με 39 ώρες διδασκαλίας.		
Διαλέξεις	26	5	
Φροντιστήριο	13	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD279/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το σεμινάριο έχει σκοπό να αναλύσει τους τρόπους με τους οποίους το σώμα και η έμφυλη κατάσταση διαμορφώνουν ετερότητες. Οι ετερότητες αναδύονται με έρεισμα και επιχείρημα θεμελίωσης είτε σωματικές είτε επιτελεστικές

‘διαφορές’ και διέπουν τα συστήματα ιεραρχήσεων των ομάδων. Σε αυτό το σεμινάριο δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην κατασκευή και στις εκδηλώσεις της ομοφοβίας. Πραγματοποιούνται παρεμβάσεις από ειδικούς και ομάδες της κοινωνίας των πολιτών με στόχο α) τον εντοπισμό β) τις διαδικασίες διατύπωσης και γ) την αντιμετώπιση της ομοφοβίας στο τυπικό σχολικό περιβάλλον.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του σεμιναρίου οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θα είναι σε επίπεδο

A) γνώσεων

- Να γνωρίζουν τις σύγχρονες επιστημονικές προσεγγίσεις σχετικά με τις έννοιες φύλο, σώμα, ετερότητες.
- Να γνωρίζουν ότι το σώμα και οι έμφυλες επιτελέσεις συνήθως συνιστούν επιχειρήματα θεμελίωσης της ομοφοβίας, ανεξαρτήτων των σεξουαλικών προτιμήσεων ή πρακτικών των υποκειμένων.
- Να γνωρίζουν ότι τα φαινόμενα βίας στο τυπικό σχολικό περιβάλλον συχνά εκκινούν από έμφυλες πρακτικές, οι οποίες φαίνεται να μην εμπίπτουν στα αυστηρά κανονιστικά πλαίσια της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας.
- Να γνωρίσουν τις διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις της ομοφοβίας.
- Να γνωρίζουν διαφορετικές μεθόδους αντιμετώπισης της ομοφοβίας.

B) δεξιοτήτων

- Να μπορούν να διακρίνουν ανάμεσα σε φαινόμενα βίας ή παρενόχλησης, όσα αφορούν ομοφοβικές εκδηλώσεις.
- Να εντοπίζουν τις εννοιολογικές διαπλοκές των ομοφοβικών περιστατικών, δηλαδή τους τρόπους με τους οποίους δομικά στοιχεία κοινωνικής τάξης, εθνοτικότητας ή φυλής συντελούν σε ομοφοβικές εκφορές.
- Να μπορούν να επιλέγουν τις αποτελεσματικές πρακτικές για αποφυγή εκδήλωσης ομοφοβικών κρουσμάτων.

Γ) ικανοτήτων

- Να μπορούν να σχεδιάζουν εκπαιδευτικά προγράμματα με στόχο α) την αποφυγή και β) την αντιμετώπιση της ομοφοβίας.
- Να προστατεύουν τα θύματα της ομοφοβίας από σχολικό αποκλεισμό ή παρενόχληση.
- Να κινητοποιούν τα μέλη της σχολικής κοινότητας με στόχο α) την αποφυγή και β) την αντιμετώπιση της ομοφοβίας.

Γενικές Ικανότητες

- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Λήψη αποφάσεων.
- Ομαδική εργασία.
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.

- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Εισαγωγή
- Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις του σώματος, των φύλων και της ετερότητας.
- Το κοινωνικό σώμα, το σώμα ως φυσικό σύμβολο. Καθαρό/βρώμικο, μιαιρότητα και αποστροφή.
- Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της ομοφοβίας.
- Ομοφοβία και τρανσφοβία στη σχολική ζωή.
- Ανάλυση περιπτώσεων ομοφοβίας και προτάσεις αντιμετώπισης
- Οικογένειες Ουράνιο Τόξο και σχολικές πορείες. Σκέψεις και προβληματισμοί για τα σχέδια μαθήματος που αφορούν «την οικογένεια»
  - Δόμηση και αποδόμηση των στερεοτύπων του φύλου.
  - Ταυτότητα φύλου και σεξουαλικότητα στο σχολικό περιβάλλον.
  - Προβολή και σχολιασμός ταινίας
  - Συμπεράσματα

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαφανειών power point, προβολή σύντομων ντοκυμαντέρ, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις/ Σεμινάρια	50
	Παρουσίαση σχεδίων σχολικών δραστηριοτήτων	30
	Συγγραφή εργασίας	45
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.	

ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική διαδικασία.</p> <p>Περιλαμβάνει:</p> <p>Παρουσίαση μιας ομαδικής εργασίας με αφορμή μια ταινία ή στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης θεματικής, η οποία άπτεται του μαθήματος. Αφορά την κατανόηση των εννοιών και τη μεθοδολογία, οι οποίες σχετίζεται με τις διαδικασίες παραγωγής ή / και αντιμετώπισης της ομοφοβίας (50%).</p> <p>Γραπτή τελική ομαδική εργασία.</p> <p>Περιλαμβάνει την οργανωμένη γραπτή περιγραφή και τεκμηρίωση κάποιας από τις προτεινόμενες ενότητες και συμπεριλαμβάνει τα σχόλια, τα οποία έγιναν στην προφορική παρουσίαση (50%).</p> <p>Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι προσβάσιμα στο e-class.</p>
-----------------	--

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αβδελά, Ε., *Διά λόγους τιμής. Βία, συναισθήματα και αξίες στη μετεμφυλιακή Ελλάδα*, Αθήνα, Νεφέλη 2002.

Αβδελά, Ε., Ψαρρά, Α., *Σιωπηρές ιστορίες. Γυναίκες και φύλο στην ιστορική αφήγηση*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1997.

Αθανασίου Α., 2003 «Η πειθαρχία της συνέχειας: σώμα, χρόνος και βιοπολιτική στην Ελλάδα σήμερα» **Σύγχρονα Θέματα** 82: 45-52.

Αθανασίου Α. (επιμέλεια) *Φεμινιστική θεωρία και πολιτισμική κριτική*. Αθήνα, Νήσος, 2006.

Βλαχούτσικου, Χρ., (σε συνεργασία με τη Kain-Hart, L.), (επιμ)., *Όταν οι γυναίκες έχουν διαφορές. Αντιθέσεις και συγκρούσεις γυναικών στη σύγχρονη Ελλάδα*, Μέδουσα, Αθήνα 2005.

Γιαννακόπουλος Κ., 1998 "Πολιτικές σεξουαλικότητας και υγείας την εποχή του AIDS" **Σύγχρονα Θέματα** 66: 76-86

Cowan, J., *Η πολιτική του σώματος: χορός και κοινωνικότητα στη Βόρεια Ελλάδα*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1998.

Ιγγλέση, Χ., *Πρόσωπα γυναικών, προσωπεία της συνείδησης. Συγκρότηση της γυναικείας ταυτότητας στην ελληνική κοινωνία*, Οδυσσέας, Αθήνα 1997.

Ιγγλέση, Χ., (επιμ)., *Ο αναστοχασμός στη φεμινιστική έρευνα. Σκιαγράφηση μιας*

αμφίθυμης σχέσης, Οδυσσέας, Αθήνα 2001.

Καυτατζόγλου, Ρ., (επιμ), *Οικογένειες του παρελθόντος: Μορφές οικιακής οργάνωσης στην Ευρώπη και τα Βαλκάνια*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1997.

Κωνσταντινίδου, Χ., «Η αναπαράσταση των κατά φύλο σχέσεων στον τύπο. Εμπειρικές εργασίες», **Σύγχρονα Θέματα**, τχ. 48, Ιούνιος 1992, σελ. 87-98.

Λεοντσίνη, Μ. (επιμ)., *Φύλο και Κοινωνικό Κεφάλαιο*, Αθήνα, Κριτική 2010.

Μακρυνιώτη, Δ., (επιμέλεια) *Τα όρια του σώματος. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Νήσος, 2004.

Μιχαηλίδου, Μ., Χαλκιά, Α., (επιμ)., *Η παραγωγή του κοινωνικού σώματος*, Αθήνα, Κατάρτι & Δίη φεμινιστικό περιοδικό, 2005.

Μπακαλάκη Α., 1989 «Καθαριότητα, καλλωπισμός και ο γυναικείος προορισμός. Αντιλήψεις για τη φροντίδα του γυναικείου σώματος στη νεότερη Ελλάδα» *Αρχαιολογία* 31 : 43-47.

Παπαγαρουφάλη Ε. 2002 *Δώρα ζωής μετά θάνατον. Πολιτισμικές εμπειρίες*. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Παπαρούση, Μ. Το σώμα και η διαπραγμάτευση της διαφοράς στη σύγχρονη ελληνική πεζογραφία, Θεσσαλονίκη : Επίκεντρο, 2012.

Καντσά Β., Αποστολίδου Α., Λαχανιώτη Λ., Σπηλιώτης, Κ., Χαλάτσης Γ., Κανάκης Κ,

Γιαννακόπουλος Κ, Αποστολλέλη Α, Χαλκιά Α, *Σώμα, φύλο, σεξουαλικότητα : ΛΟΑΤΚ πολιτικές στην Ελλάδα*, Αθήνα, Πλέθρον, 2012.

Σερεμετάκη Κ. Ν., *Παλιννόστηση αισθήσεων. Αντίληψη και Μνήμη ως Υλική Κουλτούρα στη σύγχρονη εποχή*. Αθήνα, Νέα Σύνορα-Λιβάνης, 1997.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Body & Society <http://bod.sagepub.com/>

Signs: Journal of Women in Culture and Society <http://signsjournal.org/>

Men and Masculinities <http://jmm.sagepub.com/>

Journal of Homosexuality

<http://www.tandfonline.com/toc/wjhm20/current#.VAXBIaMqPGg>

Journal of Family Studies <http://jfs.e-contentmanagement.com/>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ4 Θεματική Εβδομάδα «Παιδί και Παιχνίδι»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΘΕ4	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	6^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Θεματική Εβδομάδα «Παιδί και Παιχνίδι»		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
	Η θεματική εβδομάδα είναι εντατικό εργαστήριο, που διαρκεί μια εβδομάδα με 39 ώρες διδασκαλίας.		
Σεμινάρια	26		5
Φροντιστήριο	13		0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD164/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στη Θεματική Εβδομάδα «Παιδί και Παιχνίδι» προσεγγίζονται ποικίλες διαστάσεις του παιχνιδιού μέσα από διαφορετικές επιστημονικές οπτικές (π.χ. ψυχολογία, κοινωνιολογία, παιδαγωγική) και εφαρμογές. Με αφορμή διαφορετικά ερεθίσματα (κείμενα, λογοτεχνικά βιβλία, ταινίες, δραστηριότητες, συμμετοχή σε παιχνίδια κ.λπ.), οι φοιτήτριες/ες επεξεργάζονται με βιωματικό τρόπο σε μικρές ομάδες θεωρητικές προσεγγίσεις για το παιχνίδι και το ρόλο του στην ανάπτυξη και την εκπαίδευση των παιδιών. Στόχος του μαθήματος είναι οι φοιτήτριες/ες να κατανοήσουν τρεις βασικές διαστάσεις του παιχνιδιού οι οποίες αλληλεπιδρούν και αλληλοσυμπληρώνονται: το

παιχνίδι ως εγγενώς κοινωνική και πολιτισμική δραστηριότητα, το παιχνίδι ως αυτοέκφραση και δημιουργική πράξη και το παιχνίδι ως μαθησιακή και κοινωνικοποιητική εμπειρία. Οι διαστάσεις αυτές του παιχνιδιού και ιδιαίτερα η σύνδεση του παιχνιδιού με τη μάθηση καθώς και η αντίληψη ότι για τα παιδιά το παιχνίδι αποτελεί μια αναπτυξιακά κατάλληλη δραστηριότητα ως προς τη μάθηση, αναδεικνύουν τον παιδαγωγικό ρόλο του παιχνιδιού και τη σημαντικότητα της εισαγωγής του στην εκπαίδευση και αγωγή των παιδιών.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος, ο φοιτητής/τρια θα είναι σε επίπεδο:

α) γνώσεων

- να γνωρίζει διαφορετικές οπτικές προσέγγισης του παιχνιδιού,
- να γνωρίζει τις κύριες θεωρητικές προσεγγίσεις για το παιχνίδι,
- να γνωρίζει τα χαρακτηριστικά και τις λειτουργίες του παιχνιδιού,
- να γνωρίζει τα διαφορετικά είδη του παιχνιδιού και τις αναπτυξιακές διαστάσεις τους,
- να γνωρίζει τη θεωρία και την έρευνα σχετικά με τη συμβολή του παιχνιδιού στη γνωστική, συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού,
- να γνωρίζει τη θεωρία και την έρευνα σχετικά με τη σύνδεση του παιχνιδιού με τη μάθηση,
- να γνωρίζει τις διαφορετικές οπτικές και απόψεις σχετικά με το ρόλο των ενηλίκων στο παιχνίδι των παιδιών,
- να γνωρίζει τους παράγοντες που συνδέονται με το είδος και τους τρόπους συμμετοχής των ενηλίκων στο παιχνίδι των παιδιών

β) δεξιοτήτων

- να αναγνωρίζει την πολυπλοκότητα του παιχνιδιού και τη σημαντικότητα της διεπιστημονικής προσέγγισης στο παιχνίδι,
- να διακρίνει τη σύνδεση θεωρητικών αρχών με τη συμπεριφορά των παιδιών κατά το παιχνίδι,
- να κατανοεί την αμφίδρομη σχέση θεωρίας, έρευνας και πράξης σχετικά με το παιχνίδι,
- να αναγνωρίζει την κοινωνικο-πολιτισμική διάσταση του παιχνιδιού,
- να αναγνωρίζει τον παιδαγωγικό ρόλο του παιχνιδιού,
- να αναγνωρίζει μαθησιακά περιβάλλοντα που ενθαρρύνουν το παιχνίδι,
- να παράγει ιδέες σχετικές με το σχεδιασμό μαθησιακών περιβαλλόντων που βασίζονται στο παιχνίδι
- να μπορεί να διακρίνει το παιχνίδι από άλλες δραστηριότητες με παιγνιώδη χαρακτήρα,
- να αξιοποιεί παιχνίδια προς την κατεύθυνση επίτευξης μαθησιακών στόχων,
- να αναγνωρίζει αναπτυξιακά και μαθησιακά επιτεύγματα που πραγματοποιούνται μέσω του ελεύθερου και του οργανωμένου παιχνιδιού,
- να προβληματίζεται και να αναστοχάζεται σχετικά με τη χρήση του παιχνιδιού σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

γ) ικανοτήτων

- να κατανοεί τα χαρακτηριστικά και τις λειτουργίες του παιχνιδιού καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αυτά συνδέονται με την αναπτυξιακή σημασία του παιχνιδιού, ώστε να μπορεί να αξιοποιήσει το παιχνίδι με πολλαπλούς τρόπους και σε διαφορετικά περιβάλλοντα
- να κατανοεί τον κεντρικό ρόλο του παιχνιδιού στην ανάπτυξη, την αγωγή και την εκπαίδευση των παιδιών,
- να προάγει το παιχνίδι των παιδιών
- να επεξεργάζεται κριτικά σχετική με το θέμα βιβλιογραφία
- να αξιολογεί την επιτυχία ή την αποτυχία ένταξης του παιχνιδιού στην εκπαιδευτική διαδικασία
- να συνεργάζεται με τους/τις συμφοιτητές/τριες για την παραγωγή ιδεών σχετικά με παιδαγωγικές παρεμβάσεις βασισμένες στο παιχνίδι
- να συνεργάζεται με τους/τις συμφοιτητές/τριες στην παρουσίαση τέτοιων σχεδίων παρεμβάσεων

Γενικές Ικανότητες

- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και πολυπολιτισμικότητα

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Παιχνίδι: χαρακτηριστικά και ορισμοί

Βασικές διαστάσεις και λειτουργίες του παιχνιδιού

Θεωρητικές προσεγγίσεις για το παιχνίδι

Παιχνίδι: κοινωνικές και πολιτισμικές παράμετροι

Είδη παιχνιδιού και αναπτυξιακή πορεία του παιχνιδιού

Η συμβολή του παιχνιδιού στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών

Η παιδαγωγική διάσταση του παιχνιδιού

Η αξιοποίηση του παιχνιδιού στη μάθηση

Ο ρόλος των ενηλίκων στο παιχνίδι των παιδιών: σημασία, παράγοντες, πρακτικές

Εκπαιδευτικοί και παιχνίδι

Αναστοχασμός, αξιολόγηση, συμπεράσματα

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Πρόσωπο με πρόσωπο

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικό υλικό, σημειώσεις

**ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ**

και παρουσιάσεις σε ηλεκτρονική μορφή, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω e-class.

**ΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

**ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΕΞΑΜΗΝΟΥ**

Σεμινάρια **26**

Συμμετοχή σε ομαδικές ασκήσεις σχεδιασμού παιχνιδιών ή/και αξιοποίησης παιχνιδιών προς την κατεύθυνση επίτευξης μαθησιακών στόχων **10**

Ημερολογιακή καταγραφή, επεξεργασία των βιωματικών εμπειριών κατά τη θεματική εβδομάδα και αναστοχασμός **20**

Μελέτη και ανάλυση της βιβλιογραφίας **30**

Συγγραφή ατομικής εργασίας **39**

Σύνολο Μαθήματος 125

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι συμπερασματική:

Γραπτή τελική εργασία (100%) στην ελληνική γλώσσα, σε προτεινόμενα θέματα που άπτονται της προβληματικής του μαθήματος. Για την εκπόνηση της εργασίας απαιτείται η χρήση των ημερολογιακών καταγραφών κατά τη θεματική εβδομάδα και η σύνδεση με τη βιβλιογραφία.

Διαφοροποιημένη αξιολόγηση για φοιτητές/τριες με αναπηρία (σύμφωνα με τα ισχύοντα στο ΕΚΠΑ).

Η θεματολογία και τα κριτήρια αξιολόγησης είναι προσβάσιμα στο e-class.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Αυγητίδου, Σ. (επιμ.) (2001) *Το Παιχνίδι: Σύγχρονες Ερευνητικές και Διδακτικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Γκουγκουλή, Κ. & Κούρια, Α. (2000) *Παιδί και Παιχνίδι στη Νεοελληνική Κοινωνία*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Παπαδοπούλου, Κ. (2009) *Η Ζώνη Εγγύτερης ανάπτυξης στη θεωρία του L.S. Vygotsky*. Αθήνα: Gutenberg.
- Παπαδοπούλου, Κ. (2012) Παιχνίδι παιδιών-ενηλίκων: Η σημασία του για την ανάπτυξη και την εκπαίδευση. Στο Ε. Κούρτη & Ι. Μπίστας (επιμ) *Παιγνιοθήκες. Χώροι Επικοινωνίας και Ψυχαγωγίας*. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου.
- Παπαδοπούλου, Κ. (2012) Παιχνίδι και μάθηση: ο ρόλος της αυτο-ρύθμισης. Πρακτικά συνεδρίου Παιχνίδι και Μαθηματικά.
- Broadhead, P., Howard, J. & Wood, E. (2011) *Play and Learning in the Early Years*. London: Sage.
- Fleer, M. (2018). *Το παιχνίδι στην προσχολική ηλικία. Από τις προσωπικές εμπειρίες στις σύγχρονες θεωρίες*. (Επιστημονική επιμέλεια: Μ. Μπιρμπίλη). Θεσσαλονίκη: Σοφία.
- Fromberg, D., Bergen, D. (Eds) (2006) *Play from Birth to Twelve. Contexts, Perspectives and Meanings. 2nd edition*. N.Y.: Routledge.
- Hughes, F. P. (2010) *Children, Play and Development* (4th edition). Sage.
- Nicolopoulou, A. (2010) The alarming disappearance of play from early childhood education. *Human Development*, 53, 1-4.
- Saracho, O., Spodek, B. (2003) *Contemporary Perspectives on Play in Early Childhood Education*. Greenwich, Connecticut: IAP.
- Sawyer, K. (1997) *Pretend Play as Improvisation: Conversations in the Preschool Classroom*. Laurence Erlbaum Associates.
- Schousboe, I. & Winther-Lindqvist, D. (Eds) (2013) *Children's Play and Development. Cultural- Historical Perspectives*. N.Y.: Springer.
- Wood, E., Attfield, J. (2005) *Play, learning and the Early Childhood Curriculum. 2nd edition*. London: Sage.
- Vygotsky, L.S. (1933/1997) Ο ρόλος του παιχνιδιού στην ανάπτυξη. Στο L.S. Vygotsky, *Νους στην Κοινωνία*. Αθήνα: Gutenberg.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Ερευνώντας τον Κόσμο του Παιδιού

Διάλογοι

Child Development

Developmental Psychology
Early Childhood Education Journal
Early Child Development and Care
European Early Childhood Education Research Journal
Mind, Culture and Activity
International Journal of Play
American Journal of Play

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ6 Κοινωνικές Ανισότητες και Εκπαίδευση

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	ΘΕ6	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Κοινωνικές Ανισότητες και Εκπαίδευση	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Στ'	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
	Η θεματική εβδομάδα είναι εντατικό εργαστήριο, που διαρκεί μια εβδομάδα με 39 ώρες διδασκαλίας.	
Διαλέξεις	26	5
Φροντιστήρια		
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια	13	0
Σεμινάρια		
(2)		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Ειδικού Υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	

**ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:**

Ελληνική

**ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ
ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:**

ναι

**ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):**

<https://eclass.uoa.gr/courses/ECD165/>

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η Θεματική Εβδομάδα “Κοινωνικές ανισότητες και εκπαίδευση» έχει στόχο οι φοιτητές και οι φοιτήτριες να προσεγγίσουν μέσα από τη σκοπιά της κοινωνιολογίας τις κοινωνικές ανισότητες στο χώρο της εκπαίδευσης και τους μηχανισμούς με τους οποίους ο εκπαιδευτικός θεσμός τις (ανα)παράγει. Η έμφαση δίνεται στις ταξικές ανισότητες, αλλά παράλληλα εξετάζεται πώς αυτές διαπλέκονται με το φύλο ή τις εθνοπολιτισμικές διαφορές και ιεραρχίες. Το βασικό πεδίο αναφοράς είναι η σχολική καθημερινότητα και η εκπαιδευτική πράξη. Ειδικοί επιστήμονες και εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οι οποίοι παρεμβαίνουν ως εισηγητές αναλύουν εμπειρίες και παραδείγματα από τη σχολική πραγματικότητα αναδεικνύοντας τη σημασία που έχει η κοινωνιολογική προσέγγιση τόσο για την κατανόηση/αναγνώριση των ανισοτήτων στο σχολικό περιβάλλον όσο και για την αντιμετώπισή τους.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση της Θεματικής Εβδομάδας οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση και σε επίπεδο

A) γνώσεων

- Να γνωρίζουν βασικές κοινωνιολογικές προσεγγίσεις σχετικά με το ζήτημα των κοινωνικών ανισοτήτων στην εκπαίδευση.
- Να γνωρίζουν τις πολλαπλές εκδοχές των κοινωνικών ανισοτήτων (ταξικές, έμφυλες, εθνοπολιτισμικές) και την αλληλοδιαπλοκή τους.
- Να γνωρίζουν τις σύγχρονες κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της εκπαίδευσης ως μηχανισμού παραγωγής και αναπαραγωγής ανισοτήτων.
- Να γνωρίζουν τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους εκδηλώνονται οι ταξικές ανισότητες στο σχολικό πλαίσιο.
- Να γνωρίζουν τις βασικές προϋποθέσεις για την άμβλυνση των ταξικών ανισοτήτων στο σχολείο.

B) δεξιοτήτων

- Να διακρίνουν τις ταξικές παραμέτρους που προσδιορίζουν τη σχέση των παιδιών με την εκπαίδευση.
- Να εντοπίζουν μορφές ανισοτήτων που εμφανίζονται ως ατομικές ιδιαιτερότητες στο σχολικό πλαίσιο.
- Να εντοπίζουν και να αναλύουν εκπαιδευτικές πρακτικές οι οποίες στο πλαίσιο της τυπικής ισότητας με βάση την οποία λειτουργεί το εκπαιδευτικό σύστημα συγκαλύπτουν τις κοινωνικές ανισότητες.
- Να αναλύουν κριτικά τις παιδαγωγικές μεθόδους ως προς την καταλληλότητά τους για την άμβλυνση των ανισοτήτων στο σχολείο.

Γενικές Ικανότητες

- Ομαδική εργασία
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου και κοινωνικών ανισοτήτων
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το περιεχόμενο της Θεματικής Εβδομάδας οργανώνεται με βάση τους εξής θεματικούς άξονες:

Οι κοινωνικοί καθορισμοί της σχέσης με το σχολείο

Σχέση επίδοσης και κοινωνικής προέλευσης

Πολιτισμικό κεφάλαιο και εκπαιδευτικές ανισότητες

Ταξικές διαφοροποιήσεις των οικογενειακών εκπαιδευτικών πρακτικών

Το σχολείο απέναντι στις κοινωνικές διαφορές: ισότητα, αξιοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη

Εκπαιδευτικές ανισότητες στην Ελλάδα

Κοινωνικές ανισότητες και εκπαιδευτική πράξη

Η Θεματική Εβδομάδα δεν οργανώνεται με τη λογική ενός μαθήματος που εστιάζει στη θεωρητική επεξεργασία του αντικειμένου και στο εννοιολογικό πλαίσιο, αλλά αξιοποιεί βιωματικές μεθόδους και δίνει έμφαση στην ανάλυση της εμπειρίας των φοιτητών και φοιτητριών που συμμετέχουν. Με βάση τα εργαλεία της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης επιχειρεί να διαμορφώσει ένα πρίσμα «ανάγνωσης» της σχολικής πραγματικότητας το οποίο κάνει ορατές τις αφανείς εκδοχές των ανισοτήτων. Για το σκοπό αυτό αξιοποιούνται ως έναυσμα ποικίλα υλικά: κινηματογραφικές ταινίες, λογοτεχνικά κείμενα, βιωματικές δραστηριότητες, στατιστικά στοιχεία, ποιοτικά ερευνητικά δεδομένα.

Ως προς την οργάνωση της διαδικασίας, η Θεματική Εβδομάδα περιλαμβάνει εργαστήρια σε ομάδες και εισηγήσεις σε ολομέλεια. Η επεξεργασία των σχετικών ζητημάτων γίνεται σε μικρές ομάδες όπου συμμετέχουν ενεργά όλοι/ες οι φοιτητές και οι φοιτήτριες. Οι εισηγήσεις στην ολομέλεια έχουν άμεση σχέση με την εργασία των ομάδων.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Πρόσωπο με πρόσωπο

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Χρήση διαδικτύου, παρουσίαση διαφανειών σε power point, προβολή κινηματογραφικών ταινιών,

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ**ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ****ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ**

Βιωματικά εργαστήρια/
επεξεργασία σε ομάδες/
Διαλέξεις

32

Τήρηση ημερολογίου/
αναστοχασμός

35

Μελέτη βιβλιογραφίας

23

Συγγραφή εργασίας

35

Σύνολο Μαθήματος

125**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ**

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική διαδικασία.

Περιλαμβάνει:

1.Την ενεργητική συμμετοχή στο μάθημα και τα εργαστήρια (20%)

2.Ατομική γραπτή τελική εργασία η οποία περιλαμβάνει
α) παρουσίαση ενός κειμένου της βιβλιογραφίας με βάση συγκεκριμένους άξονες και β) κριτική ανάπτυξη ερωτημάτων, η οποία προϋποθέτει μελέτη της βιβλιογραφίας (40%).

3.Κατάθεση ατομικού ημερολογίου στο οποίο οι φοιτητές/ριες καλούνται να αναστοχαστούν σχετικά με τη Θεματική Εβδομάδα ως εκπαιδευτική διαδικασία: α) να αναφέρουν το περιεχόμενο κάθε μέρας (γνώσεις, μεθοδολογία) και β) να παρουσιάσουν κριτικά τις γνώσεις που θεωρούν ότι κατέκτησαν, τα ερωτήματα που τους δημιουργήθηκαν, τις δυσκολίες που συνάντησαν (40%).

Διαφοροποιημένοι τρόποι αξιολόγησης

α. για φοιτητές/τριες με κώφωση παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με διερμηνέα για την καλύτερη ένταξή τους στις δραστηριότητες του μαθήματος.

β. για φοιτητές/τριες Erasmus προσφέρεται η δυνατότητα υποβολής των εργασιών στην αγγλική

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

- Ανδρούσου Α., Ασκούνη Ν., *Ετερογένεια και σχολείο*, Αθήνα, Κλειδιά και Αντικλειδιά (υπεύθ. Α.Ανδρούσου), ΥΠΕΠΘ/Πανεπ. Αθηνών, 2004 (www.kleidiakaiantikleidia.net)
- Ασκούνη Νέλλη, *Κοινωνικές ανισότητες στο σχολείο*, Αθήνα, Κλειδιά και Αντικλειδιά, (υπεύθ. Α.Ανδρούσου) ΥΠΕΠΘ/ Πανεπ. Αθηνών, 2004 (www.kleidiakaiantikleidia.net)
- Ασκούνη Νέλλη, *Η εκπαίδευση της μειονότητας στη Θράκη. Από το περιθώριο στην προοπτική της κοινωνικής ένταξης*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2006.
- Becker H. S., «Κοινωνικο-ταξικές παραλλαγές στη σχέση δασκάλου-μαθητή» στο Γ. Μιχαλακόπουλος, *Το σχολείο και η σχολική τάξη. Κοινωνιολογικές προοπτικές*, Θεσσαλονίκη, Αφοί Κυριακίδη, 1997, 424-441.
- Bernstein B., *Παιδαγωγικοί κώδικες και κοινωνικός έλεγχος*, (μτφρ. Ι.Σολομών), Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 1989.
- Bourdieu P. - Passeron J.-C., *Οι κληρονόμοι. Οι φοιτητές και η κουλτούρα*, (μτφρ. Ν.Παναγιωτόπουλος, Μ.Βιδάλη), Αθήνα, εκδ. Καρδαμίτσα, 1993.
- Ζωγραφάκη Μ., *Κοινωνικό πλαίσιο και διδακτική πράξη*, σειρά Κλειδιά και Αντικλειδιά (υπεύθ. Α.Ανδρούσου), ΥΠΕΠΘ/Πανεπ. Αθηνών, 2004 (www.kleidiakaiantikleidia.net)
- Κάτσικας Χ. - Καββαδίας Γ., *Η Ανισότητα στην Ελληνική Εκπαίδευση. Η Εξέλιξη των Ευκαιριών Πρόσβασης στην Ελληνική Εκπαίδευση (1960-1994)*, Αθήνα, Gutenberg, 1994.
- Μπερυστίν Μπ., «Κοινωνιογλωσσολογική προσέγγιση της κοινωνικοποίησης με αναφορά στη σχολική επίδοση», στο Α. Φραγκουδάκη, *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, Αθήνα, εκδ. Παπαζήση, 1985, σ. 433-468.
- Μπουρντιέ Π., «Το συντηρητικό σχολείο: οι ανισότητες στην εκπαίδευση και την παιδεία», στο Α. Φραγκουδάκη, *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, Αθήνα, εκδ. Παπαζήση, 1985, σ. 357-391.
- Μυλωνάς Θ., *Η αναπαραγωγή των κοινωνικών τάξεων μέσα από τους σχολικούς μηχανισμούς*, Αθήνα, Γρηγόρης, 1982.
- Μυλωνάς Θ., Δημητριάδη Α. «Από την ανισότητα απέναντι στο σχολείο στον αποκλεισμό μέσα στην τάξη» στο Χ. Κωνσταντίνου, Γ. Πλειός (επιμ.), *Σχολική αποτυχία και κοινωνικός αποκλεισμός*. Πρακτικά Συνεδρίου, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 385-408.
- Παπαθεοφίλου Ρ. και Σ. Βοσνιάδου (επιμ.), *Η εγκατάλειψη του σχολείου. Αίτια, Επιπτώσεις, Προτάσεις*, Gutenberg, Αθήνα, 1998.
- Perrenoud Ph., «Οι νέες παιδαγωγικές είναι ελιτίστικες; Σκέψεις πάνω στις αντιφάσεις του ενεργητικού σχολείου», *Εκπαιδευτική Κοινότητα*, 63, 2002, 27-35.
- Σιάνου-Κυργίου Ε., *Εκπαίδευση και κοινωνικές ανισότητες. Η μετάβαση από τη Δευτεροβάθμια στην Ανώτατη Εκπαίδευση (1997-2004)*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2006.

Φάκου Αι., «Όταν είσαι γονιός από την τάξη τη δική μας...»: ταξικές διαφοροποιήσεις των οικογενειακών μορφωτικών πρακτικών, Πολύτροπον, Αθήνα 2017.

Φραγκουδάκη Α., Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο, Αθήνα, Παπαζήσης, 1985.

Φραγκουδάκη Α., Γλώσσα και ιδεολογία, Αθήνα, Οδυσσέας, 1987.

Φραγκουδάκη Α. «Η κοινωνική ανισότητα στην εκπαίδευση» στο *Εκπαίδευση: Πολιτισμικές Διαφορές και Κοινωνικές Ανισότητες*, τόμος α: *Κοινωνικές Ταυτότητες / Ετερότητες – Κοινωνικές Ανισότητες, Διγλωσσία και Σχολείο*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα, 2001, σ.81-165.

Φραγκουδάκη Α., *Γλώσσα του σπιτιού και γλώσσα του σχολείου*, (2001), Αθήνα, Κλειδιά και Αντικλειδιά, ΥΠΕΠΘ/ Πανεπ. Αθηνών, 2003 (www.kleidiakaiantikleidia.net)

Φρειδερίκου Α., Φολερού-Τσερούλη Φ., *Οι δάσκαλοι του δημοτικού σχολείου. Μια κοινωνιολογική προσέγγιση*, Αθήνα, Ύψιλον, 1991.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών <http://www.uth.gr/tovima/>

British Journal of Sociology of Education

Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών <http://www.grsr.gr/index.php/ekke>

Sociology of Education <http://soe.sagepub.com/>

British Journal of Sociology of Education

<http://www.tandfonline.com/toc/cbse20/current>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ7 Διαφοροποιημένη Παιδαγωγική

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ:	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΤΜΗΜΑ:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Προπτυχιακό
ΚΩΔΙΚΟΣ	ΘΕ7

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:		
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:	Διαφοροποιημένη Παιδαγωγική	
ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:	Ε	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (1)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Η θεματική εβδομάδα είναι εντατικό εργαστήριο, που διαρκεί μια εβδομάδα με 39 ώρες διδασκαλίας.	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	26	5
Φροντιστήρια		
Εργασία με ομάδες		
Εργαστήρια	13	0
Σεμινάρια		
(2)		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: (3)	Ειδικού Υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-	
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS:	Όχι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL):	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD242/	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στόχος της θεματικής εβδομάδας είναι η προσέγγιση με βιωματικό τρόπο -με τις φοιτήτριες και τους φοιτητές να εργάζονται σε μικρές ομάδες-, ζητημάτων που σχετίζονται με την παιδαγωγική αξιοποίηση της ανομοιογένειας στη σχολική τάξη. Οι φοιτήτριες/τές με αφετηρία την επεξεργασία ταινιών, προσωπικών αφηγήσεων και μέσω βιωματικών εργαστηρίων, τα οποία εμπυχώνουν

συνεργάτες και συνεργάτιδες εκπαιδευτικοί, και μέσα από τη μελέτη σχετικών κειμένων, προσεγγίζουν έννοιες που συνδέονται με το θεωρητικό πλαίσιο της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής όπως: κίνητρο, αξιοποίηση του βιώματος, συστηματική παρατήρηση της εξέλιξης των παιδιών, διαμεσολαβητικός-υποστηρικτικός ρόλος του/της εκπαιδευτικού, συνεργατική μάθηση, δημιουργική αλληλεπίδραση κ.ά. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη προβληματισμού σχετικά με τις σημαντικές ευκαιρίες που μπορεί να παρέχει η ανομοιογένεια στη σχολική τάξη, σε μια προοπτική εμπλουτισμού της μαθησιακής διαδικασίας.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση της Θεματικής Εβδομάδας οι φοιτητές/τριες αναμένεται να είναι σε θέση:

Σε επίπεδο

A) γνώσεων

- Να συγκροτήσουν μέσα από τη δική τους πορεία την έννοια της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής.
- Να γνωρίζουν τις σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις που υποστηρίζουν τη διαφοροποιημένη παιδαγωγική.
- Να γνωρίζουν τη σημασία της αξιοποίησης του «βιόκοσμου» των μαθητών και της ενεργητικής εμπλοκής όλων στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Να γνωρίζουν παιδαγωγικά εργαλεία που συμβάλουν στη διαχείριση των ετερογενών τάξεων.

Σε επίπεδο

B) δεξιοτήτων

- Να διακρίνουν τα στοιχεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας που οδηγούν σε αποκλεισμούς.
- Να εντοπίζουν τα δικά τους βιώματα που επιδρούν στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν ως μελλοντικοί εκπαιδευτικοί την ανομοιογένεια των σχολικών τάξεων.
- Να αναλύουν κριτικά τις παιδαγωγικές μεθόδους ως προς την καταλληλότητά τους για τη συμμετοχή όλων στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Σε επίπεδο

Γ) Ικανοτήτων

- Να μπορούν να σχεδιάζουν εκπαιδευτικές δράσεις λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο της τάξης με στόχο τη συμμετοχή όλων στην εκπαιδευτική διαδικασία
- Να μπορούν να αξιοποιούν δημιουργικά στους σχεδιασμούς τους εργαλεία τα οποία παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο της ΘΕ7, αλλά και να αναστοχάζονται σε σχέση με το δικό τους ρόλο στο πλαίσιο αυτής της αξιοποίησης. **(5)**

Γενικές Ικανότητες (6)

- Ομαδική εργασία
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το περιεχόμενο της Θεματικής Εβδομάδας οργανώνεται με βάση τους εξής θεματικούς άξονες:

Η έννοια της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής ως συνολικής αντίληψης

Ταυτότητα , ενδυνάμωση , ο μαθητής ως «βιογραφία»

Διάκριση διαφοροποίησης και εξατομίκευσης

Η μετάβαση από το ατομικό στο συλλογικό

Διαφοροποιημένες παιδαγωγικές προσεγγίσεις και «εργαλεία» (βιωματικά εργαστήρια και παρουσιάσεις εκπαιδευτικών που επιχειρούν τη διαφοροποίηση στις τάξεις τους)

Συμμετοχή σε διαδικασίες βιωματικού χαρακτήρα.

Η Θεματική Εβδομάδα δεν είναι ένα θεωρητικό μάθημα, αλλά αξιοποιεί βιωματικές μεθόδους και δίνει έμφαση στην ανάλυση της εμπειρίας των φοιτητών και φοιτητριών που συμμετέχουν. Στο πλαίσιο της οι φοιτητές/τριες βλέπουν και συζητάνε κινηματογραφικές ταινίες, εμπλέκονται σε βιωματικές δραστηριότητες και συζητάνε με εκπαιδευτικούς.

Ως προς την οργάνωση της διαδικασίας, η Θεματική Εβδομάδα περιλαμβάνει εργαστήρια σε μικρές ομάδες και σύντομες παρουσιάσεις και συζητήσεις στην ολομέλεια.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Προβολή κινηματογραφικών ταινιών, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ		ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Βιωματικά εργαστήρια/ επεξεργασία σε ομάδες/ Διαλέξεις	32
	Τήρηση ημερολογίου/αναστοχασμός	10
	Μελέτη βιβλιογραφίας	28
	Συγγραφή εργασίας	55
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και τελική.</p> <p>Περιλαμβάνει:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Την ενεργητική συμμετοχή στο μάθημα και τα εργαστήρια (20%) 2.Ατομική γραπτή τελική εργασία η οποία περιλαμβάνει α) το ημερολόγιο που κρατούν οι φοιτήτριες/τές κατά τη διάρκεια της ΘΕ στο οποίο περιγράφουν το περιεχόμενο κάθε μέρας με σχόλια, σκέψεις και προβληματισμούς/ερωτήματα, β) την συσχέτιση των όσων βίωσαν και συζήτησαν με τη βιβλιογραφία που έχουν να μελετήσουν και γ) την αποτίμηση/αξιολόγηση της ΘΕ. 	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

Vandenbroeck, M. (2004) Με τη ματιά του Γέτι, εκδόσεις Νήσος.

Βαλιαντή Σ., Νεοφύτου Λ., 2017. *Διαφοροποιημένη Διδασκαλία. Λειτουργική και αποτελεσματική εφαρμογή*, εκδόσεις Πεδίο.

Σφυρόερα Μ., *Διαφοροποιημένη Παιδαγωγική*, Αθήνα, Κλειδιά και Αντικλειδιά (υπεύθ. Α.Ανδρούσου), ΥΠΕΠΘ/Πανεπ. Αθηνών, 2004 (www.kleidiakaiantikleidia.net)

Tomlinson C., 2004, *Διαφοροποίηση της εργασίας στην αίθουσα διδασκαλίας – Ανταπόκριση στις ανάγκες όλων των μαθητών*, εκδόσεις Γρηγόρη.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ8 Οικογένεια

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΘΕ8	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Στ'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Οικογένεια		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
	Η θεματική εβδομάδα είναι εντατικό εργαστήριο, που διαρκεί μια εβδομάδα με 39 ώρες διδασκαλίας.		
Διαλέξεις	26		5
Φροντιστήριο	13		0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD201/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η Θεματική Εβδομάδα "Οικογένεια" έχει στόχο οι φοιτητές/φοιτήτριες:

- να προσεγγίσουν την «οικογένεια» μέσα από μια διεπιστημονική προσέγγιση αντλώντας από έννοιες, δεδομένα και μεθόδους της ψυχολογίας, της κοινωνιολογίας, της κοινωνικής ψυχολογίας και της ψυχανάλυσης,

- να έρθουν σε επαφή με προσκεκλημένους που θα μιλήσουν για την εμπειρία τους ως θεραπευτές/τριες ζευγαριών και οικογενειών ώστε να καταλάβουν βαθύτερα (γνωστικά και συναισθηματικά) η δυναμική της οικογένειας,

- να κατανοήσουν την πολυπλοκότητα των σχέσεων μέσα στην οικογένεια επεξεργαζόμενοι οι ίδιοι/ες τις βασικές έννοιες με βιωματικό τρόπο σε μικρές ομάδες.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση της Θεματικής Εβδομάδας οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση σε επίπεδο

A) γνώσεων

- Να γνωρίζουν τις σύγχρονες επιστημονικές προσεγγίσεις σχετικά με την έννοια της οικογένειας.
- Να γνωρίζουν την ψυχοκοινωνική εξέλιξη της ελληνικής οικογένειας.
- Να γνωρίζουν τις εξελικτικές δοκιμασίες και δυσκολίες που βιώνει η οικογένεια.
- Να γνωρίζουν τις βασικές σχολές στο χώρο της θεραπείας της οικογένειας.
- Να γνωρίζουν τα διαφορετικά ρεύματα εντός της ψυχανάλυσης όσον αφορά την ανάγνωση της οικογένειας.

B) δεξιοτήτων

- Να μπορούν να αμφισβητήσουν την οικουμενικότητα της πυρηνικής οικογένειας και την ύπαρξη ενός μοναδικού προτύπου οικογένειας
- Να κατανοούν ότι η οικογένεια επηρεάζεται από τις ιδεολογίες και τα συστήματα λόγου που ενσωματώνει η κοινωνία σε μια συγκεκριμένη ιστορική στιγμή.
- Να εντοπίζουν τις ανισότητες εξουσίας μέσα στην οικογένεια και να κατανοούν τη σημασία του παράγοντα του φύλου στην οικογενειακή δυναμική.
- Να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους οι οικογένειες συνδημιουργούν εκδοχές της πραγματικότητας με τις οποίες νοσηματοδοτούν (θετική ή αρνητικά) τις ενέργειές τους και τη συμβίωση.
- Να μπορούν να ανατρέξουν στα προσωπικά τους οικογενειακά βιώματα και να ανακαλύψουν τις προσωπικές τους δυνάμεις οι οποίες είναι συνυφασμένες και με την προσωπική τους ανάπτυξη ως εκπαιδευτικοί.

Γ) ικανοτήτων

- Να χρησιμοποιούν στην προσωπική τους ζωή και στη δουλειά τους επεξεργασμένες επικοινωνιακές τους δεξιότητες.
- Να αντιλαμβάνονται ως μελλοντικοί εκπαιδευτικοί τη δυναμική της οικογένειας των μαθητών τους.
- Να μπορούν να καταλάβουν ως εκπαιδευτικοί πότε χρειάζεται να παραπέμψουν για βοήθεια μια δυσλειτουργική οικογένεια.
- Να εντάξουν την προσωπική δουλειά στην επαγγελματική τους εξέλιξη ως εκπαιδευτικοί.

Γενικές Ικανότητες

- Ομαδική εργασία

- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Εισαγωγή
- Η έννοια της οικογένειας, ιδεολογικό στερότυπο της «οικογένειας» σε αντίθεση με τη βιωμένη πραγματικότητα, κοινωνικές αλλαγές και αλλαγή στη δομή της οικογένειας, οικογένειες και η λειτουργία τους, διαφορετικές μορφές οικογενειακής ζωής.
- Η δυναμική της ελληνικής οικογένειας από την παραδοσιακή στη νεωτερική της εκδοχή.
- Δυναμικής της ελληνικής οικογένειας: βιωματική επεξεργασία σε ομάδες.
- Προβολή και σχολιασμός ταινίας. Ομαδική συζήτηση.
- Οικογενειακά συστήματα.
- Βασικές έννοιες που επιτρέπουν την κατανόηση της πολυπλοκότητας της σχέσης του ζευγαριού.
- Βιωματικές ασκήσεις που αναδεικνύουν τη δυναμική του ζευγαριού.
- Παρουσίαση κλινικής δουλειάς με ζευγάρια και οικογένειες στο χώρο της συστημικής προσέγγισης.
- Βιωματικές ασκήσεις με βάση τη συστημική προσέγγιση.
- Προβολή και σχολιασμός ταινίας. Ομαδική συζήτηση.
- Ρεύματα της ψυχαναλυτικής σκέψης για την ταυτότητα και την οικογενειακή ζωή.
- Παρουσίαση ψυχοδυναμικής κλινικής δουλειάς με οικογένειες.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Πρόσωπο με πρόσωπο

ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Χρήση διαφανειών power point, προβολή ταινιών, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και eclass

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Διαλέξεις, σεμινάρια,
επεξεργασία σε ομάδες,
βιωματικές ασκήσεις **50**

Συγγραφή εργασίας **45**

Τήρηση
ημερολογίου/καταγραφή
γνώσεων, κριτικής
επεξεργασίας και
συναισθημάτων **30**

Σύνολο Μαθήματος 125

Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.

Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και
συμπερασματική διαδικασία.

Περιλαμβάνει:

Την ενεργητική συμμετοχή στο μάθημα και τις
βιωματικές ασκήσεις (33,3%)

Γραπτή τελική ομαδική επεξεργασία απαντήσεων
σε ερωτήσεις που απαιτούν κριτική ανάλυση (33,3%).

Κατάθεση ατομικού ημερολογίου ως προς τις
γνώσεις που κατακτήθηκαν κάθε μέρα και ως
προς τα συναισθήματα που ανακινήθηκαν (33,3%).

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Gellert, Sh. Όμοιος ομοίω... ζευγαρώνει. Αθήνα: Διογένης.

Giddens, A. (2002) *Κοινωνιολογία*. Μετ. Δ. Τσαούσης. Αθήνα: Gutenberg.

Δουμάνη, Μ. (1989) *Η Ελληνίδα μητέρα άλλοτε και σήμερα*. Αθήνα: Κέδρος.

Δραγώνα, Θ. (2004) *Οικογένεια και Σχολείο*. Κλειδιά και Αντικλειδιά. Πανεπιστήμιο Αθηνών

Δραγώνα, Θ. και Ναζίρη, Δ. (1995) *Οδεύοντας προς την Πατρότητα*. Αθήνα: Εξάντας.

Elkhaïm, M. (2008) *Αν μ'αγαπάς, μη μ'αγαπάς*. Μετ. Ν. Χρηστάκης. Αθήνα: Κέδρος.

Κατάκη, Χ. (1984) *Οι τρεις ταυτότητες της ελληνικής οικογένειας*. Αθήνα: Κέδρος.

Μουσούρου, Λ. (2005) *Οικογένεια και οικογενειακή πολιτική*. Αθήνα: Gutenberg.

Μουσούρου, Λ. και Στρατηγάκη, Μ. (2004) (επιμ.) *Ζητήματα οικογενειακής πολιτικής: θεωρητικές αναφορές και εμπειρικές διερευνήσεις*. Αθήνα: Gutenberg.

Muncie, J., Wetherell, M., Langan, M., Dallos, R., & Cochrane, A. (επιμ.) (2008) *Οικογένεια:*

Η μελέτη και κατανόηση της οικογενειακής ζωής. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Napier, A. (1995) *Το ζευγάρι: Εύθραυστος Δεσμός.* Μετ. Μ. Καΐρη και Η. Ρόκου. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Napier, J. και C. Whitaker (1987) *Οικογένεια Μαζί, Όμως Αλλοιώτικα.* Μετ. Α. Νίκας. Αθήνα: Κέδρος.

Satir, V. (2011) *Πλάθοντας Ανθρώπους.* Μετ. Λ. Στυλιανούδη. Αθήνα: Κέδρος.

Skynner, R. και Cleese, J. (1992) *Οικογένεια: Η Σύγχρονη Οδύσσεια.* Μετ. Μ. Σεϊτανίδη. Αθήνα: Κέδρος.

Skynner, R. (1998) *Οικογενειακές Υποθέσεις.* Μετ. Παπασταύρου. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Τσαμπαρλή, Α. (2011) *Η Ψυχαναλυτική Προσέγγιση της Οικογένειας.* Αθήνα: Ατραπός.

Τσιάντης, Γ. και Δραγώνα, Θ. (1999) (επιμ.) *Μωρά και Μητέρες.* Αθήνα: Καστανιώτης.

Watzlawick, P., Beavin, J. & D. Jackson (2005) *Ανθρώπινη Επικοινωνία και οι Επιδράσεις της στην Συμπεριφορά.* Μετ. Α. Γολέμη. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Family Process

Journal of Family Therapy

Journal of Strategic and Family Therapy

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ10 Θεματική εβδομάδα: Παιδική ηλικία και κοινωνικός έλεγχος

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ	ΘΕ10	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ζ

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Θεματική εβδομάδα: Παιδική ηλικία και κοινωνικός έλεγχος		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
	Η θεματική εβδομάδα είναι εντατικό εργαστήριο, που διαρκεί μια εβδομάδα με 39 ώρες διδασκαλίας.		
Διαλέξεις	26	5	
Φροντιστήριο	13	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της παιδικής ηλικίας I		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	eclass.uoa.gr/courses/ECD288		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η θεματική εβδομάδα “Παιδική ηλικία και κοινωνικός έλεγχος” έχει στόχο να εμβαθύνει σε ζητήματα που αφορούν τις τυπικές και άτυπες μορφές ελέγχου, πειθάρχησης και ρύθμισης της παιδικής ηλικίας και να συμβάλει στην ανάπτυξη ενός θεωρητικού προβληματισμού σχετικά με το ζήτημα της αυτονομίας και της προστασίας, της χειραφέτησης και της ρύθμισης των παιδιών στις σημερινές δυτικές κοινωνίες. Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές αναμένεται σε επίπεδο

A) γνώσεων

- Να γνωρίζουν τις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις για ζητήματα κοινωνικού ελέγχου και τους τυπικούς και άτυπους μηχανισμούς

<p>άσκησής του</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τις ορατές και τις λανθάνουσες μορφές ελέγχου και ρύθμισης και να μπορούν να αντιληφθούν πως αυτές συνυπάρχουν με πρακτικές προστασίας και μέριμνας <p>Β) δεξιότητων</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν και να κατανοούν τις σύνθετες μορφές ρύθμισης και ελέγχου της παιδικής ηλικίας και να μπορούν να στέκονται κριτικά απέναντι σε αυτές • Να κατανοούν ότι η φροντίδα και η μέριμνα των παιδιών συνυφαίνεται με τον έλεγχο και την πειθάρχησή της <p>Γ) ικανοτήτων</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διαχειρίζονται κριτικά τη σχετική βιβλιογραφία • Να αξιολογούν τις ισχύουσες μορφές κοινωνικού ελέγχου • Να καταγράφουν και να αξιολογούν μορφές κοινωνικής πολιτικής που αποβλέπουν στον έλεγχο/ρύθμιση και στην προστασία της παιδικής ηλικίας • Να καταγράφουν και να αξιολογούν προσπάθειες αυτονόμησης και χειραφέτησης της παιδικής ηλικίας
<p>Γενικές Ικανότητες</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών • Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις • Ομαδική εργασία • Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον • Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών • Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής • Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεωρητικές και μεθοδολογικές συντεταγμένες

Πρακτικές πειθάρχησης και ρύθμισης: η έννοια της βιοπολιτικής στο έργο του Μ. Φουκό

Κοινωνική συγκρότηση της 'αποδεκτής' και 'κανονικής' παιδικής ηλικίας: από το φυσιολογικό στο παρεκκλίνον πρότυπο

Το απειλητικό και το απειλούμενο παιδί

Έλεγχος και προστασία, χειραγώγηση και χειραφέτηση της παιδικής ηλικίας

Θεσμοποίηση της παιδικής ηλικίας

(i) εκπαιδευτικοί φορείς και κυρίαρχοι παιδαγωγικοί λόγοι και πρακτικές

(ii) ιατρικός λόγος και ιατρικές πρακτικές: το παιδικό σώμα ως τόπος παρέμβασης και ρύθμισης

(iii) η παιδική ηλικία ως κατανάλωση και τα παιδιά ως καταναλωτές

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Προβολή ντοκυμαντέρ και ταινιών, χρήση power point, e-class	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις-σεμινάρια	50
	Παρουσίαση σχεδίων δραστηριοτήτων και ανάλυση βιβλιογραφίας	30
	Συγγραφή εργασίας	45
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική διαδικασία.</p> <p>Περιλαμβάνει:</p> <p>Παρουσίαση μιας ομαδικής εργασίας με αφορμή μια ταινία ή στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης θεματικής, η οποία άπτεται του μαθήματος. Αφορά την κατανόηση των εννοιών και τη μεθοδολογία, οι οποίες σχετίζεται με τις διαδικασίες παραγωγής ή / και αντιμετώπισης της ομοφοβίας (50%).</p> <p>Γραπτή τελική ομαδική εργασία.</p> <p>Περιλαμβάνει την οργανωμένη γραπτή περιγραφή και τεκμηρίωση κάποιας από τις προτεινόμενες ενότητες και συμπεριλαμβάνει τα σχόλια, τα οποία έγιναν στην προφορική παρουσίαση (50%).</p> <p>Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι προσβάσιμα στο e-class.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Andress, B. 7 Belser, P. (2009) (επιμ.) Forced labour: coercion and exploitation in the private economy. International Labour Office.

Baily, M., A. (2009) Ethics and new-born genetic screening. New technologies, new challenges. John Hopkins University Press.

Bhadha, J. (2011) Children without a state: a global human rights challenge. MIT Press.

Bhabha, J. (2014) Child migration and human rights in a global age. Princeton University Press

Βώβου, Ι. (2012) 'Η βιομηχανία μικρών τηλεθεατών: η περίπτωση του baby dance' στο Ε. Κούρτη (επιμ.) Παιδική ηλικία και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, τόμος α'. Ηρόδοτος/ Ο.Μ.Ε. Ρ.

Coe, C. (2011) (επιμ.) Everyday ruptures: children, youth and migration on global perspective. Vanderbilt University Press.

Θεοδώρου, Β., Καρακατσάνη, Δ. (2010) Υγιεινής παραγγέλματα. Ιατρική επίβλεψη και κοινωνική πρόνοια για το παιδί τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Εκδόσεις Διόνικος.

Μακρυγιώτη, Δ. (1997)(επιμ.) Παιδική ηλικία- κείμενα. Εκδόσεις νήσος.

Μακρυγιώτη, Δ. (2003) (επιμ.) Κόσμοι της παιδικής ηλικίας. Εκδόσεις νήσος.

Μακρυγιώτη, Δ. (2014) Μικροί μάγισσες στη μικρή οθόνη. Παίζοντας με τη γνώση, την απόλαυση και τον κοινωνικό έλεγχο. Εκδόσεις νήσος.

Κούρτη, Ε. (2012) (επιμ.) Παιδική ηλικία και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Τόμος 1 και 2. Ηρόδοτος/ Ο.Μ. Ε. Π.

Κωνσταντινίδου- Σέμελη, Ουρ. (2005) (επιμ.) Εικόνα και παιδί. Εκδόσεις cannot design publications.

Lemish, D. (2013) The Routledge International Handbook of children, adolescents and media. Routledge.

O'Connell Davidson, J. (2005) Children in the global sex trade. Polity press.

Pardeck, J. A. (2006) Children's rights: policy and practice. Routledge.

Prout, A. (2000) The body, childhood and society. Routledge.

Prout, A. et. al., (2006) Children, young people and social inclusion. Participation for what? Polity press.

Singer, P. W. (2006) Children at war. University of California Press.

Wessells, M. (2009) Child soldiers: from violence to protection. Harvard University Press.

Timini, S. (2014) Pathological child. Psychiatry and the medicalization of childhood. Routledge.

Φουκό, Μ. (2002) 'Παράδοση της 17ης Μαρτίου 1976' στο Μ. Φουκό Για την υπεράσπιση της κοινωνίας. Μετ. Τιτ. Δημητρούλια. Εκδόσεις Ψυχογιός, 292-324.

Weber, S. & Dixon, S. (2010) Growing up on-line: young people and digital technologies, 2nd edition. Palgrave Macmillan.

Weiner, M. et. al., (2007) Born unfree: child labour, education and the state in India. An omnibus: the child and the state. Oxford University Press.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Acta Sociologica

British Journal of Sociology of Education

Childhood

Global Studies in Childhood

Sociology

Theory, Culture and Society

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Θ11 Θεματική εβδομάδα: Μιλώντας για ζητήματα δημοκρατίας στο σχολείο

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Θ11	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ζ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Θεματική εβδομάδα: Μιλώντας για ζητήματα		

	δημοκρατίας στο σχολείο	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις	Η θεματική εβδομάδα είναι εντατικό εργαστήριο, που διαρκεί μια εβδομάδα με 39 ώρες διδασκαλίας.	
Διαλέξεις	26	5
Φροντιστήριο	13	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υπόβαθρου	
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ναι	
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	eclass.uoa.gr/courses/ ECD	

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η θεματική εβδομάδα έχει στόχο να θέσει κρίσιμα ερωτήματα για τη σχέση δημοκρατίας και σχολείου. Διερευνώντας την οργάνωση του χώρου και του χρόνου, τη φιλοσοφία του αναλυτικού προγράμματος και την εφαρμογή του ορίζεται το υπόβαθρο με βάση το οποίο εξετάζονται κριτικά οι δυνατότητες που το σχολείο προσφέρει στην καθημερινή πρακτική να εκπαιδεύσει τους μαθητές και τις μαθήτριες στις δημοκρατικές διαδικασίες και αξίες. Βασικός άξονας της ΘΕ είναι ότι η δημοκρατία δεν είναι δεδομένη και αυτονόητη, αλλά διδάσκεται, μαθαίνεται. Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες αναμένεται να

A) γνώσεων

- Να γνωρίζουν τους βασικούς θεωρητικούς προβληματισμούς γύρω από την έννοια της δημοκρατίας

- Να αναγνωρίζουν τις θεμελιώδεις αξίες πάνω στις οποίες η δημοκρατία συγκροτείται
- Να γνωρίζουν τι σημαίνει δικαίωμα, Σύμβαση και Συνθήκη, τις αλλαγές που σήμανε η Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού στην πρόσληψη και κοινωνική υπόσταση του παιδιού αλλά και τα εμπόδια που τίθενται και δυσχεραίνουν την εφαρμογή τους στην πράξη
- Να γνωρίζουν τι σημαίνει πολίτης, ποια είναι η σχέση του πολίτη με τα δικαιώματα, ποιες κοινωνικές ομάδες έχουν μικρότερη ή καθόλου πρόσβαση στα δικαιώματα καθώς και τους λόγους για τους οποίους αποκλείονται

B) δεξιότητων

- Να εντοπίζουν και να κατανοούν μη δημοκρατικές αξίες και πρακτικές τόσο στο χώρο του σχολείου όσο και στην ευρύτερη κοινωνία
- Να μπορούν να αναπτύξουν καλές πρακτικές για την ενημέρωση μαθητών/τριων γύρω από τα δικαιώματά τους
- Να μπορούν να εφαρμόσουν παιδαγωγικές πρακτικές που θα καλλιεργούν τις δημοκρατικές αξίες και διαδικασίες και θα δίνουν την ευκαιρία για τη δημιουργία συλλογικής δράσης

Γ) ικανοτήτων

- Να διαχειρίζονται κριτικά τη σχετική βιβλιογραφία
- Να αναγνωρίζουν τις αντιφάσεις και τις δυσκολίες που η εφαρμογή της δημοκρατίας στην πράξη ενδέχεται να συναντήσει στο σχολικό περιβάλλον
- Να καταγράφουν και να αξιολογούν μορφές δημοκρατικών πρακτικών που αποβλέπουν στην ενημέρωση και στην άσκηση δικαιωμάτων
- Να καταγράφουν και να αξιολογούν προσπάθειες αυτονόμησης και χειραφέτησης των μαθητών και μαθητριών

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεωρητικές και μεθοδολογικές συντεταγμένες

Συνοπτική ιστορία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Δικαιώματα, κοινωνικοί αγώνες και διεκδικήσεις: αρνητική και θετική ελευθερία

Δημοκρατία, αξίες και πρακτικές

Η έννοια του πολίτη: προϋποθέσεις και αποκλεισμοί

Πολίτης και δικαιώματα

Ευάλωτες ομάδες, δικαιώματα και δημοκρατικές πρακτικές

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Προβολή ντοκουμαντέρ και ταινιών, χρήση power point, e-class	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις-σεμινάρια	50
	Παρουσίαση σχεδίων δραστηριοτήτων και ανάλυση βιβλιογραφίας	30
	Συγγραφή εργασίας	45
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική διαδικασία.</p> <p>Περιλαμβάνει:</p> <p>Παρουσίαση μιας ομαδικής εργασίας με αφορμή μια ταινία ή στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης θεματικής, η οποία άπτεται του μαθήματος. Αφορά την κατανόηση των εννοιών και τη μεθοδολογία, οι οποίες σχετίζεται με τις διαδικασίες παραγωγής ή / και αντιμετώπισης της ομοφοβίας (50%).</p> <p>Γραπτή τελική ομαδική εργασία.</p> <p>Περιλαμβάνει την οργανωμένη γραπτή περιγραφή και τεκμηρίωση κάποιας από τις προτεινόμενες ενότητες και συμπεριλαμβάνει τα σχόλια, τα οποία έγιναν στην προφορική παρουσίαση (50%).</p> <p>Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι προσβάσιμα στο e-class.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Adendt, H., Agamben, G. Traverso, E. (2015) Εμείς οι πρόσφυγες. Τρία κείμενα. Μετ.:Κ. Δεσποινιάδης, Α. Γαβριηλίδης, Ν. Κούρκουλος. Αθήνα: Εκδόσεις του 20ού αιώνα.

Agamben, G. (2005) Homo Sacer. Μετ.: Π. Τσιαμουράς

Balfour, I. , Cadava, E. (2004) (επιμ.) The South Atlantic Quarterly, Special Issue, Spring/Summer, 103, 2/3.

Bhadha, J. (2011) Children without a state: a global human rights challenge. MIT Press.

Bhabha, J. (2014) Child migration and human rights in a global age. Princeton University Press.

Coe, C. (2011) (επιμ.) Everyday ruptures: children, youth and migration on global perspective. Vanderbilt University Press.

Δουζίνας, Κ. (2006) Το τέλος των δικαιωμάτων. Μετ.: Η. Νικολούδης. Αθήνα: εκδόσεις Παπαζήση.

Διδυμιώτης, Ο., Μαρκοπούλου, Ε., Παρασκευά-Βελουδογιάννη και Τσεβρένη, Μ. (2017) Δημοκρατική παιδεία. Αθήνα: ΙΣΝ. Εκδόσεις νήσος.

Invernizzi, A., James, W. (2008) (επιμ.) Children and citizenship. Sage Publications.

Κουζέλης, Γ. (2014) Φασισμός και δημοκρατία. Αθήνα: νήσος.

Μακρυγιάννη, Δ. (1997)(επιμ.) Παιδική ηλικία- κείμενα. Εκδόσεις νήσος.

Μπάτλερ, Τζ. (2009)Ευάλωτη ζωή. Οι δυνάμεις του πένθους και της βίας. Μετ.: Μιχ. Λαλιώτης-Κ. Αθανασίου. Αθήνα: νήσος.

Μπάτλερ, Τζ., Σπίβακ, Γκ. (2015) Τραγουδώντας τον εθνικό ύμνο. Γλώσσα, πολιτική και το δικαίωμα του ανήκειν. Μετ.: Μ. Καραβαντά. Αθήνα: εκδόσεις τόπος.

Pardeck, J. A. (2006) Children's rights: policy and practice. Routledge.

Prout, A. (2000) The body, childhood and society. Routledge.

Prout, A. et. al., (2006) Children, young people and social inclusion. Participation for what? Polity press.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Acta Sociologica

British Journal of Sociology of Education

Childhood

Global Studies in Childhood

Sociology

Theory, Culture and Society

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ13 Παιδί και κινηματογράφος

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΘΕ13	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	στ'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Παιδί και κινηματογράφος		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Η θεματική εβδομάδα είναι εντατικό σεμινάριο, που διαρκεί μια εβδομάδα με 39 ώρες διδασκαλίας	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Σεμινάρια	26	5	
Φροντιστήριο	13	0	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υπόβαθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και	ελληνική		

ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ναι
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://eclass.uoa.gr/courses/ECD424/

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα
<p>Με την επιτυχή ολοκλήρωση του σεμιναρίου οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θα είναι σε επίπεδο</p> <p>A) γνώσεων</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν βασικά στοιχεία της ιστορίας του κινηματογράφου και της οπτικοακουστικής γλώσσας. • Να γνωρίζουν τις σύγχρονες επιστημονικές προσεγγίσεις για τις διάφορες εκδοχές της σχέσης παιδιών και κινηματογράφου. • Να γνωρίζουν τα κύρια θέματα της συζήτησης σχετικά με το περιεχόμενο ταινιών για και με παιδιά, καθώς και τον ρόλο του κοινωνικού και πολιτικού πλαισίου στην παραγωγή ταινιών • Να γνωρίζουν ζητήματα σχετικά με την εμπορευματοποίηση των ταινιών για παιδιά (παραγωγή, διανομή). • Να γνωρίζουν τις νομοθετικές ρυθμίσεις σχετικά με τα παιδιά ως θεατές κινηματογραφικών ταινιών και τις ειδικές ρυθμίσεις για τα παιδιά/ηθοποιούς. • Να γνωρίζουν τις δυνατότητες χρήσης του κινηματογράφου για εκπαιδευτικούς σκοπούς. <p>B) δεξιοτήτων</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να μπορούν να αναλύουν οπτικοακουστικά προϊόντα που απευθύνονται σε παιδιά (π.χ. ταινίες μικρού και μεγάλου μήκους, ντοκιμαντέρ) • Να μπορούν να σχεδιάζουν και να παράγουν οπτικοακουστικά προϊόντα για εκπαιδευτικούς σκοπούς. • Να επιλέγουν κινηματογραφικές ταινίες ανάλογα με τις θεματικές που διδάσκουν. • Να μπορούν να συναρτούν το περιεχόμενο ταινιών για και με παιδιά με θέματα που αφορούν την καθημερινότητα και τα ενδιαφέροντα των μαθητών της τάξης τους. • Να αναγνωρίζουν τον ρόλο του κινηματογράφου στην 'κατασκευή' της παιδικής ηλικίας . • Να αντιλαμβάνονται τον ρόλο των οικονομικών δυνάμεων, καθώς και τα κίνητρα της βιομηχανίας του κινηματογράφου που απευθύνονται στα παιδιά.

Γ) ικανοτήτων

- Να μπορούν να σχεδιάσουν εκπαιδευτικές δραστηριότητες οπτικοακουστικής παιδείας με στόχο την εναρμόνιση του αναλυτικού προγράμματος του σχολείου με την εξωσχολική ζωή των παιδιών και με την κοινωνία γενικότερα.
- Να μπορούν να σχεδιάζουν εκπαιδευτικά προγράμματα κινηματογραφικής παιδείας τα οποία προωθούν την κινηματογραφοφιλία.
- Να εκπαιδεύουν τους μαθητές τους να αναλύουν, να σχεδιάζουν και να υλοποιούν οπτικοακουστικά κείμενα.
- Να οργανώνουν και να λειτουργούν κινηματογραφική λέσχη στο πλαίσιο του σχολείου τους.
- Να μπορούν να ευαισθητοποιούν τους μαθητές σε θέματα σχετικά με την εμπορευματοποίηση της παιδικής ηλικίας σε κινηματογραφικά προϊόντα.

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Ομαδική εργασία.
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα τέχνης.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Στη συγκεκριμένη θεματική θα εξετασθούν οι διάφορες εκδοχές της σχέσης παιδιών και κινηματογράφου. Στόχος είναι να αναδειχτούν ζητήματα που έχουν ανακύψει και ερωτήματα που έχουν γεννηθεί στο πλαίσιο της σχέσης αυτής μέσα από μια γενική αναλυτική κατεύθυνση στην οποία εντάσσονται ποικίλα θέματα που αφορούν τα παιδιά ως κοινωνική κατηγορία. Στο πλαίσιο αυτό, θα συζητηθούν ζητήματα που αφορούν το περιεχόμενο ταινιών για και με παιδιά, τον ρόλο και την αναπαράσταση της παιδικής ηλικίας στον ελληνικό και στον διεθνή κινηματογράφο, τα παιδιά ως θεατές, τα παιδιά-σταρ του κινηματογράφου, καθώς και ζητήματα σχετικά με την εμπορευματοποίηση των ταινιών (παραγωγή, διανομή και νομοθετικές ρυθμίσεις). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί ο κινηματογράφος για εκπαιδευτικούς σκοπούς εστιάζοντας στις σχέσεις κινηματογράφου και ιστορίας.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαφανειών power point, προβολή ντοκυμαντέρ και ταινιών μικρού και μεγάλου μήκους, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις/Σεμινάρια	30
	Καλλιτεχνικό Εργαστήριο Εκπόνηση μελέτης Εκπαιδευτικές επισκέψεις	50
	Συγγραφή εργασίας	45
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική.</p> <p>Ατομική εργασία, η οποία περιλαμβάνει: Φάκελο της ΘΕ (25% του βαθμού)</p> <p>Ο φάκελος παρουσιάζεται υπό μορφή ημερολογίου</p> <p>Για κάθε μάθημα γίνεται περιγραφή του μαθήματος και βιβλιογραφική έρευνα πάνω στο θέμα που παρουσιάστηκε.</p> <p>Ανάλυση μιας ταινίας (75% του βαθμού)</p> <p>Ανάλυση μιας ταινίας, με θέμα παιδί και κινηματογράφος.</p> <p>Η ανάλυση περιλαμβάνει: την ταυτότητα της ταινίας, περίληψη της ταινίας και ανάλυση της ταινίας με βάση συγκεκριμένους άξονες (το κύριο θέμα της ταινίας, η αναπαράσταση της παιδικής ηλικίας με τη βοήθεια ενός παραδείγματος οπτικοακουστικής ανάλυσης μιας σκηνής της ταινίας, η αναπαράσταση της καθημερινότητας των παιδιών ως προς τον τόπο και τον χρόνο της παιδικής εμπειρίας, σχέσεις των παιδιών στις</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Δελβερούδη, Ε.-Α. (1999). *Κινηματογράφος. 1901-1922*. Στο Χατζηιωσήφ Χ. (επιμ.), *Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα, Οι απαρχές*, τ. Α2. (388-399). Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- Δελβερούδη, Ε.-Α. (2009). Το σχολείο, η ιστορία του και ο κινηματογράφος. Εισαγωγή στο Αφιέρωμα «Παιδική Ηλικία και Κινηματογράφος». *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*. 9, 31-43.
- Δελβερούδη, Ε.-Α. (2009). Το σχολείο ως σύμβολο του πολιτικού αυταρχισμού στον κινηματογράφο. Στο Ε. Κούρτη (επιμ.), *Παιδική ηλικία και μέσα μαζικής επικοινωνίας*. (σελ. 409-424). Αθήνα: Ηρόδοτος/ΟΜΕΡ.
- Θεοδωρίδης, Μ. (2009). Κινηματογράφος και παιδί. Μια απόπειρα χαρτογράφησης του χώρου. Εισαγωγή στο Αφιέρωμα «Παιδική Ηλικία και Κινηματογράφος». *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*. 9, 1-18.
- Θεοδώρου, Β., Μουμουλίδου, Μ., & Οικονομίδου, Α. (επιμ.) (2006). «Πιάσε με αν μπορείς» Η παιδική ηλικία και οι αναπαραστάσεις της στον σύγχρονο ελληνικό κινηματογράφο. Αθήνα: Αιγόκερως.
- Καλαμπάκας, Ε., & Κυριακουλάκος, Π. (2015). Η Οπτικοακουστική Κατασκευή. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/5709>
- Κιμουρτζής, Π. (επιμ.) (2013). *CineScience. Ο κινηματογράφος στον φακό της επιστήμης*. Αθήνα: Gutenberg.
- Κούρτη, Ε., Σιδηροπούλου, Χ., & Μ. Τσίγκρα (2009). Εισαγωγή στο Αφιέρωμα «Παιδική Ηλικία και Κινηματογράφος». *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*. 9, ix-xxv.
- Sorlin, P. (2004). *Ευρωπαϊκός κινηματογράφος, ευρωπαϊκές κοινωνίες, 1939-1990* (μτφρ. Έ. Λατίφη). Αθήνα: Νεφέλη (έτος έκδοσης πρωτότυπου 1991).
- Τσίγκρα, Μ. (2009). Ο «άλλος» της σχολικής τάξης: εκδοχές του παιδιού-μαθητή στο σύγχρονο κινηματογράφο. Εισαγωγή στο Αφιέρωμα «Παιδική Ηλικία και Κινηματογράφος». *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*. 9, 108-125.
- Φερρό, Μ. (2002). *Κινηματογράφος και Ιστορία* (μτφρ. Π. Μαρκέτου). Αθήνα: Μεταίχμιο (έκδοση πρωτότυπου 1983).
- Virilio, P. (2003). *Πόλεμος και κινηματογράφος*. (μτφρ. Τ. Δημητρούλια). Αθήνα: Μεταίχμιο (έκδοση πρωτότυπου 1991).

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΘΕ14 Το αειφόρο σχολείο

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΘΕ14	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Το Αειφόρο Σχολείο (ΑΣ)		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Η θεματική εβδομάδα είναι εντατικό εργαστήριο, που διαρκεί μια εβδομάδα με 39 ώρες διδασκαλίας.	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
	Διαλέξεις	26	5
	Φροντιστήριο	13	0
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού Υποβάθρου		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uoa.gr/courses/ECD243/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα μπορεί

α) σε επίπεδο γνώσεων

- να αντιλαμβάνεται τον καινοτόμο παιδαγωγικό χαρακτήρα του Αειφόρου Σχολείου (ΑΣ) και να προσδιορίζει τα χαρακτηριστικά που το ορίζουν ως καινοτομία
- Να αντιληφθούν ότι η σύνθετη φύση των ζητημάτων του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης απαιτεί την αναδιοργάνωση της μαθησιακής πορείας και την υιοθέτηση παιδαγωγικών προσεγγίσεων βασισμένων στην ενεργή, συνεργατική και βιωματική μάθηση.
- να περιγράφει και να συνδυάζει μεταξύ τους τις βασικές αρχές του Αειφόρου Σχολείου όπως η ενεργή μάθηση, η συλλογική κατασκευή της γνώσης, η ανάπτυξη της κριτικής και της συστημικής σκέψης, η ανάλυση και

η διασαφήνιση αξιών και η ανάλυση ανοικτών και αντιφατικών ζητημάτων

- να προσδιορίζει τις απαιτούμενες αλλαγές και παρεμβάσεις προκειμένου το σχολείο να μετατραπεί σε αειφόρο
- να περιγράφει τα συστατικά στοιχεία, τις αρχές και τους στόχους του αειφόρου σχολείου, του αειφόρου πανεπιστημίου και γενικότερα των αειφόρων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
- να γνωρίζει την σχετική Νομοθεσία, τους θεσμούς και τα αναλυτικά προγράμματα στο Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα
- να προσδιορίζει τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στη σύγχρονη εκπαίδευση και την αειφόρο εκπαίδευση

β) σε επίπεδο δεξιοτήτων

- να εξηγεί τα καινοτόμα χαρακτηριστικά του Αειφόρου Σχολείου (ΑΣ)
- να εξετάζει και να συσχετίζει τα αναλυτικά προγράμματα ΔΕΠΠΣ σε σχέση με τους στόχους και τις αρχές του ΑΣ
- να εξετάζει και να συσχετίζει τα αναλυτικά προγράμματα της ΠΕ/ΕΑΑ σε σχέση με τις αρχές και τους στόχους του ΑΣ
- να εξηγεί τις συγκλίσεις και αποκλίσεις που προκύπτουν από τα παραπάνω και να συμπεραίνει τις δυσκολίες μετάβασης προς το ΑΣ
- να διακρίνει, να ερμηνεύει και να εκτιμά τις δυνατότητες παρέμβασης για τη μετάβαση προς το ΑΣ
- να διακρίνει, να ερμηνεύει και να συσχετίζει τις αρχές και τους στόχους του σύγχρονου σχολείου με τις αρχές και τις πρακτικές των αειφόρων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
- να διακρίνει τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στα σύγχρονα και τα αειφόρα εκπαιδευτικά συστήματα

γ) σε επίπεδο ικανοτήτων

- να ερμηνεύει, στο πλαίσιο της αειφορίας, τα χαρακτηριστικά του ΑΣ και να αξιολογεί το ΑΣ ως καινοτομία
- να συγκρίνει και να αξιολογεί κριτικά τις διαφορετικές απόψεις που διατυπώνονται σχετικά με το ΑΣ
- να υποστηρίζει και να επιχειρηματολογεί για την ανάγκη μετάβασης στο ΑΣ
- να συγκρίνει τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου σχολείου με αυτά του αειφόρου σχολείου
- να αξιολογεί κριτικά την νομοθεσία και τις δομές που έχουν αναπτυχθεί στην Ελλάδα σχετικά με το ΑΣ
- να συλλογίζεται αυτοκριτικά και να αναθεωρεί προσωπικές απόψεις και ιδέες σχετικά με την δομή και λειτουργία του σύγχρονου σχολείου
- να αξιολογεί κριτικά τις απόψεις που διατυπώνονται και το διάλογο που αναπτύσσεται δημόσια σχετικά με τα σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα και τις δυνατότητες αλλαγής τους αλλά και να συμμετέχει στον διάλογο αυτό με επιχειρήματα στην κατεύθυνση της αειφορίας
- να υποστηρίζει και να επιχειρηματολογεί για την ανάγκη ανάπτυξης του αειφόρου σχολείου και γενικότερα μιας αειφόρου εκπαίδευσης

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη Εργασία
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία αποτελεί μια μετασχηματιστική διαδικασία η οποία προσβλέπει ριζικές αλλαγές στο σχολείο, την εκπαίδευση, την κοινωνία, την πολιτική. Στόχος και εργαλείο της εκπαίδευσης αυτής τα αειφόρα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οργανισμοί με αιχμή του δόρατος το αειφόρο σχολείο (ΑΣ). Το σχολείο αυτό στοχεύει στη συνολική αναθεώρηση του σχολείου προκειμένου να προωθηθούν ουσιαστικές αλλαγές που αφορούν και στα τρία βασικά επίπεδα λειτουργίας του α) το παιδαγωγικό (μαθησιακή και διδακτική διαδικασία), β) το τεχνικό/ οικονομικό (υποδομές, εξοπλισμός, διαχειριστικές πρακτικές) και γ) το κοινωνικό/ οργανωσιακό (κουλτούρα, κοινωνικό κλίμα, εκπαιδευτική πολιτική). Στο πλαίσιο του μαθήματος επιδιώκουμε να προσεγγίσουμε την έννοια του αειφόρου σχολείου, να εξετάσουμε τα ειδοποιά χαρακτηριστικά του καθώς και παραδείγματα χωρών που έχουν καταστήσει το αειφόρο σχολείο οργανικό τμήμα της εκπαιδευτικής τους πολιτικής.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο , διαδραστική διδασκαλία	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση διαδικτύου, οπτικο-ακουστικού υλικού, παρουσίαση διαφανειών σε power point, υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
	Διαλέξεις, διαδραστική διδασκαλία, ομαδική εργασία	26
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	52

	Αυτοτελής μελέτη	47
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική Η μέθοδος αξιολόγησης είναι διαμορφωτική και συμπερασματική δοκιμασία 1.Γραπτή τελική εξέταση (100%) στην ελληνική γλώσσα που περιλαμβάνει: -Γραπτή Εργασία</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Γεωργόπουλος, Α. (2002). *Περιβαλλοντική Ηθική*, Αθήνα: Gutenberg.

Γεωργόπουλος Α. (2014) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ζητήματα ταυτότητας*, Αθήνα: Gutenberg

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2007) Βασικές Ικανότητες για τη δια βίου μάθηση. Ένα Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς σ. 10.

Θεοδωροπούλου, Ε., Καΐλα, Μ., Larrère, C. & Bonnett, M. (επ.) (2009). *Περιβαλλοντική ηθική: Από την έρευνα και τη θεωρία στην εφαρμογή*, Αθήνα: Ατραπός.

Κόκκος Α. (2005). *Να αναπτύξουμε τις κοινωνικές ικανότητες: για ποιο λόγο και με ποιο τρόπο*. Πρακτικά 2ου Διεθνούς Συνεδρίου Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων Εκπαίδευση Ενηλίκων και Κοινωνικές Δεξιότητες. Αθήνα 16-18 Δεκεμβρίου 2005.

Κοσσυβάκη, Φ. (1997). *Κριτική-επικοινωνιακή διδασκαλία*. Αθήνα: Gutenberg.

Κωσταρίδου-Ευκλείδη, Α. (2005). *Μεταγνωστικές Διεργασίες και Αυτο-ρύθμιση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Larrère, C. (1999). *Η Φιλοσοφία του Περιβάλλοντος*, Αθήνα: Πατάκη.

Λιαράκου, Γ. και Φλογαΐτη, Ε. (2007). *Από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη: Προβληματισμοί, τάσεις και προτάσεις*. Αθήνα: Νήσος.

Ματσαγγούρας, Η. (2005). *Στρατηγικές Διδασκαλίας. Η Κριτική Σκέψη στη Διδακτική Πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.

Μαυροσκούφης, Δ. (2008). *Διδακτική Μεθοδολογία και Ανάπτυξη της Κριτικής Σκέψης*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αδελφών Κυριακίδη.

- Μπάλιας, Σ. (επιμ.) (2008). *Ενεργός πολίτης και Εκπαίδευση*. Αθήνα: Παπαζήσης
- Ταμουτσέλη Κ. (επ) (2009) *Δημιουργώντας Βιώσιμα Σχολικά Περιβάλλοντα*, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο
- Φλογαΐτη Ε. (2011) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Αθήνα: Πεδίο (Α έκδοση 1993)
- Φλογαΐτη Ε. (2011) *Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία*, Αθήνα: Πεδίο (Α έκδοση 2006, Ελληνικά Γράμματα)
- Φλογαΐτη Ε. και Λιαράκου Γ. (επ) (2011) *Η έρευνα στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη*, Αθήνα: Πεδίο (Α έκδοση 2008, Ελληνικά Γράμματα)
- Φλογαΐτη, Ε. & Λιαράκου, Γ. (Επ.), (2009) *Εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη. Από τη θεωρία στην πράξη*. Ηράκλειο: ΚΠΕ Αρχανών/ENSI

Ξενόγλωσση

Bloom, B. Englehart, M. Hill, W. Furst, E. & Krathwohl, D. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals*. Handbook :1 Cognitive domain. New York: Longman Green.

Corcoran P. B., Weakland J. P., Wals A. E. J. (2017). *Envisioning Futures for Environmental and Sustainability Education*. Wageningen: Wageningen Academic Publishers.

Caduto M. (1985). *A Guide on Environmental Values Education*, Paris: Unesco

DfES, (2006), *Sustainable Schools for pupils, communities and the environment*, (www.teachersnet.gov.uk/publications).

Elliot, J. (1995). *Environmental Education, Action Research and the role of the school*, in *Environmental learning for the 21th Century*. Paris: OECD, 65 – 78.

European Commission / Directorate – General for Education and Culture (2004) *Implementation of «Education and Training 2010» work programme / Working Group B «Key Competences»*.

Huckle J. (1999b). *Education for Sustainability: an invitation to join a debate*, in <http://john.huckle.org.uk>.

Johson D. & Johson R. (2000). *What is a cooperative learning*. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: pages/d.html (20/11/2010).

NAAEE, (2000), *Excellence in Environmental Education – Guidelines for Learning (K-12)*, The National Project for Excellence in Environmental Education, (<http://eelinked.naaee.net/n/guidelines>).

Simovska V. & Jensen B.B (2003). *Young-minds.net/lessons – Student participation*,

action and cross-cultural collaboration in a virtual classroom. Copenhagen NV: Research Centre for Environmental and Health Education. The Danish University of Education.

Sterling S. (2001). *Sustainable Education, Re-visioning Learning and Change*, Totnes: Green Books (for the Shumacher Society).

UNESCO (2005). *UN Decade of Education for Sustainable Development 2005-2014. International Implementation Plan*. Paris: UNESCO.

Διεθνή περιοδικά

- Environmental Education Research
- Journal of Environmental Education
- Canadian Journal of Environmental Education
- Australian Journal of Environmental Education
- Applied Environmental Education and Communication
- Southern African Journal of Environmental Education, Ethics and Action

 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —